W., 10,000--20/9/98.

Croydon Public Libraries.

Central Reference Library.

Accession No. 5362 Class No. 9942

Besides the class topic, other topics treated of in this book are as follows :—

Topic No.	Pages.	Topic No.	Pages.

BROMLEY LIBRARIES
3 0128 01997 9304

CEYLON PUBLIC LIBRARIES
CENTRAL

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

CROYDON PUBLIC LIBRARIES CENTRAL

THE CHRONICLES AND MEMORIALS

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the Reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an Editio Princeps; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

CROYDON PUBLIC LIBRARIES
CENTRAL

ANNALES MONASTICI.

VOL. II.

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/rerumbritannicar0002henr

CROYDON PUBLIC LIBRARIES
CENTRAL

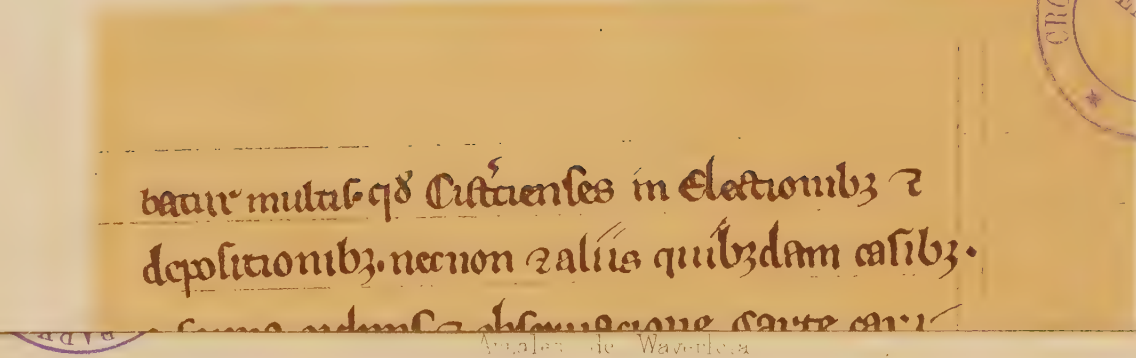

Annales de Waverleia

M. S. COTTON. VESPASIAN. A.XVI. f. 155

Day & Son lumited Lith^rs

CROYDON FREE PUBLIC LIBRARY CENTRAL

ANNALES MONASTICI.

VOL. II.

ANNALES MONASTERII DE WINTONIA.

(A.D. 519—1277.)

ANNALES MONASTERII DE WAVERLEIA.

(A.D. 1—1291.)

EDITED

BY

HENRY RICHARDS LUARD, M.A.,

FELLOW AND ASSISTANT TUTOR OF TRINITY COLLEGE;
REGISTRARY OF THE UNIVERSITY;
AND PERPETUAL CURATE OF GREAT SAINT MARY'S, CAMBRIDGE.

CROYDON FREE PUBLIC LIBRARY
CENTRAL

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:
LONGMAN, GREEN, LONGMAN, ROBERTS, AND GREEN.

1865.

208

C R.5362
C

BROMLEY PUBLIC LIBRARIES
AL
L5
CLASS
L 65 4
ACC.
01997 9304
[942.03]

Printed by
EYRE and SPOTTISWOODE, Her Majesty's Printers.
For Her Majesty's Stationery Office.

CONTENTS.

	Page
Preface - - - - - -	ix
List of Documents - - - - -	li
Annales de Wintonia - - - -	3
Annales de Waverleia - - - -	129
Collation of the Pages in Wharton's and Gale's Editions - - - - - -	413

PREFACE.

PREFACE.

THE present volume contains the Annals written in the monasteries of WINCHESTER and WAVERLEY, the former of which are carried down to the year 1277, the latter to 1291. Though portions of the first, and the greater part of the second, of these chronicles have been printed, they yet appear now for the first time in their integrity. Contents of the present volume.

The Annals of the church of WINCHESTER are contained in the Cotton MS. Domit. A. xiii. They extend from A.D. 519 to A.D. 1277. Prefixed is a short chronicle from the Incarnation to A.D. 594, in a different, though similar, hand to the rest of the volume. It is of no value whatever; and as it appears quite distinct from what follows, especially from its final year overlapping that at which the other commences, I have not included it with what I believe to be the real Annals of Winchester. Annals of Winchester.

What has been published of this chronicle will be found in the first volume of Wharton's Anglia Sacra, where the portion printed occupies from p. 288 to p. 314. It is a mere collection of extracts from the MS., without any definite plan on which they are made being evident. Most of the references to Winchester itself are given, and perhaps generally the most valuable portions of the MS. But both as to what is inserted and what is omitted, Wharton seems Extracts in Wharton's Anglia Sacra.

to have acted according to his fancy at the moment. Sometimes he has even re-written the paragraphs himself, altering the words and form of the sentences so as to suit the method of abbreviation he adopted.[1] Words, too, and even paragraphs in the middle of the extracts he gives, have been omitted, apparently from no other reason than that they are very much abbreviated in the MS., or are difficult to read.[2] What he does give is generally fairly correct.

Description of the MS. Cotton. Domit. A. xiii.

The MS. is a small quarto, on parchment, the leaves very much stained, written in more than one hand, of the end of the thirteenth or beginning of the fourteenth century. The hand appears the same from the beginning down to the year 1202 (f. 42); a new hand begins also f. 49 (1248), and another f. 66 (1275). It is throughout evidently in a scribe's hand, and not written contemporaneously. The same volume contains the chronicle of Richard of Devizes, *De Rebus gestis Ricardi primi*, written in the same hand that wrote ff. 7–42 of the Winchester Annals. Of the first six leaves, which I have already mentioned as containing a chronicle from the Incarnation down to 594, one would think that they were put in to replace others formerly there.

Sources of the Winchester Annals.

I proceed to speak of the sources whence the Winchester annalist has derived his facts.

[1] Here is an example of what is stated above. In place of pp. 19, 20, Wharton, pp. 290, 291, has the following paragraph: "Edwardus "filius Ethelredi rex Angliæ, *post* "*mortem Hardecnuti* venit Winto- "niam incognitus plebeio amictus "habitu; quandoque in curia ma- "tris quandoque in domo episcopi "comedens, sed ignotus, affectus "eorum sedulus explorabat. *De-* "*mum agnitus, in regem* electus et "consecratus est Wintoniæ. *Iste* "instituit," &c.

The words in italics are entirely due to Wharton; and the rest of the sentence has been transposed in a most arbitrary manner.

[2] *E.g.*, p. 12, ll. 7, 8. The words "cujus se personas confitebantur "in propria persona Deo servituri" are omitted. (Wharton, p. 290, l. 8.) They are very much abbreviated in the MS.

The earlier portion down to the year 1066 is an exact copy, with one or two trifling additions, which will be seen at once by the difference of type, of the chronicle contained in the MS. 339 in the library of Corpus Christi College at Cambridge. This is a small quarto, on parchment, of 24 leaves, and, like the Cotton MS., is bound up with the life of Richard I. by Richard of Devizes. It has been ascribed to Richard of Devizes by Bale, though there seems no authority beyond the fact that both these MSS. give it in the same hand with the acknowledged work of that author. The chronicle begins with a description of Britain, the early portion being chiefly taken from Geoffrey of Monmouth, and goes down to the year 1135. It is dedicated to a certain Magister Adam, but the leaf containing the dedication has been unfortunately cut by the binder, and thus affords no clue to the author. Mr. Stevenson, in his preface to Richard of Devizes (p. viii.), considers that the chronicle "differs mate-" rially in style and arrangement" from the life of Richard I. They are, however, works of such different character, that a difference of arrangement is almost to be looked for; and in one respect, their fondness for classical quotations, they are very similar. Thus, in the 24 pages which contain what the scribe of the Cotton MS. has taken from that in the Corpus Library, besides several quotations from other sources, Ovid is quoted twice, Virgil once, Horace once, and Juvenal four times. The author, whoever he was, was certainly a resident in the monastery of Winchester, as the mention of its affairs, and of the gifts made to it from time to time, is very frequent; besides which, most of the events which are related as happening at

The earlier portion a copy of MS. C.C.C. Cant. 339.

[1] The passage is: "[M]agistro "Adæ suus de[votus servus] Meo "malo mirum mu . . . temporibus "accidit ut etiam fi . . . . placeant "sapientibus."

Winchester are given in very full details. Now, from Richard of Devizes' prologue to his life of Richard I. (Stevenson, p. 1), we know that for at least a portion of his life he lived at Winchester, and that he wrote this book there. I cannot, therefore, think that any more probable author for the chronicle can be found; and it is by no means impossible that Bale may have seen the MS. before it was mutilated, and that it actually contained the name of Richard of Devizes. It would of course be very natural for one monk of the house to take up and carry on what another of an earlier time had begun, beginning his own additions from so marked a point as the year 1066. The two MSS. correspond very closely, both being written in the same way, the chief portion of the text occupying the middle of the page, with ample margins on both sides, which have been frequently made use of for additional matter. There is no doubt that the Corpus Christi MS. is the older, the other having been apparently transcribed from it. The variations are very trifling between the two; the spelling of proper names is frequently changed; a simpler word is occasionally substituted for the original, *e.g.*, *episcopali* for *pontificali* (p. 5); and sometimes a word is inserted to make the sense clearer, *e.g.*, *regis* after *Ethulfi*, p. 9 (a. 862), *filia*, p. 12 (l. 28); "sine *consensu et* conscientia," p. 14, where the original has only "*sine conscientia*," p. 21, *hodie*, &c.

Richard of Devizes most probably the author of this.

Comparison of the two MSS.

Of Richard of Devizes nothing is known but what will be found in the prologue to his life of Richard I. If he were the author of this chronicle, he had access to other authorities besides the Anglo-Saxon chronicle. For instance, p. 7, in speaking of Ethelwulf's expedition against Kent by his father's direction, he speaks of him as "filium suum clericum." There is no allusion to this in the Anglo-Saxon chronicle, but William of Malmesbury, *De Gestis Pontificum*, f. 137 *b.*, l. 52 (Savile), says

Points worthy of remark in this earlier portion.

that he "ex gradu subdiaconi Wintoniensis in regem " translatus est;" a passage of which our author has again made use, p. 8, in mentioning Ethelwulf's accession to the throne, though he has avoided Malmesbury's blunder in making pope Leo III. give the necessary dispensation. So again, in p. 9, the expedition of Hasteng against Spezia, after his defeat by Alfred, is mentioned, for which the only authority has been the Chronicon Turonense, published in Duchesne's *Scriptores rerum Normannarum*.[1]

Allusions to events of the author's own time.

There are two remarkable allusions by the author to events or persons living in his own times.—(1) Under the year 837, p. 8, where he is speaking of the sons of Ethelwulf, he adds, after mentioning their names, "de quibus non minus gavisus est quam " quendam nostri temporis regem vidimus fuisse gavi- " sum de filiis suis." If the author be Richard of Devizes, this must of course refer to Henry II., and indeed he would be the king most naturally pointed out by such a statement, if we suppose it to be written before the rebellion of his sons. This would also give a good approximation as to the time when the chronicle was written. (2) The other is perhaps even more remarkable. Under the year 959 (p. 12), he is speaking of the murder of Ethelwold by Edgar, "pulchræ uxoris " gratia," and adds, "Non fuit iste primus, nec erit " novissimus, qui doluit aut dolebit suæ uxoris pul- " chritudinem. Vidimus et nos aliquem pro pulchra " uxore sua (*sua* is an addition of the Cotton MS.) " aliquid pertulisse." The circumstance here alluded to is by no means evident.

Henry II.

Throughout Winchester and its cathedral are the centre of everything; from the first paragraph, where the burial of Cerdic at Winchester is mentioned, down

Winchester the centre of

[1] See Lappenberg's *History of England under the Anglo-Saxon Kings*, Thorpe's translation, ii. p. 55, note 2.

the events described.

to the year 1053, when the gifts of Godwine's wife Githa to the church are enumerated. Of course the author mentions the intention of Cynegils to build the church, and the accomplishment of the intention by his son Cenwalch, and their gifts to it. Then later we read of those of Ina and Egbert; the foundation of the new monastery, Hyde; the burial of St. Edburga at St. Mary's abbey (the chronicler is very angry with the monks of Malvern for asserting her remains to rest with them); the gifts of Edward the elder and Athelstan; the reforms of Edgar, and his gifts to the monastery; the gifts of Ethelred and Cnut, and afterwards those of Emma, bishop Elwin, Edward the Confessor, and Stigand. Though spaces are left in one of the MSS. for the names of the manors given by Emma and Elwin, preceded by the words "quorum hæc sunt "nomina," "quæ sic nominantur" (p. 25), they are not given.[1]

Events related with full details.

Some events are narrated with very full details. Among these may be mentioned the murder of Alfred, attributed as usual to Godwine, who is described as giving very minute instructions to his followers as to the horrible manner of the murder; the arrival of Edward in England and his reception by Godwine, ending with his appearance in disguise at Winchester and subsequent coronation there; and especially the accusation of queen Emma, her demand of a trial by ordeal, and the trial itself, are more fully described than in any other chronicler. The queen and her chief accuser archbishop Robert are described as making long speeches on the occasion, and both quote Juvenal more than once. The length of the account is doubtless

[1] These will be found, as stated in the note 1, p. 25, in Rudborne's *Historia major Wintoniensis*, printed in Wharton's *Anglia Sacra*: as they are omitted, it is a fair deduction to suppose that the author of the Annals did not take his matter from Rudborne's book.

owing to the glory the church of Winchester and the name of S. Swithin obtained from the result. The mention of Siward's death (p. 26) arrayed in his arms, shews that the author had Henry of Huntingdon's chronicle as one of his authorities. The death of Godwine comes from Aelred. One more curious point may be mentioned. In giving an account of Harold's capture at Ponthieu, he states that the tempest that threw him on that shore arose while he "in scafa "piscatoria non longe a terra vomitam sibi in mari "provocaret" (p. 26). It is worthy of remark that the author of the Corpus MS. is one of those who mention the story of Harold's surviving the battle of Hastings.[1] There are several indications of other authorities being made use of besides what we have now. See especially the curious description of Harold's character given in the note 2 to p. 27.

Henry of Huntingdon one of the authorities.

Aelred.

On the other hand several inaccuracies, and some of them of a very careless nature, may be observed. Thus, p. 10, under the year 924, in what is evidently intended as an account of the battle of Brunanburh, Athelstan is described as depriving of life a king of Scotland (Constantine III.), who really escaped to his ships, while the seven Danish jarls slain there are increased to twelve. So again, p. 18, Alfred's murder is related as taking place in Harthacnut's reign instead of Harold's, while the blunder is made worse by the statement that Harthacnut, though aware of Godwine's being the murderer, was forced to dissimulate on account of his power. In p. 19, in the singular dialogue put into the mouths of Godwine and Edward, the former is represented as using the familiar oath of William Rufus, and swearing by the Volto Santo of Lucca.

Inaccuracies.

[1] The words are: "Volunt ta- "men quidam quod Haroldus vivus "evaserit, et adhuc vivat cum "Arturo rege Britonum." This has not been copied by the Winchester annalist.

The Corpus MS. followed only to 1066.

The compiler of the Winchester annals deserts the Corpus MS. in the year 1066; the latter, though carried on to 1135, containing very little, and that of but small interest, after this date.

William of Malmesbury the next authority.

After this the author chiefly followed is William of Malmesbury. His *Gesta Regum*, *De Gestis Pontificum*, and especially his *Historia Novella* are all laid under contribution. There are considerable additions, however, from various sources, especially at first the Anglo-Saxon Chronicle,[1] and afterwards Matthew Paris and the Continuator of Florence of Worcester: in one instance Herbert de Bosham's life of archbishop Thomas Becket is used, p. 56. When these are copied, they are generally copied almost without alteration, excepting in the passages relating to Winchester and its bishops. See, for a good instance of this, the account of the character and habits of bishop Walkelin (p. 39), of which a considerable portion is due to Malmesbury. The extracts are frequently made with great carelessness; (see instances of this pointed out in the notes 1, p. 30, and 5, p. 31): and sometimes two different authorities are copied in the same paragraph, as for instance in the year 1156, p. 55, where within three lines, "Obiit "Johannes cardinalis" occurs tiwce.[2] The authorities are given throughout in the inner margin, and the additions will be easily seen by the difference of type.

Facts peculiar to the Chronicle.

I proceed to point out some of the more remarkable facts or points which are peculiar to this chronicle.

Under the year 1066, p. 27, the mention of the character of Harold's soldiers deserves remark, described

---

[1] The translations from the Saxon Chronicle are by no means always correct. Thus (p. 34) in speaking of the Æthling's sister Christina, "þæs æþelinges swuster" is turned into "regis filia." See the note on the passage.

[2] The allusion in this paragraph to the legend respecting "Ebronus," *i.e.*, Ebroin, mayor of the palace in 670, is very curious. See the story in Milman's *Latin Christianity*, ii. p. 440 (ed. 3).

as they are, as "bello proculdubio potentibus, sed in " exhauriendis calicibus potentioribus." In p. 47, the scandalous story of the legate John of Crema, to which Hoveden (f. 274, Savile) alludes, is given with very full details. In p. 64 is a character of William Longchamp, bishop of Ely, king John's chancellor. "Homo " quidem prudentia sæculi et gratia labiorum mira " æstimatione insignis, et quo nemo unquam in inte- " gritate semel conceptæ dilectionis fidelior extitit; " qui et merito pater monachorum poterat appellari," etc.; the only fault found in him being that he confirmed the ejection of the Coventry monks,—that instance of persecution which has excited the wrath of so many of the monastick chroniclers.[1] It is interesting to contrast this with the character of Longchamp given by Giraldus Cambrensis. (Gemma Ecclesiastica, p. 302, Brewer.) In p. 66 is a remarkable account of an outrage committed, in 1197, on Peter de Leia, bishop of St. David's,[2] by Rees, king of Wales. The bishop had endeavoured to bring Rees to make peace with Richard I., and Rees not content with dismissing him with abuse and contempt, had him forced from his bed the following night, dressed only in his shirt and drawers, and dragged through the wood next his house. He was delivered by William de Braose, and at once excommunicated Rees and his sons: Rees died a few days after. His sons submitting

John of Crema.

William Longchamp.

Peter de Leia.

[1] See the strong language used by the Winchester annalist on mentioning the death of Hugo de Nonant, the bishop who expelled them, p. 67; and also William of Newburgh, iv. 36 (ii. p. 103, ed. Hamilton).

[2] This is the bishop of whom Giraldus Cambrensis has spoken so contemptuously in his *De Gestis Giraldi*, i. 44. &c. Mr. Brewer is doubtless right in saying that the evidence of Giraldus as to his character must be received with caution. (Pref. p. xxxiv.) The Winchester annalist, in mentioning his death (p. 69) in 1198, calls him, " vir religionis eximiæ et tam vitæ " forma quam informatione morum " insignis." This probably shows the estimation in which he was generally held.

and praying for absolution, and promising all due obedience to king Richard, were permitted to do penance for the crime; both they and the dead body (jam fœtido) of Rees were scourged, and both the dead and living admitted to absolution, the archbishop of Canterbury (Hubert Walter) assenting to and authorizing the proceeding.

Walter prior of Bath.

In p. 68 is a curious account of Walter, prior of Bath, who, though a man of learning and religion, and whose promotion to Bath from Hyde had been due to this, had gone to the Carthusians, *i.e.* to Witham near Frome in Somersetshire. Here one of the Hyde monks found him "who before "had been busy concerning the salvation of souls, now "very intent upon pots and cabbages," and said with some scorn, "Domine pater, Quod facis est kere, quod "tractas kirewiwere."[1] The chronicler states that on this he reflected that it was better to save many souls than only his own, and that therefore he went back to Bath, and there laboured strenuously till his death.

Prophecy of the death of Richard I.

In p. 71, after the account of the death of Richard I., occurs the mention of a remarkable prophecy, which is said to have been current among the Norman girls for some time previous to that event;

"In Limozin sagitta fabricabitur
"Qua tyrannus morti dabitur."

The annalist states that it seems wonderful to him how the prince who seemed so pious should thus prophetically be styled a tyrant; but adds, quaintly enough, "revera, quod mirum dictu est, postremo ille "telo occubuit quod in Limozin fabricatum est."

Account of impostors pretending to be saints.

In p. 74 begins a long and curious account of certain impostors who went about the country pretending to be saints. The impostures of two pretend-

[1] I do not pretend to understand this line. The words are very clear in the MS.

ing to be S. Nicholas and S. Andrew are elaborately detailed;—the ease with which the country people were deceived and cheated of their property gives a very remarkable picture of their intellectual condition.

Value of the later portion of the Annals.

The latter portion of the chronicle, from 1267 to 1277, is very valuable, and contains a very full account of the transactions of the years immediately following the battle of Evesham.

Used by the author of the Waverley Annals and of MS. Cott. Vespas. E. iv.

It has been used by certainly two other chroniclers, the Waverley and Worcester annalists, and the author of the Cotton MS. Vespasian E. iv. The Winchester is the prior in date, and may be the original whence the others have copied. If so, our MS. is certainly a copy made from the original, as several words and even sentences necessary for the sense are omitted in it, which are found in the other MSS. On the other hand an error respecting the earldom of Richmond (see below, p. xxviii.) is omitted by the Waverley annalist.

Articles of inquiry in 1272.

In p. 113 is a list of the articles of inquiry by the papal nuncios in 1272, who came to London chiefly to settle the question of the expenses of prince Edward and his brother in the Holy Land: in p. 122 are some curious verses on the death of Pope Adrian V., better known as the legate Ottobonus or Octobonus, on which name the versifier puns.

Pope Adrian V.

The MS. ends soon afterwards, under the year 1277, with the account of Llewellyn's submission to Edward I., and his appearance in London, where he kept his Christmas with the king, and then returned home.

Especial value as relating to Winchester.

As a general chronicle these annals do not differ much in style or matter from most of the similar chronicles of the time. But as mentioning the events which chiefly concern Winchester, the city and the cathedral, and the changes in the cathedral and monasteries, it is especially valuable. The earlier portion, as has been already remarked, whether due to Richard of Devizes or not, was certainly written by a monk of S. Swithin's, and gives a very full account of all the

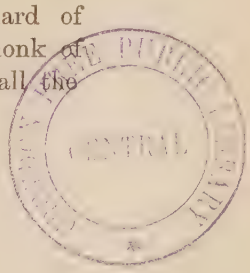

gifts of manors &c., by royal and other persons to the monastery; and the rest of the chronicle is equally full of details relative to both city and monastery.

Architectural history of the cathedral.

Thus, to begin with the cathedral, a very tolerable sketch of its architectural and other history from the Conquest may be made out. In 1072 Stigand, the degraded archbishop of Canterbury, who had given the great cross, with its two figures of gold and silver, to his old cathedral, was buried there with great pomp. In 1079 bishop Walkelin began to rebuild the church from its foundations. In 1086, during the process, he obtained from William I. a gift of as much wood from the neighbouring wood of Hempage as he could get cut down in three days and nights. He managed to get the whole cut down, and carried off to Winchester. The king coming to Hempage soon afterwards, and missing the well-known wood, as soon as he found out what had become of it, burst into a furious passion. The bishop, however, made his way to the king's presence, and pacified him by offering to resign his bishoprick; and was allowed to depart, with the quiet remark, that the king had been as much too prodigal a giver, as Walkelin had shown himself too greedy an acceptor. His successor, William Rufus, is only mentioned in connexion with the cathedral as having abstracted large treasures from it (p. 36). The new monastery was soon afterwards (1093) entered under bishop Walkelin's auspices, the feretry of S. Swithin being carried in procession from the old monastery, which was at once pulled down, the whole being destroyed in a single year, excepting one doorway and an altar. Under an altar of the old monastery (probably this same one which was left) were found the next year (1094) the relicks of S. Swithin and several other saints. In 1098 the bishop, to whom the church owed so much, died, wearied of life, to use the chronicler's words, through the spoliations of

Bishop Walkelin and the wood of Hempage.

History under William Rufus.

the king. His character is taken from William of Malmesbury's account, though somewhat enlarged. Two years afterwards William Rufus himself was brought to be buried in the same cathedral. William Giffard, the next bishop (the founder of Waverley), does not appear to have done much for the church, so much of his time being spent in journeyings to Rome, and quarrels with his monks while at home. The chronicler, however, speaks of him in the highest terms (p. 48), mentioning his affection for the monks in spite of their hostile bearing towards him, and his fondness for their society. Henry I. had forced 800 marks from him in 1111 (p. 44), and took the part of the monks against him (p. 46). The account given of the quarrel is singular enough; it is stated to have been chiefly about nine churches which had belonged to the monks' manors, and which the bishop took from them. The monks went in procession with the crucifixes turned upside down, and with naked feet, in a direction contrary to the sun's course, to shew that if the bishop took away from those who attended to God's service their sustenance against the canonical decrees, so they would go through the services in the way contrary to right and the ecclesiastical decrees. They were reconciled, through the king's mediation, in 1124 (p. 47). The beginning of this bishop's episcopate was marked by the fall of the tower (Oct. 7, 1107). The next bishop, Henry de Blois, Stephen's brother, is mentioned as building his house like a palace with a very strong tower, at the time that castles were generally being fortified throughout the country (p. 51). He soon after (the chronicler is doubtful in what year, p. 53) went to Rome with the object of persuading the Pope, Innocent II., with whom he was very intimate, to make the bishoprick into an archbishoprick. Winchester suffered very much in the contests between the empress and Stephen, especially after the quarrel between the former and the bishop;

Bishop William Giffard.

Bishop Henry de Blois.

his abettors are especially held up to reprobation, as burning the monasteries of St. Mary's and Hyde (p. 53), while Robert of Gloucester spared the great monastery of S. Swithin's. He was forced to go again to Rome to defend himself against this charge (p. 55). The great cross was consecrated by him in 1167. He died in 1171, the year of Becket's murder, whom he had consecrated. The chronicler uses very strong language in his praise. Of the next bishop, Richard Tocliffe, nothing is related but that a serious outrage took place in the church during his occupation of the see (p. 63). The convent seems to have been in distress for funds in the next few years, as the fact of their borrowing 21 marks from a Jew in 1198 is mentioned (p. 68). The tower was rebuilt in 1200, being begun and finished in the same year. And soon afterwards, in 1202, the bishop, Godfrey de Luci, established a confraternity for the restoration of the church, to last for five years. He died two years afterwards, and was succeeded by Peter des Roches, who took so prominent a part against prince Louis in 1216. A disturbance took place at Winchester in 1234, when the king was forced by the council of Westminster[1] to dismiss Peter de Rievaulx, the nephew or son[2] of the bishop, who took refuge at Winchester. During the disturbance, the horses of the bishop and the prior were seized ; and the bishop excommunicated the guilty parties, and laid the whole city and church under an interdict. The monks appear at first to have taken part against him, but they were soon reconciled. He died in 1238 ; and in the next year, during the vacancy, the legate Otho appears to have made an attempt on the treasures of the church, and laid it under an interdict because the sight of them was

Bishop Richard Tocliffe.

Bishop Godfrey de Luci.

Bishop Peter des Roches.

[1] The archbishop (Edmund of Abingdon) threatened to excommunicate the king. *V.* R. Wendover, iv. p. 299.

[2] *V.* R. Wendover, iv. p. 264.

refused him (p. 88). In 1241 an accident occurred to the feretry of S. Swithin by the fall of the *flabellum*[1] of the tower; the same thing occurred in 1248, and nearly crushed one of the monks, while the vesper bell was ringing. Next year (1242) the king and queen were at Winchester, and on May 1 the queen was in the chapter, and admitted to fellowship. The year following the new bishop, William de Raleigh, who had been translated from Norwich, on approaching the city found its gates shut against him by the command of the king, who was opposed to his election,[2] and after vainly trying all the gates, and preaching at one of them, he laid the city under an interdict, and crossed the Channel, in fear for his personal safety. The king gave way the next year, and the bishop entered into quiet possession of his see. He died at Tours in 1250. Aymer de Valence, one of the king's uterine brothers, and one of the immediate causes of the barons' war, was the bishop next elected, though not consecrated till just before his death in 1260. For a considerable portion of his occupancy of the see he was at feud with the monks. The origin

Fall of the *flabellum* of the tower.

Bishop William de Raleigh.

Bishop Aymer de Valence.

His quarrel with the monks.

[1] I have translated this in the margin by "vane," as would seem to be its natural signification, and as it has been translated in these two places. But it is difficult to see how the vane could have injured the feretry. Professor Willis writes to me: "I am inclined to "interpret the passages by supposing the *flabellum* to be a *flap*. "The accidents occurred before "the present vault of the tower "was inserted. The tower had "then in all probability bells, and "a floor below them, in the middle "of which would be a *bell hole*, "closed by a wooden flap or shutters like trap-doors. It was, as I "imagine, one of these that fell. "The feretrum of S. Swithin was "probably placed in the choir to "facilitate the exhibition of his "relicks (p. 88), and thus came "under the tower so as to catch "the falling *flabellum*." With this, too, agrees the circumstance of the second accident occurring at the time when the bell was being rung.

[2] See on this subject an interesting letter of Grosseteste to the archbishop (Boniface), begging him to persuade the queen, his niece, to intercede with the king, who will violate Magna Charta if he persists in his opposition. *Epistolæ Roberti Grosseteste*, p. 271.

of the quarrel seems to have been the refusal of the monks to give their customary account of certain property of the church before the bishop's officials (p. 95). The bishop deprived the prior, William of Taunton or Taynton, and he went to Rome to appeal. This prior, who was afterwards abbat of Middleton, is mentioned as making a satisfactory arrangement with the Caursines for the expenses of the suit. The quarrel attracted a great deal of attention, as the king is mentioned as endeavouring to make peace; but the monks hoped to get better terms from the Pope, and refused his mediation (p. 95). The quarrel was, however, made up the next year (1256). Two years after, the bishop elect was forced into exile, and in the same year prince Edward and his father, who had been at variance, were reconciled in the chapter of S. Swithin's. The troubles, however, were not over in the convent. The prior, Andrew of London, who had been appointed by Aymer, resigned, and was again elected through the influence of Richard de Clare and some others. Though Aymer was living, the monks elected a new bishop, Henry de Wengham, in his place; he was, however, the next year (1259) elected to London, and Aymer died at Paris, Dec. 4, 1260. A large majority of the monks elected their old prior, William, now abbat of Middleton; while some gave their voices for the actual prior, Andrew of London. He resigned the priory, and appealed to the pope respecting the election; but the whole election was quashed, and John of Exeter, chancellor of York, who was then at Rome, was consecrated bishop. The adventures of Andrew, the late prior, were not, however, at an end. He is described as being forced by the new bishop to resign the priory, against his will, in consequence of his faults,—there is evidently some confusion respecting the two resignations,—and imprisoned in the abbey of Hyde, whence managing to escape, he pretended to have

Deprivation of the prior.

been released by the merits of S. Thomas of Canterbury, and offered the rings of the chains with which he had been bound, at the shrine at Canterbury. He then went off to Rome (p. 100). On his return in 1274 (p. 116), he tried to force his way into the church, the bishop (Nicholas of Ely) having fortified it against him: and failing, was of course excommunicated, with all his abettors. A thorough investigation into all the disturbance was made by the justices itinerant, and a large number of persons were imprisoned in consequence. The archdeacon of Rochester, William de S. Martin, who had taken part with him, was shut up for some time in Winchester castle as a disturber of the peace and a despiser of the king's majesty. This did not, however, bring peace to the distracted convent. As late as 1276 (p. 121) the king is described as insisting on their making up their quarrel, that he might hear no more of it. In spite of this, the monks, who almost all took the side of Andrew, tried to force him again upon the bishop; and actually persuaded Valentine,—who had succeeded on Ralph's death in 1265, but who had resigned in 1267, the legate Ottobonus (p. 105) giving the priory in charge to certain guardians, and who had been restored in 1268 by the same legate's influence,—to resign again. The bishop then took the manors of the priory into his own hands, and removed the sub-prior and some of the other officers (p. 123). And the dean of Salisbury and a knight being sent from the king to bring them to peace, he once more restored Valentine, and created two new officers, the infirmarius and the guardian of the anniversaries. Valentine, who seems to have been a very worthless man, was soon after removed, "non "sine causa, ut dicitur," by the bishop, and on the appointment of John de Dureville, the long-standing quarrel seems to have been brought to an end.

Bishop Nicholas de Ely.

End of the quarrel.

Circumstances connected with the city of Winchester.

There are many circumstances also connected with the city mentioned by the annalist. Among them may be mentioned,—besides that in the war between Matilda and the bishop in 1141,—the fires of 1102, 1161, and 1180, the last of which began with the mint; the trust of the castle and city to Savary de Mauleon by John in 1216, and its surrender by the citizens to Louis on his retreat; the conduct of the citizens in 1263, which is unfavourably contrasted with that of the Londoners (p. 101), praise and blame which are reversed when the chronicler comes to speak of their conduct at the translation of Edward the Confessor in 1269 (p. 108); the rise of the citizens against the convent in 1264, just before the battle of Lewes; the capture of the city by Simon de Montfort the younger in the following year, and the interdict in consequence of his entry; and the severe storms and floods of the years 1268 and 1277.

Other monasteries in Winchester.

Hyde.

Of the other monasteries in Winchester there are no very full details, though they are not unfrequently mentioned. Of Hyde or Newminster, especially, there is a great deal told, from its foundation by Alfred (p. 10), down to archbishop Kilwarby's visitation in 1274 (p. 118). The succession of the later abbats is given with scarcely an omission, the author speaking of them sometimes as "abbas Wintoniæ," or in one instance, Selidus, whose death occurred in 1161 (p. 60), as simply "abbas." The chief events connected with Hyde abbey that are mentioned are, its being put into Ralph Flambard's hands in 1088; the burning of the church in the war in 1141; the attempt of Henry de Blois to have it made into a bishoprick (p. 53); its restoration in 1182; a quarrel (mentioned in very obscure language) in 1201 (p. 77); the interdict in 1267, in consequence of a fight between the men of the legate and those of the abbat; and the visitations

of bishop Nicholas in 1271, and archbishop Kilwarby in 1274.

S. Giles's fair. S. Giles's fair at Winchester is mentioned for the frequent fires there, as also S. Giles's church, which was burnt in 1231 (p. 85). Several of the names of the abbesses of St. Mary's abbey are given. Of the other churches, the only one that is mentioned is S. Katharine's, the belfry of which was blown down in 1268 (p. 106, compared with the Waverley Annals, p. 375).

Churches of Winchester.

Errors in the Chronicle. Of errors, some important, others less so, there occurs a considerable number. I give some of the most considerable. In p. 29, William Fitz Osbern is spoken of as nephew of William I., and William I. stated to have joined in person in his expedition against Flanders. In p. 37, *Danorum* for *Scotorum* is probably a slip of the scribe's pen, as also *Cicestriæ* for *Excestriæ*, in p. 42. In p. 40, Robert, bishop of Chester, is said to have died in 1100, though he is mentioned in the next page as being sent by Henry I. to Rome in 1102. In p. 52, where the annalist is transcribing or abridging William of Malmesbury, he erroneously writes Sarum for Malmesbury; and in the same page the wife of Ranulph, earl of Chester, is called sister, instead of daughter, of Robert of Gloucester. In p. 54, under the year 1150, the mention of the death of Geoffrey, abbat of St. Alban's, is repeated, though already given under the year 1145 (see the note on the passage); and in the next page, under 1155, will be found an erroneous date for the death of Robert de Gorram, another abbat of S. Alban's, though the correct date (1166) is afterwards given. In p. 58 the bishops who went to the pope against Becket in 1165, are described as going to Rome, instead of to Sens. In p. 73 there is an error respecting an abbat of Ramsey; in p. 84 the princess Isabella is given to William

Marshall instead of Eleanor. In p. 90 Henricus de Landgrave is a singular phrase for Henry, landgrave of Thuringia. In p. 106, on the death of Peter of Savoy in 1268, the king is said to have given the earldom of Richmond, which he held, to prince Edmund. I can find no other authority for this. He certainly did not hold it; and John de Dreux, duke of Britanny, to whom the earldom had been long promised (it having been held by his father, Peter de Dreux, but forfeited for his adherence to the king of France),[1] at last was put in possession of it on July 16, 1268.[2] The Waverley annals, which here copy the Winchester almost *ad verbum*, omit this passage, v. p. 375. Prince Edmund was in the previous year made earl of Lancaster, and the chronicler has probably joined the two facts together, that the earl of Richmond died, and that the prince was made an earl. Of the ordinary scribe's blunders there is a plentiful crop. One which occurs very frequently, both in the Winchester and Waverley annals, the confounding Doveria, Dover, with Dorobernia, Canterbury, is frequently productive of confusion. The MS. is probably imperfect; at least something is wanting, as twice the author refers to what is to be given afterwards (pp. 102,[3] 117), which is not to be found in the MS.

Dates of bishops and abbats.

The dates of the deaths of very many bishops and abbats are given; some of them,—as for instance, that

[1] See Courthope's edition of Nicolas's *Historic Peerage*, p. 395, note *y*.

[2] See the new edition of the Fœdera, i. p. 476.

[3] This is the mention of the 12 counsellors appointed by Simon de Montfort. The additional matter that is promised "versus finem "hujus libri," can, I think, scarcely be the passage on the next leaf but one (p. 104), where the submission of the king to the 12 at the instance of the legate is mentioned. The scribe's omission of the bishops is curious, and is another proof that this is not the original MS. whence the annals of these years were transcribed into the Waverley MS. and Vespas. E. iv. (See above, p. xix.)

of Herfast or Arfast, bishop of Thetford, in 1084, which has escaped even Mr. Stubbs,—are only known from this source. What has been already remarked, however, shews that they cannot always be relied on with certainty.

General estimate of the historical value of the Winchester Annals.

From what has been said, it will be easily seen that the chief value of these annals arises from the facts relating to Winchester, and to its neighbourhood. But if it be remembered how important a part that city played in the years the history of which is contained in this chronicle, especially during the reign of Henry III., the Annals of Winchester, if not in the first rank of the authorities for the time, must at least be considered of very great historical value.

Annals of Waverley.

The second chronicle contained in the present volume is the very important and well-known ANNALS OF WAVERLEY. Of this, the greater portion was printed at Oxford in 1687, in Gale's *Historiæ Anglicanæ Scriptores quinque*, where it occupies from p. 129 to p. 243.

Gale's edition.

Gale omitted almost all before the Conquest, beginning with the dedication of Westminster in the year 1066. His account of the authorship in his prefatory remarks is a specimen of the very careless way in which his editorial duties were performed. Thus he says the reader may not obscurely conclude that the author of the earlier portion (that is, the earlier portion of what he published), "fuisse hominem genere Saxonem;" and he quotes two instances (one of them the mention of the writer's having been at the court of William I.) in proof of this. Now, considering that Wheloc had published the Anglo-Saxon Chronicle as long before Gale's publication as 1644, with a Latin translation, it was inexcusable in Gale not to find out that much of this portion of the Waverley Annals is a literal translation from that chronicle, the annalist translating the above-mentioned sentence without alteration, like all the

rest.[1] I am constrained to add that this is only what might be expected from the extreme inaccuracy with which the whole of the Annals is printed. Some things are foisted into the text, many omitted, while verbal inaccuracies abound in every page.[2]

Waverley abbey founded in 1128.

The abbey of Waverley, near Farnham, in Surrey, the first Cistercian house in England, was founded on November 24, 1128, by William Giffard, bishop of Winchester, as we learn from the chronicle itself. It was the daughter of Eleemosyna (Aumône), in Normandy, the first abbat, John, being sent with twelve monks from that monastery. Of its history for 163 years after its foundation, a tolerable sketch may be drawn from the present chronicle, as will be seen below.

Period embraced by the Annals.

The Annals begin from the Incarnation, and are carried down to the year 1291, the volume ending imperfectly in the middle of the document (here given in French) which contains the submission of the claimants of the kingdom of Scotland to Edward I. The single MS.,[3] which is the same from which Gale printed, is preserved in the Cotton collection in the British Museum, Vespasian, A. xvi. It is a small thick quarto, on parchment, containing 197 leaves, of which the

Description of the MS.

---

[1] Gale actually adds, "Quid quod "ipsum exemplar, ex quo hæc "nostra transcripsimus, illo seculo "(*i.e.*, that of William I.) exaratum "fuit!" This is the same MS. described above. See the remarks of Mr. Petrie, quoted in Dibdin's *Library Companion* (ed. 2, 1825), p. 163, note. I may add that Hume frequently quotes the Waverley Annals as an independent authority, where it is literally translated from the A. S. Chronicle.

[2] It is fair to Gale to add that many of the worst blunders in his text are corrected in the long and closely printed list of "Errata et "variæ lectiones" at the end of the volume. But these have (it is to be feared) been generally neglected; and, indeed, they are by no means easy to be understood. Here is a specimen. One of the errata is noticed as follows:—p. 168. 47. hoc. Who would suppose that this means that in line 50 of that page, *ab Huberto* is to be struck out, and *hoc* inserted in place of those words? (p. 257, l. 14, of the present edition.)

[3] Harl. 687 is a careful transcript of this, executed in the 17th century.

Annals occupy all but the first 21. The first portion of the MS., as far as A.D. 999, f. 46, is written in a 12th century hand; another of about the same date, or perhaps of the beginning of the 13th century, is used up to 1201; a third up to 1219; and from 1219 various hands are employed, the events of each year being clearly written contemporaneously, with blanks frequently left for additional matter to be inserted after the first entries had been made. After the year 1158 many insertions are made in the margins, though in the same hand as the rest of the MS., and these occur continually, almost to the end. It is left incomplete, as has already been mentioned, in the year 1291. Cotton. Vespas. A. xvi.

I proceed to the sources whence the Annals are derived. The earlier portion, from A.D. 1 to 379, is derived from the usual sources of the annalists, Bede, Eusebius, Martinus Polonus, the Anglo-Saxon Chronicle, and S. Jerome. I have sufficiently indicated these in the margin; all additions which I believe to be the chronicler's own are printed in larger type. I have affixed a query in the margin where I have not been able to ascertain the original source of the event narrated, though clearly not the compiler's own. The inserted additions in this portion are by no means numerous; *e.g.* the death of S. Martial (a great many years before it occurred) in A.D. 72, and the list of the different bishops appointed in France A.D. 94, may be instanced. The sense is frequently injured by the compiler's abbreviations. From the year 381 the well-known chronicle of Sigebert of Gembloux is followed very closely (though at times considerably abbreviated), with additions from a few other sources, such as Marianus Scotus and Martinus Polonus. Words are occasionally altered intentionally, as *catholicorum* for *orthodoxorum* in p. 144, *ordinatione* for *ratione*, p. 145, &c. The MS. of Sigebert which the compiler used, can, I think, be Sources of the Waverley Annals. Sigebert of Gembloux. The MS. used Harl. 651, for-

merly belonging to S. Mary's, Reading.

proved beyond the possibility of a doubt to be that which contains the additions of Robert de Monte, which formerly belonged to the monastery of St. Mary's, Reading. This is now in the Harleian collection in the British Museum, No. 651, Pertz's E. 3^b, a magnificent MS. of the 12th century, in folio. It would be tedious to point out in detail the minute proofs of the identity of this with the MS. used at Waverley; but I will give two instances. In p. 163, the Reading MS. has the singular erroneous transposition of "ex Berno "comite" for "Berno ex comite," which is followed by the Waverley annalist. In p. 233 (a. 1149) for *nemora* the Waverley MS. reads *nec mora*, making nonsense of the whole sentence. Now in the Reading MS. *ne* is at the end of one line and *mora* at the beginning of the next, and the transcriber has blundered into making two words of these, and writing *nec* for *ne*. Robert de Monte's own additions, which are introduced from the year 473, I have in all cases indicated in the marginal references.[1] The annalist, however, still continues to introduce other additions from Geoffrey of Monmouth, Florence of Worcester, and the Anglo-Saxon Chronicle. They are not many, and of course always refer to English affairs. A few entries I can trace directly to no known source: among these may be especially mentioned the account of the vision of Egfrid's death by S. Wilfrid (p. 153), and the very curious profession of canonical obedience of S. Swithin to archbishop Celnod (p. 160). This last, though written about the

Robert de Monte.

[1] I have referred to the edition of Robert de Monte as reprinted in the abbé Migne's Patrologia, vol. 160, from Bethmann's in the collection of Pertz. But in the earlier portion he has only given the additions of Robert to Sigebert separately in coll. 413–422 (Migne), not printing them in full when they are derived from Henry of Huntingdon or other sources. Sometimes they are omitted altogether. In these cases I can only refer to the Harleian MS. See under the years 665, 730, 773, pp. 152, 155, 157.

same time as the rest of the MS., is on a separate piece of parchment, and inserted between two leaves of the MS. Of other authorities, the *Gesta Regum* of William of Malmesbury (though not much used) is referred to as "historia regum Anglorum" on one occasion (p. 165). The author had also access to Henry of Huntingdon, and has used him directly in several instances, though he usually is copied through Robert de Monte. The MS. of Henry of Huntingdon is either that marked A. in the *Monumenta Historica Britannica*, or one of the same recension.

William of Malmesbury.

Henry of Huntingdon.

The first part of the chronicle ends in 999, and here, instead of Sigebert being its groundwork, with entries from the Anglo-Saxon Chronicle and other authorities, the Anglo-Saxon Chronicle is the one employed as the basis, with a few entries from Sigebert and Robert de Monte. Sometimes these two are put together, and a sentence formed which has been derived from them both; but for the most part the translation of the Anglo-Saxon Chronicle is a literal and accurate one. Henry of Huntingdon is still used occasionally, and in one instance (p. 186), Aelred's Life of Edward the Confessor. The MS. of the Anglo-Saxon Chronicle used was, I think, that now in the Bodleian Library, Laud. 636.[1] Inaccuracies may be occasionally observed; for instance, in p. 165, "filius" for "æþeling;" p. 174, "exercitus" for "þe flota," &c.[2] From the year 1085 to 1095 it is the only authority, the Waverley annalist contenting himself with simply translating, now and then introducing a word to make the sense clearer,[3] or leaving

The Anglo-Saxon Chronicle.

[1] See especially under the years 1024, 1047, pp. 178, 182. A Latin version seems, however, to have been used in one case, v. p. 187, note [1].

[2] I have referred to the edition of the A. S. Chron. in the Monumenta Historica Britannica up to 1066, as the other references to Henry of Huntingdon and Florence of Worcester can thus be most easily traced and verified; after 1066 to Mr. Thorpe's edition in the present series of Chronicles and Memorials.

[3] In pp. 194, 202, will be found introduced the mention of remarkable storms of wind.

out a passage when he felt inclined to abridge; the difference of type will always make these additions evident. In the year 1095 an extract occurs from Roger of Wendover, and in 1099 Robert de Monte is again used, the extracts being taken about equally from him and from the Anglo-Saxon Chronicle. A curious instance of how these two have been used together may be pointed out in the year 1107 (p. 213):

Anglo-Saxon Chronicle.	*Robert de Monte.*
Ðises geares forðferdon Mauricius biscop on Lunden.	Obiit Mauricius inceptor Londoniensis ecclesiæ.

Waverley Annals.

Obiit Mauricius inceptor Londoniensis ecclesiæ episcopus.

I cannot but think that this translation will be found of great value in the interpretation of the chronicle from which so much of it is derived.

In the year 1111, a mention occurs of the change of the position of the monastery of Winchester, accomplished through the agency of the bishop of Winchester, William Giffard, founder of the abbey of Waverley; and in many instances the dates of the foundations of other religious houses are mentioned, *e.g.*, Merton (p. 216), Reading (p. 218), Rievaulx (p. 222), Fountains (p. 223), &c. The foundation of the abbey of Waverley itself is given in 1128. These are mostly marginal additions to the rest of the MS., and in a later hand, as if after the Annals had been finished to a certain point, they were looked over by some one appointed for the purpose, and events more especially concerning or interesting the monastery introduced. Of course, as is usual in copying two authorities, repetitions occur frequently; see, for instance, the death of pope Calixtus II. and

succession of Honorius II., mentioned under two different years, 1124 and 1126, on successive pages, the one coming from the Anglo-Saxon Chronicle and the other from Robert de Monte. The last entry from the Anglo-Saxon Chronicle is under the year 1127. Then the Annals are entirely taken from Robert de Monte, with a few additions from Henry of Huntingdon and others that seem to be original, chiefly the mention of the foundation of the various Cistercian abbeys that followed the establishment of Waverley itself. These dates may in general be depended upon; in one instance, however, the year of the foundation of Melsa, *i.e.* Meaux, (p. 225) seems to be transferred from 1150 to 1136.[1] After the year 1138, though Robert de Monte is still the authority, there are many additions in the annalist's own language. Those in the case of the particulars of the death of Robert Marmion in 1144 may be especially pointed out, as also the mention of the appointment of Robert Pullus (or le Poule) as chancellor of the church of Rome in 1145 and his death in 1146 (a date only known from this chronicle); the death of bishop Malachy O'Morgair of Armagh in 1148, the freezing of the Thames at London in 1150, &c. Sometimes R. de Monte's errors are corrected, while at others his correct statements are altered for the worse; see instances of both in the notes [3] and [4], p. 235. The Waverley chronicler had only access to the first edition of Robert de Monte, the Reading MS. ending with the year 1157; and with this year ends what we may consider the second portion of the chronicle.

---

[1] This is pointed out by Tanner, *Notitia Monastica* (Yorkshire, lxxviii., note s, ed. Nasmith). Unfortunately the MS. is here cut in the binding, and Me is all that is left of the word. But I do not see how else it can be filled up, and Tanner may have seen it in its integrity. Gale, however, omits the sentence altogether. As to the true date, see Walbran's *Memorials of Fountains Abbey*, p. 94.

Ralph de Diceto.

For the years immediately following, Ralph de Diceto is the principal authority, and in some cases his words are identically copied; but the Annals may be regarded as original from this point, as in most cases the language is altered, and the events, at first very briefly described, and in a very different manner from the previous portion, are (at least after 1177) not literally copied from any single authority. There are also many additions to what must have been the original MS., though all (or nearly all) is in the same hand. Still, that other chronicles must have been employed is shown by the repetitions; thus, in p. 241, under the same year the coronation of Philip II. is mentioned twice, as also the Lateran council of pope Alexander III. This last is an especially remarkable instance of carelessness, arising from the way the chronicle was made up, as at the beginning of the paragraph the council is said to have consisted of 300, and at the end of it of 310 bishops. From 1219 to 1266 the MS. was written contemporaneously with the events described, from year to year, as stated above, and may be certainly considered one of the chief authorities for this period of history. The history of John's reign is given at very considerable length. A few documents of considerable importance are introduced: the curious supposed dialogue between king John and the papal ambassadors in 1212 (pp. 268–271) seems to be taken from the Burton Annals (pp. 209–217), though it is not nearly so full; the letter of the archbishop of Narbonne respecting the battle of Navas de Tolosa (p. 271) probably owes its place here to his having been previously abbat of Citeaux; the charter of resignation of John to Pope Innocent III. is given in p. 275. The letter (in p. 305) from Acre, which is unfortunately anonymous, giving an account of the recovery of Jerusalem by Frederick II., I have not found anywhere else. The list of the emperor's evil deeds (p. 322) is abridged

The portion, 1219 to 1266, contemporaneous with the events described.

from the bull of excommunication of Gregory IX., and probably was obtained from Matthew Paris, as also the letter of the Hungarian bishop (p. 324) respecting the Tartars, and the account of the capture of Jerusalem by the Carismians in 1244 (p. 335).

From 1266 to 1275 nearly identical with the Winchester Annals.

From the years 1266 to 1275, with a few exceptions, the chronicle is identical with the Winchester Annals, published in the present volume. The idea that these pages convey is that the Winchester volume was borrowed and this portion copied out, the transcriber introducing a few additional entries or enlargements of his own. Thus in p. 373, in mentioning the grant of a tenth to Henry III. in 1266, the words "omnium "ecclesiarum" are inserted; in p. 375 the fact that John le Breton, bishop of Hereford, was consecrated at Waverley, has been introduced by the Waverley transcriber, apparently unconscious that it is mentioned in the Winchester MS. immediately below, under the next year, when the consecration actually took place, though this entry is copied without remark. We may mention the change of "iv. non. Junii" for "iii." by the Waverley annalist at the foot of p. 375, as the day of his consecration, no doubt from the better information in the monastery itself, where the consecration took place.[1] The list of bishops who were present at the consecration (p. 376) is also peculiar to the Waverley MS. Besides these, the mention of the death of S. Thomas Aquinas at Fossa Nuova (p. 382) in 1273, and the visit of the bishop of Winchester, Nicholas of Ely, at Waverley in the following year, have been added by the transcriber. At the same time, though it is evident that these Annals were due to a Winchester

[1] There is no doubt that iv. non. Junii, as given in the *Waverley Annals*, *i.e.*, June 2, is the correct date, because that day was a Sunday in 1269, and consecrations of bishops were invariably held on Sundays. See Mr. Dymock's preface to the *Magna Vita S. Hugonis*, p. xxviii., and note [3].

CENTRAL

original, it is by no means certain that the Winchester MS. (Domit. A. xiii.) is that original. Indeed, the evidence is rather against this. Several mistakes occur in it which the Waverley Annals have corrected, and reference in both is made to some documents (pp. 117, 383) which are not found in either. One remarkable error which the latter chronicle has avoided has already been mentioned above, p. xxviii. (Annal. de Winton. p. 106, note [2]; see also p. 113, note [1]). There are also other MSS. which contain this same matter. The Worcester Annals (Cotton, Caligula, A. x.), probably copied from the Waverley, contain it, and also a MS. in the Cotton Collection (Vespasian, E. iv.) This goes down to 1280, written throughout in the same hand, about the end of the 13th century. There are many blanks of years in the earlier part. It is identical (or nearly so) with the earlier portion of the Worcester Annals, from which Wharton has given extracts (*Anglia Sacra*, i. pp. 469–530). The prologue is instructive, as giving some idea of what the original compilers of these chronicles had in view to be done by their successors. See it in Wharton, i. p. 469.

MS. Cotton. Vespas. E. iv.

The Winchester Annals still continue to be used, though sparingly, from 1275 to 1277, when they end; and the rest of the Waverley MS., to its present abrupt termination in 1291, seems to be again original, with the exception of the documents introduced.

Details of the history of the abbey of Waverley given in the Annals.

The chronicle, as would be expected, gives many details of the history of the abbey, as well as much incidental information as to the progress of the Cistercian order in England, and the regulations issued from Citeaux for the government of the affiliated abbeys from time to time. Thus we find mention of the making of the lavatory and aqueducts in 1179, just 50 years after the foundation of the abbey; a few years afterwards, in 1187, we learn that there were 70 monks and 120 lay brethren. The infirmary chapel was dedi-

cated by bishop Albin of Ferns in 1201, and the foundations of the new church laid by William, rector of Broadwater in 1203, who himself was buried close to the southern wall in 1222 (p. 296). Waverley did not escape the storm that fell upon all the Cistercian houses in John's reign, and the monks who had been dispersed to various monasteries in 1203 on account of the famine that so generally prevailed, were again scattered through the country in 1210, after the enormous sum that John extracted from them had been paid. The chronicler's words are somewhat remarkable: "Waverleia vero, omnibus facultatibus suis dis-" tractis et ablatis, facta similiter dispersione mona-" chorum et conversorum circumquaque per Angliam, " regis iram patienter sustinuit." It is added that the abbat (John III.) left the house and fled away by night through fear of the king. However, better days were in store for them; and soon after, in 1212, we find mention of gifts of lands by Gilbert de Baseville; while in 1214 bishop Albin was again at the abbey, dedicated five altars in the presence of the bishop of Winchester, and blessed the cemetery in which those who had died during the interdict had been buried. In 1216, the spring whence the lavatory was supplied having dried up, a new one was discovered and brought to the abbey by one of the monks whose name was Simon, a service evidently highly appreciated by the monastery. In 1221 they changed their seal; and in 1225 the king visited them, and was admitted to the privileges of fraternity. Three additional altars were dedicated in the church in 1226, and five more in 1231, of which five are mentioned as being in the transepts, by a bishop John, vicar of the bishop of Winchester.[1] The new church, the foun-

[1] I have mentioned in the note on the passage (p. 301) that this was probably John, bishop of Ardfert, who was a suffragan of Canterbury.

dations of which were laid in 1203, was entered by the monks "cum solemni processione et magnæ devo-" tionis gaudio," on Dec. 21, 1231; the long time (nearly 30 years) that elapsed since it was begun being probably due to the interdict and the other troubles through which the abbey had passed in John's unhappy reign. In the next year the question of precedency among the Cistercian houses in England, which Furness had disputed with Waverley, was settled (p. 311). In 1239 a new bell was put up, and certain lands in Netham given by Henry III. In 1240 a serious question arose regarding the privileges of the abbey and the rights of sanctuary which it possessed. A young shoemaker came to the abbey at Easter time, and was employed in his art within its precincts. There had been a charge of homicide against him, and some three or four months afterwards the officers sent to apprehend him seized him there, and in spite of the anathema of the abbat, and the protests of the seniors of the monastery, who declared their precincts to be privileged as the altars of churches, he was bound and carried off to prison. The excitement in the abbey was immense; the privileges of the whole order, as the chronicler observes, were in danger; if men could be thus bound in their abbeys or granges, there would be in future no distinction between the places of religious and those of seculars. The services, even the missarum solemnia, were stopped. The abbat went at once to the legate (Otho), who is described as only dissimulating and idling about the matter; he then went to the king himself, and with sighs and tears brought his complaint, insisting that the king could only satisfy God and the order, by causing the man who had been thus violently removed to be restored to the holy place. The king is described as at once giving way and granting the abbat's request; but the council opposed, and a day was appointed for discussing

Question as to the right of sanctuary within the abbey precincts in 1240.

the privileges of the order. The king himself seems to have interfered to stop the suspension of the services, and on August 10 (the man had been carried off on Aug. 8) they were resumed. The suit took several days before it was finished. The council opposed the privileges strongly, "perverse perversi scripta aposto-" lica interpretantes et maligne exponentes," and gave their answer against, instead of in favour of, the order; " whence," says the chronicler, "it cannot easily be un-" derstood or explained with what grief of heart, with " what bitterness of soul, the abbat opposed himself " for the defence of his liberties." At last, however, the privileges were proved to the king and council in such a way as to make it clear that the abbey precincts did possess, by the Pope's authority, the rights that were claimed for them, and that all violators of them and those who consented to their violation, were excommunicate. The man was then at once, by the king's order, brought back by the same officers to the abbey, to the joy of the neighbourhood, and the officers were excommunicated, and only restored after satisfaction had been done to God and the abbey, and they had been publickly scourged by the dean of that place (*i.e.*, the rural dean) and the vicar of Farnham; they became, in future, the chronicler adds, " ordini nostro " humaniores."

Visit of princess Eleanor and Simon de Montfort.

In 1244 we have the mention of a visit paid by the king's sister, Eleanor, wife of Simon de Montfort, who is called " domus nostræ sincerissima amatrix," together with her husband and two sons, Henry and Simon. The chronicler mentions as a circumstance worthy of remark and of good omen, that at the moment she placed her foot within the church door, the Host was being elevated by the priest at the high altar. Her offering of an altar-cloth, to be used on the days when the relicks were exposed, is mentioned, as well as gifts of money, by which the convent was

enabled to complete the purchase of the lands at Netham, of which the king had given a portion. The abbey built an oratory there, and soon afterwards, in the year 1250, obtained permission from the bishop of Winchester and the rector of Alton, to celebrate in it. This bishop (William de Raleigh) was a benefactor to Waverley, and the site which he gave the convent for a fishpond has its limits very accurated described (p. 342). A handsome legacy fell to the convent in 1263 from a certain Matilda of London, who is called the "mother of the monks of Waverley," and was buried in the chapel of the infirmary; with part of the money a tenement in Surbiton was bought. John le Breton, bishop of Hereford, was consecrated at Waverley in 1269 by the bishop of Winchester (Nicholas of Ely), in the presence of a large number of bishops; he was again at the abbey in 1274; he dedicated the church in 1278, and at his own expense gave a banquet to all that came.[1] Two years afterwards he was buried in it by the bishops of Norwich and Bath and Wells. In the previous year (1279) the lands of Abbecroft were given by their possessor to the convent. In 1283 an action was brought against the convent by the archdeacon of Surrey, Peter de S. Maur, on some question of tithes, before certain judges appointed by the pope. The suit is said to have been passed on to a number of different judges by appeals, and to have dragged on for 15 years; at length it was ended by the bishop of Winchester, to the satisfaction of both parties. This was John of Pontoise, unless the 15 years are to be literally understood as beginning from 1283, in which case it was his successor in the bishoprick, Henry Woodlock.

Action against the abbey for tithes.

[1] For a fuller account of this ceremony, of the splendour and long continuance of the banquets, and the enormous number of persons present, see the Worcester Annals, a. 1278. (Wharton's Anglia Sacra, i. p. 503.)

There are several alterations in the services recorded as settled from time to time by different abbats; thus abbat Adam, who died in 1229, established a mass to be said for each guest who died in the secular infirmary; abbat Walter Giffard in 1236 ordered an annual one for each benefactor to the refectory, and made some special regulations for the services on Christmas and All Saints days. This was the abbat who bestirred himself so strenuously in defence of the privileges of the abbey. He was evidently a man of considerable weight, as we find Isabella, countess of Arundel, when wishing to found a Cistercian abbey for nuns at Marham, consulting him and obtaining permission to enter the convent for this purpose from the Pope himself (pp. 345, 346).

Walter Giffard.

Regulations of some of the abbats.

The abbey seems to have been especially liable to dangers from floods, and to have continually suffered greatly from this cause. We find mention of the injuries done by the floods of 1201 (p. 253), and of 1233 (p. 312), and also of the effects of an inundation of the river in 1265, pp. 368, 369.

Of course the regulations issued from Citeaux for the government of the whole order are frequently mentioned. These in many cases only concern the services, or the commemoration of fresh saints, SS. Bernard, Francis, Dominick, &c., or even minor details as to the number of tonsures in a year (p. 349,) but there are others more important. Thus, in 1152 we have a proof of the way in which the new order was thriving, by the statute that no more abbeys were to be built, as their number had already reached 500.[1] The visitation of the English abbeys by visitors sent from Citeaux in 1188 is mentioned (p. 245), and the way in which the order, though free from the heavy tax

Notices of the Cistercian order.

[1] P. 235. This is, however, taken from Robert de Monte.

for the third crusade in 1188, was yet compelled in 1193 to contribute largely to the ransom of Richard I. by giving a year's wool, as they had no possessions of gold and silver like the other monasteries[1] (p. 248). In 1196, in consequence of the abbat of Garendon being stabbed by a lay brother, came out the general order that all the lay brethren there were to be dispersed. The Cistercians seem for a long time to have escaped the most oppressive taxations, whether of Pope or king; thus in 1201 they escaped from the taxations of Innocent III., who is described by the chronicler as "a beata "Maria, ejusdem ordinis advocata, cum minis admoni-"tus," and they were equally free from John's tax of a thirteenth in 1207. Indeed in 1202 he had made over to them the royal castle of Farendon for the purpose of founding a Cistercian abbey (see p. 254), and after this was abandoned,[2] actually did found Beaulieu in 1204. The persecution of the whole order by John in 1210, and the amount he finally managed to extort from them, is of course not passed over in silence[3] (p. 265). His prohibition of any to leave England, or of any from abroad to enter England, seems to have been considered as especially tyrannical. But his most outrageous act against them was the extorting false letters from them, resigning their property and promising never to reclaim it again. One of these

---

[1] See the remarks of William of Newburgh, a. 1193, ii., p. 109 (ed. Hamilton), "Cisterciensis ordinis "monachi, qui ab omni exactione "regia hactenus immunes extite-"rant, tanto magis tunc onerati "sunt, quanto minus antea publici "oneris senserant."

[2] "A few monks only were settled here, subordinate to the convent of Beaulieu." Tanner, *Notit. Monast.*

[3] The passage in which this persecution is described is identical with the Margan Annals, pp. 29, 30. Probably many such descriptions were preserved in all the Cistercian abbeys. The most curious thing about it is that the sum extorted by John differs in the two accounts. The Waverley looks as if it were a corrected statement from the other.

documents is given in page 268. In 1225 they made a handsome contribution to Henry III. (p. 300), though at a later period (1256) be failed in an attempt to extort a much larger sum. The chronicler on this occasion dwells at some length (p. 348) on the firmness and unity of the Cistercian opposition, and states that the order had the highest praise and veneration from all in consequence.[1]

In 1261, the order of the general chapter for a special prayer against the Tartars shows what the alarm must have been at the time in Europe. The same year precautions were taken, and a regular course of proceeding laid down, in case of the privileges of the order being seriously assailed. The quarrel with Clairvaux in 1264 is mentioned in p. 358.

The succession of the abbats of most of the Cistercian houses in England is very generally given, as also those of Citeaux itself, and Aumône, the parent monastery from which Waverley itself was derived. The importance of Waverley as the earliest house of the order in England is very manifest, if for no other reason, from the number of its monks who were preferred in other monasteries of the order. Several became abbats of Waverley itself, while its priors were frequently advanced in other houses; thus Eudo became abbat of Kingswood in 1181 (p. 242), Richard, abbat of Bruerne in 1218 (p. 291), Jordan de Twangham, abbat of Combe in 1279 (p. 392). This last monastery owed several of its abbats to Waverley; Roger became abbat in 1237 (p. 317), and William

Importance of Waverley abbey.

[1] "Uniformitas igitur et integritas atque constantia ordinis Cisterciensis ab omnibus fere circumquaque prædicabatur, laudabatur, venerabatur in tantum, ut secundum multorum æstimationem non esset aliquis ordo sub cælo qui in constantia unitatis, in fervore religionis, huic ordini posset comparari."

de Chester in 1241 (p. 328), both of them simple monks of Waverley. Of others, Adam was made abbat of Ford in 1240 (p. 328), and Ralph who ultimately became abbat of Waverley in 1252 (p. 345), had been previously abbat of Tintern, and then of Dunkeswell (p. 336).

Besides the English Cistercian monasteries, there is frequent mention of those in France and elsewhere, and the succession of abbats is often given, *e.g.* La Ferté sur Grosne; Grace Dieu in Glamorganshire, twice built by John of Monmouth, though it was destroyed by the Welsh; La Pieté de Dieu (L'Espan), near Le Mans, founded by Berengaria, who was buried there, &c. The names of a very large number of the bishops are also given from time to time.

Errors noticed.

Of minor errors there is not a large number to be found in the annals; some of them have evidently arisen from carelessness; for others it is less easy to account. For instance, in p. 259, bishop Jocelin of Bath is said to have died in 1207, though he lived till 1242, and his death is correctly given under that year (p. 330), while Simon de Wells, who is stated to have been his successor, is the bishop of Chichester, whose death is recorded in the same page. It is curious that the error is continued in p. 307, the bishop of Bath being there called Simon. In 1248 (p. 340), the kings of Hungary (Bela IV.) and of Arragon (Jaymo I.) are said to have gone with S. Louis on his first crusade, an error of which it would be curious to know the origin. In 1277, when the invasion of Palestine by the Tartars and Moguls is mentioned, the sultan of Cairo (Bibars I.) is erroneously said to have been slain (p. 387). In p. 390, in speaking of the succession of the bishops of Rochester, the new bishop is called prior dictæ ecclesiæ, though his name and his office (precentor) had been correctly given just

before, p. 387. In p. 406, Jaymo, king of Sicily, who afterwards became Jaymo II. of Arragon, is called the bastard son of his father, Pedro III.

Errors with regard to names are not unfrequent; *e.g.* in p. 289 we have Robertus comes Cestriæ for Ranulphus; in p. 292 the numbers affixed to the abbats of Waverley are incorrect, which might appear a strange blunder to be made in the monastery, did we not see its very name spelt wrongly in p. 303 (Gaverlea). In p. 363, in a date of considerable importance for understanding the military operations before the battle of Evesham, we have *Julii* for *Augusti*, a mistake fortunately easy to be corrected, as the next day is mentioned as being St. Kenelm's. So again in the following page, the day on which Simon de Montfort crossed the Severn is said to be S. Petri ad Vincula (Aug. 1), but this can at once be corrected by the addition "scilicet die Dominica," which Aug. 2, the true date, was.

Errors with regard to names.

On some points the chronicle is especially full; the whole story of the banishment of Stephen Langton by John, and the various futile attempts at reconciliation before the unhappy king was forced to give way and seek absolution;[1] the care and pains which the same archbishop took for the accommodation of the enormous crowds that came to Canterbury on the occasion of Becket's translation in 1220; the opposition to bishop William de Raleigh at Winchester in 1243, and the indignities to which he was subjected by the mayor and citizens on attempting to make his entry into his cathedral, given far more fully than in the Winchester annals; and especially the very valuable details with which the events of the last days of Simon de Montfort, and those

Periods where the chronicle is especially full.

[1] In mentioning, in 1215, the application of the barons to prince Louis, the annalist says (p. 283), "qui missi fuerant de nobilioribus "et eloquentioribus esse constat."

which preceded and followed the battle of Evesham,—are described, may be instanced. The chronicler seems decidedly to range himself on the side of Simon de Montfort in the war; he inserts at full length the extraordinary charter of the king submitting to the barons, by which they hoped to secure themselves; and after exclaiming *proh pudor!* at the shameful way in which the earl's body was mutilated after his death, he goes on to say, "martyrium pro pace terræ et regni "reparatione et matris ecclesiæ, ut credimus, consum- "mavit gloriosum," adding that he might have easily escaped if he would. There is an interesting account of the funeral of the queen dowager Eleanor, and of the king's special orders relative to the payment of her debts (p. 410).

Notices of foreign affairs.

Of foreign matters, especially those relating to Spain, there is frequent mention; the battle of Muret in 1213, where Pedro II. of Arragon fell, is described at considerable length (p. 279); besides may be mentioned, the excommunication of Pedro III., for his invasion of Sicily; the release of Charles prince of Salerno through the influence of Edward I.; the defeat of Robert, count of Artois, off Sicily by the "satellites" (*i.e.*, Roger de Loria) of the king of Arragon; the curious story of Ladislaus, king of Hungary, turning Mahometan; and the battle of Vœringen in 1288.

The first person occasionally used by the authors.

The author or authors of the later portion of the annals more than once write of themselves in the first person; some of the instances of this are extremely curious. Thus, in p. 288, in speaking of Richard de Marisco,[1] king John's chancellor, after using the strongest language about his oppressions and his general character, and of the opposition to him that had kept him out of several bishopricks, "ne simia in aula sacerdos fieret in

[1] He is described by Wendover (iv. p. 46) as "de familia et moribus "regis Johannis."

" ecclesia," the chronicler adds that at last he was consecrated bishop of Durham, " ob præclara ejus merita, " ut ita dicam, *ne os meum ponam in abyssum.*" This is not the only occasion when a bishop comes under the chronicler's lash; the *episcopalis cupiditas* of a bishop of Bath (probably the long-lived Josceline de Wells) is attacked (somewhat obscurely) in p. 299. In p. 315 is an apology for repetitions,—done " propter narrationis " continuationem," is the chronicler's excuse.

Proof that the Chronicle was written contemporaneously.

That the greater portion was written from year to year, and contemporaneously with the events narrated, I think there can be no doubt. Besides the evidence from the writing of the MS. itself, there are continual internal indications of this. Thus (p. 281) in speaking of the behaviour of Peter des Roches as justitiary, the chronicler says, " potestate sua non bene utens, iram " baronum converti fecerat contra regem in furorem, " nec est sedatus furor ille *usque adhuc;*" again (p. 290), under the year 1218, after the mention of the triumph of the emperor Frederick II. over Otho, we read that he " regnat prospere usque in hodier- " num diem;" so too (p. 297) in speaking of the riots in London in 1222, " latet adhuc quem finem " res gesta sortiatur." In mentioning (p. 311) the publick sentence of excommunication proclaimed by Stephen Langton in 1232, against all who infringed Magna Charta, he adds with some feeling, " sed, proh " dolor! aggravatum est jam jugum servitutis, et " maxime de foresta fit novissimum pejus priori." Again in 1238 (p. 320), in the account of the quarrel of archbishop Edmund with the Canterbury monks for electing a prior without waiting for his return, after mentioning the monks' neglect of the archbishop's excommunication and interdict, the annalist adds that they do not cease from solemnly celebrating the divine office in the usual manner " usque hodie." And so in 1239, in the account of the king's forcing An-

drew on the Winchester monks as prior, we read (p. 324) "de quo facto diversi diversa sentiunt; sed quem finem "res gesta sortiatur, scit Ipse qui nihil potest nescire."

The style of the greater part of the original portion of the annals is somewhat above the average of the monastick chroniclers, as containing considerably more than a mere collection of facts; for John's reign and the latter part of that of Henry III. they must be considered to rank very high as an authority for the history of the time. The author shows frequently a fondness for versifying the most ordinary facts, as may be seen in a number of curious instances (pp. 309, 310, 311, &c.) Ovid is, I think, the only classical poet quoted (p. 312.) Well as these annals have been known through Gale's edition, and frequent as are the references to them, the full amount of historical information to be found in them has by no means been drawn out. As an instance of this, it may be remarked that the names and dates of very many of the abbats of the Cistercian houses which are given in the annals have been overlooked by the editors of the new edition of the Monasticon.

I have given a collation of the pages of Wharton's extracts from the Winchester annals, and of Gale's edition of the Waverley annals at the end of the volume, as they have been frequently quoted by their pages. The index is postponed till the present collection of Annales Monastici is completed.

Cambridge,
February 28, 1865.

TABLE OF THE DOCUMENTS CONTAINED IN THE PRESENT VOLUME.

Annals of Winchester.

A.D.		Page
1202.	Decision of the arbiters between archbishop Hubert Walter and the Canterbury monks in the case of the chapel at Lambeth - - - -	77
1273.	Articles of inquiry brought by the papal nuncios	113

Annals of Waverley.

837.	Profession of faith and obedience to the see of Canterbury of S. Swithin - - - -	160
1212.	Letter of John to the sheriffs, forbidding any mandate of the Pope against him to be received or executed - - - - - -	267
,,	Letter of John to the sheriffs, commanding them to seize the property of the archbishop and bishops who had gone beyond sea - -	267
,,	Letter extorted by John from the Cistercians, pretending to resign their property - - -	268
,,	Conference between John and the papal ambassadors - - - - - - - -	268
,,	Letter of Arnald Amaury, archbishop of Narbonne, respecting the battle of Navas de Tolosa	271
1213.	Charter of John, resigning the crown into the Pope's hands - - - - -	275
1229.	Letter from Acre, giving an account of the restoration of Jerusalem, and the coronation there of Frederick II. - - - - -	305
1237.	Constitution of Otho respecting abstinence from flesh by the Benedictines - - - -	318

PUBLIC LIBRARY CENTRAL

A.D.		Page
1239.	List of the evil deeds of Frederick II. - -	321
,,	Letter from a Hungarian bishop respecting the Tartars - - - - - -	324
1265.	Charter of Henry III., submitting to the barons	358
1273.	Articles of inquiry brought by the papal nuncios	380
1281.	Letter of archbishop Peccham against the exempti, who do not come to the council - - -	395
1291.	Submission of the claimants of the crown of Scotland to Edward I. In French; imperfect -	411

ERRATA.

Page 16, l. 8 from bottom, *magnum*, sic MS., but read *magnam*.
,, 18, note [2], the [2] has dropped out.
,, 82, l. 21, margin, for *Third* read *Fourth*.
,, 86, l. 23, insert [MCCXXXIV]. It is omitted in the MS., but evidently by the scribe's carelessness, as the word *consecratus* at the beginning of the paragraph is without its initial letter, as is usual at the beginning of the years.
,, 109, l. 20, dele [sub].
,, 113, l. 6 from bottom, for *inquirent* read *inquirerent*.
,, 119, l. 20, *quidam*, sic MS., but read *quidem*.
,, 136, inner margin, l. 1, immediately below *Eusebius* insert *Anglo-Saxon Chron.*
,, 180, note [3], the [3] has dropped out.
,, 215, l. 18, margin, for *Ralp* read *Ralph*.
,, 219, l. 5, for *Chicester* read *Chice*. This is Chich, now S. Osyth's near Colchester. See Hook's *Lives of the Archbishops of Canterbury*, ii. p. 304.
,, 231, l. 32, for *et* read *etiam*.
,, 235, note [5], l. 2, for *Citeaux* read *Clairvaux*.
,, 255, l. 10, for *excommunicata* read *excommunicati*.
,, ,, l. 16, for *Tunc* read *Nam*.
,, 271, l. 22, for *mnltitudine* read *multitudine*.
,, 275, l. 8, for *feudarius* read *feudariis*. MS. feudar'.
,, 287, l. 3 from bottom, for *illi* read *illis*. MS. ill'.
,, 299, l. 11, for MXCCXXIV. read MCCXXIV.
,, 377, l. 3, dele [sub].

ERRATA IN VOL. I.

Page 65, note [1], dele *Pherd*. See Walbran's *Memorials of Fountains Abbey*, p. 134, note [2].
,, 80, l. 4 from bottom, *incedit*, sic MS.; probably *incendit* should be read.
,, 91, l. 22, for *commotio* read *convocatio*.
,, 160, l. 9, for *primam* read *firmam*.

ANNALES MONASTERII DE WINTONIA.

519—1277.

FROM

MS. COTTON. DOMITIAN A. xiii.

ANNALES MONASTERII DE WINTONIA.

MS. C.C.C. 339, called by Bale Richard of Devizes.

DXIX. Cerdicius rex West Saxonum annis xv. Toto tempore quo Arturus occupatus erat in Galliis, Saxones faciebant[1] sibi munitiones super omnes colles et montes excelsos, quorum vestigia remanent usque hodie. Cerdicius mortuus est ante reditum Arturi in Britanniam, et sepultus in Wintonia; et post illum regnavit Cenricus filius ejus. Johannes Papa.[2] A.D. 519. f. 7. Cerdic.

DXXI. Boetius *De Consolatione Philosophiæ* librum edidit.[2]

DXXIII. Felix Papa.[2]

DXXVII. Bonefacius Papa.[2]

DXXVIII. Justinianus imperator legislator.[2]

DXXX. Johannes Papa.[2]

DXXXII. Templum Sanctæ Sophiæ apud Constantinopolim funditus renovatum, nono anno perfectum est.[2]

DXXXIII. Agapitus Papa.[2]

DXXXIV. Cenricus filius Cerdicii, rex West Saxonum annis xxiv. Anno istius septimo Arturus, post strages multorum regum et principum, post infinitas animas missas ad inferos, post Lucii decapitationem, audita temeritate Modredi, non multum doluisset nisi Modredus thorum in suum ascendere præsumpsisset. Reducto igitur exercitu in Britanniam, commisso prælio cum Modredo nepote suo, Modredus occubuit; et Arturus vulneratus portatus in insulam Avallonis futuris de se fabulam fecit. Constantinus autem, filius Cadoris, ducis Cornubiæ, occisi in Galliis, factus est rex Britonum. Cynric. Story of Arthur and Modred. Constantine succeeds Arthur.

Geoffrey of Monmouth, p. 203, ed. Giles.

DXXXV. Silverius Papa.[2]

DXXXVI. Vigilius Papa.[2]

DXXXVII. Recepit a diabolo Theophilus cyrographum suum.[2]

DXLI. Ethelbyrtus rex Cantiæ quem Augustinus baptizavit.[2]

DXLVII. Ida rex Norhumbriorum primus.

---

[1] *faciebant*] faciebat, Cott.

[2] These entries are in the margin of the MSS.

A.D. 541. DLII. Pelagius Papa. Iste se purgavit de morte Vigilii Papæ. Constantinus filius Cadoris rex Britonum.[1] MS. C.C.C. 339.

Cenricus, vivendi finem faciens, Ceaulinum filium suum regni reliquit hæredem.

Puer quidam Judæus, quia cum pueris Christianis casu in die Paschæ communionem acceperat, in clibanum ardentem projectus a patre, vivus et illæsus egressus est.[1]

Ceawlin. DLVIII. Ceaulinus filius Cenrici rex West Saxonum annis xxxi. Iste a Britonibus et Anglis Cantiæ communiter oppugnatus, in exilium actus est, et extra insulam defecit.

DLXI. Ælla rex Norhumbriorum.[1]

DLXIII. Lotarius rex Francorum Cramnium filium suum perimit.

DLXIV. Johannes Papa. Chilpericus rex Francorum.

S. David. DLXV. David Menevensis episcopus.

DLXXII. Augustinus venit in Angliam.[1]

DLXXXV. Gunturinus, rex Francorum, dormiens vidit se transire pontem ferreum et invenire thesaurum; et armiger ejus vigilans vidit parvum animal de ore regis egressum, cui
f. 7 *b.* volenti et non valenti vicinum rivum transire, de nudo illi gladio pontem fecit, per quem transiens redivit in os regis.

Ceolric. DLXXXIX. Celricus, Ceaulini nepos, rex West Saxonum annis v.

DXCI. Ormisdam regem Persarum filius ejus Cosdroe occidit. Et Ethelricus rex Norhumbriorum.

DXCIII. Edbaldus rex Cantiæ.[1]

Ceolwulf. DXCIII. Ceowlfus, frater Celrici, rex West Saxonum.

Ethelfrith. DXCVI. Ethelfridus rex Norhumbriorum.

Cynegils. DCVIII. Kinegilsus filius Celrici rex West Saxonum. Iste Pendam regem Merciorum fines suos egressum taliter semel excepit, quod ulterius nihil minus cogitabat quam cum illo contendere. Istum baptizavit Sanctus Birinus episcopus. Baptizatur ab eodem Birino filius Kinegilsi Kinewalcus; et omnes Saxones ejusdem regni credentes baptizati sunt. Iste dedit Sancto Birino civitatem Dorcacestram; ut sederet interim in ea, donec conderet ecclesiam tanto sacerdote dignam in regia civitate. In votis enim ejus erat in Wintonia ædificare templum præcipuum; et collectis jam plurimis ad opus ædificii, terram totam ambientem Wintoniam a centro Wintoniæ usque ad circumferentiam ab omni parte linea exeunte septem leucas habentem ædificandæ ecclesiæ in dotem dare disposuit. Quæ quia letifera præventus ægritudine per se

His intention of building a church at Winchester.

[1] These entries are in the margin of the MSS.

MS. C.C.C. 339. complere non potuit, vicario usus est; vocatumque ad se filium suum Kinewalcum fecit jurare coram Sancto Birino in animam suam, quod ipse ecclesiam sede episcopali[1] dignam construeret in Wintonia, et terram quam circinnaverat eidem ecclesiæ ad opus ministeriorum ejus ex parte sua Deo offerret, et in jus perpetuum confirmaret. A.D. 607.

DCXVII. Ercombirtus rex Cantiæ.[2]

DCXX. Edwinus rex Norhumbriorum.[2]

DCXXVI. Penda rex Merciorum primus.[2]

DCXXXIII. Sanctus Birinus venit in Angliam.[2]

DCXXXIX. Kinewalcus filius Kinegilsi, rex Britonum. Iste post vexationes quas pertulit a Penda rege Merciorum propter repudium filiæ suæ, ecclesiam pulcherrimam construxit in Wintonia; et totam terram, quam pater voverat ecclesiæ, contulit et confirmavit. Agilberto vero episcopo Dorcacestriæ, successore Birini, diffugiente ad votum regis sedem transferre Wintoniam, rex qui linguam Agilberti (quia Gallus erat) parum noverat, fecit sibi nacta occasione sacrari in episcopum novæ sedis quendam Saxonem nomine Wine; et divisa est una diœcesis in duas. Apposuit Kinewalcus rex post oblationem patris factam de Chiltecumba,[3] de suo proprio dono ditare Wintoniensem ecclesiam; cui tria maneria, scilicet Duntun, Alresford, et Wordiam[4] contulit; et in illa humatus est. Cenwalch begins the church of Winchester. f. 8. The diocese divided into two (Winchester and Sherborne).

DCXLI. Egbertus rex Cantiæ.[2]

DCXLIII. Dagobertus rex Francorum.[2]

DCXLIV. Chiltecumba[3] data est Wintoniensi ecclesiæ.[2]

DCXLVIII. Mahumet apud Gentiles deificatus est.[2]

DCL. Lotharius rex Cantiæ.[2]

DCLII. Sanctus Oswaldus rex Norhumbriorum passus est.[2]

DCLX. Wlfhere rex Merciorum.[2]

DCLXI. Edricus rex Cantiæ.[2]

DCLXVI. Wine primus episcopus in nova ecclesia Wintoniæ.[2]

DCLXVIII. Wichtredus rex Cantiæ.[2]

DCLXX. Escuinus cognatus Kinegilsi rex West Saxonum: iste humatus est Wintoniæ. Escwin.

DCLXXII. Centuinus Kinegilsi filius de acquisito rex West Saxonum; Wintoniæ quiescit. Centwine.

DCLXXIV. Sancta Etheldreda velata est.[2]

DCLXXXI. Etheldredus rex Merciorum.[2]

DCLXXIX. Cedwalla rex West Saxonum. Iste post biennium Ceadwalla.

---

[1] *episcopali*] pontificali, C.C.C.

[2] These entries are in the margin.

[3] *Chiltecumba*] Ciltecumba, C.C.C. *Chilcomb, Hants.*

[4] Worting.

A.D. 679. regni sui Romam veniens a Sergio Papa baptizatus est, et ibi migravit. MS. C.C.C. 339.

Ina. DCLXXXIII. Ina rex West Saxonum. Iste construxit[1] cœnobium Glastoniæ, et per manum Sancti Aldelmi monachos imposuit. Iste cum regina sua Ethelburga Romam petiit, ubi in plebeio habitu nulli hominum noti, labore manuum Deo viventes, post transitum suum qui fuerint et cujus meriti, miraculis ostenderunt. Dicitur enim quod ad transitum utriusque signa urbis intracta ab homine et intacta sonuerunt. Dederat iste rex Ina, dum esset in regno West Saxonum rex et omnia potens, ecclesiæ Wintoniensi in Vecta Insula quæ nunc dicitur Wicth, in loco qui vocatur Ewerelande[2] xxx. hidas terræ, et in Brerdinges[3] l. hidas.

Glastonbury abbey.

Ina and his queen at Rome.

Gifts of Ina to Winchester.

Eadbert. DCCI. Edbertus rex Cantiæ.[4]

Coenred. DCCIX. Kenredus rex Merciorum.[4]

Ceolred. DCCXIV. Celredus rex Merciorum.[4]

Ethelheard. DCCXXI. Ethelardus rex West Saxonum. Hujus conjux Fritheswitha regina dedit Wintoniensi ecclesiæ Tantonam[5] de suo patrimonio. Et ipse rex[6] Ethelardus de sua parte addidit ad prædictum manerium ad opus ejusdem ecclesiæ septem mansas.

DCCXXII. Ethelbaldus rex Merciorum.[4]

Cuthred. DCCXXXV. Cutredus cognatus Ethelardi, rex West Saxonum. Hic dedit in Vecta insula Wintoniensi ecclesiæ apud Muleburnam xl. hidas et apud Banewadam xxv. hidas et apud Wippingeham xxii. hidas; et terram quæ vocatur Drucam et manerium quod vocatur Clera.

f. 8 *b*.

Sigebert. DCCXLIX. Sigebirtus rex West Saxonum. Iste a proceribus suis regno dejectus, pauper et exul, a quodam subulco est jugulatus.

Cynewulf. DCCL. Kinewulfus rex West Saxonum. Iste in insidiis[7] occubuit.

Offa. DCCLXIII. Offa rex Merciorum.[4]

Brichtric. DCCLXXXI. Brichtricus rex West Saxonum. Iste regno expulit adolescentem, Egbirtum nomine, de genere Kinegilsi regis, ne sibi succederet. Qui Gallias adiens, nihil de tempore perdens, in schola disciplinæ militaris totis diebus tritus est et nutritus. Brictrico mortuo, quod vivens veritus fuerat, accidit. Egbirtus revocatus in insulam Brictrico successit.

Egbert. DCCC. Egbirtus rex West Saxonum. Iste universos juvenes regni sui non solum liberos, sed et de gleba assumptos, fortes

---

[1] *construxit*] construit, Cott.

[2] Yaverland.

[3] Brading.

[4] In the margin.

[5] Taunton.

[6] *rex*] om. Cott.

[7] *in insidiis*] C.C.C. above the line has "legitur *per insidias*."

MS. C.C.C. 339. et agiles ordinavit in milites; et inde doctor existens unde fuerat ante discipulus, instruxit Gallico more tyrones suos, et assuevit tempore pacis arma portare, ut tempore necessitatis facile facerent quod facere prædidicerunt. A.D. 800.

DCCCII. Kenulfus rex Merciorum.[1]

DCCCXXVI. Sanctus Kenelmus rex Merciorum.[1]

DCCCXXVII. Ceolwulfus rex Merciorum.[1]

DCCCXXVIII. Bernulfus, rex Merciorum, regis Egbirti deridens studia, experiri primus voluit, doctus plus valeat an indoctus, "dum luditur alea Martis." Invitat et irritat exercitatum feriatus ad prælium, vel ad faciendum sibi homagium. Consulti proceres Egberti quid decernerent eligendum, consuluerunt[2] ferro propulsare pudorem; honestius esse decollari quam libera colla jugo submittere; placet tempus in æstate, locus apud Ellendone, manerium nunc prioris Wintoniæ. Conveniunt reges ad pugnam cum dispare cultu et numero pugnatorum. Contra quippe centum milites Egberti pallidos et macilentos, Bernulfus habuit mille refectos et rubicundos quales decet esse milites Sanctæ Mariæ. Congrediuntur fortiter salutantes se de bene bonis. Mulctantur Mercii sine misericordia; tantoque vincendi vincuntur velocius, quanto qui minus noverant, inconsultius se ingerunt periculo. Cadunt uberius quam grando vel pluvia, et tamen plures ex delicatis suffocantur sudore quam sanguine. Tota tellus tegitur cadaveribus hominum et equorum. Bernulfus ipse non jam rex Merciorum sed mortuorum, qui Beornwulf. Battle of Ellendune. f. 9.

"Nec superesse videt de tot modo milibus unum,"[3]

fugam sibi consulens pro tribus obolis nollet amisisse calcaria.

Triumphato Bernulfo,[4] rex Egbirtus regno West Saxonum regnum Merciorum univit, in quo xvi. pagi fuerant, scilicet Gloecestresire, Wirecestresire, Warewicsire, Cestresire, Derbisire, Staffordsire, Herefordsire, Oxenefordsire, Bukingehamsire, Hurtfordsire, Huntindunsire, Bedefordsire, Norhamtunsire, Leicestresire, Lincolnesire, Snotingehamsire. Accepto homagio et fidelitate sibi jurata ab omnibus Merciis libere tenentibus, rex Egbirtus misit Ethulfum filium suum clericum cum exercitu super Cantianos et Orientales Anglos, qui in brevi tempore sine multo sanguine utrumque regnum patri suo subjugavit, et rediens duo illi diademata præsentavit. Rex Egbirtus ultra progrediens Eboracum cepit super Norhumbrios, Union of Wessex and Mercia by Egbert. Extent of his kingdom. He takes York, and

[1] In the margin.

[2] *consuluerunt*] consultū, MS.

[3] Ovid. Metam. i. 325.

[4] *Bernulfo*] Bernoldo, C.C.C.

A.D. 828. Chester. et civitatem Legionum super Britones, et utrumque regnum sibi subiciens ad ingressum Scotiæ restitit, ut hæredibus suis aliquid relinqueret adquirendum. Revertens inde Wintoniam, mandavit omnibus majoribus regnorum quæ conquisierat, ut convenirent ad illum die certo Wintoniam. Veniunt Wintoniam clerus et populus, et assensu omnium partium coronatus est Egbirtus in regem totius Britanniæ.[1] Edixit illa die rex Egbirtus ut insula in posterum vocaretur Anglia, et qui Juti vel Saxones dicebantur, omnes communi nomine[2] Angli vocarentur. Post cætera non est oblitus pro collato sibi honore Deo gratias reddere[3]; qui dedit Deo et Wintoniensi ecclesiæ in Vecta insula apud Cawelburnam[4] triginta hidas, apud Scaldeflotam[5] xlii. hidas, et quatuor villas, scilicet Drokenesford,[6] Wordiam,[7] Aweltonam,[8] et Beddintonam. Egbirtus plenus dierum, mundo valefaciens, Ethulfum filium suum non jam West Saxonum, sed totius Angliæ, regem testatus est, sepultusque est in ecclesia Wintoniæ.

MS. C.C.C. 339.

Egbert crowned king of England at Winchester.

His gifts to Winchester.

f. 9 *b*.

Pedigree of Egbert. Egbirtus rex Angliæ fuit filius Elmundi; qui Elmundus fuit filius Eafæ, qui fuit Eoppæ, qui fuit Ingildi, qui fuit Kenredi, qui fuit Ceowaldi, qui fuit Cudæ, qui fuit Cudwini, qui fuit Ceaulini, qui fuit Kinrici, qui fuit Creodingi, qui fuit Cerdicii, qui fuit Elisii, qui fuit Eslii, qui fuit Giwi, qui fuit Wigii, qui fuit Frewini, qui fuit Fredegari, qui fuit Brondii, qui fuit Beldegii, qui fuit Wodenii, qui fuit Fridewaldi, qui fuit Finni, qui fuit Godwini, qui fuit Getii, qui fuit Phillidis, quæ fuit filia Assaraci, qui fuit filius Ebrauci, qui fuit Mempritii, qui fuit Mandani, qui fuit Locrini, qui fuit filius Bruti.

Ethelwulf. DCCCXXXVII. Ethulfus filius Egbirti, rex Angliæ. Iste fuerat subdiaconus in ecclesia Wintoniensi; et quia rex Egbirtus alium hæredem non habuit, dispensante Summo Pontifice, assumptus, an dicam retractus, fuit ad regnum de clericatu. Hic habuit tres filios, Ethelbaldum, Ethelbirhtum, et Ethelred; de quibus non minus gavisus est quam quendam nostri temporis regem vidimus fuisse gavisum de filiis suis. Quartum habuit filium Eluredum nomine, quem Leo Papa quartus ad se a patre missum in regem Anglorum inunxit in urbe Roma. Qui tantæ fuit patientiæ et mansuetudinis, quod cum

His sons.

[1] The margin has: "Rex Egbirtus gloriosius æstimans se regem regum esse quam rusticorum, reges subactos non delevit, sed homagio accepto fecit eos tributarios."

[2] MS. C.C.C. inserts *indifferenter*.

[3] *reddere*] agere, C.C.C.

[4] Calbourne.

[5] Shalfleet.

[6] Droxford.

[7] Worting.

[8] Alton, Hants.

MS. C.C.C. 339. esset rex inunctus, vivente patre, post patris obitum tres fratres suos quemque post alterum ante se permisit portare coronam. A.D. 837.

Sanctus Swithunus episcopus.[1]

Ethulfus rex, orationis gratia Romam adiens, vidit in eundo plurimos extra natale solum de diversis regnis et gentibus nudos et ferro vinctos publice pœnitere; unde motus, ut erat misericordissimus, dicitur impetrasse a Summo Pontifice ut Angli nunquam nudi vel ferro vincti vel extra Angliam cogantur pœnitere. Et propter hanc libertatem denarius Sancti Petri fuisse fertur institutus in Anglia. Visit of Ethelwulf to Rome. Peter's pence.

Rex Ethulfus a Roma reversus, totam terram de dominico suo decimavit, et decimam quamque hidam contulit conventualibus ecclesiis per regionem. Et hoc factum est ut totam ex integro terram de Chiltecumba[2] nomine decimæ pro una sola hida Wintoniensi ecclesiæ restitueret, quam Kinegilsus et Kinewalcus reges prius dederant; sed inter istius et illorum tempora alienata fuerat ab ecclesia. Dedit etiam idem rex Ethulfus eidem Wintoniensi ecclesiæ ad augmentum Tantoniæ cxliii. hidas terræ et duo maneria, scilicet Brichtewellam[3] et Wembergam, eidem contulit ecclesiæ, in qua et sepultus est. f. 10.

Ethulfo mortuo, duo filii ejus regnum paternum partientes, Ethelbaldus in Westsexa, Ethelbirtus[4] in Cantia, regnaverunt.

DCCCLVII. Ethelbaldus et Ethelbirtus filii Ethulfi reges[5] Anglorum. Quorum Ethelbaldo moriente, Ethelbirtus regnum redintegravit. Ethelbald and Ethelbert.

DCCCLXII. Ethelbirtus filius Ethulfi regis solus rex Angliæ. Depositio Sancti Swithuni episcopi.[1]

DCCCLXVII. Ethelredus filius Ethulfi rex Angliæ. Iste in uno anno novies pugnavit contra Dacos cum exercitu appulsos in Angliam. Duos reges eorum extinxit, Inguar et Hubbam, comites xiv., vulgus innumerum. Sanctus Edmundus passus est, rex Orientalium Anglorum.[1] Ethelred. S. Edmund.

DCCCLXXII. Eluredus filius Ethulfi rex Angliæ. Iste supra modum et numerum cum Dacis certans, qui, velut capita hydræ, quanto crebrius plectebantur, tanto copiosius Angliæ influebant, Gurmundum regem eorum captum compulit fieri Christianum. Hasteng vero, qui cum Gurmundo venerat, fidem nostram deridentem, Eluredus ex Anglia fugavit; qui navigio adiens pulcherrimam tunc temporis civitatem Lunam,[6] immani eam crudelitate et inaudita prius calliditate, destruxit. Alfred. Defeat of Guthrum and Hasting.

---

[1] In the margin.
[2] *Chiltecumba*] Ciltecumba, C.C.C.
[3] Brightwell in Berkshire.
[4] *Ethelbirtus*] Etherbirtus, C.C.C.
[5] *reges*] regis, Cott.
[6] *i.e.* Spezia.

A.D. 872. Laws of Alfred. Monasteries at Athelney and Shaftesbury. f. 10 *b*. Foundation of the new monastery at Winchester, *i.e.* the abbey of Hyde. Edward the Elder. Athelstan. Safe condition of England. His gifts to Winchester. Edmund I. He is killed by [Liofa].

Leges Britonum rex Eluredus transtulit in Anglicum, quæ tunc dicebantur leges regis Eluredi; et multos libros transtulit eodem modo. Iste instituit hundredos et tethingas ad latrones investigandos. Iste condidit duo monasteria, unum in Ethelingeme ad opus monachorum et aliud in Scefteberia ad opus sanctimonialium. Iste fecit in Wintonia in cœmiterio episcopalis ecclesiæ novum monasterium; quod multis ditatum possessionibus Sancto Grimbaldo dedit, ut sic illum retineret in Anglia. Iste regnum Anglorum ante dies suos rude et incompositum, totum erudivit[1] et informavit ad regulam. In proverbiis ita enituit, ut nemo post illum amplius. Rex Eluredus sepultus est in novo monasterio apud Wintoniam. Iste Eluredus dedit ad augmentum Tantoniæ villam quæ dicitur Rinctun,[2] ad opus Wintoniensis ecclesiæ. MS. C.C.C. 339.

DCCCCI. Edwardus filius Eluredi rex Angliæ. Hujus filia fuit Sancta Edburga, cujus sacrum corpus in Wintonia requiescit apud Nunnemenstre[3] sine fallacia; licet monachi de Malverna[4] se falso jactitent illud habere. Tres filios reges habuit successores; Ethelstanum, Edmundum, et Edredum. Iste dedit ecclesiæ Wintoniensi quatuor maneria, scilicet Husseburnam, Witchurche, Owertonam, et unam Stokam. Dedit et novo monasterio, quod pater suus erexit in Wintonia, prædia multa; in quo quiescit humatus.

DCCCCXXIV. Ethelstanus filius Edwardi rex Angliæ. Iste unum regem Scottorum,[5] et quinque reges Dacorum, et duodecim comites, cum copiis suis uno certamine vita privavit. Iste tantam pacem teneri fecit in Anglia, quod torques aureus si exponeretur in compito, citius ibi putresceret quam[6] furto tolleretur. Iste dedit Wintoniensi ecclesiæ caput Sancti Justi Martyris et tria maneria, scilicet Chilboldintun, Evedford,[7] et Eismereswordam.[8] Monasterio etiam Malmesberiæ multa contulit, in quo humatus fuit. Cujus corpus pia præsumptione fratrum ejusdem loci de terra levatum, et in feretro est reconditum.

DCCCCXL. Edmundus, frater Ethelstani, rex Angliæ. Iste quodam die festo suis, sibi nefasto, ad mensam cum magnatibus sedens, vidit infortunio quendam quem oderat et de regno ejecerat, ausu regressum temerario, suo insuper interesse convivio. Quem, ut erat impatientissimus, rex ipse de mensa exiliens per capillos traxit de medio convivantium, et dum

[1] *erudivit*] erud'avit, C.C.C.
[2] Rympton in Somersetshire.
[3] *Nunnemenstre*] Nunnamunster, C.C.C., *i.e.* St. Mary's abbey.
[4] *Malverna*] Malumpna, Cott.
[5] Constantine III.
[6] *quam*] quod, C.C.C.
[7] Alvesford, in Hampshire.
[8] Ashmersworth in Hampshire.

MS. C.C.C. 339. illum in terram illisum pugnis vexaret et pedibus, nebulonis artavo intra inguina infixo rex evisceratus est. A.D. 946. f. 11 *a*.

DCCCCXLVI. Edredus frater Edmundi, rex Angliæ. Iste præ omnibus antecessoribus suis Deum timuit; et ideo omni quâ voluit sorte beatus erat. Pacem voluit et pacem habuit. Tantam illi Deus gratiam contulerat, ut cum nullum hominum suorum tereret vel terreret, ab omnibus solo amore timeretur. Iste ad extrema veniens, Sanctum Dunstanum abbatem Glastoniæ mandavit adesse. Ad quem vir Dei properans, audivit vocem de cælo dicentem sibi in eundo, "Rex Edredus modo "migrat ad Dominum." Jumentum cui Dunstanus insidebat ad hanc vocem cecidit exanimatum. Corpus ejus in Wintoniensi ecclesia sepultum est; cui adhuc vivens duo maneria dudum amissa restituerat, scilicet Duntunam et Husseburnam. Edred.

DCCCCLV. Edwius Edmundi regis filius, rex Angliæ. Iste, per omnia regi Edredo dissimilis, nec Deum metuebat, nec ab hominibus amabatur. Huic in mulieres ardentissimo, etiam quod mirum fuit, dulce videbatur Orphea scire sequi. Edwy.

Virg. Ecl. iii. 93. "Frigidus, O pueri, fugite hinc, latet anguis in herbâ."

Male vixit et male mortuus est, et regnum bonum malus maturius evacuavit.

DCCCCLIX. Edgarus frater Edwii, filius Edmundi, rex Angliæ.[1] Sicut eadem terra malas herbas et bonas Edgar.

Ovid. Remed. Amor. 46. "Nutrit, et urticæ proxima sæpe rosa est,"

sic ex uno patre Edmundo duo filii, Edwius pessimus et Edgarus optimus, processerunt. In ortu Edgari Sanctus Dunstanus Anglicam vocem audivit in hæc verba: "Pax "Angliæ non deerit quamdiu puer iste regnaverit." Non fuit in Anglia monasterium sive ecclesia, cujus non emendaret cultum vel ædificia. In Wintoniensi ecclesia et novo monasterio, quod nunc ab eventu de Hida dicitur, monachos posuit loco clericorum; quia clerici illi nomine tenus canonici, frequentationem chori, labores vigiliarum, et ministerium altaris vicariis suis, utcunque sustentatis, relinquentes, et ab ecclesiæ conspectu, ne dicam Dei, plerumque absentes septennio, quicquid de præbendis percipiebant locis et modis sibi placitis absumebant. Nuda fuit ecclesia intus et extra; quia vicarii non habebant unde eam vestirent et tegerent, nec præbendarii qui prædicebantur talibus poterant intendere: vix inveniretur unus, et is sorte coactus, qui vel pauperem pallam His reforms at Winchester. f. 11 *b*.

[1] The margin has—
"DCCCCLX. Ordinatio Sancti "Athelwoldi episcopi [*i.e.* of Winchester].
"DCCCLXI. Ingressus monacho- "rum in Wintoniensem ecclesiam.
"DCCCLXII. Ingressus monacho- "rum in monasterium de Hida."

A.D. 959. Reforms of Edgar at Winchester.

aut calicem quinque solidorum conferret altari. Rex Edgarus ista considerans, et dolens tam divites eleemosinas collatas ecclesiæ nec in ecclesia nec in ministris ecclesiæ nec in pauperibus expendi, mandavit Trasonibus et sæpe consuluit per episcopum eorum Athelwoldum et per Dunstanum archiepiscopum, ut bona ecclesiæ non sine causa percipientes in ecclesia cujus se personas confitebantur, in propria persona Deo servituri perpetuo facerent stationem. Canonicis mandata regis et monita surda aure transeuntibus, et nolentibus singulis pro annuo canone mille librarum auri vel per annum esse claustralibus, rex instans proposito, et malens per canonicos quam per aliud genus arctioris[1] religionis administrari negotium, ablatas quibusdam eorum præbendas contulit vicariis, quos viderat[2] in ecclesia perstantes assiduo. Sed et illi promoti in personatum, vicarios sibi facientes, facti sunt similes vel vagaciores et sæculariores prioribus. Rex itaque circa correptionem canonicorum nihil proficiens, postquam genuinum fregit in illis, de ecclesia et de novo monasterio illos eiciens, et monachos in locis illorum constituens, illorum dispersionem, istorum congregationem a Papa Johanne XIII. ratam haberi meruit et confirmari. His ita factis, rex Edgarus novum monasterium ampliavit possessionibus; et Wintoniensi ecclesiæ dedit manerium quod dicitur Awintona,[3] et apud Itinstokam[4] x. hidas, et apud Madanlegam[5] iii. hidas, et apud Breodunam[6] xiii. hidas, et apud Aderingefeldam ii. hidas, et apud Thucam vii. hidas. MS. C.C.C. 339.

Rex Edgarus habuit duos filios, Edwardum ex legitima sua regina, et Ethelredum ex relicta Athelwoldi comitis filia.[7] Qui Athelwoldus Wintoniensi ecclesiæ villam quæ Wili dicitur dederat; quem rex pulchræ uxoris gratia in foresta de Werewelle telo transjecerat. Non fuit iste primus, nec erit novissimus, qui doluit aut dolebit suæ uxoris pulchritudinem. Vidimus et nos aliquem pro pulchra uxore sua aliquid pertulisse.

Murder of Ethelwold.

f. 12.

The Danes settle in England.

Ad regem Edgarum confluxit omni altero die Dacorum vulgus innumerabile, non ut solitum erat, arma portando, sed pacem et cohabitationem in Anglia cum Anglis suppliciter postulando. Rege precibus illorum inconsulte favente, non fuit civitas, villa, vel vicus, in quibus non habitarent Daci cum

---

[1] *aliud genus arctioris*] aliquid artius g^2, C.C.C.

[2] *viderat*] videat, C.C.C.

[3] Avington.

[4] Itchenstoke.

[5] Madingley.

[6] Bredon.

[7] Elfritha.

MS. C.C.C. 339. Anglis. Bono animo factum summæ calamitatis regno causam peperit. Daci cum Anglis habitantes commune, ut erant natura potatores lectissimi, hoc unum prædicabile bonum Angliæ intulerunt, quod ex æmulatione eorum Anglorum probitas toti mundo præjudicat in calicibus epotandis. Rex Edgarus quod delere[1] non poterat, satagens moderari malitiam, excogitavit clavos cyathis infingendos, ut per emensos cyathorum[2] terminos biberent ad mensuram. Calamitas autem quæ causa Dacorum per Dacos Anglia postmodum pertulit, non provenit per potationem. Adhuc enim Angli virtuosi sunt ad hoc vitium; nunc tamen omni exigenti cappas suas donant pro nihilo. Rex Edgarus fato functus sepultus est Glastoniæ. A.D. 971. Regulations of Edgar as to drinking cups.

DCCCCLXXI. Translatio Sancti Swithuni episcopi.[3]

DCCCCLXXV. Edwardus filius Edgari, rex Angliæ. Istum casu a venatione reversum, ut erat in equo, noverca sua, illa Athelwoldi ducis relicta et necis occasio, inter amplexus et oscula, dato sitienti poculo, per satellitem sica transfodit. Qui cum quantis poterat animæ reliquiis mortis autricem fugiens, et sonipedem calcaribus urgens, uno pede lapsus, altero tractus, defluente sanguine se quærentibus ubi mortem exceperat et quo eum equus traxerat, dedit indicia. Equus cui insederat cum sella cruentata, currens ad locum qui dicitur Edwardestowe, ibi restitit, ubi usque hodie in memoriam martyris eadem sella servatur. Corpus vero occisi, primo apud Waram[4] et postea apud Schefteberi conditum, multis frequentatum est et honoratum miraculis. Edward the Martyr. His murder.

DCCCCLXXIX. Etheldredus frater Edwardi martyris, rex Angliæ. Hujus mater Elfrida, tacta tandem dolore cordis intrinsecus quod rex Edwardus per illam et dux Athelwoldus pro illa occubuerant, construxit monasterium monacharum in Warewella, et ibi mirabiliter pœnitens consummata est. Ethelred II. f. 12 *b*.

Etheldredus rex accepit uxorem de Neustria, Elvevam Ymmam, filiam Ricardi[5] filii Willelmi filii Rollonis, qui Neustriam conquisivit; ex qua tulit duos liberos Eluredum et Edwardum. His marriage with Emma.

Ethelredus timens Anglis suis et sibi, quia videbat Dacos multiplicari nimis in Anglia, convocatis ad se omnibus vicecomitibus regni, tutis auribus privatim infudit, ut quisque in credita sibi provincia omnem Dacum utriusque sexus neci tradere[t];[6] una die fieret ista mactatio. Si quis lictorum consentiret vel unum evadere, pro capite illius proprium caput Massacre of S. Brice's day.

[1] *delere*] dolere, Cott.

[2] *cyathorum*] cifforum, C.C.C. A gloss in the margin of Cott. has *vel cifforum*.

[3] In the margin.

[4] Wareham.

[5] C.C.C. inserts *filii Ricardi*.

[6] *traderet*] tradere, both MSS.

A.D. 1011. exponeret. Factum est ita, et ceciderunt una die multa milia Dacorum. MS. C.C.C. 339.

Revenge of the Danes. Facti feritas perfertur in Daciam; conjuratur in Anglos totis mentibus. Parantur non naves, sed classes. Appellitur in omnem portum Angliæ per circuitum. Depopulantur Daci quicquid offendunt; Cantuaria succenditur, et Sanctus Ælfegus subit martyrium. De xxxii. pagis qui sunt in Anglia, quos vicecomitatus dicimus, jam Daci xvi. tenuerunt. Non deleverunt vulgus innocuum, sed prædis et ignibus omnia vastaverunt. Omnium magnatum regni non erat unus qui alteri fidem portaret. Rex non credebat se illis, et illi illum non diligebant. Et ideo

"Quisque sui ridebat damna sodalis."

Danegeld. Rex Ethelredus pro redimenda a Dacis pace denegeldum instituit.[1]

Sweyn in England. Turkillus quidam Dacus, dux Dacorum militiæ, et auctor sævitiæ, accersivit e Dacia Swanum dominum suum regem Dacorum. Qui veniens Angliam, totam sibi citissime subjugavit regionem. Rege Ethelredo[2] cum uxore Emma et liberis transfretante in Neustriam, et apud Ricardum secundum ducem, fratrem uxoris, fovit exilium.

Flight of Ethelred.

Cnut king. Swanus eodem anno decessit, et Daci continuo Cnutonem filium ejus levaverunt in regem. Angli ad despectum sui fieri videntes, quod Daci sine consensu et conscientia eorum

f. 13. sibi regem elegerant, converterunt ex indignatione animos ad primum regem Ethelredum, et reducto ex Neustria fideliter ad tempus adhæserunt. Pugnatumque est inter Cnutonem et Ethelredum, et Cnuto victus profugit in Daciam. Sequenti anno, Ethelredo rege ægrotante apud Londoniam, rex Dacorum Cnuto cum exercitu venit in Angliam, et deficientibus a[3] se magnatibus terræ, totam terram obtinuit præter[4] Londoniam.

Gifts of Ethelred to Winchester. Ethelredus rex dedit Wintoniensi ecclesiæ Havuntam et Sudtunam,[5] et unam hidam et dimidiam in loco qui dicitur Celceshord, et duas piscaturas apud Brendefordam cum una virgata terræ, et apud Ginnahecche cum terra adjacente et Duntunam bis amissam restituit.[1]

His death. Ethelredus rex migravit a sæculo apud Londoniam, et sepultus est in ecclesia Sancti Pauli. Angli illico, quorum multitudo maxima illuc convenerat, elegerunt in regem quendam Edmundum filium Ethelredi de purcatio cognomento Irenesidene.

Edmund Ironside. Edmundus filius Ethelredi, rex Angliæ. Iste multotiens

[1] In the margin.

[2] *Ethelredo*] Edgaro, Cott.; corrected in C.C.C.

[3] *a*] ad, Cott.; corrected in C.C.C.

[4] *præter*] C.C.C. has legitur præter usque.

[5] Avington and Sutton in Hampshire.

MS. C.C.C. 339.

cum Cnutone congressus, ad ultimum apud Eissesdune omni Anglorum flore[1] fuso, composuit cum Cnutone, et regno dimidiato regnavit uterque. Corona tamen remansit Edmundo. Edricus quidam comes Anglorum, volens placere Cnutoni, per quendam familiarem regis Edmundi corruptum muneribus veru ferreum in posteriora ejusdem Edmundi ad secessum sedentis adegit. Rex Edmundus taliter exanimatus, sepultus est Glastoniæ, et Canutus filius Swani ab optimatibus regni, de duobus fratribus Edmundi Eluredo et Edwardo qui in Neustria cum matre morabantur nihil cogitantibus, electus est in regem.

A.D. 1016. Battle of Ashdown. Murder of Edmund Ironside. Cnut sole monarch.

MXVII. Cnuto filius Swani, rex Angliæ et Daciæ. Iste animos Anglos sibi comparare contendens, edixit super vitam et membra, ut nemo Dacorum, ex præsumptione quod Dacus rex erat, noceret Anglo; sed essent Angli et Daci populus unus, et omnes Eluredi regis Anglorum leges et jura tenerent.[2]

Proclamation of Cnut in favour of the English.

Hoc anno summa denegeldi fuit lxxxii. librarum.[3]

Cnuto rex, missis nuntiis ad Ricardum ducem Normanniæ, postulavit Emmam relictam regis Ethelredi sibi in uxorem. Quæ, filiorum cura postposita, ultro nupsit inimico prioris mariti et filiorum, et peperit ei filium Hardecnutum.

Marriage of Cnut and Emma.

Cnuto rex fautores suos remunerans, Turkillo Daco Orientales Anglos, Edrico perfido Mercios, Iritio[4] Norhumbrios distribuit; et sibi West Saxones retinens, regni sui solium habuit in Wintonia.

f. 13 *b*.

O quam plures Edrico similes propriæ causa promotionis prodiderunt domesticos suos! Edricus comes, furiis suis actus, regem ausum aliquid quod nolebat contradicere exacerbavit hujusmodi improperio: "Ego pro te Ethelredo regi semper "infidus exstiti; ego Edmundum regem pro te deserui; ego "Edmundum regem pro te morti tradidi." Dixerat et rex ita respondit:

Edric put to death by Cnut.

"'En mea res agitur paries cum proximus ardet.'[5]

"Sperare mihi de te potero quod alii perceperunt. Qui ergo "duos dominos prodidisti, de tertio pretium proditionis[6] "accipies." Mox cæsum capite præcipitari fecit in Tamisiam. In Londonia enim id accidit.

Turkillus et Iritius de proditione convicti ab Anglia eliminantur.

Rex fecit ecclesiam construi[7] super Eissesdonam pro animabus[8] interfectorum ibi, qui in bello quod cum Edmundo rege

Cnut builds a church at Ashdown.

[1] *flore*] colore, C.C.C.
[2] *tenerent*] servarent, C.C.C.
[3] In the margin.
[4] Eric.
[5] Hor. Epist. i. 18, 84.
[6] *proditionis*] redemptionis, Cott.
[7] *construi*] fieri, C.C.C.
[8] *animabus*] animorum, C.C.C.

A.D. 1023. habuerat, et in omnium ecclesiarum Angliæ martyrologiis scribi mandavit, annuatim recitandam memoriam occisorum in Eissesdonam. MS. C.C.C. 339.

Restoration of monasteries by Cnut.

MXXIII. Rex omnia monasteria, suis et patris sui destructa excursibus, consilio Emmæ reginæ reparavit; et super corpus Sancti Edmundi martyris ecclesiam conventualem exstruxit, et corpus Sancti Elphegi martyris de Londonia transtulit Cantuariam.

He goes to Rome.

Rex Cnutus, regno Angliæ Emmæ reginæ commendato, et regno Daciæ Hardecnuto filio Emmæ et suo, Romam profectus, scripsit inde in Angliam in hæc verba:[1]

His letter from Rome.

"Cnutus, Dei gratia rex Dacorum et Anglorum, Emmæ "reginæ, archiepiscopis, episcopis, et primatibus totius "Angliæ salutem: Præcipio et obtestor omnes fideles meos "per fidem quam Deo debetis et mihi quatenus faciatis, ut "antequam ego in Angliam veniam, omnia quæ Deo debeo[2] sint "soluta, scilicet, eleemosinæ pro aratris, et decimæ animalium "ipso anno procreatorum, et denarius Sancti Petri, et in au-"tumno[3] decimæ frugum, et in festivitate Sancti Martini "primitiæ seminum ad ecclesias parochianas quæ Anglice "Churchschet[4] nominantur."

Henry I. of France.

MXXXI. Robertus rex Francorum obiit, et successit ei Henricus filius ejus.[5]

MXXXII. Robertus Wischard Apuliam expetiit.[5]

Monastery of Bechellouin.

MXXXIV. Herlewinus construxit monasterium de Becco; unde et adhuc locus ille vocatur Beccus Herlewini.[5]

Sweyn, king of Norway.

MXXXV. Swanus filius Cnuti et Emmæ reginæ factus est rex Norweie post martyrium Sancti Oslavi regis.[5]

f. 14.

Rex Cnutus dedit Wintoniensi ecclesiæ terram trium hidarum quæ vocatur Hille, et feretrum ad reliquias Sancti Birini, magnum imaginem[6] et candelabrum argenteum cum sex brachiis, qualia modo videmus in ecclesiis pretiosissima de aurichalco, et duo signa; et in eadem ecclesia sepultus est.

Gifts of Cnut to Winchester.

Death of Cnut.

In decessu Cnuti regis Hardecnutus filius ejus ex legitima morabatur in Dacia, et erectus est in regem Haroldus quidam, quem fama fecerat filium regis ex filia Elfelmi comitis.

Harold Harefoot.

MXXXVI. Haroldus, ut dicebatur, filius Cnuti, rex Angliæ. Iste confirmatus in regno statim reginam Emmam exilium

---

[1] This is only the latter part of this letter as it appears in William of Malmesbury, i. 312, ed. Hardy, and Florence of Worcester, *Mon. Hist. Brit.*, p. 597.

[2] *debeo*] debemus, C.C.C., as Flor. Worc.

[3] *autumno*] augusto, C.C.C. Flor. Worc. has *mediante Augusto.*

[4] See Mr. Hardy's note, W. Malmb. i. p. 312.

[5] In the margin.

[6] *imaginem*] et magni, MSS.

MS. C.C.C. 339. subire coegit. Hic fato functus sepultus est in ecclesia Sancti Pauli apud Londoniam. Isto ad mortem ægrotante, miserant Daci in Daciam propter Hardecnutum; et venientem, consentientibus Anglis, elegerunt in regem. De filiis enim Ethelredi et Emmæ, Eluredo et Edwardo, nemo loquebatur, quia nec ipsa mater. A.D. 1036.

MXL. Hardecnutus filius Cnuti, rex Angliæ. Iste matrem de Flandria, ubi exulaverat, revocans, totum regnum arbitrio ejus exposuit. Godwinus comes tunc temporis in regno post regem potentissimus, ad omnia negotia regni tractanda admissus, omnia cum regina disponebat. Hujus et aliorum consilio, rex Hardecnutus in ultionem matris injuriarum defossum corpus Haroldi regis fecit eici de ecclesia, et in altum lutum demergi; unde rursus extractum, absciso capite, in Tamisiam projectum a quodam piscatore inventum, in cœmiterio Dacorum repositum est apud Londoniam. Harthacnut.

Godwinus comes, homo non minoris astutiæ quam potentiæ, explorata reginæ conscientia, quod filios suos ex Ethelredo minus amplecteretur affectu, cogitabat illos de medio tollere. Habebat enim filios dignos imperio, quorum primogenitum Haroldum nomine, Hardecnuti regis æstuans fieri successorem in regno, nihil metuebat obstaculi nisi filios Ethelredi. Missis ergo nuntiis in Neustriam ad ducem Robertum qui tunc erat, invidiosos ad se mitti petiit, velut informandos ad regnum. Dux vero, viri verens versutias, uno secum retento, transmisit alterum, ut si illi sinistre contingeret iste salvaretur. Edwardus retinetur in Normannia, et Eluredus traditur traditoribus. Qui cum illo appulsi in Angliam præmunierunt comitem, a quo jussi sunt illum super Gildedunam sibi obvium ducere. Ducitur Eluredus sicut ovis ad victimam, et Godwine. f. 14 b. Arrival of Alfred in England.

"Sicut ad occasum comitantur sidera solem,"

ne solus occumberet, plurium ex filiis nobilium Neustriæ secum erat nescio plus applaudenda an lacrimanda juventus. Contra illos veniens comes Godwinus in Guldefordia substitit, et mittens copiam armatorum contra inermes, talibus eos instruxit: "In supremo montis qui mihi hinc imminet cacumine, "erigite stipitem, et circumventos Neustrales quasi ad epulas "facite in girum discumbere; stet Eluredus in medio ligatus ad "stipitem, laxis ita loris ut liber circumspiciat, quo modo et "ordine quisque plectetur. Vos denso ordine circumstabitis, "tenentes nudos gladios in manibus propter euntes et redeuntes, "quia mons ille publica via est et rara caret viantibus. Unus "lictor electus decimi cujusque dum decimari poterint caput "amputet, et novem novissimi qui decimari non poterunt, Instructions of Godwine to his followers.

A.D. 1040. " erutis oculis, naso et auribus, lingua et labiis cæsis, pedibus " et manibus truncatis, suspendantur in cruces. MS. C.C.C. 339.

Murder of Alfred. " Spectatorem joci hujus solvetis et nudabitis Eluredum, et " extractum illi per umbilicum initium extorum clavis affigetis " ad stipitem, et vinctis post tergum manibus illum circa " stipitem tamdiu ducite, donec per idem pertusum protractis " visceribus, et in modum funis circumvoluto stipite, meus hos- " tis evisceratus occumbat. Videte ante omnia sicut mihi " et vobis salutem vultis et vitam, ut nullus Eluredi sodalium " vivus evadat, qui nos possit coram rege de nece fratris im- " petere. Pro minimo ducam si sola factum fama loquatur." Egrediuntur speculatores a facie domini, et de injuncto sibi negotio nihil omittunt.

Emma. His temporibus Emma regina morabatur Wintoniæ, multum familiaris Elwino, Wentanæ tunc civitatis episcopo. Omnia in regno potens, plurimis referta divitiis, solo contenta filio qui regnabat, et soli intenta pontifici quem colebat, Eluredi casum scire nolebat, et Edwardo exuli nihil penitus boni faciebat.

f. 15. Non deerant qui in Neustriam nunciarent Edwardo fratris interitum, Godwini malitiam, matris cum episcopo suspectam familiaritatem; episcopum esse in causa præcipuum quod mater filiorum suorum alterum non fieret, alterum non exhiberet.

Non latuit Hardecnutum regem crudelitas Godwini circa germanum, sed dissimulare oportuit propter potentiam proditoris.

Death of Harthacnut at Lambeth. Hardecnutus rex oppetiit apud Lameham, improvisa morte præventus; et sepultus est in ecclesia episcopali apud Wintoniam.

Gifts of Emma to Winchester. Emma regina, mater Hardecnuti, pro anima ejus dedit Wintoniensi ecclesiæ plurima ornamenta in auro et[1] argento, in gemmis et[1] vestibus pretiosis, et duo maneria, scilicet Westwude et Perinpermustier. Habebat enim regina illa multa maneria quæ Ethelredus rex illi in dotem dederat, et Cnutus et Hardecnutus reges in jus hæreditarium confirmaverant, quibuscumque vellet assignanda locis vel conferenda personis.

The kingdom committed to Godwine. Rege defuncto, regni cura, reginæ assensu et magnatum consilio, comiti Godwino committitur, donec qui dignus esset eligeretur in regem.

Edwardus, filius Emmæ, diuturno confusus exilio, et tribus ducibus consanguineis suis Ricardo,[2] Ricardo, et Roberto[3] jam

---

[1] *et*] in, C.C.C. C.C.C. inserts *et*.

[2] *i.e.* Richard II., Richard III.,

[3] Robert I., dukes of Normandy.

MS. C.C.C. 339. defunctis, nullum habebat amicum in Neustria, Willelmo filio Roberti ducis juvenculo morante cum rege[1] Francorum in Galliis; de matris etiam nihil audens sperare misericordia, inter desperandum tutius credebat manifesto supplicare inimico, quam fictum amicum sine causa sollicitare. Unde relicta Neustria, navigans Angliam cum appulsus esset in portum Hamonis, divertit a matre sua quæ tunc erat Wintoniæ, et ad æmulum suum et fratris interfectorem Godwinum pertendit Londoniam. Ubi matutina cujusdam hora diei quæsito ad cubile illius ingressu,[2] prostravit se solo in modum crucis coram Godwino jam vigilante. Cui Godwinus. "Quis "et cujas, miser, es? Et quid hic quæris? Surge ut te "inspiciam." Ad hoc Edwardus: "Ego," inquit, "quidam "pauper sum servus tuus; sine meritis meis exul ab adoles- "centia; da mihi obsecro caput et patriam." Et fletu multo commendavit orationem. Godwinus tunc semel ad instantiam et flentis et supplicantis factus misericors, cum juramento quod semper servare solebat inviolabile, dixit ei: "Surge, "surge, securus esto: per vultum de Lukes[3] non morieris; "quisquis es fateri non verearis." Et ille: "Ego sum," f. 15 b. inquit, "Edwardus, Ethelredi novissimus filiorum. Inveniam "oro gratiam in oculis tuis." Cui Godwinus: "Prævenisti "me bono tuo; quod juravi non erit irritum. Ego ero tibi "in patrem, et tu eris mihi in filium. Jura mihi in Deum "et in animam tuam te filiam meam accepturum in conjugem, "et me semper primum moraturum[4] in regno, et ego dabo "tibi regnum Angliæ." Juravit, et receptus in osculum, jussus est præire illum Wintoniam, nulli hominum, nec ipsi matri suæ, se notum facere. Venit Edwardus plebeio amictus habitu Wintoniam, quandoque in curia matris, quandoque in domo episcopi comedens, sed ignotus, affectus eorum sedulus explorabat. Mandatur a Godwino in regionem omnes majores regni ad reginam convenire Wintoniam de rege constituendo consilium habituros. Secundum formam mandati venitur Wintoniam, et convenitur in ecclesiam episcopalem.

A.D. 1042.

Arrival of Edward in England.

Reception of Edward by Godwine.

Edward at Winchester.

Godwinus juxta reginam ad lævam ejus residens, propter archiepiscopos qui tenebant dexteram, et ante pedes suos Edwardum habens velatum faciem, post plurimas allegationes protensa manu caput Edwardi, nesciente regina mysterium discooperuit; et erigens illum coram omnibus supra modum

---

[1] Henry I.

[2] *ingressu*] ingressus, Cott., corrected in C.C.C.

[3] *i.e.* il volto Santo di Lucca, the crucifix in the cathedral of Lucca.

[4] *moraturum*] habiturum, C.C.C.

PUBLIC CENTRAL

A.D. 1042. Godwine proclaims him king.

stupentibus, "Ecce," inquit, "rex vester; iste est Edwardus "filius hujus Emmæ reginæ et Ethelredi regis Anglorum. "Hunc ego in regem eligo; huic ego omnium primus "homagium facio." MS. C.C.C. 339.

Post disceptationes aliquas consentitur in electionem, quia, etsi aliquibus displiceret, nemo tunc temporis quod Godwinus volebat fieri præsumebat contradicere.

Coronation of Edward at Winchester.

MXLIII. Edwardus filius Ethelredi, rex Angliæ. Iste ut electus et consecratus est Wintoniæ. Rex Edwardus instituit et carta confirmavit ut quotiens ipse vel aliquis successorum suorum regum Angliæ diadema portaret[1] Wintoniæ vel Wigorniæ vel Westmonasterii,[2] præcentor loci recipiat de fisco ipsa die dimidiam marcam et conventus centum simenellos et unum modium vini. Hæc carta est apud Westmonasterium.[3]

Marriage of Edward and Edith.

Iste accepit in conjugem Editham[4] filiam Godwini, ab utroque perpetua virginitate servata. Godwinum ante omnes homines honorabat; matrem suam nec colebat nec publice confundebat. De Neustria accersivit quosdam, qui sibi benefecerant exulanti, inter quos et Robertum, quem prius episcopum Londoniæ, et postea fecit archiepiscopum Cantuariæ. Hujus archiepiscopi crebras suggestiones rex Edwardus mente revolvens, ad tantum acerbitatis perductus est vir mali nescius, ut Godwinum comitem, qui illum regem fecerat, cujus filiam desponderat, de regno cum filiis suis expelleret, et honores eorum inimicis eorum tribueret; matri suæ Emmæ reginæ quicquid in hoc mundo possederat usque ad pretium quadrantis auferret, et illam in abbatia de Warewella retrusam cum summa parcitate faceret exhiberi; Alwinum Wentanum episcopum, matris ut dicebatur amasium, omnibus patrimonii sui prædiis spoliatum extra terminos civitatis Wentanæ proferre pedem sub capitis periculo prohiberet.

f. 16. Treatment of Queen Emma by Edward.

Godwinus cum filiis suis regnum egreditur. Alwino episcopo sedes sua mutatur in carcerem. Regina apud Warewellam custodiæ tradita, sed minus arctam quam filius dictaverat habens custodiam, permissa est scribere omnibus episcopis quos sibi fidos crediderat, et dolores suos exponere. Forma scriptorum talis erat: "Se de pontificis dedecore plus torqueri "et erubescere quam de proprio; paratam se Dei probare "judicio pontificem injuste diffamatum nunquam carnem suam[5]

She demands trial by ordeal.

---

[1] *portaret*] portaverit, C.C.C.

[2] *Westmonasterii*] Westmonasterio, MSS.

[3] This paragraph is in the margin.

[4] *Editham*] þeditham, Cott.; deditham, C.C.C.

[5] *suam*] illius, C.C.C.

MS. C.C.C. 339. " tetigisse; nunquam se vel illum contra regem aliquid egisse A.D. 1043.
" aut agere voluisse. Accederent ad regem episcopi, et inter-
" cederent pro coepiscopo; inducerent illum modis omnibus,
" ut matris pro se et episcopo purgationem reciperet. Bonam
" conscientiam publice impetitam de crimine non debere[1] nisi
" publica satisfactione purgari; placere sibi ferri candentis
" examen. Tantum apponant, ut rex jubeat examen fieri in
" ecclesia Sancti Swithuni Wintoniæ. Securam se esse de
" Sancti suffragio pro conscientiæ testimonio. Si in exequendo
" negotio moram fecerint, se morituram, ne paupertas sua
" rideatur diutius: quia

" Nil habet infelix paupertas durius in se,
" Quam quod ridiculos homines facit.[2]

" Regem filium suum, si plus eligat nec convictam nec con-
" fessam matrem punire quam purgationem ejus admittere,
" ab omnibus hominibus infamandum.

" Omne etenim vitium tanto conspectius in se
" Crimen habet, quanto qui peccat major habetur.[3]

" Filius hodie matrem persequitur, rex reginam, qui et
" manum misit in christum Domini."

Singuli episcoporum, ad quos regina scripserat, rescriptis se invicem consuluerunt; et die condicto convenientes ad regem, convenerunt eum super querelis suæ matris et precibus. f. 16 *b*.

Conduct of Edward.

Rex Edwardus, ut erat miræ simplicitatis et innocentiæ, qui nihil unquam egit perperam nisi ex alterius suggestione, allegationibus episcoporum se sustinuisset facillime superari, et quicquid in matrem aut episcopum falsa seductus credulitate crudelitatis admiserat, non solum sine recipienda satisfactione purgatoria temperasset, immo ipse veniam petiturus ad arbitrium episcoporum de præsumptione satisfecisset; nisi Robertus, archiepiscopus quem rex adsciverat, obstitisset. Tanti fuit homo ille in oculis regis, ut si diceret nigram cornicem esse candidam, rex citius ori illius quam oculis suis crederet. Consummatum fuisset ipsa die negotium ad honorem matris et filii, nisi *cum assisterent filii Dei coram Domino, affuisset inter illos etiam ille Satan.* Job. i. 6.

Speech of the archbishop

Robertus archiepiscopus non rogatus partis se fortioris faciens advocatum, talibus coepiscoporum industriam illudere[4]

[1] *debere*] decere, C.C.C.
[2] Juv. iii. 152.
[3] Juv. viii. 140.
[4] *illudere*] elludere, C.C.C.

A.D. 1043. conatus est, et avertere mentem regis a matre. "Convenistis, MS. C.C.C.
Robert of Jumièges. "fratres, dominum meum regem pro matre sua fera non 339.
"fœmina; et ut vobis parcam, non vestris sed illius verbis
"retorquetis crimen matris in filium.

"'En scelus, ecce Jovem placidum nimis, hanc nimis ausam!
"'Quæ sceleris tractat coram Jove de Jove causam.

"Ausa est impudentissima mulierum in regem minas diffa-
"mationis evomere; et illum frequentatorem suum, qui scit
"simulare sanctitatem, qui

"'De virtute locutus
Clunem agitat,'[1]

"illum

"'Cujus ad effigiem non tantum meiere fas est,'[2]

"ut regem reum sacrilegii faceret, ausa est christum Domini
"nominare. Notate malitiam mulieris. Ad hoc tantum
"Elwinum suum christum Domini nominavit, ut rex qui
"manum misit in illum, pro sacrilegio plecteretur. Sed
"accedamus ad causam. Fœmina vult purgare pontificem.
"Et quis purgabit eam, quæ dicitur consensisse in necem
"filii sui Eluredi, et procurasse venenum Edwardo? Sed
"esto, quod auctoritatem habeat supra sexus conditionem,
"quia regina est. Si vultis ut consentiam in inauditam a
f. 17. "sæculis purgationem, et vos consentietis, ut ego disponam
"genus examinis; quod si penitus illæsa pertulerit, me in
"Deum et regem reum condemnabitis honore privandum, et
"purgatis honores pristinos restituetis. Totam culpam regis,
"quam nullam esse præsumo, in me recipio. Non vos sus-
"pendam diutius: fœmina illa infamis pro seipsa quatuor,
"pro episcopo quinque, scilicet novem continuos passus super
"novem ignitos vomeres faciat nudatis pedibus. Si tituba-
"verit, si singulos vomeres pleno pede non presserit, si
"quantulumcunque læsa fuerit; sententia proferatur in
"mœchum et fornicariam. Uterque religionis arctissimæ
"perpetuo claustri recludatur in carcerem. Noveritis etiam,
"quod plus de indulgentia quam de rigore procedit sententia;
"quæ non dicam decernit, sed sustinet, pedali examine crimen
"capitale purgari."

The ordeal is allowed. Placere videbatur et regi et episcopis, quod archiepiscopus decreverat, et die nominato statuitur convenire Wintoniam.

Ad reginam refertur sententia; quæ non minus inde turbata est quam si vocaretur ad nuptias. Reginam taliter examinan-

---

[1] Juv. ii. 20. | [2] Juv. i. 131.

MS. C.C.C. 339. dam præconatur fama per regnum; tantusque populorum fit concursus ad civitatem Wentanam, quod nunquam ante[1] illic una die tot visi sint homines convenisse. Rex ipse Sanctus Edwardus venit Wintoniam; nec defuit unus ex omnibus regni magnatibus præter Robertum archiepiscopum, qui apud Dovram ægritudinem simulabat; ut si forte aliter accideret quam sperabat, posset sine impedimento profugere; et ita factum est. A.D. 1043.

Account of the trial.

Regina de mandato regis reducta est Wintoniam de Warewella; et tota nocte proxime præcedente diem agonis sui pervigilavit ad sepulchrum Sancti Swithuni. Non est opus ut dicam, quod toto corde oraverit, quod parum nocte illa dormierit, quot vota fecerit, ut in tanto mereretur salvari discrimine. Et tamen dormire nolens dormitavit paululum, et vidit beatum Swithunum sibi assistentem, et hæc audivit dicentem sibi. "Constans esto filia; ego sum Swithunus "quem invocas; ego tecum sum, ne paveas. Confundentur "qui te persequuntur; quia cum transieris per ignem, flamma "non nocebit te. Tu autem remittes hanc noxam filio tuo."

Die facto convenit ad ecclesiam clerus et populus, et rex ipse sedebat pro tribunali. Regina producitur ante filium, et f. 17 *b*. an velit prosequi quod promiserat, convenitur. Quæ

> Respondere parat; meruitque silentia vultus.
> Postquam fœmineo rediit mens mota stupore,
> Gratia verborum tenero distillat ab ore.

"Domine," inquit, "et fili. Ego illa Emma quæ te genui, "pro te de tuis impetita de crimine in te et Eluredum filios "meos, et de consensu turpitudinis et proditionis cum hujus "sedis episcopo, invoco hodie Deum testem in corpus meum, "ut peream, si quid horum quæ mihi imposita sunt vel mente "commiserim."

In pavimento ecclesiæ scopato novem vomeres igne candentes ponuntur in ordine. Quibus breviter benedictis, subtrahuntur reginæ calcei et caligæ; et posito peplo et rejecto chlamyde,[2] succincta a duobus hinc inde episcopis ducebatur ad tormentum. Flebant qui eam ducebant episcopi, et qui multo plus timebant quam illa,[3] animabant illam ut non timeret. Fit per ecclesiam fletus intolerabilis, et fuit omnium vox una dicentium "Sancte "Swithune, Sancte Swithune, tu illam adjuva." Si in-

---

[1] *ante*] antea, C.C.C.

[2] *chlamyde*] clamine, MSS.

[3] *illa*] illam, C.C.C.

A.D. 1043. terim reboassent tonitrua, non audirentur in populo;[1] tantis viribus, tantis vocibus, clamabatur in cælum, ut Sanctus Swithunus vel tunc vel nunquam festinanter accurreret. Deus vim patitur, et servus suus Swithunus extrahitur violenter e cælo. Regina sine clamore hanc ineundo faciebat orationem. "Deus qui liberasti Susannam de senibus iniquis, qui libe- "rasti tres pueros de camino ignis, tu de incendio mihi parato "per merita Sancti Swithuni me liberare digneris." MS. C.C.C. 339.

Proof of the queen's innocence.

Videte miraculum. Episcopis pedes illius dirigentibus, super novem vomeres novem passus faciens, et singulos eorum totius corporis pleno premens pondere, sic omnes supergressa vomeres, nec ferrum vidit nec sensit incendium. Unde et dixit episcopis; "Nunquid quod maxime petieram non "obtinebo? Quare me ducitis extra ecclesiam, quæ in ecclesia "debueram examinari?" Erat enim procedens ulterius, et nondum sciebat quod consummasset examen. Ad quod episcopi, sicut singultiendo poterant, responderunt; "Domina nostra "respice, jam fecisti; jam res facta est, quam faciendam "existimas." Respexit, et aperti sunt oculi ejus; et tunc primo vidit ferrum, et intellexit miraculum. "Ducite me," inquit, "ad filium meum: ut videat pedes meos, et sciat quia nihil mali f. 18. "passa sum." Reversi episcopi cum regina, inveniunt illum operto capite prostratum in terra; jamque ei præ miseratione verba defecerant, quia erumpebant uberius lacrymæ, et non poterat se continere. Qui cum elevatus rem cognovisset ex integro; procidit ille sanctissimus ad pedes matris dicens: "Mater, peccavi in cælum et in te; jam non sum dignus "vocari filius tuus." Ad quem mater: "Vocetur ad te "Elwinus episcopus; et cum illi satisfeceris, de me citius "veniam consequeris." Vocato ad regem episcopo, qui non sederat in ordine episcoporum, rex veniam cum lacrymis postulat et meretur; et virgis cæsus a singulis episcoporum, etiam per manum flentis matris tres ictus accepit. Et sic datis osculis et receptis, rex illos in gratiam, et illi regem in venerationem receperunt; et redditum est reginæ et episcopo quicquid illis sublatum fuerat. Declamatus est jubente rege in ecclesia et in atrio exterius per plorantes populos modus et ordo miraculi; et conversus est tam subito fletus illorum in risum, quod simul videres illos ridentes et flentes.

Gifts of the Queen to Winchester,

Regina Emma donata omnibus maneriis dotis suæ, quæ illi priores reges confirmaverant, non est oblita liberatoris sui;

[1] *in populo*] *legitur* a in populo, MSS.

MS. C.C.C. 339.

deditque ipsa die Sancto Swithuno in oblationem pro novem vomeribus novem maneria, quorum hæc sunt nomina.[1] A.D. 1043.

Elwinus episcopus de suo patrimonio dedit Sancto Swithuno alia novem maneria, quæ sic nominantur.[1] Of the bishop,

Rex ipse Edwardus donationes reginæ et episcopi ratas habuit et confirmavit; et insuper de suo dominico dedit Sancto Swithuno duo maneria, scilicet Meones et Portland, et terram quinque hidarum, quæ vocatur Wrocceshele. Rex Edwardus magnis post hoc cœpit coruscare miraculis etiam in vita sua. Robertus archiepiscopus fugit ex Anglia, qui nunquam reversus, sepultus est apud Gemegium; et vacavit sedes archiepiscopatus annis multis. Regina et episcopus certabant se invicem superare in ornamentis faciendis ecclesiæ Sancti Swithuni de thesauris suis. Sed ille superatus est; quia vel illa plus potuit, vel plus dilexit decorem domus Dei. and of the king. Death of archbishop Robert at Jumièges.

Rex Edwardus precibus matris suæ revocavit Godwinum comitem et filios ejus ab exilio, et conceptum in eos rancorem remisit ad plenum et singulis honores suos reddidit. f. 18 *b*. Recall of Godwine.

MXLVII. Elwinus episcopus mortuus est, et Stigandus illi successit, qui de donis Emmæ reginæ condidit magnam crucem cum duabus imaginibus, scilicet Mariæ et Johannis, et illas cum trabe vestitas auro et argento copiose, dedit Wintoniæ ecclesiæ. Stigand bishop of Winchester.

ML. Rex Edwardus Denegeldum destituit quod pater suus Ethelredus instituerat.

MLII. Emma regina migravit a sæculo, et sepulta est in ecclesia Sancti Swithuni Wintoniæ. Death of Emma.

MLIII. Godwinus comes die quadam solemni sedebat, ut erat solitus, ad latus regis ad mensam apud Hodiham, et dum in conspectu regis et comitis pincerna cum potu properans uno pede lapsus altero casum cavens se recepisset instantem, comes alludens eventui quod tam subito[2] pes unus alteri subvenisset, dixit ad regem: "Modo unus fratrum adjuvit alterum." Cui rex continuo respondit: "Ita frater meus potuisset[3] me, si "sibi licuisset per te." Comes anxius ex responso, frustum panis in manus accipiens, crudele sibi imprecatus est, dicens: "Det mihi Deus ut hæc offa quam in os meum mittam sit mihi "ad mortem, si frater tuus per me mortuus fuerit." Et cum Legend of Godwine's death.

---

[1] The names are given in neither of the MSS. C.C.C. leaves a space for them. They will be found in Rudborne's *Historia Major Wintoniensis* (Anglia Sacra, i. p. 235), who gives this trial in the same words as the above.

[2] *subito*] cito, C.C.C.

[3] *potuisset*] posset, C.C.C.

A.D. 1053. accepisset buccellam, introivit in illum Sathanas et statim invertens oculos, strangulatus est. Quo viso rex, nec mente motus nec corpore, sibi assistentibus dixit: "Extrahite[1] de sub "mensa per pedes canem." Qui continuo extractus a suis portatur Wintoniam, et in magna ecclesia sepelitur; et datur illico totus honor Godwini Haroldo filio ejus pro intuitu reginæ sororis ejus. MS. C.C.C. 339.

Githa's gifts to Winchester.

Githa, uxor Godwini, fœmina multas habens facultates, pro anima ejus multis ecclesiis in eleemosyna multa contulit et Wintoniæ ecclesiæ dedit duo maneria, scilicet, Bleodonam et Crawecumbam et ornamenta diversi generis.

f. 19. Death of Siward.

MLVIII. Siwardus comes Norhhumbriæ profluvio ventris ductus ait: "Heu me militem miserabilem! qui in tot bellis "quibus interfui viriliter mori non potui, modo more "vaccarum morior; miseremini mei qui me diligitis, et in-"duite me lorica mea, et aptate galeam capiti, gladium mihi "accingite, scutum in lævam, bipennem in dexteram ponite, "ut saltem in armis moriar qui per arma non potui."

Harold is driven by a storm to Ponthieu.

MLXIII. Haroldus comes, fato ductus vel infortunio, dum in scafa piscatoria non longe a terra vomitam sibi in mari provocaret, exorta tempestas cæruleum fundo torsit mare; flebile sævi latravere canes; et ille vi ventorum transvectus est in Pontivum. Quem captum comes Pontivi reddidit Willelmo duci Neustriæ; cui Haroldus juravit se filiam illius ducturum et regnum Angliæ post mortem Edwardi illi redditurum. Erat enim idem Willelmus jam proximus hæres Edwardi, quippe qui fuerat filius Roberti filii Ricardi fratris Emmæ reginæ matris Edwardi. Ex Rollone Willelmus; ex Willelmo Ricardus; ex Ricardo Ricardus et Emma, ex Ricardo Ricardus, qui sine liberis obiit, et Robertus frater ejus; ex Roberto Willelmus; ex Emma filia primi Ricardi, sorore secundi, exivit Edwardus.

Oath of Harold to William of Normandy.

Dedication of Westminster Abbey.

Haroldus dimissus a duce in Angliam redierat. Et sanctus Edwardus rex sentiens se et ætate et ægritudine ad extrema deduci, dedicari fecit Westmonasterium quod ipse construxerat. Hæc dedicatio facta est in die Innocentium, et ipse oppetiit in vigilia Epiphaniæ, et in die Epiphaniæ in Westmonasterio conditus est. Et Haroldus eadem die Epiphaniæ contra juramentum quod duci Willelmo juraverat, consecratus est in regem in eodem monasterio.

Iste Haroldus filius Godwini non erat de regio semine, quia in Edwardum defecerat Anglorum genus regium.[2]

---

[1] C.C.C. inserts *per*.

[2] This paragraph, which is in the text in C.C.C., is inserted as a gloss by a later hand in Cott.

MS. C.C.C. 339. Edwardus fuit filius Ethelredi, qui fuit Edgari, qui fuit Edmundi, qui fuit Ethelstani, qui fuit Edwardi, qui fuit Eluredi, qui fuit Æthulfi, qui fuit Egberti.[1] A.D. 1063.

MLXVI. Hoc anno rex Edwardus bonæ meritо simplicitatis Simplex cognominatus, debitum solvit conditionis humanæ, et apud Londoniam in Westmonasterio honorifice sepultus est. Haroldus igitur ducis filius famosissimi Godwini cum regnare cœpisset, dux Willelmus Normanniæ gentis multitudine congregata, virorum quidem quorum corda minime latitabant in caligis, Angliam venit, et apud Hastinges Haroldum cum militibus suis bello procul dubio potentibus, sed in exhauriendis calicibus potentioribus, interemit.[2] Quo sepulto apud Wautham, Willelmus ex duce Normanniæ rex Angliæ creatus est, et apud Londoniam die Natalis Domini coronatus, non amittens quod suum fuerat, scilicet, Normanniam, sed recipiens quod prius non habuerat, scilicet, Angliam. Death of Edward the Confessor. Harold. f. 19 *b*. Battle of Hastings. William I.

William of Malmesbury, Gesta Regum, ii. p. 422 (ed. Hardy).

MLXVII. Hoc anno rex Willelmus urbem Exoniæ rebellantem in manu forti petiit. Temerarius autem quidam in ignominiam Normannorum ascenso muro civitatis et nudato i[n]guine, ab inferiori parte sonitum inhonestum emisit. Rex divino jutus auxilio urbem facillime cepit; pars enim muralis ultro corruens liberum patefecit ingressum. Eboracensem nihilominus civitatem, unicum rebellionum suffugium, fame et ferro devicit. Siege and capture of Exeter by William.

MLXVIII. Hoc anno Matildis consecrata est apud Londoniam ab Aldredo Eboracensi archiepiscopo, et post non multos dies Henricum filium suum in lucem protulit. Coronation of Queen Matilda. Birth of Henry I.

---

[1] Here the Winchester annalist deserts the C.C.C. MS. The entries in the latter are much briefer afterwards, and of little importance.

[2] MS. C.C.C. has here in the margin: "Haroldus rex si sapien-
" ter ageret quicquid agebat furore,
" nullus hominum illum resisteret.
" Sed adeo erat animi inconstantis,
" quod nullus suorum se credidit
" illi. Unde et cum primum exer-
" citum duxisset in Vectam insulam
" ut ibi præstolaretur Willelmum
" ducem ut eum bello exciperet, ex-
" ercitus ejus diffugit ab eo."

A.D. 1068. Attempt on England by Godwine, son of Harold.

Godwinus, Haroldi regis filius, patrem vindicare cupiens cum lii. navibus Angliam venit, et multa mala regi et regno intulit; de regno tamen postremo expulsus est. In hoc autem maxime ibi profecit, quod interemptis sodalibus de eorum victu et pollicito præmio minus reddebatur sollicitus.

York taken by Biörn.

MLXIX. Hoc anno Beornus comes cum ccc. navibus Angliam venit, et post alia quæ regno intulit mala cepit Eboracum et interfecit viros, et domos combussit; multi autem de castello latenter egressi rem infaustam regi nunciarunt, quare manus dexteræ et nasi sunt amputati ad infidelium terrorem et in manifestum judicium quod commissum sibi castellum infideliter custodierant.[1] Rege ergo illuc adventante, prædictus Beornus, Sweini regis filius de Denemarca, fugam iniit; nec erat, ut creditur, de omni exercitu qui domi calcaria relinqueret.

f. 20.

Death of Aldred, archbishop of York.

Aldredus, qui de monacho Wintoniæ episcopus Herefordiæ, et de hoc archiepiscopus Eboracensis factus est, regem publice excommunicavit, quia contra jus ecclesiasticum se habebat et regni; nec multo post de vitæ hujus inquietudine ad quietem transivit.

Character of Stigand,

Stigandus archiepiscopatum Cantuariæ et episcopatum[2] Wintoniæ et multas abbatias solus possidebat, publicas nundinas ex episcopatibus et abbatiis faciens; sacros honores ecclesiarum, hos sibi comparans pecunia, istos aliis lingua vendicans. Sed ego conjicio illum errore peccasse, quod homo illiteratus esset et quod nesciret quantum delinqueret, rem ecclesiasticorum negotiorum sicut publicorum actitari debere existimans. Nunquam vero a Roma pallium meruit.

William of Malmesbury, De Gestis Pontificum f. 116 (ed. Savile.)

who is deposed by the legate.

Veniens Angliam Alexandri Papæ legatus Ermenfredus Sedunenis[3] episcopus, coacto concilio ad voluntatem regis, Stigandum deposuit.

---

[1] In the margin is inserted: "Willelmus rex, virorum optimus, "omni die ex uno paupere fecit di- "tissimum."

[2] MS. repeats *episcopatum*. This whole paragraph is in the margin, as is also the next.

[3] Of Sion.

MLXX. Hoc anno volens rex comitissam[1] Flandriæ nepoti suo Willelmo filio Osberni accipere, cum rege Franciæ[2] Flandriam venit, ut amore vel viribus sibi illam subiceret. Robertus autem comes[3] in illos subito irruit, et pro testimonio et introsignis quod illic fuerat, multos de suis truncatos relinquere coegit. Reges vero cum cuncto dedecore suo remeaverunt ad propria. A.D. 1070. Attempt of William Fitz-Osbern against Flanders.

Eodem anno Petrus et Johannes cardinales ab Alexandro Papa missi pervenerunt ad Angliam, et Stigandum archiepiscopum et alios plures episcopos et abbates degradaverunt, assensu et voluntate Willelmi regis. Degradation of Stigand, and others.

Rex autem archiepiscopatum Cantuariæ Lanfranco abbati Cadomensi, Thomæ Eboraci, Walkelino episcopatum Wintoniæ concessit. Eodem vero anno quicquid auri vel argenti in ecclesiis fuerat, abstulit rex. Lanfranc archbishop.

Hoc anno translata est sedes episcopatus Schyreburnensis apud Sarum, et Suthsaxonum ad Cycestriam.[4] Bishopricks of Salisbury and Chichester.

MLXXI. Hoc anno Alwinus episcopus Dunelmensis, et Edwinus et Macerius regi plurimum infesti sunt. Episcopus demum captus est et ad Abbendonam missus custodiendum. Macherius et Sewardus comites capti et in vinculis missi sunt; et Rogerius comes a suis in dolo occisus. Dunelmensis episcopus decessit. Rising of bishop Ægelwine and earls Edwin and Morcar.

MLXXII. Hoc anno Stigandus, qui dudum archiepiscopus, jussu regis captus et in Wintoniæ oppido positus est, ubi etsi invitus luit quicquid in archiepiscopatu deliquit. Gravius enim memor amissorum torquebatur quam delectaretur habendo. Ibi demum mortuus, et in ecclesia Wintoniæ, cui aliquantulo præfuerat tempore, honorifice sepultus est. Dederat Imprisonment of Stigand at Winchester. His death, and gifts to Winchester.

---

[1] Richilde, widow of Baldwin VI.

[2] Philip I.

[3] Robert I., the Frisian, count of Flanders. This paragraph contains the singular errors of making William Fitz-Osbern nephew of William I., and of representing William I. to have personally joined in the expedition to Flanders.

[4] This sentence is by a later hand, and in different ink.

A.D. 1072. autem idem Stigandus ecclesiæ Wintoniæ maximam crucem cum duabus imaginibus auro et argento optime compositis. Eodem anno pacificatus est rex Scotiæ Malcolmus regi Willelmo. Wlurico Novi Monasterii abbate degradato, Rewalanus loco ejus substituitur. Obiit Eluricus Dunelmensis episcopus et Leofricus Excestrensis.

f. 20 *b.*

Peace with Malcolm III., of Scotland.

Abbats of Hyde.

Accessit ad Lanfrancum archiepiscopum Thomas electus Eboracensis ut ex antiquâ consuetudine ab eo consecraretur; sed debita obedientiæ professione a se petita renuit, nisi supra hac re scripta autentica legeret, testibus antiquitatis adhibitis, quibus id sine suæ ecclesiæ præjudicio facere deberet, agnosceret.[1] Tandem post multas cavillationes et multas utriusque partis sudores succubuit T[homas], libenter conditioni concedens animum ut ulterior ripa fluminis Humbræ esset principium suæ diœcesis, citerior esset parochiæ Cantuariæ.[2]

William of Malmesbury, De Gestis Pont., f. 117.

Limits of the diocese of York.

Ib. f. 121.

Le Mans subdued by William.

MLXXIII. Hoc anno rex cum exercitu Anglico et apparatu satis superbo, ut gentis illorum moris est, transfretavit, et urbem Cinomensem pariter cum provincia sibi adjacente subegit. Datis igitur sibi obsidibus ad Angliam reversus est. Sciendum est quod quolibet anno dum quietus fuerat ter coronari consueverat rex; Wigorniæ ad Natale, Wintoniæ ad Pascha, Londoniæ ad Pentecosten.

Precedence of the archbishops and bishops.

Ab antiquo constitutum est, et in concilio archiepiscopi Lanfranci diffinitum, ut in conciliis archiepiscopus Eboracensis ad dexteram Dorobernensis sedeat, Lundoniæ episcopus ad sinistram, Wintoniæ episcopus juxta Eboracensem; si Eboracensis desit, Lundoniæ ad dexteram, Wintoniæ ad sinistram; cæteri in ordine sicut fuerunt ordinati.[2]

William of Malmesbury, De Gestis Pont., f. 121 *b.*

Edgar makes peace.

MLXXIV. Hoc anno Edgarus quidam generosus et nobilissimus de Scottensibus cum rege pacem fecit. Eulalia abbatiam de Sefteberia suscepit.

---

[1] This word is introduced into the extract which the compiler is copying from William of Malmesbury, and makes nonsense of the whole sentence. The next sentence stands for 8 pages in William of Malmesbury.

[2] In the margin.

Sciendum est quod rex Willelmus tres habuit filios; Robertum scilicet et Willelmum et Henricum, de quibus post in sequentibus loquemur. A.D. 1075. William's sons.

Anglo-Saxon Chronicle, pp. 180, 181. (Thorpe's trans.)

MLXXV. Hoc anno dedit rex Radulfo Wadele[1] comiti, comitis Willelmi Osberni filii filiam[2] desponsandam. Factæ sunt igitur infaustæ nuptiæ apud Norwich. Convenerunt ibi in unum et concinnabant dolos prædictus Radulfus, et Rogerus frater uxoris ejus, et Waldulfus comites. Volentes ergo regem exhæredare, congregatis de cismarinis et transmarinis partibus multis hominum milibus, ceperunt circumquaque vastare provincias; sed fideles regni illos retro cedere coegerunt, et omnia regi, qui tunc erat Normanniæ, nunciaverunt. Rex itaque celeriter reversus Rogerum et Waldulfum comites captos vinculis fecit arctari. Radulfus vero ad horam evasit. Swenus Cnutonis filius cum cc. navibus in Angliam pervenit, sed jam animo mutato non cælo, forte quia arma[3] domi oblita fuerant, sine omnimodo profectu eadem qua venerant via, reversi sunt, ipse et commilitones ejus omnes. Decessit Willelmus episcopus Londoniæ, et Aluricus[4] episcopus, et Editha, et sepulta est apud Londoniam cum rege Edwardo. Rising of Roger Fitz-Osbern and earl Waltheof.

Hor. i. Epist. 2, 27.

f. 21.

Death of Queen Edith.

William of Malmesbury, De Gestis Pont., f. 122.

Providebat Lanfrancus archiepiscopus per totam Angliam monachis ut nec deplorarent necessaria, nec claudicarent a regula; . . . . abbatiam Sancti Albani per Paulum abbatem quem ibi constituerat, in eo quo nunc est[5] [statu pervexit]. Orders of Lanfranc at St. Alban's.

MLXXVI. Hoc anno transfretavit rex; et obsesso ab eo castello quod Dol dicitur in Britannia, nunciatum est ei regem Franciæ illuc cum exercitu venire, quod falsum fuit. Illo itaque illinc reverso, et exercitu Siege of Dole in Britanny.

---

[1] Ralph de Guader, earl of Norfolk.

[2] Emma.

[3] *arma* is in the margin; the text has *alia*.

[4] This must be Ethelric, bishop of Selsey, deposed in 1070.

[5] This paragraph is in the margin. It is copied in such a way from William of Malmesbury as to give no sense.

A.D. 1077. huc illucque disperso, exierunt qui in castello erant, et multis de Anglis Normannisque occisis, cum multo lucro reversi sunt. Swenus rex Denemarciæ obiit, et Haroldus filius ejus regnavit pro eo. Wedulfus comes decollatus est extra Wintoniam, et postquam ibi sepultus est; translatus inde in Crolondia iterum sepultus est.

Execution of Waltheof.

Anglo-Saxon Chron., p. 182.

MLXXVII. Hoc anno ingressi sunt viam universæ carnis Walterius episcopus Herefordiæ, et Alwinus abbas de Hevesam. Suscepit autem episcopatum de Hereford Robertus capellanus regis, et Gundulfus Rouecestrensem.

MLXXVIII. Hoc anno, mortis necessitate urgente, Heremannus episcopus Saresberiæ episcopatum amisit; et successit ei capellanus regis Osmundus nomine.

William wounded by his son Robert.

MLXXIX. Hoc anno primogenitus regis Robertus, iram et maledictionem Dei et patris sui non multum metuens, post multas ei infestationes illatas, patrem vulneravit filius maledictus, et equum cui insedit occidit. Walkelinus episcopus a fundamentis Wintoniæ cœpit re-ædificare ecclesiam. Malcolmus rex Scotiæ multa mala fecit in Norhumbria, immemor fœderis inter regem Willelmum et illum facti.

Winchester cathedral begun to be rebuilt.

Invasion of Northumberland by Malcolm III.

MLXXX. Hoc anno rex in Scotiam duxit exercitum. Norhumbrenses Walcherium interfecerunt episcopum; et ne solus decederet, sed haberet itineris comites, centum viros validos truncatis capitibus cum illo quo tendebat mittebant. Eodem anno dedit rex comitatum[1] Norhumbriæ Aluredo comiti.

Murder of Walchere, bishop of Durham. f. 21 *b*.

Expedition of William into Wales.

MLXXXI. Hoc anno rex Walliam sibi subjugavit, et de Walensibus, licet celeres sint cursores et labi soleant sub inimicorum manibus, multitudo innumerabilis capta et in modum porcorum occisa est. Ex hoc nunc licet inviti fatentur Anglos se in omnibus esse præstantiores.

---

[1] *comitatum*] comitissam, MS.

Ventus formidabilis hoc anno erat in nocte Natalis Domini. A.D. 1081.

MLXXXII. Hoc anno transfretavit rex Willelmus, et Odonem fratrem suum comprehensum et secum ductum, fiscatis omnibus quæ habuerat, in carcerem trusit, ubi si voluit delicta sua deflevit. Simeon, vir virtutis amator, frater Walkelini episcopi, ex præposito Wintoniæ, quem nos priorem vocamus, abbas Eliensis factus est; et Godefridus ejusdem loci monachus, vir perfectæ bonitatis et pietatis loco ejus substituitur. Quantæ autem discretionis et bonitatis et caritatis prædicti præpositi Simeon et Godefridus fuerunt, testantur quæ adhuc sunt in Wintoniensi ecclesia illorum donaria. Dictus itaque Simeon frater fuerat Walkelini episcopi, et monachus de Sancto Audoeno. Factus itaque prior Wintoniæ cum videret monachos in refectorio carnibus assidue vesci, fecit exquisita piscium parari cibaria et dari eis; illi autem delectati in his rogabant hujusmodo eis donari cibaria, et tunc velle abstinere a carnibus. Datæ sunt autem eis pisces et abstinuerunt a carnibus.

Imprisonment of Odo, bishop of Bayeux. Simeon, abbat of Ely. Godfrey, prior of Winchester. Reforms of Simeon as to the diet of the Winchester monks.

MLXXXIII. Hoc anno fuit infausta et magis silenda quam recitanda inter abbatem Turstanum et monachos Glastoniæ discordia; ut autem brevitatis causa cætera sileam, abbas, quia a rege præpositus, monachis tanto insolentior fiebat atque crudelior, quanto prius pauperior fuerat et dejectior. Postremo itaque post multas monachis illatas injurias, homines in ecclesia armatos introduxit, a quibus vulnerati sunt a sagittis quindecim et tres occisi. Abbas autem quasi in testimonium innocentiæ excusso caputio, cum dignus esset vel igne cremari vel suspendi patibulo, ad claustri sui columnam Cadomi unde venerat, jussu regis reversus est.

Quarrel between Thurstan, abbat of Glastonbury, and his monks. f. 22.

Obiit Matildis regina, soror comitis Roberti de Flandria.

Death of Queen Matilda.

Rex de qualibet hida exigebat sex solidos.

A.D. 1084. MLXXXIV. Hoc anno obiit Hugo episcopus Londoniæ, et Arfastus episcopus Nordfolchiæ.[1] Wlunodus abbas Certesiæ dimisit, morte præventus, abbatiam Odoni. Alicia successit Beatrici in abbatia monialium Wintoniæ.

Threatened invasion of Cnut IV, with Robert the Frison, count of Flanders.

MLXXXV. Hoc anno suspicans rex, quod Cnuto rex Danorum Roberti comitis Flandriæ auxilio Angliam sibi subjugare disponeret, misit de Normannia tantam hominum multitudinem quantam vix terra alere poterat. Venit tandem rex et de prædictis hominibus multos remisit, quia Cnuto domi remansit. Anglo-Saxon Chronicle, p. 185.

Synod at Gloucester.

MLXXXVI. Hoc anno fuit rex quinque diebus Natalis Domini apud Gloecestriam, et Lanfrancus ibidem

Domesday-book.

synodum tenuit. Inde itaque edictum a rege exiit ut tota Anglia describeretur, unde compilatus est liber qui Rotulus[2] Regis dicitur. Anglo-Saxon Chronicle, p. 186.

Henricus, regis filius, miles factus est; et tres capellani regis tres susceperunt episcopatus, Mauricius Londoniensem, Willelmus Nordfolchiensem, Robertus Cestriensem; et Geroldus monachus Wintoniensis abbatiam de Craneborna, quam transtulit ad Teokesberiam. Cristina, virgo Deo devota, regis filia,[3] sanctimonialis facta est apud Rumesiam. Tanta tonitrua et fulgura et aliæ tempestates et fames fuerunt quanta prius nunquam ab Anglis audiebantur.

f. 22 *b*.

Christina, sister of the Ætheling, takes the veil at Rumsey.

Fertur regem concessisse episcopo Walkelino ad perficiendam ecclesiam quam inchoaverat Wintoniæ tantum lignorum de Hanepinges, quantum tribus diebus et noctibus per carpentarios acquirere poterat. Carpentariis igitur innumerabilibus congregatis, totum nemus in præfixo termino solo dejectum est, et ad Wintoniam deductum. Post hæc venit rex per Hanepinge, et post-

Bishop Walkelin of Winchester and the wood of Hempage.

[1] *i.e.* of Thetford.

[2] *Rotulus*] Rotulum, MS.

[3] An error, perhaps, from supposing that þæs æþelinges swuster (Anglo-Saxon Chron. p. 353), necessarily implies a king's daughter, and assuming that king to be William.

quam respexit illuc, admirans quasi in extasi factus: A.D. 1086.
" Nunquid fascinatus sum? an amens effectus? ubi," inquit, "sum? Nonne hic juxta Wintoniam nemus ha-" bui valde delectabile?" Agnita denique re gesta, in furorem versus est. Walkelinus itaque sumpta circa se vetusta capa, impetravit ab ostiariis regis ingressum usque in regis cameram. Ad pedes autem ejus procidit. " Domine," inquit, " novi quod multos habeas clericos et " capellanos promovendos; et ob hoc contra me quæris " occasionem. Accipe ergo, si placet, quem mihi dedisti " episcopatum. Reservato mihi cum amicitia tua offi-" cium, quod dudum in capella tua habui." Quid multa? Postremo rex, " Certe," inquit, " Walkeline, " ego nimis prodigus largitor, et tu nimis avidus ex-" titisti acceptor." Pacificatur itaque regi, cum amoris redintegratione ad episcopatum suum rediit.

MLXXXVII. Hoc anno rex in Franciam duxit exercitum; et maximum tam igne quam ferro, regno Franciæ damnum intulit, et castrum quod Mantes dicitur cum adjacentibus ecclesiis combussit; et reversus inde Rothomagum, ægrotavit; deditque filio suo Willelmo Angliam, Roberto Normanniam, Henrico Cinomannicam; et defunctus est et sepultus Cadomi. Soluti sunt a vinculis et carcere Odo episcopus, et omnes alii vinculati, tam in Anglia quam in Normannia, exceptis duobus comitibus Rogero[1] et Wlnodo.[2] Dani regem suum Cnutonem in ecclesia quadam peremerunt. Londonia cum ecclesia Sancti Pauli combusta est. Stigandus episcopus Cicestriæ de hoc sæculo migravit.

Anglo-Saxon Chronicle, p. 188.

Mantes burnt by William.

His death.

Murder of Cnut IV., king of Denmark.

St. Paul's burnt.

Ibid. p. 191. MLXXXVIII. Hoc anno Willelmus cognomento Rufus Angliam venit, et apud Londoniam a Lanfranco archiepiscopo unctus est in regem. Sed capitanei totius fere Angliæ, et Odo maxime episcopus et Willelmus Dunelmensis, qui paulo ante quasi cor regis

Coronation of William II.

Opposition of Odo and William, bishop of Durham.

[1] Son of William Fitz-Osbern, earl of Hereford.

[2] *i.e.* Wulnoth, brother of king Harold.

A.D. 1088. f. 23.

erat, castella sua contra regem firmaverunt, volentes ei regnum subrogare, et fratrem suum substituere. Postremo tamen Odo, relictis omnibus quæ in Anglia habuit, metuens ne sibi deterius contingeret, ad Normanniam fugit, et Willelmus Dunelmensis episcopus exilio missus est. Gila, Wellensis episcopus, decessit, successitque ei Johannes, regis capellanus et medicus, qui, data regi multa pecunia, sedem episcopalem Bathoniam transtulit. Godefridus Cicestrensis episcopus obiit, et successit ei [Radulphus Luffa].[1] Radulfo abbate Wintoniæ[2] defuncto, commisit rex abbatiam Radulfo Passeflabere capellano suo. Corpus sancti Nicholai translatum est de Mirrea civitate in Barram civitatem Apuliæ.

The see of Canterbury given in charge to Ralph Flambard.

MLXXXIX. Hoc anno commisit rex Radulfo Passeflabere archiepiscopatum Cantuariæ, defuncto Lanfranco. Ipse autem regi quicquid inde aliquo modo lucrari poterat, ut de ejus cogitaret promotione, donavit. Terræmotus factus est magnus et fames maxima.

Castles taken in Normandy.

MXC. Hoc anno cepit rex duo castella in Normannia; unum apud Sanctum Walericum et aliud quod Alba Mara dicitur. Rex abstulit magnum thesaurum de Wintoniensi ecclesia. Hoc anno pluit cotidie a nativitate Sancti Johannis usque ad festum Sancti Michaelis.

William and Robert besiege Henry in Mount S. Michael.

MXCI. Hoc anno transfretavit rex, et reddidit fratri suo castella sua, et volens sibi Cinomanniam subjugare, cum fratre suo Roberto Henricum juniorem in monte Sancti Michaelis obsedit. Ipse vero sponte vel non montem reddidit. Reversus autem in Angliam rex cum Roberto fratre suo Scotiam petierunt. Malcolmus autem rex cum rege Willelmo fœdus iniit.

Radulfus episcopatum Cicestriæ suscepit; et Herebertus, abbas Ramesiæ, episcopatum de Nord-

[1] Blank in MS.

[2] *i.e.* of Newminster.

folchiæ, et Willelmus episcopatum Dunelmensem. A.D. 1091.
Ecclesia Crolandi combusta est.

MXCII. Hoc anno commisit rex Radulfo Passeflabere f. 23 *b*.
episcopatum Lincolniæ et abbatiam Certesiæ. Odo
enim abbas abbatiam dimisit, nolens eam de rege more
sæcularium tenere. Prædictus vero Radulphus vir Character of Ralph Flambard.
quo in malo nemo subtilior, ecclesias sibi commissas
expoliavit bonis omnibus, et divites simul et pauperes
ad tantam deduxit inopiam, ut mallent mori quam
sub ejus vivere dominatu.

MXCIII. Hoc anno in præsentia omnium fere epi- New monastery of Winchester entered.
scoporum atque abbatum Angliæ cum maxima exulta-
tione et gloria de veteri monasterio Wintoniæ ad
novum venerunt monachi vi. id. Aprilis. Ad festum vero
sancti Swithuni, facta processione de novo monasterio
ad vetus, tulerunt idem feretrum sancti Swithuni et
in novo honorifice collocaverunt. Sequenti vero die, Destruction of the old monastery.
jussu domini Walkelini episcopi, cœperunt homines
primum vetus frangere monasterium; et fractum est
totum in illo anno, excepto portico uno et magno
altari. Hoc anno occisus est Malcolmus rex Danorum.[1]
Anselmus de abbate Becci archiepiscopus Cantua- Anselm archbishop of Canterbury.
riæ[2] factus est.

Inchoat ordo Cistellensis per quatuor monachos de
Cerne exeuntes.[3]

MXCIV. Hoc anno fuit magna discordia inter Quarrel between the archbishop of York and the bishop elect of Lincoln.
archiepiscopum Thomam et Robertum electum Lin-
colniæ, pro eo quod archiepiscopus episcopatum Lin-
colniæ sibi dixit esse debere subjectum, et quia
prohibuit ne ab Anselmo consecraretur. Robertus
denique tria milia marcarum regi donavit, ut episco-
patum Lincolniæ de subjectione archiepiscopatus
Eboracensis liberaret. Quod et factum est, datis
archiepiscopo duabus abbatiis, scilicet de Selebi et
Sancti Oswaldi in Gloecestria.

---

[1] An error for "Scotorum."

[2] *Cantuariæ*] This is inserted by a later hand in the margin.

[3] This sentence is in the margin.

A.D. 1094. Willelmus rex Rufus triginta cœmiteria in pascua redegit.[1]

Rex transfretavit, et facta est inter eum et fratrem suum magna discordia. Eodem anno Henricus frater regis Angliam venit mandato fratris. Inventæ sunt reliquiæ sancti Swithuni aliorumque plurimorum sanctorum sub altari veteris monasterii. Simeon abbas[2] decessit.

Relicks found at Winchester. f. 24.

Schism in the papacy.

MXCV. Hoc anno misit Papa Urbanus Walterum cardinalem ad regem ut ipse cum regno suo illius consentirent papatui. Eligebantur enim duo, ipse Urbanus et quidam Clemens scismaticus. Celebratum est eodem anno concilium a prædicto Papa apud Clarum Montem, cui interfuerunt ccc. episcopi et abbates plurimi, ubi anathemizatus est prædictus Clemens. Hoc anno rediit rex a Normannia et H[enrico] fratri suo multa donavit donaria. Wlstanus Wigornensis episcopus migravit ad Dominum.

Council of Clermont.

Death of S. Wulstan.

Normandy mortgaged to William by Robert.

MXCVI. Hoc anno dux Robertus oppigneravit totam Normanniam Willelmo fratri suo pro 6666 marcis sterlingorum, et profectus est Jerosolimam. Hoc anno signati sunt cruce omnes fere divites et pauperes totius Angliæ, de quibus multi profecti sunt Jerosolimam, multi vero remanserunt.

The first crusade.

Audita est vox in Anglia, "Tertio rege regnante "regnabit Antichristus."[1]

Abbas Sancti Fusciani,[3] Baldewinus nomine, signum crucis artificio sibi fecit in fronte, fecitque intelligi hominibus signum illud factum fuisse a Deo; sed hoc quidem non impune. Quia in eodem loco quo signum pro illusione sibi fecerat, a morbo qui cancer dicitur percussus est, crevitque morbus et ambos oculos ejus absumpsit.

Obiit Willelmus Dunelmensis episcopus; Samson Wigorniensis episcopus factus est. Ecclesia Sancti

[1] This sentence is in the margin.
[2] *i.e.* of Ely.
[3] *Sancti Fusciani*] Sanctæ Fusciane, MS. S. Fusien, near Amiens.

Martini Londoniæ cum magna parte civitatis com- A.D. 1096.
busta est.

MXCVII. Hoc anno transfretavit rex, et regnum Walkelino et Radulfo Passeflabere commisit. Radulfus xvi ecclesias carentes pastoribus sub tutela sua habebat, episcopatus, et abbatias, quas ad extremam paupertatem perduxit. Ecclesiæ quibus pastores præerant, dabant singulis annis regi ccc. vel cccc. marcas, aliæ plus, aliæ vero minus. In tanta erant tam ordinati miseria quam laici, quod tædebat eos vitæ eorum. Wretched condition of both clergy and laity.

MXCVIII. Hoc anno venerabilis et piæ memoriæ f. 24 *b*. Walkelinus episcopus migravit ad Dominum, quem toto corde dilexerat. Mandaverat enim ei rex die Natalis Domini post inceptum missarum officium, ut absque omni dilatione cc. libras ei transmitteret. Ipse autem intelligens, quod absque rapina pauperum vel thesauri ecclesiarum expoliatione ad præsens hoc facere non posset, pro hujusmodi rebus atque similibus tædebat eum vitæ suæ; et facta oratione petiit, ut eum de hac ærumnosa vita eriperet. Quod factum est x. die sequente. Erat itaque vir perfectæ pietatis et sanctitatis, immensæque prudentiæ, et tantæ demum abstinentiæ, ut nec carnes nec pisces comederet, nec cerevisiam vel vinum biberet nisi rarissime, et tunc permodicum. Semper secum monachos habebat; et quoties celebrabat missarum solemnia in capella sua Wintoniensi, diaconum et subdiaconum monachos habebat. Non enim minus conventum suum diligebat, quam si omnes dii essent. Walkelinus ecclesiam Wintoniensem in religione et numero monachorum et in domorum ædificiis plurimum melioravit. Sed primum quidem novus advena monachos exosus fuerat; sed facile correctus, umbraticum illud odium sæpe deploravit. Deinceps fovens eos ut filios, diligens ut fratres, honorans ut dominos, nonnunquam eis auxilium et familiaritatem exhibuit. Nullum conviciis incesserat, pronuntians quod episcopalis gravitas suam indigna macula respergeret gloriam, si in pauperiorum de- Death of Walkelin, bishop of Winchester. Character and habits of bishop Walkelin.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 140.

A.D. 1098. scenderet contumeliam. Unum est permaxime quod doluit; quod ad ccc. libratas terras[1] monachis auferens, suis et successorum usibus implicuit. Rex Cinomannicam cepit. Londonia bis combusta est.

Antioch and Jerusalem taken by the crusaders.

MXCIX. Hoc anno Christiani, Dei adjuti auxilio, cæsis multis milibus paganorum, Antiochiam civitatem et Jerosolimam ceperunt cum multis aliis civitatibus et oppidis. Rex venit de Normannia, et regio diademate coronatus est apud Londoniam, ubi Edgarus rex Scotiæ gladium coram eo portavit.

Death of Osmund, bishop of Salisbury.

Radulfus[2] factus est Dunelmensis episcopus. Urbanus Papa decessit, successitque ei Paschasius. Osmundus, Saresbiriensis episcopus, obiit. Ille idem Osmundus construi et consecrari fecit Saresbiriensem ecclesiam.

Death of William II.

Succession of Henry I.

MC. Hoc anno rex a sagitta perforatus est in Nova Foresta a Waltero Tirel, et sepultus in ecclesia Sancti Swithuni Wintoniæ. Henricus autem frater ejus in regem consecratus a Mauricio Londoniensi episcopo apud Londoniam. Dedit itaque rex Willelmo cancellario suo episcopatum Wintoniensem; sed ipse eum noluit suscipere nisi de Anselmo archiepiscopo. Odoni reddidit abbatiam Certesiæ. Roberto episcopo Cestriæ dedit Coventre. Radulfus Passeflabere in carcerem

f. 25. trusus est. Anselmus venit Angliam, et locutus est

Quarrel of Henry I. and Anselm.

regi apud Sarum, ubi inter eos magna discordia facta, quia Anselmus noluit ei homagium facere, et quia prohibuit ne baculos daret pastorales. Dux Robertus venit Normanniam et multi ad eum de Anglis venerunt.

Marriage of Henry I. and Matilda.

Matildis, Malcolmi regis filia Scotiæ, de monacha Wiltoniæ, non tamen professa, regina Angliæ facta est. Hugo de monacho Wintoniensi abbas Novi Monasterii factus est. Thomas archiepiscopus Eboracensis et Robertus episcopus Cestriæ[3] obierunt. Visa est aqua sanguinea apud Amstede per quatuor ebdomadas plenas.

[1] *terras*] terræ, MS.

[2] Ralph Passeflambere or Flambard.

[3] An error.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 155 *b*.

Thomas Eboracensis omni vita integer extitit, cui nihil vel in gestis vel in dictis succenseri potuit. . . . Elegantia personatus, spectabilis desiderio videntibus erat; juvenis vigore et æqualitate membrorum commodus; senex vivido faciei rubore et capillis[1] cygneus; . . . cœlibatum ejus nunquam sinister rumor aspersit. . . . In cantu et voce delectabilis,[2] multa ecclesiastica composuit carmina. . . . Illud apud clericos maxime agebat ut masculam in ecclesia musicam haberent, nec quicquid effeminate defringentes, "tenero," ut Persius ait, "supplantarent verba palato."[3] Ævo igitur et honore sæculi et gratia Dei plenus obiit in Novembri.[4] A.D. 1100. Character of Thomas of Bayeux, archbishop of York.

MCI. Hoc anno rex coronatus est ad Natale apud Londoniam. Fuitque ibi Ludovicus filius regis Franciæ. Evasit tunc de carcere Radulfus Passeflambere, et profectus est ad ducem Normanniæ. Coronation of Henry I.

Iterum coronatus est rex apud Wintoniam ad Pascha, suscepitque Gifardus episcopatum Wintoniæ assensu Anselmi.

Dux Robertus venit in Angliam cum cc. navibus, et cum eo Radulfus Passeflambere. Post multa autem incommoda regno illata, confœderati sunt fratres sic, quod rex daret ei singulis annis 2000 libras; Radulfus autem reddidit episcopatum suum. Robert invades England.

MCII. Hoc anno misit rex Romam Gerardum Eboracensem et Robertum Cestrensem episcopos, et Herebertum de Nordfolchia; et Anselmus misit nuntios suos propter controversiam quæ fuit inter eos. Ipsi vero non multum proficientes eodem anno reversi sunt. Abbates plures deposuit Anselmus, facta synodo apud Londoniam. Londonia bis combusta est; Wintonia semel, et Gloecestria cum abbatia. Rogerus cancellarius regis factus est episcopus Saresbiriensis. Quarrel between Henry I. and Anselm.

MCIII. Hoc anno Willelmus Giffard episcopatum Wintoniensem amisit, quia noluit illum de Geroldo archiepiscopo Eboracensi recipere; et Romam profectus William Giffard, bishop of Winchester, goes to Rome.

[1] *capillis*] callis, MS.
[2] Nec cantu nec voce minor, W.M.
[3] Pers. i. 35.
[4] This paragraph is in the margin.

PUBLIC LIBRARY CENTRAL

A.D. 1103. est ; reversusque inde episcopatum suum suscepit, omnibus bonis intus exteriusque expoliatum.

Anselmus profectus est Romam. Dux Robertus venit in Angliam, accepitque de fratre suo multa munuscula.

f. 25 *b*. Translation of S. Cuthbert. Mock suns.

MCIV. Hoc anno translatum est corpus Sancti Cudberti de veteri monasterio in novum. Visi sunt quatuor mirabiles circuli in sole ab hora sexta usque ad nonam vii. id. Junii, luna decima.

London and Lincoln burnt.

MCV. Hoc anno transfretavit rex, et eodem anno rediit in Angliam. Londonia et Lincolnia combustæ sunt.

Visa est stella modica in occidentali parte Angliæ ; emittebatque radium maximum versus Orientem per xxiii. dies vespertinis horis, et cœpit xiv. kal. Martii.

Invasion of Normandy by Henry I.

MCVI. Hoc anno rex in Normanniam duxit exercitum, et veniens ad Sanctum Petrum super Divam, abbatiam redegit in pulverem, et centum homines et eo amplius interfecit ; et procedens dimicavit contra fratrem suum, et tandem captum misit in Angliam ad castellum de Warham, et Willelmum comitem de Mortonia comprehensum misit ad castellum Londoniæ. Edulfus, monachus Wintoniæ, suscepit abbatiam de Malmesberia.

His capture of Robert, and William earl of Mortaigne.

Stella quæ cometa dicitur apparuit per xxiv. noctes.

Anselmus archiepiscopus rediit a Romano Pontifice.

Henry I. and Matilda crowned at Windsor.

MCVII. Hoc anno venerunt rex et regina in Angliam, et coronatus est rex apud Windesoram. Eodem anno consecrati sunt Willelmus Giffard et Rogerus Saresbiriensis ab Anselmo archiepiscopo. Ernulfus, prior Cantuariæ, suscepit abbatiam de Burgo ; Hugo monachus Wintoniæ Certesiæ ; Petrus Gloecestriæ ; Willelmus episcopatum Cicestriæ ;[1] Reinalmus episcopatum Herefordiæ.[2] Obiit Mauricius Londoniensis episcopus.

[1] An error for Execestriæ.

[2] These last two names are in the margin.

Godefridus[1] venerabilis memoriæ decessit successitque ei Gaufridus monachus loci ejusdem. Turris ecclesiæ ejusdem cecidit nonas Octobris. A.D. 1107. f. 26.

MCVIII. Hoc anno Radulfus episcopus Cicestrensem fecit dedicari ecclesiam. Dedication of Chichester cathedral.

Gundulfus episcopus Rouecestrensis obiit, deditque archiepiscopus Anselmus episcopatum Radulfo abbati de Sais.[2] Decessit Geroldus archiepiscopus Eboracensis, et successit ei quidam clericus regis, Thomas nomine. Ricardus etiam clericus comitis de Belesme episcopatum Londoniensem suscepit. Philippus rex Franciæ defunctus est, sed prius monachatus est. Ludovicus vero filius ejus regnavit pro eo. Rex transfretavit. Londonia combusta est. Louis VI., king of France.

MCIX. Hoc anno archiepiscopus Anselmus sanctæ et reverendæ memoriæ migravit ad Dominum. Geroldus abbas Theokesberiæ, regis animum nolens nec valens saturare muneribus, abbatia relicta, ad ecclesiam Wintoniensem, unde professus fuerat, reversus est. Eodem anno de abbatia Eliensi sedes episcopalis facta est. Death of S. Anselm. The bishoprick of Ely founded.

MCX. Hoc anno misit rex filiam suam Matildem imperatori Henrico desponsandam, cum quindecim milibus marcis argenti, et aliis multis donariis, cum esset puella octo annorum et quindecim dierum; jurato[3] sibi prius Anglia jure hæreditario ab omnibus Angliæ capitaneis. Marriage of the princess Matilda with the emperor Henry V.

Cometa apparuit. Eodem anno fecit rex transponere monasterium Sancti Grimbaldi de atrio episcopalis ecclesiæ in suburbium civitatis ad Aquilonem cum monachis et reliquiis. Robertus Theokesberiæ abbas factus est. The monastery of S. Grimbald transferred.

MCXI. Hoc anno Willelmus episcopus Gaufridum priorem deposuit, et assensu conventus substitutus est Gaufridus qui fuit hordarius. Eodem anno dedit epi- f. 26 *b*.

---

[1] Prior of Winchester.

[2] Seez in Normandy.

[3] *jurato*] jurata, MS.

A.D. 1111. scopus Willelmus regi, vellet vel non, dccc. marcas. Eodem anno facta est tempestas validissima tonitruumque terribile, quo turris ecclesiæ de Heli cecidit, et ecclesia succensa est. Illo anno combusta est Cantuaria et Taintona et Exonia et multæ aliæ urbes. Ipso anno depositæ sunt reliquiæ sancti Adelwoldi de veteri feretro et positæ in novo. Interfuit autem regina et tres episcopi et quinque abbates. Rex transfretavit.

Fall of the tower at Ely.

Capture of Robert de Belesme.

MCXII. Hoc anno Robertus comes de Belesmo comprehensus est et in castello de Warham positus. Mortalitas maxima hominum et maxime juvenum hoc anno facta est. Samson episcopus Wigorniensis obiit.

Fire at Worcester.

MCXIII. Hoc anno combusta est Wigornia cum ecclesia et uno monacho et castello et viginti hominibus. Castellum etiam de Divisis et Londonia et Lincolnia combusta sunt. Rex rediit de Normannia. Petrus abbas Gloecestriæ decessit, successitque ei Willelmus monachus ecclesiæ ejusdem.

Ralph, abp. of Canterbury.

Fire at Chichester.

Reduction of Wales.

MCXIV. Hoc anno suscepit episcopatum Wigorniensem Theobaldus. Eodem anno migravit archiepiscopus Eboracensis Thomas, successitque ei Turstanus. Archiepiscopatum Cantuariensem suscepit Radulfus qui fuerat episcopus Rouecestriæ. Ecclesia Cicestriæ combusta est. Eodem anno subegit sibi rex reges Walensium, et fecit oppida et castella in Wallia. Archiepiscopus Cantuariensis dedit episcopatum Rouecestrensem Ernulfo abbati de Burgo, et abbatiam de Burgo Johanni monacho de Seis. Rex transfretavit. Illo anno Thamisia desiccata est, ita ut homines illam sine vehiculo transirent, vi. idus Octobris, luna octava.

Hard winter. f. 27.

MCXV. Hoc anno fuit hyems gravissima, et nix et glacies quanta ante dies illos non fuerat visa in Anglia; duravitque per novem ebdomadas. Reginaldus episcopus Herefordensis decessit, successitque ei Gaufridus. Rex venit de Normannia.

MCXVI. Hoc anno fuit rex ad Sanctum Albanum, coronatusque est ibi, et fecit dedicare ecclesiam sub

die v. kal. Januarii. Eodem anno juratum est regnum Willelmo filio regis, cum rex ipse decederet, apud Sarum. Facta est discordia inter archiepiscopos, quia Eboracensis a Cantuariensi consecrari nolebat; gratis archiepiscopatum dimisit. Eodem anno quæsivit Papa a rege quasdam consuetudines quas nunquam prædecessores sui habuerant. Qua de re misit rex ad eum Radulfum archiepiscopum Cantuariæ et Herebertum episcopum Norwici et Hugonem abbatem de Certesie. A.D. 1116. Settlement of the crown on prince William. Embassy to the Pope.

Rex transfretavit. Obiit Robertus Cestrensis episcopus, et Herlewinus abbas Glastoniæ.

MCXVII. Hoc anno reversi sunt a Romano Pontifice Turstanus archiepiscopus Eboracensis, et Herebertus Norwicensis episcopus, et Hugo abbas Certesiæ. Radulfus Cantuariensis archiepiscopus remansit in Normannia cum rege. Robertus primus prior locum Meretonii accepit. Gilebertus abbas Westmonasterii obiit. Robert Bayle, first prior of Merton.

MCXVIII. Hoc anno migravit Paschalis papa et suscepit papatum Gelasius. Baldewinus rex Jerosolimitanus decessit, successitque ei Baldewinus cognatus suus. Arnoldus Jerosolimæ patriarcha obiit, suscepitque patriarchatum Œvermerus. Matildis regina mortua est et sepulta in Westmonasterio. Edulfus abbatiam Malmesberiæ sine causa amisit. Death of Pope Paschal II. Death of queen Matilda.

MCXIX. Hoc anno decessit Papa Gelasius; successitque ei Kalixtus, Viennensis episcopus. Gaufridus Herefordensis obiit. Willelmus regis Henrici filius transfretavit ad patrem suum, et duxit uxorem filiam comitis Andegaviæ. Herebertus Norwicensis episcopus migravit. Factum est bellum inter regem Franciæ Lodovicum et Henricum regem Anglorum, in quo victus rex Lodovicus fugit, captis ex suis multis et occisis centum ad minus. Terræmotus. Kalixtus Papa tenuit concilium apud Sanctum Remigium, et anathemizavit Henricum imperatorem, et consecravit Turstanum Eboracensem archiepiscopum. Gaufridus Death of Pope Gelasius II. Marriage of prince William and Matilda of Anjou. Defeat of Louis VI. at Brenville. f. 27 b.

A.D. 1119. factus est abbas Sancti Albani. Henricus comes de Warewich obiit.

Peace with France. MCXX. Hoc anno pacificati sunt reges Henricus et Lodovicus. Willelmus vero filius regis fecit homagium Lodovico, suscepitque concessu patris Normanniam et homagia et fidelitatem omnium capitaneorum Normanniæ. Post hoc ascendit rex navem unam cum comitatu suo, et Willelmus et comes Cestriæ [1] et Robertus frater ejus et alii plures alteram, ut venirent Angliam. Navis autem Willelmi cum ipso et sociis suis periit.

Prince William and many nobles lost at sea.

MCXXI. Hoc anno dedit rex Ricardo clerico suo episcopatum Herefordensem, Roberto episcopatum Cestrensem, Everardo episcopatum Norwicensem, et abbatiam Westmonasterii Hereberto monacho ejusdem loci, et abbatiam Abbendoniæ Vincentio, et abbatiam Glastoniæ Sefrido monacho de Sais. Henricus rex duxit Adheliciam filiam Godefridi ducis Luvainniæ, quæ consecrata est apud Windlesore.

Marriage of Henry I. and Adelais of Louvain.

MCXXII. Hoc anno fuit enormis et non tam narranda quam tacenda discordia inter Willelmum episcopum Wintoniæ et monachos suos pro dilapidatione, et præcipue pro novem ecclesiis, quæ de maneriis monachorum fuerant, quas eis abstulit. Nescientes igitur quid eis agendum esset, crucium pedes verterunt sursum et capita deorsum, et processionem nudis pedibus contra solis cursum et morem ecclesiasticum fecerunt; ut sicut episcopus contra decreta canonica victus eis necessaria in ecclesia Deo deservientibus abstulit, sic ipsi ecclesiæ contra jus et decreta ecclesiastica deservirent. Fovebat autem partem monachorum rex, episcopi vero partem fovebant omnes fere capitanei Angliæ. Gloecestria cum ecclesia Sancti Petri combusta est.

Quarrel between William Giffard, bishop of Winchester, and his monks.

Fire at Gloucester.

[1] Richard.

MCXXIII. Hoc anno, defuncto Radulfo Cantuariensi archiepiscopo, successit Willelmus de Curbuil prior Sanctæ Osithæ; consecratusque est a Willelmo Giffard Wintoniensi episcopo. Theobaldus Wigorniensis episcopus decessit. A.D. 1123. f. 28. William of Corbeuil, archbishop of Canterbury.

MCXXIV. Hoc anno facta est concordia inter Willelmum Giffard et monachos, mediante rege. Jussu enim regis venit episcopus solus in capitulum monachorum. Monachi vero, ut eis mandaverat rex, nudi pedes et corpore ad pedes illius prociderunt, omnem pro delicto satisfactionem spondentes. Visa itaque humilitate et compunctione eorum, procidit ipse ad pedes illorum; ut erat vir pietatis perfectæ et mitissimus hominum; reddiditque eis omnia interrogata; et carta sua hæc et alia multa sub anathematis vinculo confirmavit conventui perpetuo possidenda. Reconciliation of William Giffard with his monks.

MCXXV. Hoc anno mutilati sunt omnes monetarii totius Angliæ, exceptis tribus apud Wintoniam. Johannes de Crema generale concilium apud Londonias tenuit. Radulfus, ut fertur, Passeflabere apud prædictum J[ohannem] de incontinentia et multis aliis quæ non decet sanctos, accusatus est; sed degradandus citatus multoties, multas excusationes opponens citationibus, non apparuit judicio. Quocirca legatus Dunelmum venit, honorificeque susceptus est. Post vina cor bene bibentium lætificantia, captus est et accensus legatus amore virginis miræ pulchritudinis, neptis pontificis. Convenit eam; conventa thalamum ejus thorumque moribus instituenda Romanis, ut ei ab episcopo fuerat imperatum, ingressa est. Ingressa illa thorum, thalamum ingreditur episcopus cum clericis et pueris, poculisque et luminaribus noctis tenebras claritate sua radiantibus. Circumstantesque legati lectum, clara voce clamabant: "Benedicite, benedicite." Iste inde stupefactus, "Quid," inquit, "facitis pro Sancto "Petro?" "Domine," ait episcopus, "nostræ consuetudo "est patriæ, quod quoties quis generosus nupserit, hic Punishment of coiners. Accusation of Ralph bishop of Durham. Scandalous story of the legate John of Crema.

A.D. 1125. " ei ab amicis debetur honor et reverentia. Surge " ergo, et bibe quod in hunc quem porto calicem est. " Quod si renueris, certe ecce jam bibiturus es calicem, f. 28 *b*. " post quem ultra [1] non sities." Vellet denique vel nollet, surrexit; et nudatus usque ad inguina, bibit ad novam nuptam dimidium quod erat in pontificis calice. Discessitque inde pontifex, jam non sollicitus de pontificatus amissione. Legatus vero priusquam diesceret, cum concubina sua et blando dedecore inde fugiens, quam cito potuit Romam reversus est.

Death of the emperor Henry V.; return of the empress to England.

MCXXVI. Hoc anno audiens rex mortuum esse Henricum imperatorem Alemanniæ, misit propter imperatricem filiam suam. Illa autem, licet in Alemannia multas haberet divitias et possessiones, venit.

Abridged from William of Malmesbury, Historia Novella, ii. p. 689, ed. Hardy.

Apud villam quæ dicitur Gessich fons quidam manavit sanguinem per sex dies. Obiit Gaufridus prior.

Fealty sworn to Matilda.

MCXXVII. Hoc anno juraverunt regnum Angliæ imperatrici, si rex sine hærede masculo decederet, Willelmus archiepiscopus, et rex Scotiæ,[2] et Stefanus comes Moretonii, et Robertus comes Glouecestriæ et alii omnes capitanei regni. Post hoc misit eam rex Normanniam, et desponsata est apud Rothomagum, duxitque eam Gaufridus Plantegenest comes Andegavorum. Obiit Randulfus episcopus Dunelmensis.

Ibid. pp. 690–692.

Marriage of Matilda and Geoffrey Plantagenet.

Matt. Par. p. 71.

Death of William Giffard, bishop of Winchester.

MCXXVIII. Hoc anno Willelmus Wintoniensis ecclesiæ episcopus, compatientissimus et piissimus hominum, migravit ad Dominum. Hic vir venerabilis et suavis memoriæ post infestationes monachis Wintoniæ per pravorum hominum suggestionem et instinctu nefario illatas, et post factam inter eos concordiam, tanquam cor suum universos dilexit et singulos, in tantum quod quotiens venit de aliunde Wintoniam, ad ecclesiæ ostia descendit, et facta oratione cum gemitu et quandoque [3] cum lacrymis conventum adiit, sive in claustro sive in refectorio esset, deditque super eos

[1] *ultra*] ultro, MS.
[2] David I
[3] *quandocunque*] quanque, MS.

benedictionem suam. Quotiens vero poterat, occasionem quærebat esse cum illis, ita ut meridianam suam solitus esset facere cum illis in illorum dormitorio, et in refectorio cum eis reficere etiam ad cœnam quandoque [1] et tum in novissimo loco cum noviciis. Demum siquidem suscepto monachatu in infirmaria monachorum, Deo spiritum reddidit. A.D. 1123. f. 29.

Matt. Par. p. 72.

MCXXIX. Hoc anno Henricus, nepos regis Henrici e sorore ejus Adela, frater Stephani comitis Moretonii et Boloniæ postea regis, ex abbate Glastoniæ episcopus Wintoniensis factus est. Henry of Blois made bishop of Winchester.

Abridged from William of Malmesbury, Hist. Novella, ii. p. 694.

Miles quidam vidit in somniis quasi quendam sibi suos capillos præcidere, et surgens confestim comas suas ipse abscidit. Cucurrit hoc exemplum per totam Angliam; sciderunt que circumquaque viri comas suas quas prius foverant in modum fœminarum. Sed hoc non diu duravit; quia post anni circulum iterum omnes comas suas nutriebant. The English cut their hair.

Matt. Par. p. 72.

Dedicatio Sancti Salvatoris Cantuariæ.

Will. Malmesb. p. 694–698.

MCXXX. Hoc anno facta est magna contentio inter Innocentium et Anacletum cardinales, vivente adhuc Papa Honorio, quis eorum papatus honorem et dignitatem obtinere deberet. Defuncto denique Honorio, Innocentius, transcensis Alpibus, venit Galliam, utpote exclusus a Romanis primatibus; susceptusque est a regibus Henrico et Lodovico honorifice. Post octo annorum curricula mortuo Anacleto, Innocentius quiete papatum tenuit; non prius, quia Anacletus filius fuit Leonis principis Romanorum. Robertus episcopatum Herefordiæ suscepit. Death of Pope Honorius II. Schism. Innocent II.

Cont. Flor. Worcester, ii. p. 92.

Will. Malmesb. ii. p. 698.

MCXXXI. Hoc anno venit imperatrix Angliam et suscepit homagia iterum. Rex Lodovicus fecit coronari filium suum,[2] quia ipse jam senuerat; sed forte illo filio casu equi defuncto, fecit alium coronari qui Aquitanniam adquisivit proprio dominatui. Londonia tota combusta est. Fealty again sworn to Matilda. Coronation of Louis VII. London burnt.

Cont. Flor. Worc. ii. p. 93.

Ibid. p. 94.

Will. Malmesb. ii. p. 700.

Matt. Par. p. 72.

MCXXXII. Hoc anno transfretavit rex, non rediturus vivus in Angliam; prosecutaque sunt elementa dolore suo extremum tanti principis transitum. Nam sol hora diei sexta adeo obscuratus est, ut non tam dies videretur esse quam nox; visæque sunt stellæ circa solem; sequenti vero die terræmotus factus est magnus. Henricus, filius Gaufridi comitis et Matildis quondam imperatricis, natus est. Last visit of Henry I. to Normandy. f. 29 *b*. Birth of Henry II.

[1] *quandoque*] quamque, MS. | [2] Philip.

A.D. 1133. Death of Robert of Normandy.

MCXXXIII. Hoc anno Robertus, frater regis Henrici, dux Normanniæ, quem rex ignita ut fertur pelve cæcari fecerat, in vinculis cruciatus suos morte finivit apud Glouecestriam.

Death of Henry I.

MCXXXIV. Hoc anno rex Henricus apud Leonas venationis exercitio intentus, gravi correptus est ægritudine, defunctusque et deportatus Rothomagum; indeque evisceratus Cadomi, et de Cadomo in Angliam; sepultusque est apud Radingas in ecclesia quam ipse construi fecerat. Stephanus autem nepos ejus venit Angliam, et rupto fœdere quod cum sacramento fide interposita filiæ Leonis justitiæ fecerat, consentientibus sibi tantum Henrico Wintoniensi episcopo fratre suo, et Rogero Saresbiriensi, et Willelmo archiepiscopo Cantuariensi, et Londoniensibus, apud Londoniam quasi furtive coronatus est xi. kal. Januarii, die vicesima secunda post decessum avunculi.

Will. Malmesb. ii. p. 701.

Usurpation and coronation of Stephen.

Abridged, Ibid. ii. 703, 4.

Venerunt magnates, et contra conscientias suas illi fecerunt homagia, inter quos fuit etiam frater imperatricis de purcachio Robertus comes Glouecestriæ. Henricus Wintoniensis episcopus legationis officium gerebat in Anglia. Ventus vehementissimus et fragor tonitrui terribilis factus est.

Behaviour of Stephen to the nobles.

MCXXXV. Hoc anno rex omnibus magnatibus regni sui amabilem se exhibebat, metuens sibi quod regnum injuste præoccupaverat. Semper autem vulpes latebat sub pectore.

Normandy submits to Geoffrey of Anjou and Matilda.

MCXXXVI. Hoc anno Gaufridus comes Andegaviæ et Matildis quondam imperatrix Normanniam sibi tum prece, tum pretio, tum fame, tum ferro, suo subdiderunt dominio; et copias suas illuc transtulerunt. Audiens hoc rex Stephanus, metuens ne ita facerent suo sibi præoccupato regno, multum tamen confidens super centum milibus libris argenti et alio multo thesauro quod rex Henricus congregaverat, ascivit militum multitudinem ab omnibus regionibus et regnis et maxime de Britannia et Flandria.

Cf. Will. Malmesb. ii. p. 706.

Stephen goes to Normandy. f. 30.

MCXXXVII. Hoc anno rex Stephanus in Normanniam evectus navigio est, ubi nihil memorabile fecit, nisi quod Roberto fratri imperatricis insidias paravit; et ut eum cautius deciperet, missa manu Hugonis Rothomagensis archiepiscopi in manu

Abridged, Ibid. ii. p. 710.

Roberti, ipse rex amicitiam ei spondebat cum sacramento; sed hoc nec illi nec aliquibus aliis tenuit. Habebat itaque uterque suspectum alium; unde rege reverso in Angliam, abnegavit ei comes homagium et fidelitatem, et amicitiam ab eo abscidit, et nuntio suo verba plena odii atque discordiæ mandavit. Hoc rex audito, fecit eum disseisiare de omnibus quæ habebat in Anglia excepta Bristoa, metuensque eum ut multorum fulciretur auxilio, fecit de dominico suo novas comitias et baronias; deditque eis et concessit, ut quicumque vellet in proprio fundo castella vel oppida facere, licenter faceret. Willelmus Cantuariensis archiepiscopus migravit.

A.D. 1137. Conduct of Stephen to Robert of Gloucester.

Cont. Flor. Worc. ii. p. 97.

MCXXXVIII. Hoc anno fecit Henricus episcopus ædificare domum quasi palatium cum turri fortissima in Wintonia; castellum de Merdona et de Fernham et de Wautham et de Duntona et de Tantona. Rogerius Saresberiensis episcopus castellum Saresberiense, Sireburne, Divisense, et Malmesberiæ; comes Glouecestriæ firmavit Glouecestriam, Bathoniam, Bristollum, Dorecestriam, Exoniam, Wimbornam, Corf, et Waram; Brianus Walingefordiam et Oxoniam; Alexander episcopus Lincolniam; Johannes Mareschallus Merlebergam, et Lutegarsale; Gaufridus de Magnavilla turrim Londoniæ et Rouecestriam. Non fuit alicujus meriti vel momenti in Anglia qui non faceret aut inforciaret munitionem in Anglia. Theobaldus factus est Cantuariensis archiepiscopus.

Castles fortified throughout the country.

Cf. Will. Malmesb. ii. p. 715.

Matt. Par. p. 77.

MCXXXIX. Hoc anno convenerant magnates totius Angliæ apud Oxeneford, ubi multi ex magnatibus capti sunt contra decus regium in regis curia et in custodiam missi. Facta autem ibidem dissensione inter homines Alani comitis Britanniæ et homines episcopi Rogeri Saresbiriensis et Alexandri nepotis sui episcopi Lincolniæ, occisoque uno ex militibus comitis, nepote vero ejus paulo minus occiso, et aliis multis graviter vulneratis, fecit rex episcopos absque vinculis servari, et omnia castella et munitiones eis abstulit. Cancellarius autem Saresbiriensis, filius Rogeri episcopi, in vinculis ductus est ad Divisas. Episcopus vero Eliensis, alius nepos Rogeri, fugit ne et sibi ita contingeret.

Council at Oxford.

The bishops of Salisbury and Lincoln, and Roger chancellor of Salisbury imprisoned. f. 30 *b*.

Abridged from Will. Malmesb. ii. p. 716, seqq.

Robertus comes cum sorore sua imperatrice et cxl. militibus tantum venerunt Angliam, susceptique sunt in Glocestria a Milone subcomite. Post hoc venit rex illuc cum exercitu; sed nihil perfecit, nisi quod villulas circa Dunstore combussit.

Landing of Robert of Gloucester and the empress Matilda in England.

Ibid. p. 724.

Ibid. p. 726.

A.D. 1139. Rogerius Saresberiensis episcopus obiit, et archiepiscopus Eboracensis.[1] Matt. Par. p. 78.

Wretched state of the country.

MCXL. Hic annus totus guerræ asperitate inhorruit. Castella enim erant per totam Angliam, quæque suas partes defendentia, immo et depopulantia. Milites enim castellorum abducebant ab agris pecudes et pecora, nec ecclesiis nec cœmiteriis parcebant. Mediante legato, factum est colloquium inter regem et imperatricem; sed cum nihil profecissent, legatus supra modum pacem desiderans, transfretavit ad regem Franciæ et comitem Theobaldum fratrem suum, ut eos super hoc consuleret. Reportavit autem mandata salubria quibus consentire imperatrix parata fuit, rex vero non.[2] Will. of Malmesb. ii. p. 730.

Attempt of Henry of Blois to make peace.

Ibid. p. 734.

Concessa sunt privilegia et abbates habere monachis abbatiæ[3] Sarum.[4] Eclipsis facta est, et visæ sunt stellæ circa solem. Ibid. p. 730, 732.

Defeat and capture of Stephen.

MCXLI. Hoc anno venit rex Lincolniam cum magno exercitu, æstimans comitem Cestrensem[5] cum fratre suo[6] et castello facile sibi posse subicere. Sed Robertus comes Glouecestriæ, cujus sororem[7] comes Cestrensis dudum duxerat, venit eis in auxilium. Transitoque, licet cum difficultate, flumine Trenta, cum invento ibi rege et exercitu viriliter dimicavit, et comes Cestrensis cum suis ex parte altera. Exclusus rex, interfectis multis ex suis et captis, ictu denique lapidis procumbens, captus est, et imperatrici præsentatus, et in castello in annulis missus. Imperatrix igitur a domino legato Henrico, Wintoniensi episcopo, et omnibus fere capitaneis Angliæ apud Wintoniam in dominam suscepta est, suscepitque omnium homagia et fidelitates. Londonienses tamen non fecerunt fidelitatem, aut si fecerunt hoc, inviti. Licet autem fecerunt an non, semper ei insidiabantur, ita ut cum forte fuisset Londoniæ, illam capere modis omnibus temptaverunt; sed præmunita, relictis supellectilibus suis, clanculo cum suis aufugit. Facta demum inter legatum et imperatricem discordia, imperatrix cum suis castellum tenuit regium et orientalem partem Wintoniæ, et burgenses cum ea; legatus cum suis castrum suum cum parte occidentali et Londoniensibus. Quid multa? Combusta est civitas et depopulata. Ecclesia sanctimonialium combusta, et ecclesia de Hida, et excrustata est magna crux, inventæque sunt in illa plus quam D. marcæ Abridged from Will. of Malmesb. ii. p. 739 seqq.

All do homage to the empress except the Londoners.

Cont. Flor. Worc. ii. p 132.

Quarrel between the empress and Henry of Blois.

f. 31.

Abridged from Will. of Malmesb. ii. p. 749 seqq.

Fire and pillage at Winchester.

Ibid. p. 752.

---

[1] Thurstan.

[2] The latter portion is abridged.

[3] *abbatiæ*] abbatias, MS.

[4] *Sarum*] An error for *Malmesberiæ*.

[5] Ranulf.

[6] William de Romare.

[7] *sororem*] An error for *filiam*. Her name was Matilda.

Ibid. p. 753. argenti et auri xxx. Comes postremo captus est, et redditus pro excambio regis, et sic cæteri alii pro aliis. Recepitque regnum suum rex. A.D. 1141. Henry Fitz-empress sent into England.

Ibid. p. 765. MCXLII. Hoc anno transfretavit comes ut Andegavensem comitem in auxilium uxoris vocaret; sed ille occupatus circa multa misit pro se puerum Henricum filium suum cum eccl. militibus. Warham, Portland, and Lulleworth taken.

Ibid. p. 768. Venientes itaque Angliam, ceperunt Warham et Portland et Lullewrde. Imperatrix interea obsessa est apud Oxeneford, et cum jam fere ventum esset[1] usque ad deditionem, cum quatuor tantum militibus per posticum evasit, et pedes ad Abbendonam profecta est, et inde equo subvecta ad Walingeforde. Reddita est tunc Oxonia regi; sed audito comitis adventu dispersi sunt, quotquot ibi fuerant, regis milites et ministri. Escape of the empress from Oxford to Wallingford.

This is apparently from ibid. p. 769, note.

MCXLIII. Hoc anno decessit Innocentius Papa, successitque Cælestinus. Ventus nimius per totam Angliam. Henricus episcopus tempore prædicti Innocentii Papæ propter nimiam dilectionem quæ fuit inter eos, Romam profectus est; quo anno profectus fuerit, non affirmo; sed ipse exegit apud Papam quod de episcopatu Wintoniensi archiepiscopatum faceret, et de abbatia de Hida episcopatum, et quod episcopatum Cicestriæ sibi subiceret; et hoc fecit propter crebram decertationem quæ fuit inter episcopum et archiepiscopum Cantuariæ. Iste enim major videri voluit quam archiepiscopus, ille quam[2] legatus. Death of Pope Innocent II. Henry of Blois at Rome. His attempt to have Winchester made an archbishoprick.

MCXLIV. Hoc anno migravit Papa Cælestinus, cui successit Eugenius.[3] Death of Pope Celestine II.

MCXLV. Hoc anno cometa apparuit. Gaufridus abbas Sancti Albani obiit, et successit ei Radulfus.

MCXLVI. Hoc anno Lodovicus rex Franciæ Jerosolimam profectus est. Obiit Robertus comes Gloecestriæ. Hic Robertus, vir bonus atque fidelissimus magnatum totius Angliæ, cum fautores Henrici episcopi Wintoniensis ecclesiam sanctimonialium Wintoniæ et de Werewella et ecclesiam de Hida incenderent, pepercit Death of Robert of Gloucester.

[1] Originally *sit*, but altered to *esset* in MS.

[2] *quam*] quia, MS.

[3] Lucius II. is omitted.

A.D. 1146. ecclesiæ Sancti Swithuni, cum eam facile posset, si vellet, consumere.

William, archbishop of York, driven from his see.

MCXLVII. Hoc anno exulatus est archiepiscopus Eboracensis Willelmus ab archiepiscopatu suo. Henricus autem Wintoniensis episcopus propter sanctitatem ejus, et quia eum ordinaverat et consecraverat, honorifice eum in domum suam suscepit cum suis, et necessaria sicut sibi et suis invenit. Ille autem, quantum potuit, et quantum passus est Henricus episcopus, cum monachis Wintoniensibus fuit ; et illorum sanctitatem tanquam angelorum dilexit, comedens et bibens cum illis, et in dormitorio illorum dormiens.

Pope Eugenius III.

MCXLVIII. Hoc anno decessit Robertus episcopus Herefordensis, successitque Gilibertus Folioth, abbas Gloecestriæ. Eugenius factus est Papa.

Quarrel between the monks of Hide and their abbat.

MCXLIX. Hoc anno profecti sunt Romam monachi plerique de Hida contra Hugonem de Lens, abbatem suum, appellato prius abbate ipso ab eisdem monachis pro quibusdam controversiis quæ vertebantur inter eos. Appellaverant etiam iidem monachi Henricum episcopum de dilapidatione thesauri ecclesiæ suæ, et maxime de excrustatione magnæ crucis ecclesiæ suæ et ablatione.

f. 32.

Translation of relicks. Severe winter. Capture of Lisbon.

MCL. Hoc anno translatæ sunt reliquiæ sanctorum confessorum Birini, Swithuni, Æddæ, Birstani, Elfegi. Hoc anno gelare cœpit tam fortiter, quod ultra Thamisiam possent homines ire pedes et equo. Lissebona capta est. Obiit Gaufridus[1] abbas Sancti Albani ; cui successit Robertus de Gorram.

Henry of Blois goes to Rome to defend himself.

MCLI. Hoc anno Henricus episcopus Wintoniæ Romam profectus est, purgare se coram summo Pontifice de his quæ imponebantur ei a Bernardo abbate

[1] This is an error. Geoffrey, as mentioned above, died in 1145 or 1146. His successor, Ralph, resigned this year, and died soon afterwards.

Clarewallensi et monachis de Hida et multis aliis. Pacificatus Papæ post multas cavillationes et multa munera ab episcopo data, et multo plura promissa, cum priori potestate sua reversus est ad propria. A.D. 1151.

MCLII. Hoc anno obiit Matildis regina, uxor regis Stephani, et Gaufridus comes Andegavensis, et Theobaldus Blesensis frater Henrici episcopi, et Gilebertus de Clara, et Radulfus de Perrona. Death of queen Matilda, etc.

MCLIII. Hoc anno dux Henricus, filius imperatricis, fecit homagium Stephano regi, et eodem anno, defuncto Eustachio filio Stephani regis, fecerunt capitanei totius Angliæ homagium prædicto Henrico jussu prædicti regis. Eodem anno obiit Eugenius Papa, et Bernardus abbas Clarewallensis, et David rex Scotiæ. Death of prince Eustace. Peace between Stephen and Henry. Death of Eugenius III., S. Bernard, and David of Scotland.

MCLIV. Hoc anno migravit rex Stephanus ad locum quo eum merita sua ducebant, et sepultus est apud Faveresham in ecclesia quam ipse fundaverat; successitque ei Henricus nepos ejus, filius imperatricis, quæ fuit filia Henrici senioris regis Angliæ. Willelmus archiepiscopus Eboracensis pacificatus suis, mediante episcopo Henrico, cum reversus esset de exilio, veneno extinctus est, ut fertur, ab archidiacono suo misso veneno in calice suo. Death of Stephen. f. 32 *b*. Murder of William Fitzherbert, archbishop of York.

MCLV. Hoc anno fecit rex Henricus adjurare sibi et hæredibus suis Angliam perpetuo possidendam. Eodem anno redditum est ei castellum Brigiæ.[1] Robertus[2] episcopus Exoniæ, et Matildis abbatissa Rumesiæ obierunt. Robertus de Gorram abbas Sancti Albani obiit.[3]

MCLVI. Hoc anno obiit Johannes cardinalis. Quo mortuo audierunt nautæ sub Ethna vocem dicentem, "Accendite focum." Obiit Johannes cardinalis. Simile factum est de Ebrono præfecto in barbarorum insula.

[1] Bridgenorth.
[2] Robert Chichester.
[3] An error. He died in 1166, under which year his death is inserted again.

A.D. 1157. The Welsh subdued. MCLVII. Hoc anno subjugavit sibi rex Gualenses. Eodem anno capti sunt monetarii.

Coiners.

War with France. MCLVIII. Hoc anno cepit rex Henricus obsides de rege Scotiæ pro castellis suis. Rex Franciæ Lodovicus occurrit regi Henrico cum exercitu apud Tolosam.

f. 33. Schism. MCLIX. Hoc anno facta est Romæ magna dissensio, defuncto Papa Adriano. Elegit enim canonice ecclesia Alexandrum; Fredericus autem imperator cum paucis fautoribus elegit quendam Octavianum nomine, et ut per eum ecclesia Romana imperatoriæ subiceretur servituti, scismaticum illum papatu annulo suo investivit. Obiit Walterus[1] Cestrensis episcopus, et Ingulfus abbas Abbendoniæ, et Rogerus de Hevesham, et Willelmus comes de Warenna in regressu de obsidione Tolosæ.

MCLX. Hoc anno obiit Robertus[2] episcopus Exoniæ, et Aluredus Wigorniæ.

Thomas Becket archbishop of Canterbury. MCLXI. Hoc anno Theobaldus archiepiscopus Cantuariæ, senex et plenus dierum, obiit. Rex autem cum tunc esset Normanniæ, ut illud audivit, vocato ad se Thoma archilevita Cantuariensi et cancellario suo, instillans secretius auribus ejus, "Meæ," inquit, "voluntatis est, te archiepiscopum fore." Cui ille subridens, "Quam religiosum," inquit, "et sanctum "virum decrevisti populo Dei præponere." Ille tamen Angliam venit, dominique regis fecit imperium super his et aliis quæ rex sibi injunxerat. Herbert de Bosham.

Magister Bartholomæus episcopus Exoniensis factus est, et Ricardus Pecchi Cestriæ. Londonia combusta est, et Wintonia, et Cantuaria, et Exonia.

Consecration of Thomas Becket. MCLXII. Hoc anno Thomas consecratus est in archiepiscopum apud Cantuariam ab Henrico Wintoniensi episcopo in præsentia quatuordecim episcoporum in octavis Pentecostes, quinque annis cancellariæ

[1] Walter Durdent.

[2] Robert Warlewast.

functus officio, ætatis vero vitæ annum agens xliv. A.D. 1162.
Eodem anno archiepiscopus salutato rege, et commisso sibi alumno suo Henrico filio regis, cujus prius habuerat custodiam, transfretavit, et venit ad concilium Turonense, quod Papa Alexander ibi tunc convocaverat. Papa autem tantam ei exhibuit reverentiam quod ei assurgeret. Nundinæ Sancti Egidii cum multis mercimoniis et cum Chushulla combustæ sunt. Council of Tours. f. 33 *b*. Fire at S. Giles's fair.

MCLXIII. Hoc anno dimisit Gilbertus Folioth episcopatum Herefordensem et suscepit episcopatum Londoniensem. Rogerus vero, Glauconiensis comitis filius, factus est episcopus Wigorniensis, et Robertus de Melundino episcopus Herefordensis; consecratique sunt ab archiepiscopo Thoma. Eodem anno dedicavit archiepiscopus Thomas monasterium de Radinga, præsente rege Henrico et multis Angliæ magnatibus; transtulit etiam corpus Sancti Edwardi, et inter reliquias apud Westmonasterium collocavit. Henricus de Exsexa victus est a Roberto de Mumford, et factus est monachus Radingæ. Gilbert Foliot, bishop of London. Dedication of the monastery of Reading. Translation of S. Edward. Henry of Essex.

MCLXIV. Hoc anno facta est dissensio inter regem et archipræsulem Thomam. Erat autem dissensionis initium hoc. Volebat rex ut si sacerdos vel alius aliquis inferioris ordinis aliquid flagitium perpetrasset, exordinatus ab archiepiscopo traderetur laicali curiæ judicandus. Archiepiscopus hoc noluit; immo voluit ut sub pœnitentia in aliqua regulari ecclesia vitam districtam ageret, vel si hoc parum videretur regi, regis terram et regnum penitus abjuraret. Multæ sunt causæ dissensionis quæ brevitatis causa silemus. Eodem anno facto concilio apud Norhamtonam, post multas controversias inter regem et archiepiscopum, et postquam omnes coepiscopi præ timore regis eum deseruerunt, et post factam appellationem ab archiepiscopo contra regem et ab episcopis contra archiepiscopum pro rege, metuens sibi archiepiscopus prosecuturus appellationem, latenter discessit de curia noctu cum quatuor Quarrel between Henry II. and archbishop Becket. Council at Northampton. Flight of Becket.

A.D. 1164. equis tantum ; disseisiatusque est de omnibus quæ habuerat in Anglia regis imperio. Obiit Willelmus frater regis, et Rogerus abbas de Radinga, et Walkelinus abbas Abbendoniæ.

Becket in France.

MCLXV. Hoc anno archiepiscopus latenter in parva scapha, nullum secum equum habens, sed tantum tres vel quatuor clericos, transfretavit ; et pedes, prout potuit, ibat ; aliquando et nomen suum cum habitu mutavit fecitque se vocare Christianum. Timuit autem semper sibi, quia rex Anglorum mandaverat regi Franciæ, et comiti Flandriæ,[1] et multis aliis potentibus, ne reciperent Thomam quondam archiepiscopum, qui tanquam proditor de regno suo fugerat in terra sua. Sed Lodovicus, spreto mandato, eum post paucos dies honorifice suscepit, et præcepit ne aliquis regni sui molestus esset ei vel suis. Eodem anno Rogerus archiepiscopus Eboracensis, Gilebertus episcopus Londoniensis, Rogerus Wigorniensis, Hylarius Cicestrensis, Bartholomæus Exoniensis, Romam[2] profecti sunt contra prædictum Thomam, et multi alii. Archiepiscopus vero duos tantum clericos misit ; et reversi sunt regis nuntii, nec multum profecerant ibi, quia Papa causam suspenderat. Thomas moratus est in ecclesia Sancti Bertini apud Sanctum Audomarum.

f. 34.

His reception by Louis VII.

The bishops go to the Pope against Becket.

Becket in the monastery of S. Bertin at S. Omer.

MCLXVI. Hoc anno postquam archiepiscopus Thomas honorifice susceptus est a rege Francorum apud Suessionem, Senonum profectus est, et ibi domino Papæ confessus est quomodo super sexdecim consuetudinibus subdole fabricatis apud Clarendon, et quomodo instinctu et consilio coepiscoporum juraverat fidelitatem regi absolute, scilicet sine verbo hoc, *salvo ordine ;* absolutusque post piam increpationem a domino Apostolico est, et post paucos dies ad Pontiniacum profectus est, ibique peregrinatus est aliquamdiu. Eodem anno

After his reception at Soissons, goes to the Pope at Sens.

He goes to Pontigny.

[1] Thierry.

[2] An error. They went to Sens, where the Pope then was.

confiscata sunt edicto regis archipræsulis suorumque omnia, et proscripti sunt omnes amici ejus et proximi: et cum ecclesia pro eo publice faceret orationem, inhibitum est ne de cætero pro eo orare præsumeret. Mortalitas magna et tempestas terribilis. Obiit Robertus episcopus Bathoniæ, et Robertus de Chenni episcopus Lincolniæ, et Robertus de Melun episcopus Herefordiæ, et Robertus de Gorram abbas Sancti Albani, cui successit Simeon, et Gaufridus comes de Mandewilla.[1] A.D. 1166. Proscription of Becket's friends and relations.

MCLXVII. Hoc anno mandavit rex ad capitulum de Cisteaus, ne in aliqua cellularum suarum monachi vel abbates Thomam archiepiscopum tenerent, sicut carum habebant quicquid in terra sua possidebant. Ille autem hoc audiens Senonis profectus est, ibique a rege Franciæ honorifice susceptus est. Magna crux consecrata est ab Henrico episcopo. Hoc etiam anno fuit maxima nix. Imperatrix obiit. The Cistercians threatened. The great cross at Winchester consecrated.

MCLXVIII. Hoc anno convenerunt reges Lodovicus et Henricus, et multi de capitaneis utriusque regni, ut reformarent pacem inter regem et archiepiscopum; sed tria tantum verba obfuerunt paci reformandæ, scilicet *salvo honore Dei*. Eodem anno obiit Robertus comes Leicestriæ,[2] et Patricius comes Sarum.[3] Eclipsis lunæ. Death of the empress Matilda. Attempts of Louis VII. to reconcile Henry II. and Becket.

MCLXIX. Hoc anno venit rex Angliæ in Franciam, et mediantibus rege Francorum et cardinale quodam[4] a Papa ob hanc causam misso, cum jam ventum erat fere ad pacis reformationem inter Henricum regem et Thomam archiepiscopum, pro negato a rege pacis osculo, sicut prius fuerant, discordes ab invicem recesserunt. Obiit Nigellus episcopus Elyensis, et Hylarius Cicestrensis. f. 34 *b*.

MCLXX. Hoc anno consecratus est Henricus filius regis Henrici in regem Anglorum in die sancti Basilii Consecration of prince Henry June 14.

[1] Earl of Essex.
[2] Robert de Bellomont.
[3] Patrick de Evreux.
[4] This must be intended for Vivian, archdeacon of Orvieto, one of the commissioners appointed by the Pope in 1169.

A.D. 1170. apud Londoniam a Rogero archiepiscopo Eboracensi, circumstantibus episcopis plurimis. Qua de re Rogerus eodem anno suspensus est ab officio archiepiscopali, et cæteri quotquot fuerunt episcopi anathemate sunt innodati, tam a Papa quam ab archiepiscopo Thoma, eo quod sine consilio et assensu Thomæ archiepiscopi hoc fecerunt, ad cujus specialiter officium et dignitatem hoc pertinebat. Eodem anno facta est pax inter regem et archipræsulem ; reversusque archipræsul in Angliam et a plerisque honorifice susceptus est. Obiit Symeon abbas Sancti Albani.

Suspension of the archbishop of York by Becket.

Return of Becket.

His martyrdom.

MCLXXI. Hoc anno martyrizatus est beatissimus martyr Thomas archiepiscopus in ecclesia cui præfuerat, anno archiepiscopatus sui nono, exilii septimo, vitæ suæ quinquagesimo primo, Januarii iv. kal. Henricus Wintoniensis episcopus, vir quo nemo unquam pudicitior vel prudentior, nemo misericordior, vel in rebus ecclesiasticis augendis vel decorandis sollicitior, migravit ad Dominum quem toto corde dilexerat, et cujus ministros, monachos scilicet et alios quosque religiosos tanquam ipsum Dominum honoraverat ; cujus anima in sinu Abrahæ requiescat. Rex Henricus Hyberniam ingressus est. Obiit Selidus abbas.

Death of Henry of Blois.

Coronation of the young king at Winchester.

MCLXXII. Hoc anno coronatus est rex Henricus, filius regis Henrici, cum Margareta uxore sua, filia regis Francorum Lodovici, apud Wintoniam.

A priest killed by lightning in Andover church.

Quidam Rogerus sacerdos ictu fulminis periit in ecclesia de Andivre nocte Natalis Domini. Multa sunt audita tonitrua illo anno.

f. 35.

Quarrel of prince Henry with his father.

MCLXXIII. Hoc anno fuit magna seditio et discordia inter Henricum regem et Henricum filium ejus. Captus est autem in illa seditione comes Leicestriæ [1] et multi alii. Ricardus prior Cantuariæ [2] electus est in

---

[1] Robert de Bellomont.

[2] *Cantuariæ*] An error for *Doveriæ* ; perhaps a confusion between *Doroberniæ* and *Doveriæ*.

archiepiscopum Cantuariensem. Ricardus [1] archidiaconus Pictavensis kal. Maii electus est in episcopum Wintoniensem, Gaufridus Ridel in Elyensem, Robertus Foliot in Herefordensem, Johannes decanus [2] in Cicestrensem, Robertus prior Wintoniæ in abbatem Glastoniæ. A.D. 1173. Richard archbishop of Canterbury.

MCLXXIV. Hoc anno captus est rex Scotiæ in guerra quæ fuit inter patrem et filium. Eodem anno venerunt Brebanzones in Angliam, vocati in auxilium patris. Ricardus et cæteri electi, de quibus superius scriptum est, ordinati sunt et consecrati ii. nonas Octobris. Capture of the king of Scotland (William the Lion).

MCLXXV. Hoc anno factum est bellum inter Lodovicum regem Francorum et Henricum regem Anglorum, et postremo post multas decertationes fugatus est Lodovicus cum suis a rege Henrico et Rothomagensibus de Normannia. Eodem vero anno facta est pax inter eos. Walterus, prior Wintoniæ, factus est abbas Westmonasterii, et Thomas prior Montis-Acuti abbas de Hida, et prior Bermundesiæ [3] abbas Abbendoniæ. Defeat of Louis VII.

MCLXXVI. Hoc anno misit rex Henricus filiam suam ad Siciliam, regi Siciliæ desponsandam. Princess Joanna married to William king of Sicily.

MCLXXVII. Hoc anno visi sunt dracones in Anglia a multis. Eodem anno flavit maximus ventus ante Natale Domini. f. 35 *b*.

MCLXXVIII. Hoc anno combusta est et redacta in pulverem ecclesia de Theokesberia. Eodem anno obiit Fromundus abbas Theokesberiæ. Willelmus abbas Ramesiæ abbas Cluniacensis factus est Hæresis Publicanorum emersa est in Gallia. Fire at Tewkesbury. Heresy of the Publicans.

MCLXXIX. Hoc anno Philippus, Lodovici regis Francorum filius, factus est rex Francorum, consecratus et coronatus, patre adhuc vivente. Eodem anno fecit Coronation of Philip Augustus.

---

[1] Richard Tocliffe.

[2] John de Greenford, dean of Chichester.

[3] Roger.

A.D. 1179. New coinage. rex Henricus renovare monetam pro veteris monetæ nimia falsitate.

Lodovicus rex venit Angliam infra festum Assumptionis Sanctæ Mariæ et festum sancti Egidii.[1]

Death of Louis VII. MCLXXX. Hoc anno obiit Lodovicus rex, et Rogerus[2] Eboracensis archiepiscopus. Eodem anno Thomas abbas de Hida renuntiavit abbatiæ suæ. Nocte vigiliæ sancti Swithuni accensa est monetaria in Wintonia, et egressus inde ignis consumit majorem partem et meliorem Wintoniæ.

Fire at the mint at Winchester. July 14.

Eclipse of the moon. MCLXXXI. Hoc anno facta est eclipsis lunæ, quæ quamvis esset terribilis, quia a paucis visa est, paucos perterruit.

Restoration of the church of Hide. f. 36. MCLXXXII. Hoc anno innotuit se primum Sanctus Barnabas apud Hidam per miracula a Deo meritis ejus perpetrata, et tunc cœpit renovari et meliorari eadem ecclesia.

Death of the young king Henry. June 11. MCLXXXIII. Hoc anno obiit Henricus filius regis Henrici, flos speculumque juventutis ac generositatis, et totius decus militiæ, in die Sancti Barnabæ apostoli.

MCLXXXIV. Hoc anno obierunt Ricardus Cantuariensis archiepiscopus, et Girardus Cestrensis[3] episcopus, et Walerandus Rovensis. Eodem anno Baldewinus episcopus Wigorniensis electus est ad archiepiscopatum Cantuariensem. Glastonia tota combusta est.

Baldwin archbishop of Canterbury.

The patriarch of Jerusalem (Heraclius) in England. MCLXXXV. Hoc anno venit patriarcha Jerosolimitanus in Angliam, receptusque fuit honorifice apud Wintoniam ad processionem, præsente tunc rege et omnibus fere episcopis et abbatibus totius Angliæ. Johannes sine terra, filius regis Henrici, duxit exercitum in Hiberniam. Johannes abbas de Hida Romam profectus est propter pallium Baldewini electi Cantuariensis. Gilebertus de Glanwilla Rovensis episcopus factus est.

Expedition of prince John to Ireland.

[1] Sept 1. This sentence is in the margin.

[2] Roger of Bishopsbridge.

[3] Gerard la Pucelle.

MCLXXXVI. Hoc anno factus est archiepiscopus Cantuariensis Baldewinus Wigorniensis episcopus. Eodem anno orta est maxima dissensio inter archiepiscopum et monachos. A.D. 1186. Consecration of Baldwin. Quarrel with his monks.

Bartholomæus Exoniensis episcopus obiit.

MCLXXXVII. Hoc anno capta est et destructa a paganis Jerosolima; et omnes adjacentes civitates et castella. Pretiosa etiam crux Dominica capta est; rex[1] vero captus est et patriarcha occisus est cum innumerabilibus episcopis et aliis viris religiosis. Loss of Jerusalem. f. 36 *b*. Robertus de Melum de subpriore Wintoniensis ecclesiæ factus est abbas Malmesberiæ. Johannes prior Wintoniensis ecclesiæ, vir bonæ simplicitatis, migravit ad Dominum; cui successit Robertus filius Henrici.

MCLXXXVIII. Hoc anno signati sunt signo crucis Philippus rex Franciæ et Henricus rex Angliæ, et multi multorum regnorum viri tam nobiles quam ignobiles. Philip Augustus and Henry II. take the cross. Introducti sunt in ecclesia Wintoniensi viri armati, qui minime metuentes mittere manus suas in christos Domini, quosdam de ministris Dei extraxerunt, nefario quorundam magnatum instinctu atque imperio. Outrage in the church of Winchester. Eodem anno visa est lux lucidissima media nocte quasi formam draconis habens. Eodem anno migravit ad Dominum Ricardus bonæ memoriæ Wintoniensis episcopus.

MCLXXXIX. Hoc anno obiit Henricus rex Angliæ, filius Matildis imperatricis; suscepitque regnum filius ejus Ricardus, et apud Londoniam in ecclesia de Westmonasterio consecratus est a Baldewino Cantuariensi archiepiscopo. Death of Henry II. Coronation of Richard I. Facta est autem interea strages Judæorum maxima, destructæque sunt domus eorum, et possessiones ad nihilum redactæ. Slaughter of the Jews. Eodem anno suscepit episcopatum Wintoniensem dominus Godefridus de Luci, et Ricardus[2] thesaurarius episcopatum Londoniæ,

[1] Guy de Lusignan.

[2] Richard Fitz-Neale.

A.D. 1189. et Willelmus [1] cancellarius regis episcopatum Elyensem. Obiit Gaufridus Ridel episcopus Elyensis.

Philip Augustus, Richard I., and others, go to the crusade.

MCXC. Hoc anno rex Franciæ Philippus iter arripuit versus Jerosolimam. Ricardus autem rex Angliæ eodem anno, postquam Arturum, filium fratris sui Gaufridi comitis Britanniæ, hæredem suum constituerat si absque hærede filio decederet, regem Franciæ secutus est, cum Baldewino Cantuariensi archiepiscopo, et Huberto Walteri episcopo Saresbiriensi, et Radulfo de [Glanvilla].

* * * * * [2]

f. 37.

Second marriage of the princess Joanna.

Castles built by Richard I. in Normandy.

[MCXCVI.] Comes Sancti Egidii [3] duxit uxorem,[4] sororem videlicet regis Anglorum, mulierem quidem fœminei sexus imbecillitatem virilis animi constantia transcellentem. Rex Angliæ fecit duo castella munitissima in Normannia, unum in dominio archiepiscopatus Rothomagensis, quod vocavit Aundeli,[5] alterum vero in cujusdam montis cacumine quod Romano idiomate vocatum est Kikenpeist. Johannes de Custances, nepos archiepiscopi Rothomagensis, Wigorniensis episcopus factus est.

Death of William Long-Champ.

His character.

MCXCVII. Hoc anno Willelmus de Longo Campo, Eliensis episcopus et regis cancellarius, viam ingressus est moriens quam vivens promeruerat, et Pictavis ubi decesserat sepultus est; homo quidem prudentia sæculi et gratia labiorum mira æstimatione insignis, et quo nemo unquam in integritate semel conceptæ dilectionis fidelior extitit; qui et merito pater monachorum poterat appellari, nisi cum olim utrumque teneret gladium apostolica auctoritate et regia, consiliis consensisset religioni adversantium, ut in magno concilio suo apud Londonias ejectionem monachorum de Coventre quantum in ipso fuerat confirmasset.

[1] William Longchamp.

[2] One or two leaves are lost here.

[3] Raymond VI., count of Toulouse.

[4] Princess Joanna, formerly married to William, king of Sicily.

[5] Andelys.

In Normannia obierunt Willelmus comes Saresbiriensis[1] et Willelmus de Specioso Campo,[2] viri quidem generositate naturæ ac liberalis animi benignitate valde illustres; quorum mors immatura ingentem mœstitiam parentibus suis intulit et amicis. Sextarium frumenti venditum est pro ii. marcis. Sextarium avenæ pro xvi. solidis.[3] A.D. 1197.

Archiepiscopus Rothomagensis[4] graviter ferens quod rex Angliæ fecerat castellum in fundo archiepiscopatus sui, post multam disceptationem et appellationem factam ex utraque parte ad Apostolicæ majestatis audientiam, inhibito divino officio per totam metropolim, ad regem Francorum se transtulit. Magister Martinus monachus, olim prior de Tudford, licet non electus canonice, abbas tamen Certesiæ factus est, cuicumque piguit vel cui non, vivente adhuc altero abbate. In cujus susceptione quasi infaustum quoddam accidit pronosticum. Cum enim ad processionem a conventu de more susciperetur, serviens quidam deprendens pallia, statim ut ingressus est abbas ecclesiam, corruit; et tam cito minister interitus sensit pœnam, quam cito ministraturus abbas abbatiæ suscepit honorem. Richard's quarrel with the archbishop of Rouen.

Episcopus Beluacensis non pontificalibus infulatus, sed armatus militaribus, contra quosdam de exercitu regis Anglorum ad vadum Trusellorum processit, ibique captus est cum Willelmo de Merlo et cum aliis pluribus generosis et insignibus Francorum militibus. Capture of Philip, bishop of Beauvais, William de Mello, and others.

Factæ sunt pacis induciæ inter duos reges. Feria Sancti Egidii cum tota ecclesia combusta est, exceptis solummodo seldis[5] episcopi, in nocte Sancti Birini. Ricardus[6] frater H[erberti] episcopi Sarum decanus Sarum effectus est.[7] Fire at S. Giles's fair, Sept. 4.

[1] William de Evreux.
[2] *i. e.* Beauchamp.
[3] This sentence is in the margin.
[4] Walter of Coutances.
[5] *seldis*] soldis, MS.
[6] Richard Poore.
[7] From *Factæ sunt* to *effectus* is in the margin.

A.D. 1197. f. 37 b. Outrage by Rees on Peter de Leia, bishop of St. David's.

Accessit ad Risum regem Walliæ Petrus episcopus Menevensis, deprecans eum paterno affectu ne pacem sanctæ Dei ecclesiæ et domini sui regis Anglorum turbaret. Sed episcopus super his nihil proficiens, convitiatus et plurimum exacerbatus, de curia recessit. Sequenti vero nocte a rege missi filii infideles episcopum staminia tantum femoralibusque[1] indutum de stratu suo extraxerunt, et sic seminudum tam diu per proximam domui suæ silvam ad dominum suum properantes irreverenter traxerunt, donec per manus hominum Willelmi de Breus ereptus est. Mane vero facto, citatis episcopus archidiaconibus suis et totius episcopatus presbyteris,[2] cum illis pariter regem et regis filios cum tota terra sua anathemate perculit. *Intravit* igitur *sicut aqua in interiora* obstinati regis et *sicut oleum in ossibus ejus* episcopi maledictio; et defunctus est sub anathematis vinculo non post multos hos dies. Grifinus autem paulo patre clementior cum fratribus suis et amicis ad episcopum accessit, misericordiam cum lacrymis postulans, debitam omnem subjectionem et reverentiam domino suo regi Anglorum et sibi exhibiturum promittens. Episcopus igitur sub hac conditione, vapulato regis defuncti corpore jam fœtido, vapulatis etiam filiis, cum mortuo vivos eorumque terram absolvit, assensu et auctoritate domini archiepiscopi Cantuariensis.

Excommunication of Rees.

Ps. cviii. 18.

His death.

Submission of Griffith.

Absolution of the dead Rees and his living sons.

Eustachius cancellarius regis, vir multæ scientiæ et discretionis, in episcopum Eliensem electus est.[3]

Death of Pope Celestine III. and the emperor Henry VI.

MCXCVIII. Hoc anno decessit Cælestinus Papa, successitque ei Innocentius. Henricus imperator Alemanniæ viam universæ carnis ingressus est. Eustachius cancellarius regis consecratus est apud Londoniam ab archiepiscopo Cantuariensi in episcopum Eliensem viii. idus Martii. Hugo de Nunante episcopus Cestrensis

[1] *femoralibusque*] feminalibusque, MS.

[2] *presbyteris*] patribus, MS.

[3] In the margin.

in languorem decidit. Monachi Coventrenses introducti sunt in ecclesiam suam, et prior de Weneloc, magister Joibertus, prior eorum effectus est. Episcopus Saresbiriensis,[1] imperio domini regis de omnibus possessionibus suis disseisiatus, transfretavit mense Februarii. A.D. 1198. The Coventry monks restored. f. 38.

Dominus Godefridus[2] episcopus Wintoniensis transfretavit x. kal. Aprilis; reversus est autem in Angliam mense Junii; xvj° kal. Augusti apud Pevenese applicuit. Gaufridus filius Petri, vir ingenuus et specialis amator Wintoniensis ecclesiæ, fecit transferri patrem suum, qui fuerat ejusdem loci monachus conversus, ad succurrendum, de cœmiterio monachorum in ecclesiam, et ibi honorifice recondi in præsentia abbatis de Theokesbiria,[3] et abbatis de Hida,[4] et aliorum plurimorum virorum nobilium viij. idus Maii. Obiit Simon abbas de Persora apud Bermundeseiam iv. idus Maii. Cantuaria tota fere combusta est. Geoffrey Fitz-Peter translates the body of his father.

Hugo de Nunant episcopus Cestrensis, introductis monachis de Covintru in ecclesiam suam de qua per eundem episcopum ejecti fuerant, post diutinum languorem et pœnam intolerabilem miseram vitam merita morte terminavit vi. kal. Aprilis, in Parasceue, et in ecclesia Becci Herlewini[5] sepultus est. Death of Hugh de Nonant, bishop of Lichfield.

Archiepiscopus Eboracensis[6] pacificatus est regi fratri suo, mediante episcopo Wintoniensi Godefrido, suscepitque eum rex in osculo pacis.[7]

Herebertus Pauper episcopus Sarum, reversus de Normannia, cum gratia domini regis applicuit in Angliam vi. idus Junii. Claruit quidam, ut putabatur vir sanctitatis eximiæ, Fulco nomine, miraculorum ostensione et prædicatione doctrinæ apud Gallias et Normanniam; sed quidam eum bonum esse dicebant et discipulum Christi, quidam vero non, sed quod Miracles and preaching of Fulco.

[1] Herbert Poore.
[2] Godfrey de Lucy.
[3] Alan.
[4] John.
[5] Bechellouin, near the junction of the Rille and Bec in Normandy.
[6] Geoffrey Plantagenet.
[7] In the margin.

A.D. 1198. seducebat turbas, et quod esset præambulus Antichristi.

Facta est maxima discordia inter archiepiscopum Cantuariensem Hubertum Walteri et monachos Cantuariæ.[1]

Imprisonment of Griffith in Corf castle.

Grifinus rex Walliæ, filius regis Resi, quia multas infestationes intulerat regno Anglorum, captus tandem positus est in oppido de Corf, pœnas luere quas præmeruerat in multorum occisione. Walterus prior Bathoniæ, vir multæ scientiæ et religionis, apud Werewllam vitam in Christo finivit. Hic de subpriore Hidensi pro bona sanctitatis suæ fama prior Bathoniæ factus, postquam monachos monastico ordini ad unguem informaverat, cogitans intra se

Death and story of Walter, prior of Bath.

" quam frivola gloria mundi,
" Quam rerum fugitivus honor, quam nomen inane,"

prælatus mallens sibi tantum prodesse quam aliis præesse, contulit se ad Cartusienses ; ubi cum quidam monachus Hidensis venisset causa visendi eum, et vidisset eum circa ollas et olera valde intentum, qui multum paulo ante intenderat circa salvandas animas, quasi cum irrisione ait, " Domine pater :

" Quod facis est kere, quod tractas Kirewiwere."

Ille autem ad se reversus post non multos hos dies, tam prece quam præcepto magnatorum intelligens quod sanctius est multas animas quam solam salvare, ad prioratum suum reversus est, et ibi se strenue usque ad obitum suum habuit, sepultusque est apud Bathoniam ii. kal. Junii.

f. 38 *b*.

Loan to the convent by a Jew, July 14.

Lumbardus Judæus commodavit conventui viginti et unam marcam in vigilia Sancti Swithuni.[1]

Gaufridus de Muscampo, qui fuerat archidiaconus de Clivelandia, episcopus Cestrensis factus est, et conse-

[1] In the margin.

cratus ab archiepiscopo Huberto Walteri in ecclesia Cantuariensi xi. kal. Julii. A.D. 1198.

Factæ sunt prodigiosæ tempestates per diversa Angliæ loca mense Julii. Tonitrua etenim et coruscationes tantum homines terruerunt, quantum non fecerant a diebus antiquis. Fulgura vero horrenda nimis et vehementia villas plures cum hominibus et pecoribus ad nihilum redegerunt. Grandinis nihilominus vehementia ac grossitudo lapidum grandinis atque duritia segetes, jam coruscatione in spicis consumptos, solo penitus prostravit. Volucres etiam cæli, scilicet corvos et hujusmodi, interfecit, ita ut sparsim invenirentur per campos et itinera. Violent storms in England.

In mense Augusti vir quidam rerum copia dives satis, sed cognomine Pauper, in campum suum magnum et spatiosum veniens, et videns eum solito minus fructiferum, imprecabatur ei dicens, "Dæmoni te totum "commendo." Cujus in brevi maledictionem multo magis inutilem quam utilem ejus unquam fuisse benedictionem liquido apparuit. Proxima enim post imprecationem illius die ingens tempestas et spiritus procellarum adeo campum illum consumpsit, ut de multis milibus una non remaneret arista. Story of a field cursed by its owner.

Gaufridus filius Petrus factus est justiciarius domini regis.[1]

Petrus Menevensis episcopus, vir religionis eximiæ, et tam vitæ forma quam informatio[ne] morum [insignis], fracto fragilis luteo corporis vase, migravit ab eo, stola immortalitatis vestiendus in cælis, pro quo in terris multas multotiens mundi pressuras perpessus est. Death of Peter de Leia, bishop of S. David's.

Magister Anselmus, monachus Radingæ, factus est abbas de Persora. Eustachius, sacrista de Mideltona, ejusdem ecclesiæ abbas effectus est. In Septembri nocte proxima post Nativitatem Sanctæ Mariæ, feria Sancti Egidii tota combusta est cum pluribus et multimodis mercimoniis. Fire at the fair of S. Giles. Sept. 10.

[1] In the margin.

A.D. 1198. Death of Richard Fitz-Neale, bishop of London.

Ricardus, Nigelli quondam Eliensis episcopi filius et regis Henrici apotecarius, et demum Londoniensis episcopus, vir venerandæ et piissimæ recordationis et plurimæ scientiæ, cujus singula verba singulis quibus loquebatur visa sunt stillare dulcedine,

"Exiit e medio corpusque reliquit inane,"

His character and liberality. f. 39.

iv. idus Septembris. Iste vir benignissimus et misericordissimus in tantum totius Angliæ potentes et industrios viros præcelluit, quod illius respectu omnes reputari poterant et reputabantur avari. Sciens itaque et memoriter recolens quod

"nil turpe magis, nil pejus, honores
"Inquinet excelsos, quam cœna negata potentis,

exactissimæ liberalitatis et munificentiæ vir ille, cujus est in cælesti benedictione memoria, omnes ad mensam suam admittebat, nisi quos propria malitia vel reproba vita repulerat.

Death of John of Coutances, bishop of Worcester.

Mense Septembri obiit Johannes de Custances, Wygorniensis episcopus.

Castles taken by Richard I. in France, Sept. 27.

Dominica proxima ante festum Sancti Michaelis cepit Ricardus rex Angliæ castrum de Curceles et omnia quæ in ipso erant, et ipsum castrum solo prostravit. Eadem die cepit fortem domum de Burrizu cum omnibus quæ intra erant. Sequenti vero die regem Franciæ volentem succurrere his qui in Curceles fuerant, devicit, et ad tantam districtionem perduxit, quod pons Gisorcii fractus fuerit sub rege et suis fugientibus ad Gisorcium, submersique sunt viginti homines. Cepitque rex Angliæ tres nobiles et famosos milites quos propria lancea prostravit. Alii vero alios milites ceperunt nominatissimos Franciæ usque ad centum, et alios tam equites quam pedites quorum non est numerus; dextrarios etiam ducentos, de quibus septies viginti cooperti erant ferro.

Death of Richard I.

MCXCIX. Hoc anno Ricardus rex Angliæ, totius

militiæ speculum specimenque libertatis, apud oppidum Chauleu (quod a quibusdam interpretatur *casus lupi*) nomine, a quodam milite cui nomen erat Petrus Basilius telo perfossus est vii. kal. Aprilis. Obiitque viii. idus ejusdem mensis, die videlicet Martis ante floridum Pascha, sepultumque est corpus ejus ad pedes patris sui Henrici regis apud Funt Everes. Cor autem ejus jussu ipsius extractum a corpore deportatum est Rothomagum, et juxta fratrem suum Henricum reconditum. Testati sunt autem illi qui cor ejus viderunt, quod extractum de corpore fuit paulo majus pomo pini. Condonavit autem mortem suam huic qui eum vulneravit; sed Marchadeus misit eum clam rege ad Johannam comitissam Sancti Egidii sororem regis, qui fecit ei evelli ungues pedum et manuum et oculos, et postea excoriari et equis detrahi. Scitu quidem dignum est quod dictus rex sepultus est cum eadem corona et cæteris insignibus regalibus, quibus præcedenti quinto anno coronatus et infulatus fuerat apud Wintoniam.

A.D. 1199.

Tuesday before Palm Sunday, *i.e.*, April 6.

f. 39 *b*.

Frightful cruelty of the Princess Joanna.

Obiit Andreas abbas de Burgo. Obiit Juliana abbatissa Rumesiæ mense Februarii.

Pro miraculo habetur apud multos quod per multum tempus ante obitum regis solebant puellæ Normannicæ canere in choris,

Prophecy respecting his death.

"In Limozin sagitta fabricabitur,
"Qua tyrannus morti dabitur."

Sed mirum nobis videtur quare tyrannus pronostice dicebatur qui princeps piissimus, ut æstimabamus, existebat. Revera, quod mirum dictu est, postremo ille telo occubuit quod in Limozin fabricatum est. Joldanus de la Pumerai accusatus est de proditione regis post reversionem ipsius de Alemannia, in crastino coronationis suæ apud Wintoniam. Ex regia igitur dispensatione et miseratione, potius quam justitia, dictatur in eum sententia, videlicet ut abjuraret terram suam vel ut pateretur judicium curiæ suæ vel ut religioni se exhiberet.

J. de la Pumerai accused of treason.

A.D. 1199. He becomes a monk at Ford, but afterwards returns to the world.

Quod audiens, magis habitum quam actum religionis apud Fordam suscepit; sed audito obitu regis, non diutius deliberavit reverti ad sæculum spe recuperandæ gloriæ pristinæ, quam olim deliberaverat religioni se debere, causa vitandæ necis vel pœnæ.

Justiciarii, qui errantes vulgo dicuntur, fuerunt Wintoniæ mense Januarii.[1]

John made duke of Normandy.

Johannes frater regis Ricardi suscepit ducatum Normanniæ vii. kal. Maii apud Rothomagum in die Sancti Marci evangelistæ, qui fuit octavus dies Paschæ.

Magister Willelmus Pica electus est in abbatem Glastoniæ.

Succession and coronation of John.

Johannes, filius regis Henrici et Alienor reginæ, frater vero Henrici et Ricardi quondam regum et Johannæ prius reginæ Siciliæ, postea comitissæ Sancti Egidii et comitissæ Campaniæ, avunculus nihilominus Othonis principis Alemanniæ et H[enrici] ducis Saxoniæ et Arturi comitis Britanniæ, factus est rex Angliæ, et coronatus apud Westmonasterium in præsentia trium archiepiscoporum, episcoporum duodecim, abbatum triginta trium, et multi cleri et populi, in die Ascensionis Domini, vi. scilicet kal. Junii. Fecit autem ipsa die duos comites, qui licet prius comitias haberent, plenariam tamen pacem cum pleno nomine comitis non habuerant; Gaufridus filius Petri factus est comes Orientalium Saxonum, quod vulgo dicitur Estsexe, Willelmus Marescallus comes de Struguil. In crastino autem coronationis suæ venerunt ad eum dux Lovaniæ,[2] et comes Boloniæ,[3] et comes de Guines,[4] exigentes ab eo jura sua quæ tenentur habere in Anglia.

Geoffrey Fitz-Peter made earl of Essex.

Matildis Patriz soror Walteri Walerandi facta est abbatissa Rumesiæ iii. non Junii.

H[ubertus] Walteri cancellarius regis factus est.

---

[1] From *Obiit Andreas* to *Januarii* is in the margin.

[2] Henry II.

[3] Renaud de Dammartin.

[4] Baldwin II.

Hugo, abbas Radingæ, Cluniacensis abbas factus est. A.D. 1199.

Factæ sunt induciæ inter Johannem regem Angliæ et Philippum regem Franciæ mense Septembri.

Dedicata est ecclesia Cicestriæ a Sefredo ejusdem loci episcopo ii. idus Septembris.[1]

MCC. Hoc anno applicuit rex Johannes in Angliam apud Portesmue, in die Sancti Mathiæ. Dux autem Saxoniæ H[enricus] et Willelmus frater ejus venerant prius in Angliam eodem quidem mense, et exegerunt a rege ex parte Othonis domini et imperatoris Alemanniæ fratris sui xxv. milia marcarum argenti, quas Ricardus rex avunculus suus ei in decessu suo assignaverat. Civitas Rothomagi et Bristolliæ penitus combustæ sunt.[2] f. 40. Arrival of John in England, Feb. 25. Demands of Otho.

Hoc anno inchoata est et perfecta turris Wintoniensis ecclesiæ.[2] The tower of Winchester built.

In mense Martio factum est talliagium per totam Angliam de qualibet carruca iii. solidos. Eodem mense obiit Odo abbas de Bello, cui successit Johannes de Duvra, monachus Cantuariæ. Eodem vero mense obiit Willelmus[3] Simplex abbas Ramesiæ, et successit ei Yvo, prior de Burgo. Eodem etiam mense prior Sancti Albani, nomine Acharius, factus est abbas de Burgo.

Obiit Willelmus Postarde abbas Westmonasterii.[2]

Radulfus de Arundel, qui fuerat prior de Herlie,[4] factus est abbas Westmonasterii.[2]

Interdicta est terra Franciæ multo tempore a Papa Innocentio propter uxorem Philippi regis, filiam regis Dacorum,[5] quam repudiaverat. France put under an interdict.

Johannes de Grai, qui fuerat archidiaconus Oxoniensis, factus est episcopus Norwicensis, et consecratus est apud Londoniam ab archiepiscopo Huberto Walteri. John de Gray made bishop of Norwich.

[1] From *Matildis* to *Septembris* is in the margin.

[2] In the margin.

[3] This is an error. William left Ramsey in 1178. Robert Trianon died in 1200. In the next line Yvo is for Eudo.

[4] Hurley.

[5] Ingeburga, daughter of Waldemar I.

A.D. 1200. Marriage of prince Louis [*i. e.* Louis VIII.] and Blanche.

Lodovicus filius Philippi regis Francorum duxit filiam regis Hispaniæ, qui Brevis cognominabatur, quæ et filia fuit sororis [1] regis Anglorum.

Eodem anno consecratus est Gilda filius Willelmi de Braus episcopus Herefordensis.[2]

Marriage of John and Isabella of Angoulême.

Johannes rex Angliæ duxit filiam comitis Engolismi.

Hubertus Walteri archiepiscopus Cantuariensis celebravit concilium apud Londoniam.[2]

Johannes rex Angliæ coronatus est apud [Cantuariam][3] viii. id. Octobris, et uxor ejus Isabele eodem die consecrata est et coronata.

Parliament at Lincoln.

Convenerunt apud Lincolniam Johannes rex Angliæ, et Willelmus rex Scotiæ, et omnes fere magnates totius Angliæ, tractaturi de statu regni. Interea obiit

Death of S. Hugh.

piæ et sanctæ recordationis Hugo, ejusdem loci episcopus, qui fuerat prior Cartusiæ.[4]

f. 46 *b.* Easter on Lady-day.

MCCI. Hoc anno contigit diem Paschæ evenisse in Annunciationis Dominicæ die. Celebratio autem ejusdem festivitatis dilata est usque in secundam feriam post octabas Paschæ. Celebrata est autem festivitas Sancti Benedicti, quæ evenerat feria quarta post Dominicam quæ est in Ramis Palmarum, feria secunda ejusdem ebdomadæ; festivitas vero Sancti Cuthberti feria tertia.

Earthquake at Montacute in Somersetshire.

Eodem anno fuit terræmotus magnus apud occidentalem partem Angliæ in villa quæ Muntagu dicitur, et per septem miliaria in circuitu, durans per duas fere horas; ita quod stalli in choro monachorum visi sunt tremere, ipsi etiam monachi trementes stupefacti. Et fuit terræmotus iste die Martis in septimana Pentecostes, id est, idus Maii.

Impostors pretending to be saints.

Quidam speudo-sacri lucri causa circuibant per villas et viculos, sanctorum nominibus se nominantes et

---

[1] Eleanor, wife of Alphonso III.
[2] In the margin.
[3] Blank in MS.
[4] *i. e.* Prior of the Carthusians at Witham.

nominari facientes. Habebant autem socios quæ præi- A.D. 1201.
bant et diligentius investigabant mores et vitas simplicium virorum, ut per complices suos cautius crumenas minus cautorum emungerent. Ex his quidam se Sanctum Nicholaum mentiens ad cujusdam patrisfamilias domum pervenit, innocentis quidem et simplicis viri et abundantis sufficienter divitiis, quia satis ei erat quod habebat. Cum vero nomen suum et uxoris et omnia quæ a præambulo suo didiscerat summatim retulisset, procidens ad pedes suos, admirans et stupens: "Domine," inquit, "ut video, propheta es "tu." Et advocans ad se uxorem et totam familiam, "*Ecce*," ait, "*homo qui dixit mihi quæcumque feci.* S. Joh. iv. "*Numquid ipse Messias?*" "Non," inquit, "sed 29. "sanctus sum Nicholaus. Dominus autem misit me "ad vos, ut dicam vobis quid vos oporteat facere. "Placet itaque Domino ut faciatis ei capellam in "nomine meo, ut gratia Dei repleamini, et bene sit "vobis per me." "Domine," ait vir ille, "si suppe- "terent facultates meæ ad capellam faciendam, "libenter visioni vestræ adquiescerem, sed non sunt "mihi nisi tantummodo quindecim marcæ." "Bene "novi quod ita est," ait, "sed accipe hic sacculum "meum cum aliis quindecim, et repone cum vestris, "et multiplicabitur pecunia tua nimis." Habebat autem in sacculo nescio quid sonorum et ponderosum f. 41.
tanquam denarii essent. Cum autem jam fere per totum diem eum detinuisset sermone, invitatus ad prandendum, dixit se nolle nec debere prandere nisi quod de cælo mitteret ei Dominus. "Sed prosternite "vos," ait, "orationi supplicantes attentius, ut sicut "heri et nudius tertius cælestis panis mihi mittatur." In orationibus intentis accepit oblatam de pera sua et super scapulam suam posuit. Completa oratione advocans ad se parvulum: "Tu," inquit, "innocens es et "immunis ab omni nævo peccati. Vade et quære "super scapulas singulorum si quid forte inveneris."

Imposture of one of them, pretending to be S. Nicholas.

A.D. 1201. Tandem ad ipsum veniens invenit oblatam. Qui quasi votivas gratiarum referens actiones, benedixit et fregit et comedit. Admirantes tantum ut credebant miraculum, "Vere," aiunt, "servus Dei est ille." Comederat autem et saturatus est cum complicibus suis priusquam venisset illuc. Vespere a facto præcepit eis ut cum summo silentio requiescerent, dicens, Dominum venturum illuc et ostensurum in visione quæcumque eis essent ventura. Soporatis vero omnibus processit ad archam, et repositam ibi pecuniam accepit et asportavit, et non est ultra reversus ad domum illam.

Another imposture.

Alius quidam se Sanctum Andream mentiens, a quodam honorifice susceptus est, qui propter sanctitatem quam simulaverat, eum lautius exhibere desiderasset; quæsivit quid ei placeret parari ad manducandum. "Quia nuntius," ait, "Dei sum, decet me de "gallo, qui est præco Dei, qui omnes tam diei quam "noctis horas annunciat, comedere potius quam de alio "quolibet cibo." Præcepit ergo ei gallum afferri, ut ipse eum suo modo pararet. Acceptum autem gallum portavit ad locum quem providerat a domo aliquantulum distantem, et ibi reposuit. Facto autem aliquantulo intervallo, reversus est cum alio gallo bene parato quem habebat in mantica sua repositum. Prandentibus autem illis diligenter, ossa collegit et posuit in pera, videntibus cunctis qui aderant. Nocte adveniente cum soporati essent, exivit ad locum ubi gallum absconderat, et retulit domi, ossibus ibi alterius galli reconditis. Cumque gallicantus adveniret, cœpit gallus more solito cantare. Quod audientes, existimantes gallum resuscitatum, quia nec ossa in pera posita minime inventa sunt, stupentes ultra modum venerunt ad speudo-sanctum et omnia quæ habebant ad pedes suos projecerunt. Ille autem quasi invitus quæcumque voluit accepit, et recessit illinc. Hæc ideo scripsi ut cautiores sitis, et attendatis ab his *qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, et sunt intrin-*

S. Matt. vii. 15. f. 41 *b.*

secus lupi rapaces. Et ne credatis omni spiritui, sed probetis si ex Deo fuerint. A.D. 1201. 1 S. Joh. iv. 1.

Media fere hora noctis sanctorum septem Dormientium, enormis quædam et nimis luctuosa evenit dissonantia inter duos speudo-fratres de Hida, et geminos ejusdem loci abbatis, unde perplures plurimam quam non meruerant pœnam perpessi sunt et grave dispendium. Quarrel at Hyde, July 27.

Universi totius Galliæ archiepiscopi et episcopi, exceptis duobus, Romam profecti sunt hac de causa. Dominus Papa audiens regem Francorum Philippum repudiasse legitimam uxorem suam, filiam regis Dacorum, et duxisse aliam, sororem scilicet ducis Suavorum,[1] vinculo anathematis universum regnum ejus obligavit. Episcopi vero quasi ejus imperium parvipendentes, tum propter timorem regium, tum pro illius favore adipiscendo, divina celebraverunt. Quo audito dominus Papa omnes ab officio et beneficio suspendit donec ipsius se exhibuissent præsentiæ. The French bishops go to Rome about the interdict.

MCCII. Hoc anno formata et confirmata est pax et concordia inter dominum Cantuariensem et monachos loci ejusdem, per arbitros eis a summo Pontifice datos, super causa quæ vertebatur inter eos pro ecclesia de Lameia, quam dominus Cantuariensis fabricari fecerat in præjudicium, ut putabatur, Cantuariensis ecclesiæ. Forma hæc est: Arrangement between archbishop Hubert Walter and the Canterbury monks respecting the chapel at Lambeth.

Eustachius Eliensis episcopus, abbas Sancti Edmundi,[2] Lincolniæ decanus,[3] loco domini H[ugonis] episcopi Lincolniensis constitutus, electi arbitri a domino Cantuariensi et conventu juxta formam compromissi pro bono pacis et tranquillitatis, providimus et ordinavimus ut si placet domino Cantuariensi ædificare ecclesiam apud Lameiam, hoc modo fiat. Ædificet ubi voluerit, dummodo non sit super fundamenta operis illius quod auctoritate domini Papæ dirutum est. Instituantur in ecclesia illa canonici ordinis Præmonstratensium, ita quod non

[1] Agnes de Méranie.
[2] Sampson.
[3] Philip Willoughby.

A.D. 1202. sint plures quam viginti nec pauciores quam tredecim. Hanc ecclesiam poterit dotare dominus archiepiscopus usque ad
f. 42. quantitatem centum librarum annuarum de ecclesiis ad ipsum pertinentibus, vel de aliis bonis quæ possidet nomine Cantuariensis ecclesiæ, exceptis ecclesiis de Moneket, de Estreie, de
Monkton, Eastry, Eynesford, Meopham. Hemesford, et de Mepeham, et ecclesiis quæ sunt in maneriis monachorum, et exceptis aliis rebus quæ coram nobis in quæstionem ductæ sunt. Erit autem ecclesia illa mediocris, juxta numerum personarum præfatum et prædictam dotem modificata, habito respectu ad[1] . . . . et mediocritatem ædificandi ecclesiam quibus utuntur [canoni]ci ejusdem ordinis. Sane ad tollendam omnem materiam [sus]picionis et scandali, prout vidimus, in ecclesia illa archiepiscopi or[dinatio]nes, aut concilia,[2] aut consecrationes episcoporum, aut benedictiones abbatum non celebrent, aut crisma conficient. Nec faciant archiepiscopi congregationem sæcularium, et dotent de bonis Cantuariensis ecclesiæ sine assensu conventus. Clerici vero habeant ecclesias, quas modo tenent quoad vixerint, sub annua pensione. Post obitum vero singulorum ad ecclesiam Cantuariensem revertentur.

Confraternity for the restoration of Winchester cathedral. Dominus Wintoniensis G[odefridus] de Luci constituit confratriam pro reparatione ecclesiæ Wintoniensis, duraturam usque ad quinque annos completos.[3]

Obierunt Gaufridus comes de Pertico, et Alanus abbas Theokesberiæ qui fuerat prior Cantuariæ.[3]

Rex Francorum cepit plurima oppida in Normannia.[3]

Fire at Worcester. Ecclesia Wigorniensis tota cum omnibus domibus et officiis suis et majori et meliori parte totius villæ combusta est mense Aprilis.[3]

Capture of Arthur at Mirabeau by John. Johannes rex Angliæ cum esset Cenomannis, die Martis[4] proxima ante festum beati Petri ad Vincula, accepit matrem suam Alienor obsessam esse apud Pictaviam in oppido quod Mirabellum vocatur. Quo audito, confestim cum exercitu suo marchiis suis bene munitis venit illuc, et cepit Arturum nepotem suum, et Gaufridum de Lizenan, et Hugonem Brun, et vice-

[1] The MS. is injured here; and the injury was done before the entries after the end of 1202 were written.

[2] *concilia*] conscilia, MS.

[3] In the margin.

[4] July 30.

comitem de Castro Haroldi, et cum eis ducentos milites, et plures, et cæteros omnes inimicos suos qui illuc convenerant; ita quod ex omnibus illis unus pes non evasit; ex quibus plures in Angliam missi sunt illic pœnitentiam agere quamvis inviti. A.D. 1202.

Arthurus,[1] nepos regis Johannis, filius Galfridi comitis Britanniæ captus est apud oppidum Mirabellum. Obiit Galfridus comes de Pertico.[2]

MCCIII. Hoc anno rex Francorum cepit multa oppida in Normannia,[2] et multos viros nobiles Angliæ et Normanniæ, et rex reliquit Normanniam.

MCCIV. Obiit Godefridus de Lucy episcopus Wintoniensis, iii. idus Septembris. Obiit Alianora regina et Sefredus episcopus Cycestrensis. Eodem anno rex Franciæ Philippus castella de Aundelle, de Valle Rodali, et alia quædam obsidione adquisivit, quæ prius fuerant regum Anglorum. Death of queen Eleanor, etc. f. 42 *b*.

MCCV. Hoc anno duravit gelu per viginti ebdomadas continuas. Obiit Hubertus Walteri archiepiscopus Cantuariensis vi. idus Julii. Petrus de Rupibus Romæ a Papa Innocentio tertio consecratus est in episcopum Wintoniensem, Dominica proxima ante festum Sancti Michaelis; et mutatio monetæ facta est. Severe frost. Death of archbishop Hubert Walter. New coinage.

MCCVI. Petrus, Wintoniensis episcopus, Roma reversus apud Wyntoniam solemni processione receptus est, et intronizatus Dominica in Ramis Palmarum, xii. idus Aprilis. Johannes Florentinus[3] cardinalis legatus sedis Apostolicæ, venit in Angliam mense Maii. Johannes rex Angliæ circa festum Sancti Barnabæ transfretavit in Aquitanniam. Peter de Rupibus enthroned at Winchester.

MCCVII. Hoc anno assisa de tertiodecimo facta est ad opus regis universaliter a clericis et laicis et per vim laicalem. Electus magister Stephanus de Langetona in archiepiscopum Cantuariensem a monachis Election of Stephen Langton as archbishop of Canterbury.

---

[1] A new handwriting begins here.

[2] Repeated from above.

[3] *Florentinus*] An error for *de Ferentino*.

A.D. 1200. Expulsion of the Canterbury monks by John.

illius ecclesiæ; et quia rex eorum electioni non consentiebat, viliter fecit expellere in una die monachos Cantuariæ a domo sua, scilicet lxiv., per Fulconem de Cantulupo, Robertum de eadem, Rogerum de Tornhelle, et per alios plurimos. Acta sunt hæc die translationis Sancti Swythuni. Eodem anno consecratus est in archiepiscopum dictus magister Stephanus a domino Papa Innocentio apud Byterbium,[1] xv. kal. Julii. Hoc anno natus apud Wintoniam Henricus filius regis Johannis de regina Isabella kal. Octobris, vocatus nomine avi sui Henricus.

Birth of Henry III.

The Interdict.

MCCVIII. Hoc anno factum est interdictum generale in totam Angliam per Papam Innocentium. Fuerunt executores illius mandati episcopi Londoniensis,[2] Elyensis,[3] et Wygorniensis;[4] fuitque causa interdicti quia rex Johannes noluit admittere magistrum Stephanum in archiepiscopum, neque monachos ad institutionem domus suæ. Incepit interdictum hoc secunda feria a Passione Domini.

Otho IV. emperor.

MCCIX. Philippo fratre imperatoris Henrici a quodam duce[5] occiso, Oto ab universis Alemanniæ optimatibus in imperatorem electus est. Regina Isabella peperit

f. 43.

filium nomine Ricardum, in die Epiphaniæ. Rex

John's invasion of Scotland.

Johannes duxit exercitum in Scotiam, cui rex Willelmus occurrens pacem fecit cum eo. Inde rex reversus homagia ab universis liberis Angliæ suscepit. Facta

Coronation of Otho IV.

sunt hæc mensibus Augusti et Septembris. Oto ab Alemannia Romam tendens apud Sanctum Petrum in

Fruitless interview between Stephen Langton and John.

imperatorem coronatur iv. non Octobris. Rex misit literas ad archiepiscopum Cantuariensem, ut veniret loqui secum apud Doroberniam; qui veniens præstolabatur eum ibi. Recurrentibus inter illos nunciis, infecto negotio archiepiscopus rediit in Galliam. Postea rex fecit archiepiscopum cum episcopis accersiri usque

[1] Viterbo.
[2] William of St. Mary Church.
[3] Eustace.
[4] Mauger.
[5] Otho of Wittelsbach.

Doveriam circa festum Sancti Dyonisii; et cum rex in partes illas venisset, noluit cum eis colloquium habere, sed recessit. Episcopi vero denuntiaverunt sententiam domini Papæ in regem[1] latam tenere, nisi infra quindecim dies satisfecisset ecclesiæ. Oto, de quo prius facta est mentio, statim post coronationem suam cœpit prosequi ecclesiam Romanam, quapropter dominus Papa Innocentius excommunicavit eum die Cœnæ. A.D. 1209. Threats of the bishops. Excommunication of Otho IV.

MCCX. Item hoc anno Johannes rex venit apud Doveriam, et mandavit archiepiscopo [ut] occurrat[2] ei apud Whytsande ex opposito; sed [quia] conductum habere non potuit, non applicuit. Judæi totius Angliæ multis miseriis affecti sunt. Ecclesiæ et domus religiosorum maximis exactionibus vexatæ fiscum non sine gravi dispendio ampliaverunt. Ill-treatment of the Jews, and exactions from the churches and monasteries.

MCCXI. Hoc anno rex convocato exercitu Walliam ingressus est; et inde proficiens, Hyberniam ingressus circa Pentecosten quædam castra cepit; ibi iniit cum quibusdam Hybernensibus. Hugo de Lacy effugiens, et cæteras sibi subiciens, leges Angliæ in illa primo instituit. Uxor[3] Willelmi de Braosa cum W[illelmo] filio suo juniori de castro Wyndesore fame periit. Willelmus senior apud Parisius obiit. Item circa mensem Augusti Johannes rex duxit exercitum in Walliam, et pervenit usque ad Snawedone, et accepit ibi obsides de pace, et fecit ibi quædam castra, quæ anno sequenti Wallenses destruxerunt, cum viderent duras conditiones sibi pacis imponi. Eodem anno venerunt nuncii domini Papæ, scilicet magister Pandulfus et Durandus, circa festum Sancti Johannis Baptistæ in Angliam ad petitionem regis, et fecerunt moram usque ad festum Sancti Michaelis; sed infecto[4] pacis negotio, recesserunt. Invasion of Wales and Ireland. Death of William of Braose and of his wife and son. Invasion of Wales. Papal nuncios in England.

[1] *regem*] regni, MS.
[2] *occurrat*] occurrit, MS.
[3] Matilda de la Haie.
[4] *infecto*] in festo, MS.

A.D. 1212. Battle of Navas de Tolosa. MCCXII. Factus est motus exercitus Christianorum in Hispaniam contra Saracenos, et ex illis occisi sunt a Christianis ad æstimationem sexaginta milia, ut dicitur. Suwerk cum capella beati Thomæ et prioratus beatæ Mariæ, excepto refectorio, combustæ sunt.

Fire at Southwark.

John resigns his crown to Pandulf. MCCXIII. Philippus rex Francorum, permissione[1] domini Papæ, pervenit apud Kaleys. Johannes rex Angliæ fuit apud Rie cum exercitu Angliæ, et tradidit coronam suam ibi Pandulfo, et fecit se tributarium Romanæ ecclesiæ, reddendo annuatim mille marcas. Stephano archiepiscopo vix suscepto, absolutus est ab eodem, die Sanctæ Margaretæ apud Wyntoniam, durante tamen interdicto.

Absolution of John, July 20.

MCCXIV. Hoc anno transfretavit Johannes rex in Aquitanniam post Purificationem; cumque applicuisset, susceptus est fere ab omnibus magnatibus illius terræ. Nicholaus Tuscaleus venit legatus Angliam, et solutum est interdictum Londoniæ, in depositione Sancti Swythini. Item eodem anno orta est dissensio inter regem et barones.

f. 44.

End of the Interdict, July 2.

Third Lateran Council, Nov. 11. MCCXV. Innocentius Papa celebravit generale concilium apud Lateranum, die Sancti Martini. Johannes rex suscepit crucem in capite Jejunii.

Prince Louis in England; who is excommunicated by Peter de Rupibus. MCCXVI. Lodovicus applicuit[2] in Tanet sabbato post Ascensionem. Johannes rex terga dedit, licet facile posset resistere. In vigilia Pentecostes venit Johannes Wyntoniam et Galas legatus. In crastino Pentecostes, scilicet feria secunda, veniente Lodovico, rex recessit cum P[etro] Wyntoniensi episcopo, qui die Pentecostes excommunicaverunt Lodovicum et omnes suos fautores. Rex autem tradidit castrum Wyntoniæ Saverico de Maulyona ad custodiendum cum civitate; qui statim post recessum regis suburbium igne succendit, et recessit. Cives reddiderunt Lodovico civitatem. Lodovicus obsedit castrum, et post multos

Castles taken by Louis.

[1] *permissione*] promissione, MS. | [2] *applicuit*] applicavit, MS.

dies traditum est ei castrum per consilium dicti Savarici, et postea in brevi cepit cætera castella Hantescyræ. Deinde obsedit castrum Doroberniæ. Obiit Innocentius Papa, cui successit Honorius. Item obiit Johannes rex xiv. kal. Novembris apud Newerke, et corpus ejus humatum est Wygorniæ. Et Henricus filius ejus annorum decem coronatus in regem est in die Apostolorum Symonis et Judæ apud Gloverniam a legato Gales et multis aliis. Prima coronatio. A.D. 1216. Siege of Dover Castle. Death of Innocent III. and of John. Coronation of Henry III. at Gloucester, Oct. 28.

MCCXVII. Lodovicus rediit in Franciam et post Pascha revertitur. Barones capti sunt in Lyncolnia; occisus est comes de Pertico. Loudovicus misit in Franciam propter auxilium, quod fuit totum destructum in mari. Postea Loudovicus absolutus recessit ab Anglia. Ricardus[1] episcopus Cycestriæ translatus est usque Sarum. f. 44 *b*. Battle of Lincoln. Departure of Louis from England.

MCCXVIII. Facta est plena confirmatio pacis per juramentum ab archiepiscopo, episcopis, baronibus, et omnibus Angliæ principibus. Comes Cestriæ[2] cum multis aliis adiit Jerusalem. Damieta obsessa est a Christianis.

MCCXIX. Rex Henricus IV.[3] primo habuit sigillum, scilicet tertio anno regni sui et ætatis suæ duodecimo. Soluta est vicesima pars trium annorum ab Anglis ecclesiæ Romanæ. Damieta capta est a Christianis viii. idus Novembris. Capture of Damietta,

MCCXX. Henricus rex portavit coronam die Pentecostes apud Westmonasterium, scilicet archiepiscopo ei imponente. Translatio Sancti Thomæ. Item factum est tallagium per totam Angliam, scilicet de caruca duos solidos. Frethericus rex Scyciliæ coronatus est in imperatorem ab Honorio Papa. Second coronation of Henry III. Coronation of the emperor Frederick II.

[1] Richard Poore.
[2] Ralph Blundevil.
[3] *IV.*] Sic, the young prince Henry, son of Henry II., being counted as Henry III.

A.D. 1221. Marriage of princess Joanna to Alexander II., king of Scotland.

MCCXXI. Henricus rex dedit Johannam sororem suam regi Scotiæ. Damieta recuperata est a Saracenis. P[etrus] episcopus Wyntoniensis profectus est apud Sanctum Jacobum. Idem episcopus suscepit crucem. Item crux Dominica reddita est Christianis, quia clerici novam religionem professi sunt. Quidam presbyter fecit se crucifigi a duabus mulieribus.

Peter de Rupibus goes to Compostella.

f. 45.

Council at Oxford.

MCCXXII. Stephanus archiepiscopus celebravit concilium apud Oxoniam. Commotio aeris facta est tam magna quod turres, domos, et arbores prostravit. Obiit Ranulphus[1] episcopus Cycestriæ, cui successit Radulphus de Nova Villa. Obiit Johannes [abbas] de Hyda, cui successit Walterus ejusdem ecclesiæ monachus.

Arrival of John, king of Jerusalem, in England.

MCCXXIII. Johannes rex Jerosolimæ venit in Angliam. Obiit Philippus rex Franciæ, cui successit Lodovicus filius ejus.

Death of Philip Augustus.

Marriage of princess [Eleanor] with William Marshall the younger.

Siege of Bedford castle.

MCCXXIV. Henricus rex dedit sororem suam Isabellam[2] Marescallo juniori in uxorem. Idem rex obsedit castellum de Bedeforde, quod redditum est ei in vigilia Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, et fecit omnes fere suspendi quos intus invenit. P[etrus] episcopus Wyntoniæ in plena synodo[3] excommunicavit molestatores et insurgentes contra jura ecclesiæ. Ecclesia de Motesfonte[4] dedicata est.

Prince Richard made earl of Cornwall.

Snow on June 24.

MCCXXV. Facta est assisa de quinta decima per totam Angliam pro antiquis libertatibus quæ redditæ sunt in octabis sancti Hylarii Londoniæ. Henricus rex fecit Ricardum fratrem suum militem in die Purificationis, et dedit ei comitatum Cornubiæ ; et postea circa mediam Quadragesimam misit eum in Wasconiam cum lxx. militibus. Nix venit immensa in festo beati Johannis Baptistæ, tonitruum et fulgur.

Death of Louis VIII.

f. 45 *b*.

MCCXXVI. Obiit Lodovicus rex Franciæ, cui successit Lodovicus filius ejus.

---

[1] Ralph de Warham.

[2] An error for *Alianoram*.

[3] *synodo*] synoda, MS.

[4] Mottisfont, Hants.

MCCXXVII. Obiit Honorius Papa; successit Gregorius. Ricardus comes rediit de Wasconia, idus Julii. P[etrus][1] episcopus[2] Wyntoniensis, et W[illelmus][3] episcopus Exoniensis arripuerunt iter versus Terram Sanctam. A.D. 1227. Death of Honorius III.

MCCXXVIII. Obiit Stephanus archiepiscopus Cantuariensis, non. Julii. Ricardus[4] episcopus Sarum factus est episcopus Dunelmensis. Walterus[5] monachus Cantuariæ electus est in archiepiscopum. Henricus rex cum exercitu perrexit in Walliam. Dissensio orta est inter Papam Gregorium et F[redericum] imperatorem. Papa exegit decimam ab Anglica ecclesia. Imperator adiit Terram Sanctam, et applicuit Acon in vigilia Nativitatis beatæ Virginis. Death of Stephen Langton. Frederick II. in Palestine. Sept. 8.

MCCXXIX. Robertus de Byngeham factus est episcopus Sarum. Ricardus[6] cancellarius Lyncollniæ, factus est archiepiscopus Cantuariensis. Jerusalem recuperata est a Christianis. Henricus rex cum toto exercitu suo Angliæ fuit apud Portesmuth post festum Sancti Michaelis. Comes[7] Britanniæ venit in Angliam. Recovery of Jerusalem.

MCCXXX. Henricus rex cum suo exercitu totius Angliæ in die Apostolorum Philippi et Jacobi misit se in mare, profecturus in Britanniam. Willelmus de Brewes suspensus est a Lewelynci. Pacificati sunt Papa G[regorius] et F[redericus] imperator. Henricus rex rediit in Angliam post festum Omnium Sanctorum; in majori ecclesia Wyntoniensi cum solemni processione a conventu susceptus est, præsente Ricardo archiepiscopo Cantuariensi cum quibusdam suffraganeis suis. William de Braose hanged by Llewellyn. f. 46.

MCCXXXI. Henricus rex firmavit castrum Matildis in Wallia. Obiit Willelmus Marescallus junior. Obiit Rogerus archidiaconus Wyntoniæ peregrinus. Ecclesia Sancti Egidii Wyntoniæ combusta est. Ricardus Castle Maud fortified. Death of archbishop Richard Weathershed.

[1] Peter de Rupibus.
[2] MS. inserts *Exoniensis*.
[3] William Brewer.
[4] Richard Poore.
[5] Walter de Hempsham, set aside by the Pope and the king.
[6] Richard Weathershed.
[7] Henry.

A.D. 1231. Return of Peter de Rupibus, Aug. 1.

archiepiscopus Cantuariensis obiit versus Romam apud Peruse. P[etrus] episcopus Wyntoniensis reversus est a Terra Sancta, receptus in ecclesia sua die Sancti Petri ad Vincula; et obtulit pedem Sancti Philippi. Radulfus[1] episcopus Cycestriæ electus est in archiepiscopum Cantuariensem, sed a domino Papa quassatus.

MCCXXXII. Henricus rex commisit P[etro] episcopo Wyntoniensi plurimos comitatus et castella in custodia, et P[etro] de Rywallis thesaurariam suam. Hubertus de Burgo captus est et incarceratus apud Divises. Magister Johannes Blundus electus est in archiepiscopum Cantuariensem, sed quassatus a domino Papa. Puer quidam, nomine Stephanus, cruciatus est et occisus a Judæis Wyntoniæ xvi. kal. Novembris.

Imprisonment of Hubert de Burgh at Devizes.

Murder of a boy by the Jews.

Edmund of Abingdon archbishop of Canterbury.

MCCXXXIII. Magister Eadmundus, thesaurarius Saresbiriensis, electus est in archiepiscopum Cantuariensem, et a domino Papa confirmatus. Orta est discordia inter regem Henricum et Ricardum Marescallum. Raptus est Hubertus de Burgo de Devises. In vigilia Sanctæ Margaretæ inundatio maxima pluviarum, per quam magna pars totius Angliæ periclitavit, scilicet fruges et hujusmodi.

Heavy rains on July 19.

Consecratus est magister Eadmundus in archiepiscopum Cantuariensem iv. non. Aprilis. Ricardus Marescallus occisus in Hybernia. Gilbertus frater ejus factus est Marescallus. Archiepiscopus pacificavit omnes qui erant contra regem, scilicet G[ilbertum] Marescallum,[2] Hubertum de Burgo, R[icardum] Syward, et G[ilbertum] Basset. Orta est discordia inter regem Henricum, et Petrum episcopum Wyntoniensem et P[etrum] de Ryvallis. Inhibita eorum transfretatio apud Dovere, et in vigilia Apostolorum Petri et Pauli venerunt apud Wyntoniam. In depositione Sancti Swythuni venit Ricardus Syward et multi alii, quærentes Petrum de

f. 46 *b.*

Richard Marshall killed in Ireland.

Disturbances at Winchester, July 2.

[1] Ralph Neville.

[2] *Marescallum*] Marescallus, MS.

Ryvallis, quem minime invenientes, equos episcopi et prioris violenter abduxerunt. Episcopus vero hujusmodi invasores excommunicavit, et interdicta est ecclesia et tota civitas. Mane autem pœnituerunt et absoluti sunt. In crastino reconciliata est ecclesia et civitas. Petrus episcopus Wyntoniensis in crastino Cinerum profectus est Romam ; transfretavit iv. non. Martii. Eodem mense pacificati sunt idem episcopus Petrus et monachi Sancti Swythini, die Sancti Cuthberti per W. officialem et magistrum R. de Stanford. A.D. 1233. The bishop of Winchester and his monks reconciled, March 20.

MCCXXXV. Frethericus imperator accepit Isabellam sororem regis Henrici in uxorem. Magister Robertus Grosseteste factus est episcopus Lyncolniæ xv. kal. Junii. Pacificati sunt Papa Gregorius et Romani. Abbatia de Torreus[1] combusta est non. Maii. Gilbertus Marescallus duxit in uxorem [sororem][2] regis Scotiæ. Henricus rex duxit in uxorem Alyenoram filiam comitis de Province. Marriage of Frederick II. and the princess Isabella. Grosseteste bishop of Lincoln. Marriage of Gilbert Marshall.

MCCXXXVI. Petrus[3] episcopus Wyntoniensis a Roma rediens, venit Wyntoniam in die Sancti Andreæ. Henricus rex convocavit omnes magnates Angliæ apud Londoniam mense Januarii, et de consilio eorum quasdam leges constituit per Angliam. Quædam balæna capta fuit apud Molebrok mense Septembris, quæ adjudicata fuit coram rege priori et conventui Wyntoniæ. Ricardus comes et Gilbertus Marescallus acceperunt crucem. Marriage of Henry III. and Eleanor of Provence. f. 47. A whale caught at Milbrook.

MCXXXVII. Oto legatus venit in Angliam mense Augusti ; in octabis Sancti Martini celebravit concilium apud Londoniam. Eadmundus archiepiscopus Cantuariensis profectus est Romam. Tricesima tam clericorum quam laicorum propter libertates suas habendas regi soluta est. Arrival of the legate Otho.

MCCXXXVIII. Obiit Petrus episcopus Wyntoniæ v.

---

[1] Torre in Devonshire.

[2] Margaret, sister of Alexander II.

[3] *Petrus*] Philippus, MS.

A.D. 1238. idus Julii. Eadmundus archiepiscopus Cantuariensis a Roma reversus, venit in Angliam mense Februarii. Oto legatus propter quandam turbationem clericorum Oxoniæ aufugit[1] apud Oseneye.

Birth of Edward I.

MCCXXXIX. Edwardus primogenitus regis Henrici et Alianoræ reginæ natus est Londoniæ xiv. kal. Julii. Item Willelmus de Ralye consecratus in episcopum Norewycensem ab Edmundo archiepiscopo Londoniæ. Eodem anno Gregorius Papa exegit quintam decimam

Interdict at Winchester by the legate.

ecclesiarum Angliæ. Orta est dissensio, inter Gregorium Papam scilicet et imperatorem. Oto legatus interdixit ecclesiam Wyntoniæ quia non poterit videre thesaurum.

MCCXL. Postulatio Willelmi de Raleye episcopi Norewycensis in episcopum Wyntoniensem vi. idus Junii. Ricardus comes Cornubiæ arripuit iter versus Terram Sanctam xv. kal. Julii. Pacificati sunt dominus rex et Gilbertus Marescallus. Idem Gilbertus crucesignatus transfretavit in vigilia Depositionis Sancti Swythuni. Sanctus Eadmundus transfretavit, quia non potuit facere officium suum pro rege et Otone legato, et obiit prope Punteny xi. kal. Septembris, et sepultum fuit corpus ejus in abbatia de Pontiniaco. Oto legatus recessit ab Anglia, et captus fuit versus Romam a Fretherico imperatore una cum legato Franciæ et eorum sequacibus necnon et thesauro non modico.

Richard of Cornwall goes to the Holy land. f. 47 *b*. July 1. Voluntary exile and death of archbishop Edmund. Capture of Otho, the legate, by Frederick II.

The feretry of S. Swithin injured by the fall of the vane of the tower.

MCCXLI. Feretrum Sancti Swythuni fractum est flabello de turri cadente; reliquiæ ejusdem sancti ostensæ sunt xvi. kal. Junii. Magister N[icholas] de Franham consecratus est in episcopum Dunelmensem v. idus Junii. Obiit Gregorius Papa infra octabas beatæ Virginis, cui successit Cælestinus. Obiit Gilbertus Marescallus v. kal. Junii. Walterus frater ejus factus est comes de Penbrok. Ricardus comes Cornubiæ venit in Angliam mense Januarii, et die Sancti

---

[1] *aufugit*] affigit, MS.

Pauli[1] venit Londoniam. Henricus rex subjugavit sibi Walliam, et constituit ibi leges Anglicanas. A.D. 1241. Reduction of Wales.

MCCXLII. Henricus rex et Alianora regina venerunt Wyntoniam v. kal. Maii. Die Apostolorum Philippi et Jacobi venit regina in capitulo Wyntoniæ, receptura societatem. Die translationis Sancti Nicholai[2] rex et regina, Ricardus comes frater regis, et Ricardus Marescallus miserunt se in mare apud Portesmuth versus Wasconiam. The king and queen at Winchester. The queen in the chapter of Winchester, May 1. f. 48.

MCCXLIII. Rex rediens de Wasconia applicuit apud Portesmuth vii. kal. Octobris, et in vigilia Sancti Michaelis venit Wyntoniam. Synobaldus cardinalis factus est Papa, et vocatus Innocentius quartus. Die Apostolorum Petri et Pauli, Willelmus de Raleger translatus est in episcopum Wyntoniæ et confirmatus; qui in vigilia Natalis venit Wyntoniam, sed intrare non potuit, et accessit nudis pedibus ad singulas portas civitatis quæ clausæ fuerunt contra ipsum præcepto regis. Hoc viso simplex recessit, et in crastino Sancti Thomæ martyris venit ad portam de Kyngate prædicans populo verbum Dei, qua prædicatione finita, interdixit matricem ecclesiam et cæteras ecclesias infra muros civitatis existentes, et excommunicavit monachos et clericos et majores civitatis et omnes ballivos ejus. Item transfretavit ix. kal. Martii, quia quidam machinabantur ei malum. Bonefacius admissus est ad sedem Cantuariensem, et a domino Papa confirmatus in natali beatæ Mariæ.[3] Ricardus frater regis Henrici desponsavit Sencheam, filiam comitis Provence, sororem reginæ Alienoræ. Regina peperit filiam in Wasconia nomine Margareta. Pope Innocent IV. William de Raleigh made bishop of Winchester. His reception at Winchester. Boniface of Savoy archbishop of Canterbury. Marriage of Richard of Cornwall and Sanchia of Provence.

MCCXLIV. [Bonefacius] electus Cantuariensis venit in Angliam die Sancti Gregorii.[4] Innocentius Papa venit Lugdoniam mense Januarii. Orta est discordia Innocent IV. goes to Lyons.

[1] Jan. 25.
[2] May 9.
[3] Jan. 1.
[4] March 12.

A.D. 1244. inter Henricum regem Angliæ et regem Scotiæ et Walenses; sed pacificati sunt rex Angliæ et rex Scotiæ. Rex Angliæ movit exercitum versus Wales. Willelmus episcopus Wintoniensis ad mandatum regis reversus est in Angliam, et dedit ei rex osculum pacis. Solutum est interdictum Wyntoniensis ecclesiæ die decollationis Sancti Johannis Baptistæ,[1] et recepit idem Willelmus episcopus possessionem episcopatus. R[ogerus] præcentor Sarum consecratus est in episcopum Bathoniæ iii. idus Septembris a Willelmo episcopo Wyntoniæ, et Fulco Basset in episcopum Londoniæ ab eodem Willelmo apud Londoniam. Alienora regina peperit filium nomine Eadmundum xvii. kal. Februarii.

Quarrel between Henry III. and Alexander II. and the Welsh.

f. 48 *b*.

William de Raleigh in possession of the bishoprick of Winchester.

Birth of prince Edmund.

MCCXLV. Innocentius Papa celebravit generale concilium apud Lugdonum, ubi excommunicavit Fredericum imperatorem et degradavit, necnon Henricum de Landgrave[2] loco imperatoris instituens. In vigilia Sanctæ Margaretæ[3] Henricus rex arripuit iter versus Walliam. Reversio episcopi Willelmi Wyntoniensis a Lugdonò; venit Wyntoniam x. kal. Julii. Henricus rex tenuit parliamentum suum Londoniæ xv. kal. Aprilis de tributo Papæ. Privilegium quoddam[4] redditum est monachis Wyntoniensibus, quod dolose per Willelmum episcopum fuerat sublatum.

Excommunication of Frederick II. at the Council of Lyons.

Parliament in London respecting the Papal tribute.

MCCXLVI. Dedicatio ecclesiæ Belli Loci Regis xv. kal. Julii a Willelmo episcopo Wyntoniæ. Henricus rex habuit apud Wyntoniam grande colloquium, idus Julii, ubi saysivit comitissam de Warenna de virga Marescalli. xi. kal. Martii terræmotus magnus per totum Occidentem.

Dedication of the church of Beaulieu (Hants).

MCCXLVII. Gualterus prior Wyntoniæ iii. non. Aprilis de prioratu suo discessit, cui successit Johannes de Calceto. Parliamentum grande apud Oxoniam[5] xiii.

Parliament at Oxford.

---

[1] Aug. 29.

[2] *i.e.* Henry Raspe, Landgrave of Thuringia.

[3] July 19.

[4] *quoddam*] qndā, MS.

[5] *Oxoniam*] Exoniam, MS.

kal. Maii. Item translatio Sancti Edmundi archiepiscopi Cantuariensis apud Pontiniacum, v. idus Junii. Willelmus de Eboraco consecratus est in episcopum Sarum, ii. idus Julii, a Fulcone episcopo Londoniæ. Rex fuit Wyntoniæ ad Natale. In octabis Epiphaniæ escambium novæ monetæ et aliorum denariorum ibidem. Obiit R[ogerus] episcopus Bathoniensis. A.D. 1247. f. 49. Translation of S. Edmund at Pontigny. New coinage.

MCCXLVIII. Nova moneta fabricata est apud Wyntoniam post octabas Epiphaniæ. Obiit Walterus abbas de Hyda; successit Rogerus de Sancto Walerico. Item v. kal. Junii, scilicet die Ascensionis, cecidit flabellum de turri Sancti Swythuni, quando classicum vespertinum pulsabatur, et fere contrivit J. monachum. Item mense Julii magnum parliamentum apud Londoniam de magnatibus totius Angliæ, sed effectum non habuit. Item justiciarii itinerantes in crastino Sancti Hyllarii apud Wintoniam, scilicet Henricus de Bathonia, Rogerus de Cobbame, Willelmus de Wiltone, et Rogerus de Cerne. N[icholas] episcopus Dunelmensis renuntiavit episcopatui suo ad Purificationem beatæ Mariæ. Lodovicus rex Franciæ arripuit iter versus Terram Sanctam xv. kal. Maii. New coinage. Fall of the vane of the tower of S. Swithin. Parliament in London. The justices itinerant at Winchester. S. Louis joins the crusade.

MCCXLIX. Rex tenuit Pentecosten suum apud Wyntoniam. Damieta capta fuit a rege Franciæ viii. idus Junii. Bonefacius archiepiscopus Cantuariensis applicuit in Angliam die Sancti Mathæi Apostoli, et eodem die convocatum fuit generale capitulum apud Oxoniam; sed prolongatum fuit usque ad festum Sancti Kalixti Papæ apud Londoniam, quia tunc omnes prælati Oxoniæ non convenerant. Bonefacius Cantuariensis intronizatus est in festo Omnium Sanctorum. Item rex tenuit Natale suum apud Wyntoniam, et Bonefacius Cantuariensis archiepiscopus celebravit Missam; ubi rex inimicos suos de Wasconia fecit sibi tributarios. Johannes de Calceto prior Wyntoniæ electus est in abbatem de Burgo, cui successit Willelmus de Tantone die Sanctæ Scolasticæ virginis. Ricardus Capture of Damietta. Sept. 21. f. 49 *b*. Oct. 14. Archbishop Boniface enthroned, Nov. 1. Feb. 10.

A.D. 1249. comes transfretavit cum pluribus magnatibus ad Papam in principio Quadragesimæ. Henricus rex crucesignatus est in medio Quadragesimæ. Transfretatio Willelmi episcopi Wyntoniensis, et episcopi Lyncolniensis,[1] et aliorum plurimorum post mediam Quadragesimam ad Papam Lugdoni. Facta strage Christianorum a Saracenis, vix reservatus est rex Franciæ; et Damieta reddita est Saracenis.

Defeat of S. Louis and loss of Damietta.

Quarrel between Boniface and the bishop of London on the question of visitation.

Death of Frederick II.

f. 50.

MCCL. Reversus est comes Ricardus a Lugdono. Orta est gravis dissensio inter Bonefacium Cantuariensem archiepiscopum et inter Fulconem Londoniensem et canonicos Sancti Pauli, pro visitatione facienda in ipsa ecclesia. Obiit Fredericus imperator Romanorum. Item obiit Willelmus episcopus Wyntoniensis Turonis, et kal. Septembris ibidem sepultus est in ecclesia Sancti Martini. Electus est Adomarus, frater regis Angliæ, ad episcopatum Wyntoniæ ii. non. Novembris, et xix. kal. Februarii a domino Papa confirmatus est. Henricus rex tenuit Natale suum apud Wyntoniam. Lodovicus rex Franciæ liberatus est, quia Damieta reddita est Saracenis. Magister Hospitalis qui dudum fuerat incarceratus, solu[tu]s est a carcere Babyloniæ, et ipse Soldanus Babyloniæ ab eodem arma suscepit.

S. Louis released.

Innocent IV. leaves Lyons.

The Pastoureaux.

June 24.

July 23.

MCCLI. Tonitruum et magna coruscatio in die Sancti Dunstani. Innocentius Papa recessit a Lugdono. Henricus rex fuit in die Pentecostes apud Wyntoniam. Congregatio pastorum in Gallia, numero vero dicebatur triginta, qui omnes clericos habuerunt suspectos, et contra fidem hæretice prædicaverunt. Dominus Audomarus, electus Wyntoniensis, applicuit in Angliam apud Doveriam die natalis Sancti Johannis Baptistæ, qui in crastino Magdalenæ venit Wyntoniam, et cum magna processione susceptus est, domino rege præ-

[1] Robert Grosseteste.

sente et multis aliis. Dedicatio ecclesiæ de Heyles comitis Ricardi, non. Novembris. Dominus rex tenuit Natale suum apud Eboracum cum magnatibus Angliæ, ubi tradidit regi Scotiæ Margaretam filiam suam in uxorem, et ipsum fecit militem, et homagium suscepit ab eodem; et in crastino, scilicet die Sancti Stephani, desponsata est dicta puella. In octavo Epiphaniæ magnus ventus et horribilis, unde multa pericula in mari et in terra evenerunt. A.D. 1251. Dedication of the church of Hales. Princess Margaret given in marriage to Alexander III., king of Scotland. Storms. f. 50 *b*.

MCCLII. Post octabas Paschæ data fuit [sententia][1] diffinitiva a domino Papa pro domino Bonefacio Cantuariensi archiepiscopo contra episcopum et canonicos[2] Londonienses, pro visitatione facienda in ipsa ecclesia et in cunctis ecclesiis provinciæ suæ. Item tanta siccitas fuit a Pascha usque ad festum Sancti Michaelis, quod segetes et herbæ omnino aruerunt. Henricus rex tenuit Natale suum apud Wyntoniam. The question on the visitatorial power of the archbishop of Canterbury settled.

Obiit magister Ricardus de Wyce, episcopus Cycestrensis, vi. idus Aprilis; cui successit Johannes cognomento Episcopus, canonicus ejusdem ecclesiæ. Magna discordia inter Bonefacium Cantuariensem archiepiscopum et Audomarum electum Wyntoniensem pro advocatione hospitalis beati Thomæ Martyris de Suwerk; tandem pacificati sunt. Obiit Blanche regina Franciæ. Quarrel between Boniface and the bishop elect of Winchester.

MCCLIII. In festo Sanctæ Trinitatis quod fuit xvii. kal. Julii, Henricus rex Angliæ fuit apud Wyntoniam, et inde porrexit apud Portesmuth, et ibi congregavit exercitum ad transfretandum in Wasconiam, et fecit moram ibidem usque ad viii. idus Augusti, quo die profectus est, et in vigilia beati Bartholomæi applicuit apud Burdegale; et terra Angliæ tradita fuit custodienda dominæ Alianoræ reginæ et Bonefacio archiepiscopo Cantuariensi et Ricardo comiti Cornubiæ. Henry III. crosses to Gascony, and lands at Bordeaux, Aug. 24.

[1] Blank in MS.

[2] *canonicos*] canonices, MS.

A.D. 1253. Assembly of black monks at Oxford, Sept. 22. f. 51. Item convocatio omnium abbatum et priorum nigri ordinis facta fuit apud Oxoniam[1] in crastino Sancti Mathæi Apostoli et Evangelistæ, propter quoddam privilegium a domino Papa omnibus episcopis Angliæ transmissum in gravamen ordinis monastici.

Death of Grosseteste. Obiit Robertus Grosseteste episcopus Lyncolniæ iv. non. Octobris, cui successit Henricus de Lexingtone, canonicus et decanus ejusdem ecclesiæ, per electionem, xvi. kal. Junii.

Birth of princess Catharine. Item obiit Hugo de Rupibus archidiaconus Wyntoniæ. Alianora regina peperit filiam x. kal. Decembris, nomine Katerina; sic nominatam quia die Sanctæ Katerinæ fuit baptizata.

Quarrel between the bishop and the monks of Winchester [see below, p. 95]. Item orta est magna dissensio inter monachos Wyntonienses et Audomarum electum ejusdem, quare W[illelmus] de Tantona prior transfretavit ad Papam.

Obiit Conradus filius Frederici imperatoris.

Queen Eleanor at Winchester, May 30. MCCLIV. Alianora regina in vigilia Pentecostes venit Wyntoniam, et sexta feria recessit versus Portesmuth, ad transfretandum in Wasconiam cum Edwardo primogenito suo ad regem.

May 24. Consecratus est Henricus de Lexingtone in episcopum Lyncolniensem Dominica post Ascensionem a Bonefacio Cantuariensi archiepiscopo apud Londoniam.

Obiit H[ugo][2] Elyensis episcopus, quondam abbas Sancti Eadmundi, cui successit magister W[illelmus] de Kylkenni, cancellarius domini regis.

Return of S. Louis. Rex Franciæ rediens a Terra Sancta venit in Galliam.

Death of Henry, son of Frederick II. Henricus filius imperatoris, nepos regis Angliæ, veneno est extinctus.

Innocentius Papa porrexit in Apuliam et Calabriam.

Marriage of prince Edward and Eleanor of Castile. f. 51 *b*. Edwardus primogenitus regis Angliæ veniens in Wasconiam profectus est in Hispaniam, et desponsavit filiam regis Hispaniæ, et ibi factus est miles cum multis aliis.

Henricus rex, subjugata sibi Gasconia, rediens per

[1] *Oxoniam*] Exoniam, MS. | [2] Hugh Northwold.

Franciam venit Parisius cum regina, ubi a rege Franciæ cum magno honore susceptus est. Inde veniens in Flandriam tenuit Natale suum apud Boloniam supra Mare; die Sancti Johannis applicuit apud Doveriam. Concessa est domino regi decima omnium ecclesiarum Angliæ. Item mortuus est Innocentius Papa in Apulea circa festum Sancti Nicholai, cui successit Hostiensis episcopus, et vocatus est Alexander. Traditum est sigillum regis Henrico de Wengham. Willelmus prior Wyntoniæ venit Romam, cui Innocentius Papa ante obitum suum dederat de consensu fratrum annulum, mitram, baculum, et alias dignitates. Quare adiit curiam Romanam, fuit causa hæc; quia dominus Audomarus electus ipsum privaverat prioratu suo, et cæteros obedientiarios suis obedientiis, quia renuerunt reddere compotum de bonis ecclesiæ apud Wlvensiam coram fidelibus episcopi, sicut antea facere consueverant.

A.D. 1254. Henry III. and Eleanor at Paris. Dec. 27.

Death of Innocent IV.

Account of the quarrel between the bishop and the monks of Winchester.

MCCLV. Obiit Walterus de Gray archiepiscopus Eboraci. Henricus rex tenuit concilium suum apud Westmonasterium, et voluit habere tallagium per totam Angliam; sed magnates non consenserunt. Item Papa concessit regi decimam omnium religiosorum per totam Angliam. Item dominus rex voluit pacificare Audomarum electum et monachos Wyntonienses; sed conventus sperabat meliorem pacem consequi per dominum Papam, renuit pacem, et inde deceptus fuit.

f. 52.

Attempt of the king to make peace at Winchester.

MCCLVI. Rex Scotiæ cum uxore sua Margareta, filia regis Angliæ, venit usque Wudestoke, ubi rex propter eorum adventum cum magnatibus Angliæ magnum tenuit convivium in festum Assumptionis. Pacificati sunt Audomarus electus et monachi Wyntonienses. Magister E[gidius] de Brydeport electus est in episcopum Sarum, et confirmatus a domino Papa, et consecratus a domino Bonefacio Cantuariensi archiepiscopo, v. idus Martii. Magister Sewallus electus Eboracensis consecratus est x. kal. Augusti in

Alexander III., king of Scotland, and Margaret at Woodstock.

Peace at Winchester.

A.D. 1256. ecclesia sua Eboraci. Obiit abbas de Middeltone,[1] cui
Arrangement with the Caursins at Winchester.
successit W[illelmus] de Tantone quondam prior Wyntoniæ, qui obligaverat Kavorcinis ecclesiam Wyntoniensem in septem marcis propter placitum quod fuit inter Audomarum electum et monachos Wyntonienses, unde dictus Audomarus electus solvit dictis Kavorcinis pro dictis monachis quatuor marcas una die apud Londoniam, pro quarum medietate conventus Wyntoniæ communi consensu et voluntate concessit dicto electo et suis successoribus in perpetuum insulam de Portlande cum membris de Waymue, Wyke, et Helewelle;[2] et fuit confirmatum tam per Papam Alexandrum quam regem. Item mense Novembris electus est comes Ricardus in regem Allemanniæ. Justiciarii itinerantes apud Wyntoniam post festum Sancti Hyllarii, quorum R[obertus] Wallerand fuit capitalis. Audomarus Wyntoniensis electus transfretavit in patriam suam die Conversionis Sancti Pauli, et rediit Dominica proxima post festum Exaltationis Sanctæ Crucis. Item xv. kal. Aprilis apud Londoniam fuit magnum parliamentum omnium magnatum Angliæ de rebus intestatorum quas dominus rex vendebat, per literas domini Papæ sibi super his concessas.

f. 52 *b.* Richard of Cornwall elected king of Germany.

The justices itinerant at Winchester.

The bishop elect of Winchester absent from Jan. 25 to Sept. 17.

In Pascha Henricus rex Londoniæ fuit et multi magnates Angliæ, eo quod Ricardus comes Cornubiæ electus Alemanniæ paravit se ad transfretandum in Alemanniam; qui coronatus est in regem Alemanniæ xvi. kal Junii apud Eyse capellam. Item in octabis Assumptionis beatæ Mariæ fuit convocatio omnium prælatorum apud Londoniam coram Bonefacio Cantuariensi archiepiscopo, ad tractandum de statu Anglicanæ ecclesiæ; sed imperfectum fuit negotium propter gwerram regis in Wallia. Obiit episcopus Exoniensis,[3] cui suc-

Coronation of Richard of Cornwall at Aix-la-Chapelle.

Convocation in London on the state of the church, Aug. 22.

---

[1] William de Stokes.
[2] Elwell, near Upway.
[3] Richard le Blund.

cessit magister Walterus[1] archidiaconus Surreye, mense Februarii. A.D. 1257

MCCLVIII. Rex tenuit Pentecosten suum apud Wintoniam, et inde recessit usque Wodestoke. Congregatio comitum et baronum et omnium magnatum Angliæ apud Oxoniam[2] ad parliamentum, et inde venientes Wyntoniam circa festum depositionis sancti Swithini, commorabant ibidem usque post Translationem sancti Benedicti ubi exularunt W[illelmum] de Valencia, Galfridum et Gwydonem fratres ejus ; et Audomarus electus, frater eorum, sævitia et austeritate baronum compulsus, eligere debuit aut carcerem subire cum uno de fratribus prædictis ad voluntatem baronum, aut cum aliis fratribus suis terram exire tanquam exulus. f. 53. Parliament at Oxford and then at Winchester, July 2. July 11. Exile of the king's Poitevin relations.

Auditis hujusmodi conditionibus, timens seditionem baronum, elegit potius cum dictis transfretare. Fuit etiam tunc temporis discordia[3] inter dominum regem et Edwardum filium suum, sed in capitulo Sancti Swythini Wyntoniensis sunt pacificati. Obiit abbas Westmonasterii[4] tunc temporis Wyntoniæ. Andreas de Londonia, quem dictus electus priorem fecit Wyntoniæ, prioratum suum resignavit iv. idus Julii, et eodem die per compromissionem electus est iterum in priorem, ratione minarum Ricardi comitis Gloverniæ et aliorum magnatum. Dedicatio ecclesiæ Sarum iii. kal. Octobris. Convocatio omnium magnatum Angliæ Londoniæ ad festum Translationis Sancti Edwardi.[5] Dicto Audomaro electo adhuc vivente[6] et in curia Romana pro jure suo existente, monachi Wyntonienses elegerunt Henricum de Wengham, v. non Januarii, in episcopum Wyntoniæ per formam compromissionis. Item in octabis Purificationis beatæ Mariæ facta fuit convocatio omnium episcoporum et abbatum Angliæ Aymer, bishop elect of Winchester, goes into exile. Quarrel between the king and prince Edward. Church of Salisbury dedicated. Henry de Wengham elected bishop of Winchester by the monks, though Aymer was living.

[1] Walter Bronescombe.
[2] *Oxoniam*] Exoniam, MS.
[3] *discordia*] discordiam, MS.
[4] Richard de Crokesley.
[5] Oct. 13.
[6] *vivente*] veniente, MS.

A.D. 1258. f. 53 b. Parliament in London.

apud Londoniam coram archiepiscopo Cantuariensi et magnatibus Angliæ, et duravit parliamentum usque ad Quadragesimam.

April 28.

MCCLIX. Convocatio omnium magnatum Angliæ Londoniæ ad Hockeday; et tunc venerunt dominus Hugo Bygot, Gilbertus de Prestone, et Robertus Walerande justiciarii Wyntoniam x. kal Junii, ubi Walterus de Scoteneye pro morte W[illelmi] de Clare equis distractus, et post in patibulo suspensus est. H[enricus] de Wengham electus est in episcopum Londoniæ. Dominus rex transfretavit in Franciam xviii. kal. Decembris; et Parisius facta fuit concordia inter regem Franciæ et regem Angliæ, ubi etiam tenuit Natale suum et Pascha apud Sanctum Omerum.

Execution of Walter de Scotenay.

Henry de Wengham bishop of London.

Peace with France.

Storm on June 24.

MCCLX. Congregatio omnium magnatum Angliæ Londoniæ post Pascha, scilicet xiv. kal. Maii. Maxima tempestas et ingens tonitruum, coruscatio, et grando nimiæ magnitudinis in nocte Sancti Johannis Baptistæ. Obierunt comes de Albamarle[1] et Rogerus de Thurkelby. Henricus rex Angliæ dedit filiam suam Beatricem Johanni filio comitis Britanniæ in uxorem. Item rex venit Wyntoniam viii. kal. Septembris, et solemni processione susceptus est. Cometa apparuit, ut dicitur. Johannes de Calceto, abbas de Burgo, factus thesaurarius Angliæ. Præfatus Audomarus Wyntoniensis electus, a domino Papa Alexandro consecratus in episcopum Wyntoniensem, obiit Parisius in vigilia Sancti Nicholai,[2] scilicet pridie non. Decembris. Interdicta fuit ecclesia Sancti Swythini Wyntoniæ in vigilia Epiphaniæ per Albericum domini Papæ notarium, sed solutum fuit interdictum in vigilia Conversionis Sancti Pauli. In crastino Purificationis facta fuit electio apud Wyntoniam de episcopo, ubi liv. monachi de conventu et Oliverus de Tracy, qui se gerebat pro

Marriage of princess Beatrice. f. 54.

Death of Aymer de Lusignan, bishop of Winchester.

Interdict at Winchester, Jan. 5–24.

Account of the election to the bishoprick of Winchester.

[1] William de Fortibus.

[2] Dec. 4, as Dec. 5 was a Sunday.

archidiacono Surreye, magistro P[etro] de Sancto Oma- A.D. 1260.
rio, vero archidiacono Surrey in curia Romana existente pro jure suo, qui expulsus fuerat per potestatem sæcularem, elegerunt W[illelmum] de Tantone abbatem de Middeltone in episcopum; et septem alii monachi illius conventus elegerunt Andream de Londonia priorem suum, quam quidem electionem dominus[1] Papa postmodum cassavit, ut infra. Dominus rex misit se in turrim Londoniæ, et magnates tenuerunt parliamentum apud Novum Templum Londoniæ.

Appeal of Andrew of London to the Pope. f. 54 *b*.

MCCLXI. Hoc anno Andreas prior Sancti Swythini per quandam submissionem coram Bonefacio archiepiscopo Cantuariensi factam, prioratu se privavit. Idem ad dominum Papam pro illo facto et pro negotio electionis suæ appellavit, et nuntios solemnes cum exenniis pluribus curiæ destinavit; sed in vacuum laboravit. Obiit Johannes episcopus Cycestriæ, cui successit magister Stephanus,[2] cæteris canonicis pauperior, qui per quorundam invidiam, ut dicitur, fuit electus. xiii. kal. Aprilis delatum est cor Audomari, quondam episcopi Wyntoniensis, apud Wyntoniam, et juxta magnum altare decenter humatum, ubi plurima coruscant[3] miracula.

The heart of bishop Aymer brought to Winchester.

Death of Richard de Clare.

MCCLXII. Hoc anno obiit Ricardus comes Glouces- triæ, et apud Tewkesbyriam sepultus. Eodem anno Henricus rex transfretavit in Franciam, ubi multum infirmabatur, et alii multi mortui sunt. Obiit ibi B[aldewinus] comes de Insula,[4] juvenis, et Ingramus de Percy. Sanctus Ricardus episcopus Cycestrensis canonizatus est. Cassata electione Wyntoniensi, non vitio personæ sed aliunde quæsita occasione, magister Johannes Exoniensis, cancellarius Eboracensis, stans in curia Romana, in episcopum Wyntoniæ consecratus est.

The previous election being quashed, John of Exeter is made bishop of Winchester.

[1] *dominus*] domino, MS.
[2] Stephen de Birksted.
[3] *coruscant*] coruscat, MS.
[4] *i.e.* B. de Redvers, Earl of Devon.

A.D. 1262. Obiit Egidius episcopus Sarum ; electus est Walterus de Wyle subdecanus ecclesiæ Sarum, invidia ut dicitur mediante. Andreas, prior Wintoniæ, per Johannem episcopum cedens prioratui, quamvis invitus, culpis suis exigentibus, apud Hydam mittitur incarcerandus, unde exiens per cautelam et fraudem, talia adinvenit falsitatis commenta, quod meritis beati Thomæ martyris sit a compedibus et carcere liberatus. In cujus signum ipsi compedum annuli apud Cantuariam, ipso eos cum superscriptione offerente, pro ludibrio, ne dicam pro miraculo, reservantur. Obiit Senchia regina Alemanniæ, et sepulta est apud Hayles. Obiit Johannes de Chauce,[1] abbas de Burgo, thesaurarius Angliæ.

Imprisonment and imposture of Andrew of London, prior of Winchester. f. 55.

Death of Sanchia of Provence.

MCCLXIII. Hoc anno post Pascha N[icholas] de Turri, W[illelmus] Bonquer, Willelmus de Engelfelde, et Adam de Granvile, justiciarii itinerantes, sederunt apud Wyntoniam ; sibi invicem dicentes, et quæ regis non, sed quæ sua sunt, quærentes. Andreas prior Wyntoniæ curiam Romanam adiit. Omnes regis consiliarii et ballivi contra provisionem Oxoniæ venientes, alienigenæ insuper tam ecclesiasticæ quam sæculares personæ prædæ patuerunt. Capto P[etro] de Egeblanche episcopo Herefordiæ et Johanne Mansell, Bonefacio archiepiscopo Cantuariensi, P[etro] de Sabaudia præ timore magno in partibus transmarinis delitescentibus, Edwardus, domini regis primogenitus, alienigenas duxit in Angliam, sub spe congrediendi, ut dicebatur, cum Walensibus, quos proceres, comperta nequitia adventus sui, procurante Simone de Monte Forti, obsidentes in castro de Wydesore, accepto prius juramento ab eis quod contra pacem regni non sunt ingressi, nec alias ingressuri, remeare ad propria cogerunt. Obiit Rogerus de Sancto Walerico, abbas de Hyda. Orta est dissensio inter clericos et burgenses Oxoniæ; sed prævalentibus

Justices itinerant at Winchester.

Beginning of the barons' war.

Siege of Windsor.

f. 55 *b*.

Disturbance at Oxford.

[1] *i. e.* John de Caleto or de Caux.

clericis tam congrediendo quam per incendium, vexillo burgensium lacerato, datisque obsidibus, pax est oppido reformata. Verum præcepto regis sub pœna captionis universitas dispersa est, non hujus occasione dissidii, sed quia rex ibidem parliamentare disposuit; qui post parliamentum suum cum magno exercitu adivit Northamtoniam, et ipsam obsedit et cepit viii. idus Aprilis, ubi captus est Symon filius Symonis de Monte Forti et alii barones et milites numero lxxxv. Civitas Londoniæ munita est et catenis ferreis per vicos roborata. Communita[s] Londoniæ, ut dicitur, mira fecit et laude digna. Wyntonienses e contra in se ipsos et suos vicinos insurgendo, tam intus quam extra sæcularium et ecclesiasticarum personarum possessiones præripiebant, et ad contribuendum coegerunt, sub spe juris regis malitiam palliantes. Occisi sunt Londoniæ aliqui Judæorum usque ad numerum dcc., ut dicitur, et reliqui spoliati et eorum synagogæ datæ dedecori.

A.D. 1265.

Siege and capture of Northampton by Henry III.

Difference of the conduct of the citizens of London and Winchester.

Jews slaughtered in London.

MCCLXIV. Quarto non. Maii Wyntonienses contra priorem et conventum Sancti Swythuni insurrexerunt, et portam prioratus et portam quæ vocatur Kingate cum ecclesia Sancti Swythuni supra et universis ædificiis et redditibus prioris et conventus prope murum combusserunt, et quosdam de prioratu infra septa monasterii nequiter interfecerunt. iv. id. Maii apud Lewes dominus rex, et Edwardus primogenitus ejus, et dominus Ricardus rex Alemanniæ, cæterique proceres et consiliarii sui dominum Symonem de Monte Forti, comitem Laycestriæ, et Gilbertum de Clare, et cæteros eis assistentes defidaverunt, et publicos inimicos eorum promulgaverunt in scriptis. Die sequenti prædicti comites homagia sua reddiderunt. Item pridie idus Maii factus fuit conflictus apud Lewes inter regem et barones; ubi reges et alii quam plures capti erant, et quidam vulnerati, quidam in aqua submersi, quidam interfecti, hinc inde usque ad quinque milia

Rise of the citizens of Winchester against the convent. f. 56.

Battle of Lewes.

A.D. 1264. hominum; quidam in fugam se dederunt et quidam ad bellum exire noluerunt, sed deliterunt infra abbatiam usque ad numerum D. et amplius. Dominus Edwardus submisit se in obsidium pro domino rege patre suo, qui in illo conflictu tribus vicibus inimicorum suorum acies penetrando multos interfecit. iv. non. Septembris obiit magister [Robertus][1] de Karvill, thesaurarius Saresbiriensis. Item iv. kal. Julii de consiliariis domini regis ordinatum fuit per dominum Simonem de Monte Fort, ubi constituti erant duodecim, prout versus finem hujus libri videbitis continuari.

The council of twelve established by Simon de Montfort. f. 56 *b*.

Winchester taken by the younger Simon de Montfort, who is soon afterwards defeated by prince Edward and Gilbert de Clare. Battle of Evesham.

MCCLXV. Hoc anno obiit Radulfus prior Wyntoniæ viii. idus Julii, cui successit Valentinus ejusdem ecclesiæ monachus xii. kal. Augusti. Item civitas Wyntoniæ capta fuit per Simonem de Monteforti juniorem, xvii. kal. Augusti. Item kal. Augusti destructus fuit dictus Simon de Monteforti junior, cum suo exercitu apud Kenigworth per dominum Edwardum et Gilbertum comitem Gloverniæ. Et ii. non. Augusti factum fuit bellum apud Evesham inter Simonem de Monteforti seniorem, qui in sua custodia tenebat dominum regem, et dominum Edwardum et Gilbertum comitem Gloverniæ, in quo prælio interfecti sunt dictus comes Laycestriæ Symon, et Henricus filius ejus, cum multis aliis, et dominus rex deliberatus. Unde ipsa die mane fuerunt tenebræ magnæ et postea coruscationes et tonitrua usque ad horam sextam. Item obiit Agnes abbatissa beatæ Mariæ Wyntoniæ iii. kal. Septembris. Item iii. idus Septembris venit Henricus rex Wyntoniam, qua die electus est Eufamia monacha illius ecclesiæ in abbatissam, et recepta a rege eadem die.

Parliament at Winchester.

Item parliamentum omnium magnatum Angliæ eodem tempore ibidem per octo dies; et inde recesserunt unusquisque pro suo libito ad sua, et dominus rex

[1] Blank in MS.

perrexit apud Wyndesore, ubi Londonienses se reddiderunt eidem, quos ibidem continuo incarceravit. Deinde perrexit Londoniam, et tenuit ibi festum Sancti Edwardi apud Westmonasterium. Deinde adiit Cantuariam obviam dominæ reginæ et domino Ottobono legato, qui applicuerunt apud Doroberniam iii. kal. Novembris, et Eadmundus filius domini regis cum eis. Regina etiam rogavit pro Londoniensibus, de quibus dominus rex plures recepit ad pacem suam. Item dominus legatus celebravit quoddam concilium[1] post festum Sancti Andreæ Apostoli apud Westmonasterium in nova ecclesia ex parte boreali. Hoc anno exhæredati sunt multi nobiles Angliæ, barones, milites, et cives. Item apud Portesmue plurimi piratæ interfecti sunt. Interdicta est ecclesia Wyntoniæ in vigilia Sancti Nicholai, et die quarta sequente relaxatum fuit illud interdictum. Item xvii. kal. Januarii interdicta est civitas Wyntoniæ infra et extra propter ingressum Symonis de Monteforti junioris, et in vigilia beati Thomæ apostoli relaxatum fuit illud interdictum. Item xvi. kal. Januarii factus fuit magnus congressus apud Notyngham. Item ventus vehemens et tonitruum auditum est in vigilia Natalis Domini. Eodem anno dominus rex Henricus tenuit suum Natale apud Northamtoniam cum domina regina Alienora et domino Ottobono legato.

A.D. 1265. f. 57.

Intercession of queen Eleanor for the Londoners.

Interdicts at Winchester, Dec. 5–9, and Dec. 16–20.

Storms.

MCCLXVI. Hoc anno Symon de Monteforti junior se reddidit domino regi, quem dominus rex secum duxit apud Londoniam, et cum idem Symon didicisset quod incarcerari debuit, latenter aufugit,[2] et transfretavit. Eodem anno obierunt W[alterus] de Cantilupo Wygorniensis et Norewycensis[3] episcopi. Eodem anno suspensi sunt ab officio et beneficio Lon-

Submission and escape of the younger Simon de Montfort. f. 57 *b*.

[1] *concilium*] consilium, MS.
[2] *aufugit*] affugit, MS.
[3] Simon de Walton.

A.D. 1266. doniensis[1] et Cicestrensis[2] episcopi per dominum O[ttobonum] legatum, qui post suas appellationes transfretaverunt.[3] Similiter dominus J[ohannes] episcopus Wyntoniensis, tunc temporis suspensus, Romam profectus est. Item facta est congressio inter piratas et quosdam milites domini Edwardi apud Wynchelsee, ubi H[enricus] Pedene captus est, et plures alii interfecti iv. non. Martii. Eodem anno obiit Margareta[4] comitissa Lyncollniæ apud Hamstede. Item magister N[icholas] de Ely electus est in episcopum Wygorniensem, et consecratus est Dominica proxima ante festum Sancti Michaelis. Item Karolus, frater regis Franciæ, Bonevenæ xiv. kal. Martii in congressum Manfredum filium Fretherici imperatoris interfecit. In quo congressu interfecti sunt, ut dicitur, lx. homines et amplius. Item vii. kal. Julii dominus rex Henricus castrum de Kenygworth obsedit, quod redditum fuit sibi circa festum Sanctæ Luciæ eodem anno. Hoc anno domino Edwardo natus filius nomine Johannes, qui postea in custodia Ricardi regis Alemanniæ anno MCCLXXII. mortuus est. Item capta insula de Ely per Johannem Dayvill et alios exhæreditatos de boreali mense Augusti. Item ad instantiam legati dominus rex submisit se et suos dicto quatuor [episcoporum, quatuor] comitum et quatuor baronum, ut ipsi duodecim pacem et tranquillitatem regni Angliæ reformarent, qui dictum suum pronuntiaverunt apud Northamptone die Lunæ proxima ante festum Omnium Sanctorum. Item hoc anno concessa[5] est domino regi decima omnium bonorum religiosorum et ecclesiasticarum personarum Angliæ, Walliæ, Hyberniæ, et Scotiæ, exceptis Templariis, Hospitalariis, et religiosis de ordine Cysterciensi,

Skirmish with pirates.

Manfred killed by Charles of Anjou at Benevento.

Kenilworth castle taken, Dec. 13.

Birth of John, son of prince Edward.

f. 58.

The isle of Ely taken by the disinherited barons.

Advice of the legate for peace.

Grant of one-tenth of ecclesiastical property.

[1] Henry de Sandwich.

[2] Stephen de Birksted.

[3] *transfretaverunt*] transfretavit, MS.

[4] Daughter of R. de Quinci, earl of Winchester.

[5] *concessa*] concessum, MS.

per tres annos. Item hoc anno celebravit dominus rex suum Natale apud Oxoniam, scilicet apud Osenaye, et dominus legatus cum eo, ubi quidam de familia legati erant interfecti. Magister Walterus Gyffard ab episcopatu Batoniæ ad archiepiscopatum Eboraci postulatus, a domino Papa confirmatus est. A.D. 1266. The king and legate at Osney at Christmas.

MCCLXVII. Sexto idus Aprilis G[ilebertus] comes Gloverniæ cum suo exercitu per cautelam intravit civitatem Londoniæ, domino O[ttobono] legato in turri existente; et ibidem tenuit festum Paschæ, ubi exhæreditati ad ipsum tanquam ad suum tutorem undique veniebant, et cum ipso moram faciebant. Hoc cognito domino regi, mandavit dicto comiti ut exiret civitatem; quod nisi fecerit, ipse illas partes adiret, et quicquid sua vesania et cæteri exhæreditati sibi eripuerunt, mediantibus gladiis restituere conaret[ur]. Gilbert de Clare in London. The disinherited barons resort to him. f. 58 *b*.

Postea dominus rex adivit Wyndesore, et ibi collegit exercitum suum et iii. nonas Maii cum CIX. vexillis profectus est versus Londoniam. Tamen cum pervenisset apud Stratforde, fixit ibi tentoria sua, et moram fecit ibidem per decem septimanas, ubi multi de pace reformanda tractaverunt. Tandem viii. idus Junii dictus comes Gloverniæ in forma pacis reddidit domino regi civitatem, et tunc multi exhæreditati erga dominum regem pacificati sunt ad instantiam dicti comitis et aliorum comitum et baronum Angliæ. The king collects an army at Windsor and marches to London. Peace settled at Stratford.

Item iv. nonas Augusti venit dominus legatus Wyntoniam, et cum solemni processione susceptus est, qui die Sancti Oswaldi regis et martyris ecclesiam Sancti Swythini visitavit, et vii. idus Augusti prioratum quem Valentinus prius resignaverat, ordinavit, et custodes in prioratu constituit, et omnem curam concessit eisdem; et inde profectus est dictus legatus versus Walliam ad pacificandum principem Walliæ cum rege. Exinde pacificati sunt dominus rex et Leulinus apud Salopesbyriam, et ibi recepit dominus rex homagium suum. Item xix. kal. Augusti venit dominus Edwar- The legate Ottobonus at Winchester. Question of the priory. Peace with Llewellyn.

CENTRAL

A.D. 1267. The isle of Wight taken by prince Edward, f. 59.

dus apud Wyntoniam, et inde ad insulam Vectam profectus, et eam cepit et custodiæ suorum mancipavit. Item iii. kal. Novembris venit dominus rex Wyntoniam, et cum solemni processione receptus est. Item v. idus Decembris venit legatus Wyntoniam, et ad abbatiam de Hyda declinavit; qui cum una cum domino rege festum Natalis Domini celebrasset ibidem quinto die, scilicet in festo beati Thomæ martyris, mane recedens interdixit dictam abbatiam de Hyda et ecclesiam propter quandam pugnam factam inter homines ipsius legati et homines abbatis; et duravit illud interdictum per quatuor septimanas.

The abbey of Hyde put under an interdict.

Storms at Winchester.

Death of John of Exeter, bishop of Winchester.

Succession of Nicholas of Ely.

MCCLXVIII. Pridie idus Januarii auditum est tonitruum, et fuit coruscatio et grando apud Wyntoniam post celebrationem magnæ Missæ. Item xix. kal. Februarii ventus vehemens, ita quod arbores evelleret, domos prosterneret et ecclesias cum tintinnabulo ecclesiæ Sanctæ Katerinæ. Hoc anno obiit Johannes episcopus Wyntoniensis in curia Romana Viterbe xiii. kal. Februarii; cui successit Nicholaus de Ely, episcopus Wygorniensis, vi. kal Martii, per ordinationem[1] domini Papæ Clementis; qui in crastino Apostolorum Philippi et Jacobi a domino rege receptus in die Pentecostes, scilicet vi. kal. Junii, apud Wyntoniam cum solemni processione susceptus est et intronizatus, et Missam solemniter celebravit. Item defuncto hoc anno domino P[etro] de Sabaudia, dominus rex tradidit Eadmundo filio suo comitatum de Rychemunde.[2] Item xix. kal. Maii celebravit dominus legatus concilium[3] suum Londoniæ in ecclesia Sancti Pauli, ubi varias constitutiones et statuta præcepit observari. Inde profectus versus Northamptoniam, ubi dominus rex et

f. 59 *b*. Council held by the legate in London.

[1] Richard Moore was elected, but set aside by the archbishop of Canterbury.

[2] This is an error. The earldom was given to John de Dreux, duke of Britanny.

[3] *concilium*] consilium, MS.

alii magnates regni magnum parliamentum tenuerunt, præsente legato, ipse legatus licentiam petiit repatriandi, ubi dominus Edwardus et dominus Edmundus frater ejus et multi alii magnates regni sunt ab ipso legato crucesignati. Item ad instantiam domini legati in crastino depositionis Sancti Swythini, Valentinus in priorem Wyntoniæ restitutus est, ordinatione tamen legati illæsa remanente. Item magister Godefridus Gyffard, cancellarius domini regis, in episcopum Wygorniensem electus, a domino rege est susceptus, et ab archiepiscopo confirmatus. Item xviii. kal. Novembris tenuit dominus rex parliamentum suum apud Wyntoniam; in quo fecit Edwardum filium suum senescallum Angliæ; et ibidem tenuit rex suum Natale, ubi constituit dictum Edwardum custodem Londoniæ et omnium castellorum suorum in Anglia. Item iii. kal. Decembris obiit Papa Clemens, et dictus legatus recedens de Anglia transfretavit. Item obiit P[etrus] de Eggleblaunche episcopus Herefordensis, cui successit J[ohannes] Bretone electus in episcopum et ab archiepiscopo Cantuariæ confirmatus.

A.D. 1268. Parliament at Northampton.

Valentine restored to the priory of Winchester, July 3.

Parliament at Winchester.

Death of Pope Clement IV.

MCCLXIX. Hoc anno scilicet v. idus Aprilis, desponsavit Eadmundus filius regis Angliæ apud Westmonasterium filiam comitissæ Albemare; et Henricus filius regis Alemanniæ filiam Gastonis de Byern x. kal. Junii. Item iii. non. Junii consecratus est Johannes Bretone in episcopum Herefordensem apud Waverley a domino Nicholao episcopo Wyntoniensi. Eadem die audita sunt tonitrua apud Wyntoniam hora prandii. Item ix. kal. Septembris dominus Ricardus rex Alemanniæ reversus applicuit et venit Wyntoniam. In crastino Sancti Michaelis venientes justiciarii de foresta apud Wyntoniam, scilicet dominus R[ogerus] de Clifford et socii sui, ibidem sederunt usque ad festum Omnium Sanctorum; interim et alii inquisitores ad inquirendum de felonia et proditione factis domino regi per comitatum. Item

Marriage of prince Edmund and Aveline, daughter of William de Fortibus. f. 60.

Richard, king of Germany, at Winchester.

Justices of the forest at Winchester.

A.D. 1269. Translation of S. Edward the Confessor.

translatum est corpus Sancti Edwardi regis et confessoris de veteri feretro in novum quod dominus rex sibi præparaverat, ad quem diem facta convocatione episcoporum, comitum, baronum, abbatum, priorum, et multorum aliorum, propesuit dominus rex portasse coronam; unde vendicantibus sibi jus et consuetudinem de pyncernaria Wyntoniæ et Londoniæ civibus, noluit dominus rex ut quis eorum serviret propter discordiam et periculum quod possit imminere; sed jussit utramque partem discumbere; unde Londonienses indignantes recesserunt; Wyntonienses vero remanserunt, comedentes et bibentes in curia, et cum licentia domini regis recedentes remearunt ad propria.

Difference of behaviour of the citizens of London and Winchester.

MCCLXX. Hoc anno tenuit dominus rex festum Sancti Edwardi in vigilia Epiphaniæ apud Westmonasterium. Item iii. idus Aprilis, scilicet sexta feria ante Pascha, arripuit Lodowicus rex Franciæ iter suum versus Terram Sanctam. Item parliamentum omnium magnatum Angliæ in quindena Paschæ, ad tractandum de vicesima et de itinere crucesignatorum, scilicet dicti Edwardi et aliorum magnatum regni; quod cum diu tractatum esset, tandem compromiserunt omnes se posituros in ordinatione domini Ricardi regis Allemanniæ, ut quod ille pronuntiaret, omnes tenerent; cujus pronuntiationi non consentiebant G[ilebertus] comes Gloverniæ et multi alii, unde prolongatum fuit illud negotium usque post octabas Sancti Johannes Baptistæ. Item xviii. kal. Junii audita sunt tonitrua, coruscationes, et fulgura a mane usque ad noctem sine cessatione. Post octabas Sancti Johannis convenerunt fere omnes magnates apud Londoniam ad tractandum de præmissis. Interim orta est discordia inter J[ohannem] comitem de Warenne et Alanum la Chuche coram justiciariis de Banco Londoniæ; ubi dictus Alanus lethaliter fuit vulneratus, unde postea obiit. Dictus etiam comes de Warenna, die Dominica

Last crusade of S. Louis.

Proposition in parliament to refer the question of the expenses of the crusade to Richard king of Germany. f. 60 *b*.

Quarrel between John, earl of Warrenne, and Alan la Zouche.

post festum Sancti Petri ad Vincula, apud Wyntoniam juramento xxv. militum præstito, quod ex præcogitata malitia non perpetravit dictum facinus, nec in contemptu domini regis, per mille et ducentas marcas pacificatus[1] est domino regi. Item dominus Edwardus in castello Wyntoniæ, petita licentia a domino rege transfretandi versus Terram Sanctam, venit in capitulo Wyntoniæ non. Augusti, et accepit licentiam a conventu, rogans humiliter ut pro se orarent, et sic iter suum versus Portesmue, ubi transfretare proposuerat, arripuit; et cum eo dominus W[illelmus] de Valencia, dominus Thomas de Clare, dominus Rogerus de Clyfford, et multi alii, qui mutato proposito Cantuariam adiverunt, et apud Doveriam transfretaverunt xiii. kal. Septembris. Item x. kal. Augusti obiit Bonefacius archiepiscopus Cantuariensis, et venerunt monachi Cantuarienses apud Wyntoniam, ipsius mortem nunciantes domino regi et petentes licentiam eligendi. Quam circa festum Assumptionis apud Clarendon obtinuerunt, et eligentes suum [sub]priorem[2] in archiepiscopum, præsentaverunt eum domino regi apud Wodestoke in crastino nativitatis beatæ Mariæ, quod negotium dominus rex distulit usque ad festum Translationis Sancti Edwardi. Obiit Lodovicus rex Franciæ versus Terram Sanctam in insula quæ vocatur Tunus, cujus corpus delatum est Parisius et ibidem sepultum; et statim coronatus est Philippus filius ejus in regem. Obiit Eufamia, abbatissa Sanctæ Mariæ Wyntoniensis, xii. kal. Decembris, cui successit Lucia priorissa ejusdem monasterii, quam dominus rex in vigilia Sancti Nicholai sibi præsentatam in castro Wyntoniensi gratanter recepit. Item dominus rex festum Natalis Domini celebravit ibidem, et in crastino beati Thomæ martyris inde recessit versus Londoniam.

A.D. 1270.

Prince Edward goes to the crusade.

f. 61.

Death of archbishop Boniface.

Aug. 15.

The monks elect Adam Chillenden their subprior.

Sept. 9.

Oct. 13.

Death of S. Louis.

Dec. 5.

[1] *pacificatus*] pacificati, MS. | [2] Adam Chillenden.

A.D. 1271. MCCLXXI. Hoc anno iii. non. Januarii obiit Walterus de la Wyle episcopus Sarum; et electus est magister Robertus de Wychamptone, decanus Sarum, vii. kal. Martii. Post octabas Epiphaniæ magnates regni parliamentum suum tenuerunt Londoniæ, ubi per communem assensum domini Ricardi regis Allemanniæ, Gilberti comitis Gloverniæ, Philippi Basset, et aliorum, exhæreditatis concessæ sunt eorum terræ.[1] Auditum est tonitruum Wyntoniæ ix. kal. Martii in aurora. Interfectus est Henricus filius regis Allemanniæ apud Vyterbe, in ecclesia Sancti Silvestri ante altare, iv. idus Martii per Symonem et Gwydonem de Monteforti, cujus corpus delatum est in Anglia et sepultum apud Hayles xii. kal. Junii. Item iv. non. Julii ventus vehemens et pluvia, ita ut arbores prosterneret et fructus evelleret. Item in secunda hebdomada Quadragesimæ transfretavit dominus Eadmundus filius regis Henrici versus Terram Sanctam, qui parum aut nihil profecit ibidem. Item in secunda ebdomada Quadragesimæ fecit dominus N[icholaus] episcopus Wyntoniensis suam visitationem in ecclesia Wyntoniensi, feria secunda, et apud Hydam feria tertia, et in abbatia de Sancta Maria feria quarta, et postea per episcopatum. Feria secunda Quadragesimæ convocatio episcoporum apud Redinges ad tractandum de jurisdictione Cantuariensis ecclesiæ, utrum ipsi episcopi deberent obedire capitulo Cantuariensi, an non; et factis interlocutoriis, appellatum est a monachis Cantuariensibus ad sedem Apostolicam ne [quid] attemptetur in præjudicium ecclesiæ suæ. Item convocatio abbatum et priorum nigri ordinis apud Oxoniam post clausum Pascha, ubi præsidentes fuerunt de Evesham[2] et de Wynchecumbe[3] abbates. Item v. kal. Augusti sederunt

Their lands restored to the disinherited barons.

Murder of Henry, son of Richard king of Germany, at Viterbo, by two of the de Montforts. f. 61 *b*.

Prince Edmund goes to the crusade.

Visitation of his diocese by the bishop of Winchester.

Question of the jurisdiction of the chapter of Canterbury.

Assembly of black monks at Oxford.

[1] *terræ*] terra, MS.
[2] William de Whitechurch.
[3] John Yanworthe.

apud Wyntoniam justiciarii ad deliberandum carcerem, et ad inquirendum super aliis, scilicet dominus W. de Wyntershylle et alii. A.D. 1271.

Obiit Johannes filius domini Edwardi primogenitus, qui in custodia domini Ricardi regis Allemanniæ existebat, et sepultus est apud Westmonasterium. Death of John, son of prince Edward.

Item obiit Philippus Basseth in fine mensis Octobris, et sepultus est apud Stanlege. Hoc anno tenuit dominus rex suum Natale apud Wyntoniam in castello, et moram traxit ibidem causa infirmitatis suæ usque post Epiphaniam Domini.

MCCLXXII. Hoc anno recessit dominus rex Henricus de Wyntonia post Epiphaniam, quia justiciarii itinerantes, scilicet magister Rogerus de Seytone et socii sui, sedere debebant ibidem. f. 62.

Item archidiaconus de Leges, apostolicæ sedis legatus electus, rediens de Terra Sancta, venit Romam in vigilia Sancti Gregorii, March 11.

et in media Quadragesima consecratus est in Papam; Gregory X.

Gregorius decimus vocatus est. Item obiit Ricardus rex Allemanniæ apud Berkamstede, et sepultus est apud Hayles; cui successit Eadmundus filius ejus in hæreditatem comitatus Cornubiæ, et suum fecit homagium domino regi. Death of Richard, king of Germany.

Item orta est dissensio inter cives Norewycenses et monachos ejusdem loci; unde per cives combustum fuit monasterium cum omnibus fere domibus prioratus. Riots at Norwich. The monastery burnt.

Quare dominus rex non multo post partes illas adivit, et facta diligenti inquisitione de malefactoribus, quosdam [fecit][1] equis trahi, alios igne cremari, alios suspendi, et alios incarcerari. Punishment of the malefactors.

Item Eadmundus, filius regis Allemanniæ, qui jam duxit sororem Gilberti comitis Gloverniæ in uxorem, una cum Henrico de Lacy comite Lyncolniæ, factus est miles a domino rege Henrico, iii. idus Octobris, scilicet in festo Sancti Edwardi regis et confessoris Marriage of Edmund of Cornwall and Margaret, daughter of Richard de Clare.

[1] *fecit*, which this MS. omits, is obtained from the Waverley Annals and the Worcester Annals, Calig. A. x.

A.D. 1272. apud Westmonasterium, ex quibus ipso die multi alii milites facti erant. Item inundatio maxima pluviarum, quæ duravit a tempore nundinarum Sancti Egidii[1] Nov. 22. usque post festum Sanctæ Cecilyæ fere cum continuatione. Item hoc anno, scilicet xvi. kal. Decembris, Death of Henry III., Nov. 16. obiit Henricus rex Angliæ tertius apud Westmonasterium, et die Dominica sequenti, scilicet in festo His burial, Nov. 20. Sancti Eadmundi regis et martyris, sepultus est in monasterio novo Westmonasterii ante magnum altare. Return of prince Edmund, Dec. 6. Item reversus est Eadmundus filius regis Angliæ de Terra Sancta, et applicuit in Angliam circa festum Sancti Nicholai, et die Lunæ,[2] in vigilia Sanctæ f. 62 *b*. Luciæ virginis et martyris, se dominæ reginæ matri Gilbert de Clare vows allegiance to prince Edward. suæ apud Wyndesore repræsentavit. Item antequam corpus regis Henrici traditum esset sepulturæ, Gilebertus comes Gloverniæ in præsentia domini archiepiscopi Eboracensis[3] et aliorum episcoporum, comitum, et baronum ibidem existentium, nullius cohertione sed propria voluntate ductus, tactis sacrosanctis corporale præstitit juramentum, quod pacem regni pro viribus suis custodiret, et fidelitatem domino Edwardo tanquam domino suo per omnia observaret. Similiter dictus archiepiscopus Eboracensis et etiam Herefordiæ[4] et Warennæ[5] comites et multi alii qui tunc præsentes erant Robert Kilwarby archbishop of Canterbury. ibidem. Item cum dominus Papa, vacante sede Cantuariensi per resignationem [sub]prioris Cantuariensis qui electus fuerat in archiepiscopum quam fecerat apud sedem Apostolicam, ecclesiæ Cantuariensi providisset de fratre Roberto de Kylwardeby de ordine Prædicatorum, idem Robertus die Dominica proxima ante festum beatæ Luciæ virginis et martyris, scilicet iii. idus Decembris,[6] per episcopum Exoniensem[7] spiritualia

[1] The fair began on the eve of S. Giles, Aug. 31.

[2] *Lunæ*] Luna, MS. Dec. 12.

[3] Walter Gyffard.

[4] Humphrey de Bohun.

[5] John de Warrenne.

[6] *Decembris*] Septembris, MS. Dec. 11.

[7] Walter Bronescombe.

ecclesiæ Cantuariensis recepit apud Londoniam, et feria tertia temporalia archiepiscopatus, et feria tertia sequente traditum fuit sibi sigillum officialitatis ejusdem. A.D. 1272.

MCCLXXIII. Hoc anno, scilicet post festum Sancti Hyllarii, facta convocatione omnium prælatorum et aliorum magnatum regni apud Westmonasterium, post mortem illustris regis Henrici, convenerunt archiepiscopi et episcopi, comites et barones, abbates et priores, et de quolibet comitatu quatuor milites et de qualibet civitate quatuor, qui omnes in præsentia dominorum W[alteri] scilicet archiepiscopi Eboracensis, R[ogeri] de Mortuo Mari, et R[oberti] Burnell clerici, qui in loco domini Edwardi regis Angliæ præfuerunt, [sacramentum eidem domino Edwardo tanquam terræ principi præstiterunt,][1] et de pace regni fideliter et firmiter custodienda præceptum susceperunt; ubi dominus W[alterus] de Mertona cancellarius constitutus est, et ut moram trahat apud Westmonasterium, tanquam in loco publico, usque ad adventum principis; et ubi provisum est, quod nulli sint justiciarii itinerantes usque ad adventum principis, sed in Banco. Eodem anno et eodem tempore venerunt duo nuntii domini Papæ Londoniam, qui supplicationem ipsius clero regni destinatam, scilicet ut decimam omnium bonorum ecclesiasticorum per biennium domino Edwardo et ejus germano pro eorum damnis et expensis in Terra Sancta concederent, ostenderunt,[2] super hoc deferentes et ostendentes quosdam articulos apostolicæ potestatis, super quibus inquirent prout inferius continentur, videlicet:

Parliament at Westminster to arrange matters till prince Edward's return.

f. 63.

Regulation about justices itinerant.

Papal nuncios in London on the question of the expenses of prince Edward and his brother in the Holy Land.

Other articles of inquiry brought by them.

De infringentibus jura ecclesiastica et libertates.

De bonis episcoporum aliorumque prælatorum defunctorum ab intestato.

De indistincte legatis.

De legatis in Terram Sanctam.

[1] This sentence, which the scribe has carelessly omitted, is obtained from the Waverley Annals. Vespas. A. xvi.

[2] *ostenderunt*] ostenderent, MS.

A.D. 1273. De pecunia ecclesiæ Romanæ debita de quacumque causa.

Articles of inquiry.

De legatis ecclesiæ Romanæ.
De ecclesiis vacantibus ex quacumque causa.
De percussoribus clericorum.
De indispensative tenentibus ecclesias.
De clericis portantibus arma illicite.
De clericis homicidis tenentibus ecclesias.
De clericis incendiariis.
De clericis uxoratis beneficiatis.
De clericis publice fornicariis.
De clericis intrusoribus.
De falsariis et falso conjunctis.
De votis Terræ Sanctæ factis.
De promissis Terræ Sanctæ retentis.
De administrationibus executorum.
De pluralitate beneficiorum.
De assequentibus ecclesias per symoniam.
De excommunicatis beneficiatis.

f. 63 *b*. De bonis crucesignatorum defunctorum.
De impugnantibus ecclesiam Romanam.
De bonis ecclesiasticis invasis et per quos.
De causi[s] crucesignatorum.
De bigamis promotis in prælatos.
De incontinentia episcoporum aliorumque prælatorum.
De prælatis mercatoribus et negotiatoribus.
De contemnentibus mandatum apostolicum.
De clericis perjuris et sacrilegis.
De prælatis aliisque clericis usurariis.
De admittentibus ecclesias in manibus laicorum.
De appellantibus ab archiepiscopis tuendis.
De monasteriis ad ecclesiam Romanam spectantibus visitandis.
De ecclesiis in proprios usus tentis et ab episcopis prece vel pretio concessis.
De ecclesiis diversis per episcopos, ut partem habeant portionum earundem.
De excommunicatis per judices delegatos capiendis.
De exeuntibus religionem post habitum professionis sumptum.
De filiis episcoporum aliorumque prælatorum promotis ad sacros ordines et beneficia et promotoribus eorundem.
De clericis beneficiatis sæcularibus negotiis se immiscentibus.
De clericis justiciariorum et advocatis curiæ sæcularis beneficiatis.

A.D. 1273. Articles of inquiry.

De episcopis aliisque clericis irregularibus ex quacumque causa.

De episcopis aliisque prælatis post excommunicationem in eis latam divina celebrantibus.

De bonis ecclesiarum sequestratis, in usus quorum sunt conversa.

De prælatis et aliis rectoribus ecclesiarum infamibus et excommunicatis.

De episcopis et aliis ecclesiarum prælatis non sufficientis literaturæ.

De bonis et fructibus in quibus rectores non resident.

De fructibus vacantium ecclesiarum de jure ex quacumque causa.

De mulctis pœnitentibus et condemnatis inflictis per ordinarium.

Death of Henry de Sandwich, bishop of London.

Item eodem anno H[enricus] episcopus Londoniensis, qui per legatum O[ttobonum], ut supra, suspensus fuerat, et ad curiam Romanam destinatus, de ipsa curia Romana est reversus circa Purificationem beatæ Mariæ, gratia domini Papæ obtenta, qui obiit eodem anno mense Augusti. Item Dominica prima Quadragesimæ, scilicet iv. kal. Martii, consecratus fuit frater R[obertus] de Kywerdeby in archiepiscopum Cantuariæ apud Cantuariam, non tamen intronizatus, quia pallium dignitatis a curia Romana nondum susceperat; quo postmodum, scilicet viii. idus Maii, suscepto et sibi imposito per manus N[icholai] Wyntoniensis et W[alteri] Exoniensis episcoporum apud Tanham, incathedratus fuit mense Septembris circa Nativitatem beatæ Mariæ. Item concessa est decima ecclesiarum et religiosorum domino Edwardo et ejus germano, ad supplicationem domini Papæ ut supra, quæ pro duobus annis fere tota soluta est hoc anno. Item pluvia continua et inundationes multæ per totum mensem Martii, et in fine mensis ventus validus per diem et noctem, qui domos, muros, et arbores per loca ad terram prostravit. Item vi. idus Maii transfretaverunt Wyntoniæ, Wigorniæ, et Exoniæ episcopi in occursum domino Edwardo, qui ipso anno de Terra Sancta

v. p. 104.

Consecration of Robert Kilwarby.

Grant to king Edward and his brother for the expenses of the crusade.

v. p. 113.

The bishops of Winchester and Exeter go

A.D. 1273. to meet prince Edward. reversus Parisius venit, et inde reversus est in Wasconiam.

Attempt to enter by force into Winchester by Andrew, the late prior, MCCLXXIV. Hoc anno Andreas qui quondam fuit prior Wyntoniæ, de curia Romana reversus, venit Wyntoniam vi. kal. Februarii in manu forti cum multitudine armatorum, et positis per episcopum custodibus in ecclesia Sancti Swythuni ne ingrederetur, tertia die sequenti insultum fecerunt qui secum venerant, ut in possessionem dicti prioratus induceretur; unde dominus episcopus per fratres prædicatores, petito respectu usque ad crastinum, ut sibi melius consuleret, vocatis undique hominibus suis munivit ecclesiam; quo facto videns Andreas quod non potuit suum propositum adimplere, recessit ii. kal. Februarii mane. Episcopus, eodem die convocatis omnibus sacerdotibus de civitate in capitulo Sancti Swythini, excommunicavit et excommunicare fecit omnes monachos ejusdem monasterii, qui dicto Andreæ consilium et favorem præbuerunt, et etiam omnes de civitate qui sibi consilium, auxilium, et favorem impenderunt, necnon ipsum Andream et omnes qui in auxilium ipsius contra ecclesiam insultum fecerunt, ut supra est, et dictam civitatem ipso die posuit sub interdicto. Septima die sequente, quæ fuit vii. idus Februarii, facta inquisitione per illos de civitate de his qui dicto Andreæ consilium et auxilium impenderunt, quando prædictum insultum fecit,[1] relaxavit episcopus dictum interdictum. Medio tempore cum contentio quædam mota esset inter [illos] de civitate Wyntoniæ, et dissensio facta inter partes, datum est concilio[2] domini regis intelligi per illos xxiv. juratos de civitate quod non poterunt[3] regere ipsam civitatem et pacem ipsius custodire, nec delinquentes castigare sicut deberunt.[3]

f. 64 *b*. which fails.

He and all his abettors excommunicated by the bishop, Nicholas of Ely.

Inquiry into all the Ex his quidem prædictis assumpta occasione, dominus

[1] MS. inserts *et*.

[2] *concilio*] consilio, MS.

[3] Sic MS. The whole sentence appears corrupt.

Rogerus de Mortuo Mari et dominus Nicholaus de Stapeltone, justiciarii domini regis, Wyntoniam accedentes,[1] tam per forinsecos de comitatu quam per illos de civitate, diligentes fecerunt inquisitiones, super omnibus supradictis, quæ ad perturbationem pacis acta sunt, ut supradictum est. Unde quamplures irretiti et culpabiles inventi capti et incarcerati fuerunt, et fugam quidam latenter inierunt, quamquam ad tempus. Archidiaconus quidem Roffensis,[2] qui ob causam præfati Andreæ tanquam judex ipsius venerat Wyntoniam, et moram per aliquod tempus faceret ibidem, cum ad septem articulos sibi objectos per dictum dominum Rogerum de Mortuo Mari, in quibus dicebatur se egisse contra pacem regni, noluisset respondere, tanquam pacis perturbator et regiæ majestatis contemptor, ductus est in castrum Wyntoniæ, et ibidem detentus per plures dies præcepto dicti domini Rogeri de Mortuo Mari ; tandem deliberatus, ad propria remeavit, et post paucos dies obiit. Non multo quidem post obiit frater suus Laurentius, scilicet de Sancto Martino, episcopus Roffensis, cui successit dominus W[alterus] de Mertona, a domino Edwardo rege admissus, et ab R[oberto] archiepiscopo Cantuariensi confirmatus et consecratus, xii. kal. Novembris, anno eodem apud Roffenses. Eodem anno consecratus est magister Johannes de Chushill in episcopum Londoniæ, penultima die Aprilis. Eodem anno convocatione omnium prælatorum Christianitatis apud Lugdunum, celebravit dominus Papa Gregorius, scilicet decimus, magnum concilium suum a principio mensis Maii usque ad festum Magdalenæ mense Julii, ubi quasdam fecit constitutiones ut patebit infra.[3] Eodem anno obiit episcopus Dunelmensis, scilicet Robertus de Stuthill, in

A.D. 1274. disturbances by the justices itinerant.

Punishment of the archdeacon of Rochester for siding with Andrew. f. 65.

Council at Lyons under Gregory X. from May 1 to July 22.

[1] *accedentes*] accendentes, MS.

[2] William de S. Martin, as appears from the Annal. Wygorn.

[3] Nothing more is said of these constitutions.

A.D. 1274. sua reversione de prædicto concilio ; cui successit Robertus de Halielande monachus Dunelmensis, confirmatus et consecratus ab archiepiscopo Eboraci.[1] Hoc anno dominus Edwardus rex Angliæ de Terra Sancta et de Wasconia reversus, secunda die mensis Augusti in Angliam applicuit apud Doroberniam, et die Dominica proxima post Assumptionem beatæ Mariæ Virginis per impositionem manuum R[oberti] archiepiscopi Cantuariensis de ordine prædicatorum unctus est in regem, et coronatus apud Westmonasterium, præsente domino rege Scotiæ[2] et multis aliis. Eodem anno magister R[obertus] de Wychehamtone, electus Saresbiriensis, in concilio Lugdoni consecratus per dictum archiepiscopatum Cantuariæ, die Dominica proxima post Exaltationem sanctæ Crucis est incathedratus apud Sarum. Eodem anno dictus Robertus archiepiscopus Cantuariensis, causa visitationis transitum suum faciens per episcopatum Wyntoniæ, die scilicet in crastino Sanctæ Katerinæ, venit Wyntoniam, ubi a domino episcopo loci ac clero et populo honorifice susceptus est cum processione. Qui feria tertia et feria quarta sequentibus fecit suam visitationem in prioratu Sancti Swythuni, et feria quinta in abbatia sanctimonialium beatæ Mariæ ibidem ; et iii. non. Decembris in abbatia de Hyda. Inde progrediens per alia monasteria ipsius episcopatus, celebravit festum Natalis Domini apud Byterne, manerium episcopi Wyntoniensis prope Southamptone. Hoc eodem anno dominus Edwardus rex Angliæ festum Natalis Domini solemnizavit apud Wodestoke.

Arrival of Edward I. in England, Aug. 2.

f. 65 *b.*

His coronation at Westminster, Aug. 19.

Sept. 16.

Archbishop Kilwarby at Winchester, Nov. 26.

His visitation.

MCCLXXV. Hoc anno, scilicet xviii. kal. Aprilis, peperit Alianora regina domino Edwardo regi Angliæ apud Wyndesore filiam, et vocavit eam Isabellam. Eodem anno, die scilicet Palmarum, quæ fuit vii. idus Aprilis, consecratus est dominus R[obertus] Burnell, cancellarius Angliæ, in episcopum Bathoniæ

Birth of the princess Isabella.

[1] Walter Giffard.

[2] Alexander III.

apud Londoniam. Eodem anno defuncto Johanne Brethone, episcopo Herefordensi, electus est magister Thomas de Cantilupo, confirmatus atque consecratus in episcopum Herefordiæ. Hoc anno, scilicet iii. idus Septembris, factus terræmotus magnus in omnibus fini[bus] regni Angliæ, et in multis partibus transmarinis, ut a pluribus dictum est. Eodem anno, scilicet in quindena Paschæ, quæ fuit in principio mensis Maii, facta communi convocatione omnium magnatum regni, tenuit dominus rex Edwardus magnum parliamentum suum apud Westmonasterium, ubi quamplures de regno qui aliqua feoda de corona regia tenuerunt, ea dicto domino regi reddiderunt, compositione tamen facta cum quibusdam ut ea tenere valeant quoad vitam. In quo quidem parliamento de assensu communi quasdam novas leges constituit observandas ad communem utilitatem totius regni. Item mense Octobris, circa festum Sancti Lucæ Evangelistæ, iterum tenuit ibidem aliud magnum parliamentum, in quo quidam alias leges constituit inter Judæos observandas ; ubi de communi assensu archiepiscoporum, episcoporum, comitum, et baronum, concessum fuit dicto domino regi quindecimum quorundam bonorum laicorum omnium possessionum regni Angliæ in subsidium, causæ suæ novitatis, ut a quibusdam dicebatur. Hoc eodem anno tenuit dominus rex Edwardus festum Natalis Domini apud Gyllyngham in Dorsethia. Hoc eodem anno Saraceni in Hispania, absente rege Castelliæ [1] qui occasione regni Alemanniæ, quod suum per electionem de se aliquando factam esse dicebat,[2] et extra regnum suum tunc agebat apud Belkarre [3] cum Papa Gregorio tunc tractaturus de pace, portum transeuntes, magnam stragem Christianorum fecerunt,

A.D. 1275.

Earthquake.

f. 66.

Parliament at Westminster.

New laws.

Parliament on Oct. 18.

Laws respecting the Jews.

A fifteenth granted.

Slaughter of Christians by the Saracens in Spain, who are afterwards defeated.

[1] Alphonso X.

[2] A new hand and ink begin here.

[3] Belcaire in Languedoc.

A.D. 1275. ubi [1] mortuus est, ut dicitur, archiepiscopus Aragoniæ,[2] filius regis, sed bastardus; at postmodum prævalentibus Christianis, succubuerunt usque ad quinque milia bel-
f. 66 *b*. latorum de Saracenis, ut dicitur. Eodem anno magna inundatio aquarum et pluviæ continuatio mense Junii, et pejus in hyeme.

Edward I. and queen Eleanor at Winchester. MCCLXXVI. Hoc anno, scilicet iii. idus Januarii, hora vespertina, venit dominus rex Edwardus primo post reversionem suam a Terra Sancta, et regina apud Wintoniam, videlicet ad castrum; et die sequenti causa orationis et reverentia sanctorum, adivit monasterium Sancti Swithini, ubi ab episcopo loci et toto conventu cum solemni processione honorifice fuit admissus. Et cum per plures dies ob parliamentum suum moram traxisset ibidem, venit Gace de Byerne, xii. kal. Februarii,

Imprisonment and subsequent liberation of Gaston de Bearne. in conductu domini R[ogeri] de Clifford, qui sequenti die juxta ordinationem regis Franciæ domino regi Angliæ se repræsentans et in ipsius gratia se submittens de variis transgressionibus, quas contra dominum regem se fecisse dicitur, detentus est in castro Wintoniæ, quasi incarceratus sub custodia, tamen honorifice. Qui postmodum, scilicet prima die Maii, ad mandatum domini regis quæsitus, ductus est Londoniam, et ibi in parliamento est deliberatus; ita tamen quod adeat curiam domini regis Franciæ, ibidem pro meritis recepturus prout idem rex duxerit ordinare.

Magna Charta. In eodem parliamento concessit dictus dominus rex et mandavit quod carta de communibus libertatibus quæ tempore H[enrici] [3] regis, avi Henrici regis patris sui, facta fuit, et carta de forestis, in suo robore per omnia permanentes observentur.

Freedom of certain incomes Præterea cum anno præcedenti concessum fuerit domino regi quindecimum omnium bonorum laicorum

---

[1] MS. inserts *ecclesia*. There is nothing corresponding to it in the Waverley and Worcester MSS.

[2] The Infante Don Sancho, archbishop of Toledo.

[3] Sic.

in regno, dictus dominus rex pauperibus parcere volens, ordinavit et statuit,[1] ut qui[2] ad valenciam xv. solidorum non habent in bonis, ad hujusmodi contributionem nullatenus compellentur. Inter hæc contigit quod cum Alienora filia Symonis de Monteforti, quondam comitis Laycestriæ, quæ ut dicitur vivente patre affidata fuit Lewelino principi Walliæ, conducenda esset a partibus Gallicanis per mare usque ad Walliam, ut dicto Lewelino desponsaretur, capta fuit in quadam navi prope Bristowe, et cum ea frater ejus Aymericus clericus, et duo fratres prædicatores de Wallia, et quidam miles de Francia, et eorum familia. Qui de mandato domini regis cum hoc intellexisset, dispersi ad varia castra sunt transmissi.

A.D. 1276. f. 67. from payment of the fifteenth. Capture of Eleanor and Aymer de Montfort at sea.

Item cum dissensio inter illos de civitate Wintoniæ orta, annis pluribus elapsis, usque ad hæc tempora perdurasset, et eorum discordia coram domino rege esset demonstrata, præcepit dominus rex et injunxit, ut pax inter eos haberetur, ne amplius inde clamorem audiret. Qua quidem occasione iram sui remittens, concessit eis omnia quæ ad villam pertinebant in pristino statu obtinenda, et abcessit versus Lutegershalle et Marleberge, vii. kal. Februarii. Sequenti quidem die convenientes quidam ex parte domini regis pacem inter illos reformabant; quo facto majorem suum elegerunt, et præpositos ac ballivos, ut pro more[3] antea erat, substituerunt. Hoc anno obiit dominus Johannes Anglicus de ordine Cysterciensi, cardinalis Portuensis. Item obiit Papa Gregorius decimus mense Januarii, scilicet infra octabas Epiphaniæ; cui successit Petrus Tarentacensis, Cardinalis Hostiensis de ordine prædicatorum, consecratus in Papam vii. kal. Martii in urbe, et vocatus est Innocentius quintus. Quo quidem defuncto xi. kal. Julii, ut dicitur, successit ei

Peace insisted on by the king at Winchester. Death of cardinal John Tolet. Death of Gregory X. f. 67 *b*. Succession of Innocent V.

[1] *et statuit*] instatuit, MS.
[2] *qui*] quis, MS.
[3] *more*] moris, MS.

A.D. 1276. Adrian V. Octobonus diaconus cardinalis, qui legatus fuit in Anglia, et vocatum est nomen ejus Adrianus, et per xxxv. dies superstes, non tamen consecratus, obiit. De quo quidam versificator ait:

" Mortuus[1] est Octobonus, ille valens simul octo,
" Immo mille, bonos. Heu! cito transit honos!
" Quem prius optavi vita gaudere suavi,
" Concidit heu subito, fortuitoque, cito.
" Heu Papæ solum vix nomen habens Adriani,
" Intuit alta solum vile cedrus Libani;
" Nunc compensetur bonitas sua, glorificetur
" Orans ante Deum qui bonefecit eum."

John XXI. Illi successit Petrus Hispanus, episcopus Tusculanensis, cardinalis de ordine prædicatorum eodem[2] anno, et vocatum est nomen ejus Johannes vicesimus primus, qui non multo post, ut dicitur, quadam domo obrutus interiit, mense Maii, anno subsequenti. Eodem anno, scilicet kal. Maii, peperit Alianora regina domino regi Edwardo filiam apud Kenyngtone, et vocatum est nomen ejus [Berengaria].[3] Item xvi. kal. Junii facta fuit translatio beati Ricardi, quondam episcopi Cicestrensis, confessoris, ubi dominus rex Edwardus et dominus archiepiscopus Cantuariensis et novem alii episcopi et plures comites interfuerunt, in qua quidem translatione plurima operatus est Dominus miracula, ut dictum est; reversusque inde rex versus partes Cantuariæ. Eodem anno orta contentione inter monachos Sancti Swithuni Wintoniæ et N[icholaum] episcopum ejusdem, eo quod omnes fere de conventu parti Andreæ quondam prioris adhærebant, nitentes ipsum habere in priorem, Valentinus, qui tunc prior extitit, sinistro ductus consilio, se sponte submisit, et prioratum resignavit, unde dictus episcopus maneria ipsius

Birth of princess Berengaria.

Translation of S. Richard of Chichester.

f. 68.

Thequarrel respecting the priory of Winchester revived.

Resignation of Valentine.

[1] *Mortuus*] Hortuus, MS.
[2] *eodem*] eorum, MS.
[3] Blank in MS.

prioratus in manus suas cepit, circa festum Sancti Dunstani, ac tenuit usque ad gulam Augusti,[1] et Alexandrum tunc subpriorem a suo subprioratu et quosdam alios a suis obedientiis amovit, et Gilbertum de Froylle monachum fecit subpriorem. Tandem ex parte domini regis venientes apud Wintoniam, decanus Sarum[2] et quidam miles, ut pacem inter partes reformarent, dictus episcopus de eorum consilio prædictum Valentinum in pristinum statum prioratus restituit, scilicet die Sancti Petri ad Vincula, apud Merdonam, et duos instituit de novo obedientiarios, infirmarium videlicet et custodem anniversariorum. Processu vero temporis dictus dominus episcopus volens uti potestate et consuetudine prædecessorum suorum, præfatum Valentinum prioratu suo totaliter privavit, non tamen sine causa ut dicitur, et Johannem de Dureville monachum ejusdem monasterii, natione Normannum, priorem creavit, instituit, et installavit, per officiarium suum iii. non. Decembris anno eodem. Hoc anno tenuit dominus rex Edwardus festum Natalis Domini apud Cyrencestre in episcopatu Wygorniensi.

A.D. 1276.

His restoration. Aug. 1.

He is again deprived by the bishop.

Edward I. at Cirencester.

MCCLXXVII. Quarto idus Januarii, luna videlicet secunda, audita sunt primo tonitrua apud Wyntoniam, scilicet media nocte, cum inundatione pluviæ subsequente, licet clarum fuerit tempus in die. Item mense Februarii et mense Martii inundatio pluviarum continua; mense quidem Aprilis siccitas immensa, et calor magnus per totum mensem, excepto septimo kal. Maii, qua nocte audita sunt tonitrua, fueruntque coruscationes et fulgura, unde per plura loca regni prostrabantur domus, percutiebanturque homines et animalia usque ad mortem, atque molendina aquatica ex superveniente inundatione asportabantur plane ut dicitur.

Storms and floods, f. 68 *b*.

[1] August 1.

[2] Walter Scammel, afterwards bishop.

A.D. 1277. Nicholas III., Pope, Nov. 25. Quinto die mensis Maii, defuncto Papa Johanne vicesimo primo, qui obrutus fuit quadam domo ut dicitur, successit ei circa festum Sanctæ Katerinæ Johannes Gaythanus, titulo Sancti Nicholai in carcere Tuliano diaconus cardinalis, et vocatum est nomen ejus Nicholaus tertius.

Hoc anno obiit W[alterus] de Mertona episcopus Roffensis.

Edward I. in Wales. Hoc anno circa octabas Apostolorum Petri et Pauli, profectus est dominus rex Edwardus versus Walliam, et xii. kal. Augusti, sicut dicitur, exivit villam de Cestria cum toto exercitu suo versus Snadoniam, scaccario regio apud Salapesbyriam existente. Demum habito tractatu de pace, circa festum Sancti Martini descendit Lewelinus, veniensque submisit se voluntati et misericordiæ domini regis apud Rothelanum, et pro inobedientia, damnis, et injuriis sibi et suis illatis, dedit Lewelinus pro pace sua habenda l. milia librarum sterlingorum. Concessit autem dictus Lewelinus et confirmavit atque quietum clamavit pro se et hæredibus suis domino regi Angliæ et hæredibus suis plenarie et sine aliqua retentione quatuor candreda in finibus et terminis suis, sicut claræ memoriæ dominus Henricus quondam rex Angliæ, vel prædictus rex filius suus ea unquam plenius tenuerunt, simul cum omnibus terris, quas idem dominus rex cepit et saysiri fecit in manum suam, vel alio modo adquisivit, excepta terra de Angleseye quam dictus dominus rex de gratia speciali concessit et confirmavit dicto Lewelino et hæredibus suis de corpore suo legitime procreandis, quod ipsi habeant et teneant Anglesye eo modo quo prius eam tenuit dictus Lewelinus, reddendo pro ea singulis annis ad scaccarium domini regis in festo Sancti Michaelis mille marcas sterlingorum. Dedit etiam et concessit atque confirmavit dominus dictus rex de mera gratia sua prædicto Lewelino principi ad vitam suam totam terram illam, quæ David fratri suo jure hæreditario debetur,

Submission of Llewellyn at Rhuddlan. Nov. 11. f. 69.

Anglesey to be held by Llewellyn under a tribute.

Further concessions to Llewellyn.

quia rex fecit eidem David alibi recompensationem competentem ad vitam ipsius Lewelini, quæ quidem terra eidem David in recompensationem tradita, altero eorum scilicet Lewelino vel David decedente, ad regem et hæredes suos revertetur. Dictus quidem Lewelinus, antequam ad præsentiam domini regis venit, beneficium absolutionis obtinuit, et interdictum terræ suæ relaxabatur, et Oenum fratrem suum et alios quamplures, quos occasione domini regis captos et incarceratos tenuit, liberavit, et apud Rothelanum veniens domino regi sacramentum fidelitatis fecit. Et sic omnes transgressiones, injuriæ, et excessus hinc inde facti penitus remittebantur usque ad ipsum diem. Post hæc venit dictus Lewelinus princeps Walliæ, salvo conductu sibi præstito, Londoniam, et ibi cum domino rege festum Natalis Domini tenuit, et die Natalis Domini episcopis, comitibus, baronibus, et aliis magnum fecit convivium, ut dicitur, et sic accepta licentia a domino rege, reversus est in terram suam.

A.D. 1277.

Llewellyn absolved.

f. 69 *b.*

Owen and others freed.

Llewellyn takes an oath of fidelity to king Edward at Rhuddlan.

Llewellyn in London.

ANNALES MONASTERII DE WAVERLEIA,

1—1291.

FROM

MS. COTTON. VESPASIAN A. xvi.

FREE PUBLIC LIBRARY
CENTRAL

ANNALES MONASTERII DE WAVERLEIA.

Bede de Sex Ætatibus Sæculi. Eusebii Chron. interpr. S. Hieronymo, etc.

A die natalis Domini incipiunt anni Incarnationis ejus computari. A.D. 1. f. 21.

I. Jesus Christus Filius Dei in Bethleem Judæ nascitur, anno Cæsaris Augusti quadragesimo secundo, hebdomada juxta Danielis prophetiam sexagesima sexta, Olympiade autem centesima nonagesima tertia. Circumcisus kal. Januarii. A Magis adoratus viii. id. Januarii. In templo præsentatus iv. non. Februarii. Hoc eodem anno in Egyptum delatus. Events from the Incarnation.

II. Innocentes occisi sunt, v. kal. Januarii.

III. Herodes occidit se ipsum cultello. Archelaus filius ejus successit. Johannes evangelista natus eodem anno.

XII. Philippus et Herodes tetrarchæ facti sunt. Remansit puer Jesus in Jerusalem.

XV. Obiit Octovianus, successit Tiberius.

XXVI. Pontius Pilatus procurator factus est super Judæos.

XXIX. Johannes Baptista prædicavit.

XXX. Christus Filius Dei baptizatur a Johanne in Jordane flumine viii. id. Januarii. Petrus et Andreas, Jacobus et Johannes, et alii apostoli conversi sunt, et secuti sunt Christum Redemptorem.

XXXIII. Jesus Christus Filius Dei crucifixus est viii. kal. Aprilis. Resurrexit vi. kal. Aprilis. Ascendit in cælum iii. non. Maii. Descendit Spiritus Sanctus super apostolos id. Maii. Divisio apostolorum id. Julii.

Sanctus Stephanus lapidatus est vii. kal. Januarii.

XXXIV. Paulus apostolus conversus viii. kal. Februarii. Ecclesiæ Jerosolimorum primus episcopus ab apostolis ordinatur Jacobus qui habitus est frater Domini.

XXXV. Cathedra Sancti Petri Antiochiæ viii. kal. Martii.

A.D. 39. XXXVIII. Mathæus scripsit evangelium.[1]

XXXIX. Gaius suscepit regnum. Hic Herodem Agrippam a vinculis liberatum regem Judæorum fecit. Herodes qui Jo- Bede, p.
f. 21 *b*. hannem decollavit, tetrarcha scilicet, Romam veniens, accusa- 84 D.
tur ab Agrippa, tetrarchiam amittit, fugiensque in Hispaniam cum Herodiade mœrore periit. Decedente Gaio, imperavit Claudius.

The Orkneys subdued by Claudius. XLIII. Claudius Cæsar totam Britanniam et Orcadas insulas Romano subjugavit imperio.

XLV. Petrus apostolus cum primus Antiochenam ecclesiam fundasset, Romam mittitur; ubi evangelium prædicans xx. et v. annis, ejusdem urbis episcopus, perseverat. Quinto kal. Eusebius.
Februarii cathedra Sancti Petri.

XLVII. Marcus evangelista evangèlium quod Romæ scrip- Bede.
serat, prædicavit in Egypto.

XLVIII. Primus Antiochiæ episcopus ordinatur Euodius. Eusebius.

XLIX. Hic obiit beata Maria Mater Domini, anno vitæ suæ ?
lxiii.; xiv. annos habuit quando natus est Dominus, et xxxiii. vixit cum eo, post passionem xvi., et ita lxiii.

LII. Claudius Judæos Roma expulit. Bede.

LIII. Fames maxima de qua Lucas refert.

LVI. Claudius[2] moritur in Palatio. Successit Nero, sub quo Eusebius.
persecutio prima, annis xiii., Romanorum sextus. Bede.

LVIII. Jacobus lapidatur, sed non ex toto extinctus. Festus procurator Judææ, a quo Paulus vinctus Romam mittitur [et], mitius tunc agente Nerone, ad prædicandum post biennium Eusebius.
mittitur. Probus Bericius eruditissimus grammaticorum Romæ agnoscitur.

LIX. Statius Sursulus Tolosensis celeberrime in Gallia rethoricam docet.

LX. Nero Agrippinam uxorem[3] suam et sororem patris interfecit. Nero tantæ luxuriæ fuit, ut frigidis et calidis lavaretur unguentis, retibusque aureis piscaretur, quæ purpureis funibus extrahebat.

LXI. Nero Romæ cithara contendens cunctos superabat.

LXII. Jacobus frater Domini, quem omnes Justum appella- f. 22.

[1] At the foot of the page occurs the note: "Primus Herodes ille "fuit sub quo Dominus natus est, "qui et parvulos trucidavit.
"Secundus, filius ejus sub quo "Christus est passus, qui Johan- "nem Baptistam decollavit.
"Tertius, Agrippa, cujus avus fuit "primus Herodes, secundus patruus "ejus qui Jacobum interfecit."

[2] At the foot of the page is the following note: "Lazarus, primus "episcopus Cypri, obiit secunda "morte, dum viginti quatuor annis "vixisset inter duas mortes." Marianus Scotus.

[3] *uxorem*] matrem, Euseb.

Eusebius. bant, a Judæis lapidibus opprimitur. In cujus thronum Simeon, qui et Simon, secundus assumitur. A.D. 62.

? LXIII. Obiit beata Maria Magdalene.

Eusebius. LXIV. Post Marcum evangelistam, primus Alexandrinæ ecclesiæ ordinatur episcopus Anianus, qui præfuit annis xx. duobus.

Persius poeta moritur.

LXVI. In Asia tres urbes terræ motu conciderunt, Laodicia, Ierapolis, Colosse.

LXVII. Multi nobilium Romæ a Nerone interfecti sunt.

Martin. Pol. LXVIII. Linum et Cletum ordinavit Petrus ad exteriora ministeria implenda; ipse vero instabat orationi et verbo.

Eusebius. LXIX. Primus Nero super omnia sua scelera etiam persecutionem in Christianos facit; in qua Petrus et Paulus Apostoli gloriose Romæ occubuerunt. Flavius Josephus scriptor historicus, dux belli Judæorum, cum a Romanis interficiendus esset, Vespasiano pronunciat de morte Neronis et ejus imperio.

Bede. LXX. Obiit Nero. Successit Vespasianus Romanorum septi-
Eusebius. mus,[1] annis ix. Post Petrum primus Romanam ecclesiam tenuit Linus annis xii.

Antiochiæ secundus episcopus ordinatur Ignatius.

LXXI. Vespasianus apud Judæam imperator ab exercitu appellatus, et bellum Tito filio commendans, Romam per Alexandriam proficiscitur.

LXXII. Obiit Sanctus Martialis episcopus, ii. kal. Julii.[2] Death of S. Martial.
Titus Judæa capta et Ierosolymis subversis sub Vespasiano, sexcenta milia virorum interfecit. Iosephus vero scribit undecies centena milia fame et gladio periisse, et alia centum milia captivorum publice venundata. Ut autem tanta multitudo Ierosolymis reperiretur, causam azymorum fuisse refert, ob quæ ex omni gente Judæa ad templum confluentes, urbe, quasi carcere, sunt reclusi. Oportuit enim in eisdem diebus Paschæ eos interfici, in quibus Salvatorem crucifixerunt.

LXXIII. Vespasianus capitolium ædificare exorsus.

LXXV. Acaia, Lycia,[3] Rodus, Bizantium, Samus, Tracia, f. 22 *b*.
Sicilia, Commagena, quæ antea liberæ et sub regibus amicis erant, in provincias redactæ.

---

[1] Sic, the compiler following Bede in omitting Galba, Otho, and Vitellius, and continuing the erroneous numbering through the whole series of emperors.

[2] This must be S. Martial, bishop of Limoges, whose date is about 250, according to Gregory of Tours. He is again mentioned under the year 94 (p. 132).

[3] *Lycia*] Libia, MS.

A.D. 77. LXXVII. Gabinius, celeberrimi nominis rethor, in Gallia doc- Eusebius.
cuit. Tres civitates Cypri terræmotu corruerunt.

LXXVIII. Lues ingens Romæ facta.

LXXIX. Vespasianus mortuus profluvio ventris.

Romanorum octavus, regnavit Titus annos duos. Hic in utraque lingua disertissimus fuit, et tantæ bonitatis, ut cum quadam die recordatus fuisset in cœna nihil se in illa die cuiquam præstitisse, dixerit, "Amici, hodie diem perdidi."

LXXXI. Titus amphitheatrum Romæ ædificavit, et in dedicatione ejus v. milia ferarum occidit. Romanæ ecclesiæ secundus constituitur episcopus Cletus, annis xii.

LXXXII. Titus morbo periit. Romanorum nonus, Domitianus regnavit annis xv.

LXXXIII. Persecutio secunda. Johannes apostolus in Pathmos insula relegatur, ubi scripsit Apocalypsim et vidit, quam Hyrenæus interpretatur.

LXXXV. Secundus Alexandrinæ ecclesiæ episcopus Abilius, qui præfuit annis xiii.

LXXXVI. Domitianus dominum se et deum appellari jussit.

LXXXVII. Domitianus plures nobilium in exilium mittit et occidit.

Quintilianus ex Hispania Calagurritanus primus Romæ publicam scholam et salariam e fisco[1] accepit et claruit.

f. 23. XCII. Domitianus tantæ superbiæ fuit ut aureas et argenteas statuas sibi in Capitolio poni jusserit.

XCIV. Tertius Romanæ præfuit episcopus Clemens, annis ix.;

Bishops in different dioceses in France.

quo tempore ad collocandum in Galliis novæ fidei fundamentum pietas superna magnificos atque industrios viros destinavit; Parisiensibus videlicet Dionisium, Silvanectensibus[2] Regulum, Rotomagensibus Nigasium, Ebroicensibus Taurinum, Arelatensibus Trophimum, Narbonæ Paulum, Tholosæ Saturninum, Arvernis Astremonium, Lemovicis Martialem, Turonicis Gacianum, Cenomannicis Julianum, Belvacensibus Lucianum, Ambianensibus Firminum, Lugdunensibus Fotinum.

Josephus librum antiquitatum scribit. Eusebius.

XCVI. Hoc anno beatus Dionysius atque Nigasius cum sociis suis per coronam martyrii pervenerunt ad Christum gloriosi.

[1] *e fisco*] ephisco, MS. | [2] *i.e.* Senlis.

Eusebius. Domitianus occisus in palatio, et per vespiliones ignobiliter exportatus. Senatus decrevit ut omnia quæ ipse statuerat in irritum ducerentur. Itaque multi quos injuste ejecerat de exilio reversi, nonnulli bona propria receperunt. Aiunt et Apostolum Johannem hoc tempore exilio resolutum, Ephesum secessisse, in qua urbe et hospitiolum et amicos amantissimos habebat. A.D. 96.

Romanorum decimus Nerva regnavit anno uno mensibus iv.

XCVIII. Alexandrinæ ecclesiæ tertius episcopus præfuit Cerdo annis xi. Nerva morbo periit. Romanorum undecimus, Trajanus regnavit annis x. et ix. mensibus. [Nerva imperator ab Augusto decimus uno anno.][1] Hic primo edicto suo omnes exules revocavit quos Domitianus relegavit, et Sanctus Johannes Apostolus Ephesum rediit, ibique efflagitatus ab Asiæ episcopis evangelium novissimus edidit post Dominicæ passionis xiii. annorum lustra quæ faciunt lxvi. annos, et usque ad Trajanum imperatorem perseverans totius Asiæ fundavit et rexit ecclesias. Est autem lustrum quinquennium, dictum a lustrando. Romani enim censu[2] per quinquennium in republica peracto urbem Romam lustrabant. f. 22 *b*. ?

? C. Obiit Johannes Apostolus anno post passionem Domini lxvi., ætatis suæ xcix., apud Ephesum ; et juxta eandem urbem sepultus. Dormitio Sancti Johannis Evangelistæ est in nativitate Sancti Johannis Baptistæ. Sed quia ob celebre officium illic agi non potuit, ecclesia sancta ejus festum hic coli instituit, quando ab exilio rediit vel ipsius ecclesia dedicata fuit.

Eusebius. CI. Clementi succedit Anacletus, et ei Evaristus. f. 23 *b*.

CII. Romanæ ecclesiæ episcopatum quartus suscepit Evaristus annis IX.

CIV. Plinius secundus historicus claruit.

CIX. Alexandrinæ ecclesiæ quartus episcopus ordinatur nomine Primus, annis xii. Trajano adversum Christianos persecutionem movente,[3] Simon, filius Cleophæ, qui in Ierosolymis episcopatum tenuerat, crucifigitur, cui succedit Justus. Ignatius quoque Antiochenæ ecclesiæ episcopus Romam perductus bestiis traditur ; post quem tertius constituitur Hieronymus.

Martin. Pol. CXII. Quintus Romanæ ecclesiæ episcopatum tenet Alexander, annis x. Hic constituit aquam benedictam fieri.

Eusebius. CXIV. Post Justum ecclesiæ Ierosolimitanæ episcopatum suscepit Zachæus ; post quem quintus Tobias, sextus Benjamin, septimus Johannes, octavus Mathias, nonus Philippus.

---

[1] Repeated from above.

[2] *censu*] censũ, MS.

[3] *movente*] in oriente, MS.

A.D. 115. cxv. Trajanus Armeniam, Syriam, Mesopotamiam fecit pro- Eusebius.
vincias.

cxviii. Trajanus periit. Ossa ejus in urnam auream collecta, et in foro sub columna posita; solusque omnium imperatorum intra urbem sepultus. Romanorum duodecimus Adrianus regnavit annis xxi.

cxix. Adrianus imperator Ierosolimorum murorum extruc- Bede.
tione reparavit.[1]

f. 24. cxx. Adrianus eruditissimus in utraque lingua; sed in Eusebius.
puerorum amores parum continens fuit. Aquila interpres Martin.
habetur. Pol.

cxxi. Romanæ ecclesiæ vi. episcopatum tenuit Sixtus annis Eusebius.
x. Hic constituit *Sanctus, sanctus, sanctus* in officio missæ. Martin.
Alexandrinæ ecclesiæ quintus constituitur Justus episcopus, Pol.
annis xi.

cxxix. Imperator Adrianus pater patriæ appellatur, et uxor Eusebius.
ejus Augusta. Floruit Sanctus Taurinus Ebroicensis
primus episcopus.

S. Taurinus bishop of Evreux.

cxxxi. Romanæ ecclesiæ episcopatum suscepit septimus Telesphorus annis xi. Hic constituit hymnum angelicum Eusebius.
cantare ad missam, *Gloria in excelsis Deo.* Martin.
Pol.
Antiochiæ constituitur quartus episcopus Cornelius.

cxxxii. Antinous puer regius eximiæ pulchritudinis in Eusebius.
Egypto moritur, quem Adrianus diligenter sepeliens, nam in deliciis eum habuerat, in deos refert, ex cujus nomine etiam urbs appellata est.

cxxxiii. Alexandrinæ ecclesiæ sextus episcopus præfuit Hymenæus annis xiii.

cxxxv. Favorinus et Palemon rethores insignes habentur.

cxxxvi. Bellum Judaicum, quod in Palæstina gerebatur, finem accepit.

cxxxvii. Jerosolimæ primus ex gentibus constituitur episcopus Marcus; cessantibus his qui ex circumcisione[2] fuerant.

cxxxviii. Adrianus imperator moritur.

cxxxix. Romanorum tertius decimus imperator Titus Antoninus cognomento Pius cum filiis suis Aurelio et Lucio annis xxii., mensibus iii.

cxl. Romanæ ecclesiæ episcopatum octavus suscepit Iginus annis quatuor.

---

[1] Sic, the compiler abbreviating his authority so as to destroy the construction of the sentence.

[2] *circumcisione*] Judæis, Euseb.

Eusebius. CXLI. Antoninus pater patriæ appellatur. A.D. 141.

CXLII. Sub Igino Romanæ urbis episcopo Valentinus hæresiarches et Cerdo magister Marcionis Romam venerunt. f. 24 *b*.

CXLIII. Justinus philosophus librum pro nostra religione conscriptum Antonino tradidit.

Martin. Pol. CXLIV. Romanæ ecclesiæ xii. episcopus ordinatur Pius, annis xii.

Eusebius. CXLV. Antiochiæ v. episcopus Herus constituitur annis xxiv.

CXLVI. Alexandriæ vii. episcopatum suscepit Marcus, annis x.

CXLVII. Valentinus hæreticus agnoscitur.

CXLIX. Taurus hæreticus[1] Platonicæ sectæ philosophus clarus habetur.

CL. Adrianus[2] philosophus Nichomediensis agnoscitur, et Maximus Tyrus.

CLI. Apollonius Stoicus et Basilides philosophi illustres habentur.

CLII. Alexandrinæ ecclesiæ episcopus viii. Celadion, annis xiv.

CLVI. Romanæ ecclesiæ episcopatum decimus Anicetus annis x., sub quo Policarpus Romam veniens multos ab hæretico errore correxit.

CLXI. Antoninus Pius moritur. Romanorum xiv. Marcus Antoninus, qui et Verus, et Lucius Aurelius Commodus, annis xix., mense uno.

Eusebius. CLXIV. Fronto orator insignis habetur, qui Marcum Antoninum Verum Latinis literis erudivit.

CLXVI. Alexandrinæ ix. episcopus Agripinus annis xii. Persecutio orta in Asia.

CLXVII. Policarpus et Pionius fecere martyrium, quorum scriptæ quoque feruntur passiones. Plurimi in Gallia gloriose ob nomen Dei interfecti.

CLXVIII. Lues multas provincias occupavit.

CLXIX. Romanæ ecclesiæ episcopatum suscepit xi. Sother annis viii. Antiochiæ episcopus ordinatur Theophilus, cujus plurima ingenii opera extant. f. 25.

CLXX. Antonino imperatori Mileto Asianus Sardensis episcopus apologeticum pro Christianis tradidit. Apollinaris Ierosolimitanus episcopus claret.

CLXXI. Dionysius episcopus Corinthiorum clarus habetur, et Pintinus Cretensis.

---

[1] *hæreticus*] Berithius, Euseb. | [2] *Adrianus*] Arrianus, Euseb.

A.D. 177. Conversion of king Lucius.

CLXXVII. Romanæ ecclesiæ episcopatum duodecimus suscepit Eleutherus, annis xv. Lucius rex Britanniæ ad Papam Eleuterium misit epistolam dicens se Christianum fieri; quod et factum est. Eusebius.

CLXXVIII. Antiochiæ nonus episcopus constituitur Maxim[in]us. Antoninus Commodum filium suum consortem regni sui facit.

CLXXX. Antoninus imperator moritur. Romanorum xv. imperator Commodus regnavit annis xiii.

CLXXXI. Hyrenæus episcopus Lugdunensis insignis habetur.

CLXXXIII. Teodosion interpres habetur.

CLXXXVI. Origenes. Martin.

CLXXXVIII. Alexandriæ ecclesiæ episcopus xi. Demetrius annis xl. tribus. Pol. Eusebius.

CLXXXIX. Serapio viii. Antiochiæ ordinatur episcopus.

CXCI. Commodus multos nobilium interfecit, et spectacula populo Romano præbuit insignia.

CXCIII. Commodus strangulatur in domo Vestiliani. Romanorum imperator xvi. Helius Pertinax mensibus vi. Romanæ ecclesiæ episcopatum suscepit xiii. Victor annis x., cujus mediocria de religione extant volumina. Helius Pertinax occiditur. Severus xvii. Romanorum imperator regnavit annis xix. Eusebius. f. 25 b.

CXCIV. Clemens Alexandrinæ ecclesiæ presbyter, et Pantænus Stoicus philosophus in disputatione dogmatis nostri disertissimi habentur.

CXCV. Simacus interpres habetur.

CXCVI. Narcissus Ierosolimorum episcopus, et Theophilus Cæsariensis, Policarpus quoque, et Bachinus Asianæ provinciæ episcopi insignes habentur. Martin. Pol. Eusebius.

CXCIX. Quæstione orta in Asia inter episcopos, an secundum legem Moysi xiv. die mensis Pascha observandum esset, Victor Romanæ urbis episcopus, et Narcissus Ierosolimitanus, Policratesque et Hyrenæus et Bachillus, plurimique ecclesiarum pastores, quod eis probabile visum fuerat, literis ediderunt; quarum memoria ad nos usque perdurat.

CCIV. Romanæ ecclesiæ præfuit xiv. Zeferinus episcopus annis xviii.

CCV. Alexander ob confessionem Dominici nominis clarus habetur.

CCX. Origenes Alexandriæ studiis eruditur.

CCXI. Severus Eboraci in Britannia moritur.

CCXII. Romanorum imperator xviii. regnat Antoninus, cognomento Caracalla, Severi filius, annis vi.

Eusebius. CCXIII. Antiochiæ ix. episcopus Asclepiades. A.D. 213.

CCXV. Antoninus Caracalla cognominatur, propter genus vestis quod Romæ crogaverat, et e contrario Caracallæ ex ejus nomine Antonianæ dictæ. f. 26.

CCXVIII. Antoninus interficitur. Romanorum imperator xix. Macrinus anno uno.

CCXIX. Antiochiæ x. episcopus constituitur Philetus. Abgarus vir sanctus regnavit Edissæ. Macrinus occiditur.

CCXX. Romanorum xx. imperator M. Aurelius Antoni[n]us, annis quatuor.

? CCXXI. Romanæ ecclesiæ Calixtus episcopatum suscepit xv., annis quatuor. Hic constituit jejunium quatuor temporum in anno fieri propter abundantiam fructuum terræ juxta prophetam.

Eusebius. Bede. CCXXII. In Palæstina Nichopolis, quæ prius Emaus vocabatur, urbs condita est, in qua Dominum cognoverunt discipuli.

Eusebius. CCXXIII. Aurelius occiditur. Romanorum imperator xxi. Alexander annis xiii. Hic constituit cathedram episcopalem sublimem fieri.[1]

Martin. Pol. CCXXV. Romanæ ecclesiæ xvi. ordinatur episcopus Urbanus, annis ix., mensibus x., diebus xii.

Hic fecit ministeria sacrata omnia argentea, et patenas xxv. posuit.

CCXXVIII. Germinus presbyter Antiochenus, et Ypolitus et Berillus episcopus Arabiæ, et Ostrenus clari scriptores habentur.

CCXXIX. Antiochiæ xi. fuit episcopus Zebenus.

CCXXX. Origenes in Alexandria clarus habetur.

CCXXXI. Alexandrinæ ecclesiæ xii. episcopus Eraclas ordinatur, annis xvi.

CCXXXIV. Origenes de Alexandria ad Cæsaream Palæstinæ transiit.

CCXXXV. Romanæ ecclesiæ xvii. episcopus Pontianus suscepit, annis quinque.

CCXXXVI. Alexander occiditur. Romanorum xxii. imperator Maximinus annis tribus. f. 26 *b*.

CCXXXVIII. Maximinus adversus ecclesiarum sacerdotes persecutionem facit.

CCXXXIX. Maximinus occiditur. Gordianus Romanorum imperator xxiii., annis vi.

CCXL. Romanæ ecclesiæ xviii. episcopus ordinatur Antherus mense uno, post quem xix. Fabianus annis xiii. Hic con-

[1] This is apparently introduced incorrectly from Martinus Polonus, who mentions it under Clemens, anno 94.

A.D. 240. stituit ut per annos singulos novum chrisma conficiatur et vetus incendatur.[1] Cf. Mart. Pol.

CCXLI. Africanus inter scriptores nobilissimus habetur. Martin. Pol.

CCXLIV. Romanorum imperator xxiv. regnavit Philippus, annis vii. Eusebius.

CCXLV. Philippus filium suum Philippum consortem regni fecit, primusque omnium ex Romanis imperatoribus Christianus fuit.

CCLI. Philippus urbem cognomine sui in Tracia constituit.

CCLII. Alexandrinæ ecclesiæ xiii. episcopus Dionisius, annis xviii.

CCLIII. Philippus senior occiditur. Romanorum imperator xxv. Decius, anno uno, mensibus tribus, Christianorum persecutor.

CCLIV. Romanorum imperator xxvi. Gallus et Volusianus, annis ii. et iv. mensibus.[2] Romanæ ecclesiæ episcopatum post Fabiani gloriosam mortem, xx. suscepit Cornelius annos ii., qui et ipse martyrio coronatus est. Extant ad eum Cipriani octo epistolæ. Hic de cathacumbis levavit per noctem corpora Martin. Apostolorum Petri et Pauli; et posuit corpus Pauli in via Pol. Hostiensi ubi decollatus est; Petri autem juxta locum ubi crucifixus est. Antiochiæ xiv. episcopus Demetrius. Eusebius.

f. 27. CCLV. Romanæ ecclesiæ episcopatum tenet xxi. Lucius, menses viii., post quem xxii. Stephanus annis tribus. Romanorum imperator xxvii. Valerianus et Galienus annis xv.

CCLVII. Ciprianus primum rethor, deinde presbyter, ad extremum Cartaginensis episcopus martyrio coronatur.

CCLVIII. Romanæ ecclesiæ xxiii. episcopus constituitur Dionisius annis ix.

CCLIX. Valerianus in Christianos persecutione commota. . .[3]

CCLX. Antiochiæ episcopus xv. Paulus Samosatenus.

CCLXI. Alemanni, vastatis Galliis, in Italiam transiere.

CCLXIV. Alexandriæ ecclesiæ episcopus xiv. Maximus, annis xviii.

CCLXV. Romanæ ecclesiæ xxiv. constituitur episcopus Sixtus annis xi., cum quo sanctus Laurentius martyrium suscepit, Martin. archidiaconus Romanæ ecclesiæ. Pol.

CCLXVI. Paulus Samosatenus hæresim suscitavit. Eusebius.

CCLXIX. Galienus Mediolani occiditur.

---

[1] This sentence is added by a different hand.

[2] *mensibus*] menses, MS.

[3] The sentence is unfinished. "Statim a Sapore Persarum rege "capitur," are the words which follow in Eusebius.

Eusebius. CCLXX. Romanorum xxviii., Claudius regnavit anno uno, mensibus ix. A.D. 270.

CCLXXII. Claudius moritur. Romanorum imperator xxix. Aurelianus, annis v., mensibus vi. Antiochiæ xvii. ordinatur episcopus Timotheus.

CCLXXV. Eusebius Laodicensis episcopus insignis habetur.

CCLXXVII. Aurelianus cum adversum Christianos persecutionem movisset, fulmen juxta eum comitesque ejus ruit f. 27 *b.* cum magno pavore; ac non multo post inter Constantinopolim et Hercam in Canoflorio[1] viæ veteris occiditur.

CCLXXVIII. Romanorum imperator xxx. regnavit Tacithus menses vi. Quo apud Pontum occiso, obtinuit Florianus imperium diebus lxxxix; hoc quoque interfecto apud Tarsum, Romanorum xxxi. regnavit Probus, annis vi., mensibus quatuor.

CCLXXIX. Romanæ ecclesiæ episcopatum xxv. suscepit Felix, annis v. Manichæorum hæresis exorta.

CCLXXXII. Antiochiæ xviii. episcopus Cirillus constituitur.

CCLXXXIII. Romanæ ecclesiæ episcopatum xxvi. Euticianus suscepit, menses octo, post quem xxvii. Gaius annis xv.

CCLXXXIV. Alexandrinæ ecclesiæ xv. Theonas episcopus annis xix. Probus imperator occiditur. Romanorum imperator xxxii. regnavit Carus, cum filiis Carino et Numeriano annis duobus.

CCLXXXV. Carus fulmine ictus periit.

CCLXXXVI. Romanorum imperator xxxiii. Diocletianus annis xx.

Persecutio Christianorum decima.

CCLXXXVIII. Diocletianus in consortium regni Herculium Maximianum assumit.

Eusebius. Martin. Pol. CCXCVII. Romanæ ecclesiæ xxviii. Marcellinus suscepit annis x., et post eum, Marcellus.

Eusebius. CCCII. Antiochiæ xix. episcopus Tyrannus. Sanctus Albanus martyrizatus est.

Anglo-Saxon Chron., p. 296. (Mon. Hist. Brit.) CCCIII. Alexandriæ xvi. episcopus Petrus ordinatur, qui postea nono persecutionis anno gloriose martyrium perpetravit.

CCCVI. Romanæ ecclesiæ xxix. Eusebius episcopus constitu- f. 28. itur vi. menses; post quem xxx. Melchiades annis tribus.

Eusebius. CCCX. Romanorum imperator xxxiv. Constantinus, annis xxx., mensibus x.

CCCXI. Quirinus episcopus Sescianus[2] pro Christo gloriose interficitur: nam manuali mola ad collum ligata e ponte præcipitatus in flumen, diutissime supernatavit; et conspectantibus collocutus, ne sui terrerentur exemplo, vix orans ut mergeretur,

[1] Heracleam in Campo Florio, Euseb. Cenophrurio, Migne.

[2] Siscia in Pannonia, now Sisek in Hungary.

A.D. 311. obtinuit. Avitianus archiepiscopus Rotomagensis, (hic interfuit concilio Arelatensi primo,) moritur. Anglo-Saxon Chron. MS. Bodl. 636, p. 296 *n.*

cccxiii. Romanæ ecclesiæ xxxi. ordinatur episcopus Silvester annis xxii. Hic constituit chrisma ab episcopo confici, et ut sacrosanctum sacrificium non in panno serico, sed in puro linthco, consecraretur. Reperit quoque dalmaticæ usum. Eusebius.

cccxiv. Alexandriæ xvii. episcopus Achillas ordinatur.

cccxv. Floruit beatus Nicholaus Mirreorum archiepiscopus a tempore Constantini filii Constantii senioris et Helenæ reginæ, usque ad tempus Justiniani imperatoris.

De Sancto Nicholao. ?

Sicut in vera Græcorum reperitur historia, Sanctus Nicholaus pontifex in synodo Nicena fuisse legitur, oppido jam senex: qui paucis postmodum supervivens diebus cælo spiritum reddidit, a quo scilicet tempore usque ad ejusdem corporis translationem, secundum eorumdem Græcorum calculationem, ducentarum fere Olympiadum curricula transierunt: deinde anno M. et octogenario octavo indictione decima translatus est. Olympias sunt quatuor anni.

S. Martin of Tours. cccxx. Anno Constantini xi. Sanctus Martinus natus est; ipse inter scholares alitus[1] sub rege Constantio: dehinc sub Juliano Cæsare militavit: cum esset xviii. annorum baptizatus est: post baptismum per biennium militavit. Sub Juliano apud Wangionem militiæ abrenuntiavit.

cccxxi. Alexandrinæ ecclesiæ xviii. episcopus ordinatur Alexander, a quo Arrius presbyter ab ecclesia ejectus, multos suæ impietati sociat; ad quorum perfidiam coarguendam synodus ccc. et x. et viii. episcoporum in Nicæam urbem Bitiniæ congregata, omnes hæreticorum machinas homousii oppositione dejecit. Eusebius.

cccxxviii. Severus archiepiscopus Rotomagensis quartus. ?

cccxxix. Crux Domini ab Helena Constantini matre inventa est. Eusebius.

cccxxx. Donatus agnoscitur, a quo per Affricam Donatiani hæretici. Antiochiæ episcopus xx. Vitalis, xxi. Philogonus, xxii. Paulinus, xxiii. Eustathius, quo in exilium ob fidem truso, usque in præsentem diem Arriani ecclesiam occupaverunt episcopi decem.[2] Hieronym.

f. 28 *b.* cccxxxii. Alexandrinæ ecclesiæ xix. episcopus ordinatur Athanasius.

cccxxxiii. Romæ xxxii. ordinatur episcopus Marcus, menses

[1] *alitus*] alas, MS.

[2] The names are given in S. Jerome.

Hieronym. viii.; post quem ordinatur xxxiii. Julius, annis xvi. et mensibus [1] iv. A.D. 338.

Martin. Pol. CCCXXXV. Marcus Papa concessit episcopo Hostiensi pallium, eo quod consecrat dominum Papam.

Hieronym. CCCXXXVII. Eustathius Constantinopolitanus presbyter agnoscitur, cujus industria in Ierosolimis martyrium constructum est.

CCCXL. Romanorum xxxv. regnavit Constantinus, Constantius, et Constans, annis xxiv., mensibus v., diebus xii.

CCCXLIV. Paulus crudelitate præfecti Philippi, (nam fautor Macedonii partium erat,) et Arrianorum insidiis, strangulatur.

CCCXLV. Sapor rex Persarum Christianos persequitur.

CCCXLIX. Eusebius episcopus Emisenus, Arrianæ signifer factionis, multa et varia describit.

Hieronym. CCCLI. Romanæ ecclesiæ xxxiv. ordinatur Liberius. Quo in exilium truso, omnes clerici juraverunt, ut nullum alium susciperent. Verum cum Felix ab Arrianis fuisset in sacerdotium substitutus, plurimi pejeraverunt; et post annum cum Felice ejecti sunt, quia Liberius tædio victus exilii, et in hæretica pravitate subscribens, Romam quasi victor intraverat.

CCCLV. Gennadius forensis orator Romæ insignis habetur. f. 29.

CCCLVI. Victorinus rhetor, et Donatus grammaticus insignes habentur.

CCCLVII. Paulinus et Rodanius, Galliarum episcopi, in exilium ob fidem trusi.

CCCLVIII. Antonius monachus in eremo moritur. Hilarius episcopus Pictavensis, factione Saturnini, Arelatensis episcopi, reliquorum[que] qui cum eo erant Arrianorum, ante triennium in Frigiam pulsus, libros de fide componit. Liberius episcopus Romanus in exilio moritur.[2]

CCCLIX. Paulus episcopus Treverorum in Frigia exulans moritur.

CCCLX. Synodus apud Arminum et Seleuciam Isauriæ facta.

Bede. Pelagiani[3] apud Sebastem urbem ossa beati Johannis Baptistæ concremant flammis et dispergunt.

Hieronym. CCCLXI. Omnes pæne toto orbe ecclesiæ sub nomine pacis et regis Arrianorum consortio polluuntur.

CCCLXII. Romanorum xxxvi. Julianus imperator, anno uno, mensibus octo.

CCCLXIV. Eusebius et Lucifer episcopi de exilio revertuntur.

CCCLXVI. Romanorum xxxvii. Jovinianus mensibus viii. Synodus Antiochiæ a Meletio et suis facta.

---

[1] *mensibus*] menses, MS.

[2] *moritur*] mittitur, Hieronym.

[3] *Pelagiani*] Pagani, Bede.

A.D. 367. CCCLXVII. Romanorum xxxviii. Valentinianus et Valens annis xiii. Hieronym.

CCCLXVIII. Romanæ ecclesiæ xxxv. ordinatur episcopus Damasus. Et non post multum temporis intervallum, Ursinus a quibusdam episcopus constituitur, Sicinium cum suis invadit; quo Damasianæ partis populo confluente, crudelissimæ interfectiones diversi sexus perpetratæ.

CCCLXIX. Sanctus Hylarius episcopus Pictavensis moritur. Apud Atrebatas lana e cælo pluviæ mixta defluit.

f. 29 *b*. CCCLXXIV. Didimus Alexandrinus multa de fide commentatur. Valens cum Gratiano et Valentiniano, [qui] Ambrosium[1] perfida obsidione [vexavit], nec prius quam[2] prolatis Gervasii et Prothasii martyrum reliquiis, Deo revelante, incorruptis, nefanda cœpta[3] deseruit. Ossa Sancti Andreæ apostoli et Sancti Lucæ evangelistæ Constantinopolim translata sunt hoc anno. Bede.

CCCLXXV. Alexandriæ ordinatur episcopus Petrus, qui post Valentis interitum tam facilis in recipiendis hæreticis fuit, ut nonnullis suspicionem acceptæ pecuniæ intulerit. Hieronym.

CCCLXXVI. Sanctus Martinus consecratur archiepiscopus. ?

CCCLXXVII. Post Auxentii seram mortem, Mediolani Ambrosio episcopo constituto, omnis ad fidem rectam Italia convertitur. Hieronym.

Sanctus Augustinus nascitur. ?

CCCLXXVIII. Basilius Cæsariensis episcopus Cappadocia clarus habetur. Hieronym.

CCCLXXIX. Florentius et Bonosius et Rufinus insignes monachi habentur, ex quibus Florentius tam misericors in egentes fuit, ut vulgo pater pauperum nominatus sit.

CCCLXXXI. Clarebant eo tempore Damasus Romanus, Didimus Alexandrinus, Jeronimus, totus divinæ scripturæ incumbens, Gregorius Nisenus, Gregorius Nazanzenus, Martinus Turonensis episcopus, Ambrosius Mediolanensis, Ruphinus Aquileiensis presbyter, Miletius Antiochenus. In Egypto Pachomius abbas. Sigebertus Gemblacensis, Migne, Patrologia, t. clx. col. 65.

CCCLXXXII. Damasus Papa instituit, rogatu Ieronimi, dicere in ecclesia in fine Psalmorum *Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto. Sicut erat.* [Monumenta Germaniæ Historica, t. vi. p. 302.]

CCCLXXXIII. Sanctus Basilius Cæsariensis episcopus feliciter migravit ad Christum.[4]

CCCLXXXIV. Ambrosius episcopus Mediolanensis libros de Spiritu Sancto ad Gratianum imperatorem scribit.

---

[1] *qui Ambrosium*] et amborum, MS.

[2] *quam*] quod, MS.

[3] *cœpta*] cepte, MS.

[4] Abridged.

Sigebert, col. 67.

CCCLXXXVI. Teodosius solus annis xi. imperat. Constantaniana synodus universalis cl. patrum congregatur. A.D. 386.

CCCLXXXVII. Romanæ ecclesiæ xxxvi. Siricus præsidet. Ambrosius Antiphonas instituit.

CCCLXXXVIII. Corpora sanctorum Gervasii et Prothasii martyrum Mediolani ab Ambrosio reperta sunt. f. 30.

CCCLXXXIX. Augustinus cum esset Manichæus, per Ambrosium ad rectam fidem convertitur, et relictis scholis baptizatur.

CCCXC. Maximus tyrannus ab Ambrosio excommunicatur.

CCCXCI. Ambrosius post Hilarium Pictavensem hymnos in ecclesia primus canendos composuit. Gregorius episcopus Nazanzenus obiit. Ambrosius imperatorem Theodosium excommunicavit.

CCCXCII. Caput Johannis Baptistæ a Theodosio imperatore Constantinopolim translatum est.

CCCXCIII. In Hispania Prudentius claret.

CCCXCIV. Sanctus Patricius Scothtus in Hibernia cum suis sororibus venditur; ubi cum esset regis porcarius, angeli sæpe alloquio fruitur. S. Patrick.

CCCXCV. Arsenius ex senatore fit monachus, et per annos lv. in eremo sanctitatis exemplo omnibus mirabilis enituit.

CCCXCVII. Romanorum Archadius et Honorius imperant annis xiii. Corpora Nazarii et Celsi martyrum Mediolani ab Ambrosio reperta et levata sunt.

Marianus Scotus.

CCCXCIX. Romanæ ecclesiæ Anastasius episcopus xxxvii. præsidet. Hic constituit ut quotiens evangelia recitarentur, sacerdotes non sederent, sed curvi starent. Johannes Crisostomus claret.

Sigebert, col. 71.

In Hispania Orosius, in Aquitania Severus, qui vitam sancti Martini scripsit, clarent.

CCCC. Imperatores zelum patris sui Theodosii secuti, jubent in toto orbe Romano templa idolorum destrui.

CCCCI. Anno Archadii et Honorii secundo[1] sanctus Martinus migravit ad Dominum anno vitæ suæ lxxxi., pontificatus vero xxvi.[2]

CCCCIII. Sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus hoc anno obiit.

CCCCIV. Romanæ ecclesiæ Innocentius xxxviii. præsidet. Hic decrevit pacis osculum ad missam, sabbato jejunium celebrari, oleo ad usus infirmorum ab episcopo consecrato licere uti.

CCCCV. Romæ Alexis declaratur.

[1] *secundo*] quinto, Sigebert from Prosper.

[2] This is in a different hand.

A.D. 406. CCCCVI. Pacomius abbas moritur. Sigebert, col. 73.

CCCCVII. Paula Bethleem obiit.

f. 30 b. CCCCVIII. Augustinus in ecclesia philosophatur, cujus librorum numerus plusquam mxxx. extenditur.[1]

Augustinus apud Yponem Africæ, et Jeronimus apud Bethleem Judæ, per epistolas inter se usque ad simultatem disceptant.

CCCCIX. Johannes Crisostomus ab Archadio exulatur, et non multo post moritur in exilio.

CCCCX. Romanorum Theodosius imperat[or] annis xiv.

CCCCXIII. Corpora Sanctorum Stephani, Nicodemi, Gama[lielis] et Abibon inventa sunt hoc anno. Marianus Scotus.

CCCCXIV. Honorius imperator, quia in [Deo] speravit affectu religionis, liberavit eum Dominus a multis in se undique insurgentibus tyrannis. Sigebert, col. 75.

CCCCXV. Maximus Taurinensis episcopus claret.

CCCCXVI. Judæus quidam [cum] sæpe in multis hæreticorum ecclesiis baptizatus fuisset, venit etiam ad ecclesiam catholicorum,[2] sub eadem intentione baptizandus; et cum baptizari deberet, aqua fontis subito disparuit; et iterum atque iterum allata aqua et fonte repleto, iterum atque iterum aqua disparens virtutem Dei et Judæi perfidiam ostendit.

CCCCXVII. Romanæ ecclesiæ xxxix. Zosimus præsidet. Hic decrevit cereum sabbato sancto Paschæ per ecclesias benedici.

Pharamond, first king of the Franks. CCCCXIX. Franci primum regem habuerunt Pharamundum, qui regnavit annis xi.

CCCCXX. Romanæ ecclesiæ xl. Bonefacius præsidet.

CCCCXXI. Sanctus Jeronimus apud Bethleem moritur.

CCCCXXIV. Honorius obiit. Theodosius utrique regno imperat annis tribus.

CCCCXXVI. Romanæ ecclesiæ xli. Celestinus præsidet. Hic constituit ut Psalmi David cl. ante sacrificium canerentur.

CCCCXXVII. Cassianus scribit Collationes.

CCCCXXX. Augustinus in episcopatu Iponiensi Heraclium sibi substitui fecit.

CCCCXXXII. Celestinus Papa ad Scotos in Christum credentes Palladium primum mittit episcopum. Post quem ad eosdem ab eodem Celestino missus est sanctus Patricius, genere Brito, filius Conches sororis sancti Martini Turonensis episcopi. Qui per lx. annos signis, sanctitate, doctrina excellens, totam Hyberniam convertit ad Christum.

CCCCXXXIII. Tertia[3] synodus universalis, Ephesina prima, cc.

---

[1] *extenditur*] extenduntur, MS.

[2] *catholicorum*] orthodoxorum, Sigebert.

[3] *Tertia*] Tertius, MS.

Sigebert, col. 79. episcoporum jussu Theodosii junioris Augusti edita est, in quo Nestorius episcopus Constantinopolitanus damnatus est. A.D. 433.

CCCCXXXIV. Romanæ ecclesiæ Sixtus xlii. præsidet.

CCCCXXXV. Germanus Autisiodorensis[1] et Lupus Trecassinus[2] episcopi clari habentur.

CCCCXXXVII. Cirillus Alexandrinus episcopus ab hoc anno orditus, cyclum de ordinatione Paschæ per xxv.[3] annos summa brevitate collegit, intra quem omnes paschalis observationis varietates comprehendi notavit. Cycle of Easter.

CCCCXXXVIII. Sollemnitas Sancti Petri ad vincula kal. Augusti hoc anno statuta est.

CCCCXL. Hoc anno Sanctus Augustinus episcopus Iponiensis migravit ad Dominum, xiii. mense obsidionis suæ urbis, anno ætatis suæ lxxxiii., episcopatus xl.; qui tanta scripsit, ut libros ejus nullus omni tempore vitæ suæ non solum scribere, sed nec legere quidem valeat. Romanæ ecclesiæ Leo primus præsidet xliii. Hic constituit in missa dicere *sanctum sacrificium, immaculatam hostiam*. Iste Leo Papa in homeliis declamandis multum valuit.

Hujus notarius fuit Prosper.

Martin. Pol. CCCCXLI. Sanctus Mamertus Viennensis episcopus constituit tres dies Rogationum celebrari ante Ascensionem Domini propter cladem imminentem.

Sigebert, col. 82. CCCCXLIV. Corpus Johannis Crisostomi in exilio defuncti tandem Constantinopolim refertur.

CCCCXLVI. Germanus Autisiodorensis et Lupus Trecassinus episcopi in Britanniam diriguntur contra hæresim Pelagianam. Mission of S. German to England.

CCCCXLVII. Apud Ephesum septem fratres a Decio imperatore pro Christo tormentati, in spelunca se clauserunt; et facta oratione ibi obdormierunt. f. 31 *b*.

CCCCXLIX. Germanus Autisiodorensis cum Severo Treverensi episcopo iterum ad Britanniam missus. Remigius Remensis nascitur. Second mission of S. German.

CCCCLI. Theodosius imperator moritur: cui succedens Marcianus imperat annis vi., cum quo Valentinianus annis v.

CCCCLII. Instantia Leonis Papæ, jubente Marciano imperatore, congregata est quarta universalis synodus DCCXXX.[4] episcoporum apud Calcedonem adversus Euticen et Dioscorum.

CCCCLV. Hengistus regnum Anglorum suscipiens regnavit in Cantia xxii. annis. Hengist king of Kent.

---

[1] Of Auxerre.

[2] Of Troyes.

[3] *ordinatione . . . xxv.*] ratione . . . 95, Sigebert. The text follows Harl. 651.

[4] *Dccxxx.*] 630, Sigebert. The text as Harl. 651.

A.D. 457. CCCCLVI. Valentinianus imperator perimitur. Sigebert, col. 86.

S. Geneviève. CCCCLVII. Genovefa virgo Parisiensis multa sanctitate claret per Gallias. Paulinus Nolanus episcopus, dum pro captivo filio viduæ se vicarium in servitutem barbari subicit, omnes captivos suæ urbis recipit. Mortuo Marciano, Leo regnavit annis xvi.

CCCCLVIII. Simeon, qui xl. annis inclusus in columna stetit, in Antiochia claret.

CCCCLXII. Hylarius Romanæ ecclesiæ xliv. presidet.

CCCCLXVII. Romanæ ecclesiæ xlv. Simplicius præsidet. Hic damnavit Petrum episcopum Alexandriæ, Euticianæ hæresis accusatum.

f. 32. CCCCLXVIII. Mamertus episcopus Viennensis claruit, qui litanias ante Ascensionem instituit.

CCCCLXXI. Remigius Remorum fit episcopus.

CCCCLXXIII. Leone imperatore mortuo, Zenon imperat annis xix.

Clarent Sanctus Gildardus et Sanctus Remigius episcopi. Robert de Monte, col. 413.

CCCCLXXXII. Romanæ ecclesiæ xlvi. episcopus Felix præsidet. Hic Acatium episcopum Constantinopolitanum damnavit, assentientem Petro Alexandrino damnato. Sigebert, col. 91.

CCCCLXXXIII. Honorius rex Wandalorum omnes Africæ episcopos quasi ad synodum convocat, et exiliatis cccexliv. episcopis Catholicis, ecclesias clausit, aut Arrianis dedit. Letum vero episcopum incendio concremavit; Eugenium vero Carthaginis episcopum cum clericis suis plusquam quingentis cruciatos multis modis exiliavit.

CCCCLXXXVI. Claret Remigius Remis; in Africa Fulgentius episcopus Ruspensis[1]; et Germanus Capuanus.

CCCCLXXXVII. Romanæ ecclesiæ xlvii. Gelasius præsidet. Hic tractatus et hymnos composuit.

Baptism of Clovis. CCCCLXXXVIII. Baptizatur Clodoveus a beato Remigio. Martin. Pol.

CCCCLXXXIX. Corpus Barnabæ Apostoli apud Salaminam Cypri invenitur. Sigebert, col. 92.

CCCCXC. Avitus Viennensis episcopus claret, qui Gallias ab Arriana hæresi[2] defendit.

CCCCXCI. Romanæ ecclesiæ xlviii. Anastasius præsidet. Sanctus Patricius ii. Hiberniæ archiepiscopus, anno ætatis suæ cxxii., in Christo quievit.

CCCCXCII. Zenone imperatore mortuo, Anastasius imperat annis xxv.

f. 32 *b*. CCCCXCIII. Romanæ ecclesiæ xlix. Simacus presidet. Hic constituit *Gloria in excelsis* omni Dominico die et in natalitio sanctorum cantari.

---

[1] Of Ruspa, now Alfaques, in Tunis. | [2] *hæresi*] heresis, MS.

Sigebert, col. 94. CCCCXCVI. Simacus Papa in consilio CXV. episcoporum se purgat de objecto crimine. A.D. 496.

DVIII. Romanæ ecclesiæ quinquagesimus Hormisda præsidet. Hic clerum composuit et Psalmis erudivit.

Martin. Pol. DIX. Obiit Sanctus Benedictus abbas. Barnabas quidam Arrianus episcopus, dum contra regulam fidei quendam baptizans dixisset, "Baptizo te in nomine Patris per Filium in "Spiritu Sancto," statim aqua quæ fuerat ad baptizandum reportata nusquam apparuit. Quod aspiciens qui baptizandus erat, confestim ad ecclesiam Catholicam abiit, et baptismum Christi suscepit. Death of S. Benedict.

Sigebert, col. 97. DXII. Prima synodus a Francis jussu Ludowici regis Aurelianis habita. Council of Orleans under Clovis.

DXVII. Anastasius imperator fulmine a Deo percussus periit. Post quem Justinus senior regnavit annis x. Boetius scribit.

DXVIII. Virgo Dei Brigida Scota obiit in Scotia. Death of S. Bridget.

Martin. Pol. DXIX. Romanæ ecclesiæ li. Johannes præsidet. Priscianus grammaticus claruit.

Sigebert, col. 98. DXXI. Boetius longo exilio fatigatus, a Theoderico Gottiorum rege perimitur.

DXXIII. Romanæ ecclesiæ lii. Felix præsidet. Hic Gregorii Papæ atavus fuit.

DXXVII. Romanæ ecclesiæ liii.[1] Bonefacius præsidet. Justinianus imperat annis xxx. et viii.

DXXVIII. Cassiodorus, Arator, Priscianus, Victor Capuanus, Gregorius Lingonensis, Nicetius Treverensis, Domitianus Tungrensis florent. f. 33.

DXXIX. Corpus Sancti Antonii inventum est, et Alexandriam delatum est.

DXXX. Romanæ ecclesiæ liv. Johannes præsidet.

DXXXII. Justinianus imperator Constantinopoli ecclesiam Sanctæ Sophiæ incomparabili opere exædificat.

DXXXIII. Romanæ ecclesiæ lv. Agapitus præsidet.

DXXXIV. Romanæ ecclesiæ lvi. Silverius præsidet.

DXXXV. Romanæ ecclesiæ lvii. Vigilius præsidet.

DXLII. Maurus discipulus Sancti Benedicti in Gallia claret.

From Galf. Mon. p. 199, ed. Giles. DXLIII. Arturus rex invictissimus Britannicæ insulæ, secundum gesta Britonum, rediit de victoria Roma[no]rum. King Arthur.

Sigebert, col. 103. DXLIV. Herculanus Perusinus episcopus a Totila rege, secto capite, martyrizatur. Post mortem vero corpori caput ejus

[1] *liii.*] So the Annalist, following Harl. 651, and correcting Sigebert; and the numbering is so carried on.

A.D. 544. unitum invenitur. Obiit sanctus Remigius Remorum episcopus. Vigilius Papa exulatur. Sigebert, col. 104.

Death of King Arthur. Arturus Rex inclytus lethaliter vulneratus est, qui ad sananda vulnera sua in insulam Avallonis evectus, Constantino, cognato suo et filio Cadoris ducis Cornubiæ, Britanniam regendam dimisit, anno ab incarnatione Domini DXLII. Tunc temporis Galf. Mon. p. 203. Id. p. 204.

Death of S. David. sanctus Daniel Bangornensis antistes obiit, et sanctus David Legionum[1] archiepiscopus obiit, sepultusque est in Menevia civitate infra monasterium suum.

DLI. Quinta synodus universalis Constantinopolim celebratur. Sigebert, col. 104.

DLII. Romanæ ecclesiæ LVIII. Pelagius præsidet. Hic insimulatus de morte Vigilii Papæ, tenens sancta evangelia et crucem, jurejurando publice satisfecit.

DLIV. Hyems nive et glacie ita exasperatur, ut volucres et feræ indomitæ manu capi possent.

Death of S. Medard, bishop of Noyon. DLVI. Obiit Sanctus Medardus episcopus Noviomensis.

DLVIII. Gregorius, filius Gordiani senatoris, Romæ adolescit; qui, sex monasteriis in Sicilia fundatis, et septimo Romæ in domo sua, ex prætore urbano factus monachus, sapientia et scientia, doctrina et sanctitate claruit.

Death of Constantine, king of the Britons. Constantinus rex Britonum cum duobus annis regnasset, tertio anno interfectus est a Conano, et infra structuram lapidum, quæ Saxonica lingua Stanhenges nuncupatur, juxta cœnobium Ambrii[2] sepelitur. Conanus regnavit post eum, post quem Vortiporius; post quem Malgo; iste valde probus fuit; post quem Caretius; et Britannia vastata est a Godmundo. Galf. Mon. p. 204.

Adelbertus rex Cantiæ.

f. 33 *b*. S. Gregory sees the English boys at Rome. DLIX. Elle in provincia Deirorum regnum suscepit, et triginta annis regnavit: ad cujus nomen beatus Gregorius cum Anglige-nos pueros in foro Romano venales invenit positos, alludens, ait, "Alleluia, laudem Dei Creatoris, illis in partibus oportet cantari." Flor. Wigorn. p. 525 B. (Mon. Hist. Brit.)

DLXI. Anglorum in Britannia tertius Edelbertus regnavit annis LV.[3] Hoc tempore Brendanus claruit. Sigebert, col. 105.

DLXIV. Romanæ ecclesiæ LIX. Johannes præsidet.

DLXV. Justiniano imperatore mortuo, Justinus junior imperat annis XII. Sanctus Columbanus presbyter veniens de Scotia, clarus habetur in Britannia. Sanson Dolensis archiepiscopus claret.

DLXXI. His diebus Sidonius Alumnensis episcopus claruit.

---

[1] *Legionum*] Above this word *Dewi* is interlined in the MS.

[2] *i.e.* Amesbury.

[3] *lv.*] lvi., Sigebert, and so Bede. Harl. 651 has lv.

Sigebert, col. 108.

DLXXV. Romanæ ecclesiæ sexagesimus Benedictus præsidet. Ab hoc Gregorius ad prædicandum Anglis abire permissus, sed populo tumultuante retractus, septimus levita est ordinatus. A.D. 575. S. Gregory's intention to go to England.

DLXXVII. Justino imperatore mortuo, Tiberius regnat annis vi.

DLXXVIII. Sanctus Germanus Parisiensis episcopus obiit.

DLXXXI. Romanæ ecclesiæ lxi. Pelagius præsidet.[1] Gregorius scribit Moralia super Job.

DLXXXIII. Tiberio mortuo, Mauricius imperat annis xxi.

DXCII. Romanæ ecclesiæ lxii. Gregorius apostolus Anglorum præsidet. Hic inter cætera pietatis opera animam Trajani Romanorum quondam imperatoris, quamvis pagani, a pœnis inferni liberari, miserando et plorando a Deo obtinuit. Hic inter multa quæ utilia ecclesiæ fecit et instituit, Antiphonarium regulariter centonizavit[2] et utiliter compilavit. Kirie eleison a clero ad missas . . . .[3] extra quinquagesimam dici fecit. In canone hostiæ tria verba superaddidit: *Diesque nostros in tua pace disponas atque ab æterna damnatione nos eripi et in electorum tuorum jubeas grege numerari.* Orationem quoque Dominicam post canonem super hostiam censuit recitari. f. 34. S. Gregory pope.

DXCIV. Tunica Domini inventa est, et in Jerusalem juxta crucem posita.

DXCV. Constantinopoli nascitur puer quadripes, et alter duos vertices habens.

DXCVII. Gregorius Papa, quod ipse olim facere intenderat, Augustinum cum aliis ad prædicandum destinat in Angliam. Mission of Augustine.

Martin. Pol.

DXCVIII. Phocas interfector Mauritii imperatoris ab Augusto lvi. annis viii.

Sigebert, col. 112.

DXCIX. Edelbertus rex Anglorum, prædicante Augustino, cum gente sua baptizatur. Baptism of Ethelbert.

DC. Augustinus ab Etherio Arelatensi episcopo consecratur episcopus Anglorum.

DCII. Augustinus, episcopus Anglorum, habita synodo cum Britonum et Scotorum episcopis, quia sacerdotes et monachos invenit adversarios æquitatis, quos voluit habere socios prædicationis, terruit eos vaticinio futuræ super eos calamitatis. Augustinus archiepiscopus Mellitum et Justum ordinavit epi- Synod held by Augustine with the British bishops.

---

[1] Here the MS. has "Hic decre- "vit ix. prefationes," erased, the scribe beginning to copy the sentence from Sigebert, and then determining to omit it.

[2] *centonizavit*] centonizatu, MS.

[3] The compiler has omitted "cantari præcepit; alleluia ad "missas."

A.D. 602. scopos, Mellitum ad prædicandum provinciæ Orientalium Saxonum; qui vero verbum veritatis cum rege Seberto, regis Athelberti nepote, prædicante Mellito, accepere. In Londonia sua metropoli rex ipse Athelbertus fecit ecclesiam Sancti Pauli. Iste rex beatus v. ecclesias, scilicet ecclesiam Christi Cantuariæ et Sancti Augustini, et Sancti Andreæ Rofcestriæ, et Sancti Pauli Londoniæ, et Westmonasterium fundavit. Flor. Wigorn., p. 526 E.

S. Paul's built.

DCVI. Romanæ ecclesiæ lxiii. Sabinianus præsidet. Sigebert, col. 113.

DCVII. Romanæ ecclesiæ lxiv. Bonefacius præsidet. Hic obtinuit apud Focam imperatorem, ut ecclesia Romana caput esset omnium ecclesiarum; quia ecclesia Constantinopolitana scribebat se esse primam omnium ecclesiarum.

f. 34 *b*. Death of Augustine.

DCVIII. Augustinus primus Anglorum archiepiscopus moritur; successit Laurentius.

Dedication of the Pantheon.

DCIX. Romanæ ecclesiæ lxv. Bonefacius præsidet. Hic Pantheon Romæ a Foca imperatore impetratum vertit in ecclesiam Sanctæ Mariæ et omnium martyrum in kalendis Novembris; sed Gregorius ii. Papa lxxxvii. post annos c. et v. postmodum decrevit eandem in honore Omnium Sanctorum sollemniter observari perpetuo ab omni ecclesia.[1]

DCXI. Alexandriæ Johannes episcopus claruit, qui ob eximiam in Christum liberalitatem nomen Eleemosynarii habere meruit.

DCXII. Heraclius ad imperatorem electus, Foca perempto et cremato ignibus, regnavit annis xxx. Desiderius episcopus martyrizatur, lapidibus obrutus.

DCXIV. Romanæ ecclesiæ lxvi. Deusdedit præsidet. Hic constituit secundam missam in clero. Sanctus Columbanus cœnobium Bobium construit in Italia.

Death of Ethelbert. Eadbald. Edwin.

DCXVI. Edelbertus rex Cantuariorum obiit: post quem Eadbaldus filius ejus annis xx. duobus regnavit. Egfrido[2] rege perempto, Edwinus regnum suscepit.

DCXVIII. Romanæ ecclesiæ lxvii. Bonefacius præsidet. Hic decrevit ut nullus trahatur violenter de ecclesia. Hic etiam decrevit ut monachi in officio sacerdotalis gradus utantur potestate ligandi atque solvendi. Johannes Eleemosynarius obiit.

---

[1] This is introduced from below. See under 714. It is not in Harl. 651.

[2] *Egfrido*] Edilfrido, Sigebert, and so Harl. 651.

Sigebert, col. 117.

DCXIX. Laurentius secundus archiepiscopus Cantuariensis obiit. A.D. 619.

DCXXII. Romanæ ecclesiæ lxviii. Honorius præsidet.

DCXXV. Mellitus tertius Anglorum episcopus obiit.

DCXXVII. Isiodorus Ispalensis episcopus claret.

DCXXVIII. Edwinus rex Nordhamhimbrorum a Paulino episcopo baptizatur. f. 35. Baptism of Edwin.

DCXXX. Obiit Sanctus Bavo.

DCXXXI. Exaltatio Sanctæ Crucis sub Heraclio imperatore.

DCXXXII. Edwinus rex a Penda et Cedualla rege Britonum perimitur et fide[s] Christi concutitur. Death of Edwin.

DCXXXIII. Romanæ ecclesiæ lxix. Severianus. Post eum Johannes lxx. præsidet.

DCXXXV. Oswaldus filius Egfridi regis, regno Nordanhimbrorum post Edwinum suscepto, Ceduallam regem Britonum perimit, et fidem Christi tenuit. Aidanus episcopus floret. Oswald.

Robert de Monte, col. 414.

DCXXXVI. Romanæ ecclesiæ lxxi. Theodorus præsidet. Sanctus Audoenus factus est archiepiscopus.[1]

Sigebert, col. 121.

DCXXXVII. Florebant in Francia tres fratres, Ado, Rado, Dado qui et Audoenus dictus est.

DCXXXVIII. Saraceni Jerusalem biennio obsessam capiunt.

DCXL. Edbaldo rege Anglorum mortuo, Earconbertus filius ejus post eum regnavit annis xxv. Hic in Anglia primus idola deorum destruxit, et fidem Christi dilatavit, et jejunium Quadragesimæ in Anglia observari edixit. Destruction of idols in England by Erconbert.

DCXLII. Heraclius imperator moritur. Constantinus filius ejus substituitur, et quarto mense imperii sui a noverca sua Martina et Pirro patriarcha veneno extinguitur, et Martina cum filio suo Heraclona imperium arripit.

DCXLIII. Heraclonas, absciso sibi naso, et Martina mater ejus, lingua abscisa, exiliantur; et Constans, qui et Constantinus dicitur, filius Constantini, regnavit annis xxv.

Sanctus Oswaldus rex Nordamhimbrorum a Penda Merciorum rege perimitur; cujus filius Oswi post eum regnat annis xxviii. Eodem anno Kenwalchius, Kinegisli regis filius, regnum suscepit; regnavit annis xxxi. Hic ecclesiam Wintoniæ, in qua sedes est episcopalis, construxit. S. Oswald slain by Penda. Winchester cathedral built.

Flor. Wigorn., p. 529 D.

Sigebert, col. 122.

DCXLV. Dagobertus rex Francorum moritur. Successit Clodoveus filius ejus.

DCXLVII. Pipinus major domus moritur.

DCXLVIII. Romanæ ecclesiæ lxxii. Martinus præsidet. Sanctus Furseus claret. f. 35 *b*.

DCXLIX. Sanctus Audoenus Rotomagensis et Sanctus Eligius episcopi clarent.

[1] *i. e.*, of Rouen.

A.D. 650. DCL. Authbertus Cameracensis episcopus claret. Sigebert, col. 123.

DCLI. Translatio Sancti Benedicti a castro Cassino ad Floriacense cœnobium.

DCLII. Constantinus imperator a Paulo episcopo deceptus....[1] Ob hoc Martinus Papa, congregata Romæ cv. episcoporum synodo, anathematizavit omnes episcopos hæreticos.

DCLIII. Const[ant]inus imperator in Italia impugnat Dei ecclesiam.

DCLIV. Ignis de cælo cecidit, et timor magnus super homines venit.

Peterborough monastery founded. DCLV. Penda[2] rex abbatiam Burgensem fundavit, et Wulferus frater ejus magnis redditibus ampliavit. Anglo-Saxon Chron., pp. 312, 313.

Penda slain by Oswi. DCLVI. Oswius rex Nordamimbrorum Pendam regem Merciorum perimit, gentemque Merciorum ad Christum converti fecit: Pictos quoque regno Anglorum subdidit. Sigebert, col. 124.

DCLIX. Romanæ ecclesiæ lxxiii. Eugenius præsidet.

DCLXI. Romanæ ecclesiæ lxxiv. præsidet Vitalianus. Constantinus imperator Theodosium fratrem suum occidit.

Discussion about Easter. DCLXIV. In Anglia inter Anglos et Scotos magna de observatione Paschæ fit disceptatio, mediante Oswio rege glorioso; qui etiam assensus est Anglis Pascha celebrantibus Romano more.

DCLXV. Obiit Sanctus Eligius et Sanctus Wandregisilus episcopi. Sanctus Wilfridus factus est episcopus. R. de Monte, MS. Harl. 651.

S. Wilfrid.

Egbert. DCLXVI. Earcobertus rex obiit, et successit Egbertus.

DCLXIX. Constantinus imperator a suis in balneo est occisus. Constans filius ejus[3] imperat annis xvii. Sigebert, col. 125.

DCLXX. Romanæ ecclesiæ lxxv. Adeodatus præsidet. Obiit Oswi rex; successit Egfridus filius ejus annis xv. Obiit Sanctus Cedda episcopus; successit Wilfridus[4] junior.

Egfrid.

f. 36. DCLXXI. Sanctus Prejectus martyrizatur.

DCLXXIIII. Egberth rex Anglorum moritur. Successit Lotherc frater ejus; regnavit annis xii.

Theodore holds a synod. DCLXXIV. Theodorus in Anglia synodo habita, constituit multa ecclesiæ utilia. Hic scripsit librum pœnitentialem, mirabili et cauta discretione distinguens modum singularum culparum.

Translatio Sancti Benedicti abbatis. Martin. Pol.

DCLXXVII. Romanæ ecclesiæ lxxvi. Donnus præsidet.

DCLXXIX. Romanæ ecclesiæ lxxvii. Agatho præsidet. Sigebert, col. 128.

---

[1] The sense is lost by the omissions.

[2] *i. e.*, Peada, son of Penda.

[3] *Constans filius ejus*] Constantis filius Constantinus, Sigebert, and Harl. 651.

[4] *i. e.*, Winfrid, bishop of Lichfield.

Sigebert, col. 129.

DCLXXXI. Sexta synodus universalis Constantinopoli congregatur cc. episcoporum lxxx. et ix. A.D. 681.

DCLXXXII. Sanctus Leodegarius martyrizatur, et Gerinus frater ejus lapidibus obruitur.

DCLXXXIII. Sancta Eldrida regina claret in Anglia. S. Etheldreda.

DCLXXXIV. Romanæ ecclesiæ lxxviii. Leo junior præsidet.

DCLXXXV. Romanæ ecclesiæ lxxix. Benedictus præsidet.

Death of Egfrid.

Sanctus Cuthbertus factus est episcopus. Hoc anno moritur rex Egfridus Nordhimbrorum. Ipsa autem hora qua iste rex Egfridus gravi bello in Pictorum provincia premebatur, servus omnipotentis Domini Wilfridus episcopus in Sud Saxonia sacris missarum celebrationibus intendebat. Cumque dicto *Sursum corda*, respondetur *Habemus ad Dominum*, raptus in mentis excessum vidit eodem momento per spiritum Dei Egfridum regem capite cæsum morti procumbere. Qua visione perterritus majori est post modicum terrore perculsus. Nam cum sequentia missæ prosequeretur, et in præfatione *Per Christum Dominum nostrum* ab ipso diceretur ; aspexit, et ecce duo maligni spiritus animam regis ante ipsius oculos miserabiliter attulerunt, sicque horrendo gemitu suspirantem secum ad inferni claustra tulerunt. Illico Accam presbyterum suum vocavit, et ei cuncta quæ viderat, enarravit. Ad quæ presbyter vehementi stupore attonitus, vix illius verbis auditum patienter credere potuit. Jussus tamen diem et horam regiæ interfectionis notavit, et eam ipsam fuisse post aliquot dies rei gestæ attestatio comprobavit. Vision of his death by S. Wilfrid.

Sigebert, col. 130.

DCLXXXVI. Post Lothere regnavit Edric annis duobus : post Egfridum Alfridus regnavit xix. annis.

DCLXXXVII. Romanæ ecclesiæ lxxx. Johannes præsidet. Constantino imperatore mortuo, Justinianus filius ejus imperat annis x.

DCLXXXVIII. Romanæ ecclesiæ lxxxi. præsidet Conon. Edric Anglorum rege mortuo, externi reges regnum Anglorum disperdunt et discindunt annis quatuor. Sanctus Cudbertus episcopus Dunelmensis hoc anno obiit. Abbendonia fundata est a Cedwala rege Westsaxonum. Abingdon founded by Cædwalla.

CROYDON FREE PUBLIC LIBRARY CENTRAL

A.D. 689. DCLXXXIX. Romanæ ecclesiæ lxxxii. Sergius præsidet. Sigebert, col. 130.

DCXC. Theodorus archiepiscopus Anglorum obiti successit Brictwaldus.

f. 36 *b*. DCXCV. Justinianus imperator sextam sanctam synodum infirmare nititur, et Sergium Papam in hoc sibi resistentem ecclesia deturbare frustra molitur.

Bede. DCXCVI. Beda presbyter et monachus clarens in Anglia, tricesimum ætatis annum agit, et reliquum tempus vitæ legendo, tractando, scribendo, et exponendo sacram scripturam utiliter egit.

DCXCVIII. Sanctus Lambertus episcopus martyrio coronatus est.

DCXCIX. Dodo, interfector Sancti Lamberti, pessimo languore a vermibus consumitur.

DCCII. Romanæ ecclesiæ lxxxiii. Johannes præsidet.

DCCIV. Romanæ ecclesiæ lxxxiv. Johannes præsidet. Alfrido Norhenhimbrorum rege mortuo, Osredus regnat annis xii.

DCCV. Sanctus Adelmus a beato Brithwoldo archiepiscopo Cantuariensi ordinatur episcopus. Flor. Wigorn., p. 539 E.

DCCVI. Romanæ ecclesiæ lxxxv. Sisinnius et Constantinus lxxxvi. præsidet. Sigebert, col. 134.

DCCVII. Choered et Offa, reges Anglorum, Romam veniunt; ibique in monachis attonsi, Regi regum militant.

DCCVIII. Obiit Sanctus Aldelmus episcopus. Flor. Wigorn., p. 540 B.

Death of S. Wilfrid. DCCIX. Obiit Sanctus Wilfridus archiepiscopus Eboracensis, qui est annus vitæ ejus septuagesimus quintus, episcopatus vero quadragesimus quintus.

DCCXII. Philippicus, qui et Bardanius, Justinianum imperatorem jugulat, et post eum annis duobus imperat. Sigebert, col. 135.

DCCXIV. Artemius, qui et Anastasius, Philippicum privans imperio et oculis, imperat annis duobus.

f. 37. Gregorius ii.: hic festivitatem Omnium Sanctorum, quam Bonefacius Papa in honore beatæ Dei genitricis Mariæ et omnium martyrum celebrem et generalem instituit, in honore omnium sanctorum sollemnem observari præcepit.

Romanæ ecclesiæ lxxxvii. Gregorius ii. præsidet. Hic constituit ut tempore Quadragesimæ quinta feria jejunium et celebritas missarum fieret in ecclesia, quod non fiebat antea.

DCCXV. Sanctus Egidius, veniens a Græcia, sanctitate claret in Provincia.

DCCXVI. Theodosius Anastasium imperatorem de imperio deponens, eumque presbyterum ordinans, imperat anno uno.

Sigebert, col. 136.

Osred Nordamhimbrorum rege mortuo, Choenred regnavit annis tribus. A.D. 716.

DCCXVII. Theodosius imperator imperium deponit; post quem Leo xxiv. annis imperat. Gregorius Papa Bonefacium a Britannia venientem consecrat episcopum, et per eum in Germania verbum Dei prædicat. Consecration of S. Boniface.

DCCXIX. Post Choenred regnat in Nordamhimbris Osrich annis xi. Constantinus, filius Leonis imperatoris, dum baptizatur a patriarcha Germano, caccans in sancto lavacro, magnum dat præsagium, quod futurus esset ecclesiæ Dei in scandalum.

DCCXXI. Ossa Sancti Augustini episcopi Yponiensis, olim translata ad Sardiniam, modo vastata a Saracenis Sardinia, Luithprandus rex Longobardorum, dato pretio, transfert Papiam. Karolus rex Francorum imperat. Charles Martel.

DCCXXIII. Karolus Saxones debellat.

DCCXXIV. Karolus Baioarios armis subjugat.

DCCXXV. Karolus Alemanniam subjugavit.

DCCXXVII. Karolus Suevos debellat.

DCCXXVIII. Karolus Aquitaniam devastat.

DCCXXIX. Mortuo Osrich rege Nordhamhimbrorum, Cedulfus ei succedit.

R. de Monte, MS. Harl. 651.

DCCXXX. Romanæ ecclesiæ lxxxviii. Gregorius tertius præsidet; hic instituit post primam commemorationem sanctorum in canone missæ a sacerdote ita dicendum; *Et eorum quorum solemnitas hodie in conspectu tuæ majestatis celebratur, Domine Deus noster,* toto orbe terrarum. f. 37 *b.*

Sigebert, col. 139.

Quam institutionem in oratorio Romæ tabulis lapideis conscribi fecit. In Anglia Beda presbyter et monachus, sanctitate et scientia clarus, moritur. Death of Bede. Karolus Burgundiam sibi subjugat.

DCCXXXII. Gregorius Papa synodum nongentorum trium episcoporum Romæ congregat, et venerationem sanctarum imaginum confirmat, earumque violatores generali sententia anathematizat. Ka[rolus] Aquitaniam sibi subjugat.

DCCXXXIII. Ka[rolus] Fresiam sibi subjugat.

DCCXXXVII. Ka[rolus] Nemausium, Agathen, aliasque Gothiæ regionis urbes a Saracenis invasas capit, et solo tenus destruit.

DCCXXXIX. Karolus Saxones sibi tributarios facit.

DCCXLI. Leone imperatore mortuo, Constantinus filius ejus annis xxxv. imperat. Pacato et dilatato regno Francorum, Karolus bellicosus princeps obit, et filios suos Karlemannum et Pippinum principatus sui successores reliquit. Romanæ ecclesiæ lxxxix. Zacarias præsidet. Hic libros Decalogorum beati Gregorii de Latino in Græcum vertit. Death of Charles Martel.

DCCXLII. Sanctus Bonefacius archiepiscopus Maguntiæ cœnobium Fuldense fundat.

A.D. 742. DCCXLIII. Karlomannus Saxoniam . . . capit.[1] Sigebert, col. 140.

DCCXLV. Sancta Maria Magdalene a Girardo comite Burgundiæ ad cœnobium Viceliacum a sè constitutum transfertur; quamvis aliqui scribant, quod hæc apud Ephesum quiescat, nullum super se tegmen habens.

DCCXLVI. Karolomannus, frater Pippini, Romæ monachus factus est.

f. 38. DCCXLVII. Pippinus Griphonem fratrem suum contra se rebellantem in Saxoniam persequitur.

Adelbricht xii. annis.

DCCLI. Pippinus rex contra Saxones pugnat, et Galliarum ecclesias cantibus Romanæ auctoritatis studio melioravit.

DCCLII. Romanæ ecclesiæ xc. Stephanus præsidet.

DCCLIII. Pippinus rex Italiam aggreditur.

Deaths of Carloman and S. Boniface. DCCLIV. Karlomannus monachus Viennæ moritur. Sanctus Bonefacius archiepiscopus Maguntiæ cum sociis suis in Frisia martyrizantur; et in Fulda cœnobio, quod ipse fundavit, honorifice tumulatur.

DCCLV. Constantinus imperator Constantinopoli synodum ccc. et xxx. episcoporum congregat; in qua edicto promulgato de imaginibus Dei et sanctorum Ejus deponendis, ecclesiam Dei nimis scandalizat, et contra orthodoxos tyrannizat.

DCCLVII. Romanæ ecclesiæ xci. Paulus præsidet.

S. Petronilla. DCCLVIII. Corpus Sanctæ Petronillæ, Petri Apostoli filiæ, a Paulo Papa transponitur; in cujus marmoreo sarcophago ipsius Apostoli manu sculptum legebatur, "Aureæ Petronillæ dilec-" tissimæ filiæ."

DCCLXI. Caput Sancti Johannis Baptistæ in Edessa[2] civitate transfertur.

Mortuo Edelbrich rege Anglorum, regnavit Egferd xxxiii. annis. Robert de Monte, col. 415.

DCCLXIII. Gelu a kalendis Octobris usque ad Februarium. Sigebert, col. 144.

DCCLXVI. Romæ Paulo Papa mortuo, Constantinus quidam subito ordinatus sacerdos ex laico, tyrannica ambitione papatu f. 38 *b*. invaso, ecclesiæ Dei magno fuit scandalo. Contra hunc Philippus a quibusdam Romanorum Papa constituitur, et non multo post deponitur.

Crime of the Jews. Tempore Constantini imperatoris et Hyrenæ uxoris ejus, in Syria civitate Beritho, quæ subjacet Antiochiæ, Judæi imaginem Jesu Salvatoris nostri invenientes in domo cujusdam

---

[1] Saxoniam petit, castrum Hoscoburch capit, Sigebert, and so Harl. 651.

[2] *Edessa*] Emesa, Sigebert. Harl. 651 has *Edessa*.

Sigebert, col. 145.

Judæi, ibi relictam a quodam Christiano qui ibi manserat, eam injuriose deposuerunt, et omnia opprobria quæ Judæi Christo Jesu intulerunt, imagini ejus inferebant, illudentes ei, in faciem conspuentes, eamque percutientes, criminose convitiantes, manus et pedes ejus clavis configentes, acetum et fel ei porrigentes; tandem lancea latere ejus aperto, exivit de eo sanguis et aqua; quod illi supposita ampulla suscipientes, ad experimentum utrum fuerint vera miracula, quæ Jesum fecisse audierant, omnes infirmos in sinagoga sua collectos hoc sanguine aspergebant; et a quocumque languore detinebantur, omnes sanabantur. Unde tandem Judæi compuncti, ad episcopum[1] civitatis illius omnes cucurrerunt, eique re enarrata,[2] imaginem cum sanguine ei dederunt. Quibus baptizatis, episcopus sanguinem per ampullas divisum longe lateque dirigens, prædicabat magnalia Dei; obtestatus omnes, ut singulis annis quinto idus Novembris celebretur passio Dominicæ imaginis. A.D. 766. Miracle in consequence.

DCCLXVIII. Karolus, filius Pippini, pro felicitatis magnitudine agnominatus est Magnus, compartito cum fratre suo Karlomanno regno; regnat post eum annis xlvi.

Constantino pseudo-Papa per zelum fidelium ab ecclesia deturbato oculisque privato, Stephanus Romanæ ecclesiæ xcii. præsidet. Hic constituit, ut Dominico die ad missam *Gloria in excelsis Deo* canatur.

DCCLXIX. Karolus Aquitaniam et Vasconiam accepit.

DCCLXX. Constantinus imperator omnino a Deo aversus, virum sanctum Stephanum per xl.[3] annos inclusum, etiam gentilibus reverendum, amara morte martyrizavit.

DCCLXXI. Karlomanus rex, regis Karoli frater, moritur. Pars regni fratri suo unit.

DCCLXXII. Romanæ ecclesiæ xciii. Adrianus præsidet. Hic ad reprimendam rabiem hæreticorum imagines [Dei] sanctorumque execrantium nimis laboravit; et libro adversus eos edito multis scripturarum inductionibus roborato, errores eorum infirmavit, fidemque rectam solidavit. Hic in offertoriis et in offertoriorum versibus quod geminatum est, geminavit. f. 39.

R. de Monte, MS. Harl. 651.

DCCLXXIII. Adrianus Papa congregavit synodum Romæ cliii. episcoporum, in qua dedit Karolo potestatem eligendi Pontificem et ordinandi Apostolicam sedem. Insuper archiepiscopos et episcopos ab eo investituram accipere diffinivit, et ut, nisi a rege laudetur et investiatur episcopus, a nemine consecretur. Regulations respecting investiture.

[1] Adeodatus. (Sigebert.)

[2] *re enarrata*] rei narrata, MS.

[3] *xl.*] lx., Sigebert. Harl. 651. has xl.

A.D. 776. DCCLXXVI. Constantinus imperator plaga pessimi incendii divinitus percutitur; et clamans adhuc vivus, "Igni sum "inextinguibili traditus," miserabiliter moritur: post quem Leo filius ejus annis v. Sigebert, col. 148.

DCCLXXVIII. Karolus in Hispania Cæsaraugustam vastando delet, Pampiloniam obsidet.

DCCLXXXI. Leo imperator cum insaniret cupiditate circa lapides pretiosos, adamavit magnam ecclesiæ coronam, et accipiens portavit eam; et exierunt carbunculi in capite ejus, et captus a febre moritur. Post quem Hyrene cum filio Constantino imperat annis x.

DCCLXXXII. Constantinopoli quidam laminam auream invenit, et in ea virum jacentem cum hac scriptura, "Christus "nascetur[1] ex Virgine Maria, et credo in eum. Sub Con- "stantino et Hirene imperatoribus, o sol, iterum me videbis."

DCCLXXXVI. Signum crucis in vestibus hominum apparebat.

DCCLXXXVII. Sanguis de cælo et terra profluxit.

DCCLXXXIX. Karolus Coloniæ super Rehnum pontes duos construit et munit, et Sclavoniam ingressus eam subigit.

DCCXC. Karolus honestati ecclesiasticæ omnino intentus, legendi et psallendi disciplinam diligenter correxit.

f. 39 *b*. DCCXCI. Constantinus matrem suam Hirenem imperio privat, solusque annis vii. imperat.

DCCXCIII. Feliciana hæresis condemnatur, et in præsentia Adriani Papæ ab ipso Felice auctore abdicatur.

Ethelbert, king of E. Anglia, slain. Sanctus Athelbrictus, rex Orientalium Anglorum, Offæ regis Merciorum jussione, regno vitaque privatus est capitis abcisione. Flor. Wigorn., p. 546 c.

DCCXCIV. Constantinus imperator multos principum suspectos oculis privat. Sigebert, col. 151.

DCCXCV. Karolus rex Christianam religionem sancte ac pie colens, ecclesias Dei omni modo honorabat.

DCCXCVI. Romanæ ecclesiæ xciii. Leo præsidet. Qui mox clavem confessionis Sancti Petri cum vexillo Romanæ urbis Karolo regi misit.

S. Withburga. DCCXCVIII. Corpus Sanctæ Withburgæ virginis, sororis Sanctæ Etheldridæ, sine corruptione inventum est post annos fere lv., ex quo apud villam quæ Dirham dicitur humatum est. Flor. Wigorn., p. 546 d.

DCCXCIX. Leonem Papam, celebritatem letaniæ majoris agentem, Romani capiunt, et linguam ei oculosque evellunt; cui voce et visu reddito divinitus, iterum ei oculos et linguam eruunt radicitus. Qui de manu eorum erutus, ad Karolum fugit quantocius. Constantinus imperator moritur. Sigebert, col. 152.

---

[1] *nascetur*] nascitur, MS.

Sigebert, col. 152.

DCCC. Karolus Leonem Papam in sede Romana relocat. A.D. 800.
Ipse quoque Romam properat, causas examinat, reos legaliter damnat; sicque omnes Romanorum motus sedat.

DCCCI. Sanctus Salvius martyrio coronatur.

DCCCII. Nichephorus Hyrenen imperio depositam exilio relegat, et Constantinopoli annis viii. imperat.

DCCCIII. Karolus per omne imperium suum justitias facit, et legis capitula xxix. instituit.

DCCCIV. Leo Papa ad Karolum imperatorem in Franciam venit.

DCCCVII. Karolus imperator per manum Pauli diaconi sui decerpens optima quæque de scripturis catholicorum patrum, lectiones unicuique festivitati convenientes, per circulum anni in ecclesia legendas compilari fecit.

DCCCX. Karolus imperator rerum suarum hæredem Christum f. 40.
testamento facit, et quicquid habebat in tres partes diviso, tertiam eorum pauperibus et famulantibus palatio delegavit, duas vero partes in partes viginti et unam subdivisit, et metropolitanis episcopis, qui totidem sibi suberant, distribuit, ut metropolis ecclesia tertiam assignatæ sibi partis haberet, et duas inter suffraganeos episcopos divideret. Nomina archi- Archiepi-
episcopalium civitatum quæ erant sub Karolo: Roma, Ravenna, scopal sees.
Mediolanum, Forumjulii quæ et Aquileia, Gradus, Colonia, Maguntia, Juvavum quæ et Saltzburch, Treveris, Senonis, Besontio, Lugdunus, Vienna, Rotomagus, Remis, Arelas, Tarantasia, Ebredunum, Burdegala, Turonis, Bituricas.

DCCCXII. Karolus imperator Ludovico filio suo coronam imperialem imponit.

DCCCXIV. Karolus imperator moritur; post quem Lodovicus filius ejus imperavit annis xxvi. Eo tempore floruit S. Giles.
Sanctus Egidius confessor.

DCCCXV. Romanæ ecclesiæ xcv. Stephanus præsidet.

DCCCXVI. Romanæ ecclesiæ xcvi. Pascalis præsidet.

DCCCXIX. Ludovicus imperator Britones sibi subigit.

DCCCXXI. Pascalis Papa corpus Sanctæ Ceciliæ virginis, ipsa The body
revelante, invenit, aureis velatum indumentis, sanguine ipsius of S.
adhuc infusis; et ipsam et corpora sanctorum Valeriani sponsi Cecilia dis-
ejus et Tiburtii et Maximi, Urbani quoque Papæ, in ecclesiam covered.
a se eis ædificatam transposuit.

DCCCXXIV. Romanæ ecclesiæ xcvii. Eugenius præsidet. Rabanus
Rabanus fit abbas Fuldensis. Maurus,

DCCCXXVI. Corpora Marcellini et Petri in Franciam trans- abbat of
lata, multis signis clarificata sunt. Fulda.

DCCCXXVII. Romanæ ecclesiæ xcviii. Valentinus præsidet;
quo post xl. dies defuncto, quartus hujus nominis Papa f. 40 *b*.

A.D. 827. Gregorius Romanæ ecclesiæ xcix. præsidet, qui etiam Leo quartus dictus est. Rabanus abbas scribit. Sigebert, col. 158.

DCCCXXX. Constantinopoli Teophilus imperat annis XV.

DCCCXXXII. Gregorius Papa in Galliam veniens, contra imperatorem cum filiis agebat.

DCCCXXXV. Monente Gregorio Papa et omnibus episcopis assentientibus, Ludovicus imperator statuit, ut in Gallia et Germania festivitas Omnium Sanctorum in kalendis Novembris celebraretur, quam Romani ex instituto Bonefacii Papæ celebrabant.

Death of bishop Helmstan.

DCCCXXXVII. Sanctus Helmstanus Wintoniensis episcopus obiit, cui successit Sanctus Swithunus. Flor. Wigorn., p. 549 B.

Profession of S. Swithin. f. 40.[1]

Professio beatissimi Swithuni episcopi, Doroberniæ facta et in antiquo libro reperta.

" Ego Swithun servunculus servorum Dei in Domino " sospitatis salutem. Licet indignus ad episcopalem " sedem electus Wentanæ civitatis ecclesiæ; in primis " confiteor tibi, reverentissime pater Celnod archiepi- " scope, continentiam meam et dilectionem ad te quod " absque ambiguitatis et absque ulla falsitatis com- " mentione est. Credo in Deum, Patrem et Filium " et Spiritum Sanctum, natum ac passum pro humani " generis redemptione et salute: Cujus potestas et " imperium erat ante sæculum; et regni Ejus non erit " finis. Et illam rectam et orthodoxam fidem quam " priores patres nostri devote servaverunt, cum omni " humilitate et sincera devotione sicut prædecessores " mei ipsi sanctæ sedi Dorobernensis ecclesiæ subjecti " sunt, semper servare me velle humiliter per omnia " fateor. Necnon et tibi, pater beatissime et aman- " tissime Celnod archiepiscope, tuisque successoribus " veridica professione confiteor, stabile obedientiæ præ- " bere præceptum votorum meorum sine ullo scrupulo " falsæ cogitationis usque ad terminum vitæ meæ."

DCCCXXXIX. Ludovicus imperator filio suo Lothario sub fide ad se venienti reconciliatur, eique dignitatem imperii et regni tribuit coronam. Sigebert, col. 160.

[1] This is written on a separate piece of parchment inserted between folios 40, 41.

Sigebert, col. 160.

DCCCXL. Ludovicus moritur, et Lotharius imperat annis xv. A.D. 840.

DCCCXLIV. Romanæ ecclesiæ c. Sergius præsidet.

DCCCXLV. [Apud] Constantinopolim Michael et Theodora imperant annis xi.

DCCCXLVII. Romanæ ecclesiæ ci. [quintus] hujus nominis Leo præsidet. Hic decrevit, ut octavæ Assumptionis Sanctæ Mariæ celebrentur, quod ante non fiebat.

DCCCXLVIII. Rabanus abbas Fuldensis ordinatus Magontiæ archiepiscopus, celebrata synodo Maguntiæ jussu Ludovici, multa ecclesiæ utilia decrevit.

DCCCXLIX. Corpus Sanctæ Helenæ imperatricis a Roma ad Franciam transfertur, et in diœcesi Remensi magna Francorum veneratione extollitur. f. 41.

Flor. Wigorn., p. 550 B. Sigebert, col. 162.

DCCCL. Vigilia Pentecostes Bethfretus, filius Brethwlfi regis Merciorum, Sanctum Wistanum cognatum suum injuste peremit. S. Wistan slain.

DCCCLI. Fames valida. Rabanus archiepiscopus multam pauperibus benevolentiam exhibuit.

DCCCLIV. Romanæ ecclesiæ cii. Benedictus præsidet. Hoc conspiratione[1] quorumdam malignorum deposito, Anastasius præsulatum invadit; sed Anastasio a legatis imperatoris Lotharii dejecto et in carcerem truso, Benedictus honorifice relocatur.

Flor. Wigorn., p. 553 A. Sigebert, col. 163.

DCCCLV. Adulphus[2] obiit et successit Adelbertus. Ethelbert.

DCCCLVI. Rabanus egregiæ vitæ et scientiæ archiepiscopus moritur.

DCCCLVII. Romanæ ecclesiæ ciii. Nicholaus Papa præsidet.

DCCCLIX. Probus presbyter obiit, cujus conversatio Maguntinam ecclesiam illustravit.

Flor. Wigorn., p. 553 B. Sigebert, col. 164.

DCCCLXII. Sanctus Swithunus episcopus Wintoniensis hoc anno migravit ad Dominum. Death of S. Swithin.

DCCCLXV. Corpora Sanctorum Eusebii et Pontiani dono Nicholai Papæ ad Gallias translata in monasteriis voto religiosorum Sancto Petro collatis honorifice tumulantur.

DCCCLXVI. Normanni Galliam repetentes Nannetis, Andegavis, Pictavis, et Turonis terminos depopulantur.

DCCCLXVIII. Romanæ ecclesiæ civ. Adrianus præsidet.

DCCCLXIX. Basilius imperator regnavit annis xvii.

Anglo-Saxon Chronicle, p. 351. Flor. Wigorn., p. 554 C.

DCCCLXX. Lotharius rex apud Placentiam moritur. Hinguar et Hubba cum suo exercitu venerunt in Angliam, et multa mala fecerunt; insuper Sanctum Edmundum regem interemerunt xii. kal. Decembris, die Dominica. S. Edmund martyred.

DCCCLXXI. Virtus et nomen Sancti Johannis Baptistæ miraculis declaratur. Mulier Erica nomine, Sancto f. 41 *b*.

---

[1] *conspiratione*] inspiratione, MS.; Harl. 651 has *conspiratione*.

[2] *i.e.* Æthelbald.

A.D. 871. Miracle respecting the relicks of S. John the Baptist.

Baptistæ nimis devota, expetebat a Deo donari sibi aliquid de membris ejus, et in hac orandi instantia per triennium persistens, cum alter quivis jam posset desperare, ipsa spem in Domino ponens, juravit se non manducaturam donec quod petebat acciperet, et sic septem diebus jejunans, septima tandem die desuper altari pollicem miri candoris apparere videns, læta donum Dei accepit; ad quod adorandum tres episcopi venientes, cum de hoc sancto pignore partem elicere vellent, tres sanguinis guttas ex eo stillare in lintheo supposito stupuerunt, et singuli singulas se meruisse lætati sunt.

Abingdon monastery destroyed by the Danes.

DCCCLXXII. Abbendonia a Danis destructa est.

DCCCLXXIII. Romanæ ecclesiæ cv. Johannes præsidet. Sigebert, col. 166.

DCCCLXXIV. In Italia Brixæ tribus diebus ac noctibus sanguis de cælo pluisse narratur.

DCCCLXXV. Hyems solito asperior et prolixior; nix et gelu a kal. Novembris usque ad [æqui]noctium vernale.

Baptism of Rollo, duke of Normandy.

DCCCLXXVI. Rollo dux Normannorum hoc anno baptizatus est, qui multa bona contulit ecclesiis. Ludovicus imperator moritur. Successit Karolus rex Francorum et imperat anni duobus.

DCCCLXXVIII. Karolus moritur. Junior Karolus imperium adeptus est.

DCCCLXXIX. Normannorum plusquam v. milia a Francis in Gallia cæsa sunt.

DCCCLXXX. Ludowicus et Karlomanus fratres regnum Francorum inter se dividentes, regnant annis v.

DCCCLXXXII. Normanni multa mala faciunt.

DCCCLXXXIII. Normanni urbem Treverim incendunt.

DCCCLXXXIV. Hoc tempore [Rodulphus] quidam corpus Sancti Kalixti Papæ et martyris a Romana urbe in Franciam portavit. Qui Kalixtus jejunium quatuor temporum celebrari instituit.

DCCCLXXXVI. Romanæ ecclesiæ cvi. Marinus præsidet. Constantinopoli Basilio imperatore mortuo, Leo filius ejus imperat annis xviii.

f. 42.

DCCCLXXXVII. Normanni a Lovanio exeuntes, Parisius obsident.

DCCCLXXXVIII. Romanæ ecclesiæ cvii. Agapitus præsidet. Hic in aliquibus libris non annumeratur.

DCCCLXXXIX. Romanæ ecclesiæ cviii. Adrianus præsidet.

DCCCXC. Karolus imperator corpore et animo deficiens, ab

Sigebert, col. 171.

optimatibus regni repudiatur, et Arnulfus regnavit annis xii. Franci sibi regem præficiunt Odonem, filium Roberti ducis Normannorum. A.D. 890.

DCCCXCI. Romanæ ecclesiæ cix. Basilius præsidet. Hic in aliquibus libris non invenitur.

DCCCXCV. Romanæ ecclesiæ cx. Stephanus præsidet. Hoc tempore claruit in Burgundia Berno, ex[1] comite abbas Gigniacensis[2] cœnobii a se fundati; qui etiam ex dono Avæ comitissæ construxit Cluniacum cœnobium in cellam Gigniacensem.

Foundation of Athelney, Hyde, and Shaftesbury monasteries by Alfred.

DCCCXCVI. Alfredus rex Anglorum, eleemosynis intentus, duas abbatias fundavit, Athelingeia et alteram in Wintonia, quæ nunc Hida dicitur, et Seftonia sanctimonialium: has ditavit multis possessionibus et redditibus.

R. de Monte, col. 416, from Hen. Hunt. p. 750 D.

Edward the Elder.

DCCCXCVIII. Eduardus rex Anglorum senior, filius Alfredi regis, regnat xxiv. annis et pugnavit contra Dacos in Northimbre et in egressione Merce; vicit eos gloriose, et occidit reges fortes: vicit quoque Dacos apud Totenhale et conquisivit Merce.

Sigebert, col. 173.

DCCCXCIX. Odo rex Francorum moritur. Karolus successit, regnans annis xxvii.

DCCCC. Romanæ ecclesiæ cxi. Formosus præsidet. Ab hoc Formoso Arnulfus rex invitatus Romam venit; sed non admissus, Romam Leoninam obsedit. Lepusculo forte versus urbem fugiente, et exercitu cum clamore nimio sequente, Romani timentes se de muro proiciunt, et hostibus per factos acervos murum ascendendi locum faciunt. Sic Roma capta, illos qui Papam injuriaverant, decollari fecit, et a Papa in imperatorem benedicitur.

DCCCCI. Romanæ ecclesiæ cxii. Bonefacius præsidet.

DCCCCII. Romanæ ecclesiæ cxiii. Stephanus præsidet mensibus quatuor. Hic primum a Formoso Papa episcopus Anagninæ ecclesiæ ordinatus, ipsum Formosum persequitur; et omnes ordinationes ejus irritas esse debere decrevit, et alia horribilia dictu in eum fecit: legitur enim quia ipse corpus Formosi a sepulcro in concilio protractum et papali veste exutum laicali induit, et abscisis duobus digitis dexteræ manus ejus in Tiberim præcipitari fecit. f. 42 *b*.

Romanæ ecclesiæ cxiv. Romanus præsidet.

DCCCCIII. Romanæ ecclesiæ cxv. Theodorus præsidet. Romanæ ecclesiæ cxvi. Johannes præsidet. Hic ad confirmandam

[1] *Berno ex*] ex Berno, MS., and so Harl. 651.

[2] Gigny, dep. of Jura.

A.D. 903. Formosi ordinationem, quam Stephanus deposuerat, synodum lxxiv. episcoporum, præsentibus Francorum archiepiscopis et rege, apud Ravennam statuit; et coram eis combusta est synodus quam Stephanus in ordinationem[1] Formosi fecerat. Sigebert, col. 175.

DCCCCIV. Romanæ ecclesiæ cxvii. Benedictus præsidet. [Apud] Constantinopolim Leone imperatore mortuo, Constantinus filius ejus et Alexander frater ipsius Leonis imperant anno uno.

DCCCCV. Romanæ ecclesiæ cxviii. Leo præsidet. Hunc post xxx. dies ordinationis suæ Christoforus presbyter suus capiens et in carcerem tradens, per invasionem Romanæ ecclesiæ cxix. præsidet.

DCCCCVII. Romanæ ecclesiæ cxx. Sergius præsidet. Iste est Sergius diaconus propter Formosum a papatu reprobatus, qui ab eodem Formoso episcopus factus, ad Francos se contulit, et eorum auxilio Christoforum Papam[2] capiens, et in carcerem trudens, latenter Romam ingressus, papatum invasit; et Romanos minis et terroribus pe[r]pulit, ut omnes ordinationes Formosi irritas haberent; et in ultionem suæ repulsæ, quod dictu nefas est, Formosum sepulcro extractum, in sedem pontificatus sacerdotaliter indutum decollari præcepit, et insuper tribus digitis abscisis, in Tiberim jactari fecit; et omnes quos ille ordinavit, injuste exordinavit. Quem a piscatoribus inventum et in basilica Apostolorum principis loculo deportatum, quædam sanctorum imagines adorasse et venerabiliter salutasse palam omnibus visæ sunt.

Duke Rollo besieges Chartres. f. 43.

DCCCCVIII. Rollo primus dux Normanniæ Carnotum obsedit. R. de Monte, col. 416.

DCCCCXII. Berno abbas moriturus Odonem olim musicum constituit abbatem Cluniacensis cœnobii ea conditione, ut ecclesia Cluniacensis solveret annuatim ecclesiæ Gigniacensi censum xii. denariorum. Sigebert, col. 177.

DCCCCXV. Relatus est beatus Audoenus de Francia in Normannia kal. Februarii. R de Monte, col. 416.

Death of Rollo.

DCCCCXVII. Romanæ ecclesiæ cxxi. Anastasius, et post hunc beatus Lando cxxii. præsident. Rollo primus dux Normannorum obiit; cui successit filius ejus Willelmus Longa-spata. Sigebert, col. 178. R. de Monte, col. 416.

DCCCCXIX. Romanæ ecclesiæ cxxiii. Johannes Ravennas episcopus præsidet. Conradus rex moriens coram principibus regni regem designat Henricum, filium Othonis Saxonum ducis. Sigebert, col. 178.

Athelstan.

DCCCCXXII. Edwardo filio Alfredi rege Anglorum mortuo, sucessit filius ejus Athelstan, et regnavit annis xiv.; qui fecit maximum prælium apud Bruneberi. R. de Monte, col. 416, from H. Hunt.

[1] *ordinationem*] damnationem, Sigeb.; Harl. 651, has *ordinationem*.

[2] *Papam*] invasorem, Sigebert, and also Harl. 651.

Sigebert, col. 180.

DCCCCXXVI. Karolus rex Francorum sub custodia Heriberti exul et martyr moritur. A.D. 926.

DCCCCXXX. Romanæ ecclesiæ Johannes CXXIV. præsidet. Alibi legitur hoc in loco Leo præsedisse.

Anglo-Saxon Chron., p. 383. Sigebert, col. 182.

DCCCCXXXI. Sanctus Britstanus episcopus Wintoniensis obiit. Successit Alfegus. Death of bishop Byrnstan.

DCCCCXXXIII. Romanæ ecclesiæ CXXV. Stephanus præsidet. f. 43 *b*.

DCCCCXXXV. Romanæ ecclesiæ CXXVI. Johannes præsidet.

Anglo-Saxon Chron., pp. 386–388.

DCCCCXXXVI. Romanæ ecclesiæ CXXVII. Leo præsidet. Mortuo Athelstan rege Anglorum, successit filius[1] ejus Edmundus et regnavit VI. annis et dimidio, qui super Dacos V. urbes cepit et eisdem victis Northumbram in dominio tenuit. Edmund I.

Sigebert, col. 182.

DCCCCXXXVII. Hoc anno prodigia apparuere: sol sereno cælo obscuratur; per fenestras vero domorum radios quasi sanguineos emittebat.

Odo factus est archiepiscopus. Odo archbishop of Canterbury.

Martin. Pol.

DCCCCXXXIX. Romanæ ecclesiæ CXXVIII. Stephanus præsidet.

DCCCCXLII. Romanæ ecclesiæ CXXIX. Marinus Papa præsidet.

R. de Monte, col. 417.

Willelmus Longa Spata, dux Normannorum, filius Rollonis, nequitia et traditione Arnulfi comitis Flandrensium occiditur. Successit filius ejus Ricardus Primus, qui Vetus dicitur, quem de Sprota genuit. Richard I. duke of Normandy.

Mortuo Edmundo rege Anglorum, successit Edredus frater ejus, et regnavit annis IX., qui omnes Angliæ partes feliciter obtinuit. Sanctus Dunstanus factus est abbas Glastoniæ.

Flor. Wigorn., p. 574 B. Sigebert, col. 184.

DCCCCXLIII. Ademarus Cluniacensium abbas substituit sibi abbatem Maiolum.

DCCCCXLIV. Stephanus et Constantinus imperant.

DCCCCXLV. Constantinus et Romanus imperant annis XVI.

DCCCCXLVI. Romanæ ecclesiæ CXXX. Papa Agapitus præsidet.

DCCCCXLVIII. Odo archiepiscopus transtulit reliquias Sancti Wilfridi Cantuariam.

R. de Monte, col. 417.

DCCCCLI. Edredo rege Anglorum mortuo, successit ei Edwinus filius Edmundi, et regnavit annis quatuor; qui eodem spatio et potentia regnum tenuit. Death of Edred.

Iste est Edwinus qui Sanctum Dunstanum et omnes religiosos viros de Anglia expulit, sicut invenitur in historia regum Anglorum.[2] Expulsion of S. Dunstan by Edwy.

DCCCCLV. Mortuo Edwi rege Anglorum, succedit Edgarus

---

[1] *filius*] sic; an error in translating æþeling, and showing that the MS. of the Chronicle used did not contain the words "his broðer." Harl. 651 has *frater ejus*, but there is an erasure.

[2] *i.e.* William of Malmesbury's *Gesta Regum Anglorum*: v. p. 234, ed. Hardy.

A.D. 955. f. 44. filius Edmundi, et regnavit xvi. annis pacifice, et gloriosius omnibus aliis imperavit. Hujus Edgari pacifici anno quinto, Adelwoldus venerabilis feliciter episcopatum Wintoniæ suscepit. R. de Monte., col. 417, from Hen. Hunt., p. 747 D. (Mon. Hist. Brit.)

Ethelwold substitutes monks for canons at Winchester.

Hic secundo anno episcopatus sui, canonicos quosdam in veteri monasterio Wincestriæ degentes et ordinem suum pigre et negligenter observantes ejecit, et monachos imposuit. Quæ ecclesia temporibus nostris loco avulsa est, quia nimis conjuncta erat matri ecclesiæ quæ sedes est episcopi. Consensu igitur episcopi et abbatis ejusdem monasterii extra muros urbis sita est.

Character of Ethelwold.

Adelwoldus ergo egregius præsul, ædificator sepium fuit, avertens semitas iniquitatis et plantans [radices][1] caritatis. Ipse namque seminator optimi consilii fuit; cujus monitis rex Edgarus novellas plantationes et arbusta teneritudinis Deo gratissima instituit.

Monasteries founded by Edgar.

Abbatiam namque Glastoniensem reconstruxit.[2] Abbatiam Abendoniæ super Tamisiam recomposuit.[3] Abbatiam apud Burch prope Stanford stabilivit. Abbatiam apud Torneige prope illam quæ est apud Burch, in mediis paludibus, loco tamen amœnissimo, fixit. Consilio etiam Adelwoldi episcopi, Ailwinus consul ejusdem regis Rameseiam in insula pulcherrima intra easdem paludes fixit. Est autem palus illa de qua loquimur latissima, et visu decora, multis fluviis decurrentibus irrigata, multis lacubus magnis et parvis depicta, multis etiam silvis et insulis florida. Intra quam sunt ecclesia Heliensis, abbatia Ramesiensis, abbatia Catheric, abbatia Torneie, abbatia Crulandiæ; sed juxta eam sunt abbatia Burgensis, abbatia Spaldinge, ecclesia Sancti Yvonis super Usam fluvium Huntendoniæ, ecclesia Sancti Egidii super Grentam fluvium Cantebrige, ecclesia Sanctæ Trinitatis in Tedford.

S. Dunstan bishop of Worcester, and of London.

DCCCCLVI. Sanctus Dunstanus factus est episcopus Vigorniæ et a beato Odone consecratur. Cui etiam anno sequenti rex Edgarus Londoniensem episcopatum commisit regendam.[4] Flor. Wigorn., p. 575 D.

DCCCCLVIII. Bruno archiepiscopus plures Normannorum cum principibus corum baptizari fecit. Sigebert, col. 188.

f. 44 *b*.

S. Dunstan archbishop of Canterbury.

DCCCCLIX. Romanæ ecclesiæ cxxxi. Johannes præsidet. Sanctus Dunstanus factus est archiepiscopus Cantuariæ et a Papa Johanne pallium suscepit. Flor. Wigorn., p. 576.

DCCCCLX. Menardus abbas cœnobium Fontinellam reædificat. R. de Monte, col. 417.

DCCCCLXI. Constantinopoli Romano imperatore defuncto, Nicheforus imperat annis x. Sigebert, col. 188.

[1] This word is also omitted in Harl. 651.

[2] *reconstruxit*] construxit, H.H., and so Harl. 651.

[3] *recomposuit*] composuit, H. H., and so Harl. 651.

[4] *regendam*] Sic, the annalist altering Florence of Worcester's *ecclesiam* into *episcopatum*, and forgetting to alter *regendam*.

Sigebert, col. 190. DCCCCLXIII. Johannes Papa se cum uxore cujusdam oblectans, a diabolo in tempore percutitur, ac sine viatico Dominico moritur. Romani vero contra juramentum quod imperatori fecerant, se nunquam electuros Papam sine ejus consensu, Benedictum sibi Papam statuunt. Romanæ ecclesiæ cxxxii. Benedictus præsidet. Imperator autem, Roma obsessa, Romanos cæde et fame adeo afflixit, ut Leonem Papam se recepturos promitterent. Sic Benedictus rejectus non solum papatu, sed etiam sacerdotio a Leone exordinatur. Romanæ ecclesiæ cxxxiii. Leo præsidet. A.D. 963.

R. de Monte, col. 417. DCCCCLXIV. Emma uxor Ricardi primi ducis Normanniæ moritur. Sanctus Dunstanus factus est archiepiscopus Cantuariæ.[1]

DCCCCLXV. Romanæ ecclesiæ cxxxiv. Johannes præsidet.

Sigebert, col. 191. DCCCCLXVII. Romanæ ecclesiæ cxxxv. alius Johannes præsidet.

Flor. Wigorn., p. 577 c. DCCCCLXX. Sancti Swithuni episcopi Wintoniensis reliquiæ, peractis a sepultura ejus c. et x. annis, sublatæ sunt de monumento a Sancto Athelwoldo ejusdem urbis episcopo. Translation of S. Swithin.

R. de Monte, col. 417. DCCCCLXXI. Mortuo Edgaro rege Anglorum filio Edmundi, successit filius ejus Edwardus sanctus, et regnavit annis v., et feliciter occisus est; cujus regni principio apparuit cometa, signum maximæ famis quæ anno secundo secuta est. Death of Edgar. Edward the martyr.

Will. of Malmesb., Gesta Regum, i. p. 255, ed. Hardy. Rex Edgarus sepultus est Glastoniæ, cujus tumulum cum abbas Ailuardus loci illius anno Dominicæ incarnationis m. lii. effodisset, invenit corpus illius nullius labis conscium. Quod cum eum ad reverentiam debuisset inflectere, ad audaciam levavit; nam quia loculus quem paraverat difficilem pro magnitudine corporis minabatur ingressum, regales exuvias ferro temeravit. . . . Temeratorem sacri corporis mox animus reliquit; nec multo post, ecclesia egressum, fracta cervice mors invenit. Nec in his hæsit regis sanctitatis ostensio, sed in ulteriora processit, sanato ibi furioso et cæco. Ita nil vita ejus sanctius, nil justitia probabilius fuit, exceptis vitiis quæ postea amplis virtutibus delevit. Opening of his tomb at Glastonbury in 1052. Miracles.

Sigebert, col. 193. DCCCCLXXIII. Romanæ ecclesiæ cxxxvi. Stephanus præsidet. Oto senior imperator obit.

DCCCCLXXIV. Oto secundus imperat annis x.

R. de Monte. Harl. 651. f. 45. DCCCCLXXV. Maiolus abbas Cluniacensis sanctitate et religione claret. Gelu magnum a kal. Novembris usque ad æquinoctium vernale. Constantinopolim, mortuo Johanne imperatore, Manicherus imperat. Hic transtulit ossa Sanctæ Agathæ virginis a Sicilia Constantinopolim.

[1] The second time this is mentioned, the previous mention in 959 being from Florence of Worcester.

A.D. 975. Council of Calne. f. 45.

Omnes optimates Anglorum ceciderunt a quodam solio apud Calne, præter Sanctum Dunstanum, qui trabe quadam apprehensa restitit; unde quidam valde læsi sunt, quidam vero mortui; Dei scilicet signum quod proditione et interfectione regis sui Edwardi, ab amore Dei casuri erant, et a diversis gentibus digna contritione conterendi. R. de Monte, col. 417, from Hen. Hunt., p. 748 c.

Murder of Edward II. Ethelred.

DCCCCLXXVI. Occiso Sancto Edwardo rege Anglorum, filio Edgari regis, a noverca ejus, matre scilicet regis Adelredi, dum cifum ei porrigeret ad potandum, cultello eum percutienti, successit frater ejus Ethelredus filius novercæ Ealfridæ, qui regnavit super universos fines Angliæ xxxvii. annis semper cum labore.

DCCCCLXXIX. Igneæ acies visæ sunt in cælo per totam noctem, v. kal. Novembris. Sigebert, col. 194.

DCCCCLXXXI. Romanæ ecclesiæ cxxxviii. Stephanus præsidet.

DCCCCLXXXIV. Lotharius rex Francorum ad invadendam Lotharingiam rursum laborans, urbem Virdunum et Godefridum ipsius urbis comitem capit. Romanæ ecclesiæ cxxxix. Johannes præsidet. Obiit Sanctus Ethelwoldus episcopus Wintoniensis. R. de Monte. Flor. Wigorn., p. 580 A.

Death of bishop Ethelwold.

DCCCCLXXXV. Romanæ ecclesiæ cxl. alius Johannes præsidet.

DCCCCLXXXVI. Romanæ ecclesiæ cxli. alius Johannes præsidet. Lothario Francorum rege mortuo, Ludowicus, filius ejus, regnat anno uno in Francia. R. de M. Sigebert, col. 195.

DCCCCLXXXVII. Ludowico mortuo, Hugo regnat ix. annis in Francia.

DCCCCLXXXVIII. Inundatio aquarum frequens et ultra solitum ac diutina; æstas postea ferventissima ac pluribus perniciosa, unde et fruges minoratæ sunt.

Death of S. Dunstan.

Sanctus Dunstanus migravit ad Dominum. Flor. Wigorn., p. 580 c. Sigebert, col. 196.

DCCCCLXXXIX. Romanæ ecclesiæ cxlii. Marinus præsidet. Siccitas magna vernalis, unde et satio primitiva impedita, et fames ingens secuta est.

Monastery of Ramsey built.

DCCCCXCI. Sanctus Oswaldus archiepiscopus Eboracensis, et Ethelwinus dux Orientalium Anglorum monasterium Rameseiæ construxerunt. Flor. Wigorn., p. 580 D.

f. 45 *b*.

DCCCCXCII. Remis synodo totius Franciæ congregata, Arnulfus, nepos Caroli ducis, quem ipse Carolus episcopum Remis substituerat, omnium judicio exordinatus damnatur, et Edelgrius presbyter, qui urbem prodidit et portas Karolo aperuit, insolubiliter excommunicatur. Gerbertus substituitur episcopus; sed quibusdam causam ventilantibus, non potuisse degradari Arnulphum absque scientia et auctoritate Papæ Romani, Gerbertus depositus ad Otonem imperatorem se contulit; quem imperator receptum primo eum Ravennæ archiepiscopum, et Sigebert, col. 196.

Sigebert, col. 196. postea constituit Papam Romanum. Unde est illud monosticum, A.D. 992.

"Transit ab R. Gerbertus, ad R. fit Papa vigens R."

DCCCCXCIII. In Burgundia Odilo Arvernæ oriundus, ex clerico Brivatensi monachum professus in Cluniacensi cœnobio post Maiolum præficitur ipsi cœnobio; quod per annos lvi. miro religionis fervore rexit et provexit. Qui egregie præter cætera pietate insignis, non solum vitæ exemplis, sed etiam miraculis in vita sua claruit. Qui cum reprehenderetur quod in peccantes misericordior justo videretur, "Si damnandus "sum," inquit, "malo damnari de misericordia quam de "duritia." Odilo becomes abbat of Cluny.

R. de Monte. Sigebert, col. 197. DCCCCXCIV. Romanæ ecclesiæ cxliii. Gregorius præsidet. In Francia Fulbertus episcopus Carnotensis et Abbo abbas Floriacensis in scientia literarum florent.

R. de Monte. Sigebert, col. 197. DCCCCXCV. Romanæ ecclesiæ cxliv. Johannes Papa præsidet. Gerbertus, qui et Silvester, Romanæ ecclesiæ cxlv. Papa præsidet, qui et ipse inter scientia literarum claros egregie claruit. Quidam transito Silvestro Agapitum Papam hoc in loco ponunt; quod non otiose factum esse creditur; quia is Silvester non per ostium intrasse dicitur; quippe qui a quibusdam etiam nigromantiæ arguitur. De morte quoque ejus non recte tractatur: a diabolo enim percussus dicitur obisse. Quam rem nos in medio relinquimus. A numero enim Paparum exclusus videtur. Unde, lector, quæso, ut et hic et alibi si qua dissonantia te offenderit, de nominibus vel annis vel temporibus Paparum, non mihi imputes, qui non visa, sed audita vel lecta scribo. Pope Sylvester II.

R. de Monte, col. 417. DCCCCXCVI. Obiit Ricardus primus dux Normannorum, filius Willelmi, filii Rollonis, cui successit filius ejus Ricardus II. Ipse Ricardus apud Fiscam, pater Willelmus et Rollo avus apud Rotomagum requiescunt. Death of Richard I., duke of Normandy.

Sigebert, col. 197. DCCCCXCVII. Clarebat hoc tempore inter Gallos Ansfridus, qui cum fuisset comes Bratuspantium, non minus justitia quam potentia sæculari famosus, deposito militiæ cingulo, tonsoratus in clericum, eo provectus est, ut ordinaretur episcopus Trajectensis ecclesiæ. f. 46. Ansfrid, count of Beauvais, becomes bishop of Utrecht.

DCCCCXCVIII. Romanæ ecclesiæ cxlvi. Agapitus præsidet. Hoc tempore quidam religiosus ab Ierosolimis rediens, in Sicilia reclusi cujusdam humanitate aliquandiu recreatus, didicit ab eo inter cætera, quod in illa vicinia essent loca eructantia flammarum incendia, quæ loca vocabantur ab incolis Ollæ Vulcani, in quibus animæ reproborum luant diversa pro meritorum qualitate supplicia, ad ea exequenda deputatis ibi dæmonibus; quorum se crebro voces, iras, et terrores, sæpe

A.D. 998. etiam ejulatus, audisse dicebat plangentium quod animæ damnatorum eriperentur de manibus eorum per eleemosynas et preces fidelium, et hoc tempore magis per orationes Cluniacensium monachorum, orantium indefesse pro defunctorum requie. Hoc per ipsum abbas Odilo comperto, constituit per omnia monasteria sibi subjecta, ut sicut primo die Novembris sollemnitas omnium sanctorum agitur, ita sequenti die memoria omnium in Christo quiescentium celebretur. Qui ritus ad multas ecclesias transiens, fidelium defunctorum memoriam sollemnizari fecit. Sigebert, col. 198.

All Souls' day.

DCCCCXCIX. In Italia Crescens patriciatu Romanorum arrepto contra Otonem imperatorem rebellat.[1]

f. 47. M. Anno incarnationis Domini M., et vicesimo secundo regni regis Athelredi, venit ipse in Cummerlande, et eam fere totam prædavit atque vastavit. Hoc anno perrexerat exercitus Dacorum in Normanniam. Anglo-Saxon Chron., p. 407.

Ethelred ravages Cumberland.

MI. Et xxiii. anno regis Athelredi, exercitus Dacorum venit ad Exanmutham et ibi ad castrum pugnavit; sed homines qui intus erant ei viriliter obstiterunt. Tunc recessit exercitus et ivit per totam patriam illam, sicut mos suus erat, prædando et occidendo. Tunc congregati sunt contra eum Sumerseti, et pugnaverunt simul, et Angli statim cesserunt.

The Danes at Exmouth.

Octavianus Papa præsidet. Sigebert, col. 198.

Daci autem iverunt per terram, et erant facta eorum postrema semper pejora prioribus. Anglo-Saxon Chron., p. 408.

MII. Rex Athelred consuluit cum sapientibus suis dari censum exercitui,[2] ut cessaret a malo suo; et misit ad eos Lepsi ducem, qui pepigit pacem cum eis, et dedit eis quatuor milia libras argenti. Eodem anno venit Emma, filia Ricardi consulis Normanniæ, in hanc patriam, et rex accepit eam in reginam.

Ethelred's tribute to the Danes.

Occidit rex omnes Dacos qui erant in Anglia in festo Sancti Bricii. Obiit Eadulf archiepiscopus.[3] Johannes papatum ascendit. Obiit Oto imperator, successit Henricus.

Massacre of S. Brice's day.

---

[1] Here, where the first portion of the Chronicle ends, are inserted the following verses, and a description of the city of Antioch, (from Robert de Monte,) the latter written on a blank page.

F ert pira nostra pirus; sine vino sunt pira virus,
S i pira sumantur nisi vino conficiantur.
E st ipocras testis quoniam sequitur mala pestis.
P astor oves cura sicut docet ista figura,
A ttrahe per primum, medio rege, punge per imum.

[2] *exercitui*] The A. S. Chronicle has þam flotan, "the fleet."

[3] Of York.

Anglo-Saxon Chron., p. 409.

MIII. Excestria fracta est per Hugonem Francigenam, quem domina Emma ibi fecerat præpositum; et exercitus totam civitatem destruxit et multa in ea cepit. Tunc congregata est maxima gens ex Hantescyre et ex Wiltescyre, ut pugnarent contra exercitum, et dux Alfricus debebat eos conducere. Ipse autem, sicut solebat, ibi perfidiam suam ostendit; quia ex quo exercitus simul appropinquaverunt et uterque alium aspexit, ipse se finxit infirmum, et cogebat se movere; et sic exercitum quem ducebat perdidit, sicut dicitur, "Quando dux "deficit, exercitus nimis vilescit." Swegen autem ex quo vidit eos deficere, reduxit exercitum suum ad Wiltuniam, et eam prædavit et combussit; et inde ivit ad Salopesbiriam, et inde ad mare reversus est, ubi sciebat puppes suas [esse]. A.D. 1003. Exeter lost through the French ceorl Hugo. Treachery of Ælfric. f. 47 *b*.

MIV. Swegen cum puppibus suis venit ad Norwic, et eam prædavit et combussit. Tunc consuluit Ulfgitel cum sapientibus qui erant in Est-Angliam, melius illis fore facere pacem cum exercitu antequam patria illa nimis vastaretur; quia improvisus venerat, nec habebant spatium ad congregandum exercitum. Infra pacem vero exercitus exiens a puppibus ivit erga Teford; quod comperiens Ulfcytel, misit homines qui detruncarentur puppes eorum; illi vero a litore fugerunt. Ipse vero congregavit exercitum quam citius potuit. Daci autem post tres ebdomadas ex quo Norwic prædaverant, venerunt Tetford, et ibi una nocte fuerunt et eam prædaverunt et combusserunt. Mane vero redeuntes ad puppes, obviaverunt Ulfcytel et exercitum ejus, et pugnaverunt simul, et multi ex utraque parte ceciderunt. Ibi optimates Est-Angli occisi sunt; sed si plenarie congregati fuissent, nunquam amplius ad puppes suas redissent. Norwich plundered and burnt by Sweyn. Defeat of Sweyn by Ulfcytel.

Compare the Burton Annals, p. 183.

Hoc anno, quidam minister Athelredi regis Angliæ, dictus Wlfricus Spot, construxit abbatiam Burtunam vocatam, deditque ei omnem hæreditatem paternam appretiatam DCC. libras. Et dedit Athelredo regi CCC. marcas auri pro ejus confirmatione, et unicuique episcopo V. marcas, et duobus archiepiscopis X. marcas, et unicuique abbatiæ libram auri, et unicuique abbati et abbatissæ V. marcas auri.[1] Foundation of Burton abbey by Wulfric Spot.

Sigebert, col. 199.

Anglo-Saxon Chron., p. 411.

MV. Cometes horribilis in austro visus est. Hilpericus librum de compoto hoc anno scripsit. Fames maxima in Anglia fuit, et tanta quantam nullus hominum [me]minisse potuit. Exercitus Danorum recessit ad patriam suam.

MVI. Hoc anno obiit Aubricus archiepiscopus, et Alfech episcopus successit. Ultra natale Sancti Johannis Baptistæ venit Death of Ælfric, archbishop of Canterbury.

[1] This is in the margin in a different hand.

A.D. 1006. Sweyn at Sandwich. Swegen rex Dacorum e puppibus suis ad Sanwich, et fecerunt sicuti soliti erant; prædaverunt, occiderunt, combusserunt, ubicumque venerunt. Anglo-Saxon Chron., p. 411.

MVII. Hoc anno fuit reditus census qui promissus Swegeno regi Dacorum, scilicet xxx. milia librarum.

MVIII. Rex præcepit parari puppes celeriter per totam Angliam, ex trecentis et x. hidis ubique snaccam unam, et ex octo hidis loricam et galeam. Id. p. 413. f. 48.

Great size of the fleet. MIX. Puppes quas rex facere præcepit, paratæ fuerunt; et erant plures quam in libris invenimus nunquam fuissent[1] in Anglia in tempore alicujus regis: postea omnes adunatæ sunt apud Sanwich, et ibi debebant homines esse in illis qui defenderent terram istam ab omni exercitu advenarum. Sed nos adhuc non habuimus fortunam neque honorem illum, ut puppes proficerent magis quam solebant.

Defeat of the East Anglians excepting the men of Cambridgeshire. MX. Swegen venit cum exercitu magno in Angliam in die Ascensionis Domini apud Gipeswic, et statim ivit illuc ubi Ulfcetel erat cum exercitu suo; et Est-Angli protinus fugerunt, et Grantebrugescyre viriliter obstitit, ibique occisus est Ethelstan sororius regis, et Oswi filius suus, et Wulricus filius Leofwini, et Edwi, et plures alii boni barones, et populus innumerabilis. Thurkitel primus fugam incepit, et Daci victores fuerunt et Est-Angle obtinuerunt. Id. p. 415.

Attempt of Ethelred to obtain peace from the Danes. MXI. Rex Athelred et sapientes sui miserunt ad exercitum et quæsiverunt pacem, et promiserunt eis cibum et censum, ut cessarent a prædatione sua: jam enim prædaverant Est-Engle et Esexe et Midelsexe et Oxenefordsyre et Grantebrigesire et Hertfortsira et Buccigkhamsira et Bedefortsyra et dimidium Huntedunesyra, et ex australi parte Temese omnes Centenses et Sudsexe et Hastingas et Sureia et Barucsira et Hantesira, et multum de Wiltesira. Hoc infortunium totum accidit malo consilio, quia non fiebat ad tempus pax cum eis; sed quoniam ipsi plus mala fecerunt, tunc dabatur eis census et fiebat pax. Et tamen super illam pacem ibant ubique prædando et occidendo nostram miseram gentem. Inter natale Sanctæ Mariæ et festum Sancti Michaelis exercitus prædictus obsedit Cantuariam, et illam proditione ceperunt. Almar autem quem archiepiscopus Alfech a morte liberaverat, eam tradidit. Et gressi ceperunt archiepiscopum Elfeach, et Ailwardum præpositum regis, et Leofwine abbatem,[2] et Godwinum episcopum;[3] et Almarum abbatem[4] dimiserunt. Ceperunt omnes clericos urbis et viros et uxores et innumerabilem populum, Id. p. 416.

Capture of Canterbury. f. 48 *b*.

[1] Sic.

[2] Sic, erroneously, for *abbatissam*. She was abbess of St. Mildred's.

[3] Of Rochester.

[4] Of St. Augustine's.

Anglo-Saxon Chron., p. 417.

et in urbe manserunt quamdiu voluerunt; et destructa urbe reversi sunt ad puppes ducentes[1] secum archiepiscopum. Qui autem fuit caput Anglorum et Christianitatis, tunc captivus ductus est. Poteratque videri magna miseria, ubi prius fuerat magna lætitia, in urbe unde nobis Christianitas[2] advenit. Illi autem habuerunt secum archiepiscopum [quo]usque eum occiderunt. A.D. 1011.

MXII. Dux Eadric et omnes sapientes Anglorum clerici et laici venerunt Londoniam ante Pascha. Fuitque Pascha idus Aprilis, et ibi tam diu fuerunt quousque census redditus fuit, scilicet viii. milia libras argenti. Sabbato fuit exercitus nimis commotus erga archiepiscopum, quia ipse nolebat eis pecuniam promittere, sed prohibebat aliquid dari pro eo. Erant enim ebrii vino quod venerat ab austro. Ceperunt igitur archiepiscopum, et duxerunt eum ad hustinge eorum sabbato in ebdomada Paschæ, et jactaverunt in eum ossa et capita boum. Unus vero eorum percussit eum in capite cum quadam securi. Quo ictu cecidit archiepiscopus, et sanguis ejus super terram fusus est, et anima ejus ad cælum transiit. Mane autem episcopi Ednod[3] et Elfthun,[4] et burgenses susceperunt corpus ejus, et ad Londoniam cum magno honore detulerunt, et sepelierunt in ecclesia Sancti Pauli, in quo loco Deus ostendit merita sancti martyris sui. Postquam vero census redditus fuit, et pax firmata est juramentis, exercitus huc et illuc divisus est. Tunc subdiderunt se regi xlv. puppes, et promiserunt ei quod terram illam tuerentur. Rex autem inveniret eis victum et vestitum. Martyrdom of archbishop Elphege.

R. de Monte. Harl. 651. f. 49.

Benedictus Papa præsidet.

Anglo-Saxon Chron., p. 418.

MXIII. In sequenti anno postquam archiepiscopus martyrizatus est, rex Ethelredus dedit archiepiscopatum Cantuariæ Lefingo episcopo. Eodem anno venit Sewen rex Dacorum cum navigio suo apud Sandvich, remigansque circum Est-Engle, venit in Humbram; et inde ivit juxta Trente quousque venit ad Genesburch,[5] statimque subditus est dux Uhtred et tota Northumbra et Lindesige et gens quinque urbium et quicquid erat[6] ex Boreali parte Watlingestrete; et dati sunt ei obsides ubique. Ipse ergo comperiens totam gentem sibi fore subditam, jussit inveniri cibum et equos exercitui suo; et cum magno exercitu ivit in Sudh, et tradidit puppes suas filio suo Cnut, et obsides suos ad custodiendum; et postquam venit Lyfing archbishop of Canterbury. Reduction of the North by Sweyn.

---

[1] *ducentes*] ducentē, MS.

[2] *Christianitas*] Christianitatis, MS.

[3] Of Dorchester.

[4] Of London.

[5] Gainsborough.

[6] MS. repeats *et quicquid erat*.

A.D. 1013. ultra Watlingestrete, multa mala faciendo, venit ad Oxeneford, et gens illa ei subdita est, et obsides ei dedit; et inde venit Wincestre, et fecit similiter; et inde reversus Londoniam multum populum amisit in Tamese, quia non curabant ire ad pontem. Londonienses noluerunt illi subditi esse, quia rex Ethelred in civitate erat. Tunc Swegen rex Dacorum inde rediens ivit ad Valingeford, et ibi ultra Tamese usque ad Batoniam, ibique fuit cum exercitu suo. Dux vero Almar et Vestenses barones subditi sunt, et obsides illi dederunt. Swegen vero reversus est ad puppes suas, et habebatur ab omni populo pro rege; et postea gens Lundoniæ subdita est illi, quia timebant ne ipse eos occideret. Tunc jussit rex Swegen dari plenum censum et cibum exercitui suo, et Turkil similiter jussit dari exercitui suo qui erat in Grenewich; et tamen semper prædabant. Itaque gens ista nunquam pacem habebat. Interim rex Athelred fuit aliquandiu cum navigio quod erat in Tamese, et Emma regina mare transiens venit ad Ricardum fratrem suum, et Elsig abbas[1] cum ea. Rex autem Ethelred misit Alfhun episcopum[2] cum filiis suis Edwardo et Aluredo ultra mare ut custodiret eos; et postea rex Ethelred venit in Vihtland, et ibi fuit per Natale. Et post Natale ivit ultra mare ad Ricardum, fuitque cum eo usque ad obitum regis Swegen.

Anglo-Saxon Chron., p. 419.

Sweyn king of England.

Flight of Emma and her sons,

f. 49 *b.*

and Ethelred, to Normandy.

MXIV. Hoc anno obiit Swegen rex Dacorum. Et exercitus[3] totus elegit Cnut in regem. Tunc consuluerunt sapientes Anglorum clerici et laici mittere propter Ethelredum regem; et mandaverunt ei quod nullum cariorem regem illo haberent, si ipse rectius custodiret eos, quam antea fecerat. Tunc rex Athelred misit ad eo Edwardum filium suum salutans eos, et mandavit eis se fore fidelem dominum illis, et quicquid vellent emendaturum, et quicquid mali fecerant condonaturum, si ipsi fideliter et absque traditione illum suscepissent. Tunc firmata est pax ex utraque parte, et reges Dacenses omnino refutati sunt. Tunc venit in Angliam rex Ethelred, et a populo suo cum lætitia susceptus est. Cnut vero filius Swegen, postquam pater suus obiit, fuit cum exercitu suo apud Genetesbuch usque ad Pascha; et ibi concordatus est cum hominibus Lindescige, ita quod illi debebant invenire ei equos, et omnes postea simul pergere ad prædandum. Interea priusquam parati essent, rex Ethelred venit cum magno exercitu in Lindeseige, qui eam prædavit et combussit, et omnem populum quem attingere poterat occidit. Cnut vero, postquam gens

Death of Sweyn.

Cnut elected king by the Danes.

The witan send for Ethelred.

His return.

Cnut at Gainsborough.

[1] Of Peterborough.

[2] Of London.

[3] *exercitus*] þe flota, Anglo-Saxon Chron.

Anglo-Saxon Chron., p. 421.

illa consilio suo sic destructa est, recessit usque ad Sandvich cum puppibus suis; ibique emisit obsides qui erant traditi patri suo, et abscidit eis manus et nasum. Præter omnia mala hæc, jussit rex Ethelred reddere exercitui qui erat in Grenevich xxi. M. librarum. Hoc anno ascendit mare in vigilia Sancti Michaelis in multis locis terræ superius quam unquam antea fecerat, et multas villas et innumerabilem populum submersit. A.D. 1014. Cruelties of Cnut. Great sea-flood.

MXV. Eodem tempore venit Cnut a[d] Sandvich, et inde circum Kent ivit in Vestsexe, et prædavit in Dorsete et in Viltesire et in Sumersete. Rex autem Ethelred jacebat infirmus apud Cosham. Tunc dux Edric congregavit exercitum, et Edmu[n]d Atheling ex sua parte; et cum simul venissent, voluit dux prodere juvenem, . . . ideoque absque prælio divisi sunt, et dederunt locum inimicis suis. Tunc dux Eadric cum xl. puppibus quas regi subtraxit, subditus est Cnut; et Vest-Sexe subditi sunt, et dederunt obsides et invenerunt equos exercitui; et exercitus ibi fuit usque ad Natale. f. 50. Edmund Ironside. Treason of Edric.

MXVI. Rex Cnut cum centum sexaginta puppibus, et dux Eadric cum eo, venerunt in Temese, et inde iverunt cum exercitu per Merche apud Crikelade, et inde Warewichesire, prædantes et comburentes et occidentes quicquid attingebant. Tunc congregavit Edmund exercitum, et eo congregato vidit eum non posse sufficere absque auxilio Londoniensium, et nisi rex adesset; ideoque dimisit exercitum, et unusquisque domum rediit. Post Natale summonitus est exercitus, ut quicumque foret sanus, adveniret; et mandatum est regi apud Londoniam ut veniret cum gente quam adducere posset; et postquam omnes venerunt, nihil profuit magis quam solebat. Tunc dictum est regi Ethelredo quod sui, qui in auxilio ejus esse debebant, eum prodere voluerunt; ideoque dimisso exercitu rediit Londoniam. Tunc Edmund ivit in Northumberlan ad Uhtredum consulem. Gens autem putabat quod ipse vellet adjuvare exercitum contra Cnut regem. Tunc venerunt simul Edmundus[1] et Uhred in Stafordesyre et in Scrobsyre et Legrecestria, prædando ex sua parte; et Cnut ivit ex sua parte per Buccingahamsira in Bedefordsira, et sic in Hundedunasira, et inde juxta usque ad Stanforda, et sic in Lincolnasira, et sic [in] Notingamsira, et sic in Northumbra erga Eboracum. Quod audiens Uhred dimisit prædationem suam, et reversus est Northumbra, et necessitate subditus est Cnut, et cum eo toto Nordhumbria, et dedit obsides; et f. 50 *b*. Devastation of the country by Cnut. Edmund Ironside collects an army, but is obliged to dismiss it. His junction with Uhtred.

[1] *Edmundus*] ad Edmundum, MS.

A.D. 1016. Death of Uhtred. tamen occisus est, et Turkil filius[1] Nafaman cum eo. Tunc rex Cnut statuit Yric consulem pro eo super Nordhumbria in loco Uthred; et postea reversus est Sudh per aliam viam; et venit exercitus ad puppes suas ante Pascha. Edmund Etheling venit Londinum ad patrem suum Athelredum, et post Pascha rex Cnut cum navigio suo ivit Londoniam. Tunc accidit antequam navigium advenisset, quod rex Athelred post multos labores et anxietates vitæ suæ obiit in festivitate Sancti Georgii.[2] Et post eum Edmund Etheling filius ejus electus est in regem a baronibus qui erant Londoniæ, et a burgensibus. Qui dum vixit, regnum suum viriliter defendidit. Interea venerunt puppes ad Grenevich, et parum post ad Londoniam; et ibi fecerunt foveam magnam ex australi parte, et traxerunt puppes suas ex occidentali parte pontis, et foderunt circa urbem ita quod nemo ibi poterat intrare vel exire, et sæpe urbem assiluerunt; sed burgenses eis fortiter obstiterunt. Ante hoc iverat rex Edmundus in Westsaxe, et omnis gens illi acclinis fuit, et postea pugnavit cum exercitu juxta Gillinge; et alia vice pugnavit cum eo post festum Sancti Johannis apud Sceorstane, et ibi multi ex utraque parte ceciderunt, et exercitus per se divisus est, et dux Eadric et Almar Derling fuerunt in exercitu contra regem Edmundum. Tertia vice congregavit rex Edmundus exercitum, et veniens Londoniam, fugato exercitu ad puppes, liberavit urbem. Postea vero circiter duas noctes, transiit ad Brenfordham, et pugna[n]s cum exercitu eum fugavit; et ibi multus populus per inscientiam suam submersus est, qui ibat ante exercitum. Rex Edmundus ivit in Vestsexe, et summonuit exercitum suum. Tunc exercitus Dacorum reversus Londoniam, et urbem obsederunt, et eam per terram et per aquam fortiter assiluerunt; sed Deus omnipotens eam bene liberavit. Tunc exercitus inde recessit cum puppibus suis in Arvan, et inde ivit per Merche occidendo et comburendo ubicumque veniebant, sicut mos suus erat, et sibi cibum adquisivit, et duxit puppes suas et prædam suam in Medwege. Tunc adunavit rex Edmundus quarta vice gentem Anglorum, et transiit Temese apud Brentford, et ivit in Cent. Exercitus autem fugit ante eum cum equis suis; rex vero occidit quoscumque consequi potuit. Et Edric dux fecit reverti apud Agelesford; pejus consilium nunquam datum fuit in Anglia. Tunc exercitus per Estsexe ivit in Mercæ, et destruxerunt quicquid attingebant. Postquam vero rex Edmundus hoc audivit, summonuit quinta vice gentem suam, et ivit post exercitum, et

Anglo-Saxon Chron., p. 423.

Death of Ethelred, April 23.

Edmund Ironside elected king.

Siege of London by Cnut.

Battles of Edmund with the Danes.

The siege raised.

London again attacked.

f. 51.

Evil counsel of Edric.

[1] *filius*] filium, MS.

[2] *Georgii*] Gregorii, MS.

Anglo-Saxon Chron., p. 425.

consecutus est eum in Estsexe apud Assendune, et ibi fortiter simul pugnaverunt. Tunc dux Eadric fecit sicut mos suus erat; incepit fugam cum cognatis suis, et sic prodidit dominum suum regem et gentem suam: ibique Cnut rex victor fuit, et Angliam totam adquisivit. Illic occisus est Eadnod,[1] et Wlfsi abbas[2] et Alfric dux et Edwine dux[3] et Godwine dux et Ulfkitel Estengle et Ailward filius Ethelsig ducis, et omnes meliores Anglorum. Postea ivit rex Cnut cum exercitu suo in Gloucestresira, ubi audierat fore Edmundum. Tunc consuluerunt dux Eadric et cæteri sapientes quod reges concordarentur; et datis obsidibus ex utraque parte, venerunt reges simul in Olange,[4] et ibi pax inter eos juramentis et fide firmata est; et sic concordati separati sunt. Et Edmund rex suscepit[5] regnum Westsexe, et Cnut rex regnum Merche. Exercitus vero ivit ad puppes cum rebus quas ceperunt, et inde venit Londoniam; et Londonienses cum eo pacem ceperunt, et eis pecuniam dederunt. Illi autem per hyemem ibi fuerunt. Postea ad festivitatem Sancti Andreæ obiit rex Edmundus, et sepultus est juxta Eadgar avum suum apud Glastoniam; et rex Cnut suscepit regnum totius Angliæ.

A.D. 1016. Battle of Assandun.

Peace between Cnut and Edmund Ironside.

Death of Edmund.

Cnut sole king.

MXVII. Rex Cnut divisit regnum in quatuor, et ipse habuit Westsexe, et Turchillo dedit Estangle, et Edrico Merce, et Yric Nordhumbra. Hoc anno occisi sunt multi barones et principes Angliæ. Postea autem in kal. Augusti, misit rex Cnut in Normanniam propter Emmam reginam Athelredi regis, filiam Ricardi consulis Normanniæ.

f. 51 *b*. His marriage with Emma.

MXVIII. Hoc anno redditus est census per totam Angliam, scilicet lxxii. milia libras argenti, præter xi. M. lib. quas Londonienses dederunt. Et pars exercitus recessit in Denemarche, et xl. puppes remanserunt cum Cnut rege; et Daci et Angli concordati sunt apud Oxeneford.

The tribute.

MXIX. Rex Cnut [ivit] in Danemarchiam et ibi tota hyeme mansit.

MXX. Rex Cnut rediit in Angliam, et ad Pascha fuit magnum placitum apud Cirancestra. Obiit Living archiepiscopus, et Egelnod monachus et decanus Sanctæ Trinitatis[6] successit.

Gemot at Cirencester.

Sigebert, col. 202. A.-S. Chron., p. 427. Hen. Hunt., p. 757 D.

Benedictus Papa in Galliam venit ad H[enricum] imperatorem.

MXXI. Rex Cnut v. anno regni sui exulavit Turkil consulem.

De potentia et probitate hujus pauca sunt perstringenda; nec enim ante eum tantæ magnitudinis et probitatis rex fuerat in Anglia. Erat namque dux totius Daciæ et Angliæ,

Greatness of Cnut.

[1] Bishop of Dorchester.
[2] Of Ramsey.
[3] Inserted in error by the annalist.
[4] The Eigth in Severn.
[5] MS. repeats *suscepit*.
[6] *Sanctæ Trinitatis*] Christ Church, A.S. Chron.

A.D. 1021. Norwegiæ, Scotiæ. Extra numerum vero bellorum quibus maxime sp[l]enduit, tria gessit eleganter et magnifice. Primum est quod filiam[1] suam imperatori Romano[2] cum in[ef]fabilibus divitiis maritavit. Secundum, quod Romam pergens omnes malas exactiones in via quæ per Gallias tendit, quæ vocantur telonea vel transversa, data pecunia sua, diminui fecit usque ad medietatem. Tertium, quod cum maximo vigore floreret imperii, sedile suum in litore maris, cum ascenderet, statui jussit. Dixit autem mari ascendenti, "Tu meæ ditionis es, et "terra in qua sedeo mea est; nec fuit qui impune meo resis- "teret imperio. Impero igitur tibi ne in terram meam "ascendas: ne vel vestes vel membra dominatoris tui made- "facere præsumas." Mare ergo de more conscendens; pedes regis et crura sine reverentia madefecit. Rex igitur resiliens ait, "Sciant omnes habitantes orbem, vanam et frivolam regum "esse potentiam, nec regis quempiam nomine dignum præter "Eum cujus nutu cælum et terra, mare, legibus obediunt "æternis." Qui nunquam postea coronam auream cervici suæ imposuit, sed super imaginem Domini quæ cruci affixa erat, posuit eam in æternum, ad laudem Dei regis magni.

Hen. Hunt., p. 757 E.

Story of Cnut and the sea.

f. 52.

Reception of archbishop Ethelnoth by Benedict VIII.

MXXII. Rex Cnut ivit cum puppibus suis in With; et Egelnod archiepiscopus ivit Romam, et honorifice susceptus est a Benedicto Papa; et ipse manibus suis pallium imposuit, et sacravit eum in archiepiscopum; et postea jubente Papa missam cantavit, et postea benedictione percepta domum rediit; et Leowine abbas, qui fuerat injuste expulsus ab Eli, cum eo venerat, et ab omni culpa quæ sibi imposita fuit se purgavit, sicut Papa eum docuit, testimonio archiepiscopi et totius societatis qui cum eo erat.

Anglo-Saxon Chron., p. 427.

Death of Wulfstan archbishop of York.

MXXIII. Obiit Wlstan archiepiscopus Eboracensis; cui successit Alfric. Hoc anno Egelnod archiepiscopus Cantuariæ transtulit reliquias sancti Ælfegi archiepiscopi a Londonia ad Cantuariam.

Dukes of Normandy.

MXXIV. Hoc anno obiit Ricardus secundus, comes Normanniæ, post quem Ricardus filius ejus prope uno anno regnavit, et post eum Robertus frater ejus viii. annis. Obiit Henricus[3] imperator; successit Cono.[4] Johanni Papæ Benedictus[5] frater ejus apparens, dixit se infernalibus pœnis cruciari, sed sperare[6] se interventu Odilonis abbatis Clunia-

A.S. Chron., MS. Bodl. Laud, 636, p. 428, note 7; i. 289 (ed. Thorpe). Sigebert, col. 203.

[1] Gunhilda.

[2] Henry III.

[3] Henry II.

[4] A blunder due to carelessness in abbreviating Sigebert. Cono attempted to succeed, but Conrad II. was made emperor.

[5] *Benedictus*] Stephanus, Sigebert, erroneously. See Bethmann's note.

[6] *sperare*] sperate, MS.

censis veniam posse consequi. Pro quo Odilo tam diu orando laboravit, donec sibi revelaretur, se pro illo esse exauditum. A.D. 1024.

Idem Odilo constituit per omnia monasteria sibi subjecta, ut sicut primo die Novembris sollemnitas omnium sanctorum agitur, ita sequenti die memoria omnium in Christo quiescentium celebretur. Qui ritus ad multas ecclesias transiens fidelium defunctorum memoriam solemnizari fecit. All Souls' day established by Odilo of Clugny.

Sigebert, col. 203.

Johannes Portuensis episcopus Papa cxlix. præsidet.

Anglo-Saxon Chron., p. 428.

MXXV. Rex Cnut ivit cum puppibus suis in Danemarc; et ibi venerunt contra eum Ulf et Eilaf et magnus exercitus per terram et per mare de gente Sweon. Et ibi periit multus populus Dacorum et Anglorum ex parte Cnut, et Sweon vicerunt. Defeat of Cnut by the Swedes.

R. de Monte, col. 418.

MXXVI. Mortuo Ricardo secundo duce Normannorum, filio primi Ricardi, successit filius ejus Ricardus tertius. Hic tertius Ricardus eodem anno mortuus est, et successit Robertus frater ejus, qui genuit Willelmum Bastard qui postea Angliam conquisivit. Dukes of Normandy.

Sigebert, col. 204.

MXXVII. Florebat hoc tempore ecclesiastica religio per abbates nominabiles; in Francia quidem et in Burgundia per Odilonem Cluniacensem pietate insignem, per Willelmum Divionensem[1] severitate reverendum; in Lotaringia per Ricardum Virdunensem, pia gravitate discretum; per Peponem Stabulensem,[2] per Heliam Coloniensem, per Osbertum et Stephanum Leodicenses,[3] per Bernonem Augiensem.[4] f. 52 *b*. Abbats of name.

Anglo-Saxon Chron., p. 429.

MXXVIII. Rex Cnut ivit ab Anglia cum quinquaginta puppibus in Norvegiam, et fugavit Olaf a terra illa, et ad opus suum saisiavit. Cnut in Norway.

MXXIX. Rex Cnut reversus est in Angliam.

Sigebert, col. 204.

Conradus imperator, rebellantibus Sclavis, ad eos debellandos proficiscitur, et Hungaros similiter debellavit.

A.-S. Chron., p. 429.

MXXX. Rex Olaf rediit in Norvegiam, et gens patriæ illius pugnavit contra eum, et ipse occisus est. Obiit Robertus rex Francorum, successit Henricus. Death of S. Olave.

Sigebert, col. 205.

MXXXI. Rex Cnut ivit Romam. Eodem anno perrexit in Scotiam, et Melcolm rex Scotorum sibi subditus est, et duo alii reges. Submission of Malcolm II.

Anglo-Saxon Chron., p. 429.

MXXXII. Apparuit ignis divinus qualem nemo antea venisse me[mi]nit, et in multis locis nocuit. Obiit Ealfsi episcopus Wintoniæ. Successit Alfwine capellanus regis.

MXXXIII. Hoc anno obiit Merewit episcopus Sumersete,[5] et sepultus est apud G[l]astoniam.

[1] Of Dijon.
[2] Of Stablo.
[3] Of Liege.
[4] Of Reichenau.
[5] *i.e.* Wells.

A.D. 1034. MXXXIV. Obiit Edric episcopus.[1]

Romanæ ecclesiæ cl. Papa Benedictus præsidet. R. de Monte, col. 418.

MXXXV. Obiit Robertus dux Normanniæ pater Willelmi Bastard qui Angliam acquisivit.

Death of Cnut. MXXXVI. Hoc anno obiit rex Cnut apud Sceftestbiri; et sepultus est apud Wintoniam in veteri monasterio. Successit Harold I. Haraldus filius ejus, qui regnavit quatuor annis et sex ebdomadibus. Haraldus iste erat filius Cnut ex Alviva filia Alfemi ducis; fuit namque magnum placitum apud f. 53. Oxeneford, et Leofric consul et omnes barones qui erant ex boreali parte Temese cum Londoniensibus elegerunt Haroldum, ut conservaret regnum Anglorum ad opus fratris sui Hardecnut, filii[2] Cnuti ex Emma regina nobilissima domina, qui erat in Denemarchia, et Godwinus consul debebat esse dux eorum. Anglo-Saxon Chron., p. 430. Hen. Hunt., p. 758 B.

Banishment of Emma. MXXXVII. Rex Haraldus exulavit Emmam reginam, novercam suam, matrem Hardecnut; quæ divertens ad Baldewinum consulem Flandriæ, qui [tradidit illi castrum Bruge ut ibi conversaret.[3] Anglo-Saxon Chron., p. 431.

MXXXVIII. Obiit Athelnod archiepiscopus Cantuariæ. Successit Eadsig.

Death of Harold I. MXXXIX. Rex Harold, postquam regnaverat quatuor annis et xvi. septimanis, obiit apud Oxeneford, et sepultus est apud Westmonasterium. Hoc anno venit Hardecnut in Angliam apud Sandvic, et statim susceptus est et coronatus est in regem.

Harthacnut. His death. MXL. Mortuo Haraldo filio Cnut, rege Anglorum, successit Hardecnut frater ejus ex patre Cnut, munificus, qui, cum regnasset duobus annis x. diebus minus,[4] morte præventus est in medio flore juventutis suæ apud Lambite vi. id. Julii. Tantæ namque largitatis fertur fuisse, ut prandia regalia quater in die fecit apponi; sepultus est rex Herdecnut in veteri monasterio apud Wintoniam juxta patrem suum Cnut. Hen. Hunt., p. 758 C.

Expedition of Alfred. MXLI. Hoc anno miserunt proceres Anglorum pro Aluredo primogenito filio Ethelredi, ut regni diademate sublimaretur. Ille vero cum esset patre Anglicus, matre Normannus, aliquos ex consanguineis matris suæ multos ex coævis commilitantibus a Normannia secum duxit in Angliam. Godwinus vero cum esset consul fortissimus et proditor sævissimus, præcognovit se Edwardo fratri juniori et simpliciori posse filiam suam dare in reginam. Hunc vero Aluredum, quia primogenitus erat

---

[1] Of Dorchester.

[2] *filii*] filio, MS. The faulty construction of this sentence seems to arise from blundering between the A. S. Chronicle and Henry of Hunt.

[4] *x. diebus minus* is introduced from the A.S. Chronicle.

Hen. Hunt., p. 758 E.

et magnæ probitatis, nullo modo filiam suam ducere dignaturum prævidebat. Intimavit igitur proceribus Angliæ, Aluredum nimiam copiam Normannorum secum adduxisse; terras Anglorum eis promisisse; gentem fortissimam et subdolam inter eos instipare, Anglis securum non esse; hos persolvere pœnas oportere, ne alii post hoc audeant pro regis cognatione se Anglis ingerere. Capti sunt igitur Normanni et ligati qui venerant cum Aluredo; et cum ordine sederent, novem semper excapitati sunt, et decimus remansit apud Geldeford. Cum autem omnes interfecti essent nisi decima pars, nimium visum est Anglis tot superesse; feceruntque decimam decimari, et sic paucissimi evaserunt. Aluredum vero captum duxerunt in Heli, et oculos ejus eruerunt; et mortuus est. A.D. 1041. f. 53 *b*. Murder of Alfred.

MXLII. Miserunt ergo proceres Anglorum pro Eduardo juniore filio: hic Edwardus et Hardecnut fratres erant, filii Ethelredi et Emmæ reginæ; mandantes ei quod paucissimos Normannorum secum adduceret, et eum in regem fidelissime stabilirent. Paruit Edwardus, et cum paucis venit in Angliam; et electus est in regem ab omni populo, et sacratus est ab Eadsio archiepiscopo apud Wintoniam in die Paschæ. Postea cito fecit saisiri totam terram matris suæ ad opus suum, et quicquid ipsa habebat in auro et argento et ceteris rebus, ideo quia ipsa servabat ea nimis erga eum. Edward sent for, and consecrated at Winchester.

Anglo-Saxon Chron., p. 434.

Id. p. 435.

MXLIII. Eadsi archiepiscopus dimisit archiepiscopatum pro infirmitate, et Siward abbas Abenduniæ successit. Paucis autem hoc notum erat antequam factum esset. Timebat enim archiepiscopus Eadsi, si pluribus notum esset, quod aliquis alius archiepiscopatum quæreret. Hoc anno fuit magna fames et mortalitas in Anglia. Siward archbishop of Canterbury.

Hen. Hunt., p. 759 B.

MXLIV. Rex Edwardus bonus et pacificus in regno Anglorum, qui regnavit in pace xxiv. annis, duxit filiam Godwini comitis, nomine Editwam, sororem[1] Haraldi regis futuri. Marriage of Edward and Edith.

A.S. Chron., p. 436. R. de Monte. MS. Harl. 651.

MXLV. Hoc anno obiit Alfwine episcopus Wintoniæ, et successit Stigandus, qui fuit episcopus in Estangle. Benedictus qui simoniace papatum Romanum invaserat, cum esset rudis literarum, alterum ad vices ecclesiastici officii exequendas secum, Papam Silvestrum cli. scilicet, consecrari fecit. Quod cum multis non placeret, tertius superducitur Gregorius Papa clii., qui solus vices duorum impleret.[2] Stigand bishop of Winchester.

Hen. Hunt., p. 759 B.

MXLVI. Rex Edwardus exulavit Suein consulem, filium Godwini prædicti consulis; qui fugit in terram Baldewini f. 54.

[1] *sororem*] sororis, MS.

[2] This is in a different hand.

A.D. 1046. comitis Flandriæ apud Brige, et ibi tota hyeme permansit, et in æstate recessit. Clemens Papa cliii. præsidet. A.-S. Chron., p. 437.

Ravages of Lothen and Irling in Thanet and Essex.

MXLVII. Hoc anno venerunt Lothen et Irling cum xxv. puppibus apud Sanvic, et ceperunt ibi inenarrabilem prædam hominum, et tantum auri et argenti unde nullus numerum[1] scivit; et inde venerunt Tenet, volentes ibi prædare: sed gens illius regionis viriliter obsistens negavit eis introitus, et sic eos omnino fugavit. Ipsi autem iverunt in Estsexe, ibi prædantes homines et quicquid attingere poterant; et inde venerunt in Flandriam, ibique vendita [præda] sua reversi sunt unde venerunt. Hoc anno fuit bellum apud Valesdune. Damasus Papa cliv. præsidet. Sigebert, col. 209. A.S. Chron., p. 437. Id. MS. E., p.437,n.17.

Pope Leo IX.

MXLVIII. Leo Papa clv. præsidet. Hic cum ad capessendam sedem Apostolicam Romam tenderet, audivit voces angelorum canentium, "Dicit Dominus, Ego cogito cogitationes pacis, et "non afflictionis." Hic de multis sanctis cantus composuit, et multa fecit et scripsit utilia. Hic cum in papatu pauperem leprosum ante fores offendisset, eum fotum diligenter in lecto suo collocavit; quem cum reserato ostio non invenisset, in paupere se Christum cepisse obstupuit. Sigebert, col. 209.

Council of Rheims.

Obiit Odilo abbas sanctus Cluniacensis. Successit Hugo æque sanctus. Hoc anno fuit magna synodus apud Sanctum Remigium. In quo fuit Leo Papa, et archiepiscopi scilicet Burgundiæ[2] et Besencun, et Treverensis, et Remis, et plures alii clerici et laici. Rex autem Edwardus misit illuc Duddoc episcopum[3] et Wlricum abbatem Sancti Augustini, et Alfwinum abbatem,[4] ut indicarent regi quid illic statutum fuisset. Hoc anno rex Edwardus perrexit ad Sandwich cum magno navali exercitu. Swegen consul veniens contra eum apud Bosenham, accepit pacem cum eo. Rex autem promisit se rediturum illi quicquid prius habuerat. Tunc Haroldus consul, frater suus, et Breon consul disturbaverunt quod ipse non potuit habere hoc quod rex illi promiserat; sed datæ sunt ei induciæ quatuor noctium redeundi ad puppes suas. Interea nuntiatum est regi, quod exercitus navalis erat in occidente hujus terræ, et ibi prædabat. Tunc Godwinus consul cœpit ire illuc cum duabus puppibus, quarum unam regebat Haroldus consul filius ejus, et aliam Tosti filius ejus; et venerunt usque ad Pevenesea, et ibi remanserunt expectantes ventum suum. Interea post duos dies venit illuc Swegen consul; locutus est cum patre suo Godwino, et cum Breon consule, et precatus est Breon, ut iret secum apud Sandvic ad regem, et adjuvaret eum ad impetrandum amicitiam regis; quod Breon concessit. Cum Anglo-Saxon Chron., p. 438.

Sweyn makes peace with Edward, but is opposed by Harold and Biörn.

Godwine and his sons at Pevensea.

[1] *numerum*] numerus, MS.
[2] *i.e.* of Lyons.
[3] Of Wells.
[4] Of Ramsey.

Anglo-Saxon Chron., p. 439.

ergo irent ad regem, rogavit Swegen Breon ire secum apud puppes suas; et dixit nautas suos velle recedere nisi citius ad eos veniret; et Breon ivit cum eo. Cum autem ad puppes venissent, rogavit Swegen Breon intrare secum puppes, quod Breon negavit; sed nautæ eum tenuerunt, et ligatum in puppes projecerunt, et extenso velo cucurrerunt ad Examutham; et habuerunt secum consulem quousque eum occiderunt; postea vero venerunt amici ejus et tulerunt corpus ejus ad Wintoniam, et sepelierunt in veteri monasterio juxta Cnut regem avunculum suum. Sweng venit in Flandriam apud Brige, et ibi tota hyeme in pace conversatus est. A.D. 1048. f. 54 *b*. Murder of Biörn.

Id. p. 437.

Obiit Athelstanus abbas Abandoniæ; successit Sparhafoc ii. annis.

Id. p. 442.

MXLIX. Hoc anno fuit magnum placitum apud Londoniam in media Quadragesima. Sweng consul venit in Angliam. Hoc anno fuit magna synodus R[omæ], et rex Edwardus misit illuc Hermannum episcopum et Aldredum episcopum, qui venerunt illuc in vigilia Paschæ. Et iterum Papa tenuit synodum apud Vercellai, et Ulf episcopus venit illuc, et baculus ejus episcopalis pœne fractus est, nisi majus pretium dedisset; nesciebat enim ministerium suum sicut eum oportebat. Hermann, bishop of Sherborne, and Aldred of Worcester at Rome. Ulf, bishop of Dorchester, at Vercelli.

ML. Hoc anno Edsius archiepiscopus Cantuariæ obiit.

MLI. Rex Edwardus dedit Roberto episcopo Londoniæ archiepiscopatum Cantuariæ in Quadragesima; et statim ivit Romam propter pallium suum. Et rex dedit episcopatum Londoniæ Sparhafoc, abbati Abandoniæ. Postea archiepiscopus rediit a Roma, et positus est in cathedra sua in die Sancti Petri, et postea cito perrexit ad regem. Sparhafoc autem abbas venit contra eum in via cum brevi et sigillo regis, et quæsivit ab illo ut eum ordinaret episcopum. Quod archiepiscopus contradixit, dicens quia hoc Papa ei prohibuerat: tunc reversus est abbas, et iterum ivit ad archiepiscopum, et quæsivit ordinationem suam. Archiepiscopus omnino ei contradixit. Tunc venit abbas ad Londoniam, et fuit in episcopatu licentia regis tota æstate et toto autumno. Interea venit Eustachius a transmarinis partibus ad regem, et locutus est cum rege quod voluit, et postea rediit. Et cum rediret, venit ad Cantuariam, et ibi comedit, et inde ivit Doroberniam[1]; et cum illuc appropinquaret, induit arma sua, ipse et socii sui omnes; et cum venissent Doroberniam,[1] volebant hospitari ubi eis placebat; et unus ex hominibus suis volebat hospitari ad domum cujusdam burgensis, ipso invito, et vulneravit eum. Burgensis autem illum occidit. Tunc Eustachius ascendit equos suos cum Refusal of archbishop Robert to consecrate Sparhafoc bishop of London. f. 55. Affray of Eustace,

[1] *Doroberniam*] An error for *Doveriam*.

A.D. 1051. count of Boulogne, with the citizens of Dover.

sociis suis, et occiderunt burgensem in domo sua; et sic incepta pugna occiderunt ibi xx. burgenses et plures. Burgenses autem occiderunt ex hominibus illis xix., et plurimos vulneraverunt. Eustachius autem cum paucis hominibus evasit; veniensque ad regem narravit illi in parte quod factum fuerat. Rex autem valde iratus misit post Godwinum consulem, et mandavit illi ut iret cum exercitu ad Doroberniam,[1] quia Eustachius dixerat regi majorem esse culpam burgensium quam suam; sed non sic erat. Et Godwinus consul noluit permittere intrare gentem Eustachii, ne nocerent genti suæ. Tunc mandavit rex omnibus baronibus suis ut venirent apud Gloucestriam post festivitatem Sanctæ Mariæ. Interea Walenses fecerant quoddam castellum in Herefortsira in comitatu Swegen consulis, et faciebant ibi circum mala damna et pudores hominibus regis in quantum poterant. Tunc congregati sunt simul Godwinus consul et Swegen consul et Harold consul apud Biferestane,[2] et multi homines cum eis. Volebant ire ad regem et ad barones qui cum eo erant, et quærere ab eis consilium et auxilium ad vindicandum pudorem regis et totius populi. Sed Walenses antea venerant ad regem et incausaverunt consules ita quod rex nolebat eos videre. Dixerunt Walenses quod illi volebant prodere regem. Venerant autem illuc a North Siward consul et Leofricus consul et multus populus cum eis ad regem; dictumque est Godwino consuli et filiis suis quod illi volebant eos assilire. Godwinus autem cum filiis suis e contra se adunaverunt, licet displicuisset stare contra dominum suum. Tunc consuluerunt sapientes qui ibi erant, omne malum illud remanere, et rex dedit illi pacem et amicitiam suam. Tunc rex consuluit adunari concilium apud Londoniam in autumnali equinoctio, et jussit summoneri ad exercitum quicquid melius erat, ex utraque parte Temese; et Swegen consul e[x]ulatus est, et Godwinus et Harold filius suus summoniti sunt ad concilium. Cumque illuc venissent rogati sunt venire ad placitum. Ipsi autem quæsiverunt pacem et obsides, ut securi possent ire et redire. Tunc quæsivit rex ab eis omnes barones quos ipsi prius habuerant; ipsi autem concesserunt eos regi. Rex vero mandavit illis iterum ut venirent cum duodecim hominibus ad eum. Ipsi vero quæsiverunt pacem et obsides, ut possent se excusare ab omni culpa quæ illis imposita erat. Rex autem noluit eis dare obsides; sed datæ sunt illis quinque noctium induciæ, ut exirent ab hac terra. Tunc Godwinus consul et Sweng iverunt ad Bosenham, et intrantes puppes suas marc

Anglo-Saxon Chron., p. 443.

Quarrel of Edward with Godwine and his sons.

f. 55 *b*.

[1] *Doroberniam*] An error for *Doveriam*.

[2] Beverston in Gloucestershire.

Anglo-Saxon Chron., p. 445.

transierunt; venientesque ad Baldewinum comitem et accepta pace ab eo, fuerunt tota hyeme in terra illius. Haroldus consul ivit in Hiberniam, ibique tota hyeme in pace regis fuit. Postea rex dimisit reginam suam, et cepit ab ea terram suam et quicquid habebat auri et argenti et in cæteris rebus; et commendavit eam sorori suæ apud Wereuella. Et Sparhafoc fugatus est ab episcopatu Londoniæ, et Willelmus capellanus regis ibi consecratus est; et Odo factus est consul super Devenesira et super Sumerseta et Dorseta et super Vellas; et Alfgar filius Leofrici consulis habuit consulatum quem prius habuerat Haroldus. A.D. 1051. Queen Edith sent to Wherwell.

Ib. p. 447. MLII. Hoc anno obiit Emma regina, mater Edwardi regis et Hardecnuti. Consuluit rex Edwardus sapientes sui adunari puppes apud Sandvich, quibus præfecit Radulfum et Odonem consules. Interea Godwinus consul recessit a Flandria et venit apud Iseran,[1] et inde venit apud Nesse[2] ex australi parte Rumenea.[3] Quod postquam audierunt consules apud Sandvich, iverunt post eum; et fuit summonitus exercitus ire per terram contra puppes. Godwinus autem præmunitus ivit ad Pefenesia; et fuit tempestas magna, ita quod consules nequiverunt scire quo Godwinus ierat. Et postea Godwinus reversus est in Flandriam, et consules redierunt a Sandvich. Tunc reductæ sunt puppes ad Londoniam, et debebant alii consules provideri qui preessent puppibus; et hoc tam diu prolongatum est, quousque exercitus ille ex toto remansit, et gens tota domum rediit. Godwinus autem consul hoc audiens, extensis velis suis, cucurrit usque ad Wiht, et ibi prædavit usquequo gens illa tantum illi dedit quantum voluit; et inde ivit in Portlande, ibique prædando fecit damni quicquid potuit. Interea consul Haraldus veniens ab Hibernia, appulit Portland cum novem puppibus, fuitque ibi contra eum magnus populus. Haraldus tamen non ideo cessavit quin raperet homines et animalia et pecuniam sicut sibi accidebat; et inde ivit ad patrem suum, et postea venerunt ambo in Wiht, et ibi prædaverunt quod antea remanserat. Et inde venientes apud Pevesea et conquæsiverunt puppes quas ibi invenerunt, et sic cuntes ad Nesse, conquisitis puppibus quæ erant in Rummeneia, et in Hithe, et in Folcestane, venerunt apud Doferan, ibique acceptis obsidibus et puppibus quos volebant, venerunt ad Sandvic accipientes obsides et cibum ubicumque volebant. Et inde venerunt ad Northmudhan,[4] et sic erga Londoniam. Quædam vero puppes iverunt in Scepige, et ibi multa damna Death of Emma. Civil war. f. 56. Godwine and Harold ravage the Isle of Wight and Portland.

[1] Ysendyk.
[2] Dungeness.
[3] Romney.
[4] Northmouth.

A.D. 1052. fecerunt, et inde ad Mideltune,[1] villam regis, et eam combusserunt; et secuti sunt postea consulem erga Londoniam. Cum vero Londoniam venissent, erat rex et consules sui contra eos cum quinquaginta puppibus. Tunc Godwinus et filii ejus miserunt ad regem, et petierunt ab eo ut redderetur eis hoc quod injuste ablatum eis fuerat. Rex autem aliquandiu contradixit; sed gens, quæ cum consule erat, valde commota est erga regem et suos, ita quod ipse consul vix eos pacificare potuit. Tunc Stigandus episcopus et sapientes qui erant intus civitatem et extra, auxilio Dei, consuluerunt dari obsides ex utraque parte. Quod audiens Robertus archiepiscopus et Franci, acceptis equis suis, iverunt quidam West ad Pentestes castellum, quidam North ad castellum Roberti; et Robertus archiepiscopus et Ulf episcopus exierunt per Estgate, et ibi multos juvenes occiderunt et læserunt, et inde archiepiscopus ivit ad Eadulfesnese, ibique intrans quandam puppem ignavam, et mare transiit, et sic reliquit pallium suum, sicut [Deus] voluit, quem acquisivit sicut Deus noluit. Tunc statutum est magnum placitum extra Londoniam, in quo affuerunt comites et meliores homines istius terræ. Tunc surrexit Godwinus consul in placito, et expurgavit se erga dominum suum regem Edwardum et totum populum ab omni culpa quæ sibi et Haraldo filio suo et aliis filiis suis imposita fuit. Rex autem concessit amicitiam suam, et reddit consulatum suum et quicquid antea habuerat, et omnibus qui cum eo erant. Et rex iterum accepit reginam suam, et reddit illi quicquid ei abstulerat. Robertus archiepiscopus et omnes Franci, quorum consilio discordati fuerant, exulati sunt. Stigandus autem factus est archiepiscopus Cantuariæ.

Anglo-Saxon Chron., p. 449.

Godwine and his sons threaten London.

Flight of archbishop Robert.

f. 56 *b*.

Reconciliation of Edward with Godwine and his sons,

and with his queen.

Stigand archbishop of Canterbury.

MLIII. Rex Edwardus cum pranderet apud Windeshoras, ubi plurimum manere solebat, Godwinus socer[2] suus et proditor, recumbens juxta eum dixit: "Sæpe tibi, rex, falso "delatum est me proditioni tuæ invigilasse; sed si Deus "cæli verax et justus est, hoc panis frustillum concedat ne "mihi guttur pertranseat, si unquam te prodere vel cogita-"verim." Deus autem verax et justus audivit vocem proditoris, et mox, eodem pane strangulatus, mortem prægustavit æternam. "Extrahite," inquiens rex, "canem istum." Qui sub mensa a filio suo Haraldo extractus est. Sepultus est in veteri monasterio Wintoniæ, et Haraldus filius suus habuit consulatum suum et quicquid pater habuit. Algarus vero habuit consulatum Haroldi.

Hen. Hunt., p. 760 B.

Death of Godwine.

Aelred, col. 395 (Twisden).

Anglo-Saxon Chron., p. 452.

MLIV. Leo Papa obiit. Successit Victor. Hoc anno fuit

Ib. p. 453.

[1] Middleton in Kent.

[2] *socer*] So corrected by a second hand from *gener*.

Hen. Hunt., p. 760 c. Anglo-Saxon Chron., p. 454.

tanta mortalitas animalium quanta non fuerat antea per multos annos. Hoc anno bellum fuit apud Mortuum Mare. A.D. 1054.

MLV. Obiit Siward consul. Hoc anno fuit statutum concilium in tertia ebdomada Quadragesimæ : et Algar consul exulatus est, quia accusatus fuerat de proditione regis, et cognovit[1] coram omni populo licet invitus : et rex dedit consulatum Siwardi Tosti, filio Godwini consulis. Algar autem ivit in Northwe[2] ad Grifinum regem ; et eodem anno Grifin et Algar combusserunt Herford et ecclesiam Sancti Athelbricti. Ælfgar outlawed.

Sigebert, col. 212. Anglo-Saxon Chron., p. 456.

MLVI. Henricus imperator obiit, et post eum filius ejus Henricus imperat.

MLVII. Victor Papa obiit. Successit Stephanus qui fuit abbas in Monte Cassino. Hoc anno venit Edwardus, filius Edmundi regis, in terram istam ; et statim mortuus est, et apud Londoniam in ecclesia Sancti Pauli sepultus. Obiit Leofricus consul, fundator ecclesiæ Coventrensis,[3] et Alfgar filius ejus suscepit consulatum ejus. f. 57. Death of Edward, son of Edmund Ironside.

MLVIII. Obiit Stephanus Papa. Successit Benedictus, qui misit Stigando archiepiscopo pallium suum. Obiit Heaca episcopus Sudsexe, et Stigandus archiepiscopus sacravit in loco suo Elricum, monachum Cantuariæ, et Siwardum abbatem[4] sacravit episcopum Rofcestriæ. Bishops of Selsey and Rochester.

MLIX. Benedictus Papa fugatus est, et Nicholaus episcopus Florentiæ factus est Papa. Obiit Cinsig archiepiscopus Eboracensis. Successit Aldred episcopus Herford, et Walterius factus est episcopus Erfordiæ. Death of Kinsy archbishop of York.

MLX. Duduc episcopus Sumersete[5] obiit ; successit Gisa. Obiit Wlfricus, abbas Sancti Augustini. Rex autem dedit abbatiam Elfsi monacho de veteri monasterio Wincestriæ. Stigandus archiepiscopus sacravit eum apud Windelesores.

Hen. Hunt., p. 760 E.

MLXII. Defuncto Henrico rege Francorum et [cum] Philippus filius ejus regnaret, Willelmus dux Normannorum subjugavit sibi Cenomanniam. Haroldus vero tunc temporis transiens in Flandriam tempestate compulsus venit in Pontivam provinciam. Quem captum consul Ponticus Willelmo duci Normannorum reddidit. Haroldus autem juravit Willelmo super sanctorum reliquias se filiam ejus ducturum, et Angliam post mortem Eduardi regis ad opus ejus servaturum. Summo igitur honore susceptus et muneribus amplis ditatus, cum reversus esset in Angliam, perjurii crimen elegit.. Capture of Harold, and his oath to William of Normandy.

[1] *cognovit*] for *confessus est*. The word seems to be taken from the Latin version of MS. F., *i.e.* Cott. Domit. A. viii. 2.

[2] *i.e.* North Wales.

[3] This is inserted later in the MS.

[4] Of Chertsey.

[5] *i.e.* of Wells.

A.D. 1063. MLXIII. Alexander Lucensis episcopus Romanæ ecclesiæ Papa clx. præsidet. Anglo-Saxon Chron., p. 458.

Conquest of Wales by Harold and Tosti. Murder of Griffith.

MLXIV. Anno xxiii. regni regis Eduardi, Haraldus consul et Tosti frater suus duxerunt exercitum per terram et per mare in Britanniam,[1] et eam conquisiverunt, et gens patriæ subdita est illis, et obsides illis dedit: et postea occiderunt Walenses regem suum nomine Grifin, et attulerunt caput illius. Haraldus vero consul statuit ibi alium regem. Comp.Hen. Hunt., p. 761 A.

f. 57 *b*. The Northumbrians drive away Tosti, and choose Morkere for their earl.

MLXV. Northumbri fugaverunt Tosti consulem, et occiderunt omnes homines familiæ illius, et Dacos et Anglos quos attingere potuerunt, et ceperunt arma illius in Eboraco et aurum et argentum et totum thesaurum ejus quod inquirere potuerunt, et miserunt propter Marcherum filium Algari consulis, et fecerunt eum consulem super eos. Ipse autem Marcharius ivit cum eis in Notingamsyre et Derbisyra et Lincolnsyra usque ad Northamtun; et Edwinus frater suus venit contra eum cum hominibus consulatus sui, et plures Britani cum eo. Tunc venit Haroldus consul ad eos. Ipsi vero miserunt ad regem, . . precantes ut possent habere Marcharium consulem super eos. Quod rex Eduardus concessit, et misit ad eos Haraldum consulem ad Hamtun,[2] qui hoc eis affirmavit. Norrenses autem, dum Haroldus ierat in nuncium eorum, fecerunt multa mala in Hantunesyra, occidendo homines et comburendo domos et annonam; et ceperunt animalia quocumque potuerunt, et multa milia hominum secum duxerunt, ita ut provincia illa et quæ sibi vicinæ erant multis annis deteriores fuerunt. Tosti consul et uxor ejus et omnes fautores sui mare transierunt et venerunt ad Baldewinum consulem, qui eos omnes suscepit. Ipsi vero tota hyeme ibi fuerunt. Anglo-Saxon Chron., p. 459. Comp.Hen. Hunt., p. 761 C.

Injuries in Northamptonshire by the Northerners.

Tosti and his party go to Baldwin in Flanders.

Dedication of Westminster and death of Edward the Confessor.

MLXVI. Anno millesimo sexagesimo sexto incarnationis Domini, id est, in vicesimo quinto anno regni Edwardi gloriosi regis Anglorum, dedicata est basilica Sancti Petri apud Westmonasterium in die sanctorum Innocentium, et postea in vigilia Epiphaniæ obiit rex Edwardus, et sepultus est in ecclesia noviter dedicata, quam ipse fecerat: in qua et monachos statuerat, et possessionibus multis ditaverat. Anglo-Saxon Chron., p. 465. Hen. Hunt., p. 761 D.

Harold elected king.

Eodem die consul Haraldus, consul perjurus, sicut rex ei concesserat, et etiam populi electione, sacratus est in regem. A.S. Chron., p. 465. Hen. Hunt., p. 761 D.

Reasons of William's hostility.

Willelmus vero dux Normannorum tribus de causis mente stimulatus est, et intrinsecc irritatus; primo, quia Alfredum[3] cognatum suum Godwinus et filii sui dehonestaverant et peremerant; secundo, quia Robertum archiepiscopum, et

[1] *Britanniam*] *i.e.* Wales.

[2] *i.e.* Northampton.

[3] *Alfredum*] Aldredum, MS.

Hen. Hunt., p. 761 E.

Odonem consulem, et omnes Francos, Godwinus et filii sui arte sua ab Anglia exulaverant; tertio, quod Haraldus in perjurium prolapsus, regnum, quod jure cognationis suum esse debuerat, sine aliquo jure invaserat. A.D. 1066.

Mortuo itaque Edwardo, ut supra diximus, rege Anglorum pacifico, Haraldus, perjurus filius Godwini potentissimi consulis, invasit regnum Anglorum, et diadema in perjurio; qui regnavit uno anno, et non pleno, quia propria injustitia regnum, quod injuste surripuit, Deo nolente, perdidit. f. 58.

Anglo-Saxon Chron., p. 465.

Interea vero venit consul Tosti in Humbram cum sexaginta puppibus. Edwinus consul venit cum exercitu per terram et fugavit eum, et bucecardi[1] eum refutaverunt; ipse vero ivit in Scotiam cum xii. puppibus; et cum illuc iret, venit illi obvius Haraldus rex Norwegiæ cum ccc. puppibus, et Tosti subditus est illi; et postea venerunt ambo in Humbram usque ad Eboracum, et ibi pugnaverunt cum eis Marcherus et Edwinus consules. Haraldus rex Norwegiæ eos devicit; quod postquam audivit Haraldus rex Anglorum, congregato magno exercitu ivit illuc, et obviavit eis apud Stanfordesbrige, et pugnavit illis; ibique occisus est Haroldus rex Norwegiæ, et Tosti consul, et totus exercitus eorum turpiter devictus. Invasion of Tosti and Harold Hardrada. Battle of Stamford-Bridge.

Interim Willelmus Bastard consul Normannorum appulit apud Hastinge. Haraldus rex hoc audiens cum rediret a prædicto prælio, mox ivit illuc, et nondum adunato exercitu suo, pugnavit contra illum, et ipse cecidit, et cum eo duo fratres sui, Gyrth et Leofwine; Willelmus vero conquisivit Angliam, et venit apud Londoniam, et susceptus est a Londoniensibus pacifice, et coronatus est apud Westmonasterium ab Aldredo Eboracensi archiepiscopo, quia Stigandus Cantuariensis excommunicatus erat. Sic dexteræ Excelsi mutatio gloriosa comprobatur esse facta. Tunc gens hujus patriæ pecuniam et obsides illi dederunt, et terram suam erga eum relevaverunt: Battle of Hastings. Coronation of William at Westminster.

R. de Monte. Harl. 651. Anglo-Saxon Chron., p. 466. Hen. Hunt., p. 763 D.

" Anno milleno sexageno quoque seno,
" Anglorum metæ flammas sensere cometæ."

Quam cometa ingens in exordio ejusdem anni designaverat; unde dictum est,

" Hoc anno seno milleno bisque triceno,
" Anglorum gentes bello periere cadentes,
" Haroldus cecidit, Willelmus dux superavit."

[1] *i.e.* the butse-carls, sailors.

A.D. 1066. Battle abbey founded.

Commissum est autem hoc prælium pridie id. Octobris in die Sancti Calixti, die Sabbati, luna xxii.; quo in loco rex Willelmus abbatiam nobilem fundavit in honorem Sancti Martini, et eam digne nomine Belli vocavit. Regnavit autem idem Willelmus rex Anglorum, et dux Normannorum, xx. et uno anno, minus xxxix. diebus. Hen. Hunt., p. 763 E.

Harold Hardrada had served under Constantine Monomachus.

Haroldus Harevare imperatori Constantinopolitano dudum juvenis militaverat, cujus jussu pro stupro illustris feminæ leoni objectus beluam immanem nudo lacerorum nisu suffocavit.[1]

f. 58 *b*. William takes hostages to Normandy, and divides England among his soldiers.

MLXVII. In millesimo sexagesimo septimo Incarnationis Domini anno, et in primo anno regis Willelmi rex mare transiit, et duxit obsides et thesauros; qui interfuit dedicationi [Sanctæ Mariæ] Gemeticensis, et reversus est in sequenti anno in die Sancti Nicholai. Eodem anno combusta est ecclesia Sanctæ Trinitatis[2] apud Cantuariam; et rex postquam rediit, divisit terras militibus suis. Eodem anno Eadgar puer, et Merleswegen, et multi homines cum eo iverunt in Scotiam. Rex vero Melcolm eos omnes suscepit, et accepit sibi in uxorem Margaretam sororem Edgari pueri. Anglo-Saxon Chron., Thorpe's Transl., p. 171. R. de Monte. Harl. 651. Anglo-Saxon Chron., p. 171.

MLXVIII. In ii. anno Willelmi regis rex dedit Roberto comiti consulatum Nordhumberlande. Gens vero patriæ venerunt contra eum, et eum occiderunt, et cum eo nonagenti homines. Edgar Etheling cum omni gente Nordhumbriensi venit ad Eboracum, et burgenses cum eo pacem fecerunt; rex vero Willelmus venit illuc cum exercitu suo, et civitatem prædavit, et multos homines occidit; et Edgar Atheling rediit in Scotiam. Id. p. 173.

Advance of Edgar Atheling to York.

MLXIX. In tertio anno regis Willelmi Elfricus abbas Burh[3] incusatus est, et missus est apud Westmonasterium, et frater ejus Alfwinus episcopus utlagatus est. Postea inter duas festivitates Sanctæ Mariæ venerunt a Danemarchia filii Swegen regis, et Osbertus consul frater suus cum ccc. puppibus. Tunc Waltheof consul et Edgar Etheling venerunt contra eos in Humbram, et multi homines cum eis, et perrexerunt omnes simul ad Eboracum, et exeuntes a puppibus suis ceperunt castellum, et multos[4] homines occiderunt; et thesauros multos, et barones vinctos secum ad puppes duxe- Id. p. 174.

The Danes under the sons of Svend and Asbiörn, joined by Waltheof and Edgar, are defeated by William.

[1] This sentence is in a different hand, at the foot of the page.

[2] *Sanctæ Trinitatis*] Christ Church, A.S. Chron.

[3] *Elfricus abbas Burh*] Biscop Ægelric on Burh, A.S. Chron. *abbas* is an error of the annalist.

[4] *multos*] multi, MS.

Anglo-Saxon Chron., p. 174. runt, et intra Husam et Trentam tota hyeme fuerunt; rex autem Willelmus illuc venit et eos destruxit. A.D. 1069.

Id. p. 176. MLXX. In quarto anno Willelmi regis Waltheof consul fecit pacem cum rege; et eodem anno in Quadragesima [rex] jussit Waltheof submits.

Id. p. 178. prædari omnes ecclesias totius Angliæ, et fuit illo anno magna fames, et prædatum est monasterium apud Burhe per inertes homines. Agelricus autem episcopus eos omnes excommunicavit, quia ceperant quicquid ipse habebat. Hoc anno venit navigium Dacorum in Humbram et in Tamesem, ibique duabus noctibus fuit, et postea rediit in Danemarche. Hoc anno obiit Baldewinus consul Flandriæ; successit Arnulfus filius ejus, quem debebant manutenere rex Franciæ[1] et rex Angliæ; Robertus autem Frisensis illuc veniens occidit Arnulfum cognatum suum, et dapiferum regis Willelmi, et multa milia hominum utriusque regis. f. 59. The Danes again in the Humber and Thames.

Hen. Hunt., p. 211 *b.* (ed Savile). R. de Monte, col. 419. Deposito Stigando apostata, qui prius fuerat episcopus Halmeensis,[2] quæ sedes postea ad Norwich translata est, et postea episcopus Wintoniensis, ad ultimum Cantuariensis archiepiscopus, et hos tres honores non causa religionis, sed cupiditatis simul tenebat, unde a Papa Romano excommunicatus fuerat, Lanfrancus prius monachus Beccensis, deinde abbas Cadomensis, constitutus est archiepiscopus Cantuariensis, ubi laudabiliter et gloriose vixit ad exemplum omnium bonorum x. et viii. annis. Deposition of archbishop Stigand. Lanfranc archbishop.

v. Sigebert, col. 216. Obiit Alexander Papa, successit Hildebrandus qui Gregorius vocatus est, clxi. Papa. Gregory VII.

Anglo-Saxon Chron., p. 178. MLXXI. In quinto anno Willelmi regis Marcherus et Edwinus consules cœperunt prædari per campos, et nemora; et Marcherus ivit cum puppibus in Heli. Edwinus consul occisus est ab hominibus suis, et Siwardbern et Ailwinus episcopus, et multi homines venerunt in Heli; quod rex audiens, duxit illuc exercitum per terram et per aquam, et eam obsedit, et paravit ibi pontem, et sic insulam intravit; et ex alia parte introivit exercitus suus, qui venerant per aquam. Ailwinus episcopus,[3] et Marcherius consul, et omnes qui cum illis erant, præter Herwardum et suos fautores, quos viriliter eduxit, se reddiderunt. Rex autem cepit puppes et arma, et multos thesauros, et de omnibus fecit quod voluit. Et Ailwinum episcopum misit apud Abenduniam, ubi ipse eodem anno obiit. Rising and submission of Morkere and Edwin. Hereward.

Id. p. 179. MLXXII. Sexto namque anno Willelmi regis duxit idem rex exercitum per terram et per mare in Scotiam, et eam ex Invasion of Scotland.

[1] Philip I.

[2] *i.e.* of Elmham.

[3] Of Durham.

A.D. 1072. f. 59 *b*. Submission of Malcolm III. parte maris cum puppibus obsedit, et exercitum suum per terram apud Scodwade[1] introduxit, et ibi nihil invenit unde sibi melius esset; rex vero Melcolm venit contra eum, et concordatus est cum eo, et dedit illi obsides, et homo suus devenit; tunc rex Willelmus cum exercitu suo rediit. Et Cilricus episcopus obiit, qui sacratus fuerat apud Eboracum, et ablato sibi archiepiscopatu injuste, datus sibi fuerat episcopatus Dunelmiæ, quem postea dimisit et venit ad Burch, ibique xii. annis fuit; sed postquam Willelmus rex habuit hanc terram, captus est et missus est ad Westmonasterium; ibique obiit, et sepultus est in porticu Sancti Nicholai. Anglo-Saxon Chron., p. 179.

Death of bishop Ægelric.

Conquest of Maine. MLXXIII. Septimo anno regni regis Willelmi duxit exercitum suum ultra mare et conquisivit Mans. Et Angli totam terram illam destruxerunt, comburendo villas, et detruncando vineas, et eam regi subdiderunt.

Edgar inlawed. MLXXIV. Octavo anno rex Willelmus ivit in Normanniam, et Edgarus puer venit ad eum a Scotia, et rex eum inlagavit, et omnes homines suos, et ipse fuit in curia regis, et rex dabat illi liberationem qualem volebat. Congregatum est concilium in Rotomagensi urbe, præsidente Willelmo rege Anglorum, et Johanne archiepiscopo Rotomagensi, et multitudo episcoporum, in quo de negotiis ecclesiasticis tractaverunt. Gregorius Papa simoniacos excommunicavit, et uxoratos sacerdotes a divino officio removit, et laicis missam eorum audire interdixit.

Council of Rouen. R. de Monte, col. 419.

Sigebert, col. 217.

Marriage of Ralph de Guader. MLXXV. Nono anno rex Willelmus dedit Radulfo consuli filiam Willelmi filii Osberti et consulatum Norfolc et Sudfolc; iste Radulfus erat Brito ex parte matris, et pater suus Anglicus fuit, natus in Nordfolc, et vocabatur Radulfus; ille autem accepta uxore sua duxit eam ad Nordfolc, ibique habuit nuptias suas quæ multis hominibus damno fuerunt, in quibus affuit Rogerus consul, et Walthef consul, et episcopi, et abbates, et consuluerunt expellere regem a regno suo. Quod cito regi notum fuit in Normannia. Hujus consilii fuerunt principes Rogerus, et Walthef et Radulfus consules, et adquisierunt sibi Britones, et miserunt in Danemarche propter auxilium; Rogerus consul ivit West, ad consulatum suum, et adunavit gentem ad damnum regis; sed disturbatus fuit. Radulfus consul voluit ire[2] cum exercitu suo; sed gens patriæ et castellani obstiterunt, ita quod ipse nihil profecit, sed ivit ad Norwich ad puppes suas, et inde recessit; uxor vero Anglo-Saxon Chron., p. 180.

Conspiracy of Roger, earl of Hereford, Ralph de Guader, and Waltheof.

f. 60.

[1] *Scodwade*] The A.-S. Chron. has "æt þam gewæde," at the ford. See Thorpe's note.

[2] *ire*] iri, MS.

Anglo-Saxon Chron., p. 181.

sua fuit in castello de Norwich, et illud tenuit, quousque, data sibi pace, cum hominibus suis ab hac terra recessit. Postea venit rex in hanc terram, et cepit Walthef consulem, et Rogerum consulem cognatum suum, et misit illos in carcerem. Deinde venerunt a Danemarche cc. puppes, quibus præfuerunt Cnut filius Swegen et Hacun consul, et non ausi sunt pugnare contra regem Willelmum; sed iverunt ultra mare in Flandriam. Hoc anno obiit Editha apud Wintoniam, vii. diebus ante Natale Domini, et jussit rex ferri corpus ejus ad Westmonasterium. Et ibi judicati sunt Britones, qui fuerunt ad nuptias, et quidam oculos amiserunt, et quidam exulati sunt; sic proditores regis Willelmi destructi sunt. Rex vero

A.D. 1075. Capture of earls Waltheof and Roger. Attempts of Cnut IV. Death of queen Edith.

R. de Monte, Harl. 651.

obsedit castellum Dol,[1] civitatem Britanniæ; Britanni vero castellum tenuerunt donec rex Francorum[2] adveniens liberavit eos; postea vero rex Francorum et rex Anglorum concordati sunt.

Siege of Dole. Peace with France.

Rex Willelmus seditione militari agens contra Robertum filium suum primogenitum apud Gerbereic, quod est castellum in Francia, equo suo propulsus est; et Willelmus filius ejus vulneratus est, et multi ex suis occisi; maledixit igitur rex Roberto filio suo, quam maledictionem antequam moreretur, evidenter perpessus est. Porro Northumbri proditione occiderunt Walcherum episcopum Dunelmiæ in quo[dam] placito pacifice statuto juxta Tinam, et centum homines cum eo.

William I. wounded by his son. Murder of bishop Walchere.

Anglo-Saxon Chron., p. 182.

MLXXVI. Decimo anno Willelmi regis obiit Swengen rex Dacorum, et Haraldus filius ejus successit. Rex vero dedit abbatiam Westmonasterii Vitali abbati, qui fuit abbas apud Benege.[3] Et Waltheof consul decollatus est apud Wintoniam, et sepultus est apud Crulande.

Death of Svend, king of Denmark. Harold Hein.

Sigebert, col. 219. Anglo-Saxon Chron., p. 183.

MLXXVII. Dominica Palmarum circa horam sextam sereno cælo stella apparuit. Undecimo anno Willelmi regis combusta est Londonia, una nocte ante Assumptionem Sanctæ Mariæ, magis quam unquam antea fuerat, ex quo facta fuerat.

London burnt, Aug. 14.

MLXXVIII. Anno duodecimo Willelmi regis rex Melcolm venit in Angliam inter duas festivitates Sanctæ Mariæ, cum magno exercitu; et prædavit in Northumbra usque ad Tine, et multos homines occidit, et multos thesauros, et homines in vinculis secum duxit.

Malcolm III. invades England, between Aug. 15 and Sept. 8.

R. de Monte, col. 420.

MLXXIX. Anno xiii. Willelmi regis. Obiit Johannes archiepiscopus Rotomagensis; successit Willelmus abbas Cadomi.

f. 60 *b*. Death of John, archbishop of Rouen.

MLXXX. Anno xiv. Willelmi regis factum est concilium apud Lislebonam in præsentia Willelmi regis Anglorum in Pentecoste, præsidente Willelmo archiepiscopo Rotomagensi, cum episcopis, abbatibus, consulibus, et cæteris principibus, ubi

Council of Lillebonne.

[1] MS. inserts *et*.

[2] Philip I.

[3] Bernay, a cell to Fécamp in Normandy.

A.D. 1080. Wales reduced.

multa utilia instituta sunt, quæ servantur in Normannia. Idem rex duxit exercitum suum in Walliam et eam sibi subdidit, et multi ex utraque parte perierunt. Anglo-Saxon Chron., p. 184.

Bishop Odo taken.

MLXXXI. Anno xv. regis Willelmi captus est Odo episcopus Baiocensis, et in carcerem missus. Fames magna in Anglia fuit; ventus validus in nocte Natalis Domini.

Quarrel between Thurstan, abbat of Glastonbury, and his monks.

MLXXXII. Anno xvi. regis Willelmi fuit discordia magna inter Turstanum abbatem Glastingebiri, et monachos suos, quæ prius incepit per culpam abbatis, quia faciebat plures injurias monachis suis. Monachi vero humiliter quæsiverunt, ut ipse eos recte custodiret, et illi eum diligerent, et honorarent fideliter; abbas vero hoc renuit, sed multa illis fecit, et deterius promisit. Quadam die ivit in capitulum et placitavit supra monachos, et misit propter laicos suos, qui venerunt in capitulum armati supra monachos; monachi igitur exterriti, nescientes quid agerent, fugerunt, et quidam in oratorium currentes ostia firmaverunt, et laici[1] secuti sunt, volentes eos extrahere. Accidit autem in die illa magna miseria; quia Franci chorum fregerunt, et jactaverunt erga altare, ubi captivi monachi jacebant, et quidam militum supra trabes ascenderunt, et deorsum cum sagittis traxerunt, ita quod multæ sagittæ infixæ sunt in cruce quæ supra altare erat; et miseri monachi circum altare jacebant, et quidam subtus absconsi sunt invocantes misericordiam Dei, quia nullam ab hominibus habere poterant; laici autem qui subtus erant, fractis ostiis, intrantes tres monachos occiderunt, et decem et octo vulneraverunt, ita quod sanguis cucurrit ab altari super gradus et a gradibus supra aream.

Death of queen Matilda. f. 61.

MLXXXIII. Anno xvii. regis Willelmi, obiit Matildis regina, filia secundi Baldwini comitis Flandrensis, uxor Willelmi regis Anglorum qui Angliam conquisivit, regina nobilis, de cujus nobilitate largiflua multa ecclesiæ sanctæ retinent beneficia. In crastino Omnium Sanctorum obiit. R. de Monte, col. 420. A.-S. Chron., p. 185.

Domesday survey.

Misit rex Willelmus justitiarios suos per unamquamque scyram, id est provinciam Angliæ, et inquirere fecit per jusjurandum, quot hidæ, id est, jugera uni aratro sufficientia per annum, essent in una quaque villa, et quot animalia. Fecit etiam inquiri quid unaquæque urbs, castellum, vicus, villa, flumen, palus, silva, redderet per annum; hæc autem omnia in chartis scripta delata sunt ad regem, et inter thesauros reposita usque hodie servantur. R. de Monte, from Hen. Hunt., f. 212.

Maurice, bishop of London.

Eodem anno Mauritius factus est episcopus Londoniæ, qui templum maximum, quod nondum perfectum est, incepit.

[1] *laici*] laicos, MS.

R. de Monte, col. 420, from Hen. Hunt., f. 212.

MLXXXIV. Anno xviii. regis Willelmi, idem rex tenuit curiam suam in Natali apud Gloucestre, ad Pascha apud Wincestre, ad Pentecostem apud Londoniam: Henricum filium suum juniorem militem fecit; deinde accipiens hominium omnium terrariorum Angliæ cujuscunque feodi essent, juramentum fidelitatis recipere non distulit. A.D. 1084. Homage exacted from all landholders.

Sigebert, coll. 222, 3. Anglo-Saxon Chron., p. 185.

MLXXXV. Anno regis Willelmi xix. obiit Gregorius Papa; successit Victor; Victori Urbanus. Hoc anno dicebatur pro vero per terram istam, quod Cnut rex Danorum, filius regis Swegn, volebat hanc terram conquirere auxilio Roberti consulis Flandriæ, cujus filiam ipse habebat. Rex Willelmus qui tunc manebat in Normanniam, hoc audiens, in Angliam venit cum tanto exercitu Francorum et Britannorum, equitum et peditum, quantus nunquam in hac terra venit, ita quod mirum videbatur quomodo terra ista eos pascere poterat. Rex vero divisit exercitum suum per terram istam hominibus suis, ut eos pascere[n]t, unicuique secundum terram suam, et fecit vastare totam terram circa mare, ne inimici sui invenirent ubi quid acciperent. Postquam vero rex audivit inimicos suos disturbatos esse, nec posse perficere quod inceperant, remisit partem exercitus sui in terram eorum, partem vero retinuit. Threatened invasion of the Danes. Return of William from Normandy.

Id. p. 186.

MLXXXVI. Anno regis Willelmi xx. rex tenuit curiam suam apud Wintoniam, postea ad kalendas Augusti fuit apud Salisbiri, ibique venerunt contra eum barones sui, et omnes terrarii hujus regni, qui alicujus pretii erant, cujuscunque feodi fuissent, et omnes homines regis effecti sunt, et juraverunt illi fidelitatem contra omnes homines. Postea rex adquisitis magnis thesauris ab hominibus suis, supra quos aliquam[1] causam invenire poterat sive juste sive injuste, deinde ivit in Wiht, et sic in Normanniam; et Edgar Atheling, cognatus Edwardi regis, recessit a rege, quia non erat cum eo honorifice; sed Deus omnipotens det illi honorem. Et Christiana, soror Edgari, facta est sanctimonialis apud Rumeseia. Hoc anno fuit magnum infortunium in Anglia, in mortalitate animalium, et in defectione segetum et fructuum, et in tempestatibus talibus, quales vix memorari possunt; fuerunt etiam tonitrua tanta, quæ multos homines occiderunt; et sæpius contingebat[2] hominibus pejus et pejus, quod Deus emendat, cum sibi placuerit, Amen. f. 61 *b*. Fealty sworn to William at Salisbury. Departure of Edgar Ethling. Murrain.

MLXXXVII. Anno xxi. regis Willelmi contigit magnum infortunium in Anglia. Gens enim tanta infirmitate occupata est, quod pæne quisque alter homo tam graviter a febribus possessus[3] est, quod multi eorum per eas mortui sunt; postea per Pestilence in England.

[1] *aliquam*] aliquem, MS.
[2] *contingebat*] contingebant, MS.
[3] *possessus*] possessa, MS.

A.D. 1087. malas tempestates quas prædiximus advenit magna fames per totam Angliam, ita quod centena hominum perierunt. Ah quantus dolor erat, et quanta miseria quando homines jacebant infirmati pæne ad mortem, et postea fame ex toto peribant! Quis est tam duri cordis, qui non possit lugere, quando tale infortunium accidit populo pro peccatis eorum, quia nolunt amare Deum et quod rectum est? Rex autem et pæne omnes capitales homines valde et nimium cupiditate auri et argenti repleti erant; nec curabant quomodo illud acquirerent, ut haberent. Rex vero dabat terram suam ad firmam quanto carius poterat; tunc veniebat alius, et offerebat magis supra illum, cui rex terram tradiderat; rex autem dabat illi qui plus offerebat; veniebat adhuc et tertius plus offerens, et rex dabat semper illi qui plus offerebat; et non curabat cum quanto peccato præpositi censum a pauperibus hominibus adquisissent, nec quantas injurias ipsi fecissent; et quanto plus homines loquebantur de recto, tanto fiebat major injuria; ipsi elevabant injustas teloneationes, et alias malas consuetudines quæ difficiles sunt ad numerandum. Eodem anno combusta est ecclesia Sancti Pauli apud Londoniam et plures aliæ ecclesiæ, et majus et melius totius urbis, et pæne omnes capitales burgi totius Angliæ. O quantus luctus erat, quando tot infortunia huic patriæ accidebant! Hoc etiam anno, ante Assumptionem Sanctæ Mariæ, ivit rex Willelmus a Normannia in Franciam, et prædavit supra dominum suum regem Philippum, et multos homines illic occidit, et combussit Mahante, et omnes ecclesias quæ ibi intus erant, et duos anachoritas qui ibi erant, et postea rediit in Normanniam; et sicut male egerat, ita illi contingit. Infirmatus est graviter, et mors quæ nec pauperem, nec divitem dimittit, eum assumpsit, et ipse obiit in crastino die nativitatis Sanctæ Mariæ, et sepultus est apud Cadomum in ecclesia Sancti Stephani, quam ipse construxerat, et multis modis ditaverat. Ah quam mendax est, et transitorius honor hujus sæculi! Qui prius fuerat rex ditissimus, et multarum [terrarum] dominus, nihil habuit ex tota terra sua præter septem pedes; et qui fuerat auro et gemmis vestitus, tunc fuit pulvere coopertus.

Anglo-Saxon Chron., p. 187.

Unhappy condition of England.

St. Paul's burnt.

f. 62.

William invades France and burns Mantes.

Death of William I. Sept. 9.

His sons.

Post obitum autem illius Robertus filius ejus senior suscepit consulatum Normanniæ, Willelmus vero Ruffus filius ejus secundus regnum Anglorum; tertio vero qui vocabatur Henricus dedit pater magnam copiam thesauri sui.

His character.

Si quis scire vult qualis ipse fuerit, et quam honorificus, et quot terrarum dominus, nos dicemus qui eum vidimus, et in curia ejus aliquando fuimus. Rex Willelmus de quo locuti sumus, fuit valde sapiens, et dives, et honorificus, et fortior omnibus prædecessoribus suis, et humilis hominibus Deo

Anglo-Saxon Chron., p. 188.

servientibus, et valde durus erga homines qui voluntati suæ contradicebant. Dum ipse regnavit supra Angliam, construxit monasterium de Bello, in quo monachos statuit, et illud multis modis ditavit; et in diebus ejus constructa est ecclesia Cantuariæ, et plures aliæ per Angliam, et etiam terra ista multum repleta est monachis, qui vivebant secundum regulam Sancti Benedicti; et Christianitas in tempore ejus tantum exaltata est, ut unusquisque sciebat quid ordini suo pertineret; fuit etiam valde honorabilis, ita quod unoquoque anno, quo erat in Anglia, tribus vicibus coronabatur; ad Pascha apud Wintoniam, ad Pentecosten apud Westmonasterium, ad Natale apud Gloucestriam; et tunc aderant ibi archiepiscopi, episcopi, abbates, consules, et barones totius Angliæ. A.D. 1087. Character of William I.

Fuit etiam valde se[ve]rus, ita quod nemo audebat aliquid facere contra voluntatem illius; habebatque in carcere consules et barones, et episcopos deposuit ab episcopatu suo, et abbates ab abbatia sua, et etiam fratri suo Odoni non pepercit, qui fuit episcopus Baiocensis in Normannia, et consul supra Cent in Anglia, sed illum misit in carcerem. Inter cætera non est prætereundum, quod ipse tantam pacem fecit in Anglia, quod quidam homo, qui alicujus vigoris esset, poterat ire solus cum pleno sinu auri securiter per terram istam; et nemo audebat alium occidere pro nullo forisfacto, quod alius sibi fecisset; et si aliquis cum aliqua vi concubuisset,[1] statim ementulatus fuisset. Ipse regnavit supra totam Angliam, et eam cum tanta astutia inquisivit, quod non erat in tota hac terra hida, de qua nesciret, cujus esset, et quid valeret; et hoc in carta sua scriptum habebat. Habuit etiam Britanniam in potestate sua, et in ea castella fecit, et gentem illam sibi acclinem fecit, Scotiam etiam fortitudine sua adquisivit, Normannia vero fuit sua ex hæreditate, Cenomanniam vero conquisivit; et si duobus annis diutius vixisset, Hiberniam probitate sua absque armis conquisisset; vere in tempore illius habuit populus magnos labores, et multa tædia; fecit enim parari castella, in quibus populum fatigabat; auferebat etiam illis multas marcas auri, et plures libras argenti, et hoc injuste, non pro aliqua necessitate, sed pro magna cupiditate. f. 62 *b*. His greatness and possessions.

Statuit ut quicunque cervum aut cervam occideret, oculos amitteret; defendit[2] capere apros et etiam lepores, et amavit feras tanquam esset pater eorum, quod multum fuit tædio baronibus ejus; ipse vero nihil pendebat eorum iram, sed oportebat eos omnino sequi voluntatem ejus, si vellent habere vitam, aut terram, aut pecuniam, aut ejus amicitiam. Quantus dolor quod aliquis homo superbiat, quod supra omnes homines

[1] *concubuisset*] occubuisset, MS. | [2] *defendit*] deffendidit, MS.

A.D. 1087. se extollat! sed Deus omnipotens per suam misericordiam concedat illi delictorum veniam. Hæc scripta sunt de eo bona et mala, ut boni homines sequantur exempla bonorum, et delinquant mala, et pergant per viam quæ ducit ad vitam. Anglo-Saxon Chron., p. 190.

Murder of Cnut IV., king of Denmark. f. 63.

Multa scribi possunt, quæ hoc anno contigerunt; sicut accidit in Danemarchia, quod Daci, qui erant ex fidelioribus hominibus mundi, lapsi sunt in majorem infidelitatem quæ fieri posset. Regem enim suum Cnut, quem elegerant, et cui fidelitatem juraverunt, postea in quodam monasterio proditione occiderunt.

Defeat of the Moors in Spain by Alfonso VI.

Accidit et in Hispania, quod pagani prædaverunt super Christianos, et multum terræ conquisierunt. Amfos rex Christianus misit ubique per terras Christianorum propter auxilium, et accepto ab eis auxilio paganos occidit, et fugavit, et auxilio Dei terram suam iterum conquisivit. Hoc etiam anno obierunt multi homines in hac terra; Stigandus episcopus Cicestriæ, et abbates plures; et postea eorum omnium dominus rex Willelmus de quo locuti sumus: et post obitum illius Willelmus Ruffus filius suus suscepit regnum Anglorum, et sacratus est in regem a Lanfranco archiepiscopo Cantuariensi apud Westmonasterium, tribus diebus ante festum Sancti Michaelis, et omnis gens Angliæ ei subdita est, et fidelitatem illi juravit.

Succession and coronation of William Rufus.

Treasures of William I.

Distribution of much to the monasteries and parish churches.

Postea vero ivit rex apud Wintoniam, et aspexit aulam, quam pater suus fecerat, et thesaurum patris sui; difficile est autem enumerare quid ibi congregatum fuit in auro, et argento, et gemmis, et vasis, et palleis, et in cæteris caris rebus; conspecto vero thesauro fecit rex sicut pater ejus præceperat; divisit enim thesaurum pro anima patris sui per monasteria totius Angliæ, et quibusdam dedit x. marcas auri, quibusdam vero vi., et unicuique ecclesiæ villæ quinque solidos, et misit in unumquemque comitatum centum libras argenti, ut dividerentur pauperibus pro anima patris sui; præceperat autem pater ejus antequam obiret, ut solverentur omnes qui in vinculis erant in terra sua.

Conspiracy of bishop Odo, Geoffrey, bishop of Coutances, and bishop William de S. Carilepho, in favour of Robert of Normandy.

MLXXXVIII. Rex Willelmus fuit ad Natale apud Londoniam. Hoc anno fuit terra ista valde commota et conturbata; ita quod omnes Franci ditiores hujus terræ volebant prodere regem suum Willelmum Ruffum, et facere Robertum fratrem suum regem, qui erat consul Normanniæ; hujus consilii fuit princeps Odo episcopus Baiocensis, et Gaufridus episcopus, et Willelmus Dunelmiæ; rex autem in tantum benefecerat Odoni episcopo, quod tota Anglia consilio et voluntate illius regebatur; ipse vero volebat regi, quemadmodum Judas fecit Scariot Salvatori nostro. Affuit etiam in illo consilio Rogerus [1]

[1] Earl of Shrewsbury.

Anglo-Saxon Chron. p. 191.

consul, et cum eo multi Franci, et fuit hoc prolocutum in Quadragesima, et statim post Pascha prædaverunt, et combusserunt, et vastaverunt proprias villas regis, et omnium eorum qui erant in fidelitate regis. Et ivit unusquisque ad castellum suum, et illud hominibus et cibis ut potuit melius munivit. Gaufridus episcopus et Robertus de Amundbreg iverunt ad Bristou, et magnam prædam capientes, eam ad castellum detulerunt; et postea exeuntes a castello prædaverunt Batoniam, et totam terram circum eam, et etiam Berclea et quicquid illuc pertinebat, vastaverunt. Barones autem Herefordiæ et tota gens illius comitatus, et homines Salopessyre, cum magno populo Britanniæ prædantes, combusserunt Wircestresyre usque ad ipsum burgum, et burgum volebant comburere, et monasterium prædare, et castellum ad opus eorum conquirere. Quod audiens Wlstanus bonus episcopus, cui castellum commendatum erat ad servandum, valde contristatus est; milites tamen sui exeuntes a castello cum paucis hominibus, auxilio Dei et precibus episcopi, occiderunt et ceperunt v. milia[1] hominum, et cæteros fugaverunt.

A.D. 1088. f. 63 *b*.

Bishop Geoffrey and Robert de Mowbray plunder Bristol, Bath, and Berkeley.

Bishop Wulstan's defence of Worcester.

Episcopus Dunelmensis fecit quicquid damni potuit ubique in Nord. Rogerius autem quidam eorum venit in castellum de Norwich, et fecit adhuc pejus per totam terram illam; alius autem qui vocabatur Hugo[2] nihil melius fecit in provincia Legrecestriæ et Hamtune. Odo vero episcopus a quo hæc surrexerunt, ivit ad consulatum suum in Cent, et eam valde destruxit, et terras regis et archiepiscopi omnino vastavit, et quicquid capere potuit in castellum suum apud Rouecestre detulit.

Roger Bigot seizes Norwich castle.

Rex autem comperiens quæ facta erant, et quomodo eum prodere volebant, misit propter populum Anglorum, ostendensque eis necessitatem suam, quæsivit ab eis auxilium, promittendo eis meliores leges, quæ nunquam in hac terra fuerant; et prohibuit omnes injustos geldos, et concessit hominibus nemora eorum, et venatus; sed hoc parum duravit. Anglici vero concesserunt regi auxilium, et iverunt cum eo erga Rouecestre, volentes capere Odonem episcopum. Putabant enim si haberent illum qui erat caput consilii, se capturos levius alios. Et venerunt apud Tunebrige, in quo erant homines episcopi, et plures alii volentes tenere illud contra regem: Anglici vero castellum fregerunt, et qui intus erant pacem cum rege fecerunt. Rex autem ivit erga Rouecestre cum exercitu, putans ibi invenire episcopum Odonem; sed ex quo audivit quod episcopus erat apud Pevenesiam,

Promises of William II. to the English.

Storm of Tunbridge castle.

[1] *milia*] hundred, A.-S. Chron.

[2] Hugh de Grentemaisnil, lord of Ashby Ledgers.

A.D. 1088. f. 64. The army of Robert of Normandy put to flight.

ivit illuc cum exercitu suo, et obsedit castellum cum magno exercitu per sex hebdomadas. Interea Robertus consul Normanniæ congregavit magnum exercitum, volens conquirere Angliam auxilio hominum hujus patriæ qui erant contra regem; et misit ex hominibus suis ad hanc terram, volens post eos venire; Anglici vero qui mare custodiebant, occiderunt et submerserunt ex illis plures quam aliquis recitare sciat. Illi autem qui in castello erant, deficiente cibo, quæsiverunt pacem cum rege, et reddiderunt illi castellum, et episcopus juravit se recessiturum ab Anglia, nec unquam rediturum amplius, nisi rex propter illum mitteret, et quod redderet castellum Rouestcestriæ. Cum autem iret ut castellum redderet, et homines regis cum eo, venerunt illi qui in castello erant et ceperunt episcopum, et homines regis, et miserunt eos in vinculis. In castello illo erat Eustachius, et tres filii consulis Rogerii, et omnes nobiliores homines hujus terræ sive Normanniæ. Postquam vero rex hoc comperiit, ivit cum exercitu quem prius habuerat post eos, et misit per totam Angliam, et mandavit, ut quicunque foret unnithing, sive Francus sive Anglicus, sive in burgo sive extra, veniret ad eum. Et adunato magno populo, ivit ad Rouecestre, et obsedit castellum usquequo homines qui intus erant facta pace illud ei reddiderunt. Odo autem episcopus cum hominibus qui in castello erant, mare transiit, et sic dimisit honorem quem in hac terra habuit. Rex vero misit exercitum apud Dunelmiam, et fecit obsidere castellum. Episcopus autem facta pace castellum reddidit, et, dimisso episcopatu suo, ivit Normanniam; et multi Francorum terram suam dimiserunt, et mare transierunt. Rex vero dedit terram eorum hominibus qui sibi fideles erant.

Anglo-Saxon Chron., p. 193.

Eustace of Boulogne and others in Rochester castle.

Reduction of the castle of Durham.

Death of Lanfranc.

MLXXXIX. Lanfrancus archiepiscopus, pater et consolator monachorum, transiit ab hoc sæculo, quem speramus ivisse[1] ad gloriam Dei. Hoc anno fuit magnus terræmotus per totam Angliam, iii. id. Augusti, et annona multum tarda fuit, et omnis fructus terræ, ita quod multi homines collegerunt segetes suas circa festum Sancti Martini et tardius.

Earthquake.

Harvest on Nov. 11.

Attempts of William on Normandy.

f. 64 *b*.

MXC. Peractis quæ prædiximus inter regem Willelmum et Robertum fratrem suum et homines suos, cogitavit rex quomodo se vindicaret, et Normanniam a fratre suo conquireret; et per astutiam suam, sive per pecuniam, adquisivit sibi castellum Sancti Walerici, et post illud de Albamara, et ibi misit milites suos, qui fecerunt maxima damna in terra illa prædando et comburendo; et postea adquisivit plura castella, in quibus locavit milites suos. Consul autem Normanniæ

[1] *ivisse*] missise, MS.

Anglo-Saxon Chron., p. 194.

comperiens homines suos ab eo recedere, et castella sua regi tradere, misit ad dominum suum Philippum regem Francorum, qui venit in Normanniam cum maximo exercitu, et euntes simul rex et consul obsederunt castellum in quo erant homines regis. Rex autem Willelmus misit ad regem Philippum, et rex Philippus, sive pro amicitia, sive pro pecunia regis, rediit in Franciam, et dimisit Robertum consulem convenire cum fratre suo. Et interim terra ista valde oppressa est in injustis geldis, et aliis infortuniis. A.D. 1090. Robert of Normandy calls Philip I. to his aid.

MXCI. Rex Willelmus tenuit curiam suam ad Natale apud Westmonasterium, et postea ad festum Candelarum ivit in Normanniam, ad damnum fratris sui; et dum ibi fuit, concordati sunt, et consul dimisit regi Fescam et consulatum Ove, et Cheresburh, et propterea concessit quod homines regis debebant esse quieti in castellis, quæ prius adquisiverant sine voluntate sua; rex autem promisit e contra consuli se adquisiturum illi plura quæ pater eorum conquisiverat, quæ consul tunc amiserat, et etiam quicquid pater eorum ultra mare habuit, præter illud quod consul regi concessit. Et etiam quod omnes illi qui terram suam in Anglia causa consulis amiserant, illam rehaberent, et consul haberet in Anglia hoc quod pactum eorum fuerat. Statuerunt etiam si quis eorum moreretur prior altero sine filio sponsæ, quod alter fieret hæres illius. Hoc pactum juraverunt duodecim ex melioribus ex utraque parte, licet postea parum durasset. Treaty between Robert and William. Fécamp, Eu, and Cherbourg, given up by Robert to William.

Dum hæc concordia fuit, exhæreditatus est Eadgar Atheling a terra quam consul ei dederat in Normannia, et ivit in Scotiam ad generum suum regem. Interea cum esset rex Willelmus in Normannia, Melcolm rex Scotiæ venit in Angliam, et eam multum prædavit, usque quo custodes hujus terræ cum exercitu illi obstiterunt. Quod audiens, rex Willelmus in Angliam venit, et cum eo Robertus consul frater suus, et statim [jusserunt] parare exercitum per mare et per terram; sed exercitus qui per mare ibat, antequam ad Scotiam venisset, pæne ex toto periit, tribus diebus ante festum Sancti Michaelis. Rex autem et frater suus iverunt cum exercitu per terram. Rex vero Melcolm postquam audivit exercitum venire super eum, exiit a Scotia cum exercitu suo, et venit in Lodene et ibi expectavit regem Willelmum. Postquam rex appropinquavit cum exercitu suo, Robertus consul et Edgar Etheling iverunt inter reges, et eos concordaverunt; et rex Melcolm venit ad regem Willelmum, et homo suus effectus est, eo pacto, quo pacto fuerat homo patris sui, et ei fidelitatem juravit, et rex Willelmus promisit se daturum illi quicquid sub patre suo habuerat. Ibi etiam Edgar Atheling cum rege concordatus est, et reges bene concordati divisi sunt; Edgar Ethling outlawed. Invasion of Malcolm III. f. 65. Malcolm III. in Lothian. Peace between him and William. Edgar Ethling recon-

A.D. 1091. reconciled with William. et Robertus consul pæne usque ad Natale fuit cum rege fratre suo, et vere parum firmitatis pacti eorum circa eum invenit; et duobus diebus ante Natale Domini ivit in Wiht, et sic in Normanniam, et Edgarus Atheling cum eo. Ventus vehemens percussit Londoniam vi. kal. Novembris feria sexta. Anglo-Saxon Chron., p. 195.

William at Carlisle. MXCII. Rex Willelmus ivit in Nord apud Cardeol, et burgum ædificavit, et castellum incepit, et Dolfinum fugavit, cujus terra illa fuit; et misit homines suos in castello, et postea reversus est Sud, et misit illuc multos villanos cum uxoribus et animalibus suis, ut in illa terra manerent.

Osmundus episcopus Salesberiæ dedicavit ecclesiam suam cum septem episcopis.

Illness and promised amendment of William. MXCIII. Rex Willelmus in Quadragesima infirmatus est apud Gloucestriam, in tantum quod dicebatur mortuus esse per terram istam; et in infirmitate illa multa bona promisit, et quod vitam suam emendaret, et ecclesias suas bene et in pace custodiret, et quod nullam amplius venderet, et bonas leges genti suæ statueret; et dedit archiepiscopatum Cantuariæ, quem in manu sua habebat, Anselmo abbati de Becco, et Roberto cancellario suo episcopatum Lincolniæ, et ecclesiis multas terras restituit. Sed ex quo sanus fuit, eum pœnituit, et bonas leges quas promiserat dimisit. Postea Melcolm rex Scotiæ misit ad eum quærens pactum, quod sibi promissum fuerat: rex autem Willelmus submonuit illum venire ad Gloucestre, et misit illi obsides in Scotiam, et postea misit contra eum Eadgar Atheling et alios qui eum honorifice ad regem duxerunt. Sed postquam ipse venit ad regem, nec pactum suum habere nec cum rege loqui potuit, ideoque cum magna discordia divisi sunt, et rex Melcolm recessit in Scotiam. Et ex quo illuc venit, illico congregavit exercitum suum, et venit in Angliam, et pergens non tali consilio quo sibi opus esset, interemptus est ex improviso a Roberto consule Nordanhimbrorum, et ab hominibus illius, et ibi occisus est: occidit autem illum Morel de Bebanburh dapifer consulis, et compater ipsius Melcolmi regis; et cum eo occisus est Edwardus filius ejus qui, si vixisset post eum, rex esse debuisset. Postquam autem Margareta regina hæc audivit, quomodo dominus suus et filius suus mortui erant, anxiata est in animo usque ad mortem; et ivit ad ecclesiam cum capellano suo, et ibi confessa et communicata est, et postea Deum deprecata est quousque animam reddit. Tunc Scoti elegerunt Dufenal in regem, fratrem Melcolmi, et fugaverunt omnes Anglicos qui fuerunt cum rege Melcolmo; Dunecan vero filius Melcolmi regis, qui erat in curia regis

Anselm archbishop of Canterbury.

f. 65 *b*.

Malcolm III., king of Scotland, surprised by Robert de Mowbray, and slain.

Death of Margaret.

Succession of Donald VII.

Anglo-Saxon Chron., p. 196.

Willelmi, (pater enim suus dederat illum regi in obsidem,) venit ad regem et fecit illi securitatem qualem voluit, et postea licentia ejus ivit in Scotiam cum auxilio Francorum quod adquirere potuit, et fugavit Dufenal avunculum suum, et susceptus est in regem; postea vero Scoti occiderunt omnes homines illius, et ipse cum paucis evasit; et postea cum eis iterum concordatus est, hoc pacto, quod nunquam in Scotiam Francos vel Anglicos retineret. A.D. 1093. Duncan II. made king.

MXCIV. Rex Willelmus Ruffus tenuit curiam suam ad Natale apud Gloucestriam; ibique venerunt ad eum nuncii ex parte fratris sui, qui nunciaverunt illi quod frater suus contradicebat pacem et pactum quod inter eos erat, nisi rex prosequeretur pactum quod fecerat. Et præterea illum perjurum et sine fide vocaverunt, nisi pactum teneret, aut se derationasset, ubi pactum factum et juratum fuit. Tunc ivit apud Hastinge ad festum Candelarum, et dum ibi ventum suum expectaret, fecit dedicare ecclesiam de Bello. Et abstulit Huberto Losenge episcopo Tedfordiæ baculum suum, et postea ad mediam Quadragesimam mare transiit. Et postquam venit in Normanniam, prolocuti sunt ipse et frater suus Robertus simul venire, et venerunt, sed non concordati. Postea iterum venere simul cum hominibus qui ad pactum eorum fuerant, et qui illud juraverant, et juratores omnem culpam regi imposuerunt. Sed rex hoc non concessit, nec pactum tenere voluit, ideoque cum magna discordia discesserunt. Rex vero postea conquisivit castellum Bures, et homines consulis qui intus erant cepit, et quosdam in hanc terram misit. E contra vero consul Robertus, auxilio regis Francorum, cepit castellum Argences, et in eo Rogerum Peitafin, et cum eo vii. c. milites, et postea castellum Hulme. Sæpe vero alter alterius villas comburebat, et homines capiebat. Tunc rex Willelmus misit ad hanc terram, et jussit summoneri xx. milia Anglicorum qui venirent illi in auxilium in Normanniam; sed postquam ad mare venerunt, jussi sunt redire, et mittere regi pecuniam quam deferebant, scilicet unusquisque xx. solidos argenti, quod ipsi fecerunt. Postea vero consul cum rege Francorum, et omnibus quos adunare poterat, ivit erga Ove ubi rex Willelmus erat, volens eum obsidere, et venerunt ad Longam Villam. Ibi vero ingenio Willelmi regis reversus est rex Francorum, et sic totus exercitus divisus est. Complaints of Robert of Normandy that the treaty was violated. Battle abbey dedicated. f. 66. War between Robert and William. Aid sent for from England. Robert with Philip I. advances towards Eu. Philip retreats.

Interea rex Willelmus misit propter fratrem suum Henricum, qui erat apud Damfrunt, Hugonem consulem Cestriæ cum puppibus; non enim poterat in pace venire per Normanniam. Et cum ad Ove venire debuissent, venerunt in Angliam, et appulerunt apud Hamtun[1] in vigilia Omnium Sanctorum, et ibi William sends Hugh, earl of Chester, for his brother Henry.

[1] Southampton.

A.D. 1094. The Welsh rise against the French, but are defeated by Hugh de Montgomery.

manserunt, et ad Natale apud Londoniam fuerunt. Hoc anno Walenses adunati sunt et fecerunt guerram contra Francos qui in Walia manebant, aut ibi juxta, et qui eos prius exhæreditaverant, et multas firmitates et castella fregerunt, et homines occiderunt; et postquam populus eorum crevit, divisi sunt in plures partes, et contra quandam partem pugnavit Hugo consul Salopesbiri, et eam fugavit. Cæteræ tamen partes non cessabant a malo, quod facere poterant. Eodem anno Scoti regem suum Dunecan insidiando occiderunt, et avunculum suum Dufenal iterum in regem assumpserunt, cujus consilio et auxilio rex Dunecan fuerat peremptus. Hoc anno obiit Rogerus comes.[1] Anglo-Saxon Chron., p. 198.

Duncan II. of Scotland killed and Donald VII. restored.

Death of bishop Wulstan.

MXCV. Hoc anno obiit Sanctus Wlstanus episcopus Wigornensis. Roger of Wendover, ii. p. 49.

Beatus Wlstanus transitus sui hora suo quem specialiter dilexerat amico, Roberto Herefordensi episcopo, in oppido quod Crichelad vocatur, in visione apparuit, illique ad se tumulandum Wigorniam properare mandavit; annulum etiam, cum quo Pontificalem susceperat benedictionem, neminem passus est digito extrahere, ne post mortem suos videretur fallere, quibus prædixerat sæpissime nec illum vita comite se velle perdere, nec etiam sepulturæ suæ die.[2] Id. p. 56.

War between Henry and Robert in Normandy.

Rex Willelmus fuit in quatuor primis diebus Nativitatis Domini apud Witsand, et postea venit in Angliam, et appulit apud Doroberniam; et Henricus frater suus fuit in hac patria usque ad Quadragesimam, et tunc ivit in Normanniam cum maxima pecunia, ut esset in loco regis contra Robertum consulem fratrem suum, et sæpius conquisivit super illum, et multa mala illi fecit in terris suis et hominibus. Postea ad Pascha rex Willelmus tenuit curiam suam apud Wintoniam, et Robertus consul Nordhumbriæ noluit venire ad curiam; unde rex valde iratus misit ad eum, et summonuit illum venire ad curiam ad Pentecosten, si pacem habere vellet. Tunc fuit Pascha viii. kal. Aprilis, et post Pascha pridie nonas Aprilis, in nocte Sancti Ambrosii, visæ sunt fere per totam noctem illam stellæ cadere de cælo, et hoc tota nocte ita spissæ, quod nemo eas numerare poterat. Ad Pentecosten fuit rex apud Windeshores, et cum eo omnes barones sui, præter Robertum consulem Nordhumbriæ: qui ideo non venit quia rex noluit illi dare obsides, nec concedere in fide, quod in pace posset venire et redire. Et ideo rex congregato exercitu ivit in Northumbriam, et ex quo illuc venit, multos et fere omnes ex Anglo-Saxon Chron., p. 198.

f. 66 b. Robert de Mowbray refuses to obey the summons of William.

[1] Roger de Montgomery, earl of Shrewsbury.

[2] This is in a different hand at the foot of the page.

Anglo-Saxon Chron., p. 199.

familia consulis in quadam firmitate cepit, et eos in vinculis misit; et postea castellum de Tinemuthe obsedit et conquisivit, et in eo fratrem consulis et omnes qui cum eo erant, cepit; et inde ivit in Benaburh, et in eo consulem obsedit. Sed posteaquam vidit rex quod castellum conquirere non poterat, jussit parare aliud castellum ante Benaburh, quod appellavit Malveisin, in quo multos ex militibus suis posuit; et postea ivit in Sudh. Postquam autem rex recesserat, ivit consul quadam nocte a Benaburh erga Tinemutham, quod audientes milites regis, qui in novo castello erant, secuti sunt eum, et cum illo pugnantes eum vulneratum ceperunt, et illos qui cum [eo] erant, quosdam occiderunt, quosdam vero vivos ceperunt. Interea nunciatum est regi quod Walenses fregerant castellum Mundgumeri, et homines qui in eo erant occiderant. Ideoque ex improviso fecit summoneri alium exercitum, et post festum Sancti Michaelis ivit in Waliam, et divisit exercitum suum, et ivit per totam terram, et ad festum Omnium Sanctorum venit totus exercitus simul apud Snauduna. Walenses autem fugerant in montibus et in moris, ita quod nemo ad eos venire poterat. Rex autem videns quod nihil ibi in hyeme proficeret, inde reversus est, et ex quo in Angliam venit, jussit accipere Robertum consulem de Nordhumbre et ducere eum ad Bebanburh, et ibi oculos illi extrahere, nisi uxor sua et Morel dapifer, et cognatus suus castellum redderent, qui tunc illud custodiebant. Itaque castellum redditum est, et Morel fuit in curia regis, et per eum indicti sunt multi clerici et laici, qui consenserant infidelitate regis. Et rex ante Natale quosdam eorum jussit mitti in vinculis, et postea jussit summoneri per totam hanc terram, ut quicunque sub rege terram habere vellet, et eam in pace tenere, ad Natale ad curiam fuisset: et jussit adducere Robertum consulem ad Windeshores, et ibi eum in castello custodire.

A.D. 1095.

Siege of Tynemouth and Bamborough.

Robert de Mowbray captured.

Expedition of William into Wales.

Bamborough castle surrendered. f. 67.

Eodem anno misit Urbanus Papa legatum in Angliam, scilicet Walterum religiosum episcopum, qui attulit Anselmo archiepiscopo pallium suum ad Pentecosten. Et archiepiscopus honorifice suscepit apud Cantuariam, et diu in hac terra fuit, et postea per eum missus est Romescot, qui multis annis ante missus non fuerat. Hoc anno fuerunt multæ tempestates, et ideo fructus terræ in hac patria [non] successerunt.

Walter, bishop of Albano, comes to England as legate.

MXCVI. Rex Willelmus Ruffus tenuit curiam suam ad Natale apud Windeshores, et Willelmus episcopus Dunelmensis obiit in die Circumcisionis; et in octavis Epiphaniæ fuit rex et omnes barones sui apud Salesbiri, et ibi Gaufridus Bainard provocavit W[illelmum] de Ov de proditione regis, et cum eo pugnans illum devicit. Et postquam victus est, præcepit rex

William, count of Eu, accused and

A.D. 1096. convicted of treason. The first Crusade.

eruere illi oculos, et W[illelmum][1] dapifer[um] et cognatum ejus suspendere. Ibi etiam Odo consul Campaniæ, et multi alii exhæreditati sunt, et quidam eorum ducti sunt ad Londoniam. Anglo-Saxon Chron., p. 200.

Hoc anno fuit magna motio Christianorum ad Pascha per patriam istam, et per multas terras ammonitione Urbani Papæ, qui tunc a Roma expulsus erat; et ivit populus innumerabilis cum uxoribus et pueris suis, ut conquirerent super paganos in Jerusalem. Et per illam motionem concordati sunt rex Willelmus et Robertus Curtoose frater ejus, et rex mare transiit, et totam Normanniam a fratre suo in vadimonium recepit, sicut pactum inter eos fuit. Robertus consul ivit in motione illa, et cum eo consul Flandriæ, et consul Boloniæ, et multi alii barones. Et consul Robertus et socii ejus fuerunt in hyeme in Pulia; sed alii iverunt per Hungeriam, et ex illis multa milia per viam perierunt, et multi miseri et famelici domum redierunt. Hoc anno fuit magnum infortunium per Angliam pro multis geldis et pro ma[g]na fame quæ valde terræ nocuit. Et barones hujus terræ sæpe miserunt exercitum in Waliam, ubi populum multum fatigaverunt, et nihil tamen profecerunt, sed in vanum pecuniam consumpserunt. Adhuc regnavit rex Willelmus quatuor annos.

Robert of Normandy, Robert II. of Flanders, and Eustace of Boulogne join the Crusade.

f. 67 *b*.

MXCVII. Rex Willelmus Ruffus fuit ad Natale in Normannia, et volebat venire in Angliam ad Pascha, et tenere curiam suam apud Wintoniam, sed vento disturbato[2] usque ad vigilia Paschæ, et[2] tunc appulit apud Arundel, et tenuit curiam suam ad Pentecosten apud Windesores, et postea cum magno exercitu ivit in Waliam; et conductu quorundam Walensium, qui ad eum venerunt, ivit per totam terram illam, et fuit in illa a festo Sancti Johannis usque ad Augustum, et ibi multum amisit in hominibus, et equis, et in pluribus aliis rebus. Walenses vero postquam a rege recesserunt, elegerunt sibi ex semetipsis plures duces, quorum unus, qui excelsior erat, vocabatur Cadung, qui fuit nepos Griffini regis. Postquam vero rex vidit se nihil posse facere voluntati suæ, rediit in Angliam, et fecit statim parare castella [in] fines juxta Walliam.

Invasion of Wales by William.

Cadogan, leader of the Welsh.

A comet.

Postea vero, iv. non. Octobris, apparuit quædam stella mirabilis, lucens in vespere et statim se abscondens, et visa est Sudest, et claritas longa ab illa exiens lucebat in Sudest, et sic tota hebdomada visa est, et dicebatur cometa a quibusdam.

Departure of Anselm.

Postea vero Anselmus archiepiscopus, accepta licentia a rege, licet regi displicuisset ut homines aiebant, mare transiit, quia

[1] William of Alderi. | [2] Sic.

Anglo-Saxon Chron., p. 202.

parum recta aut justa doctrina sua in hac terra fiebat. Rex vero circa festum Sancti Martini ivit in Normanniam, et dum ad mare ventum expectaret, gens sua fecerunt in illa provincia majus malum, quam aliqua gens vel exercitus in terra ubi pax erat facere debuisset. Hic annus ex toto gravis fuit et valde laboriosus, et in tempestatibus quando homines arare debebant, et segetes suas colligere, et in geldis qui nunquam cessabant; et multæ provinciæ valde fatigatæ sunt apud Londoniam in opere muri qui fiebat circa Turrim, et etiam aulæ regis, quæ fiebat apud Westmonasterium, et per pontem qui pæne totus fractus fuit. Eodem anno post festum Sancti Michaelis Ed[g]ar Atheling, auxilio regis, ivit cum exercitu in Scotiam, et eam magno prælio conquisivit, et regem Dufenal fugavit, et Edgarum cognatum suum, filium Melcolmi regis et Margaretæ reginæ, in regem statuit in fidelitate regis Willelmi, et postea rediit in Angliam.

A.D. 1097. William goes to Normandy, Nov. 11.

Distress in the provinces from the works at the Tower and Westminster Hall.

Edgar king of Scotland.

MXCVIII. Hoc anno fundata est abbatia Cisterciensis xii. kal. Aprilis.[1]

Citeaux founded.

Sigebert, col. 226.

Anglo-Saxon Chron., p. 202.

Antiochia a Christianis capta est. Cometa apparuit. Rex Willelmus ad Natale fuit in Normannia, et tunc obiit Walclinus episcopus Wintoniensis. Hoc anno in æstate visus est sanguis ebullire a quodam stagno apud Finchanstede in Berucsyre, ut plures homines dixerunt, qui hoc vidisse debuerunt. Et Hugo consul Salopesbiriæ in Anglese. Et Robertus de Belesme frater ejus factus est hæres ejus. Postea ante festum Sancti Michaelis, scilicet v. kal. Octobris, apparuit cælum tota nocte pæne tanquam arderet. Hic annus fuit valde gravis pro multis geldis et pro magnis pluviis, quæ anno illo non cessaverunt, et fere omnes aquaticæ terræ perierunt.

Death of bishop Walkelin.

A prodigy.

f. 68.

Heavy rains.

R. de Monte, col. 422, from Hen. Hunt., f. 216.

MXCIX. Jerusalem a Christianis capta est. Obtulerunt Christiani Roberto comiti Normannorum regnum et coronam Jerusalem; quod, quia causa laboris repudiavit, offensus est in eum Deus, nec prosperum quid deinceps ei contigit.

Robert of Normandy refuses the crown of Jerusalem.

Dux Godefridus accepit regnum in Jerusalem, et post eum Baldewinus frater ejus, et post eum Baldewinus ii. nepos ejus, et post hunc Fulco comes Andegavensis, et post eum Baldewinus filius ejus, frater Gaufridi, optimi comitis Andegavensis, mariti imperatricis.

Names of the kings of Jerusalem,

Anglo-Saxon Chron., p. 203.

Rex Willelmus fuit ad Natale in Normannia, et ad Pascha venit in Angliam, et ad Pentecosten tenuit curiam suam in nova aula apud Westmonasterium. Quam cum inspecturus primus introisset, et alii satis magnam et æquo majorem

William's speech on seeing the new Westminster Hall.

[1] This is mentioned in different language in Harl. 651.

A.D. 1099. dicerent, dixit rex eam magnitudinis debitæ dimidia parte carere. Ibi dedit episcopatum Dunelmiæ Ranulfo[1] capellano suo, qui prius tenuerat placita sua per totam Angliam. Et post statim mare transiit, et Heliam consulem Cenomanniæ a Cenomannia fugavit, et eam ad[2] opus suum saisiavit, et ad festum Sancti Michaelis in Angliam rediit. Hoc anno ad festum Sancti Martini ascendit mare valde, et fecit majus damnum, quam aliquis meminisse potuit, quod unquam ante fecerat, et fuit illo die luna prima. Obiit Urbanus Papa, et Osmundus episcopus Salesbiriæ.

R. de Monte. Anglo-Saxon Chron., p. 203.

His victories in Maine.

High tides, Nov. 11.

Death of Urban II.

Death of William Rufus.

MC. Rex Willelmus Ruffus tenuit curiam suam ad Natale apud Gloucestriam; et ad Pascha apud Wintoniam, et ad Pentecosten ad Westmonasterium. Postea autem, in crastino kal. Augusti, rex Willelmus ivit venatum in Nova Foresta, ibique Walterus Tirel cum sagitta quadam regem inscius percussit, et sic interiit, nec verbum edidit. Et postea corpus ejus delatum est apud Wintoniam, ibique sepultus est in ecclesia episcopatus in choro monachorum ante majus altare, tertio decimo anno regni sui.

Hen. Hunt., f. 216 *b*.

His character. f. 68 *b*.

Hic dum vixit fuit valde fortis, et ab hominibus suis, et etiam amicis suis, valde formidatus, et consilio malorum hominum, quod sibi semper placebat, et pro magna cupiditate sua semper populum suum per exercitus et geldos opprimebat, et in diebus suis cecidit omne rectum, et omnis injustitia erga Deum et populum elevata est; ecclesias etiam destruebat, et episcopatus, et abbatias, quas antecessores sui fecerant, ipse aut eas vendebat, aut in manu sua retinens ad firmam dabat. Volebat enim esse hæres uniuscujusque, et clerici et laici. Et in die qua obiit, habebat in manu sua archiepiscopatum Cantuariæ, et episcopatum Wintoniæ, et Salesbiri, et xi. abbatias ad firmam datas, et quicquid Deo et hominibus justis displicebat, in hac patria tempore illius fiebat: et hoc in fine sua apparuit, quia in media [in]justitia sua absque correctione obiit. Occisus est autem quinta feria et in crastino sepultus. Et ex quo sepultus est, barones qui ibi aderant, elegerunt Henricum fratrem suum in regem.

Anglo-Saxon Chron., p. 203.

Henry I. elected king.

His promises of better government, and coronation.

Henricus autem ilico dedit episcopatum Wintoniæ Willelmo Giffardo, et postea ivit Londoniam, et in die Dominica ante altare apud Westmonasterium ipse promisit Deo et omni populo, se deponere omnes injustitias, quæ fuerant tempore fratris sui, et tenere meliores leges quam fuissent in tempore alicujus regis ante eum. Postea Mauricius Londoniensis epi-

[1] Ralph Flambard.

[2] MS. repeats *ad*.

Anglo-Saxon Chron., p. 204.

scopus sacravit eum in regem, et barones hujus terræ fideli- A.D. 1100.
tatem illi juraverunt, et homines ejus effecti sunt. Et rex statim consilio eorum qui cum eo erant, fecit accipere Ranulfum episcopum Dunelmiæ, et mittere in turrim Londoniæ, ibique custodire. Postea ante festum Sancti Michaelis venit Return of Anselmus archiepiscopus Cantuariensis in Angliam. Rex enim consilio baronum suorum propter eum miserat. Ipse autem ab hac terra recesserat pro injuriis quas faciebat illi Willelmus rex. Postea cito accepit Henricus rex in uxorem Matildam, Marriage of Henry I. and Matilda, daughter of Malcolm III. of Scotland. Their children.
filiam Melcolmi regis Scotiæ et Margaretæ reginæ cognatæ Edwardi regis, ex recta progenie regum Anglorum; et ad festum Sancti Martini ipsa cum magno honore ad eum ducta est, et Anselmus archiepiscopus illam regi desponsavit, et postea in reginam sacravit. Genuit autem ex ea idem rex Henricus filium unum nomine Willelmum, et filiam unam, sicut nomine, ita honestate [matrem] repræsentantem. Hanc denique virginem vix quinquennem Henricus quartus[1] Romanorum imperator Augustus in conjugem per honorabiles legatos requisivit, et uxorem accepit. Capta urbe Jerusalem, ut diximus, et ingenti prælio postea victoriose patrato contra exer- f. 69.
citum Am[i]larii Babiloniæ, Robertus dux Normannorum, et Return of Robert of Normandy and others from the crusade.
Robertus consul Flandriæ, et Eustachius consul Bononiæ mense Augusto reversi sunt ad propria. Et Robertus dux Normannorum susceptus est cum lætitia ab omni populo suo, præter illos qui custodiebant castella quæ erant in manu Henrici regis, contra quos ipse magnas guerras habuit et multos labores.

R. de Monte, col. 425.

Obiit Thomas archiepiscopus Eboracensis. Successit Girardus.

Anglo-Saxon Chron., p. 204.

R. de Monte, col. 425. Anglo-Saxon Chron., p. 205.

MCI. Anno primo Henrici regis Anglorum, ad Natale tenuit curiam suam apud Westmonasterium, et ad Pascha apud Wintoniam. Et statim postea commoti sunt barones hujus terræ Conspiracy in favour of Robert of Normandy.
erga regem, et propter eorum infidelitatem, et propter Robertum consulem Normanniæ, qui in hanc terram cum exercitu venire parabat. Rex autem misit puppes in mare contra fratrem suum, ut eum disturbarent; sed veniente Roberto, quædam ex puppibus a rege recesserunt, et Roberto subditæ sunt. Postea ad festum Sancti Johannis fuit rex apud Pefenesea cum exercitu suo, et expectabat fratrem suum; et dum ibi expectaret, Robertus consul appulit apud Portesmuthe xii. diebus ante festum Sancti Petri ad vincula. Rex autem venit Reconciliation of Robert and Henry.
contra eum cum toto exercitu suo; et barones iverunt inter eos, et fratres concordaverunt, hoc pacto, quod rex dimisit quicquid in Normanniam contra consulem vi tenebat, et quod omnes qui terram suam in Anglia causa consulis amiserant,

[1] *quartus*] Sic, for *quintus*.

A.D. 1101. eam rehaberent; et consul Eustachius totam terram patris sui, et quod consul Robertus unoquoque anno tria milia marcas argenti ab Anglia haberet; et qui diutius viveret, foret hæres alterius, si alter sine recto hærede moreretur; et hoc juraverunt xii. meliores ex utraque parte. Postea fuit Robertus consul in hac terra usque ultra festum Sancti Michaelis, et sui homines mala damna et multa in Anglia fecerunt ubicunque venerunt. Anglo-Saxon Chron., p. 205.

Escape of Ralph Flambard.

Eodem anno Rannulfus episcopus Dunelmiæ evasit a Turri Londoniæ, ubi erat in vinculis, et ibat in Normanniam; et ejus consilio et ammonitione venit Robertus consul in hanc terram cum magno exercitu. Capta est urbs Cæsarea a Christianis. R. de Monte, col. 425.

f. 69 *b*.

Quarrel of Henry I. with Robert de Belesme.

Siege of Arundel and Bridgenorth castles.

MCII. Anno secundo regni Henrici regis, rex tenuit curiam suam [ad Natale] apud Westmonasterium, et ad Pascha apud Wintoniam. Et postea discordati sunt rex et consul Robertus de Belesme, qui habebat in Anglia consulatum Salopesbiriæ, quem pater suus Rogerius habuerat, et præterea magnos honores ex hac parte maris et ultra. Rex autem ivit et obsedit castellum de Arundel; sed quia illud cito conquirere non potuit, fecit parare ante illud castella, in quibus homines suos dimisit; et postea cum exercitu ivit ad Bruge, ibique fuit quousque castellum conquisivit, et Robertum de Belesme exhæreditavit, et abstulit illi quicquid in hac terra habuit. Et Robertus de Belesme mare transiit, et postea exercitus divisus est. Ad festum Sancti Michaelis fuit rex apud Westmonasterium, et cum eo omnes capitales homines hujus terræ, clerici et laici; et Anselmus archiepiscopus tenuit ibidem concilium, in quo prohibuit uxores sacerdotibus Anglorum antea non prohibitas, et de multis quæ ad Christianitatem pertinebant. Et ibi multi Franci et Anglici episcopatus et abbatias amiserunt, qui eas injuste adquisierant, aut in eis inordinate vivebant. Anglo-Saxon Chron., p. 205. R. de Monte, col. 426. Anglo-Saxon Chron., p. 206.

Council at Westminster under Anselm.

Anselm goes to Rome.

Robert of Normandy in England.

MCIII. Anno tertio regis Henrici rex tenuit curiam suam apud Westmonasterium ad Natale, et ad Pascha apud Wintoniam. Et Anselmus archiepiscopus ivit Romam, sicut ipse et rex prolocuti sunt. Hoc anno venit Robertus consul in Angliam ut loqueretur cum rege fratre suo, et antequam ab hac terra recessisset, condonavit regi tria milia marcas argenti, quas rex unoquoque anno illi dare debebat. Eodem anno valde fuit carus[1] in Anglia pro multis geldis, et mortalitate animalium, et pro defectione segetum. Et visus est sanguis ebullire a terra in Berucsyra apud Hamstede. Et primo die post festum Sancti Laurentii fecit ventus tantum damnum, quantum nemo meminit, quod unquam antea fecerat.

Tempest on Aug. 11.

[1] *carus*] Sic, MS.

Anglo-Saxon Chron., p. 207.

MCIV. Anno quarto regis Henrici, rex tenuit curiam suam apud Westmonasterium ad Natale, et ad Pascha apud Wintoniam, et ad Pentecosten ad Westmonasterium; et fuit dies Pentecostes non. Junii, et in tertio die apparuerunt in meridie circa solem quatuor circuli albi coloris; omnes videntes mirati sunt. Postea concordati sunt Robertus consul Normanniæ et Robertus consul de Belesme, quem rex antea exhæreditaverat, et ab Anglia fugaverat, et per eorum concordiam discordati sunt rex et ejus frater Robertus consul. Tunc rex misit homines suos in Normanniam, et barones patriæ eos in castellis suis receperunt ad proditionem Roberti consulis domini eorum. Ipsi autem multa mala consuli fecerunt in prædis et combustionibus. A.D. 1104. Quarrel of Robert with Henry. f. 70.

Willelmus consul Moritul ivit in Normanniam, et fecit werram contra regem Henricum, quia illi abstulerat quicquid in Anglia habebat. Non est facile recitare quot et quanta damna terra illa hoc tempore perpessa est per multas et magnas injurias, et per geldos qui nunquam cessabant; et ubicunque rex pergebat, familia sua miseram gentem prædabat, sæpe domos comburendo et homines occidendo. Hoc totum et Deum irritavit, et populum pauperem vexavit. William, earl of Mortain, in Normandy, against Henry I.

MCV. Anno quinto Henrici regis, rex ad Natale tenuit curiam suam apud Windeshores, et postea in Quadragesima ivit in Normanniam super fratrem suum Robertum consulem; et dum ibi fuit, conquisivit Cadomum pecunia, Baiocum armis, et plura castella et fere omnes barones patriæ ad regem se verterunt. Rex vero postea in Augusto in Angliam venit, et hoc quod in Normannia conquisierat in pace tenuit, et homines sui in pace fuerunt, præter eos qui erant vicini Willelmi consulis de Moritul, quibus nocuit in quantum potuit propter terram suam in Angliam, quam amiserat. Et Robertus de Belesme venit in Angliam ad regem. Hoc anno fuit carum tempus pro defectione frugum terræ, et pro multitudine geldorum, qui nunquam cessaverant.

R. de Monte, col. 426, Anglo-Saxon Chron., p. 207. Caen and Bayeux taken by Henry I.

MCVI. Anno sexto Henrici regis, tenuit curiam suam idem rex ad Natale apud Westmonasterium, et post Natale Robertus de Belesme cum discordia recessit a rege et ivit in Normanniam. Postea ante Quadragesimam fuit rex apud Norhamtun, ibique venit Robertus consul Normanniæ ad regem petens amicabiliter ab eo, ut ablata sibi fraterna redderet gratia. Cum vero Deus eorum concordiæ non assentiret, Robertus iratus rediit in Normanniam.

R. de Monte, col. 427. Failure of Robert's attempt at reconciliation.

Anglo-Saxon Chron., p. 208.

Tunc in prima ebdomada Quadragesimæ, sexta feria, in vespertino tempore apparuit quædam stella insolita, et diu postea visa est lucere unoquoque die, vespere; apparebat autem stella in Suduest tanquam parva et obscura; sed lumen A comet.

A.D. 1106. quod ab ea procedebat valde erat clarum, et erat quædam magna trabes, et lucebat in Nordest, et aliquando videbatur quasi lumen illud splenderet contra stellam. Postea, in cœna Domini, ante diem visæ sunt duæ lunæ, una ex Oriente, et alia ex Occidente, ambæ plenæ, fuitque illo die luna xiv. Tunc ad Pascha fuit rex apud Batoniam, et ad Pentecosten apud Salesbiri, et nolebat curiam suam tenere, quia mare debebat transire; postea ante Augustum, in Normanniam: fere omnes barones terræ illi ut voluit subditi sunt, præter Robertum de Belesme, et consulem Moretuil, et paucos alios barones qui cum consule adhuc erant; et ideo rex ivit cum exercitu et obsedit Tenerchebrai, quoddam castellum consulis Moretuil. Interea dum rex in obsidione esset, venit Robertus consul Normanniæ super eum in vigilia Sancti Michaelis cum exercitu, et cum eo Robertus de Belesme, et consul Moretuil, et omnes fautores ejus; sed fortitudo et fortuna cecidit regi Henrico, captusque est ibi Robertus consul Normannorum, et consul Moretuil, et Robertus de Stute-Villa, et in Angliam adducti sunt, et in custodiam missi; et Robertus de Belesme fugatus est, et Willelmus Crispin captus est, et plures alii. Et Edgarus Atheling, qui parum antea recesserat a rege ad consulem, ibi captus est. Sed rex permisit illum immunem abire. Postea rex adquisivit totam Normanniam, et eam ad placitum suum locavit. Captus est igitur Robertus dux fortissimus Normannorum, ut prædiximus. Reddiditque Dominus vicem pro vice duci Roberto; quia cum gloriosum reddidisset eum in actibus Jerosolimitanis, regnum Jerusalem sibi oblatum renuit, magis eligens quieti et desidiæ in Normanniam deservire, quam Domino regum in sancta civitate desudare. Damnavit igitur eum Deus desidia perenni et carcere sempiterno. Hujus rei signum in eodem anno cometa apparuit.

Anglo-Saxon Chron., p. 208.

f. 70 *b*.

Henry I. in Normandy.

Siege of Tinchebray.

Capture of Robert and others by Henry.

Edgar Ethling taken, but freed.

Reduction of Normandy.

R. de Monte, col. 427.

Reasons for Robert's punishment.

War between the emperor, Henry IV., and his son, Henry V.

Hoc anno fuit magna werra inter imperatorem Alemanniæ, et filium suum, et infra werram pater obiit, et filius imperium suscepit.

Anglo-Saxon Chron., p. 209.

MCVII. Anno septimo regis Henrici, rex fuit in Normannia, et [cum] deletis vel subjectis hostibus [eam][1] pro libitu disposuisset, rediit in Angliam, fratremque suum ducem magnificum, et consulem de Moretuil carceralibus ingessit tenebris. Igitur victoriosus, et tunc primum rex fortis, tenuit curiam suam ad Pascha apud Windesores; in qua proceres Angliæ simul et Normanniæ cum timore et tremore affuerunt. Antea namque et dum juvenis fuisset, et postquam rex fuerat,

R. de Monte, col. 428.

[1] *eam*] Normanniam, Harl. 651, as it has not there been mentioned before. This accounts for the omission in the MS.

R. de Monte, col. 428.

in maximo habebatur despectu: sed Deus qui longe aliter judicat quam filii hominum, qui exaltat humiles, et deprimit potentes, Robertum omnium favore celeberrimum deposuit, et Henrici despecti famam per orbem terrarum clarescere voluit. Deditque gratis ei tria Dominus omnipotens munera, sapientiam, victoriam, divitias; quibus ad omnia prosperans, omnes suos antecessores præcessit; cujus bonitatis et magnanimitatis fama in omnibus pæne gentibus patuit dilatata. Rex tenuit curiam suam ad Pentecosten apud Westmonasterium, ibique dedit episcopatus, et abbatias, quæ erant absque pastore in Anglia sive in Normannia. Et tot ibi datæ sunt, quod nullus meminit unquam tot simul datas fuisse. Hoc factum est septimo anno regni sui, quadragesimo autem anno ex quo Normanni Angliam conquisierunt. Multi dixerunt se vidisse hoc anno plura signa in luna, et eam contra solitum crescere ac decrescere. Obiit Mauricius inceptor[1] Londoniensis ecclesiæ episcopus, et Edgarus rex Scotiæ, cui successit Alexander frater ejus consensu regis Henrici.

A.D. 1107. f. 71.

Greatness and glory of Henry I.

Anglo-Saxon Chron., p. 209.

Number of bishopricks and abbeys given away.

Death of Edgar, king of Scotland.

Alexander I. succeeds.

MCVIII. Anno octavo regis Henrici, rex tenuit curiam suam ad Natale ad Westmonasterium, et ad Pascha ad Wintoniam, et ad Pentecosten iterum apud Westmonasterium, et postea ante Augustum ivit in Normanniam. Hoc anno obiit Philippus rex Francorum, et Ludovicus filius suus regnum suscepit. Et fuerunt multæ werræ inter regem Franciæ et regem Angliæ, dum in Normannia fuit. Obiit Girardus archiepiscopus Eboraci, et Thomas successit.

Death of Philip I. of France.

Louis VI. succeeds.

MCIX. Anno nono regis Henrici, rex fuit ad Natale et ad Pascha in Normannia, et ante Pentecosten venit in Angliam. Missi sunt ab Henrico imperatore Romano [nuntii], mole corporis et cultus splendoribus excellentes, filiam regis Anglorum Henrici in domini sui conjugium postulantes. Tenens igitur curiam suam ad Pentecosten a[pu]d Londoniam, quam nunquam sp[l]endidiorem tenuerat, sacramenta depostulans ab imperatoris recepit legatis.

R. de Monte, col. 429.

Princess Matilda asked in marriage by the emperor, Henry V.

Obiit venerabilis memoriæ dominus Anselmus archiepiscopus Cantuariensis xi. kal. Maii, feria quarta ante cœnam Domini. Ipso anno fuit ultimum Pascha, hoc est vii. kal. Maii.

Death of S. Anselm.

In parochia Legiensi porca enixa est porcellum habentem faciem hominis. Natus est pullus gallinæ quadrupes. Obiit Hugo abbas Cluniacensis. Successit Pontius.

Prodigy.

Anglo-Saxon Chron., p. 210.

MCX. Anno decimo regis Henrici, idem rex tenuit curiam suam ad Natale apud Westmonasterium, et ad Pascha ad Merleberge, et ad Pentecosten tenuit primum curiam apud novam

f. 71 *b.*

[1] *Inceptor* comes from R. de Monte, col. 429, though *episcopus* is inserted afterwards from the A.-S. Chron.

A.D. 1110. Windeshores. Hoc anno misit filiam suam Henrico imperatori in Alemanniam cum multis divitiis, Matildis nomine, et ipse eam desponsavit, et in uxorem accepit. Et in quinta nocte Maii mensis apparuit luna clara in vespere, et postea parum cœpit obscurari, ita quod ex toto ex illa nihil apparuit usque parum ante diem, et tunc iterum clara et plena fuit. Fuitque illo die decima quarta, et aer tota nocte clarus erat, et stellæ lucentes, et fructus arborum nocte illa gelu periere. Postea in mense Junii apparuit quædam stella in Nordest, et lumen ejus porrigebatur ante eam in Sudwest, et ita multis noctibus visa est, et postquam in noctibus sursum ascenderat, visa est ire retro in Norduest. Anglo-Saxon Chron., p. 210.

Marriage of the princess Matilda.

Total eclipse of the moon.

A comet.

Philip de Braose, &c. deprived of their lands.

Hoc anno exhæreditati sunt Philippus de Brausa et Willelmus Malet, et Willelmus Bainard; et Helias comes Cenomanniæ vita privatus est. Et post eum consul Andegavis Fulco, pater Gaufridi, suscepit Cenomanniam cum filia illius, et tenuit eam contra regem. Hic annus valde carus fuit in Anglia pro magno geldo quod rex cepit, ad dandam filiam suam, et pro tempestatibus, quibus fructus terræ multum defecere, et fructus arborum pæne omnes periere. Incepta est ecclesia apud Certeseia hoc anno. R. de Monte, col. 430. Anglo-Saxon Chron., p. 211.

Tempests.

MCXI. Anno undecimo regis Henrici. Hoc anno non fuit coronatus, sed pergens in Normanniam, pro discordia quæ erat inter eum et marcenses Franciæ, et plus pro Fulcone consule Andegavis, qui Cenomanniam contra eum tenebat. Et postquam rex in Normanniam venit, uterque super alterum multa damna occidendo et comburendo fecit.

War with Fulk of Anjou.

Death of Robert II., count of Flanders.

Obiit Robertus Flandriæ, qui Jerosolimitano clarissimus interfuerat itineri, unde memoria ejus non pertransiet in æternum; post quem Baldewinus filius ejus consul effectus est, juvenis omnino strenuus in armis. Hoc anno fuit longa hyems et gravissima, et per hoc fructus terræ multum defecere, fuitque major mortalitas animalium quam aliquis meminit. R. de Monte, col. 431. Anglo-Saxon Chron., p. 211.

Severe winter.

New monastery at Winchester.

Novum monasterium quod erat infra murum Wintoniæ, agente Willelmo Giffard episcopo, rex Henricus extra murum construi jussit.[1]

MCXII. Anno duodecimo regis Henrici, rex fuit toto anno in Normannia, pro discordia quæ erat inter eum et consulem Andegavis causa Cenomanniæ; et iterum exhæreditavit consulem Ebroicensem[2] et Willelmum Crispinum, et eos a Normannia fugavit, et reddit Philippo de Brewes terram suam, quam prius illi abstulerat. Et Robertum de Belesme cepit, et

f. 72.

Robert de Belesme

[1] This is added in a note at the bottom of the page in a different hand..

[2] William, count of Evreux.

Anglo-Saxon Chron., p. 211.

misit in carcerem. Hic annus fuit bonus et fertilis[1] fructibus arborum et nemorum, sed multum gravis et dolorosus pro mortalitate hominum. A.D. 1112. captured and imprisoned.

R. de Monte, col. 433.

MCXIII. Anno decimo tertio regis Henrici, rex fuit in Normannia, et in æstate misit Robertum de Belesme in Angliam, ad castellum de Warham, in carcerem perennem.

Anglo-Saxon Chron., p. 212.

MCXIV. Anno decimo quarto regis Henrici, rex tenuit curiam suam ad Natale apud Windeshores, et non tenuit amplius curiam suam anno illo, et ad festum Sancti Johannis ivit in Waliam, et Walenses cum rege pacem fecerunt. Rex vero jussit facere ibi castella, et postea in Septembri ivit in Normanniam. Visa est quædam stella in fine Maii insolita, cum longo lumine multis noctibus lucens. Hoc anno mare retraxit, quantum nullus meminit illud antea retraxisse, ita quod homines ibant et equitabant ultra Temese ex orientali parte pontis Londoniæ. Anno isto fuerunt magni venti[2] in mense Octobris, et in octabas Sancti Martini fuit mirabilis ventus, quod apparuit ubique in montibus et in silvis. Eodem anno rex dedit archiepiscopatum Cantuariæ Radulfo episcopo Rouecestriæ; et Thomas archiepiscopus Eboracensis obiit, cui successit Turstanus; fuerat capellanus regis. Peace with the Welsh. A comet. Ebb of the sea. Wind on Nov. 18. Ralp d'Escures archbishop of Canterbury.

R. de Monte, col. 433.

Mortuo Ricardo filio Ricardi comitis, filii Gilleberti, monacho Beccensi, qui fuit ultimus abbas in insula Heli, Henricus rex constituit ibi primum episcopum Herveum; et comitatus unus, scilicet Cantebrigescyre, subtractus Lincolniensi episcopo, subditus est huic novo episcopo. Lincolniensi episcopo remanserunt octo comitatus, sive provinciæ, Lincolniæ, Legrecestriæ, Norhamtun, Hertfort, Bedefort, Bucchingeam, Oxeneford, Hundendune. Ely made into a bishoprick.

Anglo-Saxon Chron., p. 213.

MCXV. Anno decimo quinto regis Henrici, rex fuit in Normannia; et dum ibi foret, fecit omnes barones illius patriæ jurare fidelitatem Willelmo filio suo, et postea venit in Angliam. Hoc anno gravissima hyems gelu et nivibus; ita quod nemo, qui tunc vivebat, meminit tam grave fuisse; et per hoc fuit maxima mortalitas animalium. Anno illo misit Papa Paschalis Radulfo archiepiscopo Cantuariæ pallium suum per Anselmum abbatem[3] Romæ, qui fuit nepos Anselmi archiepiscopi, et Radulfus archiepiscopus eum honorifice suscepit. Homage sworn to prince William. f. 72 *b*. The pall sent to archbishop Ralph.

R. de Monte, col. 433. Anglo-Saxon Chron., p. 213.

MCXVI. Anno decimo sexto regis Henrici, rex ad Natale interfuit dedicationi ecclesiæ Sancti Albani, quam dedicavit Robertus venerabilis episcopus Lincolniensis per Ricardum memorabilem ejusdem loci abbatem. Hoc anno fuit longa hyems, et gravis animalibus, et cæteris rebus. Et post Pascha Dedication of S. Alban's.

[1] MS. inserts *et.*

[2] *venti*] ventus, MS.

[3] Of S. Sabas.

A.D. 1116. War in Normandy.

ivit rex in Normanniam, et fuerunt sæpe prædationes, et etiam castella capta inter Franciam et Normanniam; fuitque ista discordia ideo quia rex Henricus fuit in auxilium Teobaldo consuli Blesensi, qui tunc habebat werram contra dominum suum regem Franciæ.[1] Iste annus fuit valde gravis, et defecerunt fruges pro magnis pluviis quæ fuerunt. Fuitque terra ista valde oppressa geldis, quos rex cepit in burgis et extra. Anglo-Saxon Chron., p. 213.

The French and Flemings retire without fighting.

MCXVII. Anno decimo septimo regis Henrici. Toto anno illo rex fuit in Normannia pro discordia regis Francorum, et aliorum vicinorum suorum. Et in æstate venerunt rex Francorum[1] et consul Flandrensis[2] cum exercitu in Normanniam, et una nocte in ea fuerunt, et in crastino absque pugna recesserunt. Et

Tempests.

Normannia multis geldis oppressa est, et Anglia similiter.

Aurora borealis.

Anno illo fuerunt magnæ tempestates, et tonitrua, et pluviæ, et grandines in nocte kal. Decembris; et in nocte xvii. kal. Januarii apparuit cælum rubeum tanquam arderet. Ad octavas

Earthquake in Lombardy, Jan. 3.

Sancti Johannis evangelistæ fuit magnus terræmotus in Longobardia, quo ceciderunt ecclesiæ et turres et domus[3]; et magnum damnum horum fecerunt. Hoc anno defecerunt multum segetes, pro pluviis quæ alio anno fere nunquam cessaverant. Obiit Ivo Carnotensis episcopus. Domus regularium canonicorum de Meritona fundata est.[4] R. de Monte, col. 436.

War in Normandy.

MCXVIII. Anno decimo octavo regis Henrici. Rex fuit toto hoc anno in Normannia pro werra regis Franciæ, et consulis Andegavis, et consulis Flandriæ Baldewini; et per istam discordiam amisit rex Henricus multum pecuniæ terræ suæ, et homines sui illi magis nocebant; qui ab illo recedentes, et inimicis ejus se jungentes, in castellis suis illos recipiebant, ad damnum et infidelitatem regis. Hæc omnia luebat Anglia per multos geldos, qui nunquam illis annis cessabant. Tunc venit consul Flandriæ in Normanniam, et ibi graviter vulneratus est [et] ad sua recessit. Anglo-Saxon Chron., p. 214.

f. 73.

Baldwin VII. wounded.

Death of queen Matilda.

Obiit secunda Matildis Anglorum regina, venerabilis uxor Henrici regis, et mater imperatricis; de cujus bonitate largiflua, et morum probitate multimoda dicere per singula si volumus, dies deficiet. Inter alia tamen bona multæ in Anglia et Normannia ecclesiæ, et in aliis etiam provinciis, adhuc suis splendent beneficiis. Sepulta est autem kal. Maii apud Westmonasterium. Obiit Robertus comes de Medlent vir sapientissimus. Successit Walerannus filius ejus, et Robertus filius ejus factus est comes Legrecestriæ. Obiit Papa Pas- R. de Monte, col. 436.

Death of R. de Bellomont, Pope Paschal II.,

Anglo-Saxon Chron., p. 215. R. de Monte, col. 436.

[1] Louis VI.
[2] Baldwin VII.
[3] *domus*] domos, MS.
[4] In the margin in a different hand.

chalis. Successit Gelasius. Obiit Baldewinus rex Jerusalem. A.D. 1118.
Anglo-Saxon Chron., p. 215. Hoc anno in festo Sancti Thomæ fuit tantus ventus, quod nemo tunc vivens majorem meminit. King Baldwin I.

MCXIX. Anno decimo nono regis Henrici. Rex fuit toto hoc anno in Normannia pro werra regis Francorum, et hominum suorum, qui per proditionem ab eo recesserant, et multa damna illi faciebant: et in æstate venerunt simul duo reges cum exercitu in Normanniam. Ibique rex Francorum fugatus est, et meliores barones sui capti sunt. Tunc homines regis Henrici, qui prius castella sua contra eum tenebant, cum eo concordati sunt, et ipse quædam castella eorum vi cepit. Hoc anno Willelmus, filius regis Henrici et Matildis reginæ, ivit in Normanniam ad patrem suum, et ibi desponsavit filiam consulis Andegavis. Ad festum Sancti Michaelis fuit in Anglia magnus terræmotus in quibusdam locis, et maxime in provincia Gloucestriæ et Wigorniæ. Obiit Papa Gelasius ex hac parte montium, et sepultus est apud Cluniacum; et Wido Viennensis archiepiscopus electus est in Papam, et vocatus Calixtus. Ipse autem ad festum Sancti Lucæ evangelistæ venit in Franciam, et tenuit concilium suum Remis; et Turstanus archiepiscopus Eboracensis illuc venit; et quia ipse contra rectum, et contra voluntatem archiepiscopi Cantuariensis, et contra voluntatem regis Henrici ordinationem suam a Papa recepit, ideo rex prohibuit illi reditum in Angliam. Ipse autem ivit cum Papa erga Romam. Obiit Baldewinus consul Flandriæ pro vulnere quod in Normannia recepit. Cui successit Carolus cognatus suus, filius Cnut sancti regis Danorum. War in Normandy. Marriage of prince William and Matilda of Anjou. Earthquake in England. Council of Rheims. f. 73 *b*. Death of Baldwin VII. of Flanders.

MCXX. Anno xx. regis Henrici, concordati sunt rex Francorum et rex Anglorum. Et illis concordatis, omnes homines regis Henrici cum eo concordati sunt, et consul Flandriæ, et consul Pontiæ.[1] Postea rex locavit Normanniam, et castella sua ad voluntatem suam, [et] cum gaudio venit in Angliam. Peace with France.

R. de Monte, col. 438. Anglo-Saxon Chron., p. 216. In illo itinere naufragati sunt duo filii regis Henrici, Willelmus et Ricardus, et filia,[2] et neptis, et Ricardus consul Cestriæ, et Otuel frater suus, et multi de curia regis, dapiferi, camerarii, pincernæ, et alii ministri, et populus innumerabilis, in die Sanctæ Katerinæ virginis. Mors ista dupliciter fuit dolori amicis eorum, et quia ita subito perierunt, et quia corpora paucorum repererunt. Prince William, Richard, and many nobles lost at sea.

R. de Monte, col. 438.

"Sic mare dum superans tabulata per ultima serpit,
"Mergit rege satos; occidit orbis honos."

Hoc anno venit ignis divinus bis ad sepulcrum Domini, primum in vigilia Paschæ, et post in Assumptione Sanctæ Mariæ, Miraculous fire at the

[1] William Talevas, son of Robert de Belesme.

[2] Matilda, countess of Perche.

PUBLIC LIBRARY CENTRAL

A.D. 1120. Holy Sepulchre. Return of Thurstan.

sicut credibiles homines dixerunt, qui inde venerunt. Et Turstanus archiepiscopus Eboracensis cum rege concordatus est, et venit in Angliam, et suscepit archiepiscopatum suum, licet archiepiscopo Cantuariensi multum displiceret. Anglo-Saxon Chron., p. 216.

Marriage of Henry I. and Adelais of Louvain.

MCXXI. Anno vigesimo primo regis Henrici. Rex ad Natale fuit apud Brantune cum Teobaldo consule Blesensi nepote suo, et post ad festum candelarum apud Windeshores desponsavit Aelizam filiam ducis Luvaniæ,[1] et in reginam accepit causa prolis et pulchritudinis. Cum autem rex ad Pascha fuisset Bercheleia, et[2] ad Pentecosten fuit coronatus cum nova regina apud Westmonasterium. In æstate vero ivit in Waliam, et Walenses contra eum venerunt, et ad voluntatem illius cum eo concordati sunt. Hoc anno venit consul Andegavis ab Jerusalem in terram suam, et misit in Angliam propter filiam suam, quæ data fuerat Willelmo filio regis in uxorem. Et in vigilia Natalis Domini fuit magnus ventus per totam Angliam, quod in multis rebus apparuit. Hoc anno fundata est abbatia Radingis xiv. kal. Julii.[3] R. de Monte, col. 438. Anglo-Saxon Chron., p. 216.

Matilda of Anjou sent for by her father. Reading abbey founded. f. 74.

MCXXII. Anno vigesimo secundo regis Henrici. Rex fuit ad Natale apud Nordwic, et ad Pascha apud Norhamtun, et ad Pentecosten ad Windeshores duobus diebus, et inde ivit apud Westmonasterium, et fuit ibi tota hebdomada illa, et post ivit ad Cantuariam, et per totam Cent. Et ibi expectabat filiam suam reginam Alemanniæ, quæ mandaverat illi se velle venire in Angliam; sed disturbata fuit, quod venire non potuit (sicut homines aiebant) per consulem Flandriæ, qui prohibuit illi transitum per terram suam. Eodem anno obiit Radulphus archiepiscopus Cantuariæ. Et Johannes episcopus Batoniensis. Et rex ivit Nordhumberland. Fundata est . . . . . vigilia Apostolorum Petri et Pauli a Teobaldo comite Blesensi.[4] R. de Monte, col. 438.

The empress Matilda prevented from passing through Flanders. Death of archbishop Ralph d'Escures.

Death of Ranulph the chancellor.

MCXXIII. Anno vigesimo tertio regis Henrici. Rex fuit ad Natale apud Dunstapal, et inde ivit ad Berchamestede: et in via illa cecidit Rannulfus cancellarius ejus de equo suo, et monachus quidam equitavit super eum, unde ipse valde læsus est, et non post multos dies obiit. Inde ivit rex ad Wude-

[1] Godfrey VII.

[2] Sic. The *et* arising from the different construction of the sentence in the two authorities which are followed.

[3] In a different hand.

[4] In the margin in a different hand. The name of the monastery looks like Clem. in the MS. Theobald founded the priory of S. Aigulph or Aiou.

R. de Monte.

stoche ad locum insignem, ubi cohabitationem hominum et ferarum fecerat. Ibique obiit Robertus Bloet Lincolniensis episcopus. Et post ad festum candelarum rex dedit archiepiscopatum Willelmo de Curbuil, qui fuit prior canonicorum apud Chicester, et a Willelmo Giffart episcopo Wintoniensi xiv. kal. Martii Cantuariæ consecratur episcopus:[1] et ad Pascha apud Wintoniam dedit episcopatum Lincolniæ Alexandro, nepoti Rogeri episcopi Salesbiri, et episcopatum Batoniæ Godefrido cancellario reginæ. Atque circa Pentecosten mare transiit. Et anno illo recessit ab eo comes de Medlent, et fecit ei werram. Rex autem cepit super eum quoddam castellum quod vocatur Pundaldemer.[2]

A.D. 1123.

William de Corbueil archbishop of Canterbury.

Revolt of Robert de Bellomont.

MCXXIV. Anno vigesimo quarto regis Henrici. Rex Henricus fuit toto illo anno in Normannia; et in Quadragesima Willelmus de Tancarvilla camerarius regis, congregatis multis militibus, insidiatus est comiti de Medlent, et cepit eum, et cum eo multos ex hominibus suis, et Hugonem de Mundfort, sororium ejus, et Hugonem filium[3] Gervasii, et tradidit eos regi. Rex autem misit eos in carcerem. Obiit Calixtus Papa; successit Honorius. Et Tiulfus episcopus Wigornensis, et Ernulfus episcopus Rouecestriæ obierunt.

His capture.

Anglo-Saxon Chron., p. 221. R. de Monte.

MCXXV. Anno vigesimo quinto regis Henrici. Toto anno fuit in Normannia; et ibi dedit episcopatum Wigorniæ Simoni cancellario[4] reginæ, quem ipsa adduxerat secum a Luvaina; et Safrido Polokin abbati Glastoniæ dedit episcopatum Cicestriæ. Et Willelmus archiepiscopus dedit episcopatum Rouecestriæ Johanni nepoti Radulfi archiepiscopi. Eodem anno ad Pascha venit Johannes Cremensis cardinalis in Angliam, et ivit perendinando per episcopatus et abbatias istius terræ. Et [ad] nativitatem Sanctæ Mariæ tenuit concilium apud Westmonasterium; et postea ivit in Normanniam. Eodem anno iverunt Romam Willelmus archiepiscopus Cantuariensis, et Turstanus Eboracensis, et Alexander Lincolniensis, et Johannes Glesgoensis, et abbas Sancti Albani,[5] et abbas Scirburnensis.[6] Obiit Henricus imperator, qui duxerat Matildem filiam regis Henrici Anglorum.

f. 74 b.

Anglo-Saxon Chron., p. 221.

The legate John of Crema in England.

R. de Monte, col. 442.

Death of the emperor Henry V.

Operæ pretium est audire quam severus rex Anglorum Henricus fuit in pravos; monetarios enim fere omnes totius Angliæ fecit ementulari, et manus dextras fabricantes nequitiam abscidi, quia monetam furtive corruperant. Iste est annus

Punishment of coiners.

[1] In the margin in a different hand.

[2] Pont-Audemer.

[3] *filium*] filii, MS.

[4] *cancellario*] clerico, Hen. Hunt., and R. de Monte.

[5] Geoffrey.

[6] Thurstan.

A.D. 1125. carissimus omnium, in quo vendebatur onus equi frumentarium vi. solidis.[1] R. de Monte, col. 442.

The empress Matilda brought into England.

MCXXVI. Anno vigesimo sexto regis Henrici. Rex fuit ad Natale, et ad Pascha, et ad Pentecosten in Normannia; et facta pace cum rege Francorum, venit in Angliam circa festum Sancti Michaelis. Adduxit siquidem secum filiam suam Matildem imperatricem, tanto viro, ut prædictum est, viduatam. Quam cum vellent in patria illa animo libenti retinere dominam, noluit. Obiit Robertus Cest[r]ensis episcopus. Obiit Calixtus Papa; successit Honorius.

MCXXVII. Anno vigesimo septimo regis Henrici. Rex tenuit curiam suam [ad Natale] apud Windeshores, et inde venit Londoniam. Et in Quadragesima, et ad Pascha fuit rex apud Wudestoke, et ad Rogationes rex tenuit concilium suum apud Londoniam. Et Willelmus archiepiscopus Cantuariæ tenuit concilium apud Westmonasterium, et post Pentecosten misit rex filiam suam imperatricem in Normanniam, et cum ea Robertum filium suum, et Brien filium Comitis.[2] Ibique desponsata est filio consulis Gaufrido Andegavis. De qua idem Gaufridus tres filios genuit, Henricum, Gaufridum, Willelmum. In Augusto venit rex post filiam suam in Normanniam. Ricardus episcopus Londoniensis obierat; cujus episcopatum rex dedit magistro Gilleberto Universali, viro doctissimo, qui regebat scholas apud Novernis. Karolus comes Flandrensis occisus est in templo quodam ab hominibus suis apud Brige. Ludovicus autem rex Francorum dedit Flandriam Willelmo filio comitis Normanniæ, et etiam multa castella in Francia, quia ipse ceperat in uxorem sororem[3] reginæ Franciæ; Willelmus factus consul destruxit omnes proditores Karoli[4] consulis.

Marriage of the empress Matilda and Geoffrey of Anjou.

Murder of Charles count of Flanders at Bruges. f. 75.

Succession of William, son of Robert of Normandy.

Anglo-Saxon Chron., p. 223. R. de Monte, col. 443. Id. col. 442. Anglo-Saxon Chron., p. 223.

MCXXVIII. Anno vigesimo octavo regis Henrici. Rex sapientissimus Henricus, ad Natale, et ad Pascha, et ad Pentecosten moratus in Normannia, perrexit hostiliter in Franciam, quia rex Francorum tuebatur nepotem suum et hostem.[5] Perendinans apud Esparlum[6] octo diebus tam secure ac si in regno [suo] esset, compulit regem Ludowicum auxilia comiti Flandrensi[5] non ferre. His igitur peractis reversus est Henricus rex in Normanniam. Advenit autem a partibus Alemanniæ quidam dux Theodericus, Flandriam calumnians, quosdam proceres Flandriæ secum habens, et hoc suasu regis Henrici. Willelmus autem comes Flandriæ aciebus ordinatis obviam ei

R. de Monte, col. 443.

Claim of Thierry on Flanders.

[1] *solidis*] solidos, MS.

[2] Son of Conan, count of Britanny.

[3] Jane, daughter of Giselas, the queen's mother, and Regnier, count of Montferrat.

[4] *Karoli*] Karolis, MS.

[5] *i.e.* William, son of Robert of Normandy.

[6] Epernon.

R. de Monte, col. 443.

venit. Pugnatum est igitur acriter. Willelmus quidem consul numerum suorum, cum pauci essent, solus supplebat probitate inæstimabili. Cruentatus igitur hostili sanguine hostium cuneos ense fulmineo findebat. Juvenili[s] tunc brachii robore hostes sunt territi, et fugæ dediti. Victoriosus igitur consul, dum hostile castrum obsideret, Deo volente, parvo vulnere sauciatus in manu, proh dolor! deperiit. Nobilissimus autem juvenum ætate brevi famam promeruit æternam, unde A.D. 1128. Victory and wound of William [at Alost]. His death.

" Unicus ille ruit, cujus non terga sagittam,
" Cujus nosse pedes non potuere fugam.
" Nil nisi fulmen erat, quoties res ipsa monebat,
" Et si non fulmen, fulminis instar erat."

Theodericus namque, auxilio regis Henrici Anglorum, consul Flandriæ factus est. Anno isto venit in Angliam Hugo de Pagens, magister militum Templi Jerusalem, cum duobus militibus et duobus clericis, et ivit per totam terram istam, et usque in Scotiam, summonendo viam Jerusalem, et multi ceperunt cruces, qui eodem anno et sequenti Hierosolimam petierunt. Inter quos Fulco comes Andegavensis rex futurus perrexit. Thierry, count of Flanders. Fulk of Anjou goes to Jerusalem.

Hoc anno fundata est abbatia de Waverleia a domino Willelmo Giffard episcopo Wintoniensi viii. kal. Decembris. Et ipse episcopus Willelmus eodem anno obiit, et Henricus Blesensis successit, frater regis Stephani, qui fuit abbas apud Glastoniam. Et Johannes, primus abbas Waverleiæ, qui venit cum conventu, hoc anno mortuus est apud Midehirst, rediens a capitulo.[1] Successit Gillebertus abbas ii. Obiit Ranulfus Dunelmensis episcopus. The abbey of Waverley founded. f. 75 b.

MCXXIX. Anno vigesimo nono regis Henrici. Rex Anglorum Henricus in omni pæne bono fortunatus, pacificatis omnibus, qui in Francia, in Flandria, in Normannia, Britannia, Cenomannia, Andegavi, erant, cum gaudio post Pascha rediit in Angliam. Tenuit magnum concilium in kal. Augusti apud Londoniam de uxoribus sacerdotum prohibendis. Intererant siquidem concilio illi Willelmus Cantuariensis archiepiscopus, et Turstanus Eboracensis, et omnes episcopi Angliæ, præter quatuor, qui præterito anno obierant, videlicet Wentanus,[2] Return of Henry I. in triumph. Council of London.

[1] This is in the margin in a later hand.

[2] Over this is written *Willelmus Giffard*.

A.D. 1129. Rievaulx abbey founded. Dunelmensis, Cestrensis, Herefordensis. Fundata est Rievallis ii. non. Martii. R. de Monte, col. 444.

Illis quos Hugo de Pagens, magister militum Templi, de quo supra dictum est, secum adduxerat ad Jerusalem, male contigit; Deum siquidem offenderant Sanctæ Telluris incolæ variis sceleribus. In vigilia Sancti Nicholai a paucis paganorum multi Christianorum devicti sunt, cum antea soleret e contrario contingere. . . . Ludovicus rex Francorum eodem anno fecit sullimari filium suum Philippum in regem.

Defeat of the Christians in Palestine.

Geoffrey de Clinton falsely accused of of treason.

MCXXX. Anno trigesimo regis Henrici, fuit rex ad Natale apud Wirecestriam,[1] et ad Pascha apud Wodestoke. Ubi fuit accusatus Gaufridus de Clintun, et infamatus de proditione regis, falso. Ad rogationes fuit apud Cantuariam ad dedicationem[2] novæ ecclesiæ. Ad Pentecosten fuit apud Arundel. Mense Septembri transiit in Normanniam, et ad Nativitatem Sanctæ Mariæ fuit Becci; et adduxit secum Hugonem noviter electum Rotomagensem archiepiscopum, qui fuit abbas Radingis. Qui etiam sacratus est in festo exaltationis Sanctæ Crucis, die Dominica, archiepiscopus Rotomagensis; quem consecravit Ricardus episcopus Baiocensis cum episcopis suis in ecclesia Sancti Audoeni.

Pope Innocent II.

Obiit Honorius Papa. Cui successit Innocentius, et pecunia de presbyteris data est.

Parliament at Northampton.

f. 76.

MCXXXI. Anno trigesimo primo regis Henrici. Rex in æstate venit in Angliam, secum adducens filiam suam. Fuit igitur in Nativitate Sanctæ Mariæ magnum placitum apud Norhamtun; in quo, congregatis omnibus principibus Angliæ, deliberatum est quod filia sua redderetur viro suo, scilicet consuli Andegavensi,[3] eam requirenti. Misit etiam mille marcas argenti Papæ Innocentio, cui favebat. Receperat enim eum apud Carnotum, Anacleto subici recusans. Hos enim utrosque Romani elegerant. Expulsus vero ab urbe Innocentius, vi Anacleti, qui Petrus Leonis vocabatur, auxilio regis Henrici receptus est per totas Gallias. Missa autem post hoc filia regis viro suo; recepta est fastu tanta viragine digno. Obiit Reginaldus abbas Ramesiensis, novæ auctor ecclesiæ. Obiit Herveus primus episcopus Eliensis. Hic venit conventus quartus ad jussum . . . in die Parasceues xv. kal. Maii.[4]

Hen. Hunt., f. 220.

Schism in the papacy.

R. de Monte, col. 446.

Death of bishop Hervey of Ely.

[1] *Wirecestriam*] Wincestre, R. de M. (Harl. 651.)

[2] *dedicationem*] edificationem, Harl. 651.

[3] *Andegavensi*] Andegavensis, MS.

[4] This is in the margin in a later hand; and some words have been cut away in the binding.

R. de Monte, col. 446.

MCXXXII. Anno trigesimo secundo regis Henrici. Rex fuit ad Natale apud Dunestapal, et ad Pascha apud Wudestoke. A.D. 1132. Post Pascha fuit magnum placitum apud Londoniam, ubi de pluribus, et maxime de discordia episcopi Sancti Davidis et episcopi de Landaf, de finibus parochiarum suarum tractatum est. Obiit Baldewinus rex Jerosolimitanus, et successit Fulco comes Andegavis, qui duxerat filiam[1] prædicti Baldewini, ex qua genuit duos filios, Baldewinum et Amauricum. Abbatia de Fontibus fundata est.

Quarrel between bishops Bernard and Urban.

Fountains abbey founded.

MCXXXIII. Anno trigesimo tertio regis Henrici. Rex fuit ad Natale apud Windeshores infirmus. Ad caput jejunii fuit conventus episcoporum apud Londoniam, super episcopos Sancti Davidis et Clamorgensis,[2] et pro discordia archiepiscopi[3] et Lincolniensis[4] episcopi. Ad Pascha fuit rex apud Oxenefort in nova aula. Ad Rogationes fuit iterum conventus apud Wintoniam, super rebus prædictis. Ad Pentecosten dedit rex episcopatum Eliensem Nigello, et episcopatum Dunelmensem Gaufrido cancellario; Herefordensem episcopatum vero Roberto de Bectona Flandrensi, viro religioso; Cestrensem vero Rogero archidiacono Lincolniensi,[5] nepoti Gaufridi de Clintun. Decessor ejus fuerat Robertus cognomento Peccum; prædecessor Robertus Normannus de Limisia. Hic sæcularibus intentus magis quam divinis, a rege Henrico Coventrense[6] cœnobium obtinuit, ibique capitalem cathedram Merciorum constituit. Habet itaque ille episcopatus usque hodie tres sedes, Lichesfeldensem, Cestrensem, Coventrensem. . . . Fecit rex Henricus novum episcopatum apud Karduil, in finibus Angliæ et Scotiæ; et posuit ibi episcopum Adulfum, priorem canonicorum regularium Sancti Oswaldi, cui solitus erat confiteri peccata sua. Hic autem canonicos regulares posuit in ecclesia sedis suæ. Passus est sol eclipsim quarto nonas Augusti. Eodem die rex Henricus ivit in Normanniam, sed non rediturus; multis hoc, propter signum quod acciderat, mussitantibus. . . . . Natus est Henricus, primogenitus Gaufridi filius comitis Andegavis et Matildis imperatricis. Geroldonia fundata est a Roberto comite Legrecestriæ v. kal. Novembris.

Episcopal quarrels, and appointments.

The bishoprick of Carlisle established. f. 76 *b*.

Birth of Henry II.

Garendon abbey founded.

MCXXXIV. Anno trigesimo quarto regis Henrici. Rex moratus est in Normannia, pro gaudio nepotum suorum Henrici et Gaufridi. Hoc anno natus est iste Gaufridus filius comitis Andegavis et imperatricis. Obiit Robertus Curta Hoso dux

[1] Melisende.
[2] *i.e.* Urban of Llandaff.
[3] William of Corbeuil.
[4] Alexander.
[5] *i.e.* of Buckingham.
[6] *Coventrense*] Coventrensem, MS.

A.D. 1134. Death of Robert of Normandy.

Normannorum, filius Willelmi regis, qui Angliam sibi sub- didit, primogenitus; et sepultus est Glocestriæ. Obiit Gille- bertus Universalis episcopus Londoniensis, et Landavensis in via Romæ, pro causa tam diu agitata. Willelmus archiepi- scopus Cantuariensis, et Alexander episcopus Lincolniæ trans- fretaverunt in Normanniam ad regem, pro discordia quæ inter eos erat. R. de Monte, col. 448. Hen. Hunt., f. 220.

Death of Henry I.

MCXXXV. Hic annus est ultimus regis Henrici senioris. Rex Henricus toto anno moratus est in Normannia, et sæpe proposuerat venire in Angliam; sed detinuit eum filia sua per seditiones,[1] quæ oriebantur inter eam et dominum suum. Qui[bus] seditionibus[2] rex in iram excitatus est, quæ a non- nullis causa . . . necis ejus dictæ sunt. Interea mortuus est rex magnus Henricus in Normannia, cum regnasset triginta et quinque annis, et quatuor mensibus, prima die Decembris. R. de Monte, col. 449.

" Quod modicum præstent, quod opes magnum nihil extent,
" Rex probat Henricus; rex vivens pacis amicus
" Extiterat; siquidem præ cunctis ditior idem,
" Occiduæ genti quos prætulit ordo regendi.
" Quippe pater populi, rex, et tutela pusilli,
" Dum prius ipse ruit, furit impius, opprimit, urit.
" Anglia lugeat hinc, Normannica gens fleat illinc;
" Occidis, Henrice, tunc pax, nunc luctus utrique.
" Quo dum dura febris prima sub nocte Decembris
" Mundum nudavit, multa mala multiplicavit.
" Sensu, divitiis, aditu, feritate decenti,
" Mire, plus dictu, vim perpessis, scelerosis,
" Excellens, locuples, haud difficilis, reverendus,
f. 77. " Hic jacet Henricus rex, quondam pax, decus orbis."

Monas- teries founded by him.

Fundavit in Anglia monasterium Radingis, ubi pausat ipse, et monasterium canonicorum regularium apud Cirecestre, monasterium de Prato[3] apud Rotomagum, monasterium de Mortuo-mari[4]; fecit etiam alia multa pietatis opera. . . .

Stephen seizes the crown.

Siquidem Stephanus comes Boloniæ, audita morte avunculi sui, transfretavit citissime in Angliam; vir magnæ strenuitatis et audaciæ; et quamvis promisisset sacramentum fidelitatis Anglici regni filiæ regis Henrici, fretus tamen vigore et impudentia, regni diadema audacia sua invasit. Willelmus archiepiscopus Cantuariæ, qui primus sacramentum filiæ regis

---

[1] *per seditiones*] variis discordiis, R. de Monte, from Hen. Hunt.

[2] *seditionibus*] stimulationibus, R. de Monte.

[3] S. Marie de Pré, at Rouen.

[4] S. Marie de Mortemer, at Rouen.

R. de Monte, col. 450.

fecerat, eum in regem benedixit in die Sancti Thomæ Apostoli, et post annum non vixit. Rogerius Magnus, episcopus Salesbiriensis, qui secundus hoc fecerat, et omnibus aliis prædicaverat, diadema ei et vires auxilii sui tribuit. Unde postea, justo Dei judicio, ab eodem, quem creavit in regem, captus et excruciatus, miserandum sortitus est exterminium. Sed quid morer? Omnes qui sacramentum iniverant, tam præsules quam consules, ad quid inde venerint perspicuum est. A.D. 1135.

Abridged.

MCXXXVI. Anno primo regis Stephani. Rex Stephanus tenuit curiam suam ad Natale apud Westmonasterium, et infra xii. dies Natalis Domini sepelivit regem Henricum avunculum suum apud Radinges, quod a fundamentis idem rex ædificaverat, et ornamentis et possessionibus ditaverat. Burial of Henry I. at Reading.

Id. col. 451.

Rex Stephanus duxit exercitum magnum in Scotiam, et rex David pacificatus est cum eo. Homagium tamen non fecit ei, quia primus laicorum sacramentum fecerat imperatrici; sed Henricus filius ejus homagium fecerat regi Stephano. Stephen makes peace with David I. of Scotland.

Hen. Hunt., f. 222.

Ad Pascha tenuit curiam suam apud Westmonasterium splendide cum summo honore. Deinde ad Rogationes divulgatum est per Angliam regem fuisse mortuum. Quod audiens Hugo Report of his death.

Compare Hen. Hunt., ibid.

Bigot intravit in castellum Norwicensem, et cum armis et equitibus bene munivit. Quapropter rex illuc ivit, et redditum est illi castellum, et ad Pentecosten moratus est in provincia illa. Inde perrexit et obsedit Excestriam; audierat enim Baldewinum de Rivers insurrexisse adversus illum, et cepisse castellum de Excestria; et ibi moratus est, quoadusque redditum sibi fuit castellum. Inde profectus est ad insulam de Wicht, quam similiter tenuit adversus eum prædictus Baldewinus, et eam sibi subjugavit, et Baldewinum de Anglia exulavit. He takes Norwich and Exeter castles and the Isle of Wight.

Ad festum Sancti Michaelis venit ad Bramtun,[1] et ibi tenuit placitum de forestis, quas [2] ipse novus rex primitus concesserat baronibus suis. f. 77 b.

R. de Monte, col. 451.

In vigilia Epiphaniæ factus est ventus maximus. Obiit Willelmus archiepiscopus Cantuariensis, et cessavit archiepiscopatus per aliquantum tempus. Death of archbishop William de Corbueil.

Forda fundata est quinto nonas Maii.
Fundata est Me[lsa] feria secunda Paschæ.[3]

Ford and Meaux abbeys founded.

[1] Brampton, in Huntingdonshire.
[2] *quas*] quos, MS.
[3] In the margin in a later hand. The MS. is cut by the binder.

A.D. 1137. Stephen makes peace with Louis VI. and Geoffrey of Anjou.

MCXXXVII. Anno secundo regis Stephani. Rex tenuit curiam suam apud Dunestapal, et postea in Quadragesima transfretavit, et cum eo Alexander episcopus Lincolniæ, et multi barones de Anglia, et venit in Normanniam, et ibi reconciliatus est regi Franciæ; per hoc quod filius suus effectus est homo regis Franciæ. Facta concordia inter eum et regem Franciæ, subsequenter reconciliatus est consuli Andegavensi,[1] qui habebat in uxorem filiam regis Henrici, quæ fuit imperatrix Alemanniæ, acceptis inter eos induciis propter pecuniam. Inde obsedit Gransilvam: locutus est etiam apud Ebroicas cum fratre suo comite Theobaldo, et pepigit ei duo milia marcas argenti annuatim; quia comes Theobaldus indigne ferebat quod idem Stephanus, qui junior erat, acceperat coronam Angliæ, quæ sibi ut dicebat debebatur. His ita gestis rex rediit in Angliam. Hen. Hunt., f. 222. [the language altered.]

Interview at Evreux with Theobald of Blois. R. de Monte. col. 452.

Death of Louis VI.

Hoc anno obiit Ludowicus senior rex Francorum, et successit filius ejus Ludowicus, qui accepit filiam ducis Aquitanorum Alienor nomine, ex qua genuit filias duas. Isto anno fuit siccitas magna.

Capture of Bedford.

Raid of David I. of Scotland.

MCXXXVIII. Anno tertio regis Stephani rex obsedit Bedeford tempore Natalis Domini, donec reddita est ei. Interea Scotorum rex David, quia sacramentum fecerat filiæ regis Henrici, quasi sub velamento sanctitatis, per suos nefandam fecit werram, occidendo mulieres et pueros, et presbyteros supra altaria detruncabat, et alia multa mala. Quæcunque Scoti attingebant, omnia erant plena horroris; aderat clamor mulierum, ejulatus senum, morientium gemitus, viventium desperatio. Rex igitur Stephanus insurgens combussit et destruxit australes partes regni regis David, ipso quidem non audente ei congredi. Post Pascha vero . . . Talebot tenuit contra regem castellum Herefordiæ in Walas; proinde rex obsedit castellum donec redditum est ei. At vero Robertus consul, filius regis Henrici, werram promovit in regem ad festum Sancti Johannis, in castello suo apud Bristou, et apud Slede. Consortes quidem non affuerunt. Walchelinus tenuit Doveram contra regem, et Willelmus Luvel tenuit castellum de Carri,[2] Gervasius Painel tenuit castellum de Ludelave. Willelmus de Moiun castellum de Dunestore, Robertus Lincolniæ castellum de Warham, Eustachius filius Johannis Meltun, Willelmus filius Alani Slopesbiri, quod rex cepit armis, captorumque nonnullos suspendit. Walchelinus

f. 78.

Geoffrey Talbot holds Hereford castle, which is taken by Stephen.

Castles held by the barons.

[1] *Andegavensi*] Andegavensis, MS.

[2] Castle Cary, in Somersetshire.

R. de Monte, col. 454.

Manniot[1] de Dovere hoc audiens, reddidit castellum reginæ se obsidenti. Occupato rege circa partes australes Angliæ, David rex Scotorum innumerabilem exercitum promovit in Angliam. Contra quem proceres borealis Angliæ, ammonitione et jussu Turstani archiepiscopi Eboracensis, restiterunt viriliter, fixo Standart, id est, regio insigni, apud Avertune.[2] Ibi xii. milia Scotorum fama refert occisa, extra eos qui in segetibus et silvis inventi sunt perempti. Cæteri vero nimio[3] sanguine fuso feliciter triumphaverunt. Hujus pugnæ dux fuit Willelmus consul de Albemare, et Willelmus Peverel de Notingham, et Walterus Aspec, et Gillbertus de Laci, cujus frater ibi solus ex omnibus equitibus occisus est. Cujus eventus belli cum regi Stephano nunciatus esset, ipse et omnes qui aderant summas gratias Deo exsolverunt. Hoc bellum Augusti mense factum est. . . . . Theobaldus factus est archiepiscopus Cantuariensis. Hoc anno abbatia de Thama fundata est xi. kal. Augusti.

A.D. 1138.

Battle of the Standard.

Thame abbey founded.

MCXXXIX. Rex Stephanus quarto anno regni sui vexatus est per werram de Bristoue. Cepit autem in Quadragesima castellum de Walendene quasi per proditionem. Post quod concordatus est cum rege Davide Scotorum, et in æstate obsedit Ludlove, ubi filius regis Scotorum Henricus unco ferreo avulsus est ab equo et pæne captus. Postea vero, castello regi concordato, fuit magnum placitum apud Oxeneford; ubi rex proditione Rogerum episcopum Salesbiriensem cepit, et Alexandrum episcopum Lincolniæ; distrinxit eos fame ut redderent ei castella sua, et invasit eos. In Augusto sedit magnum concilium apud Wintoniam, ubi Henricus episcopus Wintoniensis factus est legatus Romanus totius Angliæ: et archiepiscopus Cantuariæ et ipse legatus supplicaverunt regi, et ceciderunt ad pedes ejus, ut redderet episcopis prædictis saltem castella sua. Rex autem consilio pravorum non adquievit eis. Postea venit imperatrix in Angliam. Quam cum rex obsedisset apud Arundel, dimisit eam ire apud Bristoue ad fratrem suum consulem Glocestriæ consilio pravorum. Obiit Rogerus episcopus Salesbiriensis.

Stephen takes Walden castle.

Peace with David I.

Parliament at Oxford. f. 78 *b*.

Comp. Hen. Hunt., f. 223.

Henry de Blois made legate.

Matilda comes to England.

R. de Monte, col. 455.

[1] *Manniot*] Maminot, R. de Monte, Harl. 651.

[2] Northallerton.

[3] *nimio*] minimo, R. de Monte.

A.D. 1139. Kingeswoda fundata est, et Kirgestede, et Parcum.[1]

Nigel, bishop of Ely, deprived.

MCXL. Anno quinto regis Stephani. Rex fugavit episcopum Nigellum Eliensem de episcopatu suo, qui erat nepos Rogerii episcopi jam defuncti Salesbiri, a quo incentivum in progeniem ejus traxerat. Ubi autem ad Natale, vel ad Pascha fuit, dicere non attinet. Jam quippe curiæ solemnes, et ornatus regii schematis, ab antiqua serie descendens, prorsus evanuerant, ingens thesauri copia deperierat, pax in terra nulla, cædibus, incendiis omnia exterminabantur, clamor et luctus et horror ubique. In media Quadragesima sedit concilium apud Londoniam, ubi rex dedit episcopatum Salesbiri Philippo cancellario suo. Sed episcopus Henricus Wintoniensis, qui erat legatus, non assensit. Ideoque cum Romam Philippus petisset nihil profecit. Ad Pentecosten ivit rex cum exercitu suo super Hugonem Bigod in Sudfolc, et cepit castellum de Buneie. Item in Augusto perrexit super eum, et concordati sunt, sed non diu duravit. R. de Monte, col. 455.

Death of archbishop Thurstan.

Obiit Turstanus archiepiscopus Eboracensis, et successit Willelmus thesaurarius ejusdem ecclesiæ. R. de Monte, col. 456.

MCXLI. Anno sexto regis Stephani, rex ivit ad Lincolniam, et obsedit castellum quod Rannulfus comes Cestriæ ceperat ab eo fraudulenter. Cum autem obsedisset illud a Nativitate usque ad Purificationem Sanctæ Mariæ, rex missam in tanta solemnitate audierat; cum autem de more cereum rege dignum Deo offerens, manibus Alexandri episcopi imponeret, confractum est; hoc fuit regi signum contritionis. Cecidit etiam super altare pixis, cui corpus Domini inerat, abrupto vinculo, præsente episcopo. Hoc etiam fuit regi signum ruinæ. In ipsa die Purificationis venit Rannulfus comes Cestriæ, et Robertus comes Glocestriæ, et omnis familia imperatricis, et pugnaverunt contra regem lege belli, et vicerunt eum et ceperunt, et ad Bristoue ductum in carcerem miserunt. Imperatrix autem suscepta est apud Wintoniam ab ipso, qui erat frater regis Stephani et legatus, et corona regni est ei tradita. Postea suscepta est a Londoniensibus, et ab omni Anglia, exceptis Centensibus. Ibi enim morabatur regina, et quidam amici regis Stephani. Qui ita postea locuti sunt cum Londonien-

Hen. Hunt., f. 223 *b*.

f. 79.

Defeat and capture of Stephen.

[1] Louth Park, in Lincolnshire.

sibus, consilio episcopi Wintoniensis, quod eam expu- A.D. 1141.
lerint ab urbe. Intime igitur dolens viribus coactis die kalendarum Augusti obsedit castellum episcopi Wintoniensis in ipsa Wintonia, ipsa et Robertus consul frater ejus et omnes fautores ejus. Contra episcopus congregavit exercitum magnum, et omnes fere consules et barones Angliæ conversi sunt ad eum, ut regem a captione eriperent. Cumque sæpissime militaribus abstractis dimicarent, oppressa tandem multitudine fugit imperatrix. Et captus est Robertus consul Glocestriæ frater ejus. Pro quo tandem redditus est rex liber, et a suis qui eum strenuissime liberaverant cum gaudio est susceptus. In Adventu Domini sedit concilium apud Londoniam coram legato Wintoniensi episcopo. Ubi rex fecit clamorem suum episcopis, de suis qui eum proditione ceperant. Quibus jussu Papæ Innocentii Christianitas prohibita est.

Capture of Robert of Gloucester, who is exchanged for Stephen.

R. de Monte, col. 458.

MCXLII. Anno septimo regis Stephani. Rex obsedit imperatricem apud Oxeneforte, post festum Sancti Michaelis usque ad Adventum. In eo quippe termino haud procul a Nativitate recessit inde imperatrix nocte per Tamesiam glaciatam, circumamicta vestibus albis reverberatione nivis et similitudine fallentibus oculos obsidentium. Abiit autem Walingefort, et sic Oxeneford regi reddita est.

Escape of the empress from Oxford.

MCXLIII. Anno octavo regis Stephani. Rex fuit ad concilium apud Londoniam in Quadragesima, ubi lega- f. 79 *b*.
tus statuit rigidissimos canones contra eos qui clericos capiebant, et res ecclesiasticas et cœmiteria fregebant. Postea in æstate firmabat rex Wiltunam, venitque Robertus consul Glocestriæ super eum, et fugatus est
Id. col. 458. rex, et pæne captus. Et captus est ibi Willelmus Martel, qui pro captione sua reddit castellum de Sireburne prædicto consuli Roberto. In nocte Sancti Martini sedit concilium apud Londoniam, ubi legatus summonuit episcopos Eliensem[1] et Cestrensem[2] Romam ire. Inde et ipse Romam ivit, mortuo jam Papa Innocentio. Cui

Defeat of Stephen at Wilton.

Death of Innocent II.

[1] Nigel. | [2] Roger de Clinton.

A.D. 1143. Celestine II. successit Celestinus; sedit autem quinque menses et dies quinque. Rex Stephanus eodem anno Gaufridum de Mandevilla in curia sua cepit apud Sanctum Albanum. Igitur ut rex liberaret eum, reddit illi turrim Londoniæ, et castellum de Waledene,[1] et illud de Plaseiz.[2] Qui carens possessionibus, invasit abbatiam Rameseie, et monachis expulsis raptores immisit. R. de Monte, col. 459.

Geoffrey de Mandeville taken.

Boxley abbey founded.

Abbatia de Boxleia fundata est a Willelmo de Ypres.[3]

MCXLIV. Anno nono regis Stephani. Rex Lincolniam obsedit, ubi cum munitionem contra castellum, quod vi obtinebat, consul Cestrensis[4] construeret, operarii sui ab hostibus præfocati sunt fere octoginta. . . . . Gaufridus de Mandevilla consul regem validissime vexavit, et in omnibus valde gloriosus effulsit. Mense autem Augusti miraculum, justitia sua dignum, Dei splendor exhibuit. Duos namque, qui, monachis avulsis, ecclesias Dei converterant in castella, similiter peccantes simili pœna multavit. Robertus Marmiun, vir bellicosus, hoc in ecclesia de Covintre perversus exegerat. Porro Gaufridus in ecclesia Remesiensi, ut diximus, scelus idem patraverat. Insurgens igitur Robertus Marmiun in hostes, inter suorum cuneos coram ipso monasterio de equo suo cecidit in publica strata. Sutor quidam qui prope stabat hoc videns cito cucurrit, et cultellum suum in ventrem ejus valide fixit, et solus mortuus est, et excommunicatus morte depascitur æterna. Corpus ejus delatum est ad Pollesurtha,[5] et ibi extra cœmiterium in pomario sanctimonialium longo tempore permansit. Similiter Gaufridus consul inter acies suorum confertas a quodam pedite vilissimo solus sagitta percussus est, et ipse vulnus ridens, post dies tamen[6] ex ipso vulnere excommunicatus occubuit. Ecce Dei laudabilis omnibus sanctis prædicanda ejusdem sceleris eadem vindicta. Dum autem ecclesia illa pro castello teneretur, ebullivit sanguis a parietibus ecclesiæ et claustri, indignationem divinam manifestans, sceleratorum vero exterminationem denuntians.

Deaths of Robert Marmion and Geoffrey de Mandeville.

f. 80.

Puer Willelmus crucifixus est a Judæis apud Norvicz. Fames magna. Obiit Celestinus Papa; successit Lucius, qui sedit anno uno.

Pope Lucius II.

MCXLV. Anno decimo regis Stephani. Rex prius in agendis circa discursus Hugonis Bigot occupatus fuit; sed in æstate

[1] Walden.
[2] Pleshy, in Essex.
[3] In a later hand.
[4] Ranulf.
[5] Polesworth, in Warwickshire.
[6] Sic, no number being mentioned: and so also the texts of R. de Monte and Hen. Hunt.

R. de Monte, col. 461.

Robertus consul, et omnis inimicorum regalium cœtus castellum construxerant apud Ferendunam; sed rex non segniter viribus coactis advolat, et Londoniensium terribilem et innumerosum adduxit exercitum. Assilientes igitur totis viribus castrum, dum Robertus consul et fautores sui copias majores non procul ab exercitu regis expectarent, gloriosissima probitate, non sine magna sanguinis effusione, ceperunt. Episcopus Lincolniensis Alexander iterum Romam pergit. Qui cum Papæ gratia sequenti anno rediens, a suis cum gaudio susceptus est. . . . Obiit Papa Lucius, cui successit Bernardus, abbas monasterii Sancti Anastasii, quod est extra muros Romæ, ubi Innocentius Papa, qui quartus ante istum fuerat, abbatiam noviter fecerat de ordine monachorum Cisterciensium, et Sanctus Bernardus abbas de Claravalle, quando illuc misit conventum, hunc præfecerat; maxime quia Papa Romanus aliquando antequam ad monachatum iste veniret, ad sacrum ordinem illum promoverat. Erat enim transmontanus, utpote civis Pisensis. Fuit autem ordinatus prima hebdomada mensis Martii, et vocatus est Eugenius, Papa clxxi. A.D. 1145. Robert of Gloucester builds a fort at Faringdon, which is taken by Stephen. Pope Eugenius III.

Voburna fundata est hoc anno. Robertus Pullus factus est Romæ cancellarius. Woburn abbey founded.

MCXLVI. Anno undecimo regis Stephani. Rex magnum congregans exercitum, castellum construxit inexpugnabile, contra Warenfort[1] situm. Ubi Ranulfus comes Cestrensis, jam regi concordia conjunctus,[2] magnis interfuit copiis. Dehinc vero consul ipse ad regis curiam cum pacifice venisset apud Norhamtunam, rex nihil tale metuentem cepit, et in carcerem trusit, donec redderet ei clarissimum Lincolniæ castellum, quod ab eo dolose ceperat, et cætera quæcunque fuerant ditionis suæ castella. . . . Visis miraculis quæ fiebant in locis religiosis, et afflictione cum humilitate multimoda carris[3] venientibus, audita et conquestione Christianorum de sanctis locis venientium, super eruptione paganorum, prædicatione etiam Sancti Bernardi abbatis Clarevallensis, viri non contemnendæ auctoritatis, cui Papa Eugenius injunxerat hoc officium; commoti Ludovicus rex Francorum, Conradus imperator Alemannorum, Fredericus etiam nepos ejus dux Suevorum, Galarannus comes Mellent, tertius Willelmus de Warenna comes frater ejus, Theodericus etiam comes Flandrensis, et alii multi magnæ auctoritatis et dignitatis viri, Franci, Normanni, Anglici, et de aliis regionibus innumerabiles, non solum milites, sed etiam epi- Ranulf, earl of Chester, imprisoned by Stephen. f. 80 *b*. The Crusade preached by S. Bernard, joined by Louis VII., Conrad III., Frederick, duke of

[1] Wallingford.

[2] MS. incorrectly inserts *est*.

[3] *carris*] cartis, MS.

A.D. 1146. Suabia, and others.

scopi, clerici, monachi, crucem in humeris assumentes, ad iter Jerosolimitanum se præparaverunt. Rex autem Francorum, et Robertus frater ejus,[1] et Galerant comes Melent, et alii multi, Dominica in ramis palmarum crucem assumpserunt. . . . Rex Rogerus Siciliæ Tripolitanam urbem et provinciam in Affrica super paganos cepit. Obiit Robertus Pullus.

R. de Monte, col. 463.

Death of Robert le Poule.

Stephen enters Lincoln.

MCXLVII. Anno duodecimo regis Stephani. Rex Stephanus ad Natale Domini in urbe Lincolniensi diademate regaliter insignitus est, quo regum nullus introire, prohibentibus quibusdam superstitiosis, ausus fuerat. Unde comparet quantæ audaciæ, et animi pericula non formidantis fuerit. Henricus, filius comitis Andegavis G[aufridi] et imperatricis, in Normanniam veniens, susceptus est a conventu Becci solemni processione, die Ascensionis Domini. . . . Ludowicus rex Francorum et regina Alienor et socii sui, quos supra memoravimus, præsente Papa Eugenio in expeditionem Jerosolimitanam ituri a Parisiis recesserunt. Quas tribulationes et miserias in ipso itinere, dum per terram imperatoris Constantinopolis transirent, a fame, pestilentia, incursione paganorum perpessi sunt, non est nostri studii enarrare. Quia enim de rapina pauperum et ecclesiarum spoliatione illud iter ex majori parte inceptum est, nec in eos qui se inhoneste habuerant vindicatum est, fere nihil prosperum, nihil memoria dignum in illa peregrinatione actitatum est. Obiit Alexander episcopus Lincolniæ, et Robertus comes Glocestriæ. In concilio Remis celebrato, mediante gratia Sancti Spiritus, in præsentia domini Papæ Eugenii, ordo Saviniensis vinculo caritatis conjungitur ordini Cisterciensi. Hoc anno Brueria fundata est. Hilarius factus est episcopus Cicestriæ.

May 29.

Sufferings of the Crusaders.

f. 81.

Death of Robert of Gloucester.

Bruerne abbey founded.

Progress of the Crusade.

MCXLVIII. Anno decimo tertio regis Stephani pervenerunt Christiani quocunque labore ad sancta loca in Jerusalem, et circa Augustum mensem Damascum obsidentes, et dolo Jerosolimitanorum parum proficientes, repedare studuerunt. Melius acciderat anno præterito Christianis principibus in Hispania; nam imperator Hispaniarum, cujus imperii caput est civitas Toletum, adjutus a Pisanis et Genuensibus, Almariam nobilissimam urbem super paganos cepit. Rex Gallitiæ, fretus auxilio Normannorum et Anglicorum et aliorum multorum, qui navali exercitu Jerusalem petebant, Lissebonam urbem Agarenis abstulit, sicut aliam civitatem, Samtarem scilicet, anno præterito super eosdem ceperat. Comes etiam

Almeria taken by Alphonso VIII.

Capture of Lisbon by the Crusaders under Al-

[1] Count of Dreux.

R. de Monte, col. 464.

Barcuonensis[1] Tortosam urbem eodem anno cepit. Eodem anno mortuo Ascelmo Rofensi episcopo, Theobaldus Cantuariensis archiepiscopus fratrem suum Walterium, archidiaconum Cantuariæ, eidem ecclesiæ subrogavit. Mortuo etiam Rogero Cestrenci episcopo in itinere Jerusalem, successit illi Walterus prior ecclesiæ Christi Cantuariæ. A.D. 1148. Alphonso I., king of Portugal.

Henricus etiam Murdach, monachus ordinis Cisterciensis, fit archiepiscopus Eboracensis.

Eugenius Papa in Quadragesima concilium congregavit Remis, ad quod venit latenter, et contra prohibitionem regis Stephani Theobaldus archiepiscopus Cantuariæ, unde et favorabiliter a Papa susceptus est. Mortuo Roberto episcopo Herfordensi, successit Gilbertus abbas Glocestriæ. Willelmus etiam de Sancta Barbara decanus Eboracensis anno præterito factus est episcopus Dunelmensis. Hoc anno obiit Sanctus Malachias[2] episcopus de Hibernia, apud Claramvallem. Council at Rheims.

MCXLIX. Anno decimo quarto regis Stephani, imperator Alemannorum reversus est cum exercitu suo fame et ingenti gladio pæne consumpto. Et rex Francorum Ludowicus rebus non prospere gestis patriam regreditur. f. 81 *b*. Return of Conrad III. and Louis VII.

Id. col. 466. Eodem anno turbo factus est horribilis, subvertens domos, nemora[3] et virgulta confringens, in quo etiam dæmones in specie turpium animalium pugnasse asseruntur.

In festum Pentecostes David rex Scotorum accinxit armis militaribus Henricum, primogenitum ducis G[aufridi] et neptis suæ Matildis imperatricis, qui anno præterito de Normannia
Id. col. 465. in Angliam transfretaverat. Hoc anno obiit Letardus abbas Becci.

Id. col. 466. MCL. Anno decimo quinto regis Stephani fuit hyems maxima tribus mensibus continua, et Thamesis fluvius circa Londoniam glacie induruit, ut[4] homines præ nimio frigoris dolore in membris suis læderentur; in qua etiam remansit ex maxima parte vernalis agricultura, et inde subsecuta est magna terræ sterilitas. Hard winter.

Hoc anno fundata est abbatia de Cumba a viro nobili Richardo de Canvilla vi. id. Julii. Combe abbey founded.

[1] Raimund Berenger, count of Barcelona.

[2] St. Malachy O'Morgair, bishop of Armagh.

[3] *nemora*] nec mora, MS., an error, owing to *ne* and *mora* being in two different lines in Harl. 651.

[4] *ut*] et, MS. R. de Monte has *tam horribilis* immediately before.

FREE PUBL

A.D. 1151. Death of Geoffrey of Anjou.

MCLI. Anno decimo sexto regis Stephani. Obiit comes Gaufridus Andegavensis, et Henricus filius ejus receptus est in pace ab Andegavensibus, fidelitatem sibi facientibus; et sic factus est dux Normannorum, et comes Andegavensium. R. de Monte. col. 468.

Fames valida, et præ nimia abundantia pluviarum segetes perierunt.

Homage sworn to prince Eustace.

MCLII. Anno decimo septimo regis Stephani. Apud Londoniam Eustachio filio regis Stephani fide et jusjurando universi comites atque barones Angliæ se subdiderunt. Eodem anno die inventionis Sanctæ Crucis Id. col. 470.

Death of Stephen's queen Matilda, and Theobald of Blois. f. 82.

obiit Matildis regina regis Stephani. Obiit etiam venerabilis Id. col. 468. comes Theobaldus Blesensis, nepos Henrici regis, et frater Stephani Anglorum [regis], princeps magnæ sanctitatis et largitatis in pauperes. Huic successerunt tres filii sui. Henricus primogenitus habuit comitatum Tricassinum[1] et Campaniensem, et quicquid pater ejus habuit trans Sequanam; Teobaldus secundus filius comitatum Carnotensem, Blesensem, pagum Dunensem; Stephanus tertius filius honorem Sincerii[2] in pago Bituricensi.

Louis VII. divorces Eleanor of Aquitaine,

Orta simultate inter regem Francorum Ludovicum et uxorem ejus Alienor, congregatis religiosis personis in Quadragesimam apud Balgenceium,[3] dato sacramento coram archiepiscopis et episcopis quod consanguinei essent, separati sunt auctoritate Christianitatis.

who marries Henry, duke of Normandy.

Eodem anno circa Pentecosten Henricus dux Normannorum duxit Alienor comitissam Pictavensem, quam paulo ante rex Ludowicus propter consanguinitatem dimiserat. Quo audito rex Ludovicus commotus est contra eundem ducem. Habebat autem duas filias de ea, et non volebat ut aliquo illa filios exciperet, unde prædictæ filiæ exhæredarentur. . . . Eugenius

Cardinal Paparo brings four palls to Ireland.

Papa Johannem, Romanæ ecclesiæ cardinalem presbyterum cognomento Paparo, destinavit legatum in Hiberniam, cum quatuor palliis, quorum unum dedit episcopo Duvelunæ,[4] et reliqua tria aliis episcopis ejusdem insulæ, subiciens unicuique eorum qui pallia acceperunt, quinque episcopos alios; et hoc factum est contra consuetudinem antiquorum et dignitatem Cantuariensis ecclesiæ, a qua solebant episcopi Hiberniæ expetere et accipere consecrationis benedictionem. . . .

Geoffrey of Monmouth

Gaufridus Arturus qui transtulit historiam de regibus Britonum de Britannico in Latinum, fit episcopus Sancti

[1] Troyes.
[2] Sancerre.
[3] Beaugency.
[4] *i.e.* Gregory bishop of Dublin. The others were Armagh, Cashel, and Tuam.

R. de Monte, col. 470. Asaph in Norwales. Sunt itaque hodie in Wales quatuor episcopatus, in Anglia xvii.; in octo eorum sunt monachi in episcopalibus sedibus. Hoc in aliis provinciis aut nusquam aut raro invenies; sed ideo in Anglia hoc reperitur, quia primi prædicatores Anglorum, scilicet Augustinus, Mellitus, Justus, Laurentius, monachi fuerant. In aliis novem[1] episcopalibus A.D. 1152. made bishop of S. Asaph. Number of monks holding

Id. col. 472. sedibus canonici sæculares. . . . . In capitulo Cisterciensi[2] statutum est, ne amplius aliquam novam abbatiam construerent, quia numerus abbatiarum de illo ordine usque ad quingentas abbatias processerat. Obiit Conradus imperator, successit Fredericus nepos ejus. bishopricks in Wales and England. Death of the emperor Conrad III.

Id. col. 475. MCLIII. Anno decimo octavo regis Stephani, obiit Eustachius

Id. col. 472. filius ejusdem regis. Henricus dux Normannorum infra octavas Epiphaniæ transiit in Angliam cum triginta et sex navibus. . . . Gondreda comitissa Warvicensis ejecit custodes regis Stephani de castello Warevici, et tradidit eandem munitionem Henrico duci Normanniæ. Mortuo Rogero comite Warvicensi, successit ei Willelmus[3] filius ejus. . . Obiit etiam David rex Scotiæ, admodum vir religiosus; successit ei Melcolmus filius[4] ejus. f. 82 *b*. Death of prince Eustace. Death of David I. of Scotland. Malcolm IV.

Id. col. 473. Mense Julio, vii. id. ejusdem mensis, obiit venerabilis memoriæ Eugenius tertius Papa, vir admodum religiosus, in eleemosynis largis, in judiciis justus, omnibus tam pauperibus quam divitibus affabilis et jocundus. Ad cujus tumulum, qui ei in ecclesia Sancti Petri venerabiliter factus est, miracula post transitum ejus statim apparuerunt. Successit ei Conradus Sabinensis episcopus, Apostolicæ sedis in urbe duntaxat in agendis episcopalibus dum Papa deest, ex antiqua consuetudine pro dignitate loci sui vicarius, vir grandævus, et apud Romanos auctoritate præclarus; exinde vocatus Anastatius quartus, Papa viz. clxxii. Death of Eugenius III. Pope Anastasius IV.

Id. col. 475. Sanctus Bernardus, primus abbas Claræ Vallis, obiit xiii. kal. Septembris, reliquens sapientiæ suæ plurima documenta, maxime in commentariis in Cantica Canticorum. Cui successit Flandrita,[5] qui erat abbas Dunensis. Obiit Henricus Murdac archiepiscopus Eboracensis. . . . . Rannulfus comes Cestrensis hoc anno obiit, cui successit Hugo filius ejus. Death of S. Bernard.

---

[1] *novem*] octo, R. de Monte. An erasure in MS.

[2] *Cisterciensi*] Cisterciensis, MS.

[3] *Willelmus*] Henricus, R. de Monte, erroneously.

[4] *filius*] Sic, although R. de Monte has *nepotes* (*i.e.*, Malcolm, and William, earl of Lothian) correctly: it is run through with a pen in the MS.

[5] Sic, erroneously, for *Robertus*. Fastredus followed him at Citeaux in 1157.

A.D. 1153. Peace between Stephen and Henry.

Concordia facta est inter regem Stephanum et Henricum ducem apud Wintoniam. Obiit Wlfricus Haselbergensis.[1]

Death of Stephen.

MCLIV. Anno decimo nono regis Stephani. Obiit rex Stephanus Anglorum viii. kal. Novembris, cujus corpus tumulatum est in monasterio de Fevresham, quod ipse et Matildis regina ejus a fundamentis ædificaverant, ubi ipsa et filius ejus primogenitus Eustachius sepulti sunt. Interim pax summa erat in Anglia, timore et amore H[enrici] ducis, quem omnes venturum regem non dubitabant. R. de Monte, col. 477.

Succession of Henry II. f. 83.

Henricus dux Normanniæ, viii. id. Decembris in Angliam veniens, cum magno tripudio clericorum et laicorum exceptus est; xiv. kal. Januarii, die Dominica ante Nativitatem Domini apud Westmonasterium ab omnibus electus, et in regem unctus est a Theobaldo archiepiscopo Cantuariensi. Affuerunt et omnes episcopi Anglici regni et plures de Normannia. Id. col. 478.

Marriage of Louis VII. and Constance of Castile.

Ludowicus rex Francorum duxit uxorem filiam Anforsi regis Hispaniarum. Caput regni hujus regis est civitas Tholetum, quem, quia principatur regulis Arragonum et Galiciæ, imperatorem Hispaniarum appellant. Id. col. 476.

Murder of William, archbishop of York.

Mortuo ut prædictum est Henrico archiepiscopo Eboracensi, Anastatius Papa restituit in eandem sedem Willelmum, donans ei pallium, et consecrans Romæ in præsentia ejus Hugonem de Puisat episcopum Dunelmi, nepotem Stephani regis Anglorum. Hunc Willelmum Eugenius Papa decessor Anastasii deposuerat. Qui veniens in Angliam, dum divina mysteria consummat, hausto in ipso calice ut aiunt veneno, moritur. Cui successit Rogerius de Ponte Episcopi, archidiaconus Cantuariensis. Obiit Anastasius Papa; successit Adrianus, vir quidem religiosus, et natione Anglicus, qui prius fuerat abbas canonicorum regularium Sancti Ruphi in Provincia, sed ab Eugenio Papa prædecessore suo factus fuerat episcopus Albanensis.

Pope Adrian IV.

Id. col. 478.

The Flemings expelled from England.

MCLV. Anno secundo Henrici regis, cœpit idem rex revocare in jus proprium urbes, castella, villas, quæ ad coronam regni pertinebant, castella noviter facta destruendo, et expellendo de regno maxime Flandrenses; et deponendo quosdam imaginarios, et pseudo-comites, quibus rex Stephanus omnia pæne ad fiscum pertinentia minus caute distribuerat. . . . Item exhæredavit Willelmum Peverel de Notingham, causa veneficii quod fuerat propinatum Ranulfo comiti Cestriæ. . . . . Circa

[1] Of Haselbury, in Dorsetshire. Cf. Gervas. Chron. (Twysden), col. 1361, 33.

R. de Monte, col. 479. col. 480.

festum Sancti Michaelis Henricus rex, habito concilio apud Wintoniam de conquirendo regno Hiberniæ, et Willelmo fratri suo dando, cum optimatibus suis tractavit. Quod quia matri ejus imperatrici non placuit, intermissa est ad tempus illa expeditio. A.D. 1155. Proposal respecting Ireland. f. 83 *b*.

Henricus episcopus Wintoniensis, clam præmisso thesauro suo per abbatem Cluniacensem,[1] absque licentia regis et quasi latenter, recessit ab Anglia. Ideo Henricus rex omnia castella ejus pessumdedit.

Id. col. 478. Natus est Londoniæ ii. kal. Martii filius Henrico secundo regi ex regina Alienor, et vocatus est Henricus. Birth of prince Henry.

Id. col. 479. Fredericus rex Alemannorum Romam perrexit, et ab Adriano Papa contra Romanorum voluntatem receptus et in ecclesia beati Petri in imperatorem ab eo consecratus est. Frederick I. consecrated emperor.

Id. col. 481. MCLVI. Anno tertio Henrici secundi regis, obiit Willelmus primogenitus filius Henrici regis, et sepultus est Radingis ad pedes Henrici regis proavi sui. Death of prince William.

Obiit Gillebertus de Gant. Obiit nihilominus Aldulfus[2] primus episcopus de Carduil. . . . . Hoc anno fulgura et tempestates mense Julio frequenter acciderunt. Subsecuta est abundantia pluviæ, quæ cœpit medio mense Augusti, quæ impedivit et collectionem messium et subsequentem seminum sparsionem. Ex qua jugi inundatione pluviarum, quæ diu duravit, multæ turres et ecclesiæ et antiquæ maceriæ corruerunt. Violent storms.

Matildis filia regis Henrici nata est apud Londoniam.[3] Birth of princess Matilda.

MCLVII. Anno quarto Henrici secundi regis. Hoc anno Malcolmus rex Scotorum reddidit Henrico regi quicquid habebat de dominio suo, id est, civitatem Cardul, castrum Beneburch, Novum Castrum super Tynam, et comitatum Lodonensem; et rex reddidit ei comitatum Huntondoniæ. . . . Circa festivitatem Sancti Johannis Baptistæ rex Henricus præparavit maximam expeditionem, ita ut duo milites de tota Anglia tertium pararent, ad opprimendum Walenses terra et mari; Hugo Bigotus reddit regi omnes munitiones suas.[4] . . . . Malcolm IV. restores Carlisle, Bamborough, Newcastle, and Lothian.

Henricus rex, subjectis ad libitum Walensibus, et restitutis terris et munitionibus baronibus suis, quas tempore Stephani regis Walenses super eos ceperant, extirpatis nemoribus et viis patefactis, castrum Rowelent[5] firmavit, et dedit illud Hugoni de Bello Campo, et aliud castrum, scilicet Basingewerch, fecit, et inter hæc duo castra unam domum militibus Templi. Wales subdued. f. 84.

---

[1] Peter the Venerable.

[2] *Adeluold* is written above *Aldulfus* by a later hand.

[3] In a later hand.

[4] *omnes munitiones suas*] castella sua, R. de Monte.

[5] Rhuddlan.

A.D. 1157. Mense Septembri natus ei filius et vocatus est Ricardus.[1]

Birth of Richard I.

MCLVIII. Anno v. Henrici regis obiit Gaufridus frater regis Henrici secundi. Justitia de monetariis. Nova moneta in Anglia.[2]

Death of Geoffrey of Anjou.

Comp. Rad. de Diceto, Imag. Histor., col. 531 (Twysden).

MCLIX. Anno vi. Henrici regis ipse duxit exercitum Tolosam. Obiit Adrianus Papa. Successit Alexander bonus. Scisma factum est per Octovianum.

Siege of Toulouse.

Pope Alexander III.

MCLX. Anno vii. Henrici regis, Henricus filius ejus desponsavit filiam regis Franciæ Lodovici. Maria abbatissa,[3] filia regis Stephani, nupsit Mathæo comiti Boloniæ.[2]

Marriage of prince Henry and Margaret, daughter of Louis VII.

MCLXI. Anno viii. Henrici regis obiit Theobaldus archiepiscopus Cantuariensis. Hoc anno Ricardus Peccatum factus est episcopus Coventrensis. Cantuaria pæne tota arsit.[2]

Thomas Becket archbishop of Canterbury.

MCLXII. Anno ix. Henrici regis, Thomas regis cancellarius in archiepiscopum eligitur, et consecratur iii. nonas Junii ab Henrico episcopo Wintoniensi.

Translation of S. Edward the Confessor.

MCLXIII. Anno x. Henrici regis, apud Westmonasterium Sanctus Edwardus rex Anglorum translatus est. Alexander Papa Turonis concilium celebravit. Robertus de Melun factus est episcopus Erfordensis. Amularius rex Hierosolymis constipatus agmine Christicolarum iii. non. August. contra Babyloniam descendit, eamque subactam sibi tributariam fecit.

Expedition of Amaurus I. against Cairo.

Exile of Becket.

f. 84 *b*.

MCLXIV. Anno xi. Henrici regis Sanctus Thomas archiepiscopus Cantuariensis exulatus est. Justitia de obsidibus Wallensium.

MCLXV. Anno xii. Henrici regis. Ipse duxit exer-

[1] Here the copy of Robert de Monte used by the annalist must have ended, as was the case, also, with that used by Roger of Wendover, who says, anno 1157 (vol. ii. p. 287), "Hucusque Robertus "abbas de Monte S. Michaelis "chronica sua digessit." There can be little doubt that it is, as has already been stated, MS. Harl. 651, formerly belonging to St. Mary's, Reading. R. de Monte afterwards continued his Chronicle to 1184.

[2] In a later hand.

[3] Of Rumsey.

citum suum in Waliam tertio, et perdidit obsides regis Audoeni. A.D. 1166.

MCLXVII. Anno xiv. Henrici II. regis obiit Matildis imperatrix mater regis. Death of the empress Matilda.

MCLXVIII. Anno xv. Henrici II. regis obiit Robertus comes Legrecestriæ senior. Iste fuit fundator abbatiæ Geroldonæ, et abbatiæ Sanctæ Mariæ de Prato Legrecestriæ canonicorum regularium, ubi pausat ipse; et prioratus de Ethona sanctimonialium de ordine Fontis Ebraldi. Death of Robert de Bellomont, earl of Leicester.

Hoc anno Henricus II. rex dedit filiam suam Matildam Henrico duci Saxoniæ, qui genuit ex ea filios tres, Henricum, Otonem, et Willelmum. Princess Matilda married to Henry, duke of Saxony.

MCLXIX. Anno xvi. Henrici II. regis, obiit Hilarius episcopus Cicestriæ.

MCLXX. Anno xvii. Henrici II. regis, rex Henricus II. semetipsum deposuit, et filio suo Henrico III. diadema imposuit. Prince Henry crowned king.

Francorum regis Philippus nascitur hæres. Birth of Philip Augustus.

Ricardus comes de Strigul adiit Hiberniam. Sanctus Thomas archiepiscopus Cantuariensis in Adventu Domini rediit in Angliam ab exilio.

MCLXXI. Anno xviii. Henrici II. regis, Sanctus Thomas archiepiscopus Cantuariæ in basilica sedis suæ ob defensionem justitiæ gladio percussus, feliciter migravit ad Dominum iv. kal. Januarii. Martyrdom of Becket.

" Annus millenus centenus septuagenus
" Primus erat, primas cum ruit ense Thomas."

Obiit Henricus episcopus Wintoniensis grandævus, et plenus dierum, vi. id. Augusti, et coram majus altare honorifice sepultus est. Death of Henry of Blois.

Henricus II. rex primo adiit Hyberniam, et in nocte Natalis Domini tempestas tonitrui fuit.

MCLXXII. Anno xix. Henrici II. regis. Idem rex rediit de Hybernia, et filius ejus Henricus III. coronatus est, et filia Lodowici regis Franciæ, apud Wintoniam.

A.D. 1172. Id nocte Natalis Domini auditum est tonitruum in Anglia, et in Hybernia, et in omni regno Francorum generale, subitum, et horribile.[1] R. de Diceto, col. 559, 18.

f. 85. War between Henry II. and his son.

MCLXXIII. Anno xx. Henrici II. regis orta est discordia et bellum inter ipsum et filium ejus Henricum, decessitque a patre suo circa kal. Aprilis ad regem Lodovicum Franciæ.

Hoc anno Legrecestria destructa est, et Robertus II.[2] comes ejus, filius Roberti senioris, captus est circa id. Octobris.

Capture of William the Lion.

MCLXXIV. Anno xxi. Henrici II. regis. Rex et filii ejus reconciliati sunt. Rex Scotiæ captus est. Tota gens Angliæ tussi laborabat, et multi extincti sunt in mense Januarii. Ricardus prior Doverensis factus est archiepiscopus Cantuariensis, et Ricardus de Ivelcestria[3] factus est episcopus Wintoniensis, Gaufridus Ridel Eliensis, Reginaldus Lumbardus Batoniensis, Robertus Foliot Herfordensis, magister Johannes Cicestriæ. Hoc anno obiit Sanctus Petrus archiepiscopus Tharentaliensis[4] iv. id. Septembris.

Richard, prior of Dover, archbishop of Canterbury.

Peace between the king and his sons.

MCLXXV. Pax facta est inter Henricum et filios ejus. Johannes Oxeneford factus est episcopus Norwicensis. Hugo Petroleonis, Sancti Angeli diaconus cardinalis, et Apostolicæ sedis legatus, infausta navigatione transvectus est in Angliam vi. kal. Novembris, quia præstitit auctoritatem trahendi clericos ante judicem sæcularem, pro forisfacto forestæ et pro laico feudo. Rad. de Diceto, col. 587, 56.

Death of William de Albini at Waverley.

MCLXXVI. Anno xxiii. Henrici II. regis. Obiit Willelmus comes de Arundel senior, apud Waverleiam, iv. id. Octobris. Id., col. 595, 3.

Obiit Ricardus abbas de Brueria xvi. kal. Februarii apud Mertonam: cui successit Christophorus prior ejusdem loci. Hoc anno pons lapideus Londoniæ inceptus est a Petro capellano de Colechurch.

The stone bridge at London begun.

MCLXXVII. Anno xxiv. Henrici II. regis. Hoc anno facta est pax inter Papam Alexandrum et Fredericum

Peace between

---

[1] In a later hand.

[2] Robert de Bellomont.

[3] Richard of Ilchester, usually called Tocliffe.

[4] Of Tarentaise, in Savoy.

imperatorem. Item confœderati sunt Lodowicus rex Francorum et Henricus rex Anglorum. Tonitrus concussit segetes, et interfecit aves in die Sanctæ Mariæ Magdalenæ. Orta est suspicio de Antichristo. Obiit Martinus primus abbas de Cumba v. id. Maii. Successit Radulfus cellararius ejusdem loci. Amotis ab ecclesia Waltamensi canonicis sæcularibus, subintroducti sunt canonici regulares sub præsentia [regis] Henrici in vigilia Pentecostæ. Ventus vehemens, silvas et ædificia subruens, venit ab austro kal. Decembris. A.D. 1177. Alexander III. and Frederick I., and between Henry II. and Louis VII. Regular canons at Waltham.

Rad. de Diceto, col. 598, 21.

Id., col. 599, 28.

MCLXXVIII. Anno xxv. Henrici II. regis. Erupit mare in Hollande, et submersit homines, villas, pecora innumerabilia pridie id. Januarii. f. 85 *b*. Inundation in Holland.

MCLXXIX. Anno xxvi. Henrici regis Philippus filius Ludowici regis Francorum unctus et coronatus est in regem Remis, kal. Novembris. Hoc tempore lavatorium nostrum, et aquæductus parata sunt.[1] Coronation of Philip II.

Alexander Papa celebravit concilium ccc. episcoporum Romæ. Henricus rex et Alienor regina reconciliati fuerunt. Robertus ii. comes Legrecestriæ abiit Jerosolimam. Hoc anno Willelmus de Tolosa, abbas de Savineio, factus est abbas Cisterciensis. Apud Turronorum civitatem obiit Rogerius episcopus Wigorniensis, filius Roberti comitis Glocestriæ. Lodowicus rex Francorum venit ad Sanctum Thomam. Eodem anno coronatus est Philippus filius ejus. Synodus cccx. episcoporum habita est Romæ, media Quadragesima, a Papa Alexandro, tempore Frederici imperatoris. Third Lateran Council. Louis VII. at Canterbury.

MCLXXX. Anno xxvii. apud Oxeneford translata est Sancta Fredeswida virgo ii. id. Februarii, in præsentia Ricardi archiepiscopi Cantuariensis, et aliorum plurimorum episcoporum. Hoc anno obiit Lodowicus rex Francorum iii. kal. Maii. Baldewinus, abbas Fordensis, factus est episcopus Wigorniensis iv. id. Augusti. Robertus prior Norhantuniæ factus est abbas Rameseie. Death of Louis VII.

[1] In the margin.

A.D. 1180. Obiit Robertus abbas Glastoniensis. Obiit Johannes episcopus Cicestrensis; successit Safredus, decanus ejusdem ecclesiæ. Obiit Radulfus abbas ii. de Cumba; successit Erminfridus monachus. Depositus est Hugo abbas de Kingeswode; successit Wilhelmus cellararius de Forda. Hoc anno Henricus II. rex mutavit monetam ad festum Sancti Martini. Nova moneta currit in Anglia post baseleres[1] circa festum Sancti Martini.

New coinage.

MCLXXXI. Anno xxviii. Henrici II. regis exiit edictum a rege Henrico II. ut omnes haberent loricas[2] et arma per Angliam universam. Obiit Alexander Papa xxii. anno episcopatus sui, et Lucius successit. Obiit piæ memoriæ Willelmus de Tholosa, abbas Cisterciensis, qui nunquam denegavit misericordiam petentibus eam. Successit Petrus abbas de Pontiniaco. Gaufridus filius regis Henrici II., Lincolniensis electus, sed non sacratus, intermisso episcopatu, factus est Cancellarius.

Pope Lucius III.

f. 86. Hoc anno obierunt Rogerus archiepiscopus Eboracensis, et Adam episcopus de Sancto Asaph, et Henricus abbas de Winchelcumba; et fratres Cartusiæ ingressi sunt habitacula sua primo in Anglia. Willelmus abbas de Kingeswoda depositus est; successit Eudo prior de Waverleia. Obiit magister Serlo abbas de Elemosyna[3]; successit Gervasius abbas de Landes.[4]

The Carthusians in England.

MCLXXXII. Anno xxix. Henrici secundi regis obiit Ricardus Peccatum episcopus Coventrensis, qui ante obitum suum renuntiavit episcopatui, [et] factus est canonicus apud Sanctum Thomam[5] juxta Staford. Obiit Henricus tertius abbas Waverleiæ, eique successit Henricus de Ciscestria, monachus ejusdem loci.

A second quarrel between the

MCLXXXIII. Anno xxx. Henrici regis orta est discordia inter regem et filios ejus secundo. Robertus

---

[1] *basells*. Vide Spelman's Glossarium, p. 76. This sentence is in the margin.

[2] *loricas*] lorice, MS.

[3] Aumone in Normandy.

[4] Landais, diocese of Bourges.

[5] *de Tinterna* is added in the margin.

comes Legrecestriæ captus est secundo. Obiit vir illustris et miræ indolis Henricus tertius rex, filius Henrici secundi regis Anglorum. Obiit Walterus episcopus Rouecestriæ; successit Walerannus. Walterus de Const[ant]iis factus est episcopus Lincolniensis, et Gerardus Puella Coventrensis. Obiit Simon abbas de Sancto Albano; successit Warinus prior. Sacerdos quidam Johannis nomine factus est episcopus de Sancto Asaph. Nicolaus de Sancto Albano factus est abbas Malmesbirie. Obiit Willelmus comes Glocestriæ, eadem nocte qua et natus fuerat, hoc est in nocte Sancti Clementis. Depositus est abbas Erminfridus de Cumba; successit Willelmus prior de Woburna.

A.D. 1183. king and his sons. Death of the young king Henry. Death of William, earl of Gloucester, Nov. 23.

MCLXXXIV. Anno xxxi. Henrici secundi regis obiit Ricardus archiepiscopus Cantuariensis; successit Baldewinus episcopus Wigorniensis iii. non. Decembris, monachus ordinis Cisterciensis. Obiit Willelmus comes Warevici. Obiit Gerardus Puella episcopus Coventrensis, et Walerannus episcopus Roucestriæ. Jocelinus episcopus Salesbiriæ, dimisso episcopatu, factus est monachus ordinis Cisterciensis. Henricus dux Saxoniæ, exulatus de terra sua, venit in Angliam cum uxore et liberis suis. Abbatia Glastoniæ simul cum tota villa combusta est. Petrus abbas Cisterciensis factus est episcopus Atrebatensis, et successit Bernardus abbas de Fontenai. Obiit Bartholomæus [episcopus] Exoniensis. Serlo abbas de Thama demisit abbatiam suam, et in loco ejus successit Willelmus monachus de Forda, quondam abbas de Kingeswoda.

Baldwin archbishop of Canterbury. Henry, duke of Saxony, in England. f. 86 *b*. Fire at Glastonbury.

MCLXXXV. Anno xxxii. Henrici secundi regis, Heraclius patriarcha Jerosolimæ venit in Angliam, auxilium petens contra paganos. Obiit Lucius Papa in die Sanctæ Katerinæ; successit Urbanus tertius Papa. Walterus de Constantiis, episcopus Lincolniæ, factus est archiepiscopus Rotomagensis. Johannes filius regis adiit Hiberniam. xvii. kal. Maii factus est terræmotus magnus per multa loca Angliæ. Sol mutans vel

Heraclius, patriarch of Jerusalem, in England. Pope Urban III.

A.D. 1185. simulans eclipsim kal. Maii splendorem suum contra solitum mutavit. Wallerannus successit fratri suo Willelmo in comitatu Warevici. Henricus dux Saxoniæ cum uxore et liberis rediit ab exilio in Saxoniam. Willelmus, prior Sancti Augustini Bristoliæ, factus est episcopus Landaviæ. Gillebertus de Glanvilla factus est episcopus Rouecestriæ.

Return of Henry, duke of Saxony.

Death of Geoffrey, count of Britanny.

MCLXXXVI. Anno xxxiii. Henrici secundi regis obiit Gaufridus comes Britanniæ, filius regis Henrici secundi Angliæ. Obiit Bernardus abbas Cisterciensis ; successit Willelmus abbas de Pratea.[1] Obiit Petrus abbas Clarewallensis. Alanus prior Cantuariensis factus est abbas Theokesberiæ. Hugo prior de Lewes factus est abbas Radingis. Hugo prior Selewoda factus est episcopus Lincolniensis. Obiit Johannes episcopus de Sancto Asaph ; successit Renerius canonicus de Hagaman.[2] Obiit Robertus Foliot episcopus Herefordensis ; successit Wilhelmus de Ver. Willelmus de Norhala factus est episcopus Wygorniensis, et Johannes Exoniensis.

MCLXXXVII. Anno xxxiv. Henrici secundi regis missi sunt duo legati a Papa Urbano in Angliam, Octavianus et Hugo Nonantius Coventrensis electus. Hoc anno obiit Urbanus Papa ; successit Albertus cancellarius, et vocatus est Gregorius octavus, qui rexit ecclesiam ii. mensibus et dies quinque, et mortuus est, cui successit Clemens Papa. Obiit Gillebertus Foliot episcopus Londoniensis. Obiit Rannulfus abbas de Bildewas in itinere capituli. Henricus secundus, abbas Waverleiæ, dimisit abbatiam suam, cui successit Christoforus Brueriæ abbas, quintus abbas Waverleiæ. Tempore hujus abbatis erant in domo Waverleiæ cxx. conversi, et monachi lxx. Carucæ autem arantes circiter xxx. Facta est maxima discordia inter Baldewinum archiepiscopum Cantuariensem, et monachos Sanctæ Trinitatis, propter ecclesiam quam cœpit ædificare. Combusta est ecclesia

f. 87.

Pope Gregory VIII.

Pope Clement III.

Number of lay-brethren and monks in Waverley abbey.

[1] La Prée, diocese of Bourges. | [2] Haghmon in Shropshire.

Cicestriæ et fere tota civitas.[1] Proh dolor, strages maxima Christianorum in terra Jerosolimitana perpetrata est. Insuper sancta crux a Sarracenis capta et abducta. Et rex[2] terræ illius vivus captus et abductus, et multi alii cum eo, et Terra Sancta a Saracenis possessa. A.D. 1187. Battle of Tiberias.

MCLXXXVIII. Anno xxxv. Henrici secundi regis signatus est Fredericus imperator Romanorum, et Fredericus filius ejus dux Suveiæ, et Philippus rex Francorum, et Henricus secundus rex Anglorum, et Ricardus filius ejus comes Pictavorum, juvenis bellicosissimus ; signati sunt etiam cum prædictis principibus archiepiscopi nonnulli, episcopi quamplurimi, optimatum vero et plebis innumera multitudo. Per hujus signationis occasionem, sub auctoritate Romani Pontificis exorta est quædam decimatio ab omni Europa. In qua exactione multi et maxime pauperiores angariantur et affliguntur. Ab hac decimatione liber fuit ordo Cisterciensis. Orta est tunc dissentio inter Philippum regem Francorum, et Henricum secundum regem Anglorum, propter Ricardum comitem Pictavorum. Hoc anno descenderunt in Angliam visitatores, missi a capitulo Cisterciensi, in quorum visitatione dimiserunt abbatias suas[3] Willelmus de Tinterna, (et successit Vido abbas de Kingeswoda, eique successit in Kingeswoda Willelmus, prior ejusdem loci,) et Willelmus abbas de Bordesleia dimisit abbatiam suam ; successit Ricardus supprior ejusdem loci. Hoc idem fecit Walerannus abbas de Dene, et successit Alanus monachus de Bordesleia. Obiit Baldewinus, comes Cornubiæ, consanguineus regis. Hoc anno obiit Ricardus episcopus Wintoniensis, præ cæteris operibus eleemosynæ deditus tempore suo. Third Crusade. Heavy tax for the Crusade. Visitation of the Cistercian abbeys. f. 87 *b*. Death of Richard Toclive,

Ps. cxi. 9. *Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in*

[1] *et . . . civitas*] Added by a later hand.

[2] Guy de Lusignan.

[3] Sic, the annalist changing his construction afterwards, and omitting to alter the plural verb and object.

A.D. 1188. bishop of Winchester. *sæculum sæculi,* ædificia vero admiranda in episcopatu faciens, quæ in progenie ad progeniem nomen suum vocant in terris suis : cujus animæ misereatur, qui post mortem solus medetur.

Death of Henry II. MCLXXXIX. Anno ultimo Henrici secundi regis Anglorum. Hoc anno prid. non. Julii ingressus est viam universæ carnis Henricus secundus rex Anglorum, et sepultus est honorifice in monasterio sanctimonialium Fontis Ebraldi ii. non. Julii. Successit Ricardus filius

Coronation of Richard I. ejus in regnum, et in regem unctus et coronatus est Londoniæ apud Westmonasterium a Baldewino archiepiscopo Cantuariensi, iii. non. Septembris in Dominica die. Interfuit etiam archiepiscopus Treverensis,[1] et archiepiscopus Rotomagensis Walterus, et archiepiscopus Hyberniæ de Duvelin Johannes, cum omnibus episcopis Anglici regni et quibusdam de Normannia. Affuit autem Alienor regina mater ejus, et comites et primi totius regni, et de regno Francorum plurimi. Affuerunt et Judæi Londonienses cum

Slaughter of the Jews. exeniorum plurimo apparatu ad perpetuam confusionem. Sed rege subinde indignante repulsi sunt, non sine corporum suorum vel vestimentorum dilaceratione ; et subito Christiani repleti zelo, inconsulto tamen, irruunt in universam eorum multitudinem per civitatem, occidentes eos, et bona eorum diripientes. Insuper et ædificia eorum ignibus tradiderunt ; per omnia benedictus Dominus, qui tradidit impios. Gaufridus, filius regis Henrici secundi, electus est ad archiepiscopatum Eboracensem, Godefridus ad episcopatum Wintoniensem, Hubertus Walterus ad Salesburiensem, Ricardus thesaurarius ad Londinensem, Willelmus de Longo Campo ad Eliensem ; et consecrati sunt a Baldewino archiepiscopo Cantuariensi apud Londoniam, xi. kal. Novembris. Obiit Turstanus abbas Geroldoniæ ; successit Willelmus prior ejusdem loci. Et Henricus abbas de

[1] John.

Stanleia; successit Willelmus cellararius de Bordesleia. A.D. 1189.
Hoc anno exstitit magna fames et mortalitas hominum grandis.

MCXC. Anno ii. Ricardi regis Anglorum, motio f. 88.
Christianorum ad Jerosolimam. In qua motione pri- Progress of the Crusade.
mus et præcipuus exstitit Fredericus imperator Romanorum, et Philippus rex Francorum et Ricardus rex Anglorum; sed minime hoc anno illuc pervenerunt. Pervenerunt illuc Baldewinus archiepiscopus Cantuariensis et Hubertus episcopus Salesburiensis, et Rannulfus de Glanvilla, et multi alii principes et barones cum ingenti exercitu. Mortui sunt ibidem imperator, Death of the emperor Frederick I.
et comes Robertus ii. Legrecestriæ, et Baldewinus archiepiscopus, et Willelmus comes de Ferariis, et Rannulfus de Glan[villa]. Hugo Nonantis episcopus Coventrensis expulit monachos de prioratu Coventrensi, et introduxit canonicos sæculares. Willelmus Eliensis episcopus factus est legatus et cancellarius in regno Anglorum. Obiit Willelmus episcopus Wigorniensis; successit Robertus filius dapiferi[1] de Normannia.

MCXCI. Anno iii. Ricardi regis, rex Ricardus cepit Capture of Cyprus and Acre.
Cyprum insulam, et principem ejus[2] in vinculis argenteis secum adduxit Jerosolimam. Acaron capta est a regibus Christianis, scilicet P[hilippo] et R[icardo], atque ibidem inter eos orta est discordia, et statim revertitur in terram suam rex Francorum P[hilippus] cum indignatione magna. Facta est eclipsis solis in die Dominica circa horam sextam. Obiit Clemens Papa, successit Celestinus. Obiit Johannes episcopus Pope Celestine III.
Exoniensis. Robertus electus Wigorniensis sacratus est episcopus, iii. nonas Maii, apud Cantuariam, ab episcopo Eliensi Willelmo et legato. Eodem anno Geoffrey, archbishop of York, seized by Longchamp,
Gaufridus electus Eboracensis, filius Henrici II. regis, consecratus est in archiepiscopum ab archiepiscopo Turo-

[1] *i.e.* William Fitz-Ralph, seneschal of Normandy.

[2] Isaac Comnenus.

A.D. 1191. bishop of Ely, who is expelled from England.

nensi,[1] et veniens in Angliam captus est apud Doroberniam, in ecclesia Sancti Martini, a Willelmo episcopo Eliensi, qui eo tempore erat regis cancellarius; et non multo post expulsus est idem cancellarius ab Anglia.

Imprisonment of Richard I.

f. 88 *b*.

MCXCII. Anno iv. Ricardi regis. Qui rediens ab Ierosolimis mense Decembri, et per fines Alemanniæ transitum faciens, in terram ducis Ostricensis fortuitu appulsus, a quo et captus imperatori Henrico Alemanniæ offertur, oblatus custodiæ traditur, custoditus tutissime tenetur. Obiit Reginaldus Bathoniensis episcopus. Obiit Willelmus abbas de Cumba, et Willelmus Mirevallis, et Ricardus de Betlesdene.[2] Obiit Franco filius Geldewini iii. non. Octobris, et Savaricus frater ejus factus est episcopus Bathoniensis.

Ransom of Richard I.

MCXCIII. Anno v. Ricardi regis. Detentus est Ricardus rex in Alemannia, donec pactam pro redemptione sua pecuniam, id est, c. M. marcas argenti persolveret. Tunc primates Angliæ hanc colligentes pecuniam, præter laicorum exhibitionem, singularium decimaverunt redditus ecclesiarum. Quicquid vero thesauri in auro, et argento, et lapidibus pretiosis in abbatiis et in aliis inventum est ecclesiis, acceperunt, adeo ut cruces et feretra decrustarentur, sacra etiam vasa altaris diriperentur. Cum autem apud monachos ordinis Cisterciensis more aliorum cœnobiorum non sunt inventæ auri argentive possessiones, totam unius anni lanam dare compulsi sunt. Præterea insurrexit contra regem Ricardum Johannes comes frater ejus cum Walensibus; conatus est se regem creare, consilio fretus et auxilio regis P[hilippi] Franciæ. Archiepiscopi vero et episcopi, comites et barones ei viriliter restiterunt, qui curam regni gerebant. Et obsidione facta apud Windeshores, abstulerunt ab eo castella, et munitiones quas occupaverat. Tandem vero videns se non profecturum, suspicansque fratris sui libera-

Insurrection of John.

[1] Bartholomew.

[2] Bittlesden.

tionem, in Galliam secessit; captione et detentione audita, rex Galliæ P[hilippus] gavisus est valde. Et veteri commotus odio et invidia, insurrexit in Normanniam, et Gizorcium obsedit, quod non vi sed dolo cepit, traditum a custode castelli, nomine scilicet Gillebertus de Gascuil. Inde vero progrediens, quippe cui patria patuit, dum liber ingressus patefactus est, castella circa adjacentia quam plurima vi vel seditione obtinuit. Hoc anno Hubertus Salesburiensis episcopus factus est archiepiscopus Cantuariensis, et non multo post justitiarius totius Angliæ. Obiit Robertus episcopus Wigorniensis; successit Henricus abbas Glastoniensis. Obiit Willelmus comes junior de Arundel in vigilia Natalis Domini.

A.D. 1193.

Siege and capture of Gisors by Philip II.

Hubert Walter archbishop of Canterbury.

f. 89.

Death of William de Albini.

MCXCIV. Anno vi. Ricardi regis. Hoc anno liberatus est rex Ricardus, ii. non. Feb.,[1] a captione sua circa purificationem Sanctæ Mariæ, quam ei intulit dux Austriciæ redeunti de terra Jerosolimorum, relictis obsidibus pro se, qui veniens in Angliam iii. id. Maii receptus est cum gaudio magno; deinde venit Notingham, et castellum illud cum cæteris qui fratris sui erant, cepit; et ipsum fratrem suum Johannem, scilicet, cum omnibus qui illi adhærebant, exhæredavit. Exinde venit Wintoniam, et ibi coronam portavit in Oct. Paschæ; et post adunavit exercitum suum, et cito transivit in Normanniam contra regem Francorum P[hilippum], et obsidionem, quæ erat circa Vernul, fugavit, castellumque Luches nomine cum omnibus qui in eo erant cepit. Robertus comes iii. Legrecestriæ captus est in terra illa ab hominibus regis Francorum. Henricus Marescallus factus est episcopus Exoniensis, et Herbertus Pauper Salesbiriensis. Obiit Willelmus Maldut vi. non. Octobris, et sepultus

Release of Richard I.

He takes Nottingham castle, and disinherits John.

He goes into Normandy.

William Mauduit

[1] The date is inserted above the line in a later hand. In the margin is: "Igitur quando rex coronatus "est, et quando crucem suscepit, et "quando exivit de terra sua, et "quando captus fuit in Alemannia, "et quando liberatus est, dies nulla "fuit."

CENTRAL

A.D. 1194. buried at Waverley.

est ante ostium capituli apud Waverleiam. Obiit Willelmus abbas Cisterciensis; successit abbas[1] de Valle Sanctæ Mariæ.

MCXCV. Anno vii. Ricardi regis. Præ nimia abundantia pluviarum segetes hoc anno pæne perierunt. Obiit Hugo episcopus Dunelmiæ, et Henricus episcopus Wigorniensis. Willelmus abbas Geroldoniæ dimisit abbatiam suam; successit Reginaldus abbas Mirevallis, et in loco ejus successit Henricus supprior ejusdem loci. Obiit Warinus abbas Sancti Albani; successit Nicholaus prior de Walingeford.

Edict respecting weights and measures.

MCXCVI. Anno viii. Ricardi regis. Exiit edictum a rege Ricardo Anglorum, ut omnium rerum venalium commercia per universum regnum ejus [essent] unius mensuræ, et ponderis,[2] et pretii, panis videlicet, vinum, et cervisia. Violata sunt induciarum fœdera inter Christianos et paganos, pagani[s] primum irrumpentibus et diripientibus castra Templarium, et hoc in die Parasceue. Civitas Acharon obsidetur, et ad tantam penuriam deducitur, ut in nullo præter in sale et aqua abundaverit. Johannes de Constantiis, decanus Rotomagi, factus episcopus Wigorniensis. Johanna, vidua Willelmi regis Apuliæ, soror Ricardi regis Anglorum, connubio stabili jungitur comiti Sancti Egidii apud Rotomagum, ubi et nuptiæ factæ sunt. Hoc anno amotus est Christoforus abbas Waverleiæ a villicatione sua; successit Johannes hospitalarius, monachus ejusdem loci. Reginaldus abbas Geroldoniæ graviter vulneratus est in infirmitorio suo nocte, propter quod jussum est per generale capitulum Cistercii, ut omnes conversi ejusdem loci dispergerentur. Philippus clericus regis factus est episcopus Dunelmensis. Obiit Willelmus comes Salesbiriensis. Ventus vehemens a mane usque ad horam ix. iii. non. Novembris.[3]

f. 89 *b*. Siege of Acre.

Marriage of princess Joanna and Raymond VI. of Toulouse.

Reginald, abbat of Garendon, wounded in the infirmary.

Death of William de Evreux.

[1] Guido. The abbey was in the Isle of France.

[2] MS. repeats *et ponderis*.

[3] In a later hand.

MCXCVII. Anno ix. regis Ricardi obiit Henricus imperator Alemanniæ, et Willelmus episcopus Eliensis, cancellarius regis Ricardi. Obiit Willelmus de Venuz v. kal. Maii. A.D. 1197. Death of the emperor Henry VI.

MCXCVIII. Anno x. regis Ricardi, præcepit idem rex omnes cartas in regno suo emptas[1] reformari, et novi sigilli sui impressione roborari, vel omnes cassari cujuscunque dignitatis aut ordinis essent, qui vellent sua protectione defensari, vel universa bona sua confiscari. Hoc anno obiit Celestinus Papa, successit Innocentius; et quatuor episcopi in regno Anglorum obierunt; Ricardus Londoniensis, Johannes Wigorniensis, Petrus de Sancto David, et Hugo Nonantis Coventrensis, qui monachos de prioratu de sede sua expulit; sed statim post ejus mortem sunt reversi. Eustachius factus est episcopus Eliensis, et Gaufridus de Muscamp Coventrensis. Willelmus abbas de Betlesdene depositus est, et Adam cellararius de Brueria successit. Pope Innocent III.

Oto, junior filius Henrici ducis Saxoniæ, nepos Ricardi regis Anglorum, electus est in imperatorem Alemanniæ. Tempestas maxima xiii. kalend. Augusti hora meridiana, pluviæ, tonitrui, coruscationum, et grandinis. Otho IV. elected emperor.

MCXCIX. Ricardus illustris rex Anglorum apud castrum Limovicense de Caluz sagitta percussus vii. kal. Aprilis, xii. dies supervixit; tandem mortuus est viii. id. Aprilis, et sepultus ad pedes patris sui in monasterio sanctimonialium Fontis Ebraldi, iv. id. Aprilis. f. 90. Death of Richard I.

" Christe, tui calicis prædo fit præda Chalucis,
" Ære brevi reicis, qui tulit æra crucis."

Cui successit in regnum Johannes frater ejus, qui die Ascensionis Dominicæ, sexto videlicet kal. Junii, proxima post ejus obitum, Londoniis coronatus est a domino Huberto archiepiscopo Cantuariensi. Hugo Succession of John.

[1] *emptas*] empto, MS.

A.D. 1199. abbas Radingis, factus est abbas Cluniacensis, vir magnæ religionis et honestatis vitæ. Safridus episcopus Cicestrensis dedicavit cathedralem basilicam sedis suæ cum vi. episcopis aliis, mense Septembri. Willelmus de Ecclesia Sanctæ Mariæ factus est episcopus Londoniensis. Ricardus abbas de Bordesleia dimisit abbatiam suam: successit Willelmus de Stanleia.

Marriage of John and Isabella of Angoulême.

MCC. Anno ii. Johannis regis Anglorum, Johannes rex Angliæ desponsavit Isabel filiam comitis Engolismi, et statim postea fecit eam coronari apud Westmonasterium a domino Huberto Cantuariensi archiepiscopo, viii. id. Octobris.

Marriage of prince Louis and Blanche of Castile.

Item matrimonium inter Lodowicum filium Philippi regis Francorum et filiam regis Hispaniarum cognomine Parvi, neptem scilicet Johannis regis Angliæ, qui desponsavit eam apud Rotomagum. Pax composita est inter P[hilippum] regem, et Johannem Angliæ. Regina Franciæ,[1] filia regis Daciæ, recepta est thoro mariti sui Philippi regis Franciæ; et adultera[2] superinducta, scilicet filia ducis Austriæ, jussu Apostolico repudiata est condigne. Gallia, missarum sollemnitatibus destituta, lætatur suam cum divinis recepisse reginam. Nundinæ sunt statutæ apud Lameiam per Hubertum archiepiscopum Cantuariensem. Item forum innovatum est apud Halresford per Godefridum de Luci episcopum Wintoniensem, appellavitque nomen villæ, Novum Forum.

A new market at Alresford.

f. 90 *b*. Obiit Hugo episcopus Lincolniensis et Johannes Norwicensis; successit Johannes de Grai. Egidius (vel Gulo), filius Willelmi de Brause, factus est episcopus Herfordensis. Savaricus episcopus Bathoniensis obtinuit in causa apud Romam contra monachos Glastonienses super abbatia eorum. Hoc anno electus est Wido abbas Cisterciensis in cardinalem Romanæ ecclesiæ et episcopum Prenestinum.

[1] Ingeburga, daughter of Waldemar I.

[2] Agnes de Méranie.

MCCI. Anno iii. Johannis regis Anglorum. Sanctus Wulstanus episcopus Wigorniensis, et sancta Modwenna virgo, quæ pausat in abbatia de Burtuna, quæ sita est super ripam fluminis quod dicitur Trenta, hoc anno clarent multis et magnis miraculis. Hoc anno missi sunt legati et viri religiosi a Papa Innocentio prædicare, et injungere iter Jerosolymis in remissione omnium peccatorum; unde factum est ut innumerabilis multitudo Christianorum illud iter arriperet. Idem vero Papa cum ab ordine Cisterciensi ad illud iter pecunias violenter exigeret, a beata Maria, ejusdem ordinis advocata, cum minis admonitus ab hac exactione quievit. Tempestas exorta grandinis et pluviæ, post octavas Sancti Johannis Baptistæ, id est viii. id. Julii, die decima, hora vi., luna iv., domos cum suis habitatoribus per loca, segetes, et fœnum, et linum ex magna parte delevit. Abbatia vero de Waverleia, ex harum inundatione aquarum pæne submersa, vehementer est periclitata. Obiit Johannes abbas Waverleiæ sextus apud Mertonam, xvi. kal. Octobris; successit cellararius ejusdem loci, ejusdem nominis, septimus abbas.

A.D. 1201. Miracles of S. Wulstan and S. Modwenna. Violent storm on July 8. Injuries done by the floods to the abbey of Waverley. Death of abbat John.

Hoc scriptum Simonis certum facit esse futuris,
Quam fuit insignis abbatis vita Johannis;
Corpore castus erat, simplex, sermone modestus,
Mitis mente, pius, humilis, devotus, honestus,
Compatiens miseris, jocundus, corde benignus:
Unde fuit tanti pastoris nomine dignus.

Character of abbat John.

Omnibus in annis abbatis certa Johannis
Virginis Eufemiæ mors memorata die.

April 13.

Dunkewelle[1] fundata est. Capella de infirmitorio dedicata est viii. idus Novembris a domino Albino, episcopo Fernensi Hiberniæ, monacho ordinis Cisterciensis.

Dunkeswell abbey founded.

[1] Another hand begins here.

A.D. 1202. f. 91. Queen Eleanor besieged at Mirabeau.

MCCII. Obsessa est Alienor regina, mater Johannis regis, in partibus Pictaviæ, apud castellum quod dicitur Mirabel, ab Gaufrido de Lizenan et Hugone cognomento Le Brun, coadunata multa et electissima manu militum; in quorum auxilium misit Philippus rex Francorum Arthurum filium Gaufridi comitis Britanniæ, filium videlicet obsessæ reginæ, cum grandi exercitu, et manu militari prævalida. Quod audiens Johannes rex Anglorum in Normannia constitutus, statim de nocte consurgens, et concito cursu illuc pervolans, insperatus hostibus supervenit, circumfusoque exercitu facta congressione factus superior solvit obsidionem, et intra muros ipsius oppidi præmisso trino bellico conflictu, in quo rex strenuissime se agens hostes universos comprehendit, et spolia eorum distribuens, quosdam ex illis in Angliam transmittens, arctiori custodiæ carceris mancipavit. Arturum nepotem suum, et alios, qui caput et causa belli esse videbantur, in Normannia incarceravit. Quo facto Philippus rex Franciæ in spiritu furoris recessit ab obsidione castelli de Arches. Eodem anno a carcere et captivitate liberati sunt Hugo Le Brun et Gaufridus de Lizinan, datis obsidibus de terris et castris suis reddendis, et de firma pacis confœderatione. Per Hubertum archiepiscopum Cantuariensem et alios episcopos, coacti sunt cruce signati totius Angliæ crucem resumere. Missus est abbas de Firmitate a domino abbate Cisterciensi in Angliam, ad suscipiendum regium castrum de Ferndune cum omnibus pertinentiis suis, quod Johannes rex ad constituendam abbatiam de ordine Cisterciensi, inspiratione divina præventus, biennio ante ipsius abbatis adventum apud Lincolniam constitutus concesserat. Ex superabundantia pluviarum anni præteriti seges ægre provenit, unde semen corruptum tantam sterilitatem fecit, ut summa frumenti quam equus portare consuevit, carius quam pro duodecim solidis in Anglia venderetur.

Capture of Arthur and others by John.

Philip II. retires from Arques.

Odo, abbat of La Ferté sur Grosne, sent by Guido, a. of Citeaux, to take possession of Farendon for the Cistercians.

MCCIII. Dominus Willelmus de Bradewatere cœpit jacere fundamentum novæ ecclesiæ beatæ Mariæ de Waverleia, xiv. kal. Aprilis, feria quarta. Sacerdos quidam Rogerus dictus, publice et sollemniter sæpius excommunicatus, quia in ecclesia de Boseham suspensa, contra prohibitionem episcopi diœcesani et archidiaconi sui, divinum celebravit officium, manum apposuit ad minuendum sanguinem cuidam mulieri de Boseham, quæ in principio fluxus sanguinis statim et subito inter manus sacerdotis excommunicata expiravit. Magister Willelmus de Bleis, electus Lincolniensis, consecratus est in ecclesia Cantuariensi a Willelmo episcopo Londoniensi, contendente cum Gileberto episcopo Roffensi, et vendicante jus consecrandi, ratione decanatus provinciæ; Gileberto Roffensi ratione capellaniæ domini Cantuariensis. Tunc archiepiscopus Cantuariensis gravi infirmitate detinebatur. Obiit Radulfus abbas de Fontibus; successit ei Johannes abbas de Parcho.[1] Obiit Willelmus abbas Reivallensis, et successit Gaufridus monachus ejusdem loci. Willelmus de Stutevile et Hugo Bardulfus obierunt. Johannes rex ad festum Sancti Nicholai venit in Angliam, aliquot castris terrarum suarum a rege Francorum expugnatis; et postea in brevi occupavit rex Franciæ P[hilippus] Normanniam, Aquitaniam, et omnes terras regis Angliæ ultra mare. Fames magna, et mortalitas hominum fuit. Hoc anno dispersi sunt monachi de Waverleia per diversa cœnobia pro nimia frugum penuria. Gaufridus prior Lantoniensis factus est episcopus Sancti David in octavis Sancti Andreæ.

A.D. 1203. f. 91 *b*. William, rector of Broadwater, lays the foundation of the new church at Waverley.

Question as to who should consecrate bishops, when the archbishop of Canterbury is ill.

Normandy and Aquitaine occupied by Philip II.

The monks of Waverley dispersed through the famine.

MCCIV. Ultimum Pascha.[2] Philippus rex Francorum non modico stipatus exercitu castro cuidam in Normannia, quod Rupes insula nominatur, advenit, virumque venerabilem Rogerum de Laci cum suis in eo undique obsedit, ut a nulla parte potuit eis auxilium

f. 92.

Defence of Roche-Andely by Roger de Lacy, which is

[1] Louth Park, in Lincolnshire. | [2] *i.e.* on April 25.

A.D. 1204. taken after a year's siege by Philip II.

provenire, neque eis licitum fuit alicubi fugam arripere. Obsessus vero per unius fere anni circulum, cum omnis resistendi copia excluderetur, et invalescente fame, ita ut eorum corpora pæne viderentur esse consumpta, muris undique dirutis tandem sese regi Philippo subdiderunt. Sicque præfatus Rogerus cum militibus sibi associatis vinculis enormiter mancipatus est. Tandem se suosque sex marcarum milibus redemptus, gratulabundus in Angliam remeavit. His ita gestis, rex Francorum universam Normanniam et Andegaviam ditioni suæ subjugavit, seditione Willelmi de Humat, qui sub rege Johanne totius Normanniæ gubernaculum obtinuit, Johanne rege in Anglia moram faciente. Rex Johannes quandam abbatiam de ordine Cisterciensi construxit, quod Bellum Locum nominavit, prope locum ubi Willelmus rex Ruffus occisus est. Robertus comes Leicestriæ obiit. Safridus secundus episcopus Cicestriæ, qui ecclesiam Cicestrensem post incendium magnum sumptibus innumeris reædificavit, obiit. Successit Simon archidiaconus de Welles. Alienor regina obiit in kalendis Aprilis. Godefridus episcopus Wintoniensis obiit ii. idus Septembris. Radulfus abbas Elemosynæ et Willelmus abbas Bordesleiæ obierunt.

Normandy and Anjou entirely subdued by Philip II.

Beaulieu abbey founded by John.

Death of Queen Eleanor.

MCCV. Hoc anno hyems gravissima fuit gelu et nivibus, a Nativitate Domini usque ad æquinoctium. Ubertas tamen fructuum subsecuta est. Facta est turbatio magna in regno per tonsuram sterlingorum. Johannes rex infinitum convocavit exercitum militum et peditum, et magnam multitudinem navium apud Portesmue circa principium Junii, quanta non fuit in uno loco congregata in Anglia. Sed consilio H[uberti] archiepiscopi Cantuariensis et magnatum Angliæ quam plurimorum impeditum est iter ejus et propositum transfretandi, sicque solutus est cœtus tam hominum quam navium, rege in Anglia moram faciente. Obiit Petrus capellanus de Colechirche, qui inchoavit

John prepares an army to cross, but remains.

f. 92 *b*.

The beginner of Lon-

pontem lapideum Londoniensem, et sepultus est in capella super pontem.[1] Hubertus archiepiscopus Cantuariensis obiit iii. idus Julii. Savaricus episcopus Bathoniensis obiit. Petrus de Rupibus clericus curialis, regis Johannis familiaris, ad episcopatum Wintoniensem per regem Johannem electus, Romam adiit, consecratus rediit; mandatum domini Papæ secum attulit ad episcopos Angliæ directum, continens quod singuli sacerdotes parochiales per parochias suas, a singulis domibus inhabitatis a quibus ignis exit, singulos accipiant denarios Sancti Petri, domos etiam et denarios certo scripto commendent, denarios cum scriptis decanis tradant, decani archidiaconis, archidiaconi episcopis, episcopi Petro Wintoniensi episcopo: sed hoc mandatum non est admissum vel a regno vel a sacerdotio. In ecclesia Lincolniensi interfectus fuit Willelmus de Bramford, subdecanus ejusdem ecclesiæ, a quodam clerico, qui fuerat vicarius ejusdem ecclesiæ, ante altare beati Petri, vii. kal. Octobris: idem autem clericus in eadem ecclesia a servientibus prædicti subdecani et aliis statim membratim discerptus est, et extra ecclesiam tractus extra urbem suspensus est, quod totum factum est in Dominica, Dominicali litera B. Johannes de Grai episcopus Norwicensis, electus est ad archiepiscopatum Cantuariensem a monachis ejusdem ecclesiæ, et in eadem ecclesia, nullo episcopo præsidente, assentiente, vel præsente.

A.D. 1205. don bridge buried on the bridge. Death of archbishop Hubert Walter. Orders respecting Peter's pence. William de Bramford, subdean of Lincoln, murdered in Lincoln cathedral.

MCCVI. Johannes Florentinus[2] diaconus cardinalis venit legatus in Angliam, celebravitque concilium apud Redinges. Jocelinus episcopus Bathoniæ consecratur apud Redinges in die Sanctæ Trinitatis.[3] Obiit Henricus episcopus Exoniensis. Obiit Willelmus de Bleis episcopus Lincolniæ. Vacante tam sede Cantuariæ,

John de Ferentino legate in England.

[1] This sentence is at the foot of f. 92 *a*.

[2] *Florentinus*] An error for *Ferentinus*, or *de Ferentino*.

[3] May 28.

A.D. 1206. John invades Poitou. f. 93.

quam sede Lincolniæ, Johannes rex cum exercitu multo mare ingressus est apud Portesmue, transitum faciens ab Anglia in Pictaviam, ubi in adjutorium ejus convenerunt multi viri potentes, et exercitus multus militum et aliorum armatorum, ejusque iter et actus ita prosperavit Deus, ut multas sibi subjugaret civitates, castra, et munitiones. Armata etiam manu multos cepit milites, et plures eorum misit in Angliam incarcerandos. Non multo post inter regem Franciæ P[hilippum] et regem Angliæ acceptis treugis per biennium, et pluribus obligationibus confirmatis, venit rex in Angliam ante Natale Domini cum turba multa militum præcedentium et subsequentium.

Demands of John from the bishops and abbats.

MCCVII. Rex Johannes post reditum suum a transmarinis, convocatis episcopis, abbatibus et prioribus, comitibus et baronibus, et magnatibus regni, celebravit concilium Londoniis in octavis Circumcisionis; ibique convenit episcopos et abbates, ut permitterent personas et beneficiatos ecclesiarum dare regi certam summam reddituum suorum. In quod cum non consentirent prælati ecclesiarum, data est dilatio usque ad sequens concilium celebrandum Oxoniæ in octavis purificationis beatæ Mariæ; ibique congregata infinita multitudine prælatorum ecclesiæ et magnatum regni, exegit ab episcopis et abbatibus quod prius exegerat ab eis. Sed consilio inito, omnes tam Cantuarienses quam Eboracenses metropolitani unanimiter responderunt, Anglicanam ecclesiam nullo modo sustinere posse, quod ab omnibus sæculis prius fuit inauditum. Rex ergo saniori usus consilio, exactionem illam penitus relaxavit. Postea generaliter statuit per universum regnum, ut omnis homo de cujuscunque feudo, juraret pretium catellorum suorum de immobili et mobili, et de his daret decimam tertiam partem regi, ad recuperandam hæreditatem suam in Normannia et in aliis terris suis. Ad quam colligendam misit ministros suos per universos comitatus Angliæ: ab hac exactione liber

On their refusal he relaxes his demands.

A thirteenth extorted. f. 93 *b*.

fuit ordo Cisterciensis. Magister Stephanus de Langeton, Apostolicæ sedis cardinalis, in archiepiscopum Cantuariensem per priorem[1] et monachos ecclesiæ Sanctæ Trinitatis, contra voluntatem regis, in curia Romana est electus, et apud Biternum a domino Papa Innocentio tertio consecratus xv. kal. Julii. Quapropter prior et conventus Cantuariensis sunt expulsi in transmarinas partes exules. Totum vero archiepiscopatum rex in manu sua detinere fecit, prohibens ne aliqua ejus terra in culturam redigeretur. Natus est Henricus, primogenitus filius regis Johannis, in die Sancti Remigii apud Wintoniam. Obiit Simon episcopus Cicestrensis apud Sanctum Egidium. Gaufridus archiepiscopus Eboracensis ab ecclesia sua et a regno recessit propter prædictam exactionem, et ideo confiscavit rex omnia bona sua. Facta est hoc anno prohibitio domini regis, ne placita domini Papæ in Anglia teneantur. Obiit Jocelinus episcopus Bathoniæ, cui successit magister Simon de Welles.[2] Et tempore brevi sequenti Hugo archidiaconus de Welles, frater ejusdem Simonis senior, ad episcopatum Lincolniæ promotus, in transmarinis partibus consecratur.

A.D. 1207. Stephen Langton, archbishop of Canterbury, consecrated at Viterbo.

John expels the monks, and detains the revenues of the see in his own hands.

Birth of Henry III. Oct. 1.

MCCVIII. Excluso ab ecclesia Cantuariensi et a regno Angliæ S[tephano] archiepiscopo, et cunctis monachis, terrisque eorum sub tyrannica custodia Reginaldi de Cornhulle et Fulconi[s] de Cantelu omnino incultis, dominus Papa Innocentius tertius sæpius scripsit regi Angliæ Johanni, paterno affectu monens et benigne supplicans, ut archiepiscopum in curia Romana canonice electum et ab eo consecratum admitteret, et monachos ejectos redire permitteret. Scripsit etiam tam Papa quam archiepiscopus, episcopis suffraganeis Angliæ,[3]

Innocent III. writes to John on behalf of the archbishop and the monks of Canterbury.

[1] John Sittingbourne.

[2] An error altogether. Jocelin Troteman, bishop of Bath, did not die till 1242, as mentioned below, under that year; while Simon de Wells is the bishop of Chichester who is mentioned above as dying this year.

[3] *Angliæ*] Above this is written *vel Cant.*

A.D. 1208. ut omnibus quibus possent modis regem inducerent ad parendum petitioni domini Papæ. Tandemque post multas petitiones tam regi quam episcopis factas, cum nullatenus exaudiri possent, auctoritate domini Papæ
f. 94. injunctum est episcopis totius regni, ut nisi rex archiepiscopum et monachos admitteret, per universam An-
The Interdict. glicanam ecclesiam interdictum generale facerent totius officii divini, præter baptisma parvulorum et pœnitentias morientium. Hujusque mandati speciales executores facti sunt Willelmus Londoniensis, E[ustachius] Eliensis, et Maugerius Wigorniensis episcopi. Qui, accepto hoc mandato, sæpius convenerunt [ad] regem, aliquando etiam flexis genibus et in lacrymis, ut misertus Anglicanæ ecclesiæ archiepiscopum S[tephanum] pacifice permitteret ad ecclesiam suam Cantuariensem redire, plura ei literarum paria ostendentes, eis a domino Papa et ab archiepiscopo transmissa super hoc negotio. Sed cum induratum esset cor ejus, nec eos exaudiret, exhibuerunt ei mandatum domini Papæ de universo interdicto divini officii per ecclesiam Anglicanam faciendo, nisi archiepiscopum admitteret. Tandem pluribus dilationibus datis regi de interdicto pronunciando, eoque
On the Monday after Passion Sunday, then March 24. sæpe in contumacia persistente, proxima die Lunæ post Dominicam qua cantatur, *Isti sunt dies*, scilicet in vigilia Annuntiationis Dominicæ, ix. kal. Aprilis, indictum est generaliter interdictum divini officii, et ostia ecclesiarum clausa auctoritate domini Papæ. Rex igitur, hoc edicto generaliter pronunciato per Angliam,
John confiscates the church property. miro modo turbatus, præcepit confiscari per universum regnum suum omnes possessiones episcoporum et clericorum et virorum religiosorum, et omnia bona ecclesiastica, et misit per singulas provincias ministros suos tam clericos quam laicos, ad confiscanda bona ecclesiarum. Qui circueuntes regionem saisiaverunt bona clericorum mobilia et immobilia intra et extra, committentes curam rerum illarum in singulis villis vicinis hominibus, per quorum manus clerici perciperent de re-

bus suis necessaria. Pluribus etiam in locis seras appenderunt in horreis clericorum. Propter hæc ergo enormia peccata, præcepto episcoporum data est sententia excommunicationis per omnes ecclesias Angliæ majores et minores, in omnes eos qui manus violentas mitterent in possessiones ecclesiasticas, exceptis personis regis et reginæ et justitiarii domini regis. Cum ergo ad tam lacrymabiles petitiones episcoporum nullo modo posset revocari a tanta sævitia, mare transierunt primo Willelmus Londoniensis, Eustachius Eleensis, G[ilbertus] Roffensis, postea M[augerius] Wigorniensis, et Egidius Herefordensis. Necdum sedata est regis ira, sed acrius exacerbata. Militibus et ministris ad confiscanda bona ecclesiastica et clericorum [missis], præcepit ut concubinas et focarias et amasias presbyterorum et clericorum inventas comprehenderent, et detinerent, quoadusque a presbyteris et clericis pecuniæ redemptione redimerentur, quod et factum est. Episcopis in transmarinis moram facientibus, rex abbates et alios nuncios misit propter archiepiscopum, ut veniret in Angliam; sed non ut archiepiscopus. Quod cum dissuasum esset archiepiscopo, mandavit tribus episcopis Londoniensi, Eliensi, Wigorniensi, ut venirent in Angliam. Qui vocati venerunt, et per octo hebdomadas expectantes præsentiam regis tandem infecto negotio redierunt. Flagrante maleficio isto, venit Henricus dux Saxoniæ in Angliam ad avunculum suum regem Johannem, supplicans pro pace ecclesiæ reformanda et pro archiepiscopo reconciliando. Postea scripsit rex Otho regi Johanni, et pro pace ecclesiæ et pro archiepiscopo reconciliando. Postmodo vero misit rex in Alemanniam ad Othonem quatuor magnos viros, post quorum reditum cœpit rex animum suum aliquantulum mitigare et temperare versus ecclesiam. Dominus rex egit in exilium Willelmum de Breosa cum uxore sua[1] et

A.D. 1208.

Excommunication of all who laid hands on church property.

f. 94 *b.*

Some of the bishops go to Rome.

Attempts at reconciliation by Henry, duke of Saxony, and Otho, king of Germany.

William de Braose driven into exile.

[1] Matilda de la Haie: v. p. 265.

A.D. 1208. filiis, et totam substantiam suam et terram occupavit.

Philippus Dunelmensis et Gaufridus Coventrensis episcopi obierunt.

f. 95. MCCIX. Post ejectionem Willelmi de Breose cum uxore sua et modica[1] a regno Angliæ, rex cum exercitu magno intravit Walliam ad expugnandos reges duos[2] qui sibi invicem adversabantur. Eodem anno rex cum infinito exercitu proficiscitur versus Scotiam contra regem,[3] qui dicebatur fœdus iniisse cum inimicis suis; sed cito revertitur, pace inter eos firmata, datis duabus filiabus[4] regis Scotiæ obsidibus regi Anglorum. Liberi homines per totam Angliam regi ligantiam faciunt. Rex ut diximus contra regem Scotiæ progrediens, misit nuncios Doroberniam, scilicet episcopos et comites et archidiaconos et barones, ut ibi occurrerent tribus episcopis Londoniensi, Eliensi, Wigorniensi, executoribus domini Papæ, propter quos rex et justiciarius[5] literas suas transmiserant, ut venirent tractaturi de pace ecclesiæ et domini archiepiscopi. Venientes autem episcopi in Angliam Cantuariæ occurrerunt magnatibus a rege missis; qui ibi per aliquot dies moram facientes de pace sacerdotii et regni tractaverunt, pacemque formaverunt, et formam pacis scripserunt, sigilla sua ex utraque parte appendentes. Redeuntibus ergo nuntiis ad regem, facta est restitutio maneriorum domino archiepiscopo et quatuor episcopis Londoniensi, Eliensi, Wigorniensi, Herefordensi; et eisdem quatuor episcopis et archiepiscopo singulis centum libras,[6] principium restitutionis ablatorum. Revertentibus ergo prædictis nuntiis cum forma scripta a rege ad episcopos, per eos denunciatum est episcopis, formæ præscriptæ pacis

Invasion of Wales and Scotland by John.

Attempts at reconciliation between John and Stephen Langton.

[1] *modica*] Sic, MS. A corruption: *familia* or *filiis* is what we should expect.

[2] Rhys and Owen, sons of Griffith.

[3] William the Lion.

[4] Margaret and Isabella.

[5] Geoffrey Fitz-Piers, earl of Essex.

[6] Sic, MS.

aliquem articulum displicere regi, scilicet de integra restitutione ablatorum. Episcopi vero noluerunt articulum illum aut aliquem alium de præscripta forma mutare; sed brevissimas literas scripserunt regi, quarum[1] continentia erat, quod si dominus rex et sui integre restituerent ablata ecclesiis et ecclesiasticis viris, omni occasione postposita, adducerent dominum archiepiscopum ad ecclesiam suam, et hoc modo ab invicem recesserunt, data dilatione sententiæ in personam regis usque in oct. Sancti Michaelis. Postea modico elapso tempore, misit archiepiscopus senescallum suum Alexandrum ad dominum regem, quem benigne audivit, et muneribus ditatum remisit. Non multo post misit rex propter archiepiscopum, mandans ut cum eo loqui veniret Doroberniam, et de securitate tuto conductu literas patentes ei misit, et multos et magnos viros regni constituit fidejussores de securo conductu, de quo omnes illi litteras suas scripserunt patentes, et se fidejussores constituerunt. In hac securitate promissa venit dominus archiepiscopus Doveram vi. non. Octobris, cum duobus episcopis Londoniensi et Eliensi, quorum adventu nunciato regi, rex cum multis et magnis viris quasi occurrens venit Chileham, et inde misit justitiarium suum, G[aufridum] filium Petri, cum episcopo Wintoniensi P[etro] et multis aliis magnis viris, per quos petiit[2] ab archiepiscopo et episcopis aliquos articulos, quos ipsi non admiserunt, nolentes recedere a forma pacis prælocuta inter nuntios regis et episcopos executores; quod quia domino regi non placuit, dominus archiepiscopus cum suis, in conductu justitiarii et Willelmi Briwerii et aliorum qui securitatem ei promiserant veniendi et recedendi, transfretavit. Postea misit rex nuntios propter archiepiscopum, et quatuor milia marcas misit Londoniam ad Templum Novum custo-

A.D. 1209

f. 95 *b*.

The archbishop goes to Dover,

and John toChilham;

but the negotiation fails,

and the archbishop re-crosses.

[1] *quarum*] quorum, MS.

[2] MS. repeats *petiit*.

A.D. 1209. diendas, donec reddantur archiepiscopo ad restaurationem ablatorum suorum; sed nec archiepiscopus nec episcopi per nuntios illos venire voluerunt. Præterea misit rex Johannem filium Hugonis apud Cicestriam in crastino Omnium Sanctorum, qui præcepto regis misit duos milites per totam Susexam ad saisiandos omnes redditus nigrorum monachorum in manu regis, et ad faciendam æstimationem omnium reddituum suorum; ita tamen quod monachi perciperent necessaria victui per manum laicorum. Otho filius ducis Saxoniæ, nepos regis Johannis, proxima Dominica post festum Sancti Michaelis, diademate imperiali coronatus est Romæ a domino Papa Innocentio III.; et cito inter ipsum et summum Pontificem orta est discordia. Hugo archidiaconus Wellensis eligitur in episcopatum Lincolniensem, et Henricus archidiaconus de Stafford in episcopatum Exoniensem.

John Fitz-Hugh sent to seize the revenues of the black monks.

Otho IV. crowned emperor.

f. 96. Mense Januarii apud Wintoniam, peperit regina Ysabel filium secundum, qui vocatur Ricardus.

Birth of prince Richard.

MCCX. Johannes rex sub prætextu recuperandæ Normanniæ et aliarum terrarum suarum quibus eum rex Franciæ P[hilippus] spoliaverat, inæstimabilem et incomparabilem fecit pecuniæ numeratæ exactionem, nullis viris clericis vel laicis, nulli religioni cujuscunque ordinis parcens. Monachi vero nigri et canonici Hospitalarii et Templarii circa Pascha singulariter finem fecerunt.

Extortions of John under pretence of recovering Normandy.

Idem Johannes rex misit literas suas et magnatum Angliæ signatas propter archiepiscopum et nuntios intercurrentes; sed non venit. Missis itaque multoties nuntiis cum literis magnatum de securo conductu, rex in propria persona venit Doveram ut archiepiscopo occurreret; sed audito quod nullus magnatum, qui per literas suas archiepiscopum vocaverant, cum rege venerat, non venit archiepiscopus. Unde rex plurimum motus a Dovera recessit. Rex captivavit omnes Judæos per totam Angliam, et spoliavit eos catallis suis usque ad valentiam lxvi. m. marcarum.

John goes to Dover, but the archbishop does not come.

The Jews pillaged.

Idem rex collecto multo exercitu in mense Junio transfretavit in Hiberniam, ubi hostibus ad votum subactis, dimissis ibi episcopo Norwicensi, Johanne de Grai, et Willelmo Marescallo, mense Septembri nimis infestus omnibus viris Cisterciensis ordinis rediit. Convenerat enim eos antequam transfretaret, sicut et cæteros, de auxilio ipsi præstando contra inimicos suos; et quia idem Cistercienses pecuniam ei ad libitum suum contra libertatem ordinis sui dare noluerunt, in immensum eos afflixit, et a singulis domibus, brevissimo temporis spatio indulto, multum valde censum, ita ut summam xxxiii. m. et ccc. marcarum collectio illa excederet, violenter extorsit. Ipsi vero per diversas domos monachorum et canonicorum dispersi sunt. Waverleia vero, omnibus facultatibus suis distractis et ablatis, facta similiter dispersione monachorum et conversorum circumquaque per Angliam, regis iram patienter sustinuit. Abbas ejusdem loci Johannes tertius, timore regis perterritus, domum suam reliquit, et de nocte latenter aufugit. Acta sunt [hæc] circum festum beati Martini. Prohibuit etiam rex ut nullus de ordine Cisterciensi transfretaret, aut de alienis in Angliam veniret.

A.D. 1210. John in Ireland.

The Cistercians persecuted.

f. 96 *b*.

Condition of Waverley.

Præcepit rex omnia nemora archiepiscopatus Cantuariensis vendi et dari, et funditus eradicari, ut nulla superesset arbor. Eodem tempore Matildis matrona nobilis cognomento de la Haie, uxor Willelmi de Breosa cum Willelmo filio suo milite et hærede, regis Johannis præsentiam fugiens, in Galwaitha capta est, et ejusdem ferali regis imperio jussa est diro ergastulo recludi apud Windeshores; in quo aliquandiu tenebrosi carceris caligines et squalores perpessa, tandem fame et siti cruciata, miserabiliter vitam finivit. Willelmus vero de Brausa maritus ejus, fugiens apud Sorham devenit, et ibidem mutatis vestibus, quasi mendicus clandestine transfretavit, et non multo post apud Parisius obiit.

Matilda de la Haie, wife of William de Braose, starved to death.

He flies to Shoreham, crosses, and dies at Paris.

A.D. 1210. Excommunication of the emperor Otho IV.

Otho imperator invadens regnum Siciliæ contra Fretbericum regem, tutelæ ecclesiæ Romanæ derelictum, et alia patrimonia ejusdem ecclesiæ contra juramenta et scripta sua et alia munimenta, excommunicatur a summo Pontifice, et hoc notificato principibus Alemanniæ, omnes a fidelitate ipsius absolvit.

Variis infirmitatibus homines per Angliam vexantur, et multi moriuntur.

f. 97. All the English ports closed. The absent clergy to return or lose their revenues.

MCCXI. Johannes rex pæne omnes portus Angliæ prohiberi fecit, ne quem trans mare portarent nec venientem admitterent. Idem contrario mandato præcepit per totam Angliam, ut omnes tam episcopi quam clerici redditum habentes in Anglia, et extra regnum existentes, infra quindenam Sancti Johannis Baptistæ redirent, aut a suis in Anglia redditibus privarentur.

John goes into Wales against Llewellyn.

Rex cum magno exercitu pergit in Walliam contra Leuelinum generum suum usque ad Snaudoniam. Redeunte illo ad pacem, et præstita inde securitate, occurrit rex nuntiis domini Papæ, quos impetraverat mitti in Angliam, ob reformandam pacem inter regnum et sacerdotium; sed quia pactis stare noluit, nihil tunc de negotio ecclesiæ actum est.

The Saracens in Spain.

Saraceni multi applicuerunt in Hispania, et terram ipsam violenter occupare cœperunt. Martyrizatus est Sanctus Simon in Vecte insula, ad cujus tumbam creberrime miracula fiunt.

Crusade against the Albigenses.

Hortante domino Papa, populus Christianus, quibus præfuerunt dominus A[rnaldus] abbas Cisterciensis et Simon miles insignis de Monte-forti, congressi sunt adversus hæreticos Albugenses, eosque pro magna parte viriliter expugnarunt. Plures autem episcopi, et aliæ personæ ecclesiasticæ, optimates etiam terræ, ut dicitur, eisdem hæreticis adhæserunt.

Pandulph and Durand, the papal nuncios, in England.

Post festum Sancti Jacobi venerunt in Angliam Pandulfus et Durandus, nuntii domini Papæ, ad faciendam pacem inter regem et archiepiscopum.

The Greeks compelled

MCCXII. Ortum est schisma inter dominum Papam et Constantinopolitanos, ita quod fere omnes ei extite-

runt rebelles, et sanctæ Romanæ ecclesiæ inobedientes. Sed Deo auxiliante convicti sunt a domino Papa, et coacti cum Romana ecclesia stare, et ei, sicut debent, obedire. Obiit Gaufridus Eboracensis archiepiscopus. Obiit Maugerius Wigorniensis episcopus apud Pontiniacum, suscepto habitu monachali. Obiit Johannes Cuminus archiepiscopus de Divelin. Henricus abbas de Binedun promovetur in [Imelacensem][1] episcopatum in Hibernia. Johannes rex scripsit omnibus vicecomitibus Angliæ literas suas in hæc verba: A.D. 1212. to submit to the Pope. f. 97 *b*. Henry, abbat of Bindon, made bishop of Emly.

Præcipimus vobis quod sine dilatione districte prohibeatis per sedes episcopales, et omnes abbatias, et prioratus, et domos religionis in ballia vestra, ne quis suscipiat aliquod mandatum Apostolicum, quod contra nos sit, et si [quis] susceperit illud, non exequatur. Si quis vero hoc fecerit, corpus ejus capiatis, et sine dilatione nos habere faciatis. Præcipiatis etiam omnibus abbatibus ordinis Cisterciensis bailliæ vestræ, quod omni occasione postposita sint apud Wintoniam ad instans clausum Pascha, parati facere præceptum nostrum. Idem scripsit vicecomitibus, ut per singulos hundredos facerent homines jurare, quæ terræ essent de dominico prædecessorum suorum regum antiquitus, et qualiter a manibus regum exierint, et qui eas modo tenent, et pro quibus servitiis. Letter of John to the sheriffs, forbidding any mandate of the Pope against him to be received or executed.

Idem rex præcepit omnibus vicecomitibus, ut confiscarentur redditus, et omnia beneficia clericorum data eis a Stephano archiepiscopo, et ab episcopis Angliæ moram facientibus in transmarinis post interdictum Anglicanæ ecclesiæ, in hæc verba:

Præcipimus vobis quod capiatis in manum nostram omnes ecclesias, et redditus quos archiepiscopus et episcopi Angliæ, vel prior Cantuariensis, qui ultra mare sunt, dederunt in bailiva vestra, in absentia sua, et præcipiatis omnibus illis qui ea de dono illorum receperunt, quod sine dilatione exeant de terra nostra; et scire faciatis distincte, in crastino Sancti Johannis Baptistæ anno regni nostri xiv., baronibus nostris de scaccario, ubi fuerint redditus illi, et quantum singuli valeant, et qui illi sunt qui eos receperunt. Datum vii. id. Junii. Letter of John to the sheriffs, to seize the property of the archbishop and bishops who had gone beyond sea.

[1] Blank in MS.

A.D. 1212. John, desisting from his attack on the Welsh, shuts himself up in Nottingham castle.

Rex Johannes cum magno exercitu parat rebellionem Walensium compescere. Sed Eustachio de Vesci et Roberto filio Walteri ab eo clam recedentibus, ab incepto desistit. Et omnes fere suos suspectos habens, castello de Nothingham per aliquantum tempus inclusit se, balistarios alienigenas conducens ad se tuendum. Idem rex viros religiosos, et maxime Cistercienses, per plegiationes servientium suorum et caretarum exactionem affligit: cartas etiam falsissimas ab eisdem et clericis et ecclesiarum prælatis extorquet sub hac forma:

f. 98.

He extorts false letters from the Cistercians and others, resigning their property.

Noverit universitas vestra nos bono animo remisisse, et omnino gratuita voluntate quietum clamasse dilecto et venerabili domino nostro Johanni regi Angliæ, totam pecuniam, et quicquid honoris et obsequii domus nostra ei contulit, a prima coronatione sua usque ad festum natalis beatæ Mariæ, anno regni ejusdem regis domini nostri xiv., videlicet quicquid ei contulimus, sive ad petitionem ejusdem domini nostri Johannis, sive sine petitione ejus aliqua, sive alio quocunque modo de facultatibus domus nostræ illud habuit; et ei prædicta omnia quieta clamavimus, et de cætero non repetemus. Et ne aliquis hæc prædicta dona et obsequia gratuita exactiones appellare valeat vel extorsiones, hanc cartam nostram prædicto domino nostro regi Johanni in testimonium prædictæ gratuitæ voluntatis nostræ contulimus.

London and Southwark priory burnt.

Londonia ex magna parte circa pontem cum prioratu de .Suwerche combusta est, ex qua combustione inventa sunt humana corpora semiusta et alia in Tamesem fluvium submersa ad tria milia, exceptis his quos ignis ex toto combussit, qui multi esse creduntur.

Wales released from the interdict, and from obedience to John.

Hoc anno absoluta est Wallia ab interdicto, et a jugo servitutis domini Johannis regis Angliæ, et etiam præceptum tale accepit, ut eum non quasi filium sanctæ ecclesiæ, sed sicut inimicum constituta prædecessorum suorum adnihilantem, totis viribus oppugnaret.

Conference between John and the papal ambassadors.

Die Martis proxima post festum Sancti Bartholomæi venientes nuntii domini Papæ apud Norhamton, scilicet Pandulphus et Durandus, coram rege, convocatis omnibus comitibus et baronibus Angliæ, dominum regem in hunc modum alloquuntur: "Domine, de longinquo venimus huc, Annal. Burton, p. 209.

Annal. Burton., p. 210. "per petitionem tuam, pro pace sanctæ ecclesiæ formanda,[1] A.D. 1212.
"et audituri super hoc voluntatem tuam." Rex ait, "Nescio
"quid petitis." Et illi, "Nihil nisi jus commune; scilicet,
"quod jures te satisfacturum sanctæ ecclesiæ, et persolutu-
"rum omnia quæ de rebus[2] ecclesiasticis rapuisti, et S[tepha-
"num] Cantuariensem archiepiscopum, et omnes suos, et
"coepiscopos suos cum sociis suis, qui in transmarinis sunt,
"suscepturum bene et in pace." Quod audiens rex, vultu
protervo respondit, "De cætero cor meum et secreta cordis
"mei vobis revelabo: Vos potestis facere me jurare, et
"reddere, et omnia quæcunque vultis faciam; sed nunquam
"S[tephanus] talem conductum habere poterit, quin ipsum
"ex quo terram meam intraverit faciam suspendi."[3] Hoc
audientes nuntii responderunt, "Modo scimus voluntatem f. 98 b.
"tuam; dices ne aliud?" Respondit rex, "Dixi," Tunc
illi, ... "Verum est quod nos mandasti Romam, quod
"veniremus causam tuam et justissimam, ut asserebas, et jus
"tuum audituri; . . . quod si nos causam tuam, tam justam,
"ut asserebas, invenire possemus, quod interdictum Angliæ
"relaxaremus; sed nihil proponis, quare debeamus relaxare,
Id. p. 214. "sed potius affirmare." . . . Tunc rex, "Tantum faciam pro
"amore domini Papæ; resignet magister S[tephanus] archi-
"episcopatum, et dominus Papa conferat archiepiscopatum
"cuicunque voluerit, et ego ipsum recipiam tanquam archi-
"episcopum; et roget me ut concedam illi episcopatum in
"terra mea, et forsitan concedam illi." Pandulphus, "Sancta
"ecclesia non consuevit degradare archiepiscopum sine mani-
"festa causa; sed est assueta principes sibi rebelles a summo
"ruere deórsum." Rex, "Profertis minas? . . . Non[4] potestis
"magis mali facere quam dicere." Pandulphus, "Secreta
"cordis vestri jam revelasti, et secreta cordis nostri jam tibi
"revelabimus. Scias quod dominus Papa te excommunicavit;
"sed suspendit effectum sententiæ usque ad adventum nos-
"trum in partes istas; sed de cætero scias te excommunica-
"tum et sententiam in te latam habere effectum." Rex,
"Et quid magis?" Pandulphus, "Absolvimus omnes Anglos,
"die hac, qui tecum[5] communicaverunt; et de cætero[6]
"qui tecum communicaverint, sciant se esse excommunicatos."
Rex, "Quid magis?" Pandulphus, "Absolvimus omnes

---

[1] *formanda*] conformanda et reformanda, Annal. Burton.
[2] *rebus*] personis, Burt.
[3] Burton repeat *faciam*.
[4] *Non*] Num, Burton.
[5] Burton insert *non*.
[6] *de cætero*] om. Burton.

A.D. 1212. " unanimiter, comites, baro[nes], milites, francos, clericos, Annal. Burton, p. 215.
" laicos, et omnes Christianæ fidei per terras tuas tibi sub-
" jectos,[1] a fidelitatibus suis et homagio; et ad hoc exequen-
" dum per Angliam vices nostras committimus Wintoniensi[2]
" [et] Norwicensi[3] episcopis; et in Scotia Roffensi,[4] et
" Salesbiriensi[5] episcopis jam commisimus exequen-
" dum, et in Wallia tribus præsentibus episcopis
" Walensibus; et per universum orbem episcopos qui in
" transmarinis sunt, mittimus cum sententiæ vinculo, et
" jus tuum, quod te dicis habere, ostensuros, et absoluturos
" omnes qui contra te, videlicet inimicum ecclesiæ, velint in-
" surgere. Nec opus [est] tantum facere, quoniam, duobus
" annis jam elapsis, reges, duces, comites, barones dominum
" Papam rogaverunt, ut ipsos absolveret, et ipsi terram istam
" cum manu forti intrarent, et cuicunque dominus Papa vellet,
" regnum committeret, . . . quoniam paucos habes amicos
f. 99. " vicinos, plurimos autem inimicos. Sed sancta ecclesia vult
" jus suum declarare et una cum filiis suis suum vendicare.
" Præcipimus autem omnibus, quod cum dominus Papa exer-
" citum miserit in Angliam, vos omnes adeatis, et fidem
" duci exercitus faciatis; sin autem, sciatis vos in debitam
" et perpetuam servitutem[6] esse redigendos." Ad hoc rex,
" Quid potestis plus facere?" Pandulphus, "In verbo Dei,
" tibi dicimus, quod nec tu, nec hæres tuus quem possis ha-
" bere, ultra diem hunc poteritis coronari." Ad hoc rex, . . .
" Hic vero percipio, quod causam meam non fovetis, et quod
" velletis me nunquam de cætero regnaturum; sed per Ipsum
" qui cuncta regit, si terram meam intrassetis talia mihi
" monituri sine mandato meo, vos et vestros per annum
" facerem equitare; sed talia mihi nunciaturos non mandavi;
" sed ut causam meam defenderetis." Pandulphus, "Causam
" tuam secundum Deum promovimus, et te dileximus, et per
" mandatum tuum huc venimus, credentes te Deo et patri
" tuo Papæ obediturum, et sanctæ ecclesiæ satisfacturum;
" sed malam spem de te in hoc concepimus, et pro dilectione
" quam erga te habuimus, fere omne malum tibi et terræ
" tuæ futurum præmuniendo nunciavimus; et non futurum,
" quia jam præsens est; et ideo jurasti nos equitaturos, adeo
" decenter posses dixisse, suspensuros. Sed Deum invocamus

[1] *subjectos*] subjectas, Burton.
[2] Peter de Rupibus.
[3] John de Grey.
[4] Gilbert de Glanville.
[5] Herbert Poore.
[6] *servitutem*] pœnam, Burt.

Annal. Burton, p. 217.

"testem, quod pro alio non venimus terram tuam intraturi, A.D. 1212.
"nisi pro causa ecclesiæ mortem passuri, nec aliam a te
"credimus asportare[1] mercedem."

Deinde præcepit rex vicecomitibus forestariis, ut ducerent incarceratos suos coram se, præsente Pandulpho; et protinus sic factum est, et ad terrorem Pandulphi, quosdam præcepit suspendi, quosdam oculis[2] orbari, quosdam pedibus truncari. Inter hos vero erat quidam clericus falsarius, quem præcepit rex suspendi; quod audiens Pandulphus statim volebat eos excommunicare qui in eum manus imponebant, et statim egressus quæsivit candelam. Rex vero veniebat post eum, et commisit ei clericum ut faceret de eo judicium, et sic liberatus est. Pandulphus vero discessit, et transfretavit, et rex in excommunicationis sententia adhuc remansit. Item hoc anno dominus Papa concessit in Anglicana ecclesia omnibus fidelibus in extremis laborantibus sacrum dari viaticum; sed et hoc præcepit, ut ab ecclesiis conventualibus sacerdotes cum reverentia magna deportarent, quibus tantum permissum erat propter eucharistiam conficiendam celebrare.

Departure of Pandulf, f. 99 *b*.

Partial relaxation of the interdict.

Ughelli, ItaliaSacra (1717), i. col. 164. Gallia Christiana, t. vi. (Instrumenta) cap. lx., col. 53.

Divulgatum est per Angliam quod Miramumelinus rex Marrochenensis cum magna multitudine, et fortitudine, (qui, sicut audivimus a plerisque, bellum indixerat omnibus illis qui crucem adorant,) ab illis eisdem qui crucem colunt bello campestri devictus est, et fugatus. Siquidem cum de diversis mundi partibus fideles Christi, propter remissionem quæ a domino Papa indulta [est], proficiscentibus ad subsidium Christianitatis, contra bellum Christianis indictum in Hispaniæ partibus, Toletum convenissent, ubi debebant in die viii. Pentecostes, ex condicto regis[3] Castellæ et Aragoniæ convenire, affuerunt inter eos qui convenerant, Willelmus venerabilis archiepiscopus Burdegalensis, barones quoque ac milites de partibus Pictaviæ, Andegaviæ, Britanniæ, et de Lemovicensi,[4] et Petragoricensi,[5] et Santonensi, et Burdegalensi diœcesibus, et aliquot etiam de aliis partibus ultra-montanis, cum comitatu militum ac peditum satis honesto, et bene armato, de Lugdunensi et Viennensi et Valentinensi diœcesibus. Hi omnes simul congregati ad prædictum castellum venerunt. Cumque residentiam

Letter of Arnald Amaury, archbishop of Narbonne, respecting the battle of Navas de Tolosa.

[1] *asportare*] expectare, Burt.
[2] *oculis*] oculos, MS.
[3] Pedro II.
[4] Of Limoges.
[5] Of Perigord.

A.D. 1212. fecisset exercitus apud Toletum ultra iv. dies, et jam fatigatus ex mora, desiderio arripiendi jam iter contra Sarracenas nationes æstuaret, venerunt ad quoddam castrum Maurorum quod Mattalon[1] appellatur, et nondum fixis tentoriis statim ultra-montani aggressi sunt ipsum castrum, quod incessanter sagittis et lapidibus per totam diem et noctem impugnarunt. Tandem iv. turribus expugnatis, testudinibusque prominentibus ad nostrorum impedimentum subactis, Mauri castri illius habitatores sub hujusmodi conditione se reddere gestiebant, ut semper essent captivi, sed non placuit nostris. Acceptum est
f. 100. ergo castrum, ita scilicet, quod, servata illi vita qui castrum habebat cum duobus filiis, cæteri essent in voluntate peregrinorum. Interfecti sunt ergo omnes qui ibi inventi sunt præter paucos. Nostri quidem non interest omnia referre quæ acta sunt in illo bello. Sunt enim plura, quæ hic propter brevitatem narrationis intermittimus ; ad summam redeamus, de qua magnus fit sermo. Plures civitates et castella obtinuerunt Christiani ; venientes igitur nostri ad aciem quandam fortem in qua fertur fuisse rex Miramomelinus, scilicet ultimam, sed valde restiterunt filii scelerati, et ipse Miramomelinus eodem die demonstravit plenius posse suum, ita scilicet quod nostri versi sunt in fugam omnes, præter unum regem et suos. Rarus erat qui remaneret; sed dispositione divina redeuntibus tandem ad cor regibus, et principibus strenuissime se agentibus et fortiter resistentibus, Deo auxiliante, repulsi sunt Sarraceni; ita quod omnes qui erant in illa forti acie occisi sunt, et ex tunc fugit exercitus Sarracenorum irreparabiliter post regem suum, qui prius aufugit. Qui etiam, ut dicitur et creditur, in nocte præcedenti præsentiens quod devincendus esset, præmiserat ante se, super camelos et mulos, inæstimabiles divitias quas habebat. Nostri igitur Sarracenos insequuntur per media tentoria sua fugientes, ad quæ cum nostri venissent, plurima ex eis ad terram deposita invenerunt. Insecuti sunt autem eos bene per quatuor leugas, et tot ex eis occiderunt, quod, qui in bello et post bellum sunt interfecti, plus quam sexaginta milia æstimantur fuisse; et quod est valde mirabile, ut credimus, non sunt de nostris mortui homines quinquaginta ; in tribus vero locis vel quatuor tot lanceæ confractæ sunt inventæ, quod omnes qui viderunt, multum inde mirati sunt. Archæ vero parvæ, sagittis et quarellis plenæ, tot similiter in tribus locis vel quatuor sunt inventæ, quod, sicut plures æstimant et contendunt, duo milia summariorum non sufficerent ad portandum.

[1] Malagon.

Benedictus per omnia Dominus Jesus Christus, qui per suam misericordiam in nostris temporibus sub felici domini Papæ Innocentii III. Apostolatu, de tribus generibus hominum, pestilentium scilicet inimicorum Ecclesiæ suæ sanctæ, videlicet orientalibus schismaticis, occidentalibus hæreticis, meridionalibus Sarracenis, victoriam contulit catholicis Christianis: super tantis ergo bonis et donis nobis ab eo collatis, qui dat omnibus affluenter, et non improperat, gratias ei, etsi non dignas, tamen quales et quantas possumus, referimus. Fuit autem istud bellum anno Dominicæ Incarnationis MCCXII., xvii. kal. Augusti, feria secunda, ante festum [Sanctæ] Magdalenæ, in loco qui dicitur Navas de Tholosa; erat quippe quoddam castrum Maurorum prope, quod Tholosa nuncupatur, quod nunc per gratiam Dei redactum est in potestatem Christianorum. Benedicamus ergo Dominum universi, et laudemus, et confiteamur ei qui fecit nobiscum misericordiam suam magnam, super tanto bono quod Deus contulit populo Christiano. Datum Tholeti Sabbato ante Assumptionem beatæ Virginis Mariæ. A.D. 1212. f. 100 *b*.

Hoc anno obiit dominus Gilebertus de Basevilla xv. kal. Junii, cujus filius, Gilebertus videlicet de Basevilla secundus, dedit Deo, et beatæ Mariæ de Waverleya, et monachis ibidem Deo servientibus, in puram et perpetuam eleemosynam, pro salute animæ suæ, et antecessorum et hæredum suorum in manerio de Werplesdone, quandam platiam terræ in villa de Werplesdone, sicut in carta ipsius inde facta plenius continetur, quam terram monachi domus de Waverleia vocant La Newe Rude. Gifts of Gilbert de Baseville to Waverley.

MCCXIII. Henricus archidiaconus de Stafford factus est archiepiscopus de Diveline. Obiit Baldwinus comes de Aubemare. Obiit magister Robertus episcopus de Bangor, et sepultus est in medio foro apud Salopesbiriam, sicut desideravit in vita sua. Obiit Willelmus abbas de Burtune. Obiit Gaufridus filius Petri comes de Essexe, et justitiarius totius Angliæ, tunc temporis cunctis in Anglia præstantior. Abbas de Cirencestre[1] et de Redinges[2] obierunt. Mortuo comite Engolesmensi, f. 101. Death of Geoffrey Fitz-Piers.

[1] Richard.

[2] Helias.

A.D. 1213. patre Ysabel reginæ Johannis regis Angliæ, mater[1] ejusdem reginæ in Angliam veniens posuit se sub custodia Johannis regis. Hoc anno exiit edictum a domino Papa per Angliam, ut omnes episcopi et abbates et prælati magnæ auctoritatis, exceptis duobus aut tribus qui agant vices eorum, ad generale concilium Romam parati venirent post expletionem duorum annorum in kal. Novembris, modeste tamen, sine scurrilitate, et sine nimiis expensis, de pace regni et ecclesiæ reformanda tractare, et maxime de sancta civitate Jerusalem, et aliis pluribus negotiis. Mox etiam subsecuta est generalis prædicatio de susceptione signaculi Sanctæ Crucis. Rex Johannes sæpe et frequentius ammonitus et minatus, et etiam excommunicatus a domino Papa, nondum voluit se emendare. Tandem videns se de jure fore convictum, et nihil iniquitates suas et industrias prævalere, totius etiam Franciæ exercitum ex præcepto domini Papæ super regnum suum concurrere paratum, expavit vehementer. Tunc demum hujusmodi perterritus timore, regni quoque destructionem videns, convenire fecit maximam multitudinem Anglicanæ gentis ad se in kal. Maii circa maritima Quinque Portuum, contra regem Franciæ, qui præparabat se venire in Angliam: ipse vero rex armatorum militia circumseptus, ad domum militiæ Templi prope Doroberniam commorabatur, legatos quos Romam[2] miserat expectans; nec fuit consilium procul inde divertere. Mense igitur Aprili legati regis redeuntes de curia, duxerunt secum subdiaconum domini Papæ Pandulphum, ad cujus instantiam et consilium præstat rex cautionem xiii. die Maii apud Doveram, quod staret mandatis summi Pontificis, coram legato vel subdelegato ejus, super omnibus pro quibus excommunicatus fuerat ab ipso, et quod de ablatis restitutionem et de damnis recompensationem impenderet sufficientem

Summons of the English bishops and abbats, &c., to a general council at Rome.

Terror of John.

f. 101 b.

[1] Alice de Courtenay.

[2] *Romam*] Rome, MS.

omnibus tam clericis quam laicis, ad illud negotium pertinentibus, non solum rerum, sed etiam libertatum. Magnates etiam Angliæ juramentum præstiterunt, quod si rex huic juramento suo contraire vellet, ad illud observandum ipsum omnes compellerent. A.D. 1213.

Offert præterea rex ecclesiæ Romanæ totum regnum Angliæ et Hiberniæ, tenenda ea sibi et hæredibus suis, tanquam feudarius, per annuum redditum mille marcarum; his verbis coronam regni resignans, et legi sanctæ ecclesiæ misericordiæque domini Papæ se submittens coram domino Pandulpho. Submission of John.

Roger of Wendover, iii. p. 252. Annal. Burton, p. 222. Fœdera i., p. 111.

Universitati vestræ notum facimus, quod cum Deum et matrem nostram sanctam ecclesiam in multis offenderimus, et propter hoc ipsum divina misericordia plurimum indigere noscamur, nec quid digne offerre possumus pro satisfactione Deo et ecclesiæ debita facienda, nisi nos ipsos habeamus et regna nostra; volentes humiliari pro Illo qui se humiliavit pro nobis usque ad mortem, gratia Spiritus inspirante, ad optimum consilium baronum nostrorum offerimus et libere concedimus Deo, et sanctis Apostolis ejus Petro et Paulo, et sanctæ Romanæ ecclesiæ matri nostræ, ac domino Papæ nostro Innocentio tertio ejusque successoribus, omne jus patronatus quod habemus in ecclesiis Anglicanis, totumque regnum Angliæ et totum regnum Hiberniæ, cum omni jure et pertinentiis suis, pro remissione peccatorum nostrorum, et totius generis nostri, tam pro vivis quam pro defunctis. Et amodo illa a Deo et ecclesia Romana, tanquam feudarius, recipientes et tenentes, in presentia prudentis viri Pandulphi, domini Papæ subdiaconi et familiaris, fidelitatem exinde domino Papæ Innocentio tertio, ejusque successoribus catholicis et ecclesiæ Romanæ secundum subscriptam formam facientes et homagium ligium, in præsentia domini Papæ si coram eo esse possemus eadem faceremus, successores nostros et hæredes de uxore nostra in perpetuum obligantes, ut simili modo summo Pontifici qui pro tempore fuerit ecclesiæ sine contradictione dictam fidelitatem præstent, et homagium recognoscant, et nos insuper vacantium ecclesiarum custodiam perpetuo amittamus. Ad indicium autem hujus nostræ perpetuæ oblationis et concessionis, volumus et stabilimus ut de propriis et specialibus redditibus prædictorum regnorum nostrorum, pro omni consuetudine quam pro ipsis facere debemus, salvo per omnia denario Sancti Petri, mille marcas sterlingorum ecclesia Romana percipiat annuatim, scilicet, in festo Sancti Michaelis Charter of John, resigning the crown into the Pope's hands. f. 102.

A.D. 1213. D. marcas, et in Pascha D. marcas, septingentas scilicet marcas pro regno Angliæ, et ccc. pro regno Hiberniæ, salvis nobis et hæredibus nostris justitiis ac libertatibus et regalibus nostris, quæ omnia, sicut supradicta sunt, rata esse volentes et perpetua atque firma, obligamus nos et successores nostros contra non venire; et si nos vel aliquis successorum nostrorum hoc attemptare præsumpserit, quicunque fuerit ille, nisi amonitus resipuerit, cadat a jure regni; et ut carta oblationis et concessionis nostræ semper firma permaneat. . . . . Ab hac hora in antea fidelis ero Deo, et beato Petro, et ecclesiæ Romanæ, ac domino Papæ Innocentio tertio, ejusque successoribus catholice intrantibus. Patrimonium vero beati Petri, et specialiter regnum Angliæ, et regnum Hiberniæ adjutor ero ad tenendum et defendendum contra omnes homines pro posse meo; sic me Deus adjuvet et hæc sancta Evangelia; teste me ipso apud domum militiæ Templi.

John receives Stephen Langton,

Carta sic peracta, misit rex propter archiepiscopum et episcopos, clericos, et laicos omnes, qui pro sanctæ Ecclesiæ pace fuerunt in exilium depulsi; sicque ecclesia Anglicana, sex annis suo metropolitano orbata, archipræsulem cum suis omnibus recepit. Quod cernens rex elongavit se, fugiens ab eis, cupiens adhuc solitarius esse in consiliis et operibus. Proposuerat enim apud se resistere velle, si aliquo modo potuisset, ne quod prius spoponderat, consummaret. Quid plura? Coegerunt eum comites et barones dicentes, quoniam "oportet te, O rex, jusjurandum quod tu et nos in ani-"mam tuam juravimus, firmiter sine dilatione tenere." f. 102 *b.* Hoc audiens rex, statim cum archiepiscopus ei appropinquasset, cadens ad pedes ejus, ait, "Bene venisti, "pater," et osculatus est eum ore tantum. Duxitque eum archiepiscopus ad ostium ecclesiæ beati Swithuni apud Wintoniam, et ab anathematis vinculo eum ibidem absolvit, die scilicet Sanctæ Margaretæ virginis, et continuo archiepiscopo celebrante audivit rex missam, ad quam offerebat unam marcam auri; et sic recepti sunt singuli atque restituti in suis possessionibus.

and is absolved at Winchester, July 20.

Investigation to be made into the pro-

Nondum tamen fit relaxatio interdicti, eo quod dominus Papa per scripta sua mandavit archiepiscopo et episcopis, quatenus "Concessiones, exactiones,

" vel promissiones, quas clerici seu viri cujuscunque A.D. 1213.
" religionis vel professionis seu ordinis fuerint, Johanni perty seized, and
" regi Angliæ super ablatis vel extortis post inter- all to be restored.
" dictum fecerint, denuncietis irritas et inanes, et plene
" singuli restituantur, ne forte tranſeant præsump-
" toribus in exemplum; si qui vero prædictorum
" noluerint ablata vel extorta repetere, eisdem nihilo-
" minus ipsa restituere compellatis, in Terræ Sanctæ
" subsidium reservanda." His autem peractis, archi-
episcopus cito post adventum ejus in Angliam, primum
concilium ex viris ecclesiasticis apud Westmonasterium
in crastino Sancti Bartholomæi convocavit; sed in Sermon of the archbishop, Aug. 25.
primis apud Sanctum Paulum sermonem fecit ad
populum; quo sic incepto, "In Deo speravit cor meum, Its interruption.
" et adjutus sum, et refloruit caro mea," etc., surgens
quidam verbis hujuscemodi alta voce respondit, "Per
" mortem Dei," inquit, "mentiris, nunquam cor tuum
" speravit in Deo, nec refloruit caro tua." Hoc audito
tacuit archipræsul, obstupescentibus omnibus; nec mora,
irruente in eum populo, flagellatus est, custodiæque
traditus; ut in die sequenti, qua temeritate hujusce-
modi proferret sermonem, innotesceret. Archipræsul
vero prosecutus est sermonem; quo nobiliter peracto,
personis ecclesiasticis in unum apud Westmonasterium
convocatis, præcepit archipræsul ut unusquisque dili-
genter summam rerum ostenderet, quæ a se extortæ
vel irrationabiliter concessæ regi fuerant. Rex namque
per suos, archiepiscopus per suos, inquisitiones faciunt
super ablatis per Angliam: summam omnium istorum
volentes audire, ut uterque ipsorum sciret in quibus f. 103.
et quantis obligaretur; alter scilicet exposcendo, et
alter pro satisfactione plene persolvendo; non enim
dimittuntur peccata, nisi prius restituantur ablata.

Dominus Nicholaus, episcopus Tuskelanensis et car- Nicholas, bishop of Tusculum, the legate, receives John's homage.
dinalis, Romanæque curiæ pœnitentiarius, domino Papa
Innocentio III. jubente, v. kal. Octobris veniens legatus
in Angliam, v. non. Octobris apud Londoniam homa-

A.D. 1213. gium domini Johannis regis suscepit, ut ipse et hæredes sui regnum Angliæ atque Hiberniæ, cum pertinentiis eorum, absque dolo et simulatione, a Deo et beato Petro et Paulo, prædictoque Papa et successoribus sedis Apostolicæ, per juramentum obligati, libera possessione tenerent in perpetuum, annuatim reddendo ex regno Angliæ et Hiberniæ, ut supra dictum, M. marcas. Inquisitione igitur diligentissime facta, tam de ablatis quam de damnis per violentiam regalium illatis, in festo Sancti Nicholai per præceptum Nicholai legati et archiepiscopi, congregati sunt apud Redinges omnes ecclesiastici prælati, certissime sperantes aliquam restitutionem. Ubi per tres dies commorati, infecto negotio propter quod venerant, rege dissimulante, et auditis præceptis apostolicis nimium turbato, ad propria remearunt nihil accipientes; siquidem in illis diebus ibidem acceperat literas domini Papæ, ut redderet reginæ Berengariæ regis Ricardi tertiam partem reddituum omnium de Anglia post mortem ejus retentam; insuper et domino Simoni de Monford omnia ablata in integrum restitueret. Quibus auditis commotus et iratus, cæteris omnibus in nullo satisfaciens, episcopis tantum XV. M. marcas post discessum aliorum reddidit; et hoc forte, ut animum eorum inclinaret ad fovendam ejus simulationem erga minores.

Council on Dec. 6, for the restitution of church property.

John ordered to restore their property to Berengaria and Simon de Montfort.

Prophecy of Peter de Wakefield.

Petrus quidam de Wakefeld juxta Pontemfractum habens spiritum prophetiæ, in præsentia regis Johannis ac totius curiæ prædicabat, quod nisi rex ante Ascensionem Dominicam Anglicanæ ecclesiæ, quam ancillaverat, satisfaceret, ulterius rex non existeret. His dictis rex ira succensus eum custodiri jussit, completisque omnibus sicut prædixerat, nam ipse rex jam tributarius factus fuit, eum postea et filium ejus a castello de Corf usque ad Warham equis tractos, et retractos suspendi fecit V. kal. Junii.

f. 103 *b*.

Defeat of Pedro II., king of

Rex Aragoniæ, diabolico instinctu deceptus, collecto exercitu copioso, nefandus etiam comes Sancti Egidii

cum omni exercitu suo, et alii quam plures ex illis provinciis infideles prælium inierunt contra Simonem de Monte-forti, et obtinuerunt civitates et castella quædam quæ ipse Simon prius super hæreticos adquisierat; unde Simon super hoc nimis contristatus, et in paucitate virorum suorum respectu multitudinis adversariorum pavore perterritus, confidens tamen in misericordia Omnipotentis, suosque confortans ne formidarent ad adventum Vascionum,[1] sed in mente haberent adjutoria sibi facta de cælo, et non desperarent ab Omnipotente affuturam sibi victoriam: admonens etiam ad memoriam certamina quæ anno præcedenti fecerant revocare; his et multis aliis verbis animos eorum corroboravit, ut cum fervore caritatis inceptum negotium peragerent. Hæc ipso proferente, nunciatus est ei adventus Johannis[2] de Bares, militis nobilis quem rex Franciæ cum aliis pluribus misit in auxilium, unde Simon gavisus est et hi qui cum ipso erant; rex vero Aragoniæ in multitudine peditum et equitum confidens ad bellum properabat. Cui in obviam venit Simon, virtute Dei magis quam hominum roboratus; firmiter suis præcipiendo dixit: "Ictibus a prima fronte "pugnæ pugnare nolite contra inimicos, sed fortiter, "ut Christiani milites, acies superborum penetrate "securi." Accedentibus ergo ad certamen, omnes uno impetu, ut imperatum fuit, nuda peditum deseruere præsidia, et usque ad regem penetraverunt; sicque demum contritus est exercitus regis, et undique gladio cæsus. Ipse quidem rex per manum Johannis captus est, qui per visum eum cognoverat, quamvis regalia arma quæ prius habebat deposuerit, alia assumens. Quidam vero ex comitatu volebant ducere eum vivum, sed milites cuncti, qui *de prædicatione milites* vocabantur, illum in frusta conciderunt, dicentes non debere

A.D. 1213. Arragon, and of Raymond, count of Toulouse, by Simon de Montfort.

[William] de Barres sent to the aid of de Montfort.

Battle of Muret.

Death of the king of Arragon.

[1] *i.e.* the Gascons.

[2] *Johannis*] An error for *Willelmi.*

A.D. 1213. apostatam vivum ducere, sed statim interfici. Quo interfecto exercitus omnis dispersus est, multis simul
f. 104. interfectis absque numero. Ipse etiam comes Sancti
Raymond of Toulouse flies to John, but is expelled from England by the legate. Egidii de prælio vix evadens cum paucis, cum quo se verteret præ confusione nescirct, in Angliam ad nepotem suum Johannem regem venire deliberavit, et fecit sic; sed inde non multo post, per Nicholaum legatum domini Papæ aliosque fideles, tanquam sanctæ ecclesiæ inimicus expulsus est. Fuit autem istud bellum infra oct. nativitatis beatæ Mariæ.

The hospital of the Holy Spirit founded at Rome by Innocent III. Innocentius III. Papa hoc anno constituit domum hospitalem in urbe Roma, quam Hospitale Sancti Spiritus appellari fecit, in loco ubi quondam peregrinantibus de Anglia domicilium erat ædificatum, et Anglorum Schola dictum, eamque ditavit opibus, et redditibus, et ne quid ei deesset, misit prædicatores cum literis suis tam per Angliam quam per alias terras, ut ex largitione divitum, et donatione mediocrium magis ac magis ad omnem copiam abundaret.

f. 104 *b*. MCCXIV. Hoc anno ante Purificationem beatæ Mariæ,
The counts of Flanders and Boulogne do homage to John. Ferrant comes Flandriæ, et Johannes comes Bononiæ, et quidam alii magnates de partibus illis appulerunt in Angliam, et homagium Johanni regi in civitate Cantuariæ fecerunt. Qui benevolentiam et favorem regis captantes, festinanter cum Willelmo comite Saresberiæ,[1] fratre regis, et comite Wilkin in Flandriam remearunt, ut insidiarentur quo modo regem Franciæ dolositate comprehenderent; et interim rex Johannes
John in Poitou. thesaurum multum et arma multa in Pictaviam præmisit; sed et ipse mox cum grandi exercitu secutus est, ut quasi ex improviso undique præliaretur. Sed Lodowico filio regis Franciæ occurrente cum multis, expensa pecunia sua ex magna parte, et parum proficiens, post festum Sancti Michaelis reversus est. Co-

[1] William de Longuespée, natural son of Henry II.

mites autem Flandriæ et Boloniæ et Saresberiæ cum Othone imperatore ipsum regem die Dominica impugnantes, capiuntur cum multis, Othone vix evadente: adjudicati sunt autem comes Flandriæ et Boloniæ nunquam terram tenere debere de rege, nisi de misericordia regis. A.D. 1214. Battle of Bovines.

Petrus episcopus Wintoniensis factus est totius Angliæ justitiarius, ut paulatim potentiores terræ voluntati regis subiceret, et resistentes edomaret; sed potestate sua non bene utens, iram baronum converti fecerat contra regem in furorem, nec est sedatus furor ille usque adhuc. Peter de Rupibus made chief justiciary.

Mox etiam secuta est prædicatio per Angliam de sanctæ Crucis signaculo, quamvis longe ante literæ domini Papæ super hoc negotium ad tres executores pervenissent, et infra annum Dei nutu in tantum prosperatum negotium, ut incredibilis multitudo virorum et mulierum necnon et infantium, Christum sequentes, et crucem sibi assumere et portare gauderent, et cum Crucifixo vivere simul et mori parati, et se ipsos sibi abnegare ut sequantur Christum. Many take the Cross.

In octavis Sancti Johannis Baptistæ celebratum est concilium apud Londoniam a domino Nicholao legato et S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo et aliis episcopis Angliæ, ubi solutum est interdictum Angliæ, anno ejusdem interdicti septimo, vi. non. Julii, feria iv., in festum sanctorum Processi et Martiniani, et in crastino per omnes ecclesias pulsatum est et celebratum; viris tamen religiosis, aut aliis mediocribus ecclesiarum personis, nulla ablatorum facta restitutione vel damnorum recompensatione. The interdict at an end, July 2. f. 105.

Obiit Willelmus rex Scotiæ; successit ei Alexander, filius ejus. Obiit Johannes de Grai episcopus Norwicensis in transmarinis, et allatum est corpus ejus in Angliam, Waltero de Grai fratre ejus antea in episcopum Wigorniensem consecrato. Obiit Gilebertus episcopus Roffensis. Obiit Johannes abbas de Forda, Death of William the Lion of Scotland. Succession of Alexander II.

A.D. 1214. xi. kal. Maii; successit Rogerus, supprior ejusdem loci. Obiit Robertus abbas de Boxle.

Five altars dedicated at Waverley, July 10.

Sexto id Julii, feria v., in festo septem fratrum, dedicata sunt quinque altaria a domino Albino[1] episcopo Fernensi, in præsentia domini P[etri] episcopi Wintoniensi, et cœmiterium super interdictos defunctos benedixit, et omnes cruces ecclesiæ sancta unctione linivit, et benedixit.

Magister Simon Eboracensis ecclesiæ decanus ad episcopatum Exoniensem consecratur.

f. 105 *b*.

MCCXV. Magister Ricardus decanus Saresberiensis ad episcopatum Cicestrensem, et Willelmus de Cornhul archidiaconus de Huntendon ad episcopatum Coventrensem, in die conversionis Sancti Pauli, apud Redinges, a domino S[tephano] archiepiscopo consecrantur. Benedictus cantor Londoniensis ad episcopatum Roffecestriæ consecratur. Obiit Eustachius episcopus Eliensis circa purificationem beatæ Mariæ apud Redinges. Obiit Egidius episcopus Herefordensis. Obiit Gaufridus de Mandevilla comes de Essexia.

The war between John and the barons breaks out.

Hoc anno magna orta est discordia inter regem Angliæ et barones: his exigentibus ab eo leges Sancti Edwardi, et aliorum subsequentium regum libertates, et liberas consuetudines. Nam tempore patris sui, et maxime suo tempore corruptæ nimis et aggravatæ fuerant; nam quosdam absque judicio parium suorum exhæredebat, nonnullos morte durissima condemnabat; uxores filiasque eorum violabat; et ita pro lege ei erat tyrannica voluntas. Illoque negante et obstinate illis resistente, confœderata est multitudo procerum, et in brevi regio universa commota. Congregatusque est exercitus valde decorus apud civitatem Londoniensem, eamque capiunt xvi. kal. Julii. Ad hanc discordiam sedandam conveniunt rex, et archiepiscopus Cantuariensis, et episcopi, magnates, et barones, die Martis ante

[1] A later hand has inserted "ordinis nostri" above the line.

festum Sancti Johannis Baptistæ, prope Stanes, in prato quod vocatur Runemed, et fecit eis ibi cartam libertatum, qualem volebant; sed in brevi postmodum ipso veniente contra eam, maxima pars baronum et magnatum confœderati sunt adversus eum; et civitatem Londoniæ, quam prius occupaverant, firmissime munientes, dominica regis et terras ei adhærentium rapinis et incendiis devastantes, modis omnibus nituntur ipsum expellere, et Lodowicum filium regis Franciæ loco ejus creare. Rege vero e contra per alienigenas et alios sibi cohærentes sævissime debacchante, multiplicata sunt mala super terram Anglicanam. Moram autem faciebant barones in civitate Londoniæ per annum et amplius cum civibus confœderati, promittentes se nullam pacem facturos cum rege nisi assensu utriusque partis. Interim applicuerunt in Anglia alienigenæ barbari, et magna multitudo diversarum linguarum, errorem regis pertinaciter confoventes. His autem visis, superdicti magnates obstinationem regis punire desiderantes, communi consilio Lodowicum filium regis Franciæ in principem Anglicanæ insulæ unanimiter elegerunt, mittentes ad regem Franciæ Philippum ut eum in ducem et principem eis præficeret; et qui missi fuerant de nobilioribus et eloquentioribus esse constat. Verum auditis adventus eorum causis, et obsidibus utrinque datis, et sua seseque cum tota terra Anglicana in perpetuum quoad posse suum spoponderunt, et statim qui præsentes aderant homagium Lodowico fecerunt.

A.D. 1215. Magna Charta. f. 106. Prince Louis of France invited over by the barons.

Tunc temporis Johannes rex omnia castella et munitiones habebat sub manu sua, sub custodia tamen alienigenarum, qui frequenter perambulabant terram, vastantes eam, et prædam ubicunque poterant capientes; insuper Faukes quidam furiosus, genere Normannus, et multi alii, in ecclesiis et cœmiteriis bona tam clericorum quam laicorum indifferenter rapuerunt. Hinc dolor et gemitus, planctus et luctus, vastitas et con-

Fulk de Breauté.

A.D. 1215. tritio, quia divites perterriti, pauperes afflicti, nusquam tute consistunt, quippe ex omni parte mala crescere viderunt; nec evadere potuerunt.

Fourth Lateran Council.

Celebratum est concilium Romæ in ecclesia Salvatoris, quæ Constantiniana vocatur, mense Novembri, præsidente domino Innocentio III. Papa, pontificatus ejus anno xviii., in quo fuerunt episcopi ccccxii. Inter quos extiterunt de præcipuis duo, videlicet Constantinopolitanus[1] et Jerosolymitanus.[2] Primates autem et metropolitani lxxi., abbates et priores ultra octingentos; legatorum vero regis Siciliæ, imperatoris Constantinopolitani, regis Franciæ, Angliæ, Hungariæ, regis Jerosolimitani, regis Cipri, regis Aragoniæ, nec non et aliorum principum et magnatum, civitatum etiam aliorumque locorum, ingens affuit multitudo.

f. 106 *b*.

Gualo comes to England as legate.

MCCXVI. Gualo, presbyter cardinalis Sancti Martini, a domino Papa Innocentio legatione suscepta, in Angliam venit, ut regias partes per omnia contra barones foveret.

A spring belonging to Waverley dried up.

Hoc anno, non sine multorum admiratione, exinanitus est fere omnino et exsiccatus fons lavatorii nostri, videlicet Ludewelle; cujus ubertas, per multorum curricula annorum, diversis officinis in abbatia aquas largissimas profluo cursu ministraverat abundanter; fonte igitur deficiente, et per officinas more solito minime discurrente, pro prædicti fontis inopia vehemens nimirum infra abbatiam oritur molestia. Hujus igitur infortunii incommoditatem quidam monachus ex nostris frater S[ymon] considerans et graviter ferens, subtiliter cœpit mente tractare animoque disponere qualiter prædicto incommodo posset citius et congruentius subvenire. Excogitato itaque consilio utili, et tandem reperto, accingens se fortiter, aggressus est opus satis durum, scilicet exquirere et indagare novas aquarum vivarum venas, quibus cum magna difficultate inquisitis et in-

Simon, one of the monks, makes a new spring for the abbey.

[1] Gervase II. | [2] Albert.

ventis, atque in unum non sine multo labore et sudore redactis, industria sua coegit omnes easdem venas simul per quendam ductum subterraneum ad unum locum descendere, et in eodem loco fontem vivum et perpetuum non natura, sed arte conficere ; cujus perennis cursus, sicut patet cernentibus, prædictis officinis abbatiæ aquarum copiam suam largitate utiliter subministrare non cessat. Vocabulum fontis est Sanctæ Mariæ fons. A.D. 1216.

" Vena novi fontis ope Symonis in pede montis
" Fixa fluit jugiter, fistula format iter." [1]

In mense Maio, scilicet die Sabbati proxima post Ascensionem Domini, quæ fuit xii. kalend. Junii, Lodowicus primogenitus regis Francorum venit primo in Angliam, sicut promiserat, et applicuit apud Tanathos insulam, statimque castellum Roffecestriæ obsedit, et ipsum, feria ii. in Pentecoste, scilicet iii. kal. Junii, cepit. In eadem hebdomada feria v. venit Londoniam, et honorifice susceptus, homagium baronum, qui ex multo tempore eum ibi expectabant, recepit. Cives etiam ejusdem civitatis, baronibus fide copulati, sub dominio ejus eodem modo sunt mancipati. Feria iii. post festum Sanctæ Trinitatis recepit castellum de Reigate, et in crastino castellum de Gildford, sed et castellum de Fernham feria vi. cepit. Item feria ii. secundæ hebdomadæ, scilicet xviii. kal. Julii, reddita fuit civitas Wintoniæ, et in crastino Sancti Johannis Baptistæ castellum et domus episcopi de Wintonia.[2] In sabbato post oct. Apostolorum Petri et Pauli castrum de Odiham. Item feria ii. post festum Sanctæ Margaretæ movit cum magno exercitu apud Doveram, ubi moratus est xv. hebdomad., sed nihil profecit.

f. 107.

Prince Louis lands in Thanet.

He takes Rochester, and

receives the homage of the barons in London.

Various castles taken.

Dover besieged ineffectually, July 25.

[1] The whole paragraph is in a different hand to the rest of the MS.

[2] *Wintonia*] Wlfes, MS.

A.D. 1216. Deinde reddita est ei turris Londoniæ, feria vi. ante festum Sancti Leonardi.

The Tower surrendered, Nov. 4.

Obiit Innocentius III. Papa apud Perusium xvii. kal. Augusti, ibidemque honorifice tumulatus est, anno papatus sui xviii., mense v., die v.; successit Honorius III.

Death of Innocent III.

Obiit Johannes iii., abbas vii. Waverleiæ, iii. non. Augusti. Successit Adam i., supprior ejusdem loci.

Death of John, Oct. 19.

Mense Octobri, scilicet xiv. kal. Novembris, rex Johannes, quia res ei minime cesserant ad votum, non plus quam iii. aut iv. diebus infirmatus, in crastino Sancti Lucæ in fata discessit apud castrum de Newerc, et Wigorniæ sepultus est. Regnavit autem in Anglia xvii. annis, mensibus v., et diebus v.

Coronation of Henry III., Oct. 28.

Coronatur autem Henricus III., filius ejus primogenitus, puer ix. annorum, in festo Apostolorum Simonis et Judæ, cum magna festinatione, volentibus sic parentibus, et amicis ejus qui fideliter patri viventi adhæserant, a domino legato Gwalone apud Gloucestriam, assistentibus ibidem episcopis Wintoniensi,[1] Wigorniensi,[2] Coventrensi,[3] Bathoniensi,[4] et comitibus qui puero adhæserunt, scilicet comes Cestriæ,[5] Willelmus Marescallus, comes Striguil et Penbroc, comes de Fe-

f. 107 *b*.

rariis,[6] Willelmus Briwere, Savaricus de Malolacu: reliqui omnes comites et barones sequebantur Lodowicum. Nec multo post Gualo legatus concilium celebravit apud Bristollas, in festivitate Sancti Martini, in quo coegit xi. episcopos Angliæ et Walliæ, qui præsentes erant, et alios prælatos inferioris ordinis, sed et comites et barones, ac milites qui convenerant; Henrico regi fidelitatem jurare. Walliam totam interdixit, quia cum baronibus tenuit, et ipsos barones cum omnibus complicibus suis excommunicavit, in qua positus est Lo-

Wales laid under an interdict for holding with Louis.

[1] Peter de Rupibus.
[2] Silvester de Evesham.
[3] William de Cornhill.
[4] Joscelin Troteman.
[5] Ralph Blundevil.
[6] William de Ferrers.

dowicus in capite. Igitur post obitum Johannis regis cepit Lodowicus castrum de Hereford, et de Bercamstede in die Sanctæ Luciæ. A D. 1216.

Walterus de Grai, episcopus Wigorniensis, promotus fuit Romæ in archipræsulem Eboracensem.

Magister Hugo de Mapenoure, decanus Herefordiæ, consecratur apud Gloucestriam in die Sancti Nicholai; consecratur in Herefordensem episcopum. Herebertus episcopus, cognomento Pauper, Saresbiriæ obiit, et sepultus est apud Wilton.

MCCXVII. Plures tam nobiles quam plebei acceperunt signum Dominicæ Crucis in pectore suo, ut eicerent Lodowicum et Francos de Anglia, malentes habere regem de terra sua quam de aliena. Eodem anno xiii. kal. Junii, in hebdomada Pentecostes, apud Lincolniam occisus est in bello comes de Perches, vir in armis strenuus et regali sanguine exortus, qui nondum ad xxx. ætatis annos pervenerat. Et Saerius de Quinci comes Wintoniensis, et Henricus de Bohun comes Herefordiæ, et Robertus filius Walteri, et multi barones cum pluribus aliis, qui guerram moverant, a regiis militibus capti sunt, et vinculis mancipati. Post hoc regalium complices sacrilegio ducti, in majorem Dei Genitricis ecclesiam irruentes, eam, cum cæteris ecclesiis de sacra suppellectili usque ad ultimum depopulando, totamque civitatem nudaverunt. Igitur regales communi consilio, et legati præcepto, agmina sua disposuerunt, ut Lodowico bellum inferrent. Quo audito Lodowicus civitatem Londoniæ intravit, et portas civitatis, una tantum excepta, obstruens, iterum a Londoniensibus homagia recepit. Interea regales quosdam ex civibus de reddenda civitate conveniunt, spondentes omnes libertates suas regio sigillo et communi assensu renovando confirmare. Quod Lodowicum minime latuit; et quia deprædatio Lincolniæ illi fuerat intimata, magis timuerunt. Vigilia Sancti Bartholomæi Apostoli, x. kal. Septembris, Eustachius, cognomento monachus, cum f. 108.

Battle of Lincoln, and death of the count of Perche.

Louis enters London, and again receives the homage of the citizens.

Eustace the monk killed.

A.D. 1217. multis aliis in mari decapitatus est, et decem magnates cum pluribus nobilibus Franciæ capti sunt, et omnes naves hostium fere centum quæ ibi erant, aut captæ sunt aut submersæ, quindecim tantum de omni numero fuga elapsis. Auctores hujus facti fuerunt Ricardus filius Johannis regis, et Hubertus de Burgo, et nautæ Quinque Portuum cum xviii. navibus tantum. Hoc infortunio Lodowicus compulsus paci adquievit, et relaxatis ex utraque parte captivis, accepta etiam pro damnis suis et expensis non modica quantitate pecuniæ, libertatibus, quas barones petebant, ad voluntatem regalium militum ex parte concessis, sine spe reditus ab Anglia recessit.

Louis leaves England.

f. 108 *b.* Ricardus de Mareis, Johannis quondam regis Angliæ summa venustatus gratia, prædicti regis consiliis, seu regni sui dispositionibus, quasi astutissimus, præfuit a secretis. Hunc rex Johannes omnibus viris ecclesiasticis et maxime religiosis, quando eos gravissimis exactionibus infestavit, per singula præpositum constituit. Hic igitur nacta libertate manus suas in filios matris suæ aggravans, nullius egestatis misertus vel miseriæ condescendit. Vacantibus interea quibusdam episcopatibus, procuratorem suum rex promovere voluit in pontificem; sed clero reclamante, et electionem canonicam instantius exequente, ne simia in aula sacerdos fieret in ecclesia, a pastorali dignitate prostratus, quoad potuit privatim et publice in clerum desævit. Hic vero, in die sanctorum Processi et Martiniani, a Waltero de Grai, Eboracensi archiepiscopo, Walone legato præcipiente, apud Gloucestriam, ob præclara ipsius merita, ut ita dicam, ne os meum ponam in abyssum, in Dunelmensem episcopum promotus est; sed utinam sublimitatis culmen pro vero pastoris regimine, non pro solius honoris ambitione, in sede tam dulci, et tam reverenda, tot sanctorum pontificum meritis suffulta, tot etiam virtutibus monachorum ornata, in candore castitatis inviolabiliter obtineat. Magister Ricardus,

Richard de Marisco

made bishop of Durham, July 2.

quondam decanus Saresbiriæ, et postea episcopus Cicestrensis, de voluntate domini Papæ, post decessum fratris sui, in episcopatum Sarum ei successit; cujus consilio et auxilio nova ecclesia Saresberiæ novo in loco incepta est, ecclesia veteri infra castelli mœnia sita prius effracta atque submota. Obiit Robertus de Quinci, filius Seeri de Quinci. Obiit Isabel comitissa Gloucestriæ.[1] Randulfus monachus Sanctæ Trinitatis Norwicensis ecclesiæ, ex voluntate Gualonis legati factus est episcopus Cicestriæ. Magister Alexander cognomento Nequam, abbas Cirecestriæ, literarum scientia clarus, obiit. Obiit claræ memoriæ Aalis de Salerne, inclusa de Putteham,[2] mulier austeræ vitæ, quæ virtutibus est amica.

A.D. 1217.

The new church of Salisbury begun.

Death of Alexander Neckam.

MCCXVIII. Hoc anno ad Pentecosten Ranulphus[3] comes Cestriæ, et Willelmus comes de Ferrariis, et barones, cum cætera multitudine promiscui sexus, iter versus Jerosolimam arripuere. Multi tamen, pro defectu substantiæ seu corporis debilitate, remanserunt; partem pecuniæ suæ ad subsidium Terræ Sanctæ mittentes, a voto suo per dominum Papam absoluti sunt.

f. 109.

Many nobles set off for Jerusalem.

Feria v. in Pentecoste, scilicet vii. id. Junii, dedicata est ecclesia Wigorniæ a v. episcopis, tunc Silvestro episcopo præsidente; et eodem die reliquiæ sanctorum episcoporum, beati videlicet Wlstani, Sanctique Johannis, honorifice in loculo ex auro et argento constructo et gemmis ornato, prout meruerunt, a prædictis præsulibus condita sunt. Quadragesimo vero die sequente, delatum est corpus ejusdem Silvestri episcopi ad eandem ecclesiam, et in eadem humatum, ut multi suspicati sunt, in ultione ossium Sancti Uulstani, quæ ipse propria manu cum securi secuit, et per loca multa divisit, ac de hoc facto semetipsum laudavit. Cui successit

Dedication of the church of Worcester.

[1] Wife successively of John, of Geoffrey de Mandeville, earl of Essex, and of Hubert de Burgh, third daughter of William, earl of Gloucester.

[2] *i.e.* Puttenham, in Surrey.

[3] *Ranulphus*] Robertus, MS.

A.D. 1218. magister Willelmus de Bleis, archidiaconus de Bukingham.

Death of the emperor Otho IV.

Otho imperator Alemanniæ, nepos Ricardi et Johannis regum Angliæ, obiit. Hic, dum vixit, potens et inclitus erat; seditque sub Innocentio III. et Honorio annis viii. Qui, accepta corona a Papa Innocentio, statim pugnam habuit cum Romanis, et contra voluntatem domini Papæ intravit regnum Apuliæ, auferens illud et Fredericum regis Syciliæ filium, unde propter hoc excommunicatus est; principes autem Alemanniæ, per dominum Papam, quarto anno imperii sui Fredericum prædictum in Romanorum imperatorem elegerunt. Qui, veniens per mare usque Romam, a domino Papa ac populo Romano honorifice suscipitur, et in Alemanniam mittitur contra Othonem, ibique mirifice triumphavit, et regnat prospere usque in hodiernum diem.

Frederick II.

Fredericus hic sub Honorio omnino electus imperator, et ab illo post mortem Othonis coronatur.

Simon de Montfort killed at Toulouse.

Simon de Monteforti militia, pulchritudine, et sapientia commendabilis, dum obsideret urbem Tolosam, lapide percussus ex hoc sæculo migravit, cui datum est, ut creditur, pro labore gaudia cæli possidere.

f. 109 *b*.

Walter, prior of Merton, becomes a Carthusian.

Dominus Walterus prior de Meritona, divitias et pompam sæculi spernens, et solitudinis quietem diligens, abjecto pastorali pondere, suis fere omnibus ignorantibus, ad ordinem Cartusiæ se transulit, et habitum monachi accepit.

Magna Charta confirmed.

Post festum Sancti Michaelis convenerunt apud Londoniam sapientes Angliæ, et renovaverunt leges et libertates secundum cartam regis Johannis, quam fecerat baronibus, et in modum chirographi scripserunt, et sigillo Gualonis legati, et S[tephani] archiepiscopi Cantuariensis, et W[alteri] archiepiscopi Eboracensis, et W[illelmi] episcopi Londoniensis, et Willelmi Marescalli confirmaverunt, donec rex juvenis sigillum cursale habere videretur.

Henricus rex uti cœpit sigillo suo circa festum Sancti Leonardi.[1] A.D. 1218.

Gualo legatus ab Anglia recessit, circa festum Sancti Clementis,[2] et statim successit ei dominus Pandulfus legatus. The legate Gualo succeeded by Pandulf.

Abbas Cisterciensis, Conradus nomine, vadit Romam, cum aliis abbatibus, pro negotiis ordinis; ibique eligitur et consecratur in episcopum Portuensem, qui non multo post, legatione suscepta, contra Albigenses pergit, successitque ei apud Cistercium abbas de Longo Ponte.[3] Conrad, abbat of Citeaux, made bishop of Porto.

Ricardus quondam prior Waverleiæ factus est abbas Brueriæ.

Abbas Pontiniacensis[4] fit episcopus Carnotensis. Comes de la Marche Hugo, videlicet filius Hugonis le Brun, ducit reginam Angliæ Ysabel nomine in uxorem. Marriage of Hugh, count de la Marche, and the queen dowager Isabella.

Dominus Hugo, quondam abbas Belli Loci Regis, factus est episcopus de Carduille ex voluntate Gualonis legati, in ultionem depositionis ejusdem, sicut nonnullis visum est, quia quasi immunis a jurisdictione ordinis videretur, si in episcopum promoveretur.

MCCXIX. Hoc anno pace reddita in Anglia et stabilita, justitiarii, qui vulgo dicuntur itinerantes, post Natale Domini ibant per totam Angliam, renovationes legum observantes in placitis suis, et observari facientes secundum cartam regis Johannis prædictam. Hubertus de Burgo factus est justitiarius totius Angliæ. Hugo, episcopus Herefordiæ, obiit circa Pascha. f. 110. Justices itinerant through England.

Willelmus Marescallus obiit apud Londoniam, ii. id. Maii. Comes David, frater Willelmi regis Scotiæ, obiit. Dedicata est ecclesia Geroldoniæ, xviii. kal. Maii, a

[1] Nov. 6.

[2] Nov. 23.

[3] Galcherus de Ochies, abbat of Longpont, diocese of Versailles.

[4] Walter.

A.D. 1219. domino Reinero episcopo de Sancto Asaph, procurante domino Seer de Quinci, prædictæ domus advocato, dotavitque eam terra bona, quam habuit juxta abbatiam.

Many nobles go to Jerusalem.

Eo tempore Robertus filius Walteri, et dominus Seer de Quinci, et Willelmus de Harecurt, et Willelmus comes de Arundel iter Jerosolimitanum arripuere cum multis aliis; unus autem ex ipsis, Seerus viz. de Quinci, postquam in Terram Sanctam venerat, gravi infirmitate corripitur. Convocatis igitur pueris suis, eosdem adjuravit juramentoque constrinxit, quod cor ejus et vitalia post obitum ipsius comburerent et secum in[1] Angliam asportarent et apud Geroldoniam sepelirent: cognoverat enim quia moreretur: quod et factum est. Ipse vero post iv. aut v. dies, scil. iii. non. Novembris, ex hac luce subtractus est, et apud Acres sepultus. Hugo cognomento Foliot in Herefordensem episcopum consecratur.

Resignation of Adam I., abbat of Waverley.

Dominus Adam i. abbas septimus[2] Waverleiæ, relicta pastorali cura, cessit: cujus consilio et auxilio major campana, anno precedenti, comparata est. Nunquam enim, usque ad tempus illud, in prædicta domo nisi una tantummodo habebatur. Successit ei Adam ii. abbas Geroldoniæ, abbas Waverleiæ octavus.[2]

Damietta taken, Nov. 5.

Nonis Novembris Damieta, civitas Ægypti valde munita, quæ quondam Memphis dicebatur, diu obsessa a Christianis, virtute divina, cum multis et magnis opibus, et sine effusione sanguinis Christianorum, intempestæ noctis silentio miraculose capta est.[3]

f. 110 *b*.

S. Hugh of Lincoln canonized.

Sanctus Hugo pontifex Lincolniensis Romæ solemniter canonizatus est, et sanctorum catalogo Deo annuente insertus.

---

[1] MS. repeats *in*.

[2] The numbers are wrong, v. p. 253.

[3] Here the original hand ends. The rest of the MS. is in various hands, and with considerable blank spaces between each entry.

MCCXX. Johannes abbas de Fontibus, factus est Eliensis episcopus. A.D. 1220.

Hoc anno, secundo coronatus est Henricus III. rex Angliæ, in die Pentecostes, apud Westmonasterium. Accepit etiam tailagium per Angliam de singulis carucis ii. sol. Second coronation of Henry III.

Hoc anno, nonis Julii, translatum est corpus gloriosi martyris Thomæ Cantuariensis archiepiscopi a venerabili viro S[tephano], ejusdem sedis archiepiscopo, anno a passione ejus quinquagesimo, de crypta ecclesiæ, ubi jacuerat fere per l. annos, ad eminentiorem locum, videlicet retro majus altare ecclesiæ, et reconditum in loculo ex auro et argento miro opere constructo, gemmisque pretiosis mirifice insignito. f. 111. Translation of S. Thomas of Canterbury.

Ad cujus translationem tam grandis conventus utriusque sexus de diversis mundi partibus convenerat, ut nunquam retroactis temporibus, ut dicitur, tam magna multitudo hominum ad unum locum in Anglia coadunata fuerat. Exierat namque edictum a præfato archiepiscopo, et divulgatum fuit per diversa regna et loca terrarum, ante fere per biennium, de translatione facienda; sed et ipse dominus archiepiscopus, per diversa maneria sua et possessiones, secundum possibilitatem virium suarum, mira caritate et larga benevolentia jusserat præparari necessaria hominibus et jumentis, et tam in civitate Cantuariensi quam per circuitum advenientibus exponi. Et quamvis tanta præparatio minime potuerit sufficere omnibus et singulis, ostendit tamen affectum, quia voluerat necessaria procurasse universis. Care and forethought of archbishop Langton.

Stephani Langton Tractatus de translatione beati Thomæ. Migne's Patrologia, t. cxc. coll. 421, 2.

Contigit autem quoddam memorabile, quod ad martyris gloriam, procurante Domino, creditur accidisse. Martyr enim fuit ea die de terra translatus, qua rex Henricus, cujus tempore passus est, fuit in terra sepultus, ut impleretur hoc modo quod legitur in Scriptura, *Mons cadens defluit, et saxum de loco suo transfertur.* Montes sunt qui terram planam altitudine sua transcendunt, et in sublime cacumen suum attollunt. Montes itaque sunt reges et principes, qui terrarum dominium obtinent, et sublimiores sunt An extract from his treatise on the translation. Job xiv. 18.

A.D. 1220. cæteris eminentia potestatis. Mons ergo magnus cecidit, cum rex Henricus occubuit. Mons autem iste defluxit, cum regem mortuum sinus terræ suscepit. Defluente igitur monte, saxum est de loco suo translatum: quia, regis corpore in terra deposito, martyris corpus est honorifice sublevatum.

f. 111 *b*. Stephen Langton goes to Rome.

Dominus Stephanus archiepiscopus Cantuariensis profectus est Romam; et cum eo Ricardus de Marisco Dunelmensis episcopus.

William of St. Mary Church, bishop of London, resigns his bishoprick.

MCCXXI. Venerabilis episcopus Londoniæ, nomine Willelmus de ecclesia Sanctæ Mariæ, vir magni nominis, et non modicæ auctoritatis, vicesimo tertio episcopatus sui anno, tam ex propria voluntate quam ex summi Pontificis permissione, resignat episcopatum in ecclesia Sancti Pauli Apostoli de Londonia, in die viz. conversionis ejusdem Apostoli, coram domino Pandulfo apostolicæ sedis legato, nec non et plurimis episcopis, qui forte tunc aderant, episcopali tamen dignitate de jure sibi remanente; ex hoc omnibus, tam majoribus quam minoribus, non mediocre humilitatis exemplum derelinquens. Qui et ipse tempore interdicti et afflictionis Anglicanæ ecclesiæ, persecutiones, tribulationes, diversas injurias, rerum dispendia, longa exilia, pro libertate sanctæ ecclesiæ tuenda, cum multis aliis injuste perpessus est.

Death of William de Albini, earl of Arundel.

Willelmus comes de Arundel rediens de civitate Damieta, postquam Dei virtute capta est, moritur ultra Romam, apud quoddam oppidulum Kainel nomine, cujus corpus membratim divisum, ex ipsius jussione, in Angliam transportatum est, et apud Wimundham sepultum.

Eustachius de Faucunberge, thesaurarius regis Henrici III., in episcopum Londoniensem consecratur apud Westmonasterium, a Benedicto Rofensi episcopo, quia

f. 112. dominus Stephanus, Cantuariensis archiepiscopus, anno præcedenti Romam perrexerat, et nondum reversus fuerat.

Marriage of Alexander II. of Scot-

Alexander rex Scotiæ ducit uxorem filiam Johannis regis Angliæ, nomine Johannam, sororem scil.

regis Henrici. Obiit abbas[1] Abenduniæ, et successit camerarius[2] ejusdem ecclesiæ. Pandulfus cessat a legatione sua in Anglia, cito post festum Apostolorum Petri et Pauli. A.D. 1221. land and princess Johanna.

Dominus S[tephanus] Cantuariæ archiepiscopus revertitur in Angliam de Roma, in autumno. Return of Stephen Langton.

Hoc anno extitit tam grandis mortalitas hominum in transmarinis partibus, tam religiosorum quam cæterorum, ut in aliqua abbatia ix. defuncti simul una die haberentur; in pluribus vero abbatiis tot languidi et ægroti, ut reliqui, qui sani et incolumes videbantur, vix sufficerent officium concelebrare divinum. In civitatibus nihilominus, vicis, et villis imminens clades tantum invaluit, ut non nisi tres aut quatuor, sicut dicebatur, in aliqua villa invenirentur, qui potentes existerent defunctorum corpora tradere sepulturæ. Pestilence.

Proh dolor! pagani, orta dissensione et discordia inter Christianos, aliisque infortuniis ingruentibus, civitatem Damietam inopinato eventu recuperant, atque eandem sibi subjugant, quam Christianorum populi non sine multo labore et sudore, Dei tamen virtute, ceperant, et per biennium et eo amplius jam possederant et depopulaverant. Loss of Damiette.

Episcopus Coventrensis, nomine Willelmus de Cornhelle, mense Septembri cum in episcopatu suo cœpisset ordines facere, ordinatis jam acolitis, subdiaconibus, et diaconibus, et ventum esset ad presbyteros ordinandos, subito percussus paralysi, non sine multorum admiratione, obmutuit; et sic officio inchoatæ ordinationis minime consummato, lingua etiam ejus deinde nimium intumescente, mutus permansit. Petrus de Rupibus episcopus Wintoniæ cruce signatus est xiii. kal. Octobris. Sigillum domus nostræ mutatum est, in crastino viz. beati Kalixti Papæ et martyris. f. 112 *b*. William of Cornhill, bishop of Lichfield, paralyzed during an ordination. Oct. 15.

[1] Hugh.

[2] Robert de Henreth.

A.D. 1222. f. 113. Death of the rector of Broadwater.

MCCXXII. Obiit piæ memoriæ Willelmus rector ecclesiæ de Bradewatere, qui inchoavit novam ecclesiam de Waverleia, vicesimo viz. anno postquam inchoata fuerat; et sepultus est foris juxta murum australem ejusdem ecclesiæ; cujus animæ misereatur, qui solus post mortem potest præstare medicinam. Amen.

Council at Oxford.

Dominus S[tephanus] Cantuariæ archiepiscopus celebravit concilium suum primum apud Oxoniam xv. kal. Maii. In hoc concilio quidam diaconus apostata, qui duxerat quandam Judæam, degradatus est et postea combustus.

Quidam etiam rusticus, qui se crucifigebat, immuratus est perpetuo.

Severe frost in April.

Nix permaxima in mense Aprili prostravit multas arbores; et gelu superveniente, arbores mortificavit, ita quod folia non apparebant anno illo in pluribus locis terrarum; fructus etiam pomorum pluribus in locis omnino deperiit.

Drought.

Hoc etiam anno tanta extitit siccitas, quod omnia fere tarde seminata deperibant. Obiit piæ memoriæ Walterus quondam prior Meritoniæ, quarto videlicet anno ex quo susceperat habitum ordinis Cartusiæ. Obiit Johannes cognomento Suthil, abbas de Hyda, et successit ei monachus quidam ejusdem loci Walterus nomine.

Pandulf bishop of Norwich.

Pandulfus quondam legatus in Anglia consecratur Romæ in episcopum Norwicensem, iv. kal. Junii.

Aid granted for the Holy Land, which comes to nothing.

Hoc anno concessit rex Henricus de tota Anglia, per consilium domini S[tephani] Cantuariæ archiepiscopi et aliorum magnatum terræ, in subsidium Terræ Sanctæ adquirendæ, de quolibet comite iii. marcas, de quolibet barone i. marcam, de quolibet milite xii. denarios, de quolibet libero homine i. denarium, de quolibet homine habente catallum ad valentiam dimidiæ marcæ i. denarium. Sed concessio ista parum aut nihil profuit, quia cito postea contradictum est, et ad effectum minime perductum.

Exorta quadam tumultuosa seditione in civitate Londoniæ, ex occasione injuriæ et contumeliæ Londoniensibus apud Westmonasterium illatæ, præsumpta nihilominus cujusdam transgressionis temeritate, a quibusdam pestilentibus civitatis ejusdem, quæ ad perturbationem et violationem pacis esse videbatur, unus de primoribus et nobilioribus civitatis, Constantinus nomine, causa illius, ut ferebatur, ad liquidum minime discussa, et, sicut nonnullis visum est, velociori judicio quam decuit vel oportuit, cum quibusdam aliis suspenditur. Quidam vero alii ex urbe dehonestati sunt, et ignominiose tractati; quo facto, tota civitas confunditur vehementer et conturbatur; sed latet adhuc quem finem res gesta sortiatur. Obiit Thomas prior Meretone, et successit ei canonicus quidam ejusdem ecclesiæ, Egidius nomine. Obiit Randulfus episcopus Cicestriæ. Stella magna et insolita apparuit in autumno. A.D. 1222. f. 113 *b*. Riots in London.

Dracones visi sunt a nonnullis huc illucque per aera volantes; a quibusdam etiam visi sunt quasi intra se pugnantes.

Circa festum Sancti Andreæ apostoli facta sunt tonitrua valde terribilia, et fulgura, et coruscationes, ex quibus multa multis modis incommoda homines perpessi sunt. Per idem etiam tempus ventus validissimus factus est, horribilis, mentes hominum valde deterrens, turres et domos subvertens, silvas et virgulta eradicans, multos quoque utriusque sexus diversis in locis, maxime tamen in pago Warewicensi, miserabiliter in mortem deiciens; postea vero nimia aquarum inundatio subsecuta est, quæ multis in locis damno et periculo fuit. Severe storm, Nov. 30.

MCCXXIII. Hoc anno nonnulli tam in regulari quam in sæculari habitu constituti, subito infirmitate correpti, mortui sunt. Abbates etiam de Coggeshale,[1] f. 114.

[1] Benedict de Strafford.

PUBLIC LIBRARY CENTRAL

A.D. 1223. de Dunekewelle, de Bordesleia,[1] de Certesia,[2] obierunt.

Narrow escape of a boy at Waverley from drowning. May 3.

Puer quidam parvulus circiter octo sive septem annorum, ad portam Waverleiæ degens, cecidit in aquam portæ contiguam, die inventionis sanctæ Crucis, quem mox unda rapuit, et fere in unius sagittæ cursum, videlicet, subtus quatuor pontes lapideos secum traxit; fluctuans igitur super aquam compertus est a quodam, et ab aquis ilico extractus, paululum aquæ quam absorbuerat, evomuit. Crastina vero die, Deo miserante, non solum pristinæ sanitati et incolumitati restituitur, verum etiam usque hodie ad eandem portam intrans et exiens, sicut heri et nudius tertius, etiamsi non quæritur, invenitur.

Death of Hugh, bishop of Carlisle, at La Ferté sur Grosne.

Hugo quondam abbas Belli Loci Regis Angliæ, postea episcopus de Cardul, rediens de Roma, venit ad abbatiam de Firmitate, ubi fere per iii. dies infirmatus, quarto die, iii. nonas Junii, obiit. Ecce quam repente tollitur e medio, cujus linguam nonnulli mirati sunt, pectus non ita. Hamericus abbas nonus Elemosinæ obiit, cui successit quidam monachus ejusdem domus, Sanctius nomine.

f. 114 *b*.

Death of Philip II. of France.

His advice to his son, Louis VIII.,

who is crowned on April 6.

Philippus rex Francorum, princeps sapiens et prudens, regno suo pacato, et sapientia atque prudentia sua multipliciter dilatato, obiit ii. id. Julii, anno regni sui xlv. Fertur idem rex vocasse Lodovicum filium suum primogenitum ante obitum suum, et præcepisse ei coram nonnullis principibus regni sui, ut Deum diligeret et timeret, et sanctam ecclesiam exaltaret et honoraret, et judicium et justitiam faceret populo suo, et præcipue ut pauperes et mediocres in regno suo, contra superborum insolentiam et præsidiis attolleret, et defensionis suæ auctoritate protegeret. Idem vero Lodovicus non multo post Remis coronatus

[1] Philip. | [2] Adam. (?)

est, et unctus in regem, viz. in die Sancti Sixti Papæ et martyris. A.D. 1223.

Johannes de Bresnes, rex Jerusalem, venit in Angliam, in autumno. The king of Jerusalem in England.

Symon de Apulia Exoniensis, Willelmus de Cornhelle Coventrensis, episcopi morem mortis pertulerunt. Obiit Willelmus abbas Glastoniæ, et successit ei prior[1] Bathoniæ. Iste Willelmus primus abbatizavit ibidem, postquam episcopalis cupiditas illuc juste meruit amittere, quod injuste præsumpsit invadere.

MXCCXXIV. Obiit Willelmus abbas Rievallis, et successit ei abbas[2] de Wardune. Walterus cognomento Malus Clericus, factus est episcopus de Carduil. Nonnulli alienigenarum ejecti sunt, et amoti de castellis et custodiis suis in Anglia. Obiit Willelmus de Ecclesia Sanctæ Mariæ, episcopus Londoniæ, vi. kal. Aprilis. f. 115. Death of William of S. Mary Church.

Radulfus de Nova-villa, thesaurarius regis, factus est episcopus Cicestrensis. Willelmus Briwere, præcentor Exoniæ, factus est episcopus ejusdem ecclesiæ; consecrati sunt autem ambo Londoniæ ix. kal. Maii, a domino S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo.

Magister Alexander de Stanebi, clericus de camera domini Papæ, consecratur ab eodem Romæ in episcopum Coventrensem, die sancto Paschæ, id est, xviii. kal. Maii. Willelmus Marescallus ducit [in] uxorem filiam Johannis regis Angliæ, Elianor nomine, sororem scilicet regis Henrici IV. Obiit Willelmus comes de Arundel adolescens, quarto anno post mortem patris sui, et sepultus est apud Wimundeham. Marriage of William Marshall and the princess Eleanor.

Lodowicus rex Franciæ subjugat ditioni suæ terram Pictaviæ. Falkesius, unus ex alienigenis, quos aliquando Johannes rex Angliæ in perniciosum auxilium sibi asciverat, roborato post mortem dicti regis castello de Bedeford, quod ab eodem rege in custodiam acce- Fulk de Breauté holds Bedford castle against the king.

[1] Robert.

[2] Roger.

A.D. 1224. perat, nonnullis etiam de majoribus Angliæ, sicut dictum est, eidem Falkesio conniventibus, tenuit idem castellum contra regem Henricum IV., præfati regis filium; ad quod expugnandum non solum rex, verum etiam dominus S[tephanus] archiepiscopus Cantuariensis, et episcopi, atque omnes fere magnati Angliæ, licet fortassis non uno eodemque anno, pariter convenerunt. Quo tandem capto, omnes fere, qui sponte ingressi in castello inventi sunt, suspensi sunt in patibulis, in die viz. Assumptionis Beatæ Mariæ, homines circiter octoginta. Ipse vero Falkesius paulo post in ecclesia Coventrensi deprehensus et captus, tandemque jure ecclesiastico dimissus, non sine confusione et dolore in patriam suam reversus est. Uxor[1] autem ejus, per quam possessionibus, divitiis, et honoribus multipliciter fuerat exaltatus et ditatus, tradita est cuidam magnato Angliæ custodienda cum filiis suis.

f. 115 *b*.

Capture of Bedford castle, and of Fulk. Aug. 15.

Obiit Symon abbas de Tame; successitque ei quidam monachus ejusdem domus, Laurentius nomine. Siccitas magna hyemalis, unde et satio impedita, et fames ingens secuta est.

MCCXXV. Obiit Hugo Bigot comes Norfolchiæ.

Magna Charta and the Charta de Foresta confirmed.

Henricus rex Anglorum concessit et dedit hominibus de regno Angliæ, libertates et liberas consuetudines, sicut erant in diebus antiquis, et fecit eis inde cartas duas, unam de libertatibus et liberis consuetudinibus regni, aliam vero de libertatibus forestæ et ad forestam pertinentibus. Pro hac igitur concessione et donatione, archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, comites, barones, milites, et homines libere tenentes de regno concesserunt et dederunt eidem regi quindecimam omnium mobilium suorum. Monachi vero Cisterciensis ordinis, tam pro libertatibus quam pro gratia et benevolentia regis habenda, dederunt ei duo

A fifteenth granted in consequence.

Contribution of the Cistercians and Jews.

[1] Widow of William de Redvers, earl of Devon.

milia marcas argenti; Judæi autem existentes in Anglia dederunt ei eodem tempore quinque milia marcas argenti. A.D. 1225.

Obiit Johannes Helyensis episcopus, prius abbas de Fontibus; cui successit Gaufridus archidiaconus Norwicensis, frater Huberti de Burgo, justiciarii Angliæ. Consecratur autem Londoniæ a domino S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo, in natali Apostolorum Petri et Pauli. Cedente Sanctio, successit Martinus xi. abbas Elemosynæ, qui et ipse prius bis abbatizaverat. Geoffrey de Burgh, bishop of Ely, June 29.

Henricus rex Anglorum susceptus est in domo nostra, sextodecimo kal. Januarii, cum solemni processione. Crastina vero die capitulum introivit, et societatem, fraternitatem, atque participationem beneficiorum domus nostræ petiit et accepit. f. 116. Henry III. at Waverley.

MCCXXVI. Hoc anno, iv. nonas Octobris, die Dominico, beatissimus Franciscus in civitate Assisii, de qua ortus est, apud Sanctam Mariam de Portiuncula, ubi ordinem fratrum minorum ipse primo plantavit, expletis xx. annis ex quo perfectissime adhæsit Christo, Apostolorum vitam et vestigia sequens, egressus de carnis ergastulo ad cælestium spirituum mansiones, perfecte quæ cœpit consummans, felicissime convolavit; cum hymnis et laudibus in ea civitate sacrosanctum corpus ipsius collocatum est, et honorifice reconditum, ubi ad gloriam Omnipotentis multis coruscat miraculis. Death of S. Francis at Assisi.

Quidam conversus de Bodelo, instigante diabolo, abbatem suum interfecit, propter quod omnes ab eadem domo sunt ejecti, de cætero minime revocandi, et statutum est ut domus ipsa de cætero sit quinque contenta. Murder of an abbat at Bodeloa, in Belgium.

Tertio kal. Februarii, sexta feria, dedicata sunt altaria duo; in crastino subsequenti, viz. Sabbato, unum in aquilonali cruce ecclesiæ nostræ, a domino Johanne episcopo,[1] tunc vicario domini P[etri] Wintoni- Two altars dedicated at Waverley.

[1] Probably John, bishop of Ardfert, suffragan of Canterbury, who died in 1245. See Stubbs' *Registrum Sacrum Anglicanum*, p. 149.

A.D. 1226. ensis, in præsentia ejusdem Wintoniensis. Obiit Symon abbas de Radinges. Obiit Willelmus cognomento
f. 116 *b*. Longa Spata, comes Saresbiriensis. Cedente Willelmo, subrogatur Reginaldus, prior Geroldoniæ, ejusdem domus abbas decimus. Obiit Ricardus de Marisco, episcopus de Dunelmo.

Foundation of the abbey of Grace Dieu in Wales. Johannes de Munemuhe construxit quandam abbatiam de ordine Cisterciensi in Wallia, quam Gratiam Dei nominavit, veneruntque ibidem monachi primo viii. kal. Maii. Lodovicus rex Francorum, tam rogatu

Louis VIII. besieges Avignon. quam jussu summi Pontificis, profectus est cum exercitu grandi ad civitatem quandam vocabulo Avinhun, et obsedit eam, quæ Romanæ ecclesiæ, superbiendo vel potius apostatando, inobediens erat et rebellis. Illi autem, qui in urbe erant, arbitrantes non esse tutum diu tanto resistere principi, reddiderunt se summo Pontifici. Legati vero apostolici, qui in exercitu erant, tradiderunt urbem prædicto regi. Rex igitur, acceptis obsidibus ab his qui in civitate erant, muris autem ejusdem urbis fortioribus in locis per girum destructis

His death. atque deletis, cœpit reverti in terram suam: sed in ipso itinere morbo correptus, ex hac luce, vel potius caligine, subtractus est, anno regni sui quarto, sicque cito gaudium conversum est in luctum et lamentum.

Louis IX. crowned, Nov. 30. Lodovicus autem filius ejus, puer circiter annorum xii., non multo post Remis coronatur, et ungitur in regem, in die viz. Sancti Andreæ Apostoli.

f. 117. Death of Pandulf. Obiit Pandulphus, episcopus Norwicensis, Romæ, successitque ei Thomas de Blumwilla, clericus curialis; consecratur autem Londoniæ a domino S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo. Obiit Johannes primus prior de Novo Loco[1]; qui et ipse circiter lvii. annis sacerdotio functus est. Obiit Willelmus Briwer, fundator et novitius ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Dunekewelle. Obiit Benedictus episcopus Rofensis.

[1] *i.e.* Newstead.

MCCXXVII. Annus a fundatione abbatiæ de Gaverlea centesimus. Obiit Willelmus de Mandewilla comes Essexiæ. Hubertus de Burgo, justiciarius Angliæ, factus est comes Cantiæ. Obiit Honorius Papa, successitque ei Hostiensis episcopus, et vocatus est Gregorius. Henricus de Samford, archidiaconus Cantuariæ, consecratur ibidem in episcopum Rofensem, vii. id. Maii, a domino S[tephano] Cantuariensi archiepiscopo. Henricus rex Angliæ fecit Ricardum fratrem suum comitem Cornubiæ, in die Pentecostes, iii. viz. kal. Junii, apud Londoniam.

A.D. 1227.

Hubert de Burgh made earl of Kent.

Gregory IX. f. 117 *b.*

Prince Richard made earl of Cornwall.

Petrus de Rupibus Wintoniensis, Willelmus Bruere Exoniensis episcopi, aliique nonnulli episcopi, clerici, et laici de diversis mundi partibus, arripuerunt iter, ituri in Terram Sanctam, cum multitudine maxima Christianorum, qui omnes, ut credimus, divinitus inspirati, apostolicisque literis et monitis animati atque roborati, necnon virtute et ligno Sanctæ Crucis signati et armati, ultum ire volebant injurias Dei in hostes nominis Christiani. Fredericus autem imperator Romanus, qui et ipse cruce signatus, et, ut sperabatur, dux et princeps exercitus Christiani, simulabat se cum cæteris profecturum: sed corruptus, ut fertur, muneribus et xeniis paganorum, et de terra sua minime egressus, non mediocre intulit impedimentum exercitui Christiano. Peregrini siquidem, qui in Syriam adventum ejus jam prævenerant, audientes quod dictus imperator, secundum quod promiserat, nequaquam veniret, plusquam xl. milia in eisdem navibus, in quibus transierant, redierunt; pro quo facto postea Romæ multisque locis aliis solemniter excommunicatus est.

Many go to the Crusade, which is hindered by Frederick II., who is excommunicated.

Gregorius Papa, qui hujus nominis nonus dictus est, orta dissentione inter ipsum et Romanos, tum propter imperatorem, quem excommunicaverat, tum propter alia quædam, quæ Romani non recte, ut sibi visum est, ab ipso exigebant, transtulit se Perusium, ubi non

f. 118.

Gregory IX. leaves Rome for Perugia.

A.D. 1227. modico tempore moram fecit. Monachi Belli Loci Regis intraverunt in novam ecclesiam cum magno gaudio, in vigilia Assumptionis beatissimæ Mariæ.

Conduct of Frederick II. Fredericus imperator, adductis circiter xv. milia Saracenis in imperium, Ecclesiam Dei conculcat atque perturbat; confundit etiam miserabiliter negotium Terræ Sanctæ, et, post innumera fraudum commenta, contra Romanam ecclesiam publice prosilit, in persecutionem ejus totaliter se conflando.

f. 118 *b*. Foundation of the abbey of Royaumont by Louis IX. MCCXXVIII. Lodowicus rex Francorum adhuc adolescens construxit in Gallia, consilio dominæ Blanche reginæ matris suæ, quandam abbatiam de ordine Cisterciensi, quam Regalem Montem nominavit. Venerunt-que monachi ibidem primo in octavis Paschæ, iv. viz. nonas Aprilis: constituit etiam ut essent ibi centum monachi et decem conversi. Obiit Ricardus abbas Brueriæ. Obiit Stephanus Cantuariensis archiepiscopus, in scientia theologica suo tempore nulli secundus.

Death of Stephen Langton.

> Præsul virtutis Stephanus documenta salutis
> Vivens multa dedit, moriens a morte recedit.
> Forma gregis clerique decus, vitæ speculator
> Et speculum, Christique fuit devotus amator.

Ricardus episcopus Saresbiriensis translatus est ad episcopatum de Dunelmo. Obiit Ewstachius de
f. 119. Faukeberge episcopus Londoniensis. Obiit Gaufridus episcopus Heliensis.

Canonization of S. Francis. Hoc anno canonizatus est beatus Franciscus, episcopis, cardinalibus, aliisque ecclesiarum prælatis, numerosisque plebibus astantibus, a domino Papa Gregorio, altisona voce, protensis ad cælum manibus, ita dicente: "Ad " laudem et gloriam Omnipotentis Dei, Patris, et Filii, " et Spiritus Sancti, et gloriosæ Virginis Mariæ, et bea- " torum Apostolorum Petri et Pauli, et ad honorem " ecclesiæ Romanæ, beatissimum Franciscum, quem " Dominus glorificavit in cælis, venerantes in terris, de " consilio fratrum nostrorum, et aliorum prælatorum,

" in catalogo sanctorum decrevimus adnotandum, et A.D. 1228.
" festum ejus die obitus sui celebrari." Facta sunt autem hæc in civitate Assisii, secundo anno pontificatus domini Papæ Gregorii, septimo decimo die kal. mensis Augusti. Fredericus imperator applicuit excommunicatus in Terram Sanctam, circa Nativitatem beatæ Mariæ semper Virginis. The emperor Frederick II. lands in Palestine, Sept. 8.

MCCXXIX. Gregorius Papa, directo nuncio in Angliam, exegit ab episcopis, abbatibus, prioribus, aliisque ecclesiarum prælatis et clericis, decimam omnium reddituum et proventuum ad sustentandum exercitus, quos sub amplis stipendiis miserat, ad recuperandum patrimonium beati Petri, et castella et terras a Frederico imperatore invasas, et ut dissiparet et minueret, ubicunque posset, potestatem dicti imperatoris, qui a Deo et Romana ecclesia videbatur aversus. Prædictus igitur nuncius veniens in Angliam, dictam decimam, tam per se quam per alios, districtissime colligi fecit et adunari. Gregory IX. demands a disme for his war against the emperor.

Obiit dominus Adam quondam abbas Waverleiensis, f. 119 *b*.
vir religione, vita, et doctrina commendabilis. Hic instituit ut una privata missa diceretur pro singulis hospitibus in infirmitorio sæcularium morientibus, in die sepulturæ eorum, sive in crastino, quod antea in domo nostra non fiebat. Death of Adam, formerly abbat of Waverley

" De statu Terræ Sanctæ cunctos incertos cupientes Letter from
" reddere certos, ad Jesu Christi laudem, et nominis sui Acre, April 20,
" gloriam, Christianitatis exaltationem, et inimicorum giving an
" crucis Christi confusionem, Sydonis et Cæsareæ cas- account of the resto-
" tris ante adventum imperatoris in Terram Sanctam ration of
" bene firmatis, et, prout decuit, competenter munitis, Jerusalem.
" et apud Jopen, quæ est porta Jerusalem, post præ-
" dicti imperatoris in Terram Sanctam adventum,
" quodam castro pulcherrimo et fortissimo, firmato et
" fossato in magna parte panato, sciatis quod Keniel, Terms of
" soldanus Babyloniæ, qui omnibus præest soldanis, the treaty between
" multis per internuncios inter eos habitis consiliis et Frederick

A.D. 1229. II. and Melek-Kamel, sultan of Cairo.

" colloquiis, tandem per treugas inter eos per decem
" annos captas, reddidit sanctæ Christianitati sanctam
" civitatem Jerusalem, et sanctum sepulcrum Domini,
" et Bethleem et Nazareth civitates, et cheminum usque
" ad flumen Jordanis cum quibusdam casalibus, dictis
" civitatibus et chemino prædicto pertinentibus ; nec
" non et civitatem beati Georgii[1] in Ramis,[2] et planas
" de Ramis in parte, et planas Sydonis in parte, et
" Turonum Winfridi,[3] ita quod, Deo gratias, securum
" patet ire et redire omnibus peregrinis, tam illis scil.
" qui modò sunt in Terra Sancta, quam illis qui in
" eandem infra treugas prædictas processu temporis
" sunt venturi, ad peregrinationem suam faciendam, ab
" Accon usque Tyrum et Sidonem, et usque Nazareth,
" et usque ad sanctam civitatem Jerusalem, et usque
" flumen Jordanis, et usque Bethleem, per antiquam
f. 120. " stratam peregrinorum, sicut inter perpetuæ memoriæ
" dominum nostrum Ricardum, quondam regem An-
" glorum, et inter Saladinum, Damasci et Babiloniæ
Frederick crowned in Jerusalem. " quondam soldanum, fuit prolocutum. Prædictus etiam
" Fredericus imperator, die Dominica proxima ante
" Annuntiationem Domini, portavit coronam regalitatis
Opposition of Nasir Daûd, sultan of Damascus. " in civitate sancta Jerusalem. Quoniam vero soldanus
" Damasci, qui infans est, et malum habuit consilium
" voluntati et sapientiæ prædicti Keniel soldani Babi-
" loniæ, in parte noluit, et in parte voluit prædictis
" treugis assentire ; prædictus soldanus Babiloniæ hoc
Damascus besieged. " moleste tulit, et civitatem Damasci una cum Seraph,[4]
" soldano partium Orientalium, et fratre prædicti soldani
" Babiloniæ, et prædicti soldani avunculo, cum centum
" et quinquaginta ammirallis potenter obsedit, et etiam
" castrum del Crak,[5] quod est quoddam castrum fortissi-
" mum, et jus Christianorum. Ita quod in recessu latoris

---

[1] Lydda.
[2] Ramleh.
[3] *i.e.* Toron, the fief of Henfrid.
[4] Melek-Ashraf, prince of Khelath, Edessa, and Haran.
[5] Kerak.

" præsentium in Terra Sancta a nobis, fuerunt adhuc A.D. 1229.
" prædicti soldani in obsidione prædicta civitatis Da-
" masci. Dat. apud Acon, xx. die Aprilis."

Robertus de Bingeham, canonicus ecclesiæ Sarum, consecratur in episcopum ejusdem ecclesiæ a Simone [1] episcopo Bathoniensi, apud Wiltone, sexto kal. Junii.

Richard Magnus archbishop of Canterbury.

Ricardus, cognomento Magnus, Lincolniensis ecclesiæ cancellarius, factus est archiepiscopus Cantuariensis ; consecratus est autem apud Cantuariam ab Henrico Roffensi episcopo, in die Sanctæ Trinitatis, iv. viz. id. Junii. Notandum sane quod omnes archiepiscopi Cantuarienses, qui istum præcesserunt, diversa habuere vocabula, nec quisquam illorum hoc vocabulo nuncupatus est, præter unum [2] duntaxat, qui hujus vocabuli exstitit f. 120 *b.*
primus ; iste vero hujus nominis dignoscitur esse secundus. Consecrantur etiam eodem die, apud prænominatam urbem, a Simone [1] Bathoniensi episcopo, Rogerus cognomento Niger, archidiaconus Colecestriæ, in episcopum Londoniensem ; abbas [3] Sancti Edmundi in episcopum Eliensem. Stephanus abbas de Stanleia factus est abbas de Saviniaco.

Raymond VII., count of Toulouse, absolved.

Raymundus comes de Sancto Egidio, per longum jam tempus excommunicatus, propter hæreticos, qui vocantur Albigenses, quibus, sicut dictum est, favebat, venit in Franciam, ubi coram summi Pontificis legato a vinculo anathematis absolutus, reconciliatus est Sanctæ Ecclesiæ. Interdictum vero, quod tempore patris sui cœperat, et jam per viginti annos in terra sua duraverat, eodem quoque tempore relaxatum est, qui viz. prædicti comitis Reymundi pater, præfatis, ut dictum est, hæreticis favens, consiliis atque monitis Sanctæ Ecclesiæ nullatenus adquiescere voluit. Qua de causa solemniter excommunicatus est. Ipse autem, excom-

---

[1] *Simone*] An error for *Jocelino*, arising from the error in p. 259.

[2] *i.e.* Richard, prior of Dover, archbishop in 1174.

[3] Hugo Northwold.

A.D. 1229. f. 121. Return of the emperor.

municatione contempta, non solum non reliquit, verum etiam in erroris sui perversitate usque ad finem vitæ permansit, tandem excommunicatus interiit. Fredericus imperator rediit de Terra Sancta.

Henry III. lands in Britanny, May 1.

MCCXXX. Sexagesimus annus a passione Sancti Thomæ martyris. Henricus rex Anglorum transfretavit mare, ductore comite Britanniæ,[1] circa festum Apostolorum Philippi et Jacobi ; applicuitque in Britanniam cum exercitu magno procerum et magnatorum Angliæ, spe recuperandi terras quas ipse et pater suus, sive juste sive injuste, amiserant. Quid vero ibi gesserit superfluum est dicere, cum res sit in propatulo omnibus fere scire volentibus. Rediit autem in Angliam, circa festum Omnium Sanctorum. In ipso vero reditu obiit Gilebertus de Clara comes Glowcestrensis, cujus corpus transportatum est in Angliam, et apud Theokesburiam sepultum. Prædictus autem comes Britanniæ longo jam tempore excommunicatus, propter quendam sacerdotem, quem vivum fecerat sepeliri, et propter nonnullas alias querelas, hoc eodem anno absolutus est, et terra ejus ab interdicti sententia relaxata.

f. 121 *b*. Death of Gilbert de Clare.

Berengaria founds the abbey of Piété de Dieu. Her death.

Berengaria quondam regina Angliæ construxit quandam abbatiam de ordine Cisterciensi in pago Cenomannensi, quam nominavit Pietatem Dei. Ipsa vero non multo post obiit, atque ibidem in ecclesia sepulta est.

Petrus de Rupibus Wintoniensis episcopus, rediens de Terra Sancta, venit Romam, circa festum Sanctæ Mariæ Magdalenæ.

July 22.

Peace between Gregory IX. and Frederick II. William de Braose

Pax et concordia facta est inter Papam Gregorium et imperatorem Fredericum. Leulinus præfectus Walliæ, simulatæ dilectionis gratia, Willelmum de Breuisa baronem nobilem ad Paschalia festa secum agenda invitans, eundem post epularum et poculorum abun-

[1] Peter de Dreux, surnamed Mauclerc.

dantiam, super perpetrato adulterio et violatione uxoris suæ malitiose aggressus est, eumque aliquantis diebus vinculis irretitum carcere retrudens, ad ultimum, ut dicitur, turpissima morte damnavit. In qua maligna præsumptione domino regi Angliæ cunctisque optimatibus terræ non modicam intulit confusionem; A.D. 1230. hanged by Lewellyn.

Sed proprio collo restem reparavit in isto
Facto, si justus sit rex ultorque fidelis.

MCCXXXI. Orta discordia inter Ricardum archiepiscopum Cantuariensem et regales, qui violenter ejecerant homines archiepiscopi de quadam custodia,[1] quæ, sicut nonnullis visum est, proprie spectat ad jus Cantuariensis ecclesiæ; excommunicatis etiam qui violentiam perpetraverant, aliis quoque causis emergentibus, profectus est archiepiscopus Romam. Rediens vero ab urbe venit ad Sanctum Geminum, morboque correptus obiit, atque ibidem apud ecclesiam fratrum Minorum honorifice tumulatus est. f. 122. Death of Richard Magnus, archbishop of Canterbury.

Quam brevis et fallax hujus sit gloria vitæ,
Præsulis istius mors demonstrat sine lite.

Ricardus, frater Henrici regis Anglorum, duxit relictam Gileberti de Clara comitis Glocestriæ, sororem scilicet Willelmi Marescalli, qui viz. Willelmus Marescallus non multo post obiit, atque apud Londoniam juxta patrem suum sepultus est. Marriage of Richard of Cornwall and Isabella, widow of Gilbert de Clare.

Militis istius mortem dolet Anglia; ridet
Wallia, viventis bella minasque timens.

In die Sancti Barnabæ consecrata sunt duo altaria, in crastino vero unum in Australi cruce ecclesiæ nostræ, a domino Johanne episcopo, tunc temporis domini Wintoniensis vicario. Die[2] quoque consecrationis f. 122 b. Altars consecrated at Waverley, June 11 and 12,

[1] This was Tunbridge and other lands belonging to Gilbert de Clare. See R. Wendover, iv. p. 219.

[2] *Die*] Dies, MS.

A.D. 1231. by John, bishop of Ardfert, v. p. 301.

eorum venerantibus x. dies remissionis concessit, totidem vero dies indulgentiæ idem episcopus concessit, quando tria altaria in aquilonali cruce dedicavit.

N. de Verdona temptans evadere mortem,
Mortis non potuit in equis transcurrere sortem.

Return of Peter de Rupibus, July 25.

Petrus de Rupibus Wintoniensis episcopus, rediens de Terra Sancta, applicuit in Angliam, circa festum Sancti Jacobi Apostoli. Obiit Martinus abbas xi. Elemosynæ, cui successit Gaufridus abbas de Lande.

Egidius prior Meritonæ, relicta pastorali cura, factus est monachus Cisterciensis ordinis; cui successit quidam canonicus dictæ domus, Henricus nomine.

f. 123.

The new church at Waverley entered, Dec. 21.

Monachi de Waurleia intraverunt in novam ecclesiam de prima veteri ecclesia, cum solemni processione et magnæ devotionis gaudio, in festo Sancti Thomæ Apostoli, anno xxx. ab inchoatione novæ ecclesiæ, cujus inceptor fuit bonæ memoriæ Willelmus de Bradewatere.

A fortieth granted to the king.

MCCXXXII. Hoc anno Henricus rex Anglorum accepit ab archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, et clericis terras habentibus quæ ad ecclesias suas non pertinebant, comitibus, baronibus, militibus, liberis hominibus, et villanis de regno Angliæ, in auxilium, quadragesimam partem omnium mobilium suorum apparentium, sicut ea habuerunt in crastino beati Mathæi Apostoli, anno videlicet dicti regis xvi. Nihil vero capiebatur ab aliquo, qui non haberet ad minus hujusmodi bona ad valentiam xl. denariorum. Monachi vero Cisterciensis ordinis in Anglia ab hac exactione et servitute nequaquam immunes extiterunt.

Iste est annus octavus, a quo dominus Henricus rex Angliæ, communi assensu et voluntate magnatum, tam clericorum quam laicorum totius Angliæ, quintamdecimam partem omnium catallorum universaliter accepit, concedens et chartis suis irrefragabiliter corroborans omnes libertates Anglicanas, temporibus pro-

avorum suorum liberius et quietius usitatas, tam in forestis quam extra, a se et suis in posterum firmiter observandas. Et ne quis ausu temerario prædictas libertates infringere in perpetuum attemptaret, dominus Stephanus Cantuariensis archiepiscopus, cum suffraganeis suis astantibus, et consentientibus domino rege et regni magnatibus, anathematis sententiam candelis accensis in publico promulgavit; sed, proh dolor! aggravatum est jam jugum servitutis, et maxime de foresta fit novissimum pejus priori. A.D. 1232. All who infringe the liberties granted by Magna Charta excommunicated by Stephen Langton.

Hubertus de Burgo, regis et regni rector, et pro libito dispositor et dispensator, Cantiæ comes et totius Angliæ justitiarius, cui nihil regiæ defuit potestatis, præter solius regii diadematis dignitatem, super multiplicibus et enormibus criminibus domino regi accusatus, a latere regis et ab omni potestate semotus, etiam ex improviso persecutus, captus, et catenatus, carcerali custodiæ apud Divisas est mancipatus; cui communi assensu et consensu domini regis et magnatum totius regni, successit Stephanus de Seigrave in justitiariam potestatem immediate. f. 123 *b*. Hubert de Burgh deprived of his office of justiciary, and imprisoned at Devizes. Stephen de Segrave justiciary.

Hujus ad exemplum caveat sibi falsa potestas,
Ne pro delictis, rege jubente, ruat.

Obiit Randulfus comes Cestriæ apud Walingeforde. f. 124.

In terris gaudens fuit iste comes; Deus illi
Subveniens, tribuat gaudia summa poli.

Quæstio prioratus inter abbatem de Waurleia et abbatem de Furnesio terminatur hoc modo; videlicet quod abbas de Furnesio habeat prioratum in tota generatione Elemosinæ in Anglia, et in generatione Saviniaci in Anglia tantum. Abbas autem Waurleia habeat prioratum ubique tam in congregationibus abbatum, quæ fuerint per Angliam, quam alias per ordinem universum. Question of seniority between the abbeys of Waverley and Furness.

A.D. 1233. f. 124 *b.* Floods throughout England.

MCCXXXIII. Hoc anno mense Julio, v. id. ejusdem mensis, hora diei sexta, feria ii., luna xxx., facta est per Angliam aquarum inundatio subita et inæstimabilis in plerisque locis, et præcipue in partibus australibus pernix et intolerabilis, in hominum et animalium submersione lamentabilis: in ædificiorum ripis adjacentium, molendinorum, et pontium subversione irreparabilis, in fœnorum et fructuum vastatione irrecuperabilis. In domo vero de Waverlea tempestas terribilis supra modum vehementissime desæviens, pontes lapideos, muros, et calceta diruens et confundens, claustrum et omnes officinas impetuose transcurrens, et etiam usque in novum monasterium excrescens, in pluribus locis usque ad altitudinem fere viii. pedum ascendit. Damna autem et incommoda ejusdem domus, tam in ædificiis quam variarum rerum intus et exterius amissionibus, non est qui pro certo audeat vel valeat æstimare.

Injuries done at Waverley to the bridges, walls, and roads.

f. 125.

The abbey of Grace Dieu destroyed by the Welsh.

Abbatia de Gratia Dei Cisterciensis ordinis, a Johanne de Monemue fundata, a Wallensibus funditus eversa est, ita quod de ea jam dici possit,

"Jam seges est ubi Troja fuit," Ovid. *Heroid.* i. 53.

causam prætendentibus et asserentibus, quod prædictus Johannes prædictam abbatiam in fundis suis ab ipso violenter præoccupatis, eisdem reclamantibus, fundare præsumpsit.

f. 125 *b.* Edmund treasurer of Salisbury archbishop of Canterbury, on Mid-Lent Sunday, April 2.

MCCXXXIV. Ædmundus thesaurarius Sarum a domino Rogero Londoniensi episcopo, consistentibus et congratulantibus xiii. episcopis, domino rege, et iv. comitibus, et cæteris innumeris communiter congregatis in ecclesia Cantuariæ, in archiepiscopum honorifice consecratur, Dominica qua canitur *Lætare Jerusalem,* iv. viz. nonas Aprilis.

Fulget in Edmundo pia mens in corpore mundo,
Gratia quem mundo dedit omine summa secundo.

Orta dissentione inter dominum Henricum regem Angliæ, filium regis Johannis, et quosdam de magnatibus regni sui, maxime Huberto de Burgo vinculis carceralibus in castro de Divisis mancipato, Gileberto Basset, Ricardo Suard, cum eorum complicibus, edicto regio profugis et exulibus, Ricardus Marescallus, vir omni morum honestate præditus, nobilitate generis insignis, artibus liberalibus insigniter eruditus, in armorum exercitio strenuissimus, in omnibus operibus suis Deum habens præ oculis, regis et regni prævidens et verens excidium, ut pacem et concordiam reformaret, se ipsum exponens discrimini, se murum inter dominum regem et magnates opposuit. Sed hostis antiqui prævalente versutia, dominus rex sinistro circumventus consilio, in ipsum cœpit omnem exercere tyrannidem, terras, homines, hortos, ædificia, sed et omnes possessiones suas in potestate sua destruere procuravit. Ille vero hæc omnia patienter sustinens, dominum regem ut a talibus desisteret et se regno suo conformaret, per viros religiosos suppliciter hortabatur; cui super hoc indignanti, et eum in virtute magna persequenti, tandem vi vim viriliter reprimens, in Wallia restitit. Nec tamen quantum potuit domino regi damnum intulit, quia reverentiam, quam domino debuit, consideranter conservavit; fuit tamen inter eos dura nimisque durans decertatio, et dubius, ut esse solet, bellorum eventus; interim vero Ricardus Siward, et Gilebertus Basset, et eorum complices, pro se et terris suis perditis et destructis tanquam lupi rapaces desævientes, terras consiliariorum domini regis destruere non cessabant, maxime domini Wintoniensis episcopi, Ricardi fratris regis, Petri de Rivallo, et Stephani de Segrave, tunc justitiarii, et eorum complicium. Hubertum autem de Burgo de castro de Divisis evasum, et ab ecclesia violenter extractum, et iterum privilegio sanctæ matris ecclesiæ sub anathe-

A.D. 1234. Quarrel between Henry III. and Hubert de Burgh, G. Basset, R. Siward, and others.

Richard Marshall tries to make peace.

The king's behaviour to him. f. 126.

Richard Siward and Gilbert Basset lay waste the lands of the king's counsellors.

Hubert de Burgh released.

A.D. 1234. matis sententia restitutum, in manu forti, in conspectu omnium eduxerunt et de omni regia potestate conduxerunt. Tandem bonorum virorum interventu, maxime domini Eadmundi archiepiscopi et aliorum, treugis inter dominum regem et Marescallum positis, Ricardus Marescallus admonitione et consilio hominum suorum, de quibus tanquam de se ipso confidebat, cum paucis hominibus Hyberniam ingredi festinavit, ibique suorum fraudulento male fretus consilio, etiam contra propositum proprium eorum consentiens voluntati, licet se solum et omni fideli consortio destitutum non ignoraret, campestri prælio se contra inimicos et etiam innumerabiles exponere non formidavit. Qui a suis continuo derelictus, et hostium suorum multitudine circumseptus, de virtute virium suarum confidens, quasi leo rugiens in bestias desævit a dextris et sinistris, quotquot attingere potuit interficiens, inter hostes suos quasi securus et alacer discurrens. Subnervato tandem equo suo, eoque nimia multitudine compresso, quidam maligno spiritu vegetatus eum a posteriori parte latenter aggrediens, eidem ex improviso in inferiore corporis regione, quo nudum et inermem recognovit, letale vulnus inflixit. Ipse vero, proh dolor! letaliter sauciatus, et jumento suo sibi deficiente, crebris impulsus ictibus, solo prostratus, et in excessu mentis effectus, per aliquantulum spatium ab ipsis hostibus mortuus reputabatur. Tandem respirante spiritu vivum videntes, assumentes eum cum maxima reverentia in castellum deportaverunt, ubi curis medicinalibus plagis adhibitis, xv. diebus, quos ei Deus ad pœnitentiam providerat, expletis, in cordis contritione, veraque confessione, sacrosancta Dominici corporis et sanguinis sumpta communione, debitum humanæ naturæ persolvit, cujus animæ propitietur Deus. Amen. Quo cognito, totoque præsumptionis progressu diligenter investigato, dominus rex pœnitentia ductus, misericordia motus,

Archbishop Edmund mediates between the king and Richard Marshall.

His expedition to Ireland.

f. 126 *b*.

Death of Richard Marshall.

vehementi dolore turbatus, amotis a latere suo cunctis alienigenis cæterisque quorum consiliis usus fuerat, omnes proscriptos et exules revocavit, et in hæreditatibus suis sine dilatione collocavit; Gilebertum vero Marescallum, fratrem et hæredem prædicti Ricardi, domini Ædmundi archiepiscopi aliorumque magnatorum consilio liberaliter recipiens, eidem omnia jura sibi pertinentia gratanter restituit. Nec moveat lectorem, si qua in principio narrationis iterentur, quæ in anno præterito contigerant. Hoc enim fit propter narrationis continuationem. A.D. 1234. Sorrow and repentance of the king. f. 127.

Livor edax, morum subversio, fax vitiorum,
Vitricus Anglorum, rapuit solamen eorum.
Principis[1] absque pare, gens livida mentis avaræ
Præsumpsit claræ decus indolis anticipare.[2]
Anglia, plange Marescallum, plangens lachrymare.
Causa subest, quare; quia pro te planxit amare.
Virtus militiæ, patriæ protectio, gentis
Fraude ruit propriæ. Miserere Deus morientis.
Amen.

Verses on the death of Richard Marshall.

Stephanus de Sedgrave amotus est a potestate justiciaria regni Anglicani, quia, sicut dictum est, consentiens erat cum quibusdam alienigenis iniquæ proditioni, in qua Ricardus Marescallus letale vulnus accepit, quo tandem ingravescente ex hac luce vel potius caligine subtractus est. Stephen de Segrave removed from his judgeship.

Cedente Mychaele abbate de Cumba, successit ei quidam monachus de Swinesheved, Robertus nomine, quo celeriter de medio sublato, subrogatur Willelmus supprior de Gerudonia. f. 127 *b*.

Cedente Reginaldo, subrogatur Andreas prior de Gerudonia, ejusdem domus abbas xi.

---

[1] The MS. has *vel militis* written above *principis*.

[2] The MS. has *vel apocopare* written above *anticipare*.

A.D. 1234. Obiit Hugo episcopus Herfordensis, et successit Radulphus de Maydenestane, decanus ejusdem ecclesiæ. Consecratus est autem Cantuariæ ab Edmundo archiepiscopo.

f. 128. Grosseteste bishop of Lincoln. MCCXXXV. Obiit Hugo Lincolniensis episcopus, et successit Robertus cognomento Groseteste. Consecratur autem apud Radinges ab Ædmundo Cantuariensi archiepiscopo. Obiit Henricus Rofensis episcopus.

Marriage of Frederick II. and princess Isabella. Henricus rex Anglorum, filius Johannis regis, maritavit hoc anno Ysabellam, sororem suam, Frederico imperatori Romanorum.

f. 128 *b*. Marriage of Henry III. and Eleanor of Provence, Jan. 14. MCCXXXVI. Hoc anno ad petitionem Henrici regis Anglorum, filii Johannis regis, adducta est in Angliam Alienora filia comitis Provinciæ, post Natale Domini, et in crastino Sancti Hylarii dicto regi Henrico desponsata, in civitate Cantuariæ, a venerabilis memoriæ Ædmundo Cantuariensi archiepiscopo, et in octavis Sancti Hylarii, convocatis fere totius Angliæ magnatibus, clericis viz. diversarum dignitatum et variorum ordinum, et laicis utriusque sexus apud Westmonasterium, cum tanta solemnitate una cum domino rege coronata, quod a nemine qui viderit vel audierit, digne valeat vel dimidia pars explicari.

f. 129. Their coronation at Westminster.

Cedente Gauchero abbate Cisterciensi, successit Johannes[1] abbas de Boxlea, abbas vicesimus Cisterciensis, Anglicusque secundus.

Cedente Rogero abbate de Forda, successit quidam monachus ejusdem domus Johannes nomine.

Giffard abbat of Waverley. Cedente Adam abbate de Waverleia, successit Giffardus abbas de Bettlesdene, abbas decimus de Waverleia. Iste instituit unam missam privatam celebrari in anniversariis illorum, qui per speciale beneficium refectioni fratrum annuatim assignatum, memoriam sui reliquerunt, cum speciali misericordia in posterum

[1] *Johannes*] In the Gallia Christiana, iv. col. 994, his name is determined to be *Jacobus*. There seems some doubt on the point.

merito recolendam. Hic etiam instituit, ut in Natali Domini et in festo Omnium Sanctorum, ad omnia altaria, quæ sunt in ecclesia nostra, habeantur candelæ ardentes, dum in ea divinum officium celebratur, viz. ad utrasque vesperas, et ad nocturnos, et ad laudes, et ad missas. Quod etiam totus conventus noster inviolabiliter in posterum observari desiderat. A.D. 1236. His regulations for Christmas and All Saints.

Obiit Thomas de Blumville, episcopus Norwicensis. Obiit Willelmus de Bleis, episcopus Wigorniensis. Johannes de Monimue construit, vel potius reædificat, abbatiam de Gratia Dei, quam Wallenses funditus destruxerant, tempore discordiæ inter Henricum regem et Ricardum Marescallum, alio tamen in loco, quam prius constructa fuit. f. 129 *b*. The abbey of Grace Dieu restored by its founder.

MCCXXXVII. Rogerus monachus de Waverleia factus est abbas de Cumba.

Henricus rex Anglorum fecit hoc anno inquiri per Angliam, si quid latenter subtractum esset de dominicis suis. Inquisitione autem facta per legales homines provinciarum, inventi sunt nonnulli tenere quasdam terras, de quibus quomodo, vel de quo illas tenerent, nec certam rationem reddere, nec sufficiens munimen potuerunt ostendere; nisi quod ipsi et patres eorum easdem terras, quamvis occulte, per longa jam tempora tenuissent et possedissent. f. 130. Investigation by the king as to his manors.

Obiit Ricardus episcopus de Dunelmo, et sepultus est in ecclesia monialium apud Tarentum. Hic primo fuit episcopus apud Cicestriam, postea apud Saresberiam, deinde apud Dunelmum; denique iste idem est, cujus consilio et auxilio nova ecclesia de Saresberia incepta est. Richard, bishop of Durham, buried at Tarrant-Kaines in Dorsetshire.

Henricus rex Anglorum accepit hoc anno in auxilium tricesimam mobilium per totum regnum Angliæ. A thirtieth given to the king.

Gualterus de Cantelou consecratus Romæ in episcopum Wigorniensem, et venit in Angliam circa festum Sancti Petri ad vincula, cum Othone legato domini Papæ. Iste Otho diaconus cardinalis tenuit postea f. 130 *b*. Aug. 1. Otho the legate

A.D. 1237. holds a council in London.

generale concilium Londoniæ, in crastino octavarum Sancti Martini, existentibus ibidem Cantuariensi, Eboracensi archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, aliisque ecclesiarum prælatis fere totius Angliæ; de ordine vero Cisterciensi pauci admodum abbates ibi fuerunt. Sane de constitutione, quam paulo ante concilium fecerant abbates ordinis Sancti Benedicti per Angliam constituti, de carnibus non comedendis, sacro approbante concilio, his verbis diffinitum est:

Regulations for the Benedictines as to not eating flesh.

"Audivimus et lætati sumus, quod religiosi viri abbates ordinis beati Benedicti per Angliam constituti, convenientes nuper in suo capitulo generali, tanquam filii juxta sermonem propheticum ad suos terminos revertentes, provide statuerunt, ut de cætero secundum beati Benedicti regulam ab esu carnium debeant abstinere, exceptis debilibus et infirmis, quibus debet secundum ejusdem regulæ continentiam in infirmitorio provideri, quod utique approbantes, statuimus inviolabiliter observari."

This is cap. xix. of the Constitutiones Othonis Cardinalis Wilkins, Concil. i. p. 653.

Si quis autem plenius scire desiderat hujus statuta concilii, ex scriptis quæ ibi in audientia omnium publice recitata sunt, plenissime poterit edoceri.

f. 131. Marriage of Simon deMontfort and the princess Eleanor.

MCCXXXVIII. Simon de Monteforti duxit uxorem Alienoram comitissam de Penbroc, relictam Willelmi Marescalli, sororem viz. Henrici IV. regis Anglorum. Ricardus de Clara adolescens, vita comite futurus comes Gloucestriæ, duxit uxorem filiam[1] Johannis de Laci comitis Lincolniæ. Obiit Johanna regina Scotiæ in Anglia, soror viz. Henrici IV. regis Anglorum, et sepulta est in ecclesia monialium de Tarento.[2] Obiit Adam abbas de Radinges, successitque ei Ricardus subprior ejusdem domus.

Death of princess Joanna, queen of Scotland.

f. 131 *b*. Baldwin II., future emperor of Constantinople, in England.

Quidam adolescens futurus, ut sperabat, imperator Constantinopolitanus, venit in Angliam, acceptisque a rege muneribus, reversus est in patriam suam. Controversia inter archiepiscopum Cantuariensem et monachos Roffenses de electione sua, terminata est in præ-

[1] Matilda.

[2] Tarrant-Kaines in Dorsetshire.

sentia domini Papæ, existente ibidem archiepiscopo Cantuariensi, hoc modo, viz. quod de cætero habeant monachi electionem suam. A.D. 1238.

Obiit Petrus de Rupibus episcopus Wintoniensis in oppidulo suo de Farnham, cujus cor cum visceribus sepultum est in ecclesia Beati Mariæ de Waverleia. Corpus vero ipsius delatum est Wintoniam, ibique in basilica sedis suæ honorifice tumulatum. Obiit Philippus abbas de Quararia;[1] subrogatur Augustinus prior ejusdem domus. Fredericus imperator exercens tyrannidem, obsidet et impugnat civitatem Mediolani; cui illi fortiter atque viriliter resistunt. Orta dissentione quadam in ordine Cisterciensi per quorundam insolentiam, Johannes abbas Cistercii eligens magis solitudinem et quietem quam lites et contentiones, relicta pastorali cura cessit; cui successit Willelmus abbas de Firmitate, abbas vicesimus primus Cistercii. Obiit Rogerus abbas de Cumba, successitque ei Rogerus cantor ejusdem domus.

Death of Peter de Rupibus.

Frederick II. besieges Milan. f. 132.

Hoc anno statutum est in capitulo generali Cistercii, ut per totum ordinem fieret commemoratio beatorum Benedicti et Bernardi in conventu, ad vesperas et ad laudes tantum, quod nequaquam antea fiebat in ordine. Cedente Gaufrido, subrogatur Robertus abbas de Begar,[2] abbas tertius decimus Elemosynæ.

Hoc anno in Adventu Domini nimia aquarum inundatio facta est per Angliam, quæ multis in locis damno et periculo fuit.

Floods.

Ricardus de Wendene factus est episcopus de Rofa. Consecratus est autem Cantuariæ ab Ædmundo archiepiscopo in crastino Sancti Ædmundi regis et martyris. Obiit Henricus prior Meritonæ, cui successit quidam canonicus ejusdem domus, Robertus nomine. Obiit Alexander episcopus Coventrensis.

---

[1] Quarr in the isle of Wight.

[2] Begars, or Petit-Begard, Côtes du Nord.

A.D. 1238. f. 132 *b*. Quarrels between archbishop Edmund and the Canterbury monks.

Orta dissentione inter Ædmundum archiepiscopum et monachos Cantuarienses, profectus est idem archiepiscopus Romam; ibique causis utriusque partis coram domino Papa propositis atque discussis, inventum est atque probatum monachos reos existere in quibusdam, de quibus pro reverentia tantæ ecclesiæ magis decet silere quam loqui; quamquam rei veritas multorum jam notitiam minime lateat. His itaque gestis et auditis, Johannes prior[1] Cantuariensis sibi præcavens, et rigorem fortassis discussionis canonicæ metuens, transtulit se ad quandam domum ordinis Cartusiæ, atque non multo post defunctus est. Igitur archiepiscopo de Roma jam regresso, monachi sine priore existentes mandaverunt ei, quatenus veniret atque priorem sibi ordinaret. Illo autem diutius moram faciente atque negotium protelante, monachi dilationem ægre ferentes, ordinaverunt sibi priorem absque illius consilio atque assensu. Quo audito archiepiscopus excommunicavit tam priorem[1] qui creatus fuerat, quam illos qui in ordinatione illius auctores et fautores extiterant, et ecclesiam interdixit; monachi vero innitentes et adhærentes appellationibus atque privilegiis suis, non magnopere curantes de excommunicatione sive interdicto, aliquatenus a divinis cessare nolebant, sed more solito pulsatis campanis officium divinum solemniter agentes usque hodie celebrare non desistunt.

The prior of Canterbury becomes a Carthusian.

The monks elect a prior, without waiting for the archbishop, who excommunicates them, and lays an interdict on the church.

Radulfus de Maydæstan, episcopus Herfordensis, non immemor scripturæ dicentis, *Vovete et reddite,* et iterum, *Melius est non vovere, quam votum non reddere,* relicto episcopatu transtulit se ad ordinem Fratrum Minorum, sicut ante episcopatum in proposito habuit[2] in voto.

Ps. lxxv. 12. Eccles. v. 4.

[1] It does not seem possible to identify these priors with certainty. See the *Historia Priorum Ecclesiæ Cant.* in Wharton's *Anglia Sacra*, i. p. 140.

[2] *habuit*] habue et, MS. There is an erasure.

MCCXXXIX. Henricus rex Angliæ fecit Symonem de Monteforti comitem Leycestriæ, in die purificationis gloriosæ virginis Mariæ. Hoc anno comparata est major campana domus nostræ, tempore domini Giffardi abbatis, cœpitque pulsari primum ad horas, in die sancto Paschæ, cujus nomen his versibus sciri potest, qui in eadem campana scribuntur. A.D. 1239. f. 133. Simon de Montfort made earl of Leicester. New bell at Waverley.

Dicor nomine quo tu, Virgo, domestice Christi,
Sum dominæ præco cujus tutela fuisti."

Hoc anno mense Junio, in crastino Sancti Botulfi, natus est Londoniæ filius Henrico regi Anglorum ex uxore sua regina Alienor, et vocatus est Ædwardus. Prince Edward born, June 18.

Anglorum regis Edwardus nascitur hæres.

Vide supra, p. 317.

Inquisitione jam facta per Angliam ex præcepto regis Henrici III. siquid latenter subtractum esset de dominicis suis, idem Henricus rex Anglorum recuperavit hoc anno, mense Junio, per considerationem curiæ suæ, quasdam terras cum pertinentiis in Netham, quas quidem terras cum pertinentiis in eadem curia sua clamavit ut jus et dominium suum, atque easdem terras cum pertinentiis dedit domui nostræ in perpetuum in liberam et puram eleemosynam; de quibus etiam terris cum pertinentiis plenam seisinam nos habere fecit, in crastino sanctorum martyrum Gervasii et Prothasii, anno regni sui vicesimo tertio. Breve autem regis de seisina, in quo terrarum particulæ continentur, in rotulo ejusdem regis intitulatum est. f. 133 b. Henry III. gives lands in Netham to Waverley. June 19.

Omnes magnates Angliæ faciunt fidelitatem Ædwardo filio regis Henrici adhuc in cunis jacenti. Homage to the young prince Edward.

Fredericus imperator, qui quondam puer Apuliæ appellatus est, multa et magna mala fecit, sicut ex consequentibus liquido potest lector advertere. Ipse[1] A list of the evil deeds of

[1] This is abridged from the "Excommunicatio lata in Fredericum Imperatorem," by Pope Gregory IX.

A.D. 1239. the emperor Frederick II.

siquidem movit seditionem in urbe, per quam intendebat Romanum Pontificem et fratres suos a sua sede repellere, et contra privilegia, dignitates, et honores Apostolicæ sedis libertatem ecclesiasticam conculcare. Item episcopum Prænestinum,[1] Apostolicæ sedis legatum, ne in legatione sua procederet, cui in Albigensibus partibus pro corroboratione Catholicæ fidei dominus Papa vices suas commiserat, per quosdam fideles suos impediri mandavit. Item non permittit quasdam cathedrales et alias vacantes ecclesias in regno ordinari, et hac occasione periclitatur libertas ecclesiæ, perit fides, quia non est qui ponat verbum Dei, nec qui regat animas, deficiente pastore. Item clerici in regno capiuntur, incarcerantur, proscribuntur, et occiduntur; ecclesiæ, Domino consecratæ, destruuntur et profanantur. Item non permittit sacras ecclesias reparari. Item terras quorundam nobilium de regno, qui ecclesiam tenebantur defendere[2] ad manus suas, occupavit et devastavit. Quasdam ecclesias cathedrales bonis suis spoliavit. Item multæ ecclesiæ cathedrales, et aliæ ecclesiæ et monasteria de regno per iniquam inquisitionem fuerunt per eum fere omnibus bonis spoliata. Item talliæ et exactiones contra formam pacis ab ecclesiis et monasteriis per ipsum extorquentur in regno. Item in regno prælati ecclesiarum, et abbates Cistercienses et aliorum ordinum, compelluntur per singulos menses dare certam summam pecuniæ pro constructione novorum castrorum. Item contra tenorem pacis, hi qui adhæserunt ecclesiæ, bonis omnibus spoliati, exiliari coguntur tanquam proscripti, liberis, uxoribus captivatis. Item impeditur negotium Terræ Sanctæ, et reparatio imperii Romani. Pro his omnibus et hujusmodi et multis aliis malis, pro quibus dictus Fredericus a Papa Gregorio fuerat diligenter admonitus et frequenter, et parere non curavit, eundem Fredericum idem Papa Gregorius excommunicationis et anathematis vinculo innodavit. Omnes autem qui juramento fidelitatis ei tenentur astricti, ab ejusdem juramenti observatione decrevit absolutos, ne sibi fidelitatem observent districtius inhibendo, quamdiu vinculo excommunicationis fuerit astrictus. Cæterum idem Fredericus, de dictis et factis suis multis, et fide dignis clamantibus quasi per universum orbem, quod de Catholica fide recte non sentiat, est graviter infamatus.

Matt. Par. p. 486.

f. 134.

[1] Jacobus de Pecoraria.

[2] *qui ecclesiam tenebantur defendere*] quas ecclesia tenebat, M. P.

Matt. Par. p. 492.

Imperator ad Papam. A.D. 1239.

Fata monent, stellæque docent aviumque volatus,
Totius subito malleus orbis eris.[1]
Roma diu titubans, variis erroribus acta,
Concidet, et mundi desinet esse caput."

Papa ad Imperatorem.

Fama refert, Scriptura docet, peccata loquuntur,
Quod tibi vita brevis, pœna perennis erit.

Dedication of the churches of Ford and Frensham.

Ecclesia de Forda dedicata est a domino Willelmo Exoniensi episcopo. Ecclesia de Fermesham transponitur hoc anno de loco ubi prius sita fuit, ad alium locum, consilio et auxilio Lucæ archidiaconi Surreiæ, et hoc eodem anno dedicata est.

f. 134 *b.*

Two Cistercian abbeys founded by the executors of Peter de Rupibus, Netley or Edwardstowe, and Clarté-Dieu, (Indre et Loire).

Petrus de Rupibus Wintoniensis episcopus habuit in proposito adhuc vivens fundare duas abbatias ordinis Cisterciensis; sed morte præventus propositum suum nequaquam mancipavit effectui. Veruntamen ante mortem suam assignavit non modicam quantitatem pecuniæ, quæ ad illarum fundationem et alia necessaria juxta considerationem rationis posset sufficere. Denique post mortem ipsius, viz. hoc anno, procurantibus ejusdem episcopi executoribus, fundatæ sunt, una in Anglia, et vocata est locus Sancti Ædwardi, venitque conventus ibi primum de Bello Loco Regis in die Sancti Jacobi Apostoli; altera in partibus transmarinis, quæ Claritas Dei nominatur.

William de Raleigh bishop of Norwich.

Willelmus de Rale factus est episcopus Norwicensis. Consecratus est autem Londoniæ ab Edmundo archiepiscopo Cantuariensi, mense Septembri. Cum sedes cathedralis ecclesiæ Wintoniæ jam per annum integrum vacasset et ultra, obiit Walterus prior ejusdem ecclesiæ, cui subrogatur quidam monachus præfatæ ecclesiæ Andreas nomine, auctoritate et præcepto Henrici regis Angliæ, paucissimis, ut fertur, de con-

Andrew made prior of Winchester by

[1] *orbis eris*] unus erit, Matt. Par.

A.D. 1239. the king against the wish of the convent.

ventu assentientibus, cæteris vero reclamantibus atque contradicentibus. De quo facto diversi diversa sentiunt, sed quem finem res gesta sortiatur, scit Ipse qui nihil potest nescire.

f. 135. Letter of a Hungarian bishop to the bishop of Paris respecting the Tartars.

De facto Thartareorum vobis scribo, quod venerunt prope confiniuin regni Hungariæ per v. dietas. Cum invenerunt aquam Damaii,[1] quam transire non poterant in æstate, volentes expectare hyemem ut possint supradictam aquam transire in glacie, iverunt retro bene xx. dietas, et ibi expectant hyemem. Miserunt autem quosdam exploratores in Russiam, ex quibus fuerunt capti duo et missi regi Hungariæ. Et ego diu eos habui in custodia mea, et ab eis didici ista nova quæ ad Franciam mandavi sigillo meo sigillata. Quæsivi ubi esset terra illorum; dixerunt quod erat ultra quosdam montes, et juxta populum qui vocatur Gog; et ego credo quod ille populus sit Gog et Magog. Quæsivi de fide eorum; et ut breviter dicam, nihil credunt; sed tamen literas Judæorum habent, et cœperunt eas discere, quando exierunt ad expugnandum mundum. Quia ipsi credunt expugnare totum mundum. Et literas proprias nunquam habuerunt. Quæsivi qui essent illi qui docerent eos literas; dixerunt, quod sunt quidam homines pallidi qui multum jejunant, et longas vestes portant, et nullos offendunt. Et quia multas circumstantias dixerunt de hominibus istis, qui concordant cum superstitionibus Pharisæorum et Saducæorum, credo illos esse Pharisæos et Sadducæos. Quæsivi utrum discernerent cibos? Dixerunt quod non; comedunt enim ranas, serpentes, canes, et omnia animantia indifferenter. Quæsivi qualiter exierunt de montibus ultra quos erant? Dixerunt quod antecessores sui bene per trescentos annos et plus laboraverunt scindendo arbores et lapides, ut possent exire, antequam exierunt. Quæsivi quantum habent exercitum? Dixerunt quod xx. dietas durat longitudo, et latitudo x. dietas; xiii. enim milia supersunt in equis qui custodiunt exercitum. Et equos bonos habent sed furiosos, et equi multi sequuntur ipsos absque ductore, ita quod quando dominus equitat, xx. vel xxx. equi sequuntur ipsum. Loricas habent de coriis, et sunt fortiores quam loricæ de ferro, et coopertoria equorum. Pedites vero crura habent breviora, et corpus longum, et sunt optimi sagittarii, nulli similes eis, et fortiores arcus trahunt quam Turci. Et quamcunque intrant terram, omnes interficiunt habitatores terræ, præter parvulos, quibus Churchitan[2]

Matt. Par. Additamenta, p. 211.

[1] Deinphir, M.P.

[2] *Churcitan*] *i.e.* Gengis-khan.

Matt. Par. Additamenta, p. 211.

(qui interpretatur rex regum) signum suum ponit confirmando eos in facie. Et sunt xlii. consiliarii quibus dictus Churchitan consilium suum committit, et nullus de toto exercitu audet loqui nisi clamando, et nullus audet interrogare quo vadit dominus eorum, vel quid facere intendit. Et lac jumentorum et aliorum animalium brutorum bibunt et inebriantur. Alia nova de ipsis prædictis duo volebant dicere, qua via præcedunt eos quædam gentes quæ Mordani dicuntur, quæ indifferenter interficiunt homines quos invenire possunt, et nullus audet calciare pedes suos, donec interfecerit aliquem hominem. Et per illos credo quod jam interfecti sunt quidam Fratrum Minorum et Prædicatorum: et alios nuncios quos misit rex Hungariæ contra eos, occiderunt. Præterea sciatis quod venient quam citius poterunt. Omnes autem terras et facultates, quas inveniunt, devastant. Omnia destruxerunt usque ad aquam prædictam. Caveant omnes qui hoc audierint, et pro certo hoc habeant; et hoc videbitur, et oculis probabitur; ut credo, ego dico, episcopus Hungariæ, infra v. annos. Et ut hoc sciatur Parisius, et consilium bonum apponatur, si fieri potest, gratia Dei permittente, cuidam archidiacono meo qui erat scholaris Parisius, transcriptum istud misi sigillatum.

A.D. 1239. Account of the Tartars.

MCCXL. Ricardus comes Cornubiæ, frater domini regis nostri Henrici, cruce signatus iter arripuit cum omni comitatu suo apud Terram Sanctam, circa festum Sanctæ Trinitatis.

f. 135 *b.* Richard of Cornwall goes to the Holy Land, June 10.

Tempore Paschali adveniens quidam adolescens sutoriæ artis, in sutrino nostro susceptus est. Comperto processu temporis et cognito, quod ibidem detineretur, a latere domini regis quidam miles directus est cum ministris multis, qui eum tanquam homicidam comprehenderet, et vinctum adduceret. Cum ergo vi. id. Augusti audissemus eum comprehendi, et de sutrino nostro educi et ligari, dominus abbas cum senioribus domus proprius accessit, violentiam redarguit, et ne infra abbatiam hujusmodi injuriam attemptarent sub anathemate prohibuit, protestans privilegia nostra, quæ loca nostra, sicut altaria ecclesiarum, reddunt libera et quieta. Illi vero nec Deo nec sanctæ religioni deferentes, adolescentem vinculis constrictum secum duxerunt, et custodiæ carcerali tradiderunt. Nos igitur tam enormi facto stupefacti, maxime propter periculum

A shoemaker employed in Waverley abbey seized as a homicide.

Excitement in consc-

A.D. 1240. quence in the abbey. quod imminebat universo ordini nostro, quia si sic, spreta ordinis libertate, impune possent homines comprehendi, et ligari in abbatiis nostris vel grangiis, nulla de cætero esset distinctio inter loca religiosorum et loca sæcularium, sed ita publice conculcarentur abbatiæ et grangiæ nostræ, sicut forum conculcatur in civitate. Quapropter communicato seniorum consilio, incontinenti versa est in luctum lætitia nostra, quia missarum solemnia et divinorum mysteria cessaverunt in abbatia nostra. The abbat appeals to the legate (Otho); Et cum omni festinatione dominus abbas legatum adiit, qui tunc temporis in Anglia fuit; violentiam ei exposuit, deprecans ut secundum privilegia nostra nos protegeret, et libertates then to the king. ordinis illæsas conservaret. Quo dissimulante et remissius agente, dominus abbas accessit ad regem, querelam lugubrem in præsentia ipsius suspiriis et lacrymis proposuit, libertatem et pacem sanctæ ecclesiæ et sanctæ religionis perturbatam indicavit, nec posse aliter Deo et ordini satisfieri, nisi ille qui enormiter et irreverenter ab abbatia per violentiam eductus f. 137. [the MS. is erroneously numbered.] est, ipso imperante reduceretur et loco sancto restitueretur. Quod sine dilatione a domino rege impetrasset; sed obstante ejus concilio,[1] et reclamantibus magnis et magnæ potentiæ viris, data est ei dies altera proferendi privilegia ordinis et munimenta libertatis. Veruntamen suspensionem nostram cum audisset, licet inchoatam in tali discrimine approbasset, non permisit fieri; unde dominus abbas in crastino, hoc est die Sancti Laurentii,[2] mandavit divina solemniter celebrari; prosequente vero domino abbate causam tam arduam, non tantum die præfixa sed diebus pluribus, ostensa sunt privilegia nostra, et lectæ The abbat's suit opposed by the council. sunt libertates nostræ coram domino rege et concilio[1] ejus; ubi perverse perversi scripta apostolica interpretantes et maligne exponentes, non pro ordine sed

[1] *concilio*] consilio, MS. [2] Aug. 10.

contra ordinem dederunt responsa; unde de facili non potest intelligi nec exponi, quanto cordis dolore, quanta animi amaritudine, dominus abbas se opposuit pro defensione suæ libertatis. Postremo tandem, opitulante divina clementia, post multos labores et fatigationes viri veraces et sanctæ religionis amatores, privilegia nostra veraciter intelligentes, et vero intellectu exponentes, domino regi et concilio[1] ejus aperte ostendebant septa abbatiarum et grangiarum nostrarum auctoritate apostolica esse libera, et ab omni pravorum incursu quieta, sicut altaria ecclesiarum; et omnes locorum nostrorum violatores, et violentiam in eis operantes, et eisdem consentientes, a summo pontifice esse excommunicatos. Quo audito dominus rex magna auctoritate præcepit, ut ille miles cum ministris suis, qui per violentiam hominem in abbatia comprehensum ligaverat et eduxerat, eundem secundum privilegia ordinis reduceret, et ad honorem ordinis abbatiæ restitueret. Quod et ita factum est, gaudente patria, et magnificante privilegia nostra. Ipsi etiam postmodum violatores abbatiæ sicut violatores sanctæ ecclesiæ excommunicati, per literas domini legati ad portas abbatiæ sunt citati, tam miles quam alii: ubi primo facta satisfactione Deo et abbatiæ, a decano loci illius et a vicario de Farnam sunt publice verberati, et a vinculo sententiæ absoluti, et pœnitentia injuncta discesserunt, ordini nostro facti de cætero humaniores.

A.D. 1240. His grief. But at length the enclosures of the abbey are declared safe from all violent entry. The man is brought back to the abbey, and the violators of its privileges excommunicated, scourged, and absolved.

Beatus Ædmundus archiepiscopus Cantuariæ, plenus virtutibus et sanctitate, migravit ab hoc sæculo, xvi. kal. Decembris, et apud Pontiniacum sepultus est. Cujus merita miracula testantur.

Death of archbishop Edmund, who is buried at Pontigny.

Hic erat Edmundus anima cum corpore mundus,
Quem non immundus poterat pervertere mundus.
Anglorum genti faveas, Edmunde, petenti.

f. 137 *b*.

[1] *concilio*] consilio, MS.

A.D. 1240. Obiit Johannes abbas de Forda in transmarinis partibus, apud quandam abbatiam ordinis nostri, in redditu capituli generalis; cui successit quidam monachus de Waverlea, Adam nomine.

Nicholas of Farnham bishop of Durham.

Multæ ecclesiæ per Angliam tam conventuales quam rurales jussu prædicti legati dedicantur. Magister Nicholaus de Farnam factus est episcopus Dunelmensis. Hugo de Pateshulle factus est episcopus Cestriæ.

Departure of the legate Otho.

MCCXLI. Litera dominicalis F., dies Paschæ ii. kalend. Aprilis. Otho, legatus domini Papæ, recessit de Londonia quarto die Natalis Domini, rediens in patriam suam; et conduxerunt eum honorifice dominus Henricus rex Angliæ, et multi episcopi, et alii magnates terræ. Willelmus de Chestre, monachus de Waverleia, factus est abbas de Cumba. Justitiarii itinerantes, viz. W[illelmus] de Eboraco[1] cum aliis sederunt apud Beremundeseiam, circa festum Sancti Johannis ante portam Latinam. Quinto kal. Julii accidit mirabilis casus domino G[ilberto] Marescallo, in tornamento extra villam Heriford, post prandium, quia, dum armatus fuit, ex nimio calore suffocatus est, et fractis habenis dextrarii sui, et cadens in terram diu tractus est ad pedes equi; vivus tamen deportatur apud Ware, et vixit usque ad mediam noctem; deinde deportatum est corpus ejus apud Londoniam, et sepultum est in Novo Templo.

Justices itinerant at Bermondsey, May 6. f. 138.

Death of Gilbert Marshall at a tournament.

Jerusalem restored.

Hoc anno factæ sunt treugæ inter Christianos et paganos per x. annos, procurante hoc Ricardo fratre regis Henrici Angliæ, et reddita est civitas Jerusalem, et omnes terræ circumjacentes, et omnes esclavi liberati sunt. Dominus Henricus rex Angliæ duxit exercitum suum super Griffinum regem Wallensem, illumque una cum cæteris Walliæ magnatibus jurisdictioni suæ subjugavit.

Griffith of Wales subdued.

[1] Bishop of Salisbury in 1246.

Sexto non. Octobris obiit magister Rogerus episcopus Londoniæ cognomento Niger. A.D. 1241.

Obiit Papa Gregorius circa festum Sancti Bartholomæi, et tunc vacavit sedes Romana post multum tempus. Post eum circa festum Sancti Michaelis electus et ordinatus novus Papa, viz. magister Gaufridus Mediolanensis, et duravit in papatu per xviii. dies. Hoc anno innovatum est sigillum argenteum domus Meritonæ, et receptum in vigilia Sanctæ Luciæ virginis. Death of Popes Gregory IX., Celestine IV.

In crastino Sanctæ Luciæ nix permaxima descendit, et, cum nimio pulsu ventorum undique exagitata, homines et bestias in domo et extra per totum diem graviter fatigabat; ita quod vix aliquo loco morari permitteret; et duravit nix cum ingenti gelu usque ad vigiliam Natalis Domini. Heavy snow on Dec. 14.

MCCXLII. Litera dominicalis G., dies Paschæ xii. kal. Maii. xviii. kal. Februarii apud Doroberniam applicavit[1] Ricardus comes Cornubiæ, rediens de Terra Sancta, et venit post Cantuariæ, ibique occurrerunt ei obviam Henricus rex Angliæ frater ejus, et regina, necnon et episcopi multi, et majores totius terræ, donantes ei dona magna et munera pretiosa. Postea venerunt [canonici] beati Pauli simul cum eo Londoniam; in qua urbe, plateis circumquaque cortinatis et sericis vestibus circumtectis, a singulis et universis cum magna gloria quasi angelus susceptus est, et ad ecclesiam beati Pauli cum magna veneratione, habita processione solemni, deductus, eodem etiam die receptus est apud Westmonasterium venerabiliter cum processione. f. 138 *b*. Return of Richard of Cornwall: his reception in London.

Die Veneris post Inventionem Sanctæ Crucis misit se in mare dominus Henricus rex Angliæ, et venit apud Burdaus, et ibi moram fecit aliquantulum. Postea venit apud Punz, et ibi perendinavit usque ad festum Sancti Johannis Baptistæ. Henry III. goes to Bordeaux, May 9, then to Pons.

[1] Sic MS. for *apud Doveriam applicuit.*

A.D. 1242. William de Marisco taken prisoner in Lunday island, and hanged in London, July 24.

Circa festum Sancti Johannis Baptistæ captus W[illelmus] de Marisco in insula quæ vocatur Lunday, et multi qui ibi secum fuerunt, deprædantes circumquaque omnes qui per eos transierunt, et adducti sunt Londoniam, et ibi incarcerati usque ad vigiliam Jacobi Apostoli, quo die præfatus W[illelmus], accepto suo judicio, tractus est de Westmonasterio per majores plateas civitatis usque ad gibettum, eoque ibi suspenso iterumque dimisso, corpus ejus in quatuor partes divisum missum est ad quatuor majores civitates particulariter. Alii vero qui cum eo capti fuerunt, tracti sunt de Westmonasterio ad gibettum, et ibi vilissime suspensi.

Maxima siccitas in æstate. Eodem anno circa festum Sancti Michaelis, obiit Jocelinus episcopus Bathoniensis.

Truce for five years with France. f. 139.

MCCXLIII. Factæ sunt treugæ inter dominum Henricum regem Angliæ, et regem Franciæ per quinquennium. Consecratus est Papa Innocentius quartus vigilia Apostolorum Petri et Pauli. Nata est regi filia[1] apud Burdeus. Septimo kal. Septembris applicuit dominus Henricus rex Angliæ, et regina sua apud Portumue.

Marriage of Richard of Cornwall and Sanchia of Provence.

Decimo kal. Decembris, die scilicet Dominica, desponsavit archiepiscopus Eboraci[2] tertiam filiam comitis Provenciæ, sororem scilicet Alienor reginæ Angliæ, Ricardo comiti Cornubiæ, fratri regis Henrici, apud Westmonasterium, in quibus nuptiis factum est convivium in aula regis, sicut fieri solet in ejus coronatione.

William de Raleigh, bishop of Norwich, confirmed bishop of Winchester.

Vacante per multum tempus sede Wintoniensi, tandem dominus W[illelmus] de Raleya, tunc Norwicensis episcopus, a suppriore et conventu Wintoniæ in ejusdem ecclesiæ pastorem canonice est postulatus; illisque pro eodem nuncios suos ad sedem Romanam mittentibus, ac prout volebant expedientibus, a domino Papa Inno-

[1] Beatrice.

[2] Walter de Gray.

centio quarto, pontificatus sui primo anno, id. Septembris, episcopus Wintoniæ datus est et confirmatus. A.D. 1243.
Venientes autem nuncii circa festum Sancti Martini, Nov. 11.
super hoc eidem literas domini Papæ afferentes, statim literis inspectis et perlectis, ac secundum mandatum apostolicum sede Norwicensi renunciata, ad Wintoniæ episcopatum se transtulit, mittens literas suas viris religiosis suæ diœcesis circa Londoniam existentibus, eisdem in virtute obedientiæ injungens, quatenus apud Westmonasterium mandatum domini Papæ audituri comparerent. Quo lecto, omnes, qui ad hoc venerunt, sibi sicut patri suo Wintoniensi canonicam jurarunt obedientiam. Quo etiam die ibidem, super episcopatu recipiendo gratiam regis expectante, clericos suos simul cum Prædicatoribus Fratribus ad dominum regem misit, rogantes, ut si quid dictus episcopus sibi in aliquo deliquisset, pro Dei amore condonaret. Consilio autem Opposition of the king.
accepto, rex clericos suos simul cum aliis episcopo remittens, mandavit, quod non liceret ipsum ad aliquem episcopatum descendere, invito rege. Qui per clericos suos respondens dixit, quod hoc non faceret, nisi præceptum domini Papæ haberet, cui in aliquo contraire non auderet: taliter autem illis adinvicem clericos suos mittentibus, nihil profecerunt, sed tandem ad episcopum quidam clericus nomine Henricus de Suse scilicet cum aliis adveniens, qui quasdam exceptiones contra ipsum ex parte regis fabricaverat, licet improbabiles, ipsas f. 139 b.
in quadam cedula scriptas coram episcopo legit. Quibus lectis ridens statim a curia recessit, et in crastino versus civitatem Wintoniæ iter arripiens properavit. Sed dominus rex, cum quanta potuit velocitate, nuncios suos majori Wintoniæ mittens, sibi districte per literas suas injunxit, ne dictum episcopum Wintoniam aliqua ratione intrare permitteret. Quo audito, Opposition of the mayor of Winchester to the bishop's entrance.
episcopus civitati adveniens, et antequam intrare proponeret se discalcians, cum magna humilitate ad unam portarum civitatis advenit; sed illa contra eum firmiter

A.D. 1243. obserata, nequaquam, majore prohibente, acsi multa et varia opprobria inferente, in dictam civitatem introitum invenit; et sic ad singulas civitatis portas pergens discalciatus, ingressum humiliter postulavit; sed ne causam intrandi inveniret, ad singulas portas majorem cum aliis multis obvium habuit et rebellem. Potuit siquidem dictus episcopus dictæ civitati super illam flens et ejulans veraciter dixisse, quod legimus Dominum dixisse civitati Jerusalem, cum super illam flevit, dicens, "Si cognovisses et tu," subaudis, "fleres," cum hoc factum permaximus dolor sit subsecutus.

The city laid under an interdict from December 29 to May 26.

Dicto namque episcopo civitatem ingredi non auso, illam interdixit die Sancti Thomæ martyris, et sic usque ad festum sancti patris nostri Augustini interdicta remansit; propter quod dominus rex ira motus minatus est sacerdotes, dicens quod si quem inveniret qui a celebratione subtraheretur, protinus illum deputaret. Sed episcopalem prohibitionem magis timentes quam regalem, civitatem sunt egressi. Cum autem episcopus sic humiliatus videret se pro voluntate non posse proficere, reversus est Londoniam, in prioratu Sanctæ Mariæ de Suwerk in pace perendinaturus. Quo ibidem pervento, ibi per multum tempus perendinavit, sed insidantium sibi timens insidias,[1] in Tamisiam se misit, et cum festinatione transfretavit, et in transmarinis partibus per multum tempus cum honore perendinans, tandem a domino [rege] est mandatus; qui in Angliam veniens regem adiit, qui erat tunc temporis versus Scotiam, et a rege ad pacem inter [se] confirmandam[2] dies statutus est, dies scilicet crastinus post Nativitatem Beatæ Mariæ, apud Wyndleshores. Quibus ibidem venientibus et de pace tractantibus, non illo die, sed in crastino, pax inter eos plenarie,

The bishop goes to the priory of S. Mary's, Southwark.

Makes peace with the king, and receives his bishoprick.

[1] There is a blank here left in the MS.

[2] *confirmandam*] confirmandi, MS.

episcopo suscipiente episcopatum Wyntoniæ, est cum gaudio reformata. A.D. 1243.

MCCXLIV. Litera dominicalis B., dies Paschæ iii. non. Aprilis. Tertio non. Februarii apud Londoniam obiit piæ memoriæ dominus R[adulfus] de Nova Villa, cancellarius domini regis, episcopus Cicestrensis, et ad ecclesiam suam deportatus est, et ibidem honorifice tumulatus. f. 140. Death of Ralph Neville.

Dominus Bonefacius, filius comitis de Saweya, assensu capituli Cantuariæ, ad sedem Cantuariæ canonice electus, et a domino Papa Innocentio quarto confirmatus, x. kal. Maii venit primo in Angliam, subdiaconus tunc existens. Qui sine aliqua mora adiit dominum regem, qui fuit tunc apud Westmonasterium, et ibidem fecit ei homagium suum, et postea eodem die divertit ad domum suam apud Lamehithe, et ibidem hospitatus est. Nam antea non deducavit ad aliquam domum maneriorum suorum. In die Sanctorum Marcellini et Petri, congregati sunt apud Meritonam dominus Bonifacius electus Cantuariæ, et cum eo quinque episcopi suffraganei sui, ad examinationem faciendam de Roberto Passelewe electo Cicestriæ, et de aliis electis examinandis, confirmandis, vel cassandis; et circa horam nonam facta est tam valida tempestas, qualis non fuit visa apud Meritonam ante, per multa tempora. In crastino vero congregatis ibidem episcopis, cassata est electio Roberti Passelewe, et ipso cassato, statim electus est magister R[icardus] de Wicio ad sedem Cicestrensem, et ab electo Cantuariæ cum magna solemnitate, Dei inspirante clementia, confirmatus. Boniface of Savoy, archbishop of Canterbury. Robert Passelewe, elect of Chichester, examined at Merton, June 2, and his election quashed. Richard de la Wyche.

Hoc anno dominus Henricus tertius rex Angliæ duxit exercitum suum contra regem Scotiæ. Qui versus Scotiam veniens, et uterque utrique cum magno exercitu obvians, cum rex Angliæ a rege Scotiæ multa et varia interrogasset, tandem inter eos pax est reformata; ita quod filius regis Scotiæ filiam regis Angliæ War with Alexander II., king of Scotland, who makes peace. His son to marry the

A.D. 1244. princess Margaret. Rain only on Aug. 29.

duceret uxorem. Eodem anno fuit autumnus omnino sine pluvia, usque ad festum Decollationis Beati Johannis, et eo die tantummodo pluit, et post per multum tempus cessavit pluvia.

Tertio idus Septembris consecratus est apud Radinges magister Rogerus præcentor Sarum in episcopum Bathoniensem. Die Sancti Dionisii consecratus est Fulco Basset in episcopum Londoniæ, apud Sanctam Trinitatem Londoniæ.

f. 140 *b*.

Oct. 9.

Truce in Palestine.

Hoc anno cum soldanus Damasci[1] et Nascar[2] soldanus Craci, qui prius adversarii Christianorum erant, in principio æstatis proximo præteritæ confœderationem treugarum cum Christianis fecissent in hunc modum cum Christianis, quod Christiani totam regni Jerusalem terram circa flumen Jordanis in pace haberent, præter quasdam villas quas prædicti soldani sibi in montibus retinebant, et quod soldani cum Christianis in expugnationem soldani Babylonis[3] toto posse assistere deberent; et cum istæ treugæ inter dictos soldanos et Christianos factæ fuissent, civitas sancta cum suis quibusdam adjacentiis a Christianis cœpit habitari, Christiano exercitu commorante in comitiva[4] soldanorum præscriptorum apud Gazaram in gravamen soldani Babylonis. Cumque per tempus aliquod in expeditione ipsa perstitissent, patriarcha Jerusalem applicuit, veniens de transmarinis partibus; visitandique[5] sepulchrum Domini [desiderio] inspiratus, iter peregrinationis arripuit, properantibus secum Hospitalariis atque Templariis; cumque, voto orationis suæ completo, in civitate Jerusalem manerent, accidit quod infinita multitudo gentis barbarorum, quæ Chorosmia vocatur,

This is taken from the letter of the Master of the Hospitallers, Matt. Par. p. 621, but is considerably altered.

[1] Melek es Saleh Ismail.

[2] MS. inserts *et*. This is Nasir, lord of Kerak.

[3] Melek Saleh Nodgemeddin Ayoub.

[4] *comitiva*] commitura, MS.

[5] *visitandique*] visitand'que, MS.

in vicinis partibus, vocante et mandante soldano Babylonis, supervenit, quæ universam terræ superficiem occupans, omnem animam viventem per ignem et gladium occidebat, et populum Christianum in sanctam civitatem obsidentes, et cotidie in ipsam impetum facientes, undique eis exitum et ingressum percluserunt, diversis afflictionibus ipsos ita miserabiliter coarctantes, quod præ angustia famis, tribulationis, et doloris deficientes, in casu et periculo mortis se omnes universaliter commiserunt, et de civitate exeuntes per devia et deserta montium, donec ad angustum exitum venientes, in insidiis hostium inciderunt, qui eos undique circundantes, cum gladiis, lapidibus, et sagittis irruentes occiderunt, juxta æstimationem vii. milia virorum et mulierum, cui facto simile nunquam auditum est. Sed et, proh dolor! sepulchrum Domini distractum et confractum est. A.D. 1244. Siege and capture of Jerusalem by the Carismians.

Eodem anno, cum inter dominum Papam Innocentium quartum et dominum Fredericum imperatorem fuisset mota discordia, dictus Papa dicti imperatoris timens insidias, ejectis tamen gentibus dicti Papæ per imperatorem, ab urbe Roma fugit timore perterritus, venitque circa festum Omnium Sanctorum Lugdunum, ibique per multum tempus multa et varia mirabilia faciens perendinavit. Circa festum autem beati Andreæ Apostoli accesserunt ad ipsum ex Anglicanis partibus transfretantes dominus Bonefacius Cantuariæ, et dominus episcopus Herefordensis,[1] et dominus Ricardus de Wicio electus Cicestriæ, qui, causa consecrationis dicti electi Cicestriæ, ibidem accesserant. Consecratur a dicto domino Papa dictus electus Cantuariæ in archiepiscopum, Dominica prima post octabas Epiphaniæ proximo sequente; et dominus Ricardus de Wicio in episcopum Cicestriæ, circa Quinquagesimam immediate sequentem. f. 141. Quarrel between Pope Innocent IV. and the emperor Frederick II. Innocent IV. at Lyons. English prelates there. Consecration of Boniface and Richard de la Wyche.

[1] Peter de Egeblank.

A.D. 1244. Walter de Suffield bishop of Norwich.

Eodem anno consecratus in episcopum Norwicensem magister Walterus de Suffeld, Dominica Quinquagesimæ apud Norwicum.

Ralph abbat of Dunkeswell.

MCCXLV. Litera dominicalis B., dies Paschæ xvi. kal. Maii. Eodem anno dominus Radulfus monachus Sanctæ Mariæ de Waverleia, qui quondam abbatizaverat in domo de Tinterna, electus est in abbatem de Donekeweel; vir quidem morum gravitate ac sapientiæ fulgore non mediocriter adornatus.

Princess Eleanor, wife of Simon de Montfort, at Waverley, with her husband and two sons, April 1.

Hoc anno, Dominica in Ramis palmarum, quæ primo die Aprilis illuxit, Alienora comitissa Leycestriæ, soror viz. regis Henrici quarti, domus nostræ sincerissima amatrix, per indulgentiam summi Pontificis devotissime ingressa est abbatiam nostram, habens in comitatu suo piissimum virum maritum suum, Symonem de Monteforti comitem Leycestriæ, et duos filios suos Henricum et Symonem cum tribus ancillis; ad cujus ingressum illud nonnullis notabile noscitur contigisse; quia cum intra ostium ecclesiæ pedem posuisset, statim e contra ad magnum altare, ubi missa de beata Virgine tunc celebrabatur, a sacerdote hostia salutaris in hora consecrationis elevabatur, quod non casui sed divinæ dispositioni credimus ascribendum; ut Cujus amor eam illuc adduxit, benignissima Ipsius præsentia prompte se
f. 141 *b*. offerret requirenti. Obtulit illico pannum satis pretiosum, quem assignavit ad superponendum altari, diebus quibus reliquiæ ibidem ponuntur. Interfuit sermoni in capitulo, processioni, et missæ majori, et ligno Domini
Her offerings to the abbey. deosculato, plurimum edificata recessit. Post quidem habuimus ex dono ipsius quinquaginta marcas, et ad fabricam ecclesiæ decem et octo marcas; et ad perquisitionem centum et quinquaginta acrarum apud Netham per ipsius auxilium attigimus.

The new church at Westminster founded.

Hoc anno cœpit Henricus iv. rex Anglorum jacere fundamentum novæ ecclesiæ de Westmonasterio in Londonia, quam ob honorem et amorem Sancti Edwardi regis et confessoris, quem præ cæteris sanctis speciali-

ter diligebat, propriis sumptibus proposuit omnino perficere. Hoc anno institutum est a capitulo generali ut octavæ Nativitatis beatæ Mariæ fierent per ordinem universum. A.D. 1245.

MCCXLVI. Dedicata est ecclesia Belli Loci regis XV. kal. Julii, a domino Willelmo Wintoniensi episcopo, præsentibus venerabilibus Bathoniensi, Exoniensi,[1] Cicestrensi episcopis, præsente etiam domino rege Anglorum Henrico quarto cum regina et liberis, ac magnatibus multis. Peracta dedicatione, primogenitus regis, Ædwardus scilicet, infirmatus est, cum quo regina mater ejus Alienora fere per tres hebdomadas in eadem domo contra Cisterciensis ordinis statuta pernoctando perendinavit. Quam ob causam in proxima visitatione sequenti, prior et cellerarius depositi sunt, quia eorum permissione hæc transgressio videbatur fulciri; insuper et quia tempore dedicationis sæcularibus contra ordinis disciplinam carnes administrabantur. Dedication of the church of Beaulieu. Illness of prince Edward. The queen remains with him for three weeks in the convent.

Ricardus comes Cornubiæ, frater Henrici regis IV., divina inspiratione præventus, ordinis etiam Cisterciensis pro modulo suo cultor præcipuus, quandam abbatiam ejusdem ordinis in diœcesi Wigorniensi fundavit, fundatamque viros cœnobialis vitæ institutionibus exercitatos introducendo honorifice decoravit. Sumpsit autem in domo Belli Loci regis viginti monachos et decem conversos ad hoc opus sibi assignatos, XV. kal. Julii, die viz. dedicationis basilicæ Belli Loci. Vocatur autem cœnobium prædictum Heyles. f. 142. The abbey of Hayles founded by Richard of Cornwall.

Walterus cognomento Mawclerc episcopus de Carduil, divinitus, ut creditur, inspiratus, resignato episcopatu, transtulit se ad ordinem Fratrum Prædicatorum: successit autem ei Silvester, cancellarius domini regis. Walter Mauclerc becomes a Dominican.

Obiit magister Robertus de Bingeham, episcopus Salesburiensis, in crastino Omnium Sanctorum, die qua fit Death of Robert de Bingeham,

[1] Richard le Blund.

A.D. 1246. bishop of Salisbury, Nov. 2.

commemoratio omnium fidelium defunctorum. Successit autem ei dominus Willelmus de Eboraco. Obiit Ricardus de Berkinges abbas Westmonasterii; successit ei archidiaconus ejusdem domus, scil. Ricardus de Crockelce.

Edmund, archbishop of Canterbury, canonized.

Hoc anno, scil. v. idus Decembris, canonizatus fuit beatus Edmundus Cantuariæ archiepiscopus a domino Papa Innocentio quarto. Hoc anno statutum est ut in festo Sancti Johannis Evangelistæ ante portam Latinam et de Sancto Lamberto, fierent xii. lectiones.

Abbey of Newham.

Hoc anno fundata fuit abbatia de Niweham, filia tertia Belli Loci regis Angliæ.

f. 142 *b*. Earthquake.

MCCXLVII. Hoc anno, scil. x. kalend. Martii, circa horam diei nonam, per universam fere Angliam factus est terræmotus adeo magnus, ut ejus impulsu in diversis provinciis, muri, castella, et parietes domorum fere usque ad præcipitationem excuterentur; ciphi quoque et scutellæ, et cætera quæ mensis edentium et bibentium erant apposita, penitus everterentur. Ita quod multi sæculares et religiosi tanto timore erant perterriti, ut de mensis surgentes, et mortem evadere cupientes, a domibus suis egrederentur. Fertur etiam a nonnullis quorum testimonio fides adhibenda est, qui hoc se vidisse testantur, quod eodem die in comitatu Cestriæ globi sanguinei magni et admirandi de nubibus ad terram ceciderunt. Qui usque hodie ibidem permanentes, in modum lapidum ardore solis, ut creditur, adeo jam sunt indurati, ut nec ferro nec aliquo alio ingenio, ulla hominum industria frangi possunt vel penetrari. Hæc et multa alia, quæ ipso die contigisse noscuntur, aliquod præsagium credimus esse futurorum.

Meteorick stones in Cheshire.

Hoc anno statutum fuit a capitulo generali, ut de beato Edmundo Cantuariensi archiepiscopo fierent xii. lectiones, cum duabus missis per ordinem universum.

Translation of S. Edmund.

Quinto idus Junii celebrata est apud Pontiniacum translatio corporis beatissimi confessoris Edmundi Cantuariensis archiepiscopi, cum magna et mira cleri et populi devotione, venerabili patre Albanensi episcopo

sanctæ Romanæ sedis cardinali,[1] archiepiscopo Senensi,[2] episcopo Autisiodorensi,[3] Calmensi,[4] et Cicestrensi, et aliis episcopis quamplurimis ad ipsum officium devote assistentibus, illustri etiam rege Franciæ Ludowyco, regina etiam matre ejus, multisque Galliæ et Angliæ proceribus tunc ibidem præsentibus, cum innumera plebis utriusque sexus multitudine. Inventum est autem illud sanctissimum corpus, gemina incorruptionis viz. et integritatis stola vestitum, per cujus merita dies illa pluribus miraculorum signis refulsit gloriosa. A.D. 1247. S. Louis, and queen Blanche present.

Tanta superfluitas monetæ retunsæ et depravatæ ubique per totam fere Angliam habebatur, ut inter xx. marcas vix reperiri possent xx. denarii, qui non essent adeo turpiter retunsi et depravati, ut tres ex his in statera publica positi, duobus sanis et integris vix aut nullatenus æquipollere possent. Unde Henricus IV. rex Angliæ, instinctu et petitione multorum, maxime fratris sui Ricardi comitis Cornubiæ, ex denariis retunsis novam fecit fabricare monetam, cujus circulus, crux, literæ, et imago usque ad singulas extremitates circumquaque ita se extendunt, ut non sine evidenti et valde notabili dispendio aliquid inde radi possit vel abscidi. f. 143. Bad state of the coin. New coinage.

MCCXLVIII. Lodowicus rex Francorum divinitus, ut creditur, inspiratus, pridie idus Junii in civitate Parisius Deo et beatæ Mariæ, et Sancto Dionisio se commendans, cum maxima et ferventissima devotione, humilibus vestibus indutus, discalciatus et discinctus, cum ingenti processione per medium civitatis incedebat, iter versus Terram Sanctam arripiens, ut, sibi divina miseratione succur- S. Louis goes to the Crusade.

[1] Peter de Collemezzo.

[2] Gilo.

[3] Guy.

[4] *i.e.* of Chaume. I can find no record of this having been an episcopal see. There is, however, a letter from this same individual in Martene and Durand, *Thes. Nov. Anecdot.* t. iii. col. 1920, giving indulgences to all who contribute to S. Edmund's tomb, which is headed "Omnibus Christianis, etc., frater.. "[sic] Dei gratia Calmensis episco- "pus."

A.D. 1248. rente, inimicos crucis Christi ab ea expelleret et eam Christianæ ditioni perpetualiter subjugaret. Habuit vero idem rex secum reginam suam, et duos fratres suos[1] cum uxoribus eorum; sed et duos alios reges, scilicet regem Hungariæ[2] et regem Aragoniæ,[3] comites etiam et barones, equites et pedites, religiosos et seculares, tot et tantos, quod eorum incertus est numerus; apparatum insuper et omnia necessaria ad xx. milia hominum per sex annos sustinendos.

His companions.

Death of Roger, bishop of Bath.

Obiit Rogerus Bathoniensis episcopus, successitque Willelmus de Buttone, archidiaconus de Welles.

A passione Sancti Thomæ martyris annus lxxviii. Annus regni regis Henrici IV. xxxiii. Annus ætatis suæ xlii. A fundatione domus de Waverleya annus cxxi.

Fall of a youth from the tower of Waverley, who is unhurt by it.

Quidam adolescens a summitate turris ecclesiæ nostræ, scilicet a tabulatu lapideo, lapsu miserabili usque ad terram, absque tamen alicujus membri fractione, præcipitando cecidit, et aliquandiu exanimis, ut putabatur, ibi jacuit; sed paulo post resumpto spiritu loqui cœpit, et non multo tempore postea transacto, nullum dolorem sentiens omnino convaluit.

f. 143 *b.* Damietta taken by S. Louis.

MCCXLIX. Damieta nobilissima civitas Ægypti, operante Christo, cui nihil impossibile est, a Christianis est capta et possessa, hoc scilicet modo. Cum Christianissimus rex Francorum Lodowycus, petitione multorum moram in Cypro faciendo, iter suum versus Terram Sanctam aliquandiu distulisset, et multa memoria valde digna, quæ brevitatis causa omittimus, per idem tempus ibidem fecisset, tandem non immemor propositi sui, præcepit suis, ut omnes naves ascenderent, et gressus suos versus Damietam festinanter dirigerent; cum ergo omnes naves ascendissent, et prope Damietam navigando pervenissent, cogitantes Sarraceni necis suæ causa eos illuc advenisse, armis copiosis sufficienter muniti, cum innumera multitudine litus circumquaque

[1] Charles, duke of Anjou, and Robert, count d'Artois.

[2] Bela IV.

[3] Jaymo I.

occupare cœperunt, parati Christianos aut aquis submergere vel armis interficere. Quod videntes Christiani calore fidei vehementer succensi, arreptis gladiis balistisque extentis, habentes secum vivificæ Crucis lignum, cum mare ibi profundum non esset, omnes tam rex quam alii audacter in mare saltaverunt, et adjuvante Christo usque ad terram sani et incolumes pervenerunt. Mox igitur a Sarracenis undique circumvallati, cum omnes pedites essent, Domino nostro Jesu Christo eos protegente et pro eis manifeste pugnante, tres valde nobiles admiraldos, qui quasi reges inter Sarracenos habebantur, multosque alios Sarracenos absque alicujus Christiani læsione incontinenti occiderunt. Sarraceni vero postea tanto timore divinitus erant perterriti, quod omni consilio et auxilio destituti, ignorantes omnino quid agerent vel quo se verterent, se et sua desperantes, civitatem succenderunt, et cum magna festinatione et confusione fugam omnes inierunt. Cernentes autem eos fugisse Christiani, cum ingenti lætitia civitatem confestim sunt ingressi, armis et divitiis supra æstimationem satis nobiliter locupletatam. Discalciati ergo omnes, et in modum processionis ordinati, lætabundis vocibus laudes Deo conclamantes, magnum oratorium Sarracenorum, quod in alia captione in honore beatæ Mariæ Virginis fuerat decoratum, nudis pedibus intraverunt; ibique omni spurcitia idolorum prius eliminata, sermonem populo faciebant, et divina mysteria celebrabant. Et hoc modo nobilem illam civitatem, nullo læso Christiano, dedit Christus Christianis; annus xxxi. ex quo alia vice capta est Damieta civitas; annus xxxvi. ex quo relaxatum fuit interdictum in Anglia; annus xxxii. ex quo recessit Lodowycus ab Anglia.

A.D. 1249. Capture of Damietta.

f. 144.

Hoc anno divulgatum fuit per totam fere Angliam, quod dies Judicii isto anno, scilicet in die Sancti Lamberti, omni dubietate postposita, futurus esset; unde Henricus rex et alii quam plurimi, noctem illam

Rumour that the Day of Judgment was to be Sept. 17.

A.D. 1249. penitus insomnem ducentes, cum magno timore et devotione vigilando et orando diem illum expectabant.

Nicholas de Farnham, bishop of Durham, resigns.

Magister Nicholaus de Farnham Dunelmensis episcopus, propria voluntate et domini Papæ permissione, episcopatum suum hoc anno resignabat, percipiens tamen de eodem episcopatu singulis annis mille marcas.

The convent have permission to celebrate in their oratory at Netham.

MCCL. Permissione et voluntate domini Willelmi de Raleger, Wintoniensis episcopi, et domini Petri de Ryevallis, rectoris ecclesiæ de Aultune,[1] concessum fuit nobis hoc anno divina celebrare in oratorio, quod est infra septa grangiæ nostræ de Netham, salva in omnibus auctoritate Wyntoniensis episcopi, et ejusdem ecclesiæ dignitate, necnon indemnitate matris ecclesiæ de Aultune et capellæ de Haliburne,[2] hoc modo scilicet, quod absque campanarum pulsatione et sacramentorum distributione fratribus nostris ibidem celebremus, confessiones sæcularium personarum nequaquam ibi recipiemus, nisi in mortis articulo; sed omnis familia illius grangiæ more solito capellam de Haliburne pro
f. 144 *b*. divinis audiendis et sacramentis ecclesiasticis recipiendis adibit, et eidem ut prius subjecta manebit.

Death of William de Raleigh, bishop of Winchester.

His gift of a fishpond to the convent.

Obiit dominus Willelmus de Raleger, Wyntoniensis episcopus, in Gallia, et sepultus est in ecclesia Sancti Martini civitate Turonum. Hic antequam transfretasset, concessit et carta sua nobis confirmavit situm unum, ad vivarium faciendum, in brueria sua, infra warennam suam de Farnham, qui situs incipit a parvo ponte ultra Tilleford, extendens se per ductum aquæ, quæ vocatur Crikeledeburne, versus Cherte;[3] reddendo annuatim pro prædicto vivario sibi vel successoribus suis dimidiam marcam. Fuit autem hoc anno illud vivarium inchoatum, sed non penitus consummatum.

The king and queen take the cross.

Rex Henricus IV. et regina Halyenor et multi alii nobiles hoc anno acceperunt crucem.

---

[1] Alton, in Hampshire.
[2] Holybourne.
[3] A hamlet in Frensham parish.

Infortunium miserabile, et ab omnibus Christianis cum maxima cordis anxietate merito plangendum, hoc anno in Terra Sancta contigit, proh dolor! Damietam civitatem, quam Christiani anno præterito ceperant et in suo dominio per annum integrum possederant, Sarraceni, interfectis Christianis innumerabilibus, inopinato eventu recuperabant. Regem tamen Lodowicum captum et spoliatum, mortemque vix evadentem, de terra illa cum paucis admodum Christianis satis turpiter et ignominiose exire permittebant. A.D. 1250. Damietta taken by the Saracens. Narrow escape of S. Louis.

MCCLI. Dedicata fuit ecclesia de Cumba hoc anno, scilicet, pridie idus Octobris. Omnibus igitur vere pœnitentibus, et ecclesiam illam die illo annuatim, causa relaxationis obtinendæ, venerantibus, xl. dies indulsit episcopus, qui illam dedicavit. Dedication of Combe church.

Obiit Fredericus quondam imperator Alemanniæ, qui sacrosanctam ecclesiam multis persecutionibus in omni vita sua graviter vexabat; ob quam causam a summo pontifice Innocentio IV. multoties fuerat excommunicatus, et ante mortem per ejus licentiam nequaquam absolutus; cujus persecutiones, cum idem summus pontifex jam per annos vii. devitando apud Lugdunum moram fecisset, tandem audito quod tam immanem inimicum Romanæ ecclesiæ Dominus e medio abstulisset, Romam adiit, et apostolicam sedem sicut prius obtinuit. Death of the emperor Frederick II. f. 145. Innocent IV. returns to Rome.

Dedicata fuit hoc anno non. Novembris ecclesia de Heles, præsentibus xiii. episcopis, a quibus xiii. altaria eo die in ipsa ecclesia dedicata fuerunt, præsente etiam domino rege Henrico quarto, et regina Alienor, multisque aliis proceribus Angliæ, a nobili Ricardo comite Cornubiæ, qui ecclesiam illam cum toto cœnobio propriis sumptibus construxit, invitatis. Dedicatione itaque cum summa celebritate peracta, dedit idem comes monachis in eodem cœnobio Deo servientibus, ad terras emendas, sive domos construendas, mille marcas; sed et rex, prout regalem decuit munificentiam, Hayles church dedicated.

A.D. 1251. redditum viginti librarum eisdem concessit et carta competenti confirmavit.

The Pastoureaux in France.

Pastorum circiter sexaginta milia ex diversis mundi partibus in Gallia hoc anno fuerant congregati, propositum habentes Terram Sanctam de manibus Sarracenorum eripere, et eam cultui Christiano restituere. Nec non divinitus, ut primo putabatur, inspirati, immo, ut verius creditur, aliqua arte magica seducti, cum ductorem aut principem non haberent, deficientibus sibi victui necessariis, cœperunt rapinas et latrocinia circumquaque exercere ; insuper et homicidia crudeliter perpetrare, unde multi ex eis laqueo sunt suspensi, cæteri vero omnes in exterminium deducti.

Aymer de Lusignan bishop of Winchester.

Aymerus frater domini regis Henrici IV. juvenis fere xxiii. annorum, et adhuc existens acolytus, in episcopum Wintoniensem canonice est electus, et a summo pontifice confirmatus.

f. 145 *b*.

Great heat (June 29) and consequent mortality.

MCCLII. Æstus immoderatus et supra modum intolerabilis circa festum Apostolorum Petri et Pauli, diebus et noctibus fere per quindenam continue perseverans, multos tam religiosos quam sæculares subito suffocabat. Postea vero hoc eodem anno, tanta mortalitas hominum, præ nimietate illius caumatis, in diversis provinciis noscitur contigisse, quod in aliqua parochia centum homines, vel eo amplius, infra unum mensem referantur obiisse. Natura siquidem humana in cunctis fere hominibus ita nimirum extitit corrupta, ut pauci essent qui se nihil mali hoc anno pertulisse gauderent. Post prædictum vero fervorem subsecutus est autumnus circa festum beati Swithuni episcopi satis maturus, qui multis retroactis temporibus in partibus istis tam cito non recolitur contigisse.

Early autumn.

Isabella, widow of Hugh de Albini, earl of Arundel, founds the abbey of Marham.

Isabella comitissa de Arundelle, morum quidem gravitate non mediocriter adornata, circa salutem animæ suæ diligens et solicita, divina, ut creditur, inspiratione præventa, quandam abbatiam monialium ordinis Cisterciensis, Marham vocatam, cum summa

devotione hoc anno construxit. Cujus rei causa abbatem nostrum duxit consulendum, ac permissione domini Papæ domum nostram intravit, societatem ordinis in capitulo nostro devote petiit et obtinuit; iv. marcas et unum dolium vini conventui ad pitancias donavit. A.D. 1252.

Annus ex quo Lodowicus rex recessit ab Anglia xxxv. Obiit dominus Walterus, cognomento Giffardus, abbas Waverleiæ decimus. Cui successit dominus Radulfus abbas de Dunekeswell, qui quondam abbatizavit in domo de Tinterna, abbas Waverleiæ undecimus. Death of Walter Giffard, abbat of Waverley.

Annus a fundatione domus de Waverleia cxxv. Annus regni regis Henrici quarti xxxvii. Annus ætatis suæ xlvi. Obiit Blancha, mater Ludowyci regis Franciæ. Death of queen Blanche.

MCCLIII. Cum cartæ, libertates Anglicanas tam in forestis quam extra continentes, quorundam perversitate et malitia jam adeo cassatæ et ad nihilum essent redactæ, ut fere nullum robur aut firmitatem obtinerent, quidam proceres Angliæ regi Henrico quarto ad memoriam reducentes, qualiter pro ipsis libertatibus concedendis et confirmandis, quintamdecimam partem omnium mobilium, ab universis libere tenentibus, anno gratiæ MCCXXV. acceperat, obnixe petebant ut prædictas cartas renovando ad pristinum robur revocaret. Rex vero petitioni eorum libenter annuens, non solum cartas illas renovavit, sed etiam ut omnino stabiles et irrefragabiles in perpetuum perseverarent, xii. fecit episcopos excommunicare et anathematizare omnes qui ipsas ausu temerario infringere aut infirmare de cætero præsumerent. f. 146. Magna Charta renewed.

Obiit magister Ricardus de Wiz episcopus Cicestrensis; cui successit magister Johannes cognomento Bissupp. Death of Richard de la Wyche.

Henricus quartus rex Angliæ ad subventionem Gasconiæ, quam quidam ei conabantur auferre, immensam pecuniæ quantitatem ab omnibus religiosis per totam Henry goes to Gascony and lays siege to La Réole.

A.D. 1253. Angliam hoc anno violenter extorsit. Collecta igitur inæstimabili pecunia cum magno exercitu Gasconiam perrexit, ibique tantum unam civitatem, quæ vocatur la Riole, sibi resistentem, et contra se undique firmiter obseratam atque munitam, invenit. Quare statim valida manu obsedit, sed eam adhuc anno præsenti capere minime prævaluit.

f. 146 *b*. La Réole surrendered to Henry III.

MCCLIV. Henricus quartus rex Angliæ, cum in Gasconia civitatem quæ vocatur la Riole diu obsedisset, et eam capere nullo ingenio potuisset, tandem fame cogente, qui intus erant inclusi, se et sua omnia, cum civitate illa, quasi sponte regi tradiderunt; ipso tamen rege sub juramento prius promittente, quod nullum ex eis occideret, nec cuiquam aliquam vindictam inferret. Post traditam vero civitatem, cum idem rex ob amorem et devotionem, quam habuit erga beatum Edmundum Cantuariæ archiepiscopum, iter faceret versus Pontiniacum, transitum fecit per civitatem Parisius, ubi ab illustri rege Lodowyco, cum summo honore et solemni processione, præsentibus quatuor episcopis, susceptus est, et ad regis petitionem tribus ibi diebus commoratus. Ac postea, facta peregrinatione, Dominica infra Natale Domini rediit in Angliam.

He goes to Paris on his way to Pontigny.

Marriage of prince Edward and Eleanor of Castile.

Edwardus primogenitus regis Henrici quarti accepit uxorem, sororem videlicet regis Hispaniæ. Lodowycus rex Francorum, rediens de Terra Sancta, venit in Franciam. Obiit Papa Innocentius IV.; cui successit Alexander IV.

f. 147. A boy named Hugh murdered by the Jews at Lincoln.

MCCLV. Judæi Christianæ religionis inimici, puerum quendam Hugonem nomine in Lincolnia, multis ac variis cruciatibus miserabiliter affligentes, tandem ad opprobrium et contemptum nominis Christi cruci affigentes, crudeli morte interemerunt. Qui postea tantum scelus Christianos latere nimirum cupientes, gloriosum corpus de crucis patibulo deponebant, et in fluvium quendam submergendum proiciebant; sed aqua illa tantam sui Creatoris injuriam non ferens,

continuo illud in siccum exposuit. Quod videntes A.D. 1255.
inimici Christi, tutius ac secretius sub terra occultandum inaniter æstimantes, sepulturæ ilico illud tradiderunt. Sed in crastino beati martyris corpus super terram positum, sicut prius, repererunt. Unde non immerito pro tantæ rei novitate vehementer stupefacti, et ut digni erant fere in amentiam conversi, omni consilio et auxilio destituti, quid agerent vel quo se verterent penitus ignorabant. Tandem altiori, ut putabant, utentes consilio, in puteum quendam, aquam ad potandum continentem, illud projecerunt. Sed nec ibi defuit divina clementia, puero suo tam crudeliter pro se afflicto et occiso non parum compatiens; nam tanti luminis splendor continuo ibi cælitus refulsit, tantaque fragrantia miri [1] odoris totum locum illum replevit, ut satis palam cunctis daretur intelligi, aliquid sanctum et mirificum in puteo illo contineri. Istis ergo indiciis excitati Christiani festinabant ad puteum illum certatim confluere, cernentesque venerabile corpus super aquam natare, statim cum summa cordis devotione cœperunt illud inde extrahere. Manibus autem f. 147 *b*.
et pedibus perforatis, capite etiam in modum coronæ diversis punctionum aculeis cruentato, cæterisque cicatricibus circumquaque per totum corpus patentibus, jam omnibus manifestum fuit, tanti sceleris auctores detestandos fuisse Judæos. Cum autem beati martyris corpus ad ecclesiam, vocibus lætabundis, processionaliter cum magna veneratione deferrent, quædam mulier cæca feretrum devote tetigit, desideratumque lumen, quo jam septem annis caruerat, meritis beati Hugonis statim recipere meruit; quod etiam audiens quidam hydropicus, eadem nocte, in ecclesia circa sacratissimum corpus causa salutis obtinendæ vigilavit, et salutem quam quæsivit, omni tumore inordinato depulso, im-

[1] MS. repeats *miri*.

A.D. 1255. petravit. Patrantur etiam ibi alia multa beneficia, ad fidem et spem corroborandam Christianorum, ad confusionem et opprobrium Judæorum; quorum decem et octo, de tanto scelere postea convicti, et ore proprio confessi, per medium civitatis Londoniæ equis distracti, et laqueis sunt suspensi.

Punishment of the murderers.

Hoc anno institutum est a capitulo generali, ut de beato Dominico institutore ordinis Fratrum Prædicatorum, et de beato Petro martyre ordinis ejusdem, fiant xii. lectiones per ordinem nostrum universum.

f. 148. MCCLVI. Cum Henricus quartus rex Angliæ jam per biennium, permissione domini Papæ, decimam ab universo clero, excepto ordine Cisterciensi, per totam Angliam accepisset, hoc anno graviter ferens et vehementer indignans, quod Cistercienses de rebus suis nihil sibi conferrent, primo eos blanditiis, postea minis et terroribus ad hoc conabatur inducere, ut saltem aliquam pecuniæ summam inter se colligerent, et sic quasi spontaneam sibi facerent donationem, qui tamen minus quam xxv. M. libras se ab eis minime accepturum jurejurando asseruit. Ipsi vero metuebant valde ne forte, si regi super tam gravi exactione ad præsens quasi sponte satisfacerent, eos in posterum ad illud idem faciendum nolentes et invitos, quotiescunque vellet, compelleret ex consuetudine; et ita antiquas ordinis sui libertates amitterent, et summum pontificem, qui, speciali quodam dilectionis privilegio, a prædicta decimatione eos fecerat immunes, non mediocriter offenderent. Omnes ergo ad invicem confœderati, et, quasi firmissima castrorum acies, impenetrabiles et invicti regis conatibus hujusmodi responso obviabant, dicentes quod absque licentia capituli sui generalis et omnium abbatum consensu, tale quid attemptare non auderent. Videns vero rex eorum invictam constantiam, et se in suo proposito nihil posse proficere, nimio furore commotus cum minis et opprobriis omnes jussit a sua curia decedere. Uniformitas igitur et integritas atque con-

The king attempts to extort money from the Cistercians;

but fails.

stantia ordinis Cisterciensis ab omnibus fere circum- A.D. 1256.
quaque prædicabatur, laudabatur, venerabatur in tantum, ut secundum multorum æstimationem non esset aliquis ordo sub cælo qui in constantia unitatis, in fervore religionis, huic ordini posset comparari.

Quarrel between bishop Aymer and the monks of S. Swithin.

Dissensio magna facta est inter dominum Aimerum electum Wintoniæ et monachos Sancti Swithuni ejusdem loci. Quia enim iidem monachi nullum alium habent abbatem præter episcopum loci illius, voluit prædictus electus ut nulli monacho sine nutu ipsius aliqua committeretur obedientia, et ut omnes obedientiales sibi tanquam proprio abbati computationes redderent de receptis et expensis. Monachi vero antiquas domus suæ consuetudines relinquere nolentes, electo constanter restiterunt, Romam miserunt, privilegia contra ipsum impetraverunt. Sed tandem post magnas et graves expensas, ipsis cedentibus, electi voluntas prævaluit. f. 148 b.

Richard of Cornwall elected king of Germany.

MCCLVII. Ricardus comes Cornubiæ, frater domini regis Henrici III., factus est rex Alemanniæ.

Institutum est hoc anno a generali capitulo ut de cætero xii. sint rasuræ in ordine nostro, cum antea non essent nisi vii. Et ut abbates utantur capis et ministri altaris dalmaticis, sicut in usibus continetur.

Obiit Ricardus le Blund Exoniensis episcopus, cui successit Walterus archidiaconus Surreiæ.

Expulsion of aliens from England.

MCCLVIII. Tot alienigenæ diversarum linguarum jam per plures annos multiplicati erant in Anglia, tot redditibus, terris, villis, et cæteris facultatibus ditati, quod Anglicos, quasi se inferiores, maximo contemptui habebant. Ferebatur vero a nonnullis, qui secreta ipsorum noverant, quod si potestas eorum procederet, omnes majores Angliæ veneno extinguerent, regeque Henrico regno privato, loco ipsius alium ad suum arbitrium constituerent, et sic demum totam Angliam suæ ditioni perpetuo subjugarent. Quatuor etiam fratres domini regis, Aylmerus scilicet electus Wintoniæ, Willelmus comes Walensiæ, Guido et Gaufredus, præ cæteris alie-

The Poitevins expelled.

A.D. 1258. nigenis dignitatibus et divitiis supra modum elevati, intolerabili fastu superbiæ in Anglos sævientes, multis ac variis injuriis et contumeliis crudeliter eos afficie-
f. 149. bant, nec ausus fuit aliquis præsumptuosis eorum actibus propter regis timorem obviare. Non solum autem isti, sed quod magis dolendum est, Anglici in Anglos, majores scilicet in minores, insurgentes, cupiditatis igne succensi, placitis et merciamentis, tallagiis et exactionibus, variisque aliis incommodis, unicuique quod suum erat conabantur auferre. Leges etiam et consuetudines antiquæ aut nimis corruptæ, aut penitus cassatæ, et ad nihilum erant redactæ, et quasi pro lege erat cuique sua tyrannica voluntas, et nisi mediante pecunia de facili rectum nusquam fiebat judicium. Non sufficit aliquis enumerare omnia mala quæ tunc temporis fiebant in Anglia. Tandem hoc anno comites et barones, archiepiscopi et episcopi, et cæteri magnates Angliæ, quasi de somno divinitus excitati, videntes miserabilem regni dejectionem, omnes ad invicem unanimiter confœderati, vires et animos ad modum leonis nullius occursum paventis audenter sumpserunt. Et primo prædictos fratres domini regis cum aliis multis alienigenis violenter de Anglia expulerunt, ac postea leges et consuetudines antiquas renovare et reformare studiose cœperunt. Et ne eas de cætero ausu temerario quis violare præsumat, in modum cartæ conscriptas sigillo regio, ipso rege annuente, munierunt.

f. 149 *b*. S. Louis surrenders the ancient possessions of the English in France to Henry III.

MCCLIX. Cum Henricus IV. rex Angliæ quasdam terras magnas et satis opulentas in partibus Gallicanis jure hæreditario ad se pertinentes, quas pater suus Johannes quondam rex Angliæ ob mortem Arturi amiserat, quandoque bellis, quandoque precibus, aliisque pluribus ingeniis, de manu regis Francorum multoties conaretur eripere, et in suo conamine nihil posset proficere; tandem hoc anno multis amicis consulentibus et intervenientibus, regem Lodowicum in propria persona pacifice adiit, et ut terras illas, omnibus controversiis

cessantibus, sibi benigne concederet, humiliter suppli- A.D. 1259.
cavit. Lodowicus vero, propter mutuam in Christo dilectionem inter eos in posterum conservandam, petitionibus ejus absque ulla difficultate adquievit, et ei terras illas homagium sibi facienti, præsentibus archiepiscopis, episcopis, comitibus, baronibus, aliisque nonnullis, libenter donavit. Henricus vero rex cum jam terras illas accepisset, et eas in suo dominio cum omnibus pertinentiis integre et pacifice possedisset, absque consensu Edwardi primogeniti sui cæterorumque magnatum in Anglia, quasdam vendendo, quasdam donando, statim antequam rediret in Angliam, se et suos eisdem terris in perpetuum privavit. Who sells some and gives away others.

Statutum fuit hoc anno in capitulo generali, ut de beato Francisco institutore Fratrum Minorum de cætero fiant xii. lectiones, et de beato Roberto abbate duæ missæ sint in conventu per ordinem universum.

MCCLX. Siccitas tam magna et tam diutina erat in f. 150.
æstate, quod hordea et avenæ, fere usque ad autumnum, Dry summer.
in multis locis sub terra latebant. Postea vero imbribus super terram satis affluenter stillantibus, jam sero crescere et spicas emittere cœperunt; sed, naturali calore solis deficiente, cum maturescere non possent, circa festum Sancti Michaelis in sua viriditate non sine magna et inæstimabili jactura metebantur, et animalibus in pabulum præbebantur. Quidam autem homo in villa quæ vocatur Hungurford prope Nywbire prædicta siccitate ad suam perniciem nimis irritatus, dolium aqua plenum in campum suum ad illum irrigandum deferri fecit; et pluribus audientibus subsannando et blasphemando dixit, se facturum quod Deus facere non potuit; et cum manum unam sursum ad dolium tenendum, aliam vero deorsum ad clepsedram extrahendam misisset, ilico ultio divina non defuit. Nam ut disceret non blasphemare, ita manus superior dolio adhæsit, inferior vero adeo firmiter clepsedram tenuit, quod eas ad se trahere aut inde evellere nullo Miraculous punishment of a blasphemer, at Hungerford in Berkshire.

A.D. 1260. ingenio potuisset. Sentiens igitur miser ille divinam potentiam, et suam arguens præsumptionem, magnis vocibus clamare et miserabiliter cœpit ejulare. Multis ergo accurrentibus, et præ novitate miraculi vehementer stupefactis, quasi quoddam simulacrum, stupentibus brachiis, aliquandiu sic stabat ligatus, et non mediocriter afflictus vel confusus. Tandem vero cum nutu divino manus superior dolium deseruisset, reliqua vero clepsedram dimittere non posset, brachiis inflexibiliter extensis, ad ecclesiam de Estun a vicinis suis festinanter deducitur, et ante altare beati Edmundi archiepiscopi, ubi crebra et magna fiebant miracula, nova oblatio et mirum spectaculum sistitur. Ubi postea meritis et precibus beati Edmundi, brachiis sibi restitutis, clepsedraque de manu divinitus elapsa, ab hujusmodi vinculo plene absolvitur, et sui compos ut antea efficitur.

He is restored at the church of Aston Tirrold.

Hoc anno institutum est a capitulo generali ut de xi. M. virginibus et de beato Antonio confessore fiant xii. lectiones, et de beata Margareta oratio, per ordinem universum; et ut in die beati Bernardi abbatis habeatur sermo in capitulo. Obiit Aymerus electus Wyntoniensis apud Sanctam Genovevam Parisius, nondum ab exilio revocatus.

Death of bishop Aymer.

f. 150 *b*. MCCLXI. Hoc anno statuta fuit a capitulo generali oratio specialis per universum ordinem, contra ingruentem sævitiam Tartarorum. Statutum etiam fuit ut in provinciis illis, in quibus episcopi vel alii ecclesiarum prælati communia privilegia et indulgentias ordinis infringere molirentur, tres abbates, qui in illa provincia in ordine priores existerent, ad instantiam abbatum afflictorum, inquisita prius causa, et causæ merito, videlicet si dicti afflicti bonam haberent causam et communia ordinis privilegia et indulgentiæ impeterentur, universos abbates ejusdem provinciæ convocarent ad locum medium, auctoritate capituli generalis, et ibi, facta competenti contributione in communibus expensis ejusdem provinciæ per se vel per procuratorem idoneum,

Prayers against the Tartars.

Regulations for the defence of the privileges of the order.

in ipsa causa procederent, prout melius et salubrius viderent expedire. A.D. 1261.

MCCLXII. Magister Johannes Exoniensis consecratur a domino Papa in episcopum Wintoniensem; venit in Angliam circa festum Sancti Michaelis. f. 151. John of Exeter bishop of Winchester.

Dominus Guido abbas Cistercii factus est cardinalis ecclesiæ Romanæ. Obiit Ricardus comes Glocestriæ. Obiit dominus Petrus Rievallensis, rector ecclesiæ de Aultone, cui successit Petrus Exoniensis. Obiit magister Egidius, episcopus Saresburiensis. Obiit dominus Willelmus abbas de Cumba, quondam monachus Waverleye. Obiit dominus Willelmus abbas de Forda apud Waverleyam, ibidemque in capitulo sepultus est.

MCCLXIII. Recolendum præsentibus, et posterorum est memoriæ recondendum, quod cum piæ recordationis Matildis de Londonia mater quodammodo monachorum de Waverleya, in capella infirmitorii eorundem humata, iii. id. Februarii, qui tunc Dominica habebatur, anno Domini MCCLXIII., fere omnia bona sua, tam in vita quam in morte, Waverleiæ contulisset, et per officinas diversas distribuendo legasset, inter cætera testamentario jure centum marcas sterlingorum taliter ordinavit, videlicet quod de eisdem duæ in conventu pitanciæ annis singulis haberentur, quæ ex certo reditu de eadem pecunia perquisito perpetuo provenirent; una videlicet panis specialis et piscis die obitus sui, qui est vi. id. Februarii, et altera in anniversario Leberti, quondam mariti sui, de pisce, quod est die Sanctæ Luciæ virginis; nec non et unde lampas una, in capella dicti infirmitorii omnibus noctibus, pulsato ad vigilias horologio, mox accendenda, usque post missas tempore hyemali in eadem celebratas, in æstivali vero usque post laudes valeat sustentari; quæ quidem lampas certis temporibus sic debet ardere, ad omnes scilicet missas in dicta capella celebrandas, et in præcipuis solemnitatibus ad utrasque vesperas, quando tres in choro lampades accenduntur, in omnibus etiam tam Legacies to Waverley by Matilda of London. f. 151 *b*. Dec. 13.

A.D. 1263. diebus quam noctibus sanctorum illorum et sanctarum, quarum in honore eadem capella dinoscitur consecrari; sic et in anniversariis suis, sine intermissione, die ac nocte, prout ipsa Matildis in suo testamento plenius ordinavit; præterea diebus ac noctibus in solemnitatibus videlicet Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, et Ascensionis Domini, Purificationis beatæ Mariæ, Annunciationis ejusdem, Assumptionis ejusdem, Nativitatis ejusdem, et Omnium Sanctorum. Sciendum igitur quod cum Ricardus de Totteford clericus totum tenementum suum in Serwetone in terris, redditibus, pratis, et omnibus aliis ad illud pertinentibus nobis emendum obtulisset, connivente domino Radulfo tunc abbate, totiusque conventus consilio seniorum, voluntate concordi dictum tenementum pro centum marcis memoratis emerunt, reservato totaliter et specialiter viginti et novem solidorum et vi. denariorum[1] redditu, de eadem emptione assiso, ad duas pitancias præmissas et lampadem prænotatam, si sufficere possit; vel de supplemento emptionis totalis sustinendam, modo et ordine superius annotato. Quod si quidem temporibus futuris redditus prætaxatus successive minus forte cœperit, vel in dominicum vertatur ex toto, nihilominus tamen domus tenebitur in solidum secundum omnia tam particulariter quam integraliter ordinata. Ut igitur notum posteris fieret ordinatio tam lampadis quam pitanciarum, tunc temporis seniores domus illius sanioris consilii, ad eadem perpetuanda securius, summam pecuniariam, prout eis videbatur, sufficienter taxarunt; et emptionem promulgarunt in scriptum, posteris suis relinquentes, ut et eorum corda circa dictæ Matildis memoriam devotius excitarent, et ratificatio conventus firma et stabilis perseveret; insuper, ut et in posterum de modicitate conqueri non possent, ad præfata complenda, queruli successores. Actum die Sancti Thomæ anno præmisso.

A tenement in Surbiton bought with a portion of her legacy.

f. 152.

[1] *solidorum et vi. denariorum*] solidis et vi. den., MS.

Hoc anno contigit eclypsis solis in die Sancti Dominici confessoris circa horam nonam; et duravit spatio unius refectionis et amplius, et fuit tunc luna xxvii. A.D. 1263. Eclipse, Aug. 4.

MCCLXIV. Hoc anno facta est quædam pugna inter regem Henricum IV. et quosdam barones regni apud Lewes, cujus circumstantias, ne posterorum pereant notitiæ, hic breviter et summatim duximus inserendas. The barons' war.

Rex alienigenarum, plus quam oportuit, nitebatur consilio, qui regni magnatibus illudebant, et illos a consilio regis repellebant, in multis articulis statuentes quæ sibi placebant. Ex hoc surrexit indigenarum indignatio et turbatio, unde rex et proceres regni apud Oxoniam convenerunt, et quandam providentiam inter se statuerunt, qua perversas evertere leges possent, et ad hanc observandam omnes juraverunt, rex, comites, barones, fere plus quam centum fecerunt et episcopi idem sacramentum, et excommunicaverunt omnes, qui contravenirent. Quidam tamen nitebantur ut a præ- The Provisions of Oxford. f. 152 *b*. dicto juramento absolverentur, mittentes ad summum pontificem, impetrantes ut dictæ provisioni non tenerentur, et sic per domini Papæ literam a sacramento præstito se exoneratos opinabantur, minus quam oporteret attendentes quod ad commune regni commodum hujus providentiæ spectaret efficacia, et ideo a nullo esset infringenda. Præterea hæc quidem provisio imprimis placuit reginæ, dum quidam barbari sibi displicentes Angliæ cogerentur valefacere. Sed cum suos compatriotas a regno eiciendos cognosceret, ne providentia supradicta amplius staret, regi suadebat; cujus suasioni rex præpropere favens, suum primogenitum et quoscunque potuit ad consensum illexit. Præterea Johannes Mansel, quidam clericus curialis, voluntati reginæ pro posse obtemperans, ad partem prævaricatorum quosdam prece vel pretio attraxit, quam ob causam, fama et redditibus amissis, exul obiit. Hinc moti sunt cæteri qui flectere noluerunt, et transgres- The queen consented to them at first, but changes, and induces the king to do the same. John Mansel.

A.D. 1264. soribus minas intulerunt. Econtra, reliqui his minime parcebant, sed rancores mutuos inter se fovebant. Denique in tantum odium hæc motio excrevit, ut, priore fœdere ex una parte corrupto, partes in se
f. 153. invicem insurgerent, et maximis impugnationibus sese impeterent, prædia deprædando, prædas rapiendo, mansiones optimas igne comburendo, et ad humum aliqua castra prosternendo. Turbato sic regno cotidie malum aliquod generabatur, quod nisi prælio non poterat sedari, ut quibusdam videbatur; unde rex, congregato exercitu, acceleravit Quinque Portus adire, et tribus ex illis in obsidionem sumptis, sibi arctius eos vincire, quoniam videbantur suæ voluntati non consentire; quibus compertis pars sanior, videlicet cum reverentia nominandus dominus Symon de Monteforti comes Leycestriæ, et Gilebertus comes Gloverniæ, cum suis complicibus, ad portus maturabant gressus dirigere;
Battle of Lewes. quo audito, venit rex de Portibus ad Lewes cum suo exercitu, continente fere lx. milia virorum belligerantium; porro in parte saniori erant l. milia virorum, in quibus duces erant strenui, sed maxima pars juvenum. His cives Londonienses associabantur, in prælio quidem minime probati; videntes enim bellum, in fugam se dederunt. Hæc quidem pars, scilicet barones, regi scripserunt, quod ei libenter servirent. Rex rescribens salute omissa, mandavit quod de eorum
f. 153 *b*. ministerio nihil curaret, sed tanquam suos adversarios eos reputaret, et ut hostes publicos illos diffidaret. Edwardus etiam, regis primogenitus, et avunculus ejus Ricardus, dictus quondam rex Alemanniæ, mandaverunt quod destruerent bona eorum, et suorum, nec non et corpora. Doluerunt cæteri pacem cupientes, et pro eadem multa offerentes, quæ omnia regis consiliarii abhominabantur, et illos confusioni se traditurus minabantur. Cum ergo nec per oblata, nec per internuncios pacem possent habere, ad conflictum bellicum sese paravere, et montis verticem cujusdam ascendentes,

villam in qua eorum erant adversarii, intuebantur, et illos in lectis cepissent, nisi quorundam urbanitate impedirentur. Dicebant enim, "Hic eos expectemus, " et spatium surgendi eis præstemus; nam si dormi- " entes invaderemus, nobis improperium faceremus." Expectantes igitur faciebant novos milites, et ordinaverunt per acies suam gentem, donec viderent adversarios venientes. Inito autem conflictu Londonienses fugam inierunt, quos Edwardus turba militum magna comitante insequebatur, per quos pars magna fugientium perimebatur. Interim autem rex capiebatur; suis enim equorum, armorum, et hujusmodi lucris inhiantibus, debellatus est rex cum quibusdam magnatibus, quorum tamen plurimi fugæ se dederunt, et in campo suum dominum reliquerunt. Gilebertus comes Gloverniæ regem cepit, quem quasi nobiliorem et cæteris potentiorem tunc rex habuit, eique in signum gladium suum reddidit, quoniam dominus Symon de Monteforti comes Leycestriæ ejus animo displicuit. Huic tamen comiti excellentiores quique ex illa parte sese reddiderunt. His ita gestis Edwardus desistens ab insectatione Londoniensium revertitur, putans se cum suis obtinuisse triumphum; sed, villa jam flammis tradita, venerunt victores ei obviam, quibus visis cæteri fugere conabantur, quorum plurimi prosternebantur, pluresque milites prioratum intraverunt, arma pro colobiis commutantes. Edwardus etiam intravit ecclesiam Fratrum Minorum, quem sequebatur multitudo suorum. Quidam etiam fugientes per quendam pontem, sic se invicem constrinxerunt, quod multi corruerunt et se submerserunt; evadentes autem partes transmarinas adierunt. Porro numerus erat in bello occisorum fere tria milia fortium virorum, præter numerositatem prius interfectorum nec non et submersorum. Hæc autem pugna facta est pridie idus Maii, tunc feria quarta.

A.D. 1264.

f. 154.

Capture of the king.

f. 154 *b*.

Orta dissensione in ordine scilicet inter Cistercienses et Clarevallenses, abbates de derivatione Claræ Vallis

Disagreement between

A.D. 1264. Citeaux and Clairvaux. f. 155.

hoc anno non apud Cistercium, sed apud Claram Vallem, tempore capituli generalis convenerunt. Causa autem discordiæ hæc erat; videbatur multis quod Cistercienses in electionibus et depositionibus, nec non et aliis quibusdam casibus, a forma ordinis et observatione cartæ caritatis exorbitarent. Tandem vero querelæ quæ inter eos vegebantur[1] in curia Romana discutiebantur et determinabantur.

Gilbert de Clare and Simon de Montfort reconciled at the parliament in London.

MCCLXV. In crastino Sancti Hillarii factum est parliamentum[2] magnum Londoniæ, ubi pacificati sunt comes Glocestriæ et comes Leycestriæ Symon de Monteforti. Tenuit enim dominus Symon de Monteforti milites alienigenas in terra, et in comitatu suo, et in munitione castrorum de Dowere, de Winlesore, de Walingeforde;

Account of the disagreement.

et noluit hoc pati dominus Gillebertus de Clare, sed ut omnes alienigenæ exirent communiter, quod et factum est. Ad prædictum parliamentum[2] voluit rex damnare et ad mortem adjudicare dominum Robertum de Ferr[ar]iis comitem de Derebi, propter damna et incendia enormia, quæ gessit post bellum de Lewes et ante. Volens autem dominus Symon de Monteforti prædictum comitem liberare, et domini regis animum pacare, prædictum Robertum comitem cepit, et in turri Londoniæ incarceravit. Unde multi suspicabantur,

155 *b*. Flight of Gilbert de Clare.

quod id idem de comite Glocestriæ perficere proposuisset. Cum autem hæc ad aures Gilleberti de Clare pervenissent, et Leulinus rex Walliæ terras suas in Marchia vastasset et destruxisset, secreto cum Marchiensibus, licentia non requisita, versus Marchiam a Londonia secessit. Ad prædictum parliamentum liberatus est dominus Edwardus regis filius, et dominus Henricus filius regis Alemanniæ, tali sub forma:

Prince Edward and Henry, son of Richard, king of Germany, released.

Charter of Henry III.,

Henricus rex Angliæ, dominus Hiberniæ, dux Aquitanniæ, omnibus de communitate, salutem. Cum propter hostilem turbationem habitam in regno nostro, de unanimi assensu nostro,

Fœdera, i. p. 453.

[1] *vegebantur*] vergebantur, MS. | [2] *parliamentum*] parlamentum, MS.

et voluntate Edwardi filii nostri primogeniti, prælatorum, comitum, baronum, et communitatis regni nostri, pro regni ipsius pace, pro cujus securitate dominus Edwardus et Henricus, filius regis Alemanniæ, nepos noster, obsides dati fuerunt, concorditer sit provisum, quod quædam ordinatio de unanimi assensu nostro, prælatorum, comitum, baronum prædictorum, super nostro et regni nostri statu Londoniæ, mense Junii, anno regni nostri xlix. facta, inviolabiliter observetur; universitatem vestram scire volumus, quod nos ordinationem ipsam, et tranquillitatem regni observare bona fide, et in nullo contravenire, ad Sancta Dei Evangelia juravimus. Hoc adjecto in eodem sacramento specialiter, et quidem expresse, quod occasione factorum præcedentium, tempore turbationis et guerræ præcedentis, neminem occasionabimus aut inculpabimus de illis aut ex parte illorum, quos tanquam inimicos defidavimus, puta, comites Leycestriæ et Glocestriæ et alios sibi adhærentes, ac barones seu cives nostros Londoniæ et Quinque Portuum, nec alicui de prædictis damnum faciemus aut fieri procurabimus, vel per bailivos nostros fieri permittemus. Juravimus insuper, quod ea omnia, quæ per liberationem dictorum filii nostri et nepotis, sunt provisa et sigillo nostro sigillata, quantum ad nos pertinet, inviolabiliter observabimus; et ab aliis pro posse nostro faciemus observari. Volentes et consentientes expresse, quod si nos vel dictus Edwardus, filius noster, contra prædictam ordinationem, promissionem nostram, seu juramentum, quod absit, in aliquo venire, seu pacem et tranquillitatem regni nostri turbare, seu occasione factorum præcedentium, tempore turbationis aut guerræ præcedentis, aliquem de prædictis aut de parte prædictorum quos defidavimus, occasioniare, seu alicui de eis damnum facere, aut fieri procurare præsumpserimus; liceat omnibus de regno nostro contra nos insurgere, et ad gravamen nostrum opem et operam dare juxta posse. Ad quod ex præsenti præcepto nostro omnes et singulos volumus obligari, fidelitate [et] homagio nobis factis non obstantibus. Ita quod nobis in nullo intendant, sed omnia, quæ ad gravamen nostrum respiciunt, faciant, ac si in nullo nobis tenerentur; donec quod in hac parte transgressum fuerit, seu commissum, cum satisfactione congrua in statum debitum, secundum prædictorum ordinationis et promissionis nostræ et juramenti formam, fuerit reformatum; quo facto, nobis sicut prius intendentes existant. Et si aliquis alius de regno nostro contra prædicta venire, seu pacem et tranquillitatem regni nostri perturbare præsumpserit; seu nobis vel Edwardo filio nostro, aut alicui alteri, contra prædicta vel aliquid prædictorum venientibus, opem, consilium, consensum, vel auxilium quoquo modo præstiterit, si hoc no-

A.D. 1265. submitting to the barons.

He swears to observe the ordinance of June, 1265;

to bear no ill-will to the earls of Leicester and Gloucester and their followers;

f. 156.

and to observe all that had been agreed upon at the liberation of the hostages.

If the king or prince Edward break this oath, it shall be lawful for all to rise against them.

f. 156 *b*.

A.D. 1265. torium fuerit, aut de hoc per considerationem concilii nostri et magnatum terræ nostræ convictus fuerit, de unanimi assensu nostro, Edwardi filii nostri, comitum, baronum, ac communitatis regni nostri provisum est, quod corpus ipsius, si inventum est, capiatur; alioquin a regno nostro utlagetur. Et si inventus fuerit, sive non, tam ipse quam hæredes in perpetuum exhæredentur, ac de terris et tenementis ipsorum fiat, prout de terris eorum qui de felonia convicti sunt, secundum leges et consuetudines regni nostri fieri consuevit. Ad hoc de unanimi assensu et voluntate nostra, Edwardi filii nostri, prælatorum, comitum, baronum, communitatis regni nostri concorditer provisum est, quod cartæ antiquæ communium libertatum et forestæ communitatis regni nostri per nos dudum concessæ, in quarum[1] violatores, ad petitionem nostram, sententia excommunicationis dudum lata est, et per sedem apostolicam specialiter confirmata; nec non et omnes articuli, de nostro et magnatum terræ nostræ communi assensu dudum provisi, quos nuper apud Wygorniam existentes, per singulos comitatus sub sigillo nostro transmisimus, inviolabiliter observentur in perpetuum. Ad quorum observantiam, sacramento ad Sancta Dei Evangelia præstito, sponte nos obligamus, et omnes justitiarios nostros vicecomites, et quoscunque bailivos de regno nostro, tam nostros quam aliorum,[2] simili sacramento volumus obligari, ita quod nullus tencatur alicui bailivo obedire, donec prædictum sacramentum præstiterit. Et si quis contra cartas ipsas, vel articulos prædictos venire præsumpserit, præter[3] perjurii reatum et excommunicationis sententiam quam incurret, per considerationem curiæ nostræ graviter puniatur, salvo in præmissis, prout debet, privilegio clericali. Et quia volumus, quod hæc omnia firmiter et inviolabiliter observentur, universitati vestræ firmiter injungendo et præcipiendo mandamus, quatinus omnes et singuli prædicta omnia et singula faciatis, teneatis, et inviolabiliter observetis, et ad ea omnia facienda, tenenda, et observanda, ad Sancta Dei Evangelia sacramento præstito, ad invicem vos obligetis. In cujus rei testimonium cartas et ordinationes prædictas, cum præsentibus literis nostris patentibus, vobis sub sigillo nostro transmittimus, in comitatu vestro, sub custodia fide dignorum ad hoc electorum, ad rei memoriam salvo custodiendas. Contra quas ne quis ignorantiam prætendere possit in futurum, ad minus bis in anno, in pleno comitatu tuo, ipsas præcipimus publicari, ita quod prima publicatio fiet in proximo comitatu post instans festum Paschæ, secunda vero publicatio fiet in proximo comi-

Any one else acting thus is to be seized or outlawed; and his property treated as that of a felon.

Magna Charta and the Charta de foresta to be observed, as well as the recent provisions.

f. 157.

This ordinance to be publicly read in each county twice a year.

[1] *quarum*] quorum, MS.
[2] *aliorum*] alios, MS.
[3] *præter*] propter, MS.

tatu post festum Sancti Michaelis, et sic deinceps fiat annuatim. Volumus etiam quod, salvis omnibus supradictis, omnes aliæ[1] ordinationes et articuli per nos et concilium nostrum hactenus provisi, qui poterunt ad honorem Dei et ecclesiæ, fidem nostram, et regni nostri commodum observari, inviolabiliter observentur et teneantur. Ut autem præmissa omnia et singula firma maneant et inconcussa, reverendi patres episcopi per regnum nostrum constituti, ad instantiam nostram, sententiam excommunicationis fulminaverunt in omnes illos, qui contra præmissa vel aliquod præmissorum scientes venerint, vel venire temptaverint cum effectu. Quorum jurisdictioni seu coertioni spontanea voluntate, quantum ad præmissa, nos submisimus, privilegiis nostris omnibus impetratis aut impetrandis, seu proprio motu domini Papæ nobis concessis aut in posterum concedendis,[2] in hoc pure renunciantes, prout in literis nostris super hoc confectis, penes dictos prælatos residentibus, plenius continetur. In cujus rei testimonium has literas nostras vobis transmittimus patentes. Dat. Londoniæ, anno regni nostri xlix. A.D. 1265. All who transgress to be excommunicated. f. 157 *b*. All privileges obtained from the Pope against this are renounced.

Circa vero festum Sancti Marci Evangelistæ dominus rex, una cum domino Symone de Monteforti et domino Edwardo regis filio, exercitum duxit versus Marchiam, adversus comitem Glocestriæ et Marchienses, qui fidem nec juramentum suum observaverunt. In villam Glocestriæ venerunt rex cum prænominatis, urbem et castrum optime præmunientes, quia comes Glocestriæ fuit eodem tempore in foresta de Dene maximo cum exercitu, vindicari cupiens de domino Symone de Monteforti et filiis suis; et fuit dominus Johannes Giffard cum Gilleberto de Clare. Cum autem dominus rex cum domino Symone de Monteforti in prædicta urbe jam per quindenam residerent, et nunciis hinc et inde venientibus, inter dominum Gillebertum de Clare et dominum Symonem de Monteforti, quodam die Martis, xii. die Maii, pacificati sunt duo comites, ponentes se super quatuor arbitros, videlicet magistrum Walterum de Cauntelo, Wygorniensem episcopum, dominum Hugonem Despenser, dominum Johannem filium Johannis, dominum Willelmum de Simon de Montfort, with the king and prince Edward, marches against Gilbert de Clare, April 25. Arbiters between the two earls. f. 158.

[1] *aliæ*] alias, MS.

[2] MS. inserts *et*.

A.D. 1265. Munchanesi. Tali igitur sub forma reformati prædicti comites; dominus rex versus Hereford in crastino iter arripuit, cum domino Symone de Monteforti, quem dominus Gillebertus de Clare capere proposuit seditiose. Sed per exploratores domini Symonis de Monteforti vix in villam Herfordensem evaserunt illæsi. Quo affugientes, obsessa est illa tota provincia a domino Gilleberto de Clare et exercitu suo tribus in locis, ita quod dominus rex nec dominus Symon de Monteforti per multum tempus a civitate Herfordensi amovere se non possent. Cum autem hæc ita agerentur, quadam die dominus Edwardus, petita licentia a domino Symone de Monteforti, ut extra civitatem spatiatum iret sub custodia; et exercitus comitis Gloverniæ in quadam silva esset absconditus: dictus Edwardus duces suos et custodes deseruit, eosque illæsos et indemnes abire et redire fecit, ipseque dicto Gilleberto de Clare adveniens, cum gaudio inæstimabili ab ipso et suis susceptus est. Hinc inter se confœderantes, statim cum exercitu maximo villam Glocestriæ adierunt, et eam infra duos dies ceperunt, castrum hostiliter per tres septimanas obsidentes, illique intrinsecus repugnantes viriliter, quam plures interempti ex utraque parte succubuerunt; sed factum est circa festum Apostolorum Petri et Pauli quod redditum est castrum domino Edwardo tali sub forma, videlicet, quod omnes qui vellent exire, pacifice exissent, et irent quocunque voluissent libere cum equis et armis indemnes, jurantes quod per quadraginta dies contra dictum Edwardum arma non portarent. Cum igitur sic villam et castrum obtinuerunt, relictis ibidem ad voluntatem custodibus, dominus Edwardus et dominus Gillebertus de Clare duxerunt iterum exercitum suum versus Herforde, ut dominum regem et dominum Symonem de Monteforti pro posse et velle caperent ibidem; et confracti sunt pontes, et naves submersæ, et vada profundius confossata atque observata, ne rex nec Symon de Monteforti Sabrinam possent transire. Et ex alia parte

War between them.

Escape of prince Edward,

who joins Gilbert de Clare.

Gloucester taken.

June 29.

f. 158 *b*.

Simon de Montfort prevented from passing the Severn.

mare munitum est a prædictis, ne apud Bristowe confugerent, ab inimicis suis undique vallati. Quod videns dominus Symon de Monteforti, comes Leycestriæ, Lewlinum regem Walliæ adiens, auxilium petens ab ipso, cui Lewlinus auxilium benigne annuit, si dominus rex hæreditatem suam et antecessorum suorum sibi et hæredibus suis concederet, quam dominus rex eidem concessit. Et statim Lewlinus cum suis super Marchienses, et Gillebertus de Clare ex una parte, et dominus Symon de Monteforti ex alia, multa mala perpetrantes, bona eorum in Marchia ad nihilum redegerunt. A.D. 1265. He obtains aid from Llewellyn.

Decimo sexto kal. Junii factum est tonitruum magnum et horribile, ita quod una turris Abendoniæ versus Aquilonem fulgure et coruscatione succenderetur, et magna pars parietis cum cæmento asportaretur, et vix extingueretur. Violent thunderstorm, May 17.

Eodem tempore dominus Symon de Monteforti mandavit filio suo Symoni juniori, ut exercitum perquireret, et domino regi et ei in auxilium veniret. Audito igitur mandato, obsidium de Peveneseye mox deserens, maximum colligens exercitum, xvii. kal. Augusti,[1] videlicet pridie Sancti Kenelmi martyris, Wyntoniam causa hospitandi venerunt ibidem, ac cives civitatis nolentes eum recipere, sed et quendam de suis coram oculis suis occidendo, introitum negaverunt. Quo prædictus Symon indignatus civitatem incontinenti obsessam hostiliter intravit, ipsam sine misericordia spoliando propter eorundem proterviam, Judæos occidendo, et ad nihilum redigendo. Hinc Oxoniam pacifice veniendo, et ibidem per tres dies moram faciendo, in recessu suo duxit exercitum suum apud Chelinworze, elevatumque est cor ejus ultra modum propter exercitus ejus multitudinem, et stetit ibidem per sex dies. Quo audito, mandavit ei dominus Edwardus filius regis, qui tunc temporis apud Wygorniam extitit, quod eum Simon de Montfort the younger raises the siege of Pevensey. July 16. He enters Winchester by storm. f. 159. After staying at Oxford, reaches Kenilworth,

[1] *Augusti*] Julii, MS.

A.D. 1265. visitaturus veniret. Quod ille audiens, gaudio repletus magno, minus caute quam deceret castrum exiens cum
where he is surprised by prince Edward, suis, per totam noctem vigilando, adventum prædicti Edwardi, non sine magno labore et tædio præstolabatur; sed versus auroram, sopori se omnes in prioratu et in villa dederunt ultra modum fatigati. Quod audiens dictus Edwardus per exploratores suos, festinus ibidem adveniens cum suis, omnes dormiendo miserabiliter invasit, et arma, et equos, omnia capiendo; et
and escapes into the castle. vix dominus Symon juvenis cum paucis sese in castro recepit. Ibidem captus est comes Oxoniæ,[1] Robertus de Ver, dominus Willelmus de Munchanesy, dominus Adam de Novo-Foro, dominus Walterus de Colemle, et multi alii.

Simon de Montfort crosses the Severn, Aug. 2, Ignorans igitur dominus Symon comes Leycestriæ casum fastidiosum domini Symonis filii sui, partes Herfordiæ deseruit, et Sabrinam viriliter transiit in die[2] Sancti Petri ad Vincula, scilicet die Dominica, et
waits a day at Kempsey, in crastino apud Kemeseye moram faciendo, proposuit prædictum Edwardum, et Gillebertum de Clare ex uno latere includere, et [ut] filius suus includeret ex altero.
and reaches Evesham, Aug. 4. Die Martis igitur, scilicet pridie nonas Augusti, mane versus Ewesham iter arripuit; cumque ibidem advenisset dominus rex cum suis, voluit jentaculari;
f. 159 *b*. quod et factum est. Noluit autem dominus Symon de Monteforti ibidem aliquid cibi capere. Post jentaculum igitur domini regis, iter arripuerunt omnes versus Kenilworze, et credidit dominus Symon de Monteforti, quod Symon filius suus eis in obviam venisset. Cum
Battle of Evesham. extra villam de Evesham pervenissent, invasit eum dictus Edwardus cum exercitu magno, et statim dominus rex, viso domino Edwardo filio suo, dominum Symonem de Monteforti deseruit, et initum est prælium hinc et inde; et factum est quod in eodem prælio succumberet dominus Symon miles emeritus, comes

[1] MS. inserts *et*.

[2] *die*] Sic MS.; *crastino* should be read.

Leycestriæ, et dominus Henricus filius ejus, et dominus Hugo le Despenser, et dominus Petrus de Monteforti, et dominus Radulfus Basset, et multi alii. Dominus vero Symon de Monteforti, capite truncato, membratim decisus, pudibundis suis, proh pudor! ablatis, martyrium pro pace terræ et regni reparatione et matris ecclesiæ, ut credimus, consummavit gloriosum; quia si vellet apud Kenilworze, peroptime confugisset. In eadem igitur hora qua succubuit facta sunt tonitrua magna, et fulgura, et coruscationes, et sol obscuratus est per universam terram. Et capti sunt in eodem prælio dominus Guido filius domini Symonis de Monteforti, dominus Umfridus de Boun juvenis, dominus Johannes filius Johannis, dominus Henricus de Hastinge, dominus Johannes de Vesci, dominus Nicolaus de Segrave, dominus Baldewinus Wake, duo filii domini Petri de Monteforti, videlicet dominus Petrus et dominus Robertus de Munfort, et multi alii. Et tumulata sunt corpora domini Symonis de Monteforti et Henrici filii sui et domini Hugonis Dispensatoris, per licentiam domini regis, in ecclesia conventuali de Evesham, ante magnum altare, scilicet ante gradum inferius.

A.D. 1265.

Death of Simon de Montfort, and shameful mutilation of his body.

Names of the chief prisoners taken.

f. 160.

Eodem tempore barones Hyberniæ et nobiles venerunt in auxilium domini Edwardi, ad mandatum ejus, videlicet dominus Mauricius filius Geroud, dominus Moricius filius Moricii, dominus Walterus de Burgo, dominus Theobaldus le Boteiller, et alii quam plures.

The Irish nobles come to prince Edward's assistance.

Cum igitur dominus Symon juvenis, nimio dolore et pavore perterritus, in castro de Kenilworze consisteret, per consilium suorum et forte proprio motu ductus, de captivitate carceris dimisit regem Alemanniæ avunculum suum, et dominum Reginaldum filium Petri, et alios, quos in custodia sua possidebat apud Kenilworze; et facta sunt hæc viii. id. Septembris, Dominica videlicet die proxima post festum Sancti Egidii abbatis.

The younger Simon de Montfort releases Richard, king of Germany, and others, Sept. 6.

A.D. 1265. Parliament at Winchester, Sept. 14.

Ad festum Exaltationis Sanctæ Crucis factum est parliamentum magnum apud Wintoniam, quo vocati sunt omnes magnates terræ, et omnes uxores comitum, baronum, militum in bello occisorum, vel captivorum in prisona existentium. Mandati sunt insuper omnes episcopi, abbates, priores, baronias tenentes cum servitio domini regis debito, exceptis quatuor episcopis, qui vocati ibidem non fuerant, scilicet episcopus [Lin]colniæ,[1] episcopus Londoniæ,[2] episcopus Wyrcestriæ,[3] episcopus C[estriæ].[4] [5] Nec potuit illud parliamentum ibidem deter[minari, quia] Lewlinus maximo cum exercitu suorum in partes Cestriæ descenderat, omnia quæ poterat vastando et destruendo, et castrum de Hameclin usque ad terram subvertit; et hac de causa prolongatum fuit prædictum parliamentum, usque ad festum Sancti Edwardi apud Westmonasterium. Eodem tempore misit dominus rex, et dominus Edwardus, dominum Moricium filium Geroud, et dominum Hamonem Extraneum contra Lewlinum; ibidemque advenientes, inito conflictu, hinc inde prædictus Moricius et Hamo in fugam versi vix evaserunt, militibus suis cum cæteris servientibus suis sine misericordia occisis. Cum igitur eodem tempore circa festum Sancti Michaelis, dominus rex et omnes fere magnates terræ apud Windelesores existerent, civibus Londoniæ mandaverat ut ei civitatem suam redderent pacifice, ponentes se super misericordia sua. At illi continuo, inito consilio communi, miserunt ad dominum regem majores civitatis circiter xl. ut ipsi pacificum finem pro omnibus facerent. Cum ergo ad Windelesore venissent conductu domini Rogeri de Leyburne, statim [mandavit] dominus rex omnes incarcerari. At illi continuo red-[dentes] claves Londoniæ, communitate civitatis ejus-

f. 160 b. Raid of Llewellyn.

Parliament prolonged to Oct. 13.

Maurice Fitzgerald and Hamond Lestrange sent against Llewellyn, but are defeated.

Treatment of the London citizens.

[1] Richard de Gravesend.
[2] Henry de Sandwich.
[3] Walter de Cantilupe.
[4] Roger de Longespée.
[5] The MS. has been cut here.

dem in . . . . . et sic miserabiliter destructi sunt omnes majo[res civitat]is illius, ad nihilum redacti, proh dolor! A.D. 1265.

Dover retaken, and the countess of Leicester disinherited.

[In festo] Sanctorum Symonis et Judæ redditum est castrum [Doveriæ[1]] regi, quod comitissa de Leycestre tenuit. . . . . illud tempus, et adjudicata est exhæ[redationi,] . . . . . quod et factum est.

f. 161.

Excommunication of the dead earl and all his followers, who are afterwards disinherited.

Circa festum Omnium Sanctorum rediit regina in Angliam, una cum legato a domino Papa misso nomine Ottobone, qui excommunicavit dominum Symonem de Monteforti comitem Leycestriæ mortuum, et omnes sibi adhærentes contra justitiam et pacem regni. Et ad festum Sancti Edwardi exhæredati sunt omnes apud Londoniam qui arma contra regem et Edwardum filium suum portaverunt, et omnes domino Symoni juniori adhærentes, et consilium præbentes post bellum de Ewesham. Et eodem tempore jussit dominus rex removeri omnes postes et catenas in civitate Londoniæ, et ita actum est. Ricardus rex Alemanniæ, nec comes Marescallus,[2] nec dominus Philippus Basset, nec alii magnates assensum præbebant exhæredationi eorum. Circa festum Sancti Edmundi regis et martyris dimissi sunt de carcere omnes cives Londoniæ præter vii. Nov. 20.

Portsmouth burnt, Nov. 25.

Circa festum Sanctæ Katerinæ virginis combusta est villa de Portesmuthe a civibus Quinque Portuum, qui nullatenus ad pacem domini regis nec Edwardi venire volebant; eo quod dominus Edwardus concives illorum de Winchelese suspendisset, et cives Londoniæ sic miserabiliter et viliter tractasset, [quod] sibi præcaventes omnes in mari cum uxoribus et parvulis se tenuerunt, damna multa et enormia terra marique perpetrantes indesinenter.

In die Sancti Clementis martyris exiit dominus Nov. 23.

[1] This word, which was in the corner of the MS., now cut away, I have inserted from the Salisbury Annals (Wikes, Gale, p. 72).

[2] Roger Bigod, earl of Norfolk.

A.D. 1265. Simon de Montfort the younger seizes the isle of Axholm. f. 161 *b*.

Symon junior de Monteforti de castro suo de Kenilworze, relinquens ibidem munitionem, et junxit se exhæredatis, ponens se in quadam insula nomine Axihem cum eisdem ; et dominus Edwardus magno cum exercitu eum ibidem obsedit, ab illo tempore usque ad Natale Domini, et tunc pacificis verbis et promissionibus, ut ita dicam, duxit eundem apud Norhamtune, ubi dominus rex, et regina, et legatus illo tempore extiterant de pace tractantes. Cumque ibidem advenisset, non potuit ad insulam sicut ei promissum fuerat reverti, quia fraudulenter seductus et deceptus erat. Ibidem inveniens obsides qui pro eo dati fuerant, videlicet Edmundum regis filium, et Henricum regis Alemanniæ filium, videns ergo quod seductus esset, invitus dominum regem et dominum Edwardum Londoniam sequebatur sub custodia. Ibidem adveniens non post paucos dies adjudicatus est Angliam in perpetuum abjurare,[1] ita videlicet quod singulis annis, quo juramentum suum custodiret, de cancellaria domini regis quingentas marcas sterlingorum Londoniæ reciperet. Cum igitur sic cum eis invitus detentus [esset], invitus prædictam pactionem concessit. Postea in sese reversus cœpit cogitare qualiter eosdem deserere posset, a quodam suo speciali munitus, si tempus cum eisdem protraheret, carceri perpetuo se in posterum adjudicatum fuisse. Unde sibi præcavens, dirumque carceris perpetui nocumentum, si expectaret, recognoscens, die Mercurii, quo dantur cineres, videlicet die Sanctæ Scholasticæ virginis, in nocte eadem privatim cum cautela maxima de civitate Londoniæ cum suis omnibus recessit, et statim civibus Quinque Portuum apud Wichese existentibus, et adventum ejus expectantibus, sese conjunxit, et cum eisdem diu in mari permansit.

He is forced to abjure the country, on the condition of a certain annual payment.

He escapes from London on Feb. 10, 1266.

f. 162. Inundation at Waverley, Nov. 28.

Hoc anno, quarto kalendas Decembris, Sabbato videlicet ante primam Dominicam adventus Domini, aqua

[1] *abjurare*] perjurare, MS.

fluminis alveum suum consuetum transcendens, impegit in omnes officinas abbatiæ in locis inferioribus sitas. Quam ob causam turbato conventu, quidam in ecclesia, quidam in thesauraria, quidam in cella hospitum, prout poterant, noctem subsequentem transegerunt, nonnullis etiam diebus in mundificatione domorum occupati. A.D. 1265.

MCCLXVI. Cum dominus rex recessum domini Symonis junioris de Monteforti audisset, filium suum Edwardum ad mare misit cum comitatu præmaximo, ut rebellantes ad pacem suam qualemcunque reduceret, vel eosdem pro posse suo de terra eiceret, et omnino destrueret. Dominus igitur Edwardus cum suis ibidem adveniens, eos stricte per exploratores suos undique exploravit, sicque factum est, quod circa festum Sanctarum Virginum Perpetuæ et Felicitatis conflictum habuit cum civibus de Winchelse, in eadem villa, ubi multi ex eis corruerunt, et plurimi in fugam versus mare conversi miserabiliter submersi sunt: et eorum principalis captus est, nomine Henricus Pehun, quem dominus Edwardus statim voluit suspendere; sed dominus Gillebertus de Clare nec sui volebant pati, quia per illum cæteros ad pacem domini regis facilius credebant revocare, quod et factum est. Pacificati ergo sunt circa festum Annunciationis beatæ Mariæ, tali sub forma, videlicet, quod omnes libertates et consuetudines, secundum quod in carta sua antiqua continetur, ex integro haberent, sine aliquo contradicto, et sine exhæredatione, et mala, quæ peracta sunt, sic remaneant, et amissa amittantur.

Prince Edward sent to reduce the rebellious.

Fight at Winchelsey, March 7.

f. 162 *b*.

Henry Pehun saved by Gilbert de Clare.

A tempore autem quo dominus Symon junior de Monteforti exivit de Kelinworze, non cessabant ibi qui castrum tenebant prædari, et vastare, atque destruere totam adjacentem patriam spoliantes et fines capientes ab abbatibus et prioribus et prælatis sibi vicinis; nec alicui voluerunt reddere castrum, neque domino Symoni juniori de Monteforti, neque domino regi, neque domino Edwardo, nisi comitissa Leycestriæ personaliter

Behaviour of the occupiers of Kenilworth castle.

A.D. 1266. ibidem advenisset. Qua de causa dominus rex fecit submonere omnes sibi servitium debentes, ut essent contra eum apud Oxoniam, cum servitio sibi debito, in tertia hebdomada post Pascha clausum, et de qualibet villa in Barshire et Oxoniæ quatuor vel quinque homines, secundum quod essent magnæ vel parvæ, ad custodiendam villam Oxoniæ, contra prædictos de Kelinworze, quia Oxonienses eorum adventum et proterviam dubitabant.

The king comes to Oxford, April 20. f. 163.

Eodem tempore in crastino Sancti Elfegi venit rex Oxoniam, cum exercitu magno armatorum, et jacuit in castro ejusdem villæ. Die Martis proxima post festum Sancti Marci[1] Evangelistæ, scilicet v. kal. Maii, recessit dominus rex de Oxonia versus Norhamtone cum exercitu maximo, ad obsidendum, ut dictum fuit, castrum de Kelinworze, et statim post recessum suum interdicta est villa Oxoniæ per duos dies et dimidium. Eodem tempore duxit dominus Edwardus exercitum suum versus Lincolniam, quia capta fuit civitas a baronibus exhæredatis, qui tunc in omni patria Angliæ dispersi cum exercitibus multa mala perpetrarunt.

He advances against Kenilworth, April 27.

Battle at Chesterfield, May 15.

Hoc tempore idus Maii, scilicet in vigilia Pentecostæ, initum est prælium inter exhæredatos et exercitum regis apud Cestresfelde, ubi captus fuit Robertus comes de Ferrariis, et die Jovis proxima sequenti dominus Adam Gurdun in foresta de Aultone[2]; et in vigilia Pentecostæ succubuit omnis exercitus Rogeri de Mortuo Mari apud Brechenolt, et ipse solus vix evasit.

Defeat of Roger Mortimer at Brecknock.

Solar phenomenon on May 30.

Eodem tempore iii. kalendas Junii, circa horam vi. apparuit quidam circulus magnus et albus in medio firmamenti, et alius circulus velut iris secavit medium illius magni circuli, et fuit ille semicirculus juxta solem ex parte Aquilonis, et circa horam nonam disparuit circulus albus, et semicirculus iridis factus est circulus

---

[1] *Marci*] Marcii, MS.

[2] Alton in Hampshire.

integer et magnus, et sol lucens in medio circuli. A.D. 1266.
Visa est etiam luna[1] eadem hora versus Occidentem,
cujus duo cornua versus terram dependebant; in cras-
tino autem, scilicet in die Sanctæ Petronillæ virginis, May 31.
visus est iterum circulus iridis magnus, et sol in medio,
circa horam sextam; sed parum duravit. Die Lunæ f. 163 *b*.
proxima ante festum Sancti Johannis Baptistæ, misit June 21.
dominus rex dominum Edwardum filium suum cum
exercitu maximo de Warewike versus castrum de Ke- Siege of Kenil-
nilworze, ut illud obsiderent. Sed pauci de castro worth.
exeuntes, cæteros omnes usque ad Warewike festinanter
retruserunt. Ab illo igitur die cœpit obsidium circa
castrum, quo dominus rex juravit quod inde non remo-
veret se quousque castrum redderetur vel vi caperetur.
Circa festum Sanctorum Processi et Martiniani movit July 2.
se dominus legatus cum archiepiscopo Cantuariæ et
duobus episcopis de Londonia versus Kenilworze, ad
confirmandam pacem inter dominum regem et barones
exhæredatos, et stetit ibidem per quindenam, sed nihil
perfecit; unde excommunicavit castrenses, et omnes
eis adhærentes et auxilium vel consilium præbentes, aut
voluntate sibi consentientes. Eodem tempore dominus The dis-
Johannes de Deyvile cum exhæredatis cepit insulam inherited barons
de Eli et villam, spoliantes et deprædantes totam pro- take the
vinciam in comitatu Grandebrigge, et ibidem Judæos isle of Ely.
occidentes et omnino destruentes, mala multa et enor-
mia undique perpetrantes.

Ad festum Sancti Bartholomæi apostoli, factum est Parliament at Kenil-
parliamentum magnum apud Kenilworze, ubi dominus worth,
rex Henricus concessit baronibus suis antiquam cartam, Aug. 24.
et requisivit decimam per triennium totius ecclesiæ
Anglicanæ; responsumque fuit communiter, et legatus
assensum præbuit, quod primo formarent pacem, si qua
posset fieri, et postea super his responsum domino regi

[1] *luna*] linea, MS.

A.D. 1266. f. 164. facerent, quod dominus rex bene concessit. Provisum igitur ibidem est per assensum regis, Edwardi, legati, episcoporum, abbatum, baronum omnium ibidem existentium, ut eligerentur sex viri, tres episcopi et tres barones indigenæ, ipsique sex alios sex eligerent episcopos et barones indigenas, et terram diligentes[1]; et si qua dissensio inter duodecim oriatur, adjungantur eis legatus et dominus Henricus filius regis Alemanniæ, illamque dissensionem corrigant. Electi sunt sex, scilicet episcopus Batoniæ, magister Willelmus Giffard tunc cancellarius; episcopus Wygorniæ, magister Nicolaus de Eli; episcopus Exoniæ, magister Walterus; dominus Rogerus de Sumeri, dominus Robertus Waleran, dominus Alanus de la Souche. Et isti jurati elegerunt sex alios, qui ordinarent de statu regni, videlicet comitem Gloverniæ, G[ilbertum] de Clare; comitem Herfordiæ, Hunfridum de Boun; episcopum de Sancto David,[2] et dominum Johannem de Baylol, dominum Philippum Basset, dominum Warinum de Bassingeburne.

The dictum of Kenilworth.

The disinherited have their lands restored on payment of a certain portion, Oct. 26.

Factum est autem quod dominus rex vocasset omnes episcopos, abbates, priores, comites, barones apud Norhamtone, die Martis proxima ante festum Omnium Sanctorum, ad confirmandam pronunciationem prædictorum duodecim, et facta pronunciatione, adjudicati sunt terris suis omnes exhæredati: ita videlicet quod extenderentur terræ eorum, et secundum valorem terrarum eorundem, facerent reddere portionem suam, alii per quinquennium, alii per annos quatuor, alii per triennium, alii per biennium, secundum quod majus aut minus deliquerunt. Obiit magister Symon de Waltone episcopus Norwicensis, cui successit prior[3] ejusdem domus. Obiit magister Walterus de Cantelo Wygorniensis episcopus, cui successit magister Nicolaus de Eli.

---

[1] *diligentes*] dirigentes, MS.
[2] Richard de Carew.
[3] Roger de Skerning.

Dominus Radulfus abbas xi. Waverleye, vir quidem morum honestate et scientiæ probitate non mediocriter adornatus, sed infirmitatis importunitate ac laboris fatigatione præpeditus, cessit; cui quidam monachus ejusdem loci, Willelmus videlicet de Londonia, ejusdem notarius, successit. A.D. 1266. f. 164 *b*. Resignation of Ralph, abbat of Waverley.

Annales de Wintonia, p. 103.

Eodem anno suspensi sunt ab officio et beneficio Londoniæ[1] et Cycestriæ[2] episcopi per dominum O[ttobonum] legatum, qui post suas appellationes transfretaverunt. Similiter dominus J[ohannes] episcopus Wintoniensis, tunc temporis suspensus, Romam profectus est. Item facta est congressio inter piratas et quosdam milites domini Edwardi apud Wynchelsee, ubi H[enricus] Pedone captus est, et plures alii interfecti, quarto nonas Martii. Eodem anno obiit Margareta comitissa Lincolniæ apud Hamstede. Item magister N[icholaus] de Ely electus in episcopum Wygorniensem consecratus est Dominica proxima ante festum Sancti Michaelis. Item Karolus, frater regis Franciæ apud Benevene[3] xiv. kal. Martii in congressu Manfredum filium Fretherici imperatoris interfecit. In quo congressu interfecti fuerunt, ut dicitur, lx. homines et amplius.[4] Item septimo kalendas Julii dominus rex Henricus castrum de Kenyngeworthe obsedit, quod redditum fuit sibi circa festum Sanctæ Luciæ eodem anno. Item hoc anno natus est domino Edwardo filius nomine Johannes, qui postea sub custodia Ricardi regis Alemanniæ, anno MCCLXXII. mortuus est. Item capta est insula de Ely per Johannem Dayville et alios exhæredatos de boreali, mense Augusti. Item ad instantiam legati dominus rex submisit se et suos dicto quatuor episcoporum, quatuor comitum, [et] quatuor baronum, ut ipsi duodecim pacem et tranquillitatem regni Angliæ reformarent, qui dictum suum pronuntiaverunt apud Norhamtone, die Lunæ proxima ante festum Omnium Sanctorum.[5] Item hoc anno concessa[6] est domino regi decima omnium ecclesiarum et omnium bonorum religiosorum et ecclesiasticarum personarum Angliæ, Walliæ, Hyberniæ, et Scotiæ, exceptis Templariis, Hospitalariis, et ordine Cysterciensi, per tres annos. Item hoc anno celebravit dominus rex suum Natale apud Oxoniam, scilicet apud Osencye, et dominus legatus cum eo; ubi quidam de familia

f. 165.

Skirmish with pirates at Winchelsea.

Sept. 26.

Kenilworth castle taken, Dec. 13.

Birth of John, son of prince Edward.

The isle of Ely taken by the disinherited barons.

Grant of a tenth.

The king and legate at Osney at Christmas.

[1] Henry de Sandwich.
[2] Stephen de Birksted.
[3] Benevento.
[4] This last paragraph is in a different hand at the foot of the two pages f. 164 *b*, 165.
[5] Oct. 25.
[6] *concessa*] concessum, MS.

A.D. 1266. legati erant interfecti. Item magister Walterus Giffard ab episcopatu Bathoniæ ad archiepiscopatum Eboracensem postulatus, a domino Papa confirmatus est. Annal. Winton., p. 105.

f. 165 *b*. The disinherited barons flock to Gilbert de Clare.

MCCLXVII. Sexto idus Aprilis G[ilebertus] comes Gloverniæ cum suo exercitu per cautelam intravit civitatem Londoniæ, domino O[ttobono] legato in turri existente; et ibidem tenuit festum Paschæ, ubi exhæredati ad ipsum tanquam ad suum tutorem undique veniebant, et cum ipso moram faciebant. Hoc cognito domino regi, mandavit dicto comiti, ut exiret civitatem; quod nisi fecerit, ipse illas partes adiret, et quicquid sua vesania et cæteri exhæredati sibi eripuerint, mediantibus gladiis restituere conaret[ur]. Postea dominus rex adivit Wyndesores, et ibi collegit exercitum suum, et iii. non Maii cum cix. vexillis profectus est versus Londoniam. Tamen cum pervenisset apud Stratforde, fixit ibi tentoria sua, et moram fecit ibidem per decem septimanas, ubi multi de pace reformanda tractaverunt. Tandem viii. idus Junii dictus comes Gloverniæ in forma pacis reddidit domino regi civitatem, et tunc multi exhæredati erga dominum regem pacificati sunt, ad instantiam dicti comitis et aliorum comitum et baronum Angliæ.

The king collects an army at Windsor, and marches to London.

Peace settled at Stratford.

Winchester visited by the legate, Aug. 5. f. 166.

Item quarto nonas Augusti venit dictus legatus Wintoniam, et cum solemni processione susceptus est, qui die Sancti Oswaldi regis et martyris ecclesiam Sancti Swythuni visitavit, et septimo idus Augusti prioratum, quem Valentinus prius resignaverat, ordinavit, et custodes in prioratu constituit, et omnem curam concessit eisdem; et inde profectus est dictus legatus versus Walliam ad pacificandum principem Walliæ cum

Peace with Llewellyn.

rege. Exin pacificati sunt dominus rex et Lewelinus apud Slopesbyre, et ibi recepit dominus rex homagium suum.

The isle of Wight taken by prince Edward.

Item xix. kal. Augusti venit dominus Edwardus apud Wyntoniam, et inde ad insulam Vectam profectus est, et eam cepit, et custodiæ suorum mancipavit. Item iii. kal. Novembris venit dominus rex Wintoniam; et cum solemni processione receptus est.

The abbey of Hyde under an interdict, Dec. 29.

Item v. idus Decembris venit legatus Wyntoniam; et ad abbatiam de Hyda declinavit, qui cum una cum domino rege festum Natalis Domini celebrasset ibidem, quinto die, scilicet in festo beati Thomæ martyris, mane recedens, interdixit dictam abbatiam et ecclesiam, propter quandam pugnam factam inter homines ipsius legati et homines abbatis; et duravit illud interdictum per quatuor septimanas.

Storms at Winchester, Jan. 12, 14.

MCCLXVIII. Pridie idus Januarii auditum est tonitruum, et fuit coruscatio et grando apud Wyntoniam, post celebrationem magnæ missæ. Item xix. kal. Februarii ventus vehemens, ita

Annal. Winton., p. 106.

quod arbores evelleret, domos prosterneret, et ecclesias, et campanile[1] Sanctæ Katerinæ. Hoc anno obiit Johannes episcopus Wintoniæ in curia Romana, xiii. kal. Februarii, cui successit N[icolaus] de Ely episcopus Wygorniensis vi. kal. Martii, per ordinationem[2] domini Papæ Clementis. . . . A.D. 1268. f. 166 *b*. Nicholas of Ely bishop of Winchester.

Item xix. kal. Maii celebravit dominus legatus concilium suum Londoniæ in ecclesia Sancti Pauli, ubi varias constitutiones et statuta præcepit observari. Council in London, April 13.

Inde profectus versus Norhamtone, ubi dominus rex et alii magnates regni magnum parliamentum tenuerunt, præsente legato, ipse legatus petiit abeundi licentiam et repatriandi, ubi dominus Edwardus et Edmundus frater ejus, et multi magnates regni sunt ab eo cruce signati. Parliament at Northampton. Princes Edward and Edmund take the cross.

Item ad instantiam domini legati in crastino depositionis Sancti Swythuni Valentinus in priorem Wyntoniæ restitutus est, ordinatione tamen legati illæsa remanente. Item magister Godefridus Gyffard, cancellarius domini regis, in episcopum Wygorniensem electus, ... ab archiepiscopo Cantuariensi confirmatus est. Item xviii. kal. Novembris tenuit rex parliamentum suum apud Wyntoniam, in quo fecit Edwardum filium suum senescallum Angliæ; et ibidem tenuit rex suum Natale; ubi constituit dominum Edwardum custodem Londoniæ et omnium castellorum suorum in Anglia. Item iii. kal. Decembris obiit Papa Clemens, et dictus legatus recedens de Anglia transfretavit. Item obiit P[etrus] de Egleblanche episcopus Herfordiæ, cui successit Johannes Bretun, ... et anno sequenti apud Waverleiam consecratus est. July 3. f. 167. Prince Edward made guardian of London and all the king's castles.

MCCLXIX. Hoc anno translatum est corpus Sancti Edwardi regis gloriosi et Confessoris de veteri feretro in novum, quod dominus rex sibi præparaverat, ad quem diem facta convocatione episcoporum, comitum, baronum, abbatum, priorum, et multorum aliorum, proposuit rex portasse coronam; unde vendicantibus sibi jus et consuetudinem de pincernaria Wintoniæ et Londoniæ civibus, noluit dominus rex ut quis eorum serviret propter discordiam et periculum quod posset imminere; sed jussit utramque partem discumbere; unde Londonienses indignantes recesserunt, Wintonienses vero remanserunt, comedentes et bibentes in curia, et cum licentia domini regis recedentes remearunt ad propria. Item iv.[3] non. Junii consecratus est Johannes Breton in episcopum Translation of S. Edward the Confessor. John le Breton consc-

[1] *et campanile*] cum tintinnabulo ecclesiæ, Annal. Winton.

[2] See note [1], p. 106.

[3] *iv.*] iii., Annal. de Winton., p. 107.

A.D. 1269. crated bishop of Hereford at Waverley.

Herfordiæ apud Waverle a domino N[icholao] episcopo Wyntoniæ, præsentibus Goffredo Wygorniensi, Ricardo Menevensi, Willelmo Landavensi, Waltero Sarum, Willelmo Batoniæ, Waltero Exoniæ, et Rogero Conventriæ et Lichfeld episcopis. F. litera Dominicalis.[1] Annal. Winton., p. 107.

f. 167 *b*. Richard, king of Germany, at Winchester.

Item ix. kal. Septembris dominus Ricardus rex Alemanniæ de Alemannia reversus applicuit, et venit Wintoniam. Item iii. idus Aprilis, scilicet sexta feria ante Pascha, arripuit Lodowycus rex Franciæ iter versus Terram Sanctam.

The question discussed in parliament as to the expenses of the Crusade.

MCCLXX. Hoc anno factum est parliamentum omnium magnatum Angliæ ad tractandum de vicesima, et de itinere cruce signatorum, scilicet domini Edwardi et aliorum magnatum regni. Quod cum tractatum esset, tandem compromiserunt omnes se posituros in ordinatione domini Ricardi regis Alemanniæ, ut quod ille pronuntiaret, omnes tenerent. Cujus pronuntiationi non consentiebant G[ilebertus] comes de Gloucestria, et multi alii, unde prolongatum fuit illud negotium usque post octavas Sancti Johannis Baptistæ. Item xviii. kal. Junii audita sunt tonitrua, coruscationes, et fulgura, a mane usque ad noctem sine cessatione. Item post octavas Sancti Johannis convenerunt omnes fere magnates apud Londoniam ad tractandum de præmissis. Interim orta est discordia inter J[ohannem] comitem de Warenne et Alanum la Thusche coram justitiariis de Banco Londoniæ; ubi dictus Alanus lethaliter fuit vulneratus, unde postea obiit. Dictus etiam comes de Warenna die Dominica[2] post festum Sancti Petri ad Vincula, apud Wyntoniam juramento xxv. militum præstito, quod ex præcogitata malitia non perpetravit dictum facinus, nec in contemptu domini regis, per mille marcas et ducentas pacificatus est domino regi.

Quarrel between John, earl of Warren, and Alan la Zouche.

f. 168.

Prince Edward goes to the Crusade.

Item dominus Edwardus in castello Wyntoniæ, petita a domino rege licentia transfretandi versus Terram Sanctam, venit in capitulo Wyntoniæ nonis Augusti, et accepit licentiam a conventu, rogans humiliter ut pro se orarent, et sic iter versus Portemue, ubi transfretare proposuerat, arripuit. Et cum eo dominus W[illelmus] de Valantia, dominus Thomas de Clare, dominus Rogerus de Clyfford, et multi alii; qui mutato proposito Cantuariam adierunt, et apud Doroberniam transfretaverunt xiv. kal. Septembris.

Death of archbishop Bonifacc.

Item xv.[3] kal. Augusti obiit Bonefacius archiepiscopus Cantuariensis, et venerunt monachi Cantuarienses apud Wyntoniam

[1] *præsentibus* ... *Dominicalis* is in a later hand.

[2] Aug. 3.

[3] *xv.*] x., Winton.

Annal. Winton. p. 109.

ipsius mortem nuntiantes domino regi, et petentes licentiam eligendi; quam circa festum Assumptionis apud Clarendone obtinuerunt, et eligentes suum [sub]priorem in archiepiscopum, præsentaverunt eum domino regi apud Wodestoke in crastino Nativitatis beatæ Mariæ, quod negotium distulit rex usque ad festum Translationis beati Edwardi. A.D. 1270. Adam Chillenden elected by the monks, Sept. 9. Oct. 13.

Item obiit Lodowycus rex Franciæ versus Terram Sanctam, in insula quæ vocatur Tunute, cujus corpus delatum est Parisius et ibidem sepultum; et statim coronatus est Philippus filius ejus in regem. Item obiit Eufemia abbatissa Sanctæ Mariæ Wyntoniæ, xii. kal. Septembris,[1] cui successit Lucia priorissa ejusdem monasterii, quam dominus rex in vigilia Sancti Nicolai sibi præsentatam in castro Wintoniæ gratanter recepit. Death of S. Louis. f. 168 *b*. Dec. 5.

Item dominus rex festum Natalis Domini celebravit ibidem, et in crastino beati Thomæ martyris inde recessit versus Londoniam.

MCCLXXI. Hoc anno iii. non. Januarii obiit Walterus de la Wyle episcopus Sarum; et electus est magister Robertus de Wychamptone decanus Sarum vii. kal. Martii. Post octavas Epiphaniæ magnates regni parliamentum suum tenuerunt Londoniæ, ubi per communem assensum domini Ricardi regis Alemanniæ, G[ileberti] comitis Gloverniæ, Philippi Basseth, et aliorum, exhæredatis concessæ sunt terræ eorum. . . . . Their lands restored to the disinherited barons.

Interfectus est dominus Henricus filius regis Alemanniæ apud Viterbe, in ecclesia Sancti Silvestri ante altare, iv. id. Martii, per Symonem et Gwidonem de Monteforti, cujus corpus delatum est in Angliam, et sepultum apud Heyles xii. kal. Junii. Item iv. non. Julii ventus vehemens, et pluvia, ita ut arbores prosterneret et fructus evelleret. Murder of Henry, son of Richard, king of Germany, at Viterbo. f. 169.

Item in secunda hebdomada Quadragesimæ transfretavit dominus Edmundus filius regis Henrici versus Terram Sanctam, qui parum aut nihil profecit ibidem. In secunda hebdomada Quadragesimæ fecit dominus N[icholaus] episcopus Wyntoniensis suam visitationem in ecclesia Wyntoniæ feria ii., et apud Hydam feria iii., et in abbatia de Sancta Maria feria iv., et postea per episcopatum. Item feria ii. Quadragesimæ convocatio episcoporum apud Radinges, ad tractandum de jurisdictione Cantuariensis ecclesiæ, utrum ipsi episcopi deberent obedire capitulo Cantuariensi, an non; et factis interlocutoriis, appellatum est a monachis Cantuariæ ad sedem apostolicam, ne aliquid attemptetur in præjudicium ecclesiæ suæ. Prince Edmund goes to the Crusade. Nicholas of Ely, bishop of Winchester, visits his diocese. Question of the jurisdiction of the chapter of Canterbury.

[1] *Septembris*] Decembris, Winton.

A.D. 1271. Assembly of black monks at Oxford.

Item convocatio abbatum et priorum Nigri Ordinis apud Oxeneford, post clausum Pascha, ubi præsidebant de Evesham [1] et de Wynchecumbe [2] abbates. Annal. Winton. p. 110.

Item v. kal. Augusti sederunt apud Wyntoniam justitiarii ad deliberandum carcerem, et ad inquirendum de aliis, scilicet dominus W. de Wyntreshulle et alii. . . .

Death of Philip Basset.

Item obiit dominus Philippus Basseth in fine mensis Octobris, et sepultus est apud Stanleyam.

Item hoc anno tenuit dominus rex suum Natale apud Wyntoniam in castello, et moram traxit ibidem causa infirmitatis suæ, usque post Epiphaniam Domini.

f. 170.

MCCLXXII. Hoc anno recessit dominus Henricus rex de Wintonia, post Epiphaniam, quia justitiarii itinerantes, scilicet magister Rogerus de Seytone et socii sui, sedere debebant ibidem. Item archidiaconus de Leges, apostolicæ sedis electus, rediens de Terra Sancta, venit Romam in vigilia Sancti Gregorii, et in media Quadragesima consecratus in Papam, Gregorius decimus vocatus est.

March 11. Gregory X.

Death of Richard, king of Germany.

Item obiit Ricardus rex Alemanniæ apud Berkhamstede, et sepultus est apud Heyles; cui successit Eadmundus filius ejus in hæreditatem comitatus Cornubiæ, et suum fecit homagium domino regi.

Riots at Norwich. The monastery burnt. Punishment of the malefactors.

Item orta est dissentio inter cives Norwicenses et monachos ejusdem loci, unde per cives combustum fuit monasterium, cum omnibus fere domibus prioratus. Quare dominus rex non multo post partes illas adivit, et facta diligenti inquisitione de malefactoribus, quosdam fecit equis trahi, alios igne cremari, alios suspendi, et alios incarcerari.

Item Eadmundus, filius regis Alemanniæ, qui jam duxit sororem [3] G[ileberti] comitis Gloverniæ in uxorem, una cum Henrico de Lascy, comite Lincolniæ, factus est miles a domino rege Henrico, iii. idus Octobris, scilicet in festo Sancti Edwardi regis et confessoris apud Westmonasterium, ex quibus ipso die multi alii milites facti erant.

f. 170 *b*. Heavy rains, Aug. 31–Nov. 22.

Item inundatio maxima pluviarum, quæ duravit a tempore nundinarum Sancti Egidii usque post festum Sanctæ Ceciliæ fere cum continuatione.

Death of Henry III., Nov. 16.

Item hoc anno, scilicet xvi. kal. Decembris, obiit Henricus rex Angliæ tertius apud Westmonasterium, et die Dominica sequenti, scilicet in festo Sancti Eadmundi regis et martyris, sepultus est in monasterio novo Westmonasterii, ante magnum altare.

---

[1] William de Whitechurch.
[2] John Yanworthe.
[3] Margaret.

Annal. Winton., p. 112.

Item reversus est Eadmundus filius regis Angliæ de Terra Sancta, et applicuit in Angliam circa festum Sancti Nicholai, et die Lunæ in vigilia Sanctæ Luciæ virginis et martyris, se dominæ reginæ matri suæ apud Windesore repræsentavit. A.D. 1272. Return of prince Edmund, Dec. 6.

Item antequam corpus regis Henrici traditum esset sepulturæ, G[ilebertus] comes Gloverniæ in præsentia domini archiepiscopi Eboracensis et aliorum episcoporum, comitum, et baronum ibidem existentium, nullius cohertione, sed propria voluntate ductus, tactis sacrosanctis, corporale præstitit juramentum, quod pacem regni pro viribus custodiret, et fidelitatem domino Edwardo tanquam domino suo per omnia observaret. Similiter dictus archiepiscopus Eboracensis, et etiam Herefordiæ, et Warennæ comites, et multi alii, qui tunc præsentes erant ibidem. Gilbert de Clare takes the oath of fidelity to prince Edward, before archbishop Walter Giffard and others.

Item cum dominus Papa, vacante sede Cantuariensi, per resignationem [sub]prioris Cantuariensis, qui electus fuerat in archiepiscopum, quam apud sedem apostolicam fecerat, ecclesiæ Cantuariensi providisset de fratre Roberto de Kylwardeby, de ordine Prædicatorum: idem R[obertus] die Dominica proxima ante festum beatæ Luciæ virginis et martyris, sc. iii. idus Decembris, per [Gualterum] episcopum Exoniensem spiritualia ecclesiæ Cantuariensis recepit, apud Londoniam, et feria secunda temporalia archiepiscopatus, et feria tertia sequente traditum fuit sibi sigillum officialitatis ejusdem. Robert Kilwardby archbishop of Canterbury. f. 171.

MCCLXXIII. Hoc anno, scilicet post festum Sancti Hyllarii, facta convocatione omnium prælatorum et aliorum magnatum regni apud Westmonasterium, post mortem illustris regis Henrici, convenerunt archiepiscopi, episcopi, comites, et barones, abbates et priores, et de quolibet comitatu quatuor milites, et de qualibet civitate quatuor, qui omnes in præsentia dominorum W[alteri] scilicet archiepiscopi Eboracensis, R[ogeri] de Mortuo Mari, et R[oberti] Burnelle clerici, qui in loco domini Edwardi regis Angliæ præfuerunt, sacramentum eidem domino Edwardo tanquam terræ principi præstiterunt, et de pace regni firmiter et fideliter custodienda præceptum susceperunt; ubi dominus W[alterus] de Mertone cancellarius constitutus est, et ut moram trahat apud Westmonasterium tanquam in loco publico, usque ad adventum principis; et ubi provisum est quod nulli sint justitiarii itinerantes usque ad adventum principis, sed in Banco. Parliament at Westminster to arrange matters till prince Edward's return. f. 171 *b*.

Eodem anno et eodem tempore venerunt duo nuntii domini Papæ Londoniam, qui supplicationem ipsius clero regni destinatam, scilicet ut decimam omnium bonorum ecclesiasticorum per biennium domino Edwardo et ejus germano pro eorum damnis et expensis in Terra Sancta concederent, ostenderunt, Papal nuncios in London on the question of the expenses of the two

A.D. 1273. princes at the Crusade. Other articles of inquiry brought by them.

super hoc deferentes et ostendentes quosdam articulos apostolicæ potestatis, super quibus inquirerent, prout inferius continentur, videlicet: Annal. Winton., p. 113.

De infringentibus jura ecclesiastica et libertates.

De bonis episcoporum aliorumque prælatorum defunctorum ab intestato.

De indistincte legatis.

De legatis in Terram Sanctam.

De pecunia ecclesiæ Romanæ debita ex quacunque causa.

De legatis ecclesiæ Romanæ.

De ecclesiis vacantibus ex quacunque causa.

De percussoribus clericorum.

De dispensatione tenentibus ecclesias.

De clericis portantibus arma illicite.

De clericis homicidis tenentibus ecclesias.

De clericis incendiariis.

f. 172. De clericis uxoratis beneficiatis.

De clericis publice fornicariis.

De clericis intrusoribus.

De falsariis et de falso convictis.

De votis Terræ Sanctæ factis.

De promissis Terræ Sanctæ retentis.

De administrationibus executorum.

De pluralitate beneficiorum.

De assequentibus ecclesias per symoniam.

De excommunicatis beneficiatis.

De bonis crucesignatorum defunctorum.

De impugnantibus ecclesiam Romanam.

De bonis ecclesiasticis invasis et per quos.

De causis crucesignatorum.

De bigamis promotis in prælatos.

De incontinentia episcoporum aliorumque prælatorum.

De prælatis mercatoribus et negotiatoribus.

De contemnentibus mandatum apostolicum.

De clericis perjuris et sacrilegis.

De prælatis aliisque clericis usurariis.

De admittentibus ecclesias in manibus laicorum.

De appellantibus ab archiepiscopis tuendis.

f. 172 *b*. De monasteriis ad ecclesiam Romanam spectantibus visitandis.

De ecclesiis in proprios usus tentis, et ab episcopis prece vel pretio concessis.

De ecclesiis divisis per episcopos ut partem habeant portionum earundem.

De excommunicatis per judices delegatos capiendis.

Annal. Winton., p. 114.

De exeuntibus religionem post habitum professionis sumptum. A.D. 1273.

De filiis episcoporum aliorumque prælatorum promotis ad sacros ordines, et beneficia et promotoribus eorundem.

De clericis beneficiatis sæcularibus negotiis se immiscentibus.

De clericis justitiariis[1] et advocatis curiæ sæcularis beneficiatis.

De episcopis aliisque clericis irregularibus ex quacunque causa.

De episcopis aliisque prælatis post excommunicationem in eos latam divina celebrantibus.

De bonis ecclesiarum sequestratis in usus quorum sunt conversa.

De prælatis et aliis rectoribus ecclesiarum infamibus et excommunicatis.

De episcopis et aliis ecclesiarum prælatis non sufficientis literaturæ.

De bonis et fructibus in quibus rectores non resident.

De fructibus vacantium ecclesiarum de jure ex quacunque causa.

De mulctis pœnitentibus et condemnatis inflictis per ordinarium.

Death of Henry de Sandwich, bishop of London.

v. p. 369.

Item eodem anno Henricus episcopus Londoniensis, qui per legatum O[ttobonum], ut supra, suspensus fuerat, et ad curiam Romanam destinatus, de ipsa curia Romana est reversus circa Purificationem beatæ Mariæ, gratia domini Papæ obtenta, qui obiit eodem anno, mense Augusti. Item Dominica prima Quadragesimæ, scilicet iv. kal. Martii, consecratus fuit frater R[obertus] de Kyluertby in archiepiscopum Cantuariensem apud Cantuariam, non tamen intronizatus, quia pallium dignitatis a curia Romana nondum susceperat, quo postmodum, scilicet viii. idus Maii, suscepto, et sibi imposito per manus N[icolai] Wintoniensis et W[alteri] Exoniensis episcoporum, apud Tenham, incathedratus fuit mense Septembri, circa Nativitatem beatæ Mariæ. Item concessa est decima ecclesiarum et religiosorum domino Edwardo et ejus germano, ad supplicationem domini Papæ, ut supra, quæ pro duobus annis fere tota soluta est hoc anno. Item pluvia continua et inundationes multæ per totum mensem Martii, et in fine mensis ventus validus per diem et noctem, qui domos, muros, et arbores per loca ad terram prostravit.

f. 173. Robert Kilwardby consecrated archbishop of Canterbury.

A tenth granted.

Violent rain and wind.

[1] *justitiariis*] MS. has *justi-vel ariis tiariorum.* MS. Domit. A. xiii. has *justitiariorum.* MS. Vespas. E. iv. has *justitiariis.*

A.D. 1273. Item vi. idus Maii transfretaverunt Wintoniensis,[1] Wigorniensis,[2] et Exoniensis[3] episcopi, in occursum domino Edwardo, qui ipso anno de Terra Sancta reversus Parisius venit, et inde reversus est in Wasconiam. Annal. Winton., p. 115.

Death of S. Thomas Aquinas at Fossanuova.

Hoc anno, nonis Martii, in territorio Campaniæ, monasterio Fossæ novæ depositio beati Thomæ de Alquino confessoris atque doctoris, qui doctrina ac miraculis clarus anno vitæ suæ quinquagesimo in pace quievit.[4]

Andrew attempts to seize the priory of Winchester.

MCCLXXIV. Hoc anno Andreas, qui quondam fuit prior Wyntoniæ, de curia Romana reversus, venit Wintoniam vi. kal. Februarii in manu forti, cum multitudine armatorum, et positis per [Nicholaum] episcopum custodibus in ecclesia Sancti Swithuni ne ingrederetur, tertia die sequenti insultum fecerunt qui secum venerant, ut in possessionem dicti prioratus induceretur; unde dominus episcopus per Fratres Prædicatores, petito respectu usque in crastinum, ut sibi melius consuleret, vocatis undique hominibus suis, munivit ecclesiam; quo facto, videns Andreas quod non potuit suum propositum adimplere, recessit ii. kal. Februarii mane. Episcopus, eodem die convocatis omnibus sacerdotibus de civitate in capitulo Sancti Swithuni, excommunicavit, et excommunicare fecit omnes monachos ejusdem monasterii, qui dicto Andreæ consilium et favorem præbuerunt; et etiam omnes de civitate, qui sibi consilium, auxilium, et favorem impenderunt; nec non ipsum Andream, et omnes qui in auxilium ipsius insultum fecerunt contra ecclesiam, ut supra dictum est, et dictam civitatem ipso die posuit sub interdicto. Septima die sequente, quæ fuit vii. idus Februarii, facta inquisitione per illos de civitate, de his qui dicto Andreæ consilium et auxilium impenderunt, quando prædictum insultum fecit, relaxavit episcopus dictum interdictum. Medio tempore cum contentio quædam esset inter illos de civitate Wintoniæ, et dissensio facta inter partes, datum est concilio domini regis intelligi per illos xxiv. juratos de civitate, quod non potuerunt ipsam civitatem regere, et pacem ipsius custodire, nec delinquentes castigare, sicut debuerunt. Ex his quidem prædictis assumpta occasione, dominus Rogerus de Mortuo Mari, et dominus Nicolaus de Stapeltone, justitiarii domini regis, Wintoniam accedentes, tam per forinsecos de comitatu, quam per illos de civitate, diligentes fecerunt inquisitiones super omnibus supradictis, quæ ad per-

f. 173 *b*.

Andrew and his abettors excommunicated by the bishop, Nicholas of Ely.

f. 174.

Investigation by the justices itinerant.

[1] Nicholas of Ely.
[2] Godfrey Giffard.
[3] Walter Bronescomb.
[4] This is in a different hand at the foot of the page.

Annal. Winton., p. 117.

turbationem pacis acta sunt, ut supra dictum est; unde quamplures irretiti et culpabiles inventi, capti et incarcerati fuerunt, et quidam fugam latenter inierunt, quanquam ad tempus. A.D. 1274.

Archidiaconus quidem Roffensis,[1] qui ob causam præfati Andreæ tanquam judex ipsius venerat Wintoniam, et moram per aliquod tempus faceret ibidem, cum ad septem articulos sibi objectos per dictum dominum R[ogerum] de Mortuo Mari in quibus dicebatur se egisse contra pacem regni, noluisset respondere, tanquam pacis perturbator et regiæ majestatis contemptor, ductus est in castrum Wintoniæ, et ibidem detentus per plures dies præcepto dicti domini R[ogeri] de Mortuo Mari, tandem deliberatus, ad propria remeavit, et post paucos dies obiit. Punishment of the archdeacon of Rochester for siding with Andrew.

Non multo post quidem obiit frater suus Laurentius scilicet de Sancto Martino, episcopus Roffensis, cui successit dominus W[alterus] de Mertone, a[2] domino rege Edwardo admissus, et ab R[oberto] archiepiscopo Cantuariensi confirmatus et consecratus xii. kal. Novembris, anno eodem apud Roffenses. Walter de Merton bishop of Rochester. f. 174 *b*.

Eodem anno consecratus est magister Johannes de Cheshulle in episcopum Londoniæ, penultima die Aprilis. Eodem anno facta convocatione omnium prælatorum Christianitatis apud Lugdunum, celebravit dominus Papa Gregorius, scilicet decimus, magnum concilium suum, a principio mensis Maii usque ad festum Magdalenæ, mense Julii, ubi quasdam fecit constitutiones, ut patebit infra.[3] Eodem anno obiit episcopus Dunelmensis, scilicet Robertus de Stylchille, in sua reversione de prædicto concilio; cui successit Robertus de Halieland monachus Dunelmensis, confirmatus et consecratus ab archiepiscopo Eboracensi. Council at Lyons from May 1 to July 22.

Hoc anno dominus Edwardus rex Angliæ de Terra Sancta et de Wasconia reversus, secunda die mensis Augusti in Angliam applicuit apud Doroberniam, et die Dominica proxima post Assumptionem beatæ Virginis, per impositionem manuum R[oberti] archiepiscopi Cantuariensis de ordine Prædicatorum, unctus est in regem, et coronatus apud Westmonasterium, præsente domino rege Scotiæ et multis aliis. Return and coronation of Edward I.

Eodem anno magister R[obertus] de Wychehamptone electus Saresberiensis, in concilio Lugduni consecratus per dictum archiepiscopum Cantuariensem, die Dominica proxima post Exaltationem Sanctæ Crucis est incathedratus apud Sarum. Sept. 16.

Hoc anno in Cœna Domini confectum est sacrum crisma apud Waverleiam a viro venerabili Nicolao The bishop of Winchester at Waverley.

---

[1] William de S. Martin.

[2] *a*] et, MS.

[3] These are not given here, any more than in the Winchester Annals, p. 117.

A.D. 1274. episcopo Wintoniensi, qui eodem die in refectorio cum conventu comedit.[1]

f. 175. The archbishop of Canterbury visits the diocese of Winchester, Nov. 26.

Eodem anno dictus Robertus archiepiscopus Cantuariensis, causa visitationis transitum suum faciens per episcopatum Wyntoniæ, die Lunæ, scilicet in crastino Sanctæ Katerinæ, venit Wintoniam, ubi a domino episcopo loci, ac clero et populo honorifice susceptus est cum processione. Qui feria tertia et feria quarta sequentibus fecit suam visitationem in prioratu Sancti Swithuni, et feria quinta in abbatia sanctimonialium beatæ Mariæ ibidem, et iii. non. Decembris in abbatia de Hyda. Inde progrediens per alia monasteria ipsius episcopatus, celebravit festum Natalis Domini apud Byterne, manerium episcopi Wintoniensis prope Suthamptone. Annal. Winton. p. 118.

At Bitterne at Christmas.

Edward I. at Woodstock at Christmas.

Hoc eodem anno dominus Edwardus rex Angliæ festum Natalis Domini solemnizavit apud Wodestoke.

Birth of princess Isabella.

MCCLXXV. Hoc anno, scilicet xviii. kal. Aprilis, peperit A[lienora] regina domino Edwardo regi Anglorum apud Wyndesores filiam, et vocavit eam Issabellam. Eodem anno, scilicet die Palmarum, quæ fuit vii. idus Aprilis, consecratus est dominus R[obertus] Burnelle, cancellarius Angliæ, in episcopum Bathoniensem apud Londoniam. Eodem anno defuncto Johanne Bretone episcopo Herefordensi, electus est magister Thomas de Cantilupo, confirmatus atque consecratus in episcopum Herefordensem.

Earthquake.

Hoc anno, scilicet iii. idus Septembris, factus est terræmotus magnus in omnibus finibus regni Angliæ, et in multis partibus transmarinis, ut a pluribus dictum est.

f. 175 *b*. Parliament at Westminster.

Eodem anno, scilicet in quindena Paschæ, quæ fuit in principio mensis Maii, facta communi convocatione omnium magnatum regni, tenuit dominus rex Edwardus magnum parliamentum suum apud Westmonasterium, ubi quam plures de regno, qui aliqua feoda de corona regia tenuerunt, ea dicto domino regi reddiderunt, compositione tamen facta cum quibusdam, ut ea tenere valeant quoad vitam. In quo quidem parliamento, de assensu communi, quasdam novas leges constituit observandas, ad communem utilitatem totius regni.

Parliament on Oct. 18.

Item mense Octobris, circa festum Sancti Lucæ evangelistæ, item tenuit ibidem aliud magnum parliamentum, in quo quasdam alias leges constituit inter Judæos observandas; ubi de communi assensu archiepiscoporum, episcoporum, comitum, et baronum, concessum fuit dicto domino regi quindecimum bonorum omnium laicarum[2] possessionum regni Angliæ in subsidium, causa suæ novitatis, ut a quibusdam dicebatur.

Laws for the Jews.

A fifteenth granted.

---

[1] In a different hand.

[2] *bonorum omnium laicarum*] quorundam bonorum laicorum, Ann. Wint.

Annal. Winton., p. 119.

Hoc eodem anno tenuit dominus rex Edwardus festum Natalis Domini apud Gyllingeham in Dorsetha. A.D. 1275.

Eodem anno orta est magna dissensio inter regem Edwardum et Gastonem de Byermen in Vasconia. Disturbance in Gascony.

Anno eodem apud Baionam in Vasconia, mense Novembri, scilicet in vigilia beatæ Katerinæ virginis, peperit domina Alianora regina Angliæ filium, et baptizatus est a Waltero Exoniensi episcopo, et vocatus est nomen ejus Alfonsus post regem Hyspaniæ, qui eum ibidem levavit de sacro fonte, et confirmatus fuit ab archiepiscopo Auxitano.[1] f. 176. Prince Alfonso born, Nov. 24.

Item Saraceni de Hispannia, absente rege Castellæ,[2] qui occasione regni Alemaniæ, quod suum per electionem de se aliquando factam esse dicebat, et tunc extra regnum suum agebat apud Belkare, cum Papa Gregorio rem de pace tractaturus, portum transeuntes, magnam Christianorum stragem fecerunt, ubi archiepiscopus Aragoniæ, filius regis Aragonum, interfectus est; at postmodum prævalentibus Christianis, succubuerunt de Saracenis usque ad quinque milia et amplius. The Saracens victorious in Spain, but are afterwards defeated.

Item eodem anno obiit Gregorius Papa x. apud Arescium, civitatem Tusciæ, xi. kal. Januarii; post cujus transitum Petrus de Tarentasia de ordine Fratrum Prædicatorum, quondam Lugduni electus cardinalis, postea episcopus Hostiensis, in summum pontificem est electus, et Innocentius Papa quintus est appellatus. Death of Pope Gregory X. at Arezzo. Innocent V.

Item hoc anno rex Edwardus, in octabis Sancti Michaelis, ad parliamentum omnes regni proceres jusserat evocari apud Westmonasterium, in quo statuta multa ad utilitatem fuerant publicata. Inter quæ Judæis fuit interdicta licentia effrænata usurandi; et ut deinceps possent manifeste a Christianis discerni, præceptum est quod ad instar tabularum Moysi ad unius palmæ longitudinem signa ferrent in exterioribus indumentis. f. 176 *b*. Parliament at Westminster. Laws respecting the Jews.

[1] Of Ausch. Amanevus de Armagnac. v. Gall. Christ. i. 993.

[2] Alphonso X.

A.D. 1275. Earthquake. St. Michael's mount.

Item iii. idus Septembris, inter horam diei primam et tertiam, factus est generalis terræmotus per universam regionem, cujus impetu ecclesia quæ dicitur Sancti Michaelis de Monte solo cecidit complanata.

Eleanor and Aymeric de Montfort captured and imprisoned in different castles.

Hoc anno, [cum] Alienora filia Simonis de Monteforti, quæ vivente patre affidata fuit Leulino principe Walliæ, conducenda esset a partibus Gallicanis per mare usque Walliam, ut dictus princeps eam duceret matrimonialiter in uxorem, capta fuit prope Bristollam cum Almerico fratre ejus et aliis ejus associatis, et jubente rege ab invicem divisi ad diversa castra sunt transmissi. Annal. Winton., p. 121.

Peace granted to the disinherited barons.

MCCLXXVI. Hoc anno, post Pascha, ad parliamentum Westmonasterii multis proceribus regni congregatis, rex pacem suam exhæredatis concessit. In quo parliamento quintamdecimam omnium bonorum temporalium, tam clericorum quam laicorum, inaudito more ad unguem taxatam, rex jusserat levari et confiscari.

A fifteenth.

f. 177. Llewellyn offers money for Eleanor de Montfort. This is refused by the king.

Item in hoc parliamento, sicut et in aliis Leulinus princeps personaliter vocatus venire noluit; misit tamen nuncios pro pace habenda, et pro filia comitis Leycestriæ, quam ducere voluit in uxorem, non modicam pecuniæ offerens quantitatem. Rex vero matrimonio noluit consentire, nec pecuniam recipere oblatam, nisi terras, quas ipse Leulinus invaserat, singulas singulis justis dominis restitueret, et castra Angliæ per se et suos diruta repararet.

Magna Charta.

Item in eodem parliamento concessit dominus rex et demandavit per totum regnum Angliæ, quod cartæ de communibus libertatibus et de forestis in suo robore permanentes ab omnibus per omnia observarentur. Annal. Winton., p. 120.

Death of Innocent V., June 22.

Item die Sancti Albani martyris, in urbe Lateranensi, obiit Innocentius Papa quintus, cui successit Ottobonus tituli Sancti Adriani cardinalis, qui nuper in Anglia legationis officio fungebatur, a cardinalibus electus, et

July 12.

in crastino translationis Sancti Benedicti consecratus; a titulo suæ dignitatis, cui præfuit cardinalis, vocatus

Adrian V.

est Adrianus Papa quintus; qui per xxxv. dies in papatu vixerat, non tamen consecratus, viam universæ

Annal. Winton., p. 122.

carnis est ingressus xviii. kal. Septembris; cui successit Petrus Tuscalanensis cardinalis de ordine Fratrum Prædicatorum, et vocatum est nomen ejus Johannes XXI., qui non multo post quadam domo obrutus interiit. A.D. 1276. John XXI.

Item xvi. kal. Julii celebrata est solemniter translatio Sancti Ricardi, quondam Cicestrensis episcopi, a domino R[oberto] Cantuariensi archiepiscopo, domino rege cum multitudine procerum præsente, in qua translatione ac etiam post plurima miracula coruscarunt. Translation of S. Richard of Chichester.

Item hoc anno cessit Willelmus de Hungerford abbas de Waverleia, eo quod paralysi gravatus ulterius villicare non potuit; cui successit frater Hugo de Leukenor, ejusdem domus monachus, videlicet in die Sancti Eadmundi archiepiscopi, a conventu canonice electus, et consecratus a domino Johanne tunc abbate Tinternensi. f. 177 *b*. Resignation of William of Hungerford, abbat of Waverley. Hugh de Leukenor, Nov. 16.

Item hoc anno dominus rex misit ccc. equites electos loricatos ad partes Bristolliæ, Montis Gomeri, et Cestriæ, ad refrænandas invasiones Wallensium super metas Angliæ, Walliæ finibus adjacentes. Knights sent to check the Welsh.

MCCLXXVII. Hoc anno Tartari, et qui Moalli dicuntur, maximam partem Terræ Sanctæ sibi subjugarunt, soldano Babiloniæ [1] cum multis milibus Saracenorum interfectis. f. 178. Palestine subdued by the Tartars and Moguls.

Annal. Winton., p. 124.

Item hoc anno, quinto die mensis Maii, obiit Papa Johannes XXI., cui successit Johannes Gaitanus, titulo Sancti Nicholai in carcere Tulliano diaconus cardinalis, et vocatum est nomen ejus Nicholaus tertius. Death of John XXI. Nicholas III.

Item obiit Walterus de Mertona Roffensis episcopus, cui successit Johannes de Bradefeud, monachus et præcentor Roffensis ecclesiæ.

Item dominus Eadwardus rex Angliæ duxit exercitum magnum in Walliam, et scaccarium suum residere fecit apud Saloppesbire. Cum enim Leulinus princeps Walliæ comperisset adventum regis cum tanto exercitu, timens ne sibi resistere posset, per internuncios misit ad dominum regem ad tractandum de pace. Circa vero Invasion of Wales.

[1] Bibars I.

A.D. 1277. festum Sancti Martini descendit dictus Leulinus de
Submission of Llewellyn, Nov. 11. montibus Walliæ, submittens se gratiæ et voluntati domini regis per omnia. Et pro transgressionibus, damnis, et injuriis domino regi et suis illatis, et pro pace finaliter habenda, obtulit dictus princeps l. milia librarum sterlingorum; concessit etiam dictus princeps domino regi, et scripto suo confirmavit, pro se et hæredibus suis, plenarie et sine aliqua retentione, quatuor candreda in finibus et terminis suis, sicut piæ memoriæ dominus Henricus, quondam rex Angliæ, ea unquam plenius tenuit, simul cum omnibus terris, quas idem dominus rex cepit, et saisire fecit in manum suam, vel alio modo acquisivit, excepta terra de Engleseya, quam dictus dominus rex de gratia speciali concessit et confirmavit dicto Leulino et hæredibus suis, de se et uxore sua legitime procreandis, quod ipsi habeant et teneant dictam Engleseye, eo modo quo prius tenuit dictus Leulinus, reddendo pro ea singulis annis ad scaccarium domini regis in festo Sancti Michaelis mille marcas sterlingorum. Concessit etiam et confirmavit eidem Leulino dictus dominus rex, de mera gratia sua, ad vitam suam, totam terram illam quæ David fratri suo jure hæreditario debebatur, quia dominus rex eidem David aliunde æquipollentem fecit recompensationem, quæ terræ, tam dicto David traditæ quam Leulino, post mortem ipsorum, ad dominum regem et hæredes suos integraliter revertentur; tamen dictus Leulinus, antequam ad præsentiam domini regis pervenit, beneficium absolutionis impetravit, et interdictum terræ suæ relaxabatur, et omnes prisones[1] quos occasione domini regis captos et incarceratos tenuit, liberavit, et sacramentum fidelitatis dicto domino regi fecit. Et sic omnes transgressiones, injuriæ, et excessus hinc inde facti penitus remittebantur, usque ad ipsum diem. Die autem Natali sequente fuit dictus Leulinus apud Londoniam cum dicto domino rege, et sic accepta licentia a domino rege et suis, cum gaudio remeavit ad propria. Non multo[2] post Alienora filia comitis quondam Leycestriæ, quæ tunc in custodia domini regis apud Wyndleshores extiterat detenta, ad ipsum Leulinum in Walliam est transmissa.

Annal. Winton., p. 124.

f. 178 *b*.

Eleanor de Montfort sent to Llewellyn. f. 179.

Murrain. Hoc anno invaluit generalis scabies ovium, per universam regionem Angliæ, quæ a vulgo dicebatur

---

[1] *omnes prisones*] Oenum fratrem suum et alios quam plures, Annal. Winton.

[2] *multo*] ů, *i.e.*, vero, MS.

Clausik, per quam infectæ sunt omnes oves terræ, ad quarum scabiem abolendam adinventa est quædam unctio confecta ex vivo argento et uncto porcino. A.D. 1277.

MCCLXXVIII. Hoc anno princeps Walliæ Leulinus duxit in uxorem Alienoram, filiam Simonis de Montefforti, quondam comitis Leycestriæ. Marriage of Llewellyn and Eleanor de Montfort.

Item durante adhuc dissensione inter Nicholaum episcopum Wintoniensem et conventum suum apud Sanctum Swithunum, in mense Aprili venerunt duo abbates de Radinges [1] et Glastonia [2] anno isto, in ordine nigrorum monachorum præsidentes, ad quorum instantiam et consilium dictus episcopus remisit omnem rancorem quem versus eundem conventum habuit, et in pacis osculum omnes monachos admisit, illis tamen exceptis, qui in Romana curia tunc agebant. Reconciliation of Nicholas, bishop of Winchester, and his monks.

Item in solemnitate Paschali fuit dominus Eadwardus rex et regina apud Glastoniam, et ibi dominus rex tumbam regis Arthuri fecit aperire, et ossa dicti regis extrahi jussit et colligi, et in thesauraria dicti monasterii decenter fecit deponi, quousque possit honestius dicta ossa alicubi collocare. Item obiit Rogerus Norwicensis episcopus, qui monachus extiterat dicti monasterii; cui successit magister Willelmus de Middiltone, tunc archidiaconus Cantuariensis, a conventu ecclesiæ Norwicensis canonice electus, et a domino Roberto Cantuariensi consecratus apud Lameheth iv. non. Junii. King Arthur's tomb at Glastonbury opened. f. 179 *b*.

Item dominus Robertus Cantuariensis archiepiscopus per Nicholaum Papam iii. ad curiam Romanam vocatus, et ab onere archiepiscopatus absolutus, in episcopum Portuensem et cardinalem est promotus. Sede igitur Cantuariensi sic vacante, convenerunt monachi Cantuariensis ecclesiæ, et die electionis præfixo, ad magnam domini regis et reginæ instantiam postularunt dominum Robertum Burnel episcopum Bathoniensem et Wellensem; ad cujus postulationem promovendam et expedi- Archbishop Robert Kilwarby made a cardinal. The monks ask for Robert Burnel, bishop of Bath.

[1] Robert de Burgate. | [2] John de Taunton.

A.D. 1278. endam, missi fuerunt nuncii solemnes ad dominum Papam, qui tamen ad hoc nec prece nec pretio flecti potuit, ut ipsum admitteret; sed electione facta de eodem cassata, quendam fratrem de ordine Minorum nomine Johannem de Peccham, qui tunc in curia Romana degebat, in pastorem et archiepiscopum ecclesiæ Christi Cantuariensis consecravit.

John Peccham, archbishop.

Item hoc anno die Sancti Mathæi apostoli evangelistæ, quæ tunc feria iv. erat, dedicata est ecclesia de Waverle in honore gloriosæ Virginis Dei genitricis Mariæ, a domino Nicholao de Hely Wintoniensi episcopo, qui universis eadem die ibidem præsentibus pia devotione annum relaxationis indulsit, et xl. dies omnibus prædictum in anniversario dedicationis locum frequentantibus concessit perpetuo duraturos; volens igitur dictus pontifex ex abundanti gratia et devotione, ut universa dictæ dedicationis in laude et jocunditate complerentur, cunctis ibidem eo die advenientibus, in victualibus, propriis sumptibus splendide ministravit.

f. 180. Dedication of the church of Waverley, Sept. 21.

Item obiit Walterus de Mertona, episcopus Roffensis, cui successit prior[1] dictæ ecclesiæ.

Item in medio mensis Octobris dominus Eadwardus rex tenuit magnum parliamentum apud Westmonasterium, ubi dominus rex Scotiæ venit, et homagium dicto domino regi Angliæ fecit.

Parliament at Westminster. Homage done by Alexander III.

Item dedicata est ecclesia cathedralis Norwicensis ii. kal. Decembris, a venerabili patre domino Willelmo de Middletone, dicti loci episcopo, præsente domino rege, et cleri atque populi infinita multitudine.

Dedication of Norwich cathedral.

Item xiv. kal. Decembris, una hora ejusdem diei, capti sunt omnes Judæi per totum regnum Angliæ et incarcerati; quorum domus et diverticula omnia diligenti scrutinio fuerant perscrutata, et inventa est maxima summa retonsionis apud eos, quæ totaliter devenit ad fiscum regium, ad magnum damnum totius

The Jews imprisoned for coining.

[1] An error. John de Bradfield, the precentor, was elected, as correctly stated above, p. 387.

regni et gravamen. Et exinde dicti Judæi ad Turrem Londoniæ sunt deducti, et in arcto carcere detenti, et quamplurimi de Christianis cum eis, qui inventi culpabiles in consilii malitia extiterunt. A.D. 1278. f. 180 *b*.

Item circa festum beatæ Margaretæ virginis facta fuerat quædam ordinatio inter dominum Nicholaum Wintoniensem episcopum et conventum Sancti Swithuni de consensu domini regis, unde dominus rex cepit prioratum in manu sua, et custodem dicti prioratus constituit dominum Willelmum de Brebuf, et per eundem dictum conventum fecit ministrari. Priory of Winchester. July 20.

MCCLXXIX. Hoc anno, circa festum Sancti Johannis Baptistæ, frater Johannes de Peccham archiepiscopus Cantuariensis, a domino Nicholao Papa tertio præfectus et consecratus, applicuit in Angliam, in portu Doroberniæ, et iii. kal. Augusti facta convocatione quorundam episcoporum comprovincialium apud Radinges, quædam generalia statuta promulgavit observanda, et viii. idus Octobris ingressum suum celebravit apud Cantuariam, domino rege præsente, et coepiscopis suis, cum aliis magnatibus terræ quamplurimis. Archbishop Peccham lands in England, June 24, and holds a council at Reading. f. 181.

Item circa Ascensionem Domini Eadwardus rex et regina mare transierunt, qui Parisius venientes a domino rege Franciæ cum honore maximo sunt admissi; rege igitur Angliæ instanter petente, rex Franciæ eidem concessit omnia quæ in regno suo ei jure hæreditario competebant, et super hoc cartis et scriptis confectis, et signo regio roboratis, receptoque homagio debito, ab invicem recesserunt. Sicque inter dictos reges omnimodæ controversiæ occasio, hinc et inde qualitercunque commota, ex insperato tunc quievit. Edward I. and Eleanor go to Paris, May 11. Concessions of Philip III.

Hoc anno, circa festum beati Petri[1] ad Vincula, facta est generalis monetæ mutatio, qua denarii, qui findi poterant in obolos et quadrantes, conversi sunt in monetam rotundam,[2] valore pretii singulorum in suo pretio remanente. New coinage, Aug. 1.

[1] MS. inserts *in*.

[2] MS. inserts *monetam*.

A.D. 1279. Item hoc anno dominus Warinus abbas de Cumba ulterius nolens abbatizare, cujus cessione a priore abbatiæ admissa, successit eidem frater Jordanus de Twangham tunc prior Waverleyæ.

Death of Walter Giffard, archbishop of York. f. 181 *b*.

Item obiit dominus Walterus Giffard archiepiscopus Eboracensis, cui successit magister Willelmus cognomento Wickewane, Eboracensis ecclesiæ tunc thesaurarius, qui curiam Romanam adiit, et ibidem a domino Papa cum honore debito est admissus et confirmatus.

John de Derlington, archbishop of Dublin.

Item vi. idus Septembris frater Johannes de Derlingtone, de ordine Fratrum Prædicatorum, in archiepiscopum de Dyvelin a domino Papa est promotus, et apud Waltham, in diœcesi Londoniensi, a domino Cantuariensi archiepiscopo consecratus.

Death of Richard de Gravesend, bishop of Lincoln.

Item obiit Richardus de Gravesend episcopus Lincolniæ, cui successit magister Oliverus de Lexintone decanus ecclesiæ Lincolniensis, a canonicis dictæ Lincolniensis ecclesiæ unanimiter electus, et a domino Cantuariensi archiepiscopo consecratus in quindena Paschæ, apud Lameheth.

Edward I. at Winchester.

Item hoc anno tenuit dominus rex Natale suum apud Wintoniam, et moram traxit ibidem usque post Epiphaniam.

Priory of Winchester.

Item dominus rex custodiam prioratus Sancti Swithuni domino Nicholao loci episcopo integre resignavit, qui statim Adam de Farham ejusdem ecclesiæ monachum in priorem promovit, et alios quamplurimos suæ parti adhærentes obedientiales constituit, pro suo libitu voluntatis.

Abbecroft given to Waverley.

Item hoc anno Willelmus de Abbecroft dedit et concessit, et carta sua confirmavit monachis de Waverle totam terram suam de Abbecroft, quam de eis tenuit in capite, cum capitali mesuagio et aliis pertinentiis suis in Waneburghe.

Death of Nicholas III.

MCCLXXX. Hoc anno, ii. non. Septembris, obiit Nicholaus Papa tertius.

f. 182.

Statute of mortmain.

Item dominus rex de consilio quorundam pontificum et baronum statuit, quod religiosæ personæ de cætero

in acquisitione terrarum seu reddituum non crescerent; asserens quod per hujusmodi acquisitiones feoda militaria, ad regni defensionem ordinata, paulatim decrescerent, et regni defensio imminente necessitate proculdubio vacillaret, non intelligens fortasse quod potius orationibus Moisi quam pugna filiorum Israelis Amalechitarum exercitus vincebatur. A.D. 1280.

Item in crastino Epiphaniæ, recedente rege a castro Wintoniæ, versus novam forestam iter arripuit. Cancellarius autem ejus Londoniam reversus est, quasi ad certum locum, ubi omnes brevia petentes et jura sua prosequentes paratum remedium invenirent. Jan. 7. Robert Burnel, the chancellor.

Item in crastino Sancti Hillarii placitaverunt justitiarii de foresta apud Wintoniam, a festo Epiphaniæ usque ad mediam Quadragesimam. Justices of the forest at Winchester.

Hoc anno, pridie idus Februarii, felicis recordationis dominus Nicholaus Wintoniensis obiit, et in basilica beatæ Mariæ de Waverle, quam nuper ante dedicaverat, cum summa devotione a venerabilibus patribus dominis Willelmo Norwicensi, et Roberto Bathoniensi et Wellensi xiv. kal. Martii traditur sepulturæ, et die tertia subsequenti cor dicti pontificis in ecclesia cathedrali Wintoniæ tumulatum ab eisdem. Bishop Nicholas of Winchester dies, and is buried at Waverley.

Item obiit dominus Johannes de Chyshulle Londoniensis episcopus; post quem electus est Fulco Lovel in episcopum Londoniensem, qui electioni de se factæ nulla ratione voluit consentire; quod videntes canonici ecclesiæ Sancti Pauli, iterato postulant licentiam eligendi, qua petita, et in forma juris obtenta, vocatisque[1] vocandis et omnibus qui interesse debuerant, elegerunt magistrum Ricardum de Gravesande, per modum compromissi, qui a domino rege admissus, a venerabili patre domino Johanne Cantuariensi archiepiscopo consecratus est apud Coventre. Death of John de Chishull, bishop of London. f. 182 *b*. Election of Richard de Gravesend.

[1] *vocatisque*] vacantisque, MS.

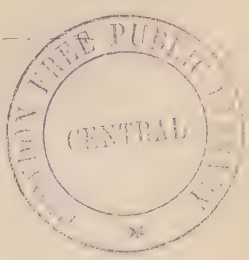

A.D. 1280. Robert Burnel elected bishop of Winchester, March 21.

Item die Sancti Benedicti abbatis in Martio in cathedrali ecclesia Wintoniæ, omnibus vocatis qui interesse debuerant, omnes tam monachi quam dicti loci archidiaconi, per modum compromissi, postularunt Robertum Burnel tunc Bathoniensem et Wellensem episcopum, in pastorem et episcopum Wintoniensem, et hoc ad magnam instantiam domini regis et reginæ, pro qua postulatione expedienda, missi sunt ad curiam Romanam nuncii solemnes, qui ad præsentiam domini Papæ admissi, negotium, pro quo venerant, cassa verborum eloquentia proponebant, respondente domino Papa, quod electores Wintoniæ minus cauti minusque circumspecti fuerant, dummodo alias a sede apostolica reprobatum iterato elegerunt in episcopum Wintoniensem, dicenteque dicto Papa quod postulatus sufficiens sibi habuit beneficium, et ideo electionem de se factam cassavit ex sententia; sed idem dominus Papa de gratia speciali conventui Wintoniensis ecclesiæ indulsit, ut iterato eligerent, et de tali pastore et episcopo sibi prævideret, qui tam clero quam populo meritis fieret necessarius.

The election quashed by the Pope,

f. 183.

Item obiit Walterus Exoniensis episcopus, cui successit magister Petrus de Exonia, a domino Johanne Cantuariensi archiepiscopo confirmatus et consecratus apud Cantuariam.

Richard de la More elected bishop of Winchester, Nov. 6.

Item, post reversionem nunciorum ecclesiæ Wintoniensis de curia Romana, iterum in unum convenerunt conventus Sancti Swithuni, et duo archidiaconi[1] ecclesiæ ejusdem, die Sancti Leonardi, qui consensu unanimi elegerunt magistrum Ricardum de la More, solemnem professorem theologum, in pastorem suum et episcopum, qui ad dominum regem transmissus benigne susceptus est ab eodem, ac postea per compromissores præsentatus est archiepiscopo, qui negotium dicti electi confirmare

Opposition of the

[1] *i.e.*, Richard de la More, archdeacon of Winchester, and Peter de S. Mauro, archdeacon of Surrey.

dissimulavit, præfigendo eidem ad loca remota diversos dies, eundem laboribus et expensis fatigavit, et ideo tam conventus quam electus ad sedem apostolicam appellarunt. A.D. 1280. archbishop to his election.

Item obiit Dionysius abbas Belli loci Regis.

MCCLXXXI. Hoc anno magister Ricardus de la More Wintoniensis electus, cum quibusdam suis compromissoribus, ratione suæ appellationis factæ coram domino J[ohanni] Cantuariensi archiepiscopo versus curiam Romanam profecti sunt, et v. kal. Martii mare ingressi, in quadam scapha vento prospero transierunt. f. 183 *b*. He goes to Rome.

Item hoc anno exiit edictum a curia regia ad universos comitatus totius regni Angliæ, per breve quod vocabatur ab incolis Quo Waranto, ad certos justitiarios directum, ad inquirendum de terris, tenementis, redditibus, quæ dicebantur a corona regia alienatæ, ac etiam ad inquirendum de libertatibus quibuscunque, quomodo a domino rege tenebantur; cujus brevis occasione archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, comites, barones, et cæteri libere tenentes, tam religiosi quam alii, variis laboribus et expensis fuerant prægravati, et tamen dominus rex parum quid inde assecutus est emolumenti. The writ Quo Waranto sent through England.

Item dominus J[ohannes] archiepiscopus Cantuariæ ad examen suum fecerat evocari omnes religiosos, ecclesias in proprios usus habentes, ostensuros quo jure ecclesiastica beneficia occuparent et populum regerent laicalem, in quibus omnibus hinc inde fuerat labor multus et fructus nullus. Investigation of the monks holding churches by the archbishop of Canterbury.

Item in principio mensis Octobris archiepiscopus Cantuariensis apud Lamheth provinciale concilium celebravit, qui contra exemptos, ad dictum concilium venire nolentes libellum famosum in forma subscripta edidit, et per omnes episcopatus suæ jurisdictioni subjectos publicari demandavit. "Frater Johannes permissione f. 184. Council of Lambeth.

Wilkins, Concil. ii. p. 63, ex registro Peckham.

" divina Cantuariensis archiepiscopus, totius Angliæ primas,
" venerabilibus fratribus A., B., C., coepiscopis suis, salutem
" et sinceram in Domino caritatem. Celebraturi nuper, ut Letter of archbishop Peccham against the

A.D. 1281. exempti, who do not come to the council.

" scitis, apud Lameheth provinciale concilium, cum coepisco- Wilkins, Concil. ii. p. 63, ex registro Peckham.
" porum nostrorum venerando collegio, universos nostræ pro-
" vinciæ prælatos inferiores, quos conciliorum tractatibus inter-
" esse jubent sacri canones, vocandos decrevimus; ac inter
" cæteros, religiosæ sanctimoniæ personas præcipuas, abbates
" et priores, non solum episcopali gradui subjectos, juxta
" ordinem ecclesiasticæ hierarchiæ, verum etiam alios ab
" episcopali obedientia exemptos, ratione saltem ecclesiarum
" non exemptarum, quas in proprios usus, permittente Domino,
" detinent occupatas, sperantes nos solius Dei honori ac com-
" munibus ecclesiæ Anglicanæ commodis servientes, eorum
" juvandos potentia, dirigendos consiliis, et sanctitatis suæ
" meritis promovendos. Exempti vero tanquam pullos onagri
" liberos se putantes, minime vel modice condolentes suæ
" sanctæ matris angustiis, cujus viscera multi ex eis plus
" onerant quam honorant; quasi per effectum vel defectum
" verius de se dictum illud Johannis propheticum in Apoca-
Apoc. xi. 2. " lypsi [allegarent], *Atrium quod foris est templum, eice*
" *foras, et ne metiaris illud:* nec parturientium cervarum
" audire[1] rugitus, ut ad ipsum concilium, in anxietate matris,
" consilium et solatium venire dignati sunt; utpote filii alieni
" a semitis claudicantes. Quin potius ne in aliquo detumes-
f. 184 *b*. " ceret [distenta] eorum nimis elatio, nec procuratores ad
" suæ excusationem absentiæ mittere curaverunt, collegium
" tam reverendum contemnentes, Agar ex parte similes, quæ
" illustrem despexit dominam, videns se divisionis filium con-
" cepisse. Nos autem tam ingratæ præsumptionis audaciam,
" secundum juris regulas corrigere cupientes, scientes quia
" juxta illud Salvatoris contra nos esse qui nobiscum stare
" despiciunt, severitati tamen plurimum subtrahentes quam
" possemus in hujusmodi contemptores, si vellemus, canonice
" exercere, in virtute obedientiæ, qua sedi Cantuariensi estis
" astricti, firmiter injungendo mandamus, quatenus omnes
" ecclesias non exemptas in diœcesibus vestris, exemptis mo-
" nasteriis appropriatas, quarum nomina sub sigillo nostro
" præsentibus sunt appensa, cujuscunque ordinis existant,
" auctoritate nostra, sine moræ dispendio sequestrantes, eas
" faciatis sub arcto sequestro nihilominus custodiri, donec
" super hoc aliud a nobis receperitis in mandatis. Non exemp-
" tos quidem, quorum nomina in scedula præsentibus annexa
" continentur, quos nos propter eorum contumaciam ab ingressu
" ecclesiæ suspendimus, justitia exigente, sic suspensos faciatis
" publice denunciari."

[1] *audire*] audiret, MS.

Ab hac sententia per dominos abbates de Westmonasterio,[1] de Sancto Eadmundo,[2] de Sancto Albano,[3] et de Waltham[4] fuerat principaliter appellatum. Cistercienses vero per se constanter appellarunt; alii autem quidam exempti appellarunt, suam tamen appellationem tepide prosequentes, pro eo quod archiepiscopus dissimulavit, quoad quosdam, executioni suam sententiam demandare. A.D. 1281. Appeals from this. f. 185.

Item die Sancti Petri in cathedra, dominus Symon de Turribus tunc titulo Sanctæ Sabinæ cardinalis electus in Papam, et Dominica qua cantatur *Lætare Jerusalem* intronizatus, vocatus est Martinus tertius.[5] Pope Martin IV. Feb. 22. Mid-Lent Sunday.

Item dominus Eadmundus comes Cornubiæ fundavit novam abbatiam ordinis Cisterciensis apud Oxoniam, et monachos de Thama ibidem introduxit, et contulit eisdem prima donatione manerium de Erdintone; et locum abbatiæ fecit dedicare iii. idus Decembris a venerabili patre domino Roberto Burnel Bathoniensi et Wellensi episcopo, tunc domini regis cancellario. Rewley abbey founded at Oxford by Edmund, earl of Cornwall.

Item nono kal. Maii frater Willelmus de Gisors, tunc cellarius Belli Loci Regis, electus est in abbatem loci ejusdem.

MCCLXXXII. Hoc anno, qui est annus regis Eadwardi decimus, intempestæ noctis hora, Dominica in Ramis Palmarum, Leolinus princeps Walliæ, et David frater ejus, cum magno exercitu castra regis Angliæ de Rothlande et de Flind valide invaserunt. Alia castra ejusdem domini regis, ad quæ ingressum habere non poterant, terræ complanarunt. Dominum Rogerum de Clifford militem strenuum, castrorum et libertatum domini regis in partibus illis custodem, vulneratum, captum, et vinctum, ipsius militibus collateralibus prius interfectis, ad montem de Snawdone transmiserunt, f. 185 *b*. Llewellyn and David attack Rhuddlan and Flint castles, March 22. Roger de Clifford carried off to Snowdon.

[1] Richard de Ware.
[2] John de Norwold.
[3] Roger de Norton.
[4] Reginald de Maidenhead.
[5] *Sic.* One of the early Popes of this name appearing in some of the lists as Marinus.

A.D. 1282. Ravages of the Welsh. et ex hinc terram domini regis adjacentem perlustrarunt, juvenes et virgines, senes cum junioribus occidendo et inflammando, nec mulieri in partu periclitanti, seni, nec decrepito pepercerunt, magnam partem Marchiæ cædibus et incendiis devastantes. Rex autem hæc audiens, vix credens, quousque vexatio dedit intellectum manifestum; et tunc barones de scaccario ac justitiarios de banco de Londonia amoveri fecit usque Salopiam, ac etiam de singulis comitatibus collegit exercitum copiosum ad dictorum Wallensium insultus refrænandum. Quo exercitu congregato fines dictorum Wallensium, circa montem Snaudone viriliter invasit, et totam terram illis finibus adjacentem suæ subdidit potestati; comitibus etiam ac baronibus sibi viriliter adhærentibus de terris acquisitis amplas et spatiosas conferens portiones, eisdem et eorum hæredibus perpetuo possidendas. Ad regis igitur auxilium, de Vasconia et Basclis ac etiam de partibus aliunde multa milia hominum sunt transmissa. Rex igitur ulterius volens procedere, collecta navium multitudine et conglobata, multimodis asseribus navibus applicatis, quæ quidem asserum densitas pro ponte habebatur in aquis de Conewey, quæ fluunt et refluunt juxta montes Snawdone, quem pontem quidam proceres de regis exercitu gratia spatiandi transeuntes præ multitudine Wallensium in insidiis latentium et in dictos proceres irruentium, per viam qua venerant redire non volentes, in dictis aquis miserabiliter sunt submersi. Princeps igitur Walliæ Leolinus, collecto de suis exercitu copioso, ad campestria descendebat, David fratri suo montana relinquendo. Sed dominus Eadmundus de Mortuo Mari cum quibusdam marchionibus irruit in exercitum dicti Leolini, eundem cepit, et caput protinus amputavit, multis de Wallensibus in illo insultu interfectis. Caput autem sic amputatum Londoniam est deportatum, et in Turri Londoniæ suspensum, ac etiam hedera coronatum. Hæc autem omnia facta sunt ut prophetia Merlini im-

Edward I. reduces the country.

f. 186.

Llewellyn taken prisoner by Edmund Mortimer and put to death.

Prophecy of him.

pleretur, quæ talis erat, ut Wallenses asserebant; cum moneta Anglicana, viz., denarii, oboli, et quadrantes fuerint rotundi, tunc princeps Walliæ Londoniæ coronabitur; quod ita factum est modo et forma supradicta. A.D. 1282. f. 186 *b*.

Item hoc anno clerus et populus primo quintamdecimam, et postmodum tricesimam bonorum suorum domino regi concesserunt. A fifteenth and a thirtieth granted.

Item hoc anno, prosequente magistro Ricardo de la More Wintoniensi electo causam appellationis suæ in curia Romana coram domino Papa ac etiam coram auditoribus causæ suæ assignatis, et causam suam quasi ad calculum sententiæ ventilantibus, et ecce quidam de consilio fratrum ad eundem electum accesserunt, ab eodem obnixius requirentes, in quantum curiam vellet tali conditione respicere, quod causa sua optatum consequeretur effectum. Qui, tanquam homo sanæ conscientiæ, metuens maculam simoniæ, respondit, quod non in obolo; quo responso scandalizati nuncii ad cardinales sunt reversi, quid et qualiter sæpedictus electus responderit relaturi. Nec mora; mane facto sedebat dominus Papa pro tribunali, et cardinalibus qui tunc in curia fuerant assidentibus, affuit inter eos dictus electus causæ suæ sententiam auditurus, et ecce dominus Papa cum suis parumper habito consilio, electionem et causam appellationis cassavit ex sententia, et episcopatum Wintoniæ una cum annulo suo mox contulit magistro Johanne de Ponteys archidiacono Devoniæ, pro negotiis propriis in curia tunc agenti. Appeal of Richard de la More at Rome. The Pope quashes the election. John de Pontissera made bishop.

MCCLXXXIII. Hoc anno magister Johannes de Ponteys Wintoniensis episcopus apud Doroberniam applicuit, et spiritualitatem episcopatus sui a domino Johanne Cantuariensi archiepiscopo, de mandato domini Papæ, accepit; dominum regem tunc in Wallia agentem adivit, et dicto domino rege ac regina[1] in muneribus amplis salutatis, maneria episcopatus integre est assecutus. f. 187. He lands at Dover, and is put into possession of the bishoprick.

[1] *regina*] rege, MS.

A.D. 1283. Edward I. builds a fort at the foot of Snowdon. Capture of David.

Item dominus rex Eadwardus, subjugata suæ ditioni Wallia, et principe Walliæ jam occiso, ad pedes montis Snawdone fecit fundare castrum novum et forte.

Item hoc anno, post mortem Leolini, David frater ejus, malorum inventor, gentis Angliæ sævissimus persecutor, propriæ nationis impostor, guerræ auctor, latebras et diverticula subterfugiendo quærens, et quoscunque de natione Angliæ invenire potuit rapiens et trucidans, tandem a quibusdam Wallensibus domino regi affidatis, in quodam marisco ubi latuit, captus est cum duobus liberis suis et septem filiabus, et omnes ad curiam dicti domini regis sunt adducti; sed rex eos videre noluit. Postmodum vero in curia regia tractatum est a regni potentioribus qua pœna mortis plecti debuit, qui tot et tanta flagitia regno totiens perpetravit; inito tandem discretorum consilio, quadruplicæ mortis adjudicatur opprobrio, viz., ad caudas equarum per vicos et plateas in villa Salopiæ distractus, deinde suspensus, ac postmodum decollatus, deinde corpus exanime in quatuor partes, licet acephalum, divisum, cor autem cum intestinis combustum. Capite vero civitati Londoniæ adjudicato, facta est contentio inter burgenses Wintoniæ et Eboraci quis eorum dextram partem, viz., dextrum humerum corporis mortui asportaret; tandem vero civibus Wintoniæ relinquitur, qua obtenta ad propria cum omni celeritate sunt reversi. Reliquæ partes corporis apud Eboracum, Bristollas,[1] Norhamtone sunt transmissæ.

f. 187 *b*.

His execution.

His body divided and sent into different parts of the country.

Action of the archdeacon of Surrey against the abbey of Waverley.

Item hoc anno magister Petrus de Sancto Mario archidiaconus Surreiæ traxit in causam abbatem et conventum de Waverle per literas apostolicas, super minutis decimis, coram priore de Suthwerk,[2] decano,[3] cancellario,[4] thesaurario ecclesiæ Sancti Pauli Londoniæ,

[1] Everisden substitutes *Chester* for Bristol, and after him Bartholomew Cotton.

[2] Alan.

[3] Thomas de Inglethorp.

[4] Ralph de Ivinghoe.

judicum a sede apostolica deputatis commissariis; quæ causa per varias appellationes ad varios judices fuerat devoluta, et bene per xv. annos coram diversis judicibus ventilata; tandem vero dominus episcopus Wintoniensis, tanquam amicabilis inter partes ordinator, finem causæ imposuit, et hinc inde remissis expensis, partes in pace quieverunt. A.D. 1283.

Item quædam portio Dominicæ crucis magna et pretiosa, cum aliis reliquiis, quæ apud Wallenses pretiosissimæ habebantur, domino Eadwardo regi Angliæ sunt præsentatæ. f. 188. Relicks brought from Wales.

Item corpus magni imperatoris Constantini apud Karvennam juxta Snaudone fuerat inventum, et domino rege jubente, in ecclesia ibidem honorifice collocatum. The body of Constantine found at Carnarvon.

Item corona famosi regis Arthuri, qui apud Wallenses a longo tempore in maximo honore habebatur, cum aliis jocalibus pretiosis domino regi est oblata; et sic Wallensium gloria ad Anglicos, licet invite, est translata. The crown of king Arthur.

MCCLXXXIV. Hoc anno die Sancti Marci evangelistæ apud Carvennam juxta Snaudone natus est domino regi Eadwardo filius, et vocatus est nomine patris sui Eadwardus, in cujus nativitate multi et maxime Londonienses gaudebant. f. 188 *b*. Prince Edward born, April 25.

Eodem anno dominus Alphonsus, domini regis primogenitus, veniens apud Westmonasterium, quandam aureolam, quæ fuerat Leolini, nuper principis Walliæ, cum aliis jocalibus pretiosis offerebat ibidem, quibus feretrum Sancti Eadwardi regis plurimum ornabatur. Offering of prince Alphonso at the shrine of Edward the Confessor.

Iste Alphonsus fere duodennis, ingravescente corporis infirmitate, obiit xiv. kal. Septembris, cujus corpus a venerabili patre domino Cantuariensi archiepiscopo, juxta feretrum beati regis Eadwardi, honestæ traditur sepulturæ. His death.

Item hoc anno obiit magister Robertus de Wichamstede episcopus Saresbiriensis; cui successit magister

A.D. 1284. Walterus Scamail canonice electus, et a domino Cantuariensi archiepiscopo consecratus apud Sonning.

Tournament at Nefyn in Wales, Aug. 1.

Item convenerunt comites, barones, milites de regno Angliæ, ac etiam multi proceres transmarini, circa festum beati Petri quod dicitur ad Vincula, ad rotundam tabulam apud Neuvin juxta Snaudone præconizatam in choreis et hastiludiis ad invicem colludentibus, in signum triumphi contra Wallensium proterviam expediti.

f. 189. Pedro III., king of Arragon, excommunicated.

Petrus, Aragonum nuper rex,[1] sententia majoris excommunicationis auctoritate apostolica innodatur ; ac etiam per dominum Papam ad diversas regiones demandatur, ne quis ulterius eundem Petrum regem audeat nominare, pro eo quod, inconsulta Romana ecclesia, et contra inhibitum apostolicum, regnum Siciliæ invasit et deprædavit.

Item obiit magister Stephanus episcopus Cicestrensis ; cui successit magister Gillebertus de Sancto Leofardo, tunc officialis curiæ Cantuariensis.

Death of Martin IV. f. 189 *b*.

MCCLXXXV. Hoc anno, viz. iv. kal. Aprilis, obiit Martinus Papa quartus, cui successit Honorius Papa quartus.

A portion of the cross brought to Westminster.

Item hoc anno dominus rex post Walliam sibi subjugatam, ii. kal. Maii veniens per mediam civitatem Londoniæ versus Westmonasterium, domino Cantuariensi archiepiscopo cum quibusdam suffraganeis suis, sacris indutis vestibus, cum multitudine infinita processionaliter præcedentibus dominum regem, quandam portionem Dominicæ crucis auro fulvo ac lapidibus pretiosis et lucentibus adornatam, quam de Wallia secum tulit, apud Westmonasterium solemniter advexit, et ibidem super magnum altare collocavit.

Statutes of Westminster.

Item convocatis terræ potentioribus ad edictum domini regis, in mense Julii, apud Westmonasterium,

[1] MS. inserts *Aragonum*.

condidit idem dominus rex statuta; utrique jurisdictioni judicum ecclesiasticorum non modice defalcavit. Et quia alias statuerat ne religiosæ personæ ulterius crescerent in possessionibus acquirendis, ne de cætero decrescant, de consilio prælatorum sibi placuit ordinare. A.D. 1285.

Item dominus Philippus rex Franciæ, in guerra Arragonum lethaliter vulneratus, obiit in illa regione. Death of Philip III. of France.

Item dominus Eadwardus rex Angliæ, in principio mensis Octobris, apud Wintoniam, quædam statuta edidit ad refrænandum latronum et prædonum insidias et violentias truculentas. Statutes against thieves.

Item Petrus Arragonum [rex] in bello a Francigenis vulneratus obiit isto anno. Death of Pedro III. of Arragon.

Item xv. kal. Aprilis obiit Hugo de Leuckenor abbas Waverleyæ, cui successit frater Philippus de Bedewinde a conventu canonice electus, et die Paschæ proxima sequente in cathedrali ecclesia Wintoniensi episcopalem benedictionem est assecutus. f. 190. Philip de Bedevind, abbat of Waverley, March 25.

MCCLXXXVI. Hoc anno, qui est regis Eadwardi xiv., rex Franciæ Philippus, filius regis Philippi qui nuper in Arragonia diem clausit extremum, in regem Franciæ coronatur; quo solemniter, ut decuit, coronato, ad regem Angliæ nuncios destinavit solemnes, ut ad ipsum venire non tardaret, ad hoc maxime, ut discordiam inter Francos, Arragones, et Hispannos, temporibus patris sui motam, aliqua forma pacis terminaret, vel saltem in aliquo mitigaret. Erat utique hic Philippus filius sororis[1] Petri patris Alfonsi[2] regis Arragonum tunc regnantis, qui Alienoram regis Angliæ primogenitam ducere debuit in uxorem. Pro hujusmodi et aliis negotiis, hinc inde inter dictos reges debito fine pertractandis, viii. kal. Julii mare ingressus est dominus Eadwardus rex Angliæ cum episcoporum, comitum, baronum, procerumque aliorum multitudine copiosa, qui a domino rege Franciæ et dicti regni proceribus honorifice est Philip IV. crowned king of France. f. 190 *b*. His embassy to England. Interview between Edward I. and Philip IV.

[1] Isabella of Arragon. | [2] Alphonso III.

A.D. 1286. susceptus, et usque Sanctum Germanum prope Parisius est adductus. Habitoque ad invicem dicti reges frequenti colloquio, in summa pace ab invicem discesserunt; petitisque prius quibusdam castris, terris, et redditibus per regem Angliæ a rege Franciæ, quæ quidem castra, terras, redditus rex Johannes suo tempore perdiderat, ac etiam quædam arreragia, quæ dicto regi Angliæ jure hæreditario competebant de terra Normanniæ; quæ omnia rex Franciæ libenter annuit, et signo suo regio confirmavit.

Concessions of Philip IV.

f. 191. Edmund, earl of Cornwall, regent.

Item domino rege in partibus transmarinis sic agente, dominus Eadmundus comes Cornubiæ totius regni Angliæ tenuit gubernacula, domino rege ante egressum a regno sic volente.

Eleanor, the queen dowager, takes the veil at Ambresbury, July 7.

Item hoc anno Alienora illustris regina Angliæ, mater regis Eadwardi, apud Ambesbire, die videlicet translationis beati Thomæ Martyris Cantuariensis archiepiscopi, habitum religionis diu desideratum [suscepit], dote sua in regno Angliæ sibi suo perpetuo possidenda, domino Papa ita ordinante, et per literas apostolicas sibi dictam dotem confirmante.

f. 191 *b*. Death of Pope Honorius IV.

MCCLXXXVII. Hoc anno, pridie non. Aprilis, in urbe Roma obiit Honorius Papa quartus.

Illness of Edward I. at Blanquefort; he is signed with the cross.

Item dominus Eadwardus rex Angliæ, apud Blanckeforde in Vasconia,[1] gravi deprimitur infirmitate, qui physicorum salubri fretus consilio in brevi sanitatem est adeptus, et inde usque Burdegalim se transtulit, et ibidem, cum multitudine virorum copiosa, cruce signatur a legato curiæ Romanæ, ad hoc specialiter a latere domini Papæ destinato, et ab eodem Christianorum exercitus factus est capitaneus.

Rees ap Meredyth invades England.

Item Rhesus Meraduk, congregata multitudine Wallensium, exercitum movit contra populum Anglorum, et terras Angliæ Wallensibus adjacentes in brachio extento invasit atque prædavit, et stragem magnam in

[1] *i.e.* Blanquefort in Guienne, five miles from Bourdeaux.

populum terræ fecit, et eo ferocius quia dominum regem agere noverat in remotis. A.D. 1287

Eadmundus vero comes Cornubiæ, in regis absentia custos terræ deputatus, magno exercitu collecto versus Walliam iter arripuit, volens sed non valens vires tantæ multitudinis enervare, quia Wallenses, vulpina dolositate, in suis latibulis se receperunt, fraudes et dolos consuetos assidue machinantes. Castrum igitur de Drossan viriliter obsiderunt dicti Wallenses, vias subterraneas dolose sub muris facientes, per quas vias quidam Angliæ proceres minus caute gradientes, a muro miserabiliter sunt oppressi. Inter quos famosus miles dominus Willelmus de Monte Canesy oppressus succubuit. Edmund, earl of Cornwall, goes into Wales. Drossan castle attacked. f. 192. Death of William de Mutchanesy.

Item magister Thomas de Cantolupo episcopus Herefordensis, ad examen archiepiscopi super quibusdam articulis libertates ecclesiæ suæ tangentibus evocatus ad diversa loca provinciæ Cantuariensis, ac ab eodem archiepiscopo et clericis ejusdem variis laboribus et expensis minus juste fatigatus, tandem post multas oppressiones ad curiam Romanam appellavit, et suam appellationem in propria persona prosecutus est; qui ad partes veniens transmarinas obiter obiit isto anno; quod audientes canonici Herefordensis ecclesiæ, petita tam a domino Papa quam a rege licentia eligendi et obtenta, unanimiter elegerunt magistrum Ricardum de Swinesfeud, virum utique solemnem theologiæ professorem, qui a domino rege admissus a domino Cantuariensi archiepiscopo consecratus est apud Cantuariam; cujus ope et industria, habito tamen cum canonicis dictæ ecclesiæ Herfordensis consilio, ossa prædecessoris sui ad ecclesiam de Hereford antedictam solemniter sunt allata, et ibidem cum maximo honore, ut decuit, tradita sepulturæ: cujus ossa dignatus est Deus gloriosis illustrare miraculis, ita quod infra breve temporis spatium centum sexaginta tria miracula operata [1] est propter eum prædestinatio mirifica Salvatoris. Death of Thomas de Cantilupe, bishop of Hereford, at Rome. Election of Richard de Swinefeld. Translation of Thomas of Cantilupe. f. 192 *b*.

[1] *operata*] opat^{a}, MS.

A.D. 1287. Charles, prince of Salerno, freed from imprisonment in Arragon by the influence of Edward, who meets Alphonso III. at Bearne.

Item hoc anno pervenit rumor ad dominum Eadwardum regem Angliæ, quod princeps Salertaniæ Karolus captus fuit et incarceratus in Aragonia; qui Eadwardus statim iter arripuit versus partes illas, ut dictum Karolum cognatum suum de manibus inimicorum suorum liberari procuraret, quo ad Biernam,[1] civitate videlicet Olonensi, perveniente, eidem in summo honore obviam venit rex Aragonum, qui ad invicem diligentem tractatum per plures dies habentes super liberatione Karoli antedicti, et tandem domino rege Angliæ instanter procurante, effusa non modica summa pecuniæ, dictus Karolus a carcere extitit liberatus. Iste Karolus fuit filius Karoli[2] regis Siciliæ, qui contra Petrum Aragoniæ [regem] in Siciliam duxit exercitum valde magnum, qui tandem captus, et in Aragonia carceri mancipatus; pro cujus detentione rex Aragoniæ sententia majoris excommunicationis innodatur; sed in hoc colloquio regum duorum, per legatum ad hoc specialiter destinatum, absolutionis gratiam meruit obtinere.

Pedro III.

f. 193. Naval defeat of Robert II., count of Artois, off Sicily, June 24.

Item circa festum Sancti Johannis Baptistæ comes Atrabatensis missus per regem Franciæ versus Siciliam, cum exercitu militum et aliorum fortium copioso, cum gale[i]s et navibus, Siciliam invadere nitebantur, sed dicti regis Aragonum satellites[3] eisdem Francigenis resistentes in piratis et aliis belli machinamentis, pro majori parte dictam exercitus multitudinem submerserunt, quosdam vero vivos hostiliter ceperunt et in arctis carceribus recluserunt. Rex Siciliæ supra dictus fuit filius, sed bastardus,[4] Petri quondam regis Aragoniæ, frater Alfonsi in Aragonia tunc regnantis.

Jaymo.

Ladislaus III., king of Hun-

Item rex Hungariæ in tantam cordis decidit cæcitatem, ut fide Christianorum relicta,[5] se ad errorem

[1] Bearne in Oleron.

[2] Charles of Anjou, brother of S. Louis.

[3] Roger de Loria.

[4] An error. He was legitimate; his mother was Constance, daughter of Manfred, king of Sicily. He afterwards became king of Arragon.

[5] MS. inserts *ut*.

Gentilium cum quibusdam suis complicibus se transferret, magis eligens Makameto servire quam altissimo Jesu Christo. Qui tanta calliditate ad sui damnationem usus est, ut fraudulenter convocatis terræ suæ potentioribus in quodam palatio suo, quasi ad parliamentum cum eisdem habendum, et ecce ex improviso, sicut ipse rex præordinaverat, supervenit Miraldus Saracenorum potentissimus cum xx. milibus fortium bellatorum, dictum regem una cum omnibus Christianis ibidem congregatis in vigilia Sancti Johannis Baptistæ hostiliter cepit et abduxit. Sed omnipotens Dominus qui suis in arcto positis nescit abesse, captis sic et in comitiva Gentilium itinerantibus, ecce terræmotus factus est magnus circa horam diei octavam, et tenebræ factæ sunt per universam regionem illam, et tempestas grandisona multa milia illius gentis incredulæ interfecit, et Christiani ab omni plaga illæsi ad propria cum gaudio sunt reversi, solo rege cum Saracenis gradiente. A.D. 1287. gary, turns Mahometan. June 23. f. 193 *b*.

MCCLXXXVIII. Hoc anno xv. die mensis Februarii frater Jeronimus de ordine Fratrum Minorum, presbyter cardinalis in summum pontificem consecratur, et vocatum est nomen ejus Nicholaus Papa quartus, de quo quidam versificator sic ait; Pope Nicholas IV.

Frater Jeronimus mundo minor, est modo primus.

Hic peritus fuerat in Græca lingua pariter et Latina. f. 194.

Item in confinio Coloniæ Agrippinæ, dux Brabantiæ, cujus filius, nomine Johannes, Margaretam filiam regis Angliæ postmodum duxit in uxorem, de comite Gerliæ, viro utique nobili, et in armis strenuo, et dicti ducis adversario capitali, fortiter triumphavit. In quo conflictu[1] archiepiscopus Coloniæ[2] fuit captus, et armatus carcerali custodiæ mancipatus. Insuper multi milites famosi Teutonici perierunt gladiis et fustibus artificialiter præacutis. John, duke of Brabant, defeats Reginald, count of Gueldres.

[1] Væringen, between Cologne and Nuys.

[2] Siegfried von Westerburg.

A.D. 1288. Death of John de Kirkeby. Item hoc anno obiit Johannes de Kyrkeby episcopus Eliensis; cui successit magister Willelmus de Lutha clericus de thesaurario domini regis.

Abundant harvest. Item hoc anno magna abundantia bladi et maxime frumenti fuit in universa regione Angliæ, ita quod vix quarterium frumenti vendebatur pro ii. solidis.

f. 194 *b*. Return of Edward to England. MCCLXXXIX. Hoc anno, pridie nonas Augusti, Eadwardus rex Angliæ de partibus rediit transmarinis, in quibus moram traxerat per annos iii., menses ii., dies quindecim. Postmodum vero per terram Angliæ transitum faciens, quærens et inquirens diligenter, si quid ab aliquibus de suis distortum seu præsumptum fuerit in sua absentia, quibus in suo recessu judiciariam totius regni commiserat potestatem ad faciendum judicium et justitiam in omnibus finibus terræ suæ, et *ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes* Ps. cxlix. 7. *in populis,* sed in suo reditu omnes reperit muneribus excæcatos, judicium et justitiam venundantes, imo verius subruentes, qui cito post parliamento apud Westmonasterium omnium procerum convocato, omnes justitiarios ab officiis suis amovit, ac animadversione condigna secundum demerita corripuit et punivit.

Punishment of the judges.

Liberation of Charles, prince of Salerno. Item Karolus princeps Salernæ, procurante cognato domino rege Angliæ, datis obsidibus, liberatur a custodia carcerali in regno Aragoniæ.

Tripoli taken by Kelaoun Malek-el-Mansour, sultan of Cairo. Item hoc anno, mense Septembri, in Terra Sancta infortunium flebile, et piis auribus Christianorum detestabile; soldanus namque Babiloniæ cum multitudine paganorum onerosa famosam Tripolis invasit et obsedit civitatem, in ultionem domini Papæ Nicholai iv., qui nuncios dicti soldani ad curiam Romanam destinatos pro treuga pacis xv. annorum inter Christianos et paganos obtinenda, capitalem jussit subire sententiam; quod cum audisset dictus soldanus, collecta pugnatorum [acie], dictam Tripolis civitatem hostiliter oppugnavit, et, proh dolor! in brevi obsessam suæ ditioni subjugavit, et solotenus finaliter terræ

f. 195.

complanavit, non sine maxima effusione sanguinis Christiani. Insuper in vituperium et contemptum nominis Jesu Christi, per vicos et plateas civitatis destructæ, ad caudas equorum sanctorum imagines distrahi jusserat ac comburi. A.D. 1289.

MCCXC. Hoc anno, mensibus Maii et Julii, Gilbertus comes Gloverniæ Johannam de Acon, et Johannes filius ducis Brabantiæ Margaretam, virgines illustres regis Angliæ filias, in ecclesia conventuali apud West-monasterium solemniter duxerunt in uxores. f. 195 *b*. Marriage of the princesses Joanna and Margaret.

Item Judæorum exasperans multitudo, quæ per diversas urbes et castra regionis Anglicanæ per retroacta tempora habitabat confidenter, procurante domina Alienora, matre dicti regis Angliæ, jussa est per edictum regium cum bonis suis mobilibus, una cum uxoribus et parvulis, sub pœna forisfacturæ omnium bonorum quæ in regno haberent, ab Anglia recedere æternaliter, circa festum Omnium Sanctorum, nunquam ad dictam terram iterum reversura. The Jews expelled from England through the influence of the queen dowager Eleanor, Nov. 1.

Item consimile edictum regium emanavit ad partes Aquitanniæ, de Judæis ibidem perpetuis temporibus relegandis.

Item ix. kal. Aprilis obiit domina Johanna Ferre, et vii. kal. ejusdem, quæ tunc dies Palmarum habebatur, in ecclesia beatæ Mariæ de Waverle, coram altari beatæ Virginis antedictæ, honestæ traditur sepulturæ. Joan Ferre buried at Waverley, March 26.

MCCXCI. Hoc anno Eadwardus rex Angliæ, convocatis regni proceribus, et his qui consiliis suis præfuerunt, dixit cogitationem in eo esse, regem et regnum Scotiæ suæ subdere ditioni, sicut nuper Walliam suo subjugavit imperio; exercitum movit in partes illas, ubi in brevi dictum regem Scotiæ est adeptus. f. 196. Edward subdues Scotland.

Item die Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ, Alienora religiosa regina, mater regis Angliæ, diem clausit extremum. Et quia dominus rex filius ejus tunc temporis in remotis agebat, insepulta permansit usque Death of Eleanor, the queen dowager, June 24.

A.D. 1291. Nativitatem beatæ Virginis proximo sequentem, myrrha tamen et aromaticis pretiosis linita magnifice, ut decuit, et peruncta.

Her burial at Ambresbury, Sept. 8. In festo itaque Nativitatis Virginis gloriosæ antedicto, veniente domino rege apud Ambesbire, ubi corpus dictæ reginæ adhuc jacuit inhumatum, confluxerunt ad eum archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, comites, et barones, et aliorum plurimorum, tam procerum quam religiosorum diversi ordinis infinita multitudo, et dictum corpus in canticis et modulatione multifaria honorificæ tradiderunt sepulturæ, domino Johanne Cantuariensi archiepiscopo exequias celebrante. Quibus omnibus rite peractis et solemniter, unusquisque cum gaudio ad propria remeavit. Nec mora, con-

f. 196 *b*. fluunt undique domini regis ministrales, ad confiscanda castra, terras, et tenementa ad dotem dictæ reginæ pertinentia, quod cum ad audientiam domini regis

Payment of her debts. pervenit, strictissime inhibuit, ne in aliquo de bonis suis intromitterent, quousque omnia debita, in quibus diversis creditoribus tenebatur, plenarie fierent persoluta.

Loss of Acre, which is taken by Kalil Ascraf. Circa eadem tempora amaritudo lamentabilis omnes inebriavit Christiani nominis professores. Nam soldanus Babiloniæ valido paganorum exercitu congregato, Acon civitatem munitissimam, quæ juxta loca maritima sita fuit in confinio Terræ Sanctæ, oppugnavit, obtinuit, et destruxit. O dolor lamentabilis et amarus! gemitu Jeremiæ prophetæ in Threnis detestabilior. Jeremias namque veteris Jerusalem plangendo descripsit, quæ tantummodo refugium erat proselytis et Judæis. Acon autem præsidium fuerat singulare omnium nationum, orthodoxæ fidei legibus subditorum, de longinquis venientium ad ulciscendam sui injuriam Creatoris.

Submission of the claimants of the kingdom Anno eodem, die Martis proxima post festum Ascensionis Domini, Florentius comes de Hoylonde, Robertus de Brus, Johannes de Baylol, Johannes de Hastinges, Johannes Comyn, Patricius de Dumbar,

Johannes de Vescy, Nicholaus de Selles, Willelmus de Ros, omnes isti singulare jus et hæreditarium in regnum Scotiæ vendicabant et acclamabant. Jurisdictioni et ordinationi, ac etiam sententiæ domini Eadwardi illustris regis Angliæ, tanquam summi domini præfati regni Scotiæ, consensu unanimi et concorditer se submiserunt, sub hac forma: A.D. 1291. of Scotland to Edward I., June 5. f. 197.

Fœdera, i. p. 755. Bart. Cotton, pp. 180–182, where see the note.

Eadwardus, Dei gratia rex Angliæ, dominus, etc. dilectis sibi in Christo abbati et conventui de Waverle, salutem. Mittimus vobis, sub sigillo scaccarii nostri præsentibus appenso, transcripta quarundam literarum, quæ in thesauraria nostra resident, tenorem qui sequitur continentes.

"A toz iceus qui ceste littere verrunt ou orront, Florence "conte de Holande, Robertus de Brus, seinur de Valdanaunt, "Johan Baillol, seynur de Galeweie, Johan de Hastinges, "seynur de Bergenny, Johan Comin, seynur de Badenonghe, "Patrik de Dumbar, conte de la Marche, Johan de Vesci "pur sun pere, Nichole de Seules, e Willelmus de Ros, saluz "en Deu.

"Cum nus entendums aver droit el reaume de Escoce, e "tel droit mustrer, chalenger, et averrer devant coluy ki "plust de poer en ad e aver deit, de trier nostre dreit; et[1] "le noble prince sire Eadward, par la grace de Deu roys de "Engletere, nus ad enforme par bone et suffisante resons, ke "a lui apent et aver deit la soverayne seygnurie del avant f. 197 *b*. "dit realme de Escoce, et la conisance de oir, trier, e ter- "miner nostre droit, e nus de nostre pure volente, sanz nule "manere de force ou destresce, volums . . . . . ."[2]

[1] *et*] est, MS.

[2] Here the MS. ends imperfectly, some leaves being lost.

COLLATION OF THE PAGES IN WHARTON'S AND GALE'S, AND THE PRESENT EDITION.

Annales de Wintonia.

Ed. Wharton.	Ed. nov.	Ed. Wharton.	Ed. nov.	Ed. Wharton.	Ed. nov.
288	4	297	41	306	80
289	6	298	45	307	87
290	11	299	48	308 [1]	89
291	20	300	53	309 [2]	92
292	22	301	57	310	95
293	23	302	62	311	98
294	26	303	65	312	101
295	34	304	68	313	107
296	38	305	77	314	118

Annales de Waverleia.

Ed. Gale.	Ed. nov.	Ed. Gale.	Ed. nov.	Ed. Gale.	Ed. nov.
129	188	145	213	161	240
130	189.	146	214	162	244
131	191	147	216	163	242
132	193	148	217	164	247
133	194	149	219	165	249
134	195	150	221	166	251
135	197	151	223	167	253
136	199	152	224	168	255
137	200	153	226	169	257
138	202	154	228	170	259
139	203	155 [3]	230	171	262
140	205	156	231	172	264
141	206	157	233	173	266
142	208	158	235	174	268
143	210	159	237	175	270
144	211	160	238	176	272

[1] Wrongly printed 309 in Wharton.
[2] Wrongly printed 310 in Wharton.
[3] Wrongly printed 161 in Gale.

FREE PUBLIC LIBRARY CENTRAL

Ed. Gale.	Ed. nov.	Ed. Gale.	Ed. nov.	Ed. Gale.	Ed. nov.
177	274	200	323	222	369
178 [1]	—	201	324	223	371
179	278	202	326	224	374
180	280	203	329	225	375
181	282	204	331	226	377
182	284	205	333	227	378
183	287	206	335	228	380
184	289	207	337	229	382
185	291	208	340	230	383
186	293	209	342	231	385
187	295	210	344	232	387
188	297	211	346	233	389
189	300	212	355	234	391
190	302	213	357	235	393
191	304	214	349	236 [2]	395
192	306	215	351	237 [3]	397
193	308	216	353	238	400
194	310	217	358	239	402
195	312	218	360	240	404
196	314	219	362	241	406
197	316	220	365	242	408
198	318	221	367	243	410
199	321				

[1] The beginning of this page is inserted by Gale from another source.

[2] Wrongly printed 234 in Gale.

[3] Wrongly printed 235 in Gale.

END OF VOL. II.

LONDON:
Printed by GEORGE E. EYRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.
[4532.—1000.—2/65.]

LIST OF WORKS

PUBLISHED

By the late Record and State Paper Commissioners, or under the Direction of the Right Honourable the Master of the Rolls, which may be purchased of Messrs. Longman and Co., London; Messrs. J. H. and J. Parker, Oxford and London; Messrs. Macmillan and Co., Cambridge and London; Messrs. A. and C. Black, Edinburgh; and Mr. A. Thom, Dublin.

PUBLIC RECORDS AND STATE PAPERS.

ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIA SCACCARII ABBREVIATIO. Henry III.—Edward III. *Edited by* HENRY PLAYFORD, Esq. 2 vols. folio (1805—1810). *Price* 25*s.* boards, or 12*s.* 6*d.* each.

CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM SIVE ESCAETARUM. Henry III.—Richard III. *Edited by* JOHN CALEY and JOHN BAYLEY, Esqrs. Vols. 2, 3, and 4, folio (1806—1808; 1821—1828), boards: vols. 2 and 3, *price* 21*s.* each; vol. 4, *price* 24*s.*

LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECÆ HARLÆIANÆ CATALOGUS. Vol. 4. *Edited by* the Rev. T. HARTWELL HORNE. (1812), folio, boards. *Price* 18*s.*

ABBREVIATIO PLACITORUM, Richard I.—Edward II. *Edited by* the Right Hon. GEORGE ROSE and W. ILLINGWORTH, Esq. 1 vol. folio (1811), boards. *Price* 18*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), boards (Domesday-Book, vol. 3). *Price* 21*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, ADDITAMENTA EX CODIC. ANTIQUISS. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Folio (1816), boards (Domesday-Book, vol. 4). *Price* 21*s.*

STATUTES OF THE REALM, large folio. Vols. 4 (in 2 parts), 7, 8, 9, 10, and 11, including 2 vols. of Indices (1819—1828). *Edited by* Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHBY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs. *Price* 31*s.* 6*d.* each; except the Alphabetical and Chronological Indices, *price* 30*s.* each.

VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Henry VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by* JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER. Vols. 3 to 6, folio (1810, &c.), boards. *Price* 25*s.* each.

*** The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price* 2*s.* 6*d.*

ROTULI SCOTIÆ IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENSI ASSERVATI. 19 Edward I.—Henry VIII. *Edited by* DAVID MACPHERSON, JOHN CALEY, and W. ILLINGWORTH, Esqrs., and the Rev. T. HARTWELL HORNE. 2 vols. folio (1814—1819), boards. *Price* 42*s.*

"FŒDERA, CONVENTIONES, LITTERÆ," &c.; or, Rymer's Fœdera, New Edition, 1066—1377. Vol. 2, Part 2, and Vol. 3, Parts 1 and 2, folio (1821—1830). *Edited by* JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE, Esqrs. *Price* 21*s.* each Part.

DUCATUS LANCASTRIÆ CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c. Part 3, Calendar to the Pleadings, &c., Henry VII.—Ph. and Mary; and Calendar to the Pleadings, 1—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to the Pleadings to end of Elizabeth. (1827—1834.) *Edited by* R. J. HARPER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN, Esqrs. Folio, boards, Part 3 (or Vol. 2), *price* 31*s.* 6*d.*; and Part 4 (or Vol. 3), *price* 21*s.*

CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY, IN THE REIGN OF QUEEN ELIZABETH; to which are prefixed, Examples of earlier Proceedings in that Court from Richard II. to Elizabeth, from the Originals in the Tower. *Edited by* JOHN BAYLEY, Esq. Vols. 2 and 3 (1830—1832), folio, boards, *price* 21*s.* each.

PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, together with the Records and Muniments relating to the Suit and Service due and performed to the King's High Court of Parliament and the Councils of the Realm. Edward I., II. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. (1830—1834.) Folio, boards, Vol. 2, Division 1, Edward II., *price* 21*s.*; Vol. 2, Division 2, *price* 21*s.*; Vol. 2, Division 3, *price* 42*s.*

ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 2 vols. folio (1833—1844). The first volume, 1204—1224. The second volume, 1224—1227. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY Esq. *Price* 81*s.*, cloth; or separately, Vol. 1, *price* 63*s.*; Vol. 2, *price* 18*s.*

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND. 10 Richard II.—33 Henry VIII. *Edited by* Sir N. HARRIS NICOLAS. 7 vols. royal 8vo. (1834—1837), cloth. *Price* 98*s.*; or separately, 14*s.* each.

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1201—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1835), cloth. *Price* 31*s.* 6*d.*

*** The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price* 9*s.*

ROTULI CURIÆ REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 vols. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 28*s.*

ROTULI NORMANNIÆ IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1200—1205; also, 1417 to 1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 12*s.* 6*d.*

ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, tempore Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 18*s.*

EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 vols. royal 8vo. (1835, 1836), cloth, *price* 32*s.*; or separately, Vol. 1, *price* 14*s.*; Vol. 2, *price* 18*s.*

FINES, SIVE PEDES FINIUM; SIVE FINALES CONCORDIÆ IN CURIÂ DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John (1195—1214). *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 vols. royal 8vo. (1835—1844), cloth, *price* 11*s.*; or separately, Vol. 1, *price* 8*s.* 6*d.*; Vol. 2, *price* 2*s.* 6*d.*

ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER; together with Documents illustrating the History of that Repository. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 vols. royal 8vo. (1836), cloth. *Price* 42*s.*

DOCUMENTS AND RECORDS illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 1 vol. royal 8vo. (1837), cloth. *Price* 18*s.*

ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 1199—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1837), cloth. *Price* 30*s.*

REPORT OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS. 1831 to 1837. 1 vol. folio, boards. *Price* 8*s.*

REGISTRUM vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. 1 vol. folio (1838), cloth. *Price* 31*s.* 6*d.*

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF ENGLAND; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbirht to Cnut, with an English Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry the First; also, Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from the 7th to the 10th century; and the Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws; with a compendious Glossary, &c. *Edited by* BENJAMIN THORPE, Esq. 1 vol. folio (1840), cloth. *Price* 40*s.* Or, 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 30*s.*

ANCIENT LAWS AND INSTITUTES OF WALES; comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good; modified by subsequent Regulations under the Native Princes, prior to the Conquest by Edward the First; and anomalous Laws, consisting principally of Institutions which, by the Statute of Ruddlan, were admitted to continue in force. With an English Translation of the Welsh Text. To which are added, a few Latin Transcripts, containing Digests of the Welsh Laws, principally of the Dimetian Code. With Indices and Glossary. *Edited by* ANEURIN OWEN, Esq. 1 vol. folio (1841), cloth. *Price* 44*s.* Or, 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 36*s.*

ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRÆSTITIS, Regnante Johanne. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6*s.*

THE GREAT ROLLS OF THE PIPE FOR THE SECOND, THIRD, AND FOURTH YEARS OF THE REIGN OF KING HENRY THE SECOND, 1155—1158. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 4*s.* 6*d.*

THE GREAT ROLL OF THE PIPE FOR THE FIRST YEAR OF THE REIGN OF KING RICHARD THE FIRST, 1189—1190. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6*s.*

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY in the 13th and 14th centuries, selected from the Records in the Exchequer. *Edited by* HENRY COLE, Esq. 1 vol. fcp. folio (1844), cloth. *Price* 45*s.* 6*d.*

MODUS TENENDI PARLIAMENTUM. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. 8vo. (1846), cloth. *Price* 2*s.* 6*d.*

MONUMENTA HISTORICA BRITANNICA, or, Materials for the History of Britain from the earliest period. Vol. 1, extending to the Norman Conquest. Prepared, and illustrated with Notes, by the late HENRY PETRIE, Esq., F.S.A., Keeper of the Records in the Tower of London, assisted by the Rev. JOHN SHARPE, Rector of Castle Eaton, Wilts. Finally completed for publication, and with an Introduction, by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq., Assistant Keeper of Records. (Printed by command of Her Majesty.) Folio (1848). *Price* 42*s*.

REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORUM in Archivis Publicis asservatum. 1306—1424. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1814). *Price* 15*s*.

THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND. 11 vols. folio (1814—1844). Vol. I. *Edited by* THOMAS THOMSON and COSMO INNES, Esqrs. *Price* 42*s*. Also, Vols. 4, 7, 8, 9, 10, 11 ; *price* 10*s*. 6*d*. each.

THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS. 1466—1494. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10*s*. 6*d*.

THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES. 1478—1495. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10*s*. 6*d*.

ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1835), cloth. *Price* 35*s*. Or, royal 8vo. cloth. *Price* 25*s*.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above; James I.; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1836), cloth. *Price* 30*s*. Or, royal 8vo. cloth. *Price* 21*s*.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above ; Henry III.—Henry VI. ; extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1837), cloth. *Price* 40*s*. Or, royal 8vo. cloth. *Price* 30*s*.

NOTES OF MATERIALS FOR THE HISTORY OF PUBLIC DEPARTMENTS. *By* F. S. THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. Demy folio (1846), cloth. *Price* 10*s*.

HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS. *By* F. S. THOMAS, Esq. Royal 8vo. (1853), cloth. *Price* 12*s*.

State Papers, during the Reign of Henry the Eighth. 11 vols. 4to., cloth, (1830—1852), with Indices of Persons and Places. *Price* 5*l.* 15*s.* 6*d.* ; or separately, *price* 10*s.* 6*d.* each.

Vol. I.—Domestic Correspondence.
Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.
Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.
Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

Historical Notes relative to the History of England ; from the Accession of Henry VIII. to the Death of Queen Anne (1509—1714). Designed as a Book of instant Reference for ascertaining the Dates of Events mentioned in History and Manuscripts. The Name of every Person and Event mentioned in History within the above period is placed in Alphabetical and Chronological Order, and the Authority whence taken is given in each case, whether from Printed History or from Manuscripts. *By* F. S. Thomas, Esq. 3 vols. 8vo. (1856), cloth.. *Price* 40*s.*

In the Press.

Calendarium Genealogicum ; for the Reigns of Henry III. and Edward I. *Edited by* Charles Roberts, Esq.

CALENDARS OF STATE PAPERS.

[Imperial 8vo. *Price* 15*s.* each Volume or Part.]

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reigns of Edward VI., Mary, and Elizabeth, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Robert Lemon, Esq., F.S.A. 1856–1865.

Vol. I.—1547–1580.
Vol. II.—1581–1590.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of James I., preserved in Her Majesty's Public Record Office *Edited by* Mary Anne Everett Green. 1857–1859.

Vol. I.—1603–1610.
Vol. II.—1611–1618.
Vol. III.—1619–1623.
Vol. IV.—1623–1625, with Addenda.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Charles I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* John Bruce, Esq., V.P.S.A. 1858–1864.

Vol. I.—1625–1626.
Vol. II.—1627–1628.
Vol. III.—1628–1629.
Vol. IV.—1629–1631.
Vol. V.—1631–1633.
Vol. VI.—1633–1634.
Vol. VII.—1634–1635.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Charles II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Mary Anne Everett Green. 1860–1864.

Vol. I.—1660–1661.
Vol. II.—1661–1662.
Vol. III.—1663–1664.
Vol. IV.—1664–1665.
Vol. V.—1665–1666.
Vol. VI.—1666–1667.

Calendar of State Papers relating to Scotland, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Markham John Thorpe, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509–1589.
Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589–1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543–1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568–1587.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. 1860.

Vol. I.—1509–1573.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOEL SAINSBURY, Esq. 1860–1862.

Vol. I.—America and West Indies, 1574–1660.
Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513–1616.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in the Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1862–1864.

Vol. I.—1509–1514.
Vol. II. (in Two Parts),—1515–1518.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France. 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH. *Edited by* the Rev. JOSEPH STEVENSON, M.A., of University College, Durham. 1863–1865.

Vol. I.—1558–1559.
Vol. II.—1559–1560.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERGENROTH. 1862.

Vol. I.—Hen. VII.—1485–1509.

CALENDAR OF STATE PAPERS AND MANUSCRIPTS, relating to ENGLISH AFFAIRS, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq. 1864.

Vol. I.—1202–1509.

In the Press.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* HANS CLAUDE HAMILTON, Esq., F.S.A. Vol. II.—1574–1585.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Charles I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* John Bruce, Esq., F.S.A. Vol. VIII.—1635.

Calendar of Letters and Papers, Foreign and Domestic, of the Reign of Henry VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. Vol. III.—1519, &c.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Charles II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Mary Anne Everett Green. Vol. VII.—1667–1668.

Calendar of State Papers and Manuscripts, relating to English Affairs, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* Rawdon Brown, Esq. Vol. II.—Henry VIII.

Calendar of State Papers, Foreign Series, of the Reign of Elizabeth. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham. Vol. III.—1560–1561.

In Progress.

Calendar of Letters, Despatches, and State Papers relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. Bergenroth. Vol. II.—Henry VIII.

Calendar of State Papers, Colonial Series, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. Noël Sainsbury, Esq. Vol. III.—East Indies, China, and Japan.

Calendar of State Papers, Domestic Series, of the Reign of Elizabeth (continued), preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* Robert Lemon, Esq., F.S.A. 1591, &c.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[Royal 8vo. *Price* 10*s.* each Volume or Part.]

1. The Chronicle of England, by John Capgrave. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.
2. Chronicon Monasterii de Abingdon. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1858.
3. Lives of Edward the Confessor. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1858.
4. Monumenta Franciscana; scilicet, I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Adæ de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1858.
5. Fasciculi Zizaniorum Magistri Johannis Wyclif cum Tritico. Ascribed to Thomas Netter, of Walden, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. Shirley, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford. 1858.
6. The Buik of the Croniclis of Scotland; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece; by William Stewart. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. Turnbull, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law. 1858.
7. Johannis Capgrave Liber de Illustribus Henricis. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1858.
8. Historia Monasterii S. Augustini Cantuariensis, by Thomas of Elmham, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* Charles Hardwick, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge. 1858.

9. Eulogium (Historiarum sive Temporis): Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vols. I., II., and III. *Edited by* F. S. Haydon, Esq., B.A. 1858–1863.

10. Memorials of Henry the Seventh: Bernardi Andreæ Tholosatis Vita Regis Henrici Septimi; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* James Gairdner, Esq. 1858.

11. Memorials of Henry the Fifth. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* C. A. Cole, Esq. 1858.

12. Munimenta Gildhallæ Londoniensis; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. Vol. II. (in Two Parts), Liber Custumarum. Vol. III., Translation of the Anglo-Norman Passages in Liber Albus, Glossaries, Appendices, and Index. *Edited by* Henry Thomas Riley, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1859–1860.

13. Chronica Johannis de Oxenedes. *Edited by* Sir Henry Ellis, K.H. 1859.

14. A Collection of Political Poems and Songs relating to English History, from the Accession of Edward III. to the Reign of Henry VIII. Vols. I. and II. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1859–1861.

15. The "Opus Tertium," "Opus Minus," &c., of Roger Bacon. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1859.

16. Bartholomæi de Cotton, Monachi Norwicensis, Historia Anglicana. 449–1298. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1859.

17. Brut y Tywysogion; or, The Chronicle of the Princes of Wales. *Edited by* the Rev. J. Williams ab Ithel. 1860.

18. A Collection of Royal and Historical Letters during the Reign of Henry IV. Vol. I. *Edited by* the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford. 1860.

19. The Repressor of over much Blaming of the Clergy. By Reginald Pecock, sometime Bishop of Chichester. Vols. I. and II. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1860.

20. Annales Cambriæ. *Edited by* the Rev. J. Williams ab Ithel. 1860.

21. The Works of Giraldus Cambrensis. Vols. I., II., and III. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London. 1861–1863.

22. Letters and Papers illustrative of the Wars of the English in France during the Reign of Henry the Sixth, King of England. Vol. I., and Vol. II. (in Two Parts). *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard. 1861–1864.

23. The Anglo-Saxon Chronicle, according to the several Original Authorities. Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited by* Benjamin Thorpe, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden. 1861.

24. Letters and Papers illustrative of the Reigns of Richard III. and Henry VII. Vols. I. and II. *Edited by* James Gairdner, Esq. 1861–1863.

25. Letters of Bishop Grosseteste, illustrative of the Social Condition of his Time. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge. 1861.

26. Descriptive Catalogue of Manuscripts relating to the History of Great Britain and Ireland. Vol. I. (in Two Parts); Anterior to the Norman Invasion. *By* Thomas Duffus Hardy, Esq., Deputy Keeper of the Public Records. 1862.

27. Royal and other Historical Letters illustrative of the Reign of Henry III. From the Originals in the Public Record Office. Vol. I., 1216–1235. *Selected and edited by* the Rev. W. W. Shirley, Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford. 1862.

28. The Saint Alban's Chronicles:—The English History of Thomas Walsingham, Monk of Saint Alban's. Vol. I., 1272–1381. Vol. II., 1381–1422. *Edited by* Henry Thomas Riley, Esq., M.A., Barrister-at-Law. 1863–1864.

29. Chronicon Abbatiæ Eveshamensis, Auctoribus Dominico Priore Eveshamiæ et Thoma de Marleberge Abbate, a Fundatione ad Annum 1213, una cum Continuatione ad Annum 1418. *Edited by* the Rev. W. D. Macray, M.A., Bodleian Library, Oxford. 1863.

30. Ricardi de Cirencestria Speculum Historiale de Gestis Regum Angliæ. Vol. I., 447–871. *Edited by* John E. B. Mayor, M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, Cambridge. 1863.

31. Year Books of the Reign of Edward the First. Years 30–31, and 32–33. *Edited and translated by* Alfred John Horwood, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law. 1863–1864.

32. Narratives of the Expulsion of the English from Normandy, 1449-1450.—Robertus Blondelli de Reductione Normanniæ: Le Recouvrement de Normendie, par Berry, Herault du Roy: Conferences between the Ambassadors of France and England. *Edited, from MSS. in the Imperial Library at Paris, by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham. 1863.

33. Historia et Cartularium Monasterii S. Petri Gloucestriæ. Vol. I. *Edited by* W. H. Hart, Esq., F.S.A.; Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie. 1863.

34. Alexandri Neckam de Naturis Rerum libri duo; with Neckam's Poem, De Laudibus Divinæ Sapientiæ. *Edited by* Thomas Wright, Esq., M.A. 1863.

35. Leechdoms, Wortcunning, and Starcraft of Early England; being a Collection of Documents illustrating the History of Science in this Country before the Norman Conquest. Vols. I. and II. *Collected and edited by* the Rev. T. Oswald Cockayne, M.A., of St. John's College, Cambridge. 1864–1865.

36. Annales Monastici. Vol. I.:—Annales de Margan, 1066–1232; Annales de Theokesberia, 1066–1263; Annales de Burton, 1004–1263. Vol. II.:—Annales Monasterii de Wintonia, 519–1277; Annales Monasterii de Waverleia, 1–1291. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registrary of the University, Cambridge. 1864–1865.

37. Magna Vita S. Hugonis Episcopi Lincolniensis. From Manuscripts in the Bodleian Library, Oxford, and the Imperial Library, Paris. *Edited by* the Rev. James F. Dimock, M.A., Rector of Barnburgh, Yorkshire. 1864.

38. Chronicles and Memorials of the Reign of Richard the First. Vol. I. Itinerarium Peregrinorum et Gesta Regis Ricardi. *Edited by* William Stubbs, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian. 1864.

39. Recueil des Croniques et anchiennes Istories de la Grant Bretaigne a present nomme Engleterre, par Jehan de Waurin. From Albina to 688. *Edited by* William Hardy, Esq., F.S.A. 1864.

40. A Collection of the Chronicles and ancient Histories of Great Britain, now called England, by John de Wavrin. From Albina to 688. (Translation of the preceding.) *Edited and translated by* William Hardy, Esq., F.S.A. 1864.

41. Polychronicon Ranulphi Higdeni, with Trevisa's Translation. Vol. I. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge. 1865.

In the Press.

Le Livere de Reis de Brittanie. *Edited by* J. Glover, M.A., Vicar of Brading, Isle of Wight.

The Wars of the Danes in Ireland: written in the Irish language. *Edited by* the Rev. J. H. Todd, D.D., Librarian of the University of Dublin.

A Collection of Sagas and other Historical Documents relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* George W. Dasent, Esq., D.C.L. Oxon.

Official Correspondence of Thomas Bekynton, Secretary to Henry VI., with other Letters and Documents. *Edited by* the Rev. George Williams, B.D., Senior Fellow of King's College, Cambridge.

Royal and other Historical Letters illustrative of the Reign of Henry III. From the Originals in the Public Record Office. Vol. II. *Selected and edited by* the Rev. W. W. Shirley, D.D., Regius Professor in Ecclesiastical History, and Canon of Christ Church, Oxford.

Original Documents illustrative of Academical and Clerical Life and Studies at Oxford between the Reigns of Henry III. and Henry VII. *Edited by* the Rev. H. Anstey, M.A.

Roll of the Privy Council of Ireland, 16 Richard II. *Edited by* the Rev. James Graves, A.B., Treasurer of St. Canice, Ireland.

Ricardi de Cirencestria Speculum Historiale de Gestis Regum Angliæ. Vol. II., 872–1066. *Edited by* John E. B. Mayor, M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, and Librarian of the University, Cambridge.

The Works of Giraldus Cambrensis. Vol. IV. *Edited by* J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.

Historia et Cartularium Monasterii S. Petri Gloucestriæ. Vol. II. *Edited by* W. H. Hart, Esq., F.S.A.; Membre correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie.

Historia Minor Matthæi Paris. *Edited by* Sir Frederick Madden, K.H., Keeper of the Department of Manuscripts, British Museum.

Chronicon Radulphi Abbatis Coggeshalensis Majus; and, Chronicon Terræ Sanctæ et de Captis a Saladino Hierosolymis. *Edited by* the Rev. Joseph Stevenson, M.A., of University College, Durham.

The Saint Alban's Chronicles:—Vol. III., The Chronicles of Rishanger, Trokelowe, Blaneford, and others. *Edited by* Henry Thomas Riley, Esq., M.A., Barrister-at-Law.

Chronicles and Memorials of the Reign of Richard the First. Vol. II. *Edited by* William Stubbs, M.A., Vicar of Navestock, Essex, and Lambeth Librarian.

Year Books of the Reign of Edward the First. 20th, 21st, and 22nd Years. *Edited and translated by* Alfred John Horwood, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.

Recueil des Croniques et anchiennes Istories de la Grant Bretaigne a present nomme Engleterre, par Jehan de Waurin (continued). *Edited by* William Hardy, Esq., F.S.A.

Chronica Monasterii de Melsa, ab Anno 1150 usque ad Annum 1400. *Edited by* Edward Augustus Bond, Esq., Assistant Keeper of the Department of Manuscripts, and Egerton Librarian, British Museum.

Polychronicon Ranulphi Higdeni, with Trevisa's Translation. Vol. II. *Edited by* Churchill Babington, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge.

Iter Britanniarum: the Portion of the Antonine Itinerary of the Roman Empire relating to Great Britain. *Edited by* William Henry Black, Esq., F.S.A.

Descriptive Catalogue of Manuscripts relating to the History of Great Britain and Ireland. Vol. II. 1066–1200. *By* Thomas Duffus Hardy, Esq., Deputy Keeper of the Public Records.

In Progress.

Documents relating to England and Scotland, from the Northern Registers. *Edited by* the Rev. James Raine, M.A., of Durham University.

Willielmi Malmesbiriensis de Gestis Pontificum Anglorum, Libri V. *Edited by* N. E. S. A. Hamilton, Esq., of the Department of Manuscripts, British Museum.

Annales Monastici. Vol. III. *Edited by* Henry Richards Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registrary of the University, Cambridge.

March 1865.